DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
21e Jaargang Nr. 1 januari 1991
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 200 fr.

MERELMEDITATIE

't Is in 't pitje van de winter
't vriest en op 'n blooten tak,
zit er 'n merel rond te kijken,
triestig, op z'n ongemak...

't Is gelijk 'n zwarte koole,
ginder boven, in dien boom...
«Zat ik maar in 'n garioole !»,
zegt 'n, «O ! Dat was 'n droom !»'

«'k Zou daar op mijn duust gemakken
traage, en met veel fatsoen,
nu en toen 'n beetje pakken,
gelijk die kooieluizaards doen !»

«Nu staan 'k met 'n leege maage,
en hoe gaat dat verder gaan ?
Zie je daar die grijsde vlaage ?
Dat is sneeuw, wat toen gedaan ?!»

«Had ik vroeger maar geweten,
dat dit nu alzo ging gaan,
'k hadde meer of 't dubbel geëten,
om nu langer kloek te staan !»

«Zo ik nu nog maar 'n hadde,
hetgene da'k toen overliet,
'k zat hier, dikke g'lijk 'n padde,
en mijn maage grolde niet !»

«'k Zien daar nog dien kriekelare,
vol met krieken, rijp en rood !
Had ik er nu, maar een paare,
't zou mij helpen in mijn nood !»

«Maar 't is al verloren klappen,
'k zijn ik daarmee niet gebaat !
'k Zou me beter laten pakken,
tot de winter overgaat !»...

En binst dat dien merelare
daar alzo aan 't peinzen was,
vliegt er daar 'n mussche neere,
op 'n beetje brood in 't gras !

«Kijkt dat daar nu !», zegt de merel,
«'k Had ik daar niet op gelet !
Ha, gij mussche, slimme kerel !
'k Zijn alzo, bij 't vier gezet !»

Maar, veel rapper nog of 't zeggen,
Klets !... de traap is al gesprong'n !
Blijft de mussche piepend leggen,
met 'n vlerke scheef gewrong'n...

Luide schetterend, van 't verschieten,
vliegt de merel naar zijn nest !
«Honger hén !», schreeuwt 'n... «dat is nieten !
'k Zijn nog vrij... en dat is best !!»

Romain DEPUYDT

(garioole = vogelkooi) (bij 't vier gezet = beetgenomen) (traap = klem)

Onze beste wensen
voor een gelukkig en vredig Nieuwjaar.

Vrede past mensen, strijd wilde beesten.
(OVIDIUS)

IN MEMORIAM ZUSTER-OVERSTE M.-BERNADETTE

Op zaterdag 8 december jl. is Zuster-Overste M.-Bernadette, van het klooster van de Heilige Familie te Roesbrugge, tot verrassing van velen, overleden, in de Sint-Jozefskliniek te Oostende.

In het vorige nummer van *De IJzerbode* vertelden we - naar aanleiding van het verschijnen van het boek *150 jaar Heilige Familie* - over het klooster van Roesbrugge, en schreven we dat de zusters er nog met z'n tweeën waren: Zuster-Overste M.-Bernadette en Zuster M.-Gemma, schooldirektrice. We wisten op dat ogenblik wel dat Zuster-Overste ziek was, maar dat het zo'n vaart zou lopen konden we niet vermoeden.

Zuster M.-Bernadette - in de wereld Marguerite Arnout - werd geboren te Varennes-les-Nevers, in Frankrijk, op 15 mei 1918, waar haar ouders met hun gezin van uit Reningelst-Klijtte gevlucht waren. Na de oorlog vestigden zij zich op een landbouwbedrijf te Loker.

Marguerite Arnout, de zesde uit een gezin van acht kinderen, deed op 8 september 1933 - amper 15 jaar oud ! - haar intrede in het klooster van de Heilige Familie te Ieper. Zij werd ingekleed op 12 april 1934 en legde haar geloften af op 31 augustus 1935. Zij studeerde voor kleuteronderwijzeres (zoals een kleuterleidster toen werd genoemd) aan de St.-Andreasnormaalschool te Brugge en behaalde haar diploma in juli 1938.

Reeds in september van dat jaar werd zij gestuurd naar Oudenburg, waar zij voor de kleuterklas van de jongetjes stond. In september 1947 kwam zij naar Roesbrugge. Tien jaar later, in augustus 1957, werd zij naar Zillebeke gezonden. Zeer gevoelig van aard, was zij ver van onbewogen bij het afscheid van Roesbrugge en van de kleintjes die haar zo lief waren. Het was geen gemakkelijke aanpassing hoewel zij te Zillebeke, naast haar taak van leerkracht in de kleuterklas ook de overste werd van de daar bestaande kleine kommuniteit. Maar twee jaar later, in augustus 1959, werd haar de kans geboden terug te keren naar Roesbrugge, als overste en als kleuterleidster. Het was weldra of zij nooit was weggeweest. En nog bijna een kwart eeuw zou zij instaan voor het eerste schoolse onderricht van vele kinderen.

Inderdaad van 1947 tot 1983 (afgezien van twee jaar te Zillebeke) hebben een hele schare mannen en vrouwen van nu, uit Roesbrugge en omgeving in Zuster M.-Bernadettes klas gezeten en de ervaring opgedaan hoe moederlijk bezorgd en begrijpend ze met de kleintjes kon omgaan. Aan velen heeft zij ook de eerste beginselen van notenleer en van pianospel bijgebracht. Pas twee jaar geleden is zij daarmee gestopt.

Als kleuterleidster was zij op menig gebied een voorloopster. Nadat zij te Roesbrugge, met haar kleuters, een poppenspel, ingericht door de krant „Het Volk", had bijgewoond, en vastgesteld had hoe op die manier het een en ander bij te brengen was voor een zeer aandachtig jong publiek, ging zij op haar beurt een poppenspel installeren in haar klas. De Inspekteur was hiervan in de wolken en in de volgende konferentie was het poppenspel van Zuster Bernadette - die het mocht demonstreren - het voornaamste onderwerp van bespreking. Op bezoek in een school te Gent zag zij een kleuterorkest; als talentvolle en bezielde muzikante was zij onmiddellijk voor het experiment gewonnen en weldra had de school van Roesbrugge haar eigen kleuterorkest ! De St.-Andreasnormaalschool van Brugge kwam met de afdeling kleuterleidsters naar Roesbrugge om te zien hoe er werd gemusiceerd. Ook dàt was weer het voornaamste gesprekstema van een volgende konferentie. Zij was ook de eerste om een plaatsje naast de klas voor te behouden, waar de kinderen als het ze te eng werd, zich een poosje konden uitleven. Nu is dat algemeen aanvaard. Zij had een bijzondere feeling voor peuter- en kleuterpedagogiek.

Ook de zangbegeleiding in de kerk, zal nooit meer dàt zijn, nu Zuster Bernadette er niet meer is. De aftakeling gaat verder...

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 15 december is te Diksmuide, in zijn woning, rustig maar onverwacht, overleden : dr. Oscar Vandenbussche.

Oscar Vandenbussche was geboren te (Roesbrugge)-Haringe op 5 juli 1904. Hij volgde middelbaar onderwijs, aanvankelijk in Frankrijk (onder de Eerste Wereldoorlog) en voor het grootste gedeelte aan het kollege te Poperinge. In oktober 1923 trok hij naar Leuven voor de kandidaturen en twee jaar later naar Kuregem-Anderlecht waar hij op 20 juli 1929 het diploma haalde van doctor in de diergeneeskunde. Acht dagen later ging hij naar Diksmuide om er samen te werken met dierenarts Nevejan.

Dr. Vandenbussche bleek weldra een zeer toegewijd en uitzonderlijk bekwaam practicus te zijn. Toen in 1933 de Vlaamse veeartsenijkundige school te Gent werd opgericht, werd O. Vandenbussche gepolst voor een leeropdracht. Maar hij was intussen zelfstandig gevestigd (getrouwd in 1931) en aan het uitbouwen van een uitgebreide praktijk, zodat hij meende op de voorstellen niet te kunnen ingaan. Met zijn algemene belangstelling, zijn spreekvaardigheid en zijn handigheid zou hij ongetwijfeld een goede hoogleraar geworden zijn.

In zijn aktieve periode werd hij Voorzitter van de Westvlaamse dierenartsenvereniging; lid van de Raad van Beheer van de Nationale dierenartsenvereniging; lid van de Hoge Raad van de Orde der dierenartsen; lid van de Raad van Beheer van het Provinciaal Verbond van dierenziektenbestrijding, en nog veel meer...

Tot zijn laatste minuut was zijn geest alert en volgde hij met interesse wat er in de wereld en in de wetenschap gebeurde. Enkele maanden voor hij stierf schreef hij een autobiografisch werkje (40 p.) : *Pépé vertelt... Opgedragen aan mijn kinderen.*

Hij was de vader van Mevr. Monique Vandenbussche, echtgenote van dr. dierenarts Marcel Maes (Roesbrugge) en de grootvader van dr. dierenarts Geert Maes (Stavele).

Hij was tevens de broer van de bekende Vlaamse dominikaan Valeer Vandenbussche (1908-1968).

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8972 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ *Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.*

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

- betonnen boordstenen
- 1 lot dallen
- lot Eternitplaten
- open haard hangend model zeer voordelige prijs
- steenbrokken geleverd met kamion
- teelaarde geleverd met kamion
- *GRATIS TE BEKOMEN* aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (31)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellinck / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Het Cruijde-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruydtboeck / Simon Stevin van Brugge / Johannes Baptista van Helmont / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Chirurgijn Jan Palfijn / Troost der Armen... / Martinus van Hille / Het duo Verheyen-Sassenus / Engelbertus Capueel / Taaltoestanden en wetenschappen in de 18e eeuw / De publikaties van Vilain XIIII / La Société littéraire de Bruxelles / Vroedkunde / Van Bavegem en Van Daele / Jan Bernard Jacobs en Jan Albert Roselt / De Theresiaanse Akademie / Petrus Engelbert Wauters / Jozef-Frans Kluyskens / Kesteloot en Sommé / Heroprichting van de Akademie / Het Nederlands in Vlaanderen / Het wetenschappelijke leven in de Hollandse Tijd / De Belgische verfransingspolitiek / De taalminnaren op de bres / Landbouw... en de cholera / De stichting van het Willemsfonds / De Grievenkommissie / In Vlaanderen Vlaams / Hahnemann en Darwin / Het Davidsfonds / De natuurwetenschappen in het onderwijs / Het taalpartikularisme / De vaktaal van "Rond den Heerd" / Wetenschap in de tijdschriften.*

Camiel De Bruyne

De laatste decennia van de 19e eeuw

Op het einde van de 19e eeuw zijn er naast enkele werken die verband houden met geneeskunde en gezondheidsleer ook merkwaardige Nederlandstalige boeken verschenen over plantkunde, waaraan de stuwkracht die uitging van het door Mac Leod gestichte *Kruidkundige Genootschap*, wel niet vreemd zal geweest zijn.

Om niet in herhaling te vallen maken we geen melding meer van de boeken welke in die jaren verschenen zijn bij het Willems- en Davidsfonds, noch van de werken bestemd voor het onderwijs, die we reeds in vorige bladzijden hebben opgegeven.

In 1881 verscheen te Brugge, bij Edw. Gaillard, van de hand van dokter G. van den Berghe : *De homeopathie en haar tegenstrevers* (172 p.), en in 1883 publiceerde prof. dr. Ch. van Cauwenberghe (1841-1911), speciaal voor mindergeschoolden : *Handboek der verloskunde voor Vroedvrouwen bewerkt* (467 p. met platen), terwijl dokter Eugeen van Oye van Oostende, een vertaling uit het Duits op de markt bracht van : *De eerst hulp bij plotselijke ongevallen. Vijf voordrachten van dr. Fr. van Esmarck.* Nog hetzelfde jaar liet Alfons de Cock, bij F. Meyer-Van Loo te Gent verschijnen : *Flora der Dendervallei. Analytische sleutel der familiën en geslachten (Zaadplanten of phanerogamen),* dat eveneens verscheen als *Schoolflora.*

Ook het streven naar Nederlandstalige vakwoorden, waarvan men wel besefte dat ze noodzakelijk waren om degelijk werk in de volkstaal te produceren, werd in die jaren niet uit het oog verloren. Aan de Leuvense universiteit werden studiekringen gesticht, waar de studenten zich door het houden van voordrachten de Nederlandse vakterminologie probeerden eigen te maken. Het aldaar in 1884 gestichte *Geneeskundig genootschap* had volgens de standregelen, als dubbel doel : „De vooruitgang der leden bevorderen in kunde en in wetenschap; de Vlaamsche studenten in de Geneeskunde oefenen in hunne eigene taal over wetenschappen en inzonderheid over Geneeskunde te handelen" (383). Dit genootschap zou zelfs een lijvig vakwoordenboek hebben samengesteld, maar dit werk - dat waarschijnlijk in manuskript is gebleven - is niet teruggevonden (384).

Het 19e *Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres*, gehouden te Brugge in 1884 vermeldde in zijn programma volgende te behandelen vraag : „Is het niet hoogst nodig dat wij Nederlandsche vakwoorden bezitten om in eigene zuivere taal over de wetenschappen te spreken en te schrijven ? Ware het niet wenschelijk dat er, om dit doel te bereiken, van wege den Staat, eene commissie van bevoegde mannen werd benoemd en dat de besluiten van voorgenoemde commissie bij het onderwijs en in de bestuurstaal zouden verplichtend gemaakt worden, gelijk de besluiten der Commissie van spelling ?" (385). Maar dit programmapunt kwam niet ter diskussie.

Wat het onderwijs betreft, elke leraar werd aan zichzelf overgelaten om een eigen Vlaamse terminologie op te bouwen, wat voor velen een reden was om de wettelijke bepalingen ter zake zoveel als mogelijk te negeren, al werden er op sommige plaatsen lofwaardige voorbeelden gesteld, zelfs in het vrij onderwijs, waar men toch niet erg scheutig was met de vervlaamsing. In oktober 1885 zou de Vlaamsgezinde priester-leraar Juliaan Claerhout (1859-1929) (386), uit het kollege van Tielt aan Guido Gezelle schrijven : „Ze kouten dikkels van 't Vlaamsch in 't onderwijs; 't beste is voortdoen : ik geve engelsch en duitsch *uitsluitelijk* (voor uitleg en schoolboeken) in 't Vlaamsch, de Christelijke leeringe in 't Vlaamsch; al wat wetenschap aangaat wordt in 't Vlaamsch vertaald en dikwijls in 't Vlaamsch uitgeleid..." (387).

In 1887 verscheen te Gent, bij Ad. Hoste, de vertaling van een Franstalig werk van de hand van François Folie (1833-1905) (388), direkteur van het koninklijk observatorium te Brussel van 1885 tot 1897 (onder zijn leiding verhuisde het observatorium naar Ukkel in 1890) en professor aan de universiteit van Luik : *Beknopte weêrkunde of klimaatleer voor den liefhebber en den landbouw* (215 p.). Folie was eigenlijk sterrenkundige (we danken aan hem verscheidene studies over de aardrotatie en over de aberratie) (389), maar in België waren van 1833 tot 1913 sterrenkunde en weerkunde onder één bestuur en in één instelling verenigd.

Het volgende jaar (1888) verscheen van dokter Isidoor Bauwens (1855-1918) (390) van Aalst, een encyclopedisch kompilatiewerk van 403 bladzijden over *Lijkbegraving en lijkverbranding - De lijkbehandeling bij de heidensche volken.* Hierop kwam in 1892 een vervolg : *De lijkbehandeling bij de Christen volken* (422 p.). Van een derde ontworpen deel : *Het dichterlijke en het wezenlijke in lijkbegraving en lijkverbranding*, verscheen slechts één

➡

hoofdstuk (66 p.) in 1894. In 1900 publiceerde Bauwens nog een uitgebreid werk : *Het alcoholismus* (473 p.).

Alfons de Cock, die toen hoofdonderwijzer was te Denderleeuw, schreef niet alleen een werk over *Volksgeneeskunde in Vlaanderen* (375 p.), dat verscheen te Gent in 1891, maar het volgende jaar pakte hij uit met : *Wonderen uit het Plantenrijk*, (204 p.). In 1892 verscheen te Gent van J. Mac Leod en G. Staes een *Geïllustreerde flora voor België* (illustraties van L.L. Lefevre), die een tweede uitgave kende in 1906. Gustaaf Staes (1863-1918) was apoteker, preparator bij de leergangen in de algemene en bijzondere plantkunde aan de universiteit van Gent. In 1896 verscheen van hem een werk van 108 bladzijden, met veel figuren : *De cryptogamische ziekten der gekweekte gewassen* en het jaar er voor had hij samen met professor dr. J. Ritzema Bos (direkteur van het in 1894 opgerichte fytopatologisch laboratorium Willie Commelin Scholten te Amsterdam) het *Tijdschrift voor Plantenziekten* gesticht, dat te Gent werd uitgegeven en door het *Kruidkundig Genootschap Dodonaea* werd bekostigd. Staes heeft gedurende negen jaar, in belangrijke mate aan dit tijdschrift meegewerkt. In 1908 ging het drukken en de redaktie volledig over naar Nederland ([391]).

Ook in 1896 verscheen van pater E. Pâque, leraar van plantkunde aan de fakulteit der wetenschappen te Namen : *De Vlaamsche volksnamen der planten van België, Fransch-Vlaanderen en Zuid-Nederland, met aanduiding der toepassingen en der genezende eigenschappen der planten* (569 p. en 675 fig.). Het manuskript hiervan was reeds in 1887 bekroond door het *Kruidkundig Genootschap* ([392]).

De Vlaamse Akademie

Bij Koninklijk Besluit van 8 juli 1886 werd de Vlaamse Akademie voor Taal- en Letterkunde opgericht, met zetel te Gent. Het was de emanatie van vele literaire verenigingen en vergaderingen, die met het spellingsprobleem te maken hadden en tevens was het de vervulling van een verlangen dat reeds bij de aanvang van de Vlaamse Beweging was ontstaan.

Heel wat verzoekschriften en voorstellen die vanaf 1835 voor de oprichting van een akademie werden ingediend, hebben inderdaad niet onmiddellijk tot het verhoopte resultaat geleid, maar sommige zijn de aanleiding geweest voor het oprichten van verenigingen die de stapstenen hebben gevormd, die geleid hebben tot de stichting van de akademie.

Reeds einde 1835 werd door Jan-Frans Willems en Jan-Baptist David aan eerste-minister de Theux om de oprichting van een akademie gevraagd, waar er officiële beslissingen zouden worden genomen inzake spellingsmoeilijkheden. Maar omdat de kwestie politiek niet rijp was, moest men zich tevreden stellen, met de oprichting - op 4 november 1836 - van een *Maetschappy ter bevordering van de Nederduytsche Tael- en Letterkunde*, te Brussel, met plaatselijke afdelingen in meerdere Vlaamse steden. Deze vereniging verzorgde de uitgave van het *Belgisch Museum voor de Nederduitsche Taal- en Letterkunde en de Geschiedenis des Vaderlands* (verscheen van 1837 tot 1846) en organizeerde het *Taelcongres*, tot regeling van de spelling in oktober 1841. Bovendien werd reeds in 1838 door Willems en David aan eerste-minister de Theux een ontwerp van reglement voor een akademie aangeboden. Daarin voorzag artikel 4, dat de leden moesten instaan voor :

- het bepalen van de spraakkundige regels;
- het opstellen van een woordenboek der Nederduitse taal;
- de uitgave van boeken bestemd voor het onderwijs.

Ook onmiddellijk na het eerste *Nederlandsche Letterkundig Congres*, dat te Gent gehouden werd in 1849, werden voorstellen geopperd voor een akademievervangend *Nederlandsch Letterkundig Instituut* met zetel te Amsterdam en te Gent. Jaren later, in 1866 kwam van uit Leuven het voorstel om een soort officieuze Noord-Zuid-akademie op te richten om taal- en spellingskwesties een oplossing te geven. In 1870 ontstond daaruit de *Zuidnederlandsche Maatschappij van Taalkunde*, ook met de bedoeling sommige taalproblemen te regelen.

De oprichting van een Vlaamse Akademie bleef een halve eeuw lang behoren tot het grievenpakket van de Vlaamse Beweging, tot eindelijk, bij de met mondjesmaat toegekende Vlaamse verzuchtingen, in 1886, onder minister August Beernaert (1829-1912) de Akademie tot stand kwam.

De keuze van de leden was echter een delikaat probleem en er ontstonden wrijvingen tussen katolieken en liberalen en zelfs onder de liberalen onderling. Men beweerde dat bij de keus van de leden de politieke gezindheid van meer belang was dan de literaire prestaties of bekwaamheid van de liberalen zich tegen de Akademie opstelden. Enkele vrijzinnige leden mie opstelden. Enkele vrijzinnige leden namen zelfs ontslag en stichtten - in 1887 - een soort anti-akademie, onder de naam *Taalverbond*. Net als de Akademie waren de werkzaamheden van het *Taalverbond* gericht op : „de loutering en ontwikkeling der Nederlandse taal, beschouwd als voertuig in alle vakken der wetenschap", daaronder werd verstaan het scheppen van een eigen terminologie. De afdeling taalkunde zou onderafdelingen omvatten voor verschillende vakken (ook natuurkundige wetenschappen) en elke afdeling zou een vakwoordenboek moeten samenstellen ([393]). De rekenkundige vaktaal zou behandeld worden door een lid van de Brusselse groep van het *Taalverbond*, H. Langerock ([394]).

Theophiel Coopman (1852-1915) ([395]), die als ambtenaar op de vertaaldienst bij het Ministerie van Spoorwegen, Posterijen en Telegrafie, op het *Nederlandsch taal- en letterkundig congres* van 1879 reeds opgekomen was voor de eenmaking van de terminologie in de departementen van zijn ministerie, werd in december 1886 verkozen tot gewoon lid van de Akademie toen in de vervanging diende voorzien van enkele ontslagnemenden. In oktober 1887 maakte hij aan Gezelle (die hij als dichter, maar niet als taalpartikularist waardeerde) het voornemen bekend om tijdens de januari-zitting van de Akademie een voorstel in te dienen, waarin om de instelling van een kommissie wordt verzocht, voor het verzamelen en uitgeven „onzer vlaamsche vak- en kunstwoorden" ([396]). En het volgende jaar (1888) werd door Fr. de Potter en T. Coopman, in hun *Ontwerp van werkzaamheden voor de Koninklijke Vlaamsche Academie* voorgesteld, één of meer kommissies in het leven te roepen belast met de voorbereiding en bewerking van bepaalde woordenlijsten, en de opdracht prijsvragen uit te schrijven of aanmoedigingen, resp. onderscheidingen te verlenen aan niet akademieleden die aan de samenstelling van dergelijke lijsten meewerkten, en tenslotte de door de Akademie goedgekeurde woordenlijsten uit te geven onder de titel : *Bijdragen tot het Algemeen Nederlandsch Vak- en Kunstwoordenboek* ([397]).

In mei 1889 werd een *Bestendige Commissie voor Nieuwere Taal- en Letterkunde* gesticht op verzoek van P.P. Alberdingk Thijm, T. Coopman en F. de Potter, o.m. belast met de uitgave van verzamelingen „Kunst- en vakwoorden, met inbegrip van Nederlandsche, zoo oudere als nieuwe rechtstermen" ([398]). Maar het bleef jarenlang zoeken naar de juiste formule om technologische woordenlijsten samen te stellen. Vanaf 1892 werden hiervoor prijsvragen uitgeschreven. In tien jaar werden zes vakwoordenlijsten uitgegeven, maar ze hadden allemaal betrekking op ambachtelijke vaktermen (smid, timmerman, metselaar, enz.). In 1898 werd voor 1900 gevraagd : „eene volledige Nederlandsch-Fransche en Fransch-Nederlandsche woordenlijst over de Veeartsenijkunde, met bijvoeging van de gewestelijke woorden en uitdrukkingen". Eén verhandeling werd ingestuurd, maar niet bekroond. Dezelfde prijsvraag werd opnieuw uitgeschreven voor 1903, doch zij bleef zonder gevolg ([399]).

De toen uitgegeven woordenlijsten voor de ambachtelijke sektor, hebben nu alleen nog een taalkundig-historisch belang. De vakterminologie is intussen andere wegen opgegaan. Wat de wetenschappelijke vakwoorden betreft, hieraan werd voornamelijk gewerkt in de eerste decennia van de 20e eeuw door A.J.J. van de Velde.

Het Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres

In 1887 werd te Amsterdam het eerste *Nederlandsch Natuur- en Geneeskundig Congres* gehouden. Julius Mac Leod, die in het Noorden enkele invloedrijke konnekties had, werd er uitgenodigd en hield er een lezing over de bevruchting van de bloemen door insekten. In 1893, op het vierde Congres dat te Groningen werd gehouden, sprak hij over bloemenbiologie.

Enkele jaren later, dat was in het voor-

jan 1991

jaar van 1897 hebben twee jonge doctors in de natuurlijke wetenschappen, Jan de Windt (1876-1898) en Herman Sabbe (1874-1899), allebei leden van het *Kruidkundig Genootschap Dodonaea*, de voorzitter van dit genootschap, Julius Mac Leod, aangesproken en hun onbehagen uitgedrukt over het gebrek aan Vlaamse wetenschappelijke verhandelingen. Mac Leod sprak er over met Staes en er werd besloten een wetenschappelijke beweging, met het Nederlands als voertaal op te starten, en naar het Noord-Nederlandse voorbeeld het op te vatten als het *Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres*, tevens een tegenhanger van de bestaande *Association française pour l'avancement des Sciences*. Er werd kontakt gezocht met andere beoefenaars van de wetenschap en in mei 1897 kwam ten huize van J. Mac Leod de stichting tot stand, met naast prof. J. Mac Leod, prof. Edw. Bouqué, dr. Camiel de Bruyne, dr. D. de Buck, dr. Jan de Windt, dr. H. Sabbe, apoteker G. Staes en dr. A.J.J. van de Velde. Het eerste Congres werd er gepland voor september van hetzelfde jaar. De Franstaligen die zich in die jaren in hun bevoorrechte positie voortdurend bedreigd waanden, stonden zeer wantrouwig, terwijl de rabiate *Flandre libérale* (verscheen te Gent sedert 1874), in zijn nummer van 20 september 1897, het Congres vermeldde als „... un Congrès flamingant tout court...".

Zonder dat er gesproken werd over taalstrijd of politiek vond het eerste Congres plaats op „een schoone zondag in de herfst", nl. op 26 september 1897, in het Botanisch laboratorium te Gent. Er werden 23 mededelingen of lezingen gehouden voor precies 101 deelnemers. Jules Mac Leod opende de bijeenkomst met de volgende woorden :

„Het eerste Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres dat heden gehouden wordt, heeft een dubbele beteekenis; met deze eerste bijeenkomst van beoefenaren der wetenschap uit alle gedeelten van het Vlaamse land wordt als het ware een nieuw tijdvak geopend voor de studie der wetenschap zelf; daarenboven doet het feit, dat hier de taal van het volk wordt gebruikt, de hoop ontstaan, dat de wetenschap niet alleen wil vooruitgaan, maar dat ze tevens uit hare afzondering wil treden en ook in de Vlaamsche provinciën van België wil worden, wat zij in andere landen sedert lange jaren is : een levend orgaan van het maatschappelijk organisme."

In het begin van 1898 verschenen de *Handelingen* van dit eerste Congres, op 108 bladzijden (in 4°). Tweederden van de drukkosten werden door J. Mac Leod zelf betaald; de bijdragen van de 101 deelnemers hadden 202 fr. opgeleverd, en van steun of subsidies vanwege de openbare machten of de overheid was er geen sprake.

Op het tweede Congres dat plaats greep te Gent op 29 augustus 1898 sprak dokter Frans Meeus, psychiater te Geel, over *Wetenschappelijk Vlaamsch*, waarin hij o.m. zegde : „de Vlaamsche geleerden moeten trachten de bastaardwoorden uit hun geschriften en gesprekken te verbannen. Het ware wenselijk dat voor elk vak der wetenschappen een handboekje met de meest gebruikelijke vakwoorden zou uitgegeven worden."

Het 3e Congres kwam bijeen te Antwerpen, het 4e te Brussel, en vervolgens kwamen ook Brugge en Kortrijk (ingericht met medewerking van dr. E. Lauwers) aan de beurt. Het aantal deelnemers nam voortdurend toe, evenals het aantal lezingen en het aantal bladzijden in de *Handelingen*, terwijl vanaf 1901 (Brugge) het *Nederlandsche Congres* (uit het Noorden) op dit *Vlaamsche Congres* vertegenwoordigd was. In het mededelingenblad dat vóór het 5e Congres (Brugge 1901) aan de pers werd uitgereikt, stond o.m. te lezen.

„Deze inrichting, welke beurtelings te Gent hare geboortestad, Antwerpen, Brussel, werd gehouden is dus in haar vijfde levensjaar getreden en heeft in dien betrekkelijk korten tijd al de bewijzen geleverd van hare ontegensprekelijke noodzakelijkheid."

„Een Vlaamsch Congres over natuurwetenschappen en geneeskunde scheen in ons land der Fransche hoogescholen wel eene onmogelijkheid te zijn. Niet alleen kon men in twijfel trekken dat het mogelijk zou zijn een voldoende getal personen aan te treffen, die over wetenschap in onze moedertaal handelen kunnen of er belang in stellen, maar het was zelfs eene vraag geworden of ons Nederlandsch wel eene geschikte taal voor wetenschappelijken omvang zou wezen. Men dacht niet eens aan Noord-Nederland, alwaar alle hoogere studiën en een bloeiende letterkunde zich nagenoeg uitsluitelijk van die taal bedienen."

„Een man van doortastende wilskracht, een geleerde van naam heeft al dat twijfelen en betwisten door doorslaande feiten bewezen. Prof. Julius Mac Leod van de Gentsche hoogeschool heeft met enkele zijner leerlingen en vrienden de Vlaamsche Wetenschappelijke Congressen ingericht en op den degelijksten voet gevestigd".

„Wij hebben reeds met vreugde gezien dat rechtsgeleerden en geschiedkundigen het voorbeeld hebben te nutte gemaakt en op eigen hand Vlaamsche Congressen hebben ingericht tot bijzondere behandeling van hunne vakken."

„Voor al zulke Congressen is eigen werk noodig en aldus zal een Vlaamsche school van Vlaamsche geleerden ontstaan, die zich allengs ook cp het hoogere peil zullen weten te verheffen, waar eens de naam van Vlaming, van Nederlander heeft geschitterd en den naam van hun volk beroemd gemaakt, geen mannen meer zijn zouden, om de wetenschap en eigen taal te beoefenen, ware stof tot eene veel grootere verwondering dan die welke onze Vlaamsche Congressen thans nog verwekken kunnen bij menschen die te zeer aan gewoonte en sleur zijn verslaafd."

Het Congres te Brugge telde 305 leden en 45 lezingen, het volgende jaar, te Kortrijk (1902) bereikte men 332 leden en hadden er 64 voordrachten plaats. Te Kortrijk werden tevens twee tentoonstellingen ingericht van Nederlandstalige boeken en tijdschriften uit Vlaanderen en Nederland over natuur- en geneeskunde, die een diepe indruk maakten. Op dit Congres dat nog steeds voorgezeten werd door J. Mac Leod, zegde hij : „De generatie die ons heeft voorafgegaan heeft een zware fout begaan door de taal der Vlamingen te versmaden. De fout moet nu hersteld worden. De levenskracht eener taal hangt af van hare waarde als beschavingsmiddel. Onze taal heeft te dezen aanzien een hooge waarde, dit blijkt uit de rijke boekententoonstelling die te Kortrijk wordt gehouden, uit den inhoud van het bibliographisch tijdschrift *Palfijn* en uit de wetenschappelijke belangrijkheid van het Congres zelf."

Palfijn, waarvan hier sprake, was een *Tweemaandelijksch Bibliographisch Tijdschrift voor Nederlandsche Natuur- en*

(vervolg blz. 8)

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

DE PAROCHIE HARINGE EN DE FRANSE REVOLUTIE (5)

door Dr. Theol. pater Joris L. HOSTEN o.p., gewezen pastoor van Haringe

Algemene beschouwingen in verband met de doopsels

1. Het aantal is aanzienlijk. Van 1792 tot 1801 tellen we er 198. De uitschieters krijgen we in de eerste jaren van bezetting en naasting. In 1795 zijn er 35, in 1796 zijn er 59, in 1797 zijn er 55. Vervolgens zien we het aantal dalen gedurende het eerste jaar van de beloken tijd : 17 in 1798. Daarna neemt het nog af naarmate de repressie minder streng wordt en vooral na de val van het Directoire.

2. Vele van de kinderen die gedoopt worden, werden reeds vroeger of zelfs veel vroeger geboren. Weken, maanden en zelfs jaren. Is het een zeer recent geboren kind, het doopsel wordt onvoorwaardelijk toegediend. Verstreek er reeds een enigszins aanzienlijke tijd, dan wordt de kleine gedoopt onder voorwaarde. Vermoedelijk werd het kind dan reeds veiligheidshalve eerder gedoopt door naastbestaanden. Omdat men meende onvoldoende zekerheid te hebben aangaande de geldigheid van die doopsels werden ze onder voorwaarde herhaald door een priester. Hij deed het alleen niet wanneer eerder het doopsel toegediend werd door een vroedvrouw of een arts. Die werden verondersteld de doopselritus goed te kennen. In dit geval werden door de priester enkel de doopselceremoniën toegevoegd.

3. Het is zeer duidelijk dat vaak in bepaalde parochies de borelingen werden opgespaard tot er voldoende waren om in te spannen en samen naar Haringe te reizen. We vinden vaak op één dag meerdere doopsels van kinderen uit dezelfde parochie. Enkele voorbeelden :
26 juni 1796 : 4 uit Bergen
30 juni 1796 : 3 uit Bergen
11 juli 1796 : 3 uit Bergen (resp. anderhalve maand, 4 maanden en 7 maanden oud)
31 jan. 1797 : 4 uit Steene (1 dag, 14 dagen, 7 weken en 3 maanden oud)
4 mei 1797 : 3 uit Spycker
6 juli 1797 : 3 uit Steene en 1 uit het aanpalende Pitgam (5 weken, 3 maanden, 4 maanden en 7 maanden oud).

4. De doopheer is in bijna alle gevallen kapelaan De Caestecker. Een zeldzame keer pastoor Asaert. Aanvankelijk ook af en toe pastoor Dehouck of kapelaan Dumoulin van Bambeke. Vanaf 1899 ook een Pr. Caestryck.

Als merkwaardigheid kan aangestipt worden dat we nog laattijdig twee Franse refraktairen als doopheer zien optreden voor kinderen van Haringe, nl. : op 30 september 1795 de heer Cailliau, pastoor van Eringhem en op 29 maart 1799 de heer Berteloot, pastoor van Pitgam.

5. Bij de niet zo talrijke doopsels van 1792 en 1793 wordt vaak gezegd dat het kind „toevallig" ofwel geboren en gedoopt, ofwel gedoopt werd te Haringe. Het lijkt wel een voorzichtige formule te zijn om a.h.w. het gebeuren onverdacht te laten voorkomen. Nadien komt dat niet meer voor.

6. We maakten enkel melding van de dopelingen uit Frans-Vlaanderen. Er kwamen er evenwel ook uit de omliggende Vlaamse parochies wanneer de plaatselijke priesters op de vlucht waren voor het oorlogsgeweld in het jaar 1794. Aldus doopt kapelaan D.C. op 3 juni een kind van en geboren te Krombeke. Op 4 juni een kind van en geboren te Beveren. Op 6 juni een kind van en geboren te Krombeke. Hetzelfde op 9 juni. Op 11 juni vult hij de doopselceremoniën aan voor een kind van en geboren te Beveren op 4 april en gedoopt door de vroedvrouw „wegens afwezigheid van de priesters gevlucht voor de oorlog, zoals de moeder van de dopeling getuigt". Op 12 juni doopt de kapelaan een kind van en geboren te Stavele. Op 15 juni opnieuw aanvulling van doopselceremoniën voor een kind van en geboren te Beveren en „op 7 mei gedoopt door de vroedvrouw bij gebrek aan priesters, zoals de moeder getuigt". Op 23 juni doopsel van een kind van en geboren te Pollinkhove op 7 juni. Op 23 juni weer een kind uit Krombeke. Op dezelfde 23 juni een kind van en geboren te Westvleteren. Tenslotte op 26 juni nog eens een kind van en geboren te Stavele.

Enkele doopsels van kinderen uit omliggende parochies zullen we opnieuw aantreffen in de beloken tijd vanaf 1798. Ze zijn meestal ook al weken of maanden oud. Het kan dus erop wijzen dat ter plaatse moeilijk priesters te bereiken waren. Aldus kinderen van Stavele (waar de pastoor op 17 januari 1798 gestorven was, en de kapelaan - Reyphins - op 11 maart daarop aangehouden), Proven, Krombeke.

7. Na het doopsel van 4 november 1798 noteert D.C. in het register : „Quod deest in sequentibus adscribendum est temporibus iniquis, nam omnes ministri Ecclesiae sunt in exsilium missi vel absconditi". D.i. : „Wat hierna onvolledig is (of ontbreekt) moet toegeschreven worden aan de slechte tijden, want alle bedienaren van de Kerk zijn in ballingschap gestuurd of ondergedoken". We krijgen inderdaad geen doopsels tot 13 december daaropvolgend. (Het is de tijd van de tweede grote priesterrazzia.) Daarna weer geen tot 2 januari. Van dan af weer regelmatig.

Een meldenswaardig feit waarover we in de volgende aflevering zullen moeten nadenken is, dat we in de jaren 1799 en 1800 meermalen doopsels aantreffen van kinderen van Haringe zelf, die enkele weken, zelfs maanden en een paar keer een jaar of meer oud zijn.

Het overlijdensregister

Het draagt duidelijk de sporen van de tijdsomstandigheden. Daar waar pastoor Asaert de doopsels meestal overlaat aan z'n kapelaan, houdt hij er sterk aan de begrafenissen (zoals ook de huwelijken van de parochianen) zelf te doen. Hij noteert steeds „Sepultus (-a) est per me pastorem loci", d.i. werd begraven door mij, plaatselijke pastoor.

Alles loopt normaal tot september 1797. Asaert doet z'n laatste begrafenis op 28 september 1797. Dat begin oktober daarna de Beloken tijd begonnen is, is te Haringe het duidelijkst vaststelbaar in het overlijdensregister. Uitvaarten, met publieke kerkdiensten, worden niet meer gedaan. De priesters schrijven de overlijdens in het register doch de formule „werd begraven door mij, plaatselijke pastoor... of plaatselijke onderpastoor" maakt plaats voor „sepultus (-a) est... quod testor". „N. gestorven op die datum werd begraven op die datum. Wat ik getuig" en de handtekening.

Hoe in die beloken tijd de beaardiging konkreet gebeurde, vond ik nergens beschreven... maar in elk geval niet met een liturgische dienst of met openbare tussenkomst van een priester.

Onder de formule met het „Quod testor" schrijft pastoor Asaert nog enkele begrafenissen in : 3 in oktober, 7 in november. Z'n laatste dateert van 23 november 1797.

Van 23 november 1797 tot 22 mei 1798 (tijd van de eerste priesterjacht) wordt helemaal niets ingeschreven.

Ondertussen is pastoor Asaert aangehouden en gedeporteerd. Vanaf 22 mei 1798 is het dus steeds D.C. die invult met de „Quod testor"-formule. Hij schrijft enkel de overlijdens en begrafenissen van volwassenen in.

Vanaf 22 mei tot 7 juni 1798, normaal. Volgt een hiaat tot 12 augustus. Vervolgens alles regelmatig tot en met 16 oktober 1798 en bij die datum houdt het overlijdensregister bruusk op. Onder die laatste inschrijving schrijft pastoor Ryckewaert, jaren later : „FINIS REGIS-

TRI DEFUNCTORUM" en begint hij een nieuw register dat aanvangt op 26 januari 1803.

Te noteren waard is, dat bij al de ingeschreven overlijdens van de moeilijke tijd 1797-1798 steeds uitdrukkelijk wordt vermeld, dat de gestorvene „debite administratus (-a)" was, dus, normaal bediend. In zover we dus uit de bewaarde dokumenten kunnen opmaken, heeft geen enkel stervende te Haringe de sakramenten moeten derven ter oorzake van het tijdsgebeuren of wegens priestertekort.

De grote vragen waarover we moeten nadenken in het volgende en laatste deel van dit opstel zijn : waren de gebeurtenissen te Haringe uniek ? Indien ze alleen mogelijk waren door de vaste aanwezigheid van de onbeëdigde en ongemoeid gelaten kapelaan De Caestecker... moeten we dan veronderstellen dat die man een hoge bescherming genoot ? Is het wel zeker dat hij ook niet onderdook tijdens de tweede moeilijke periode van einde 1798 en 1799, d.i. onder en na de Boerenkrijg ?

Waren de gebeurtenissen te Haringe uniek ?

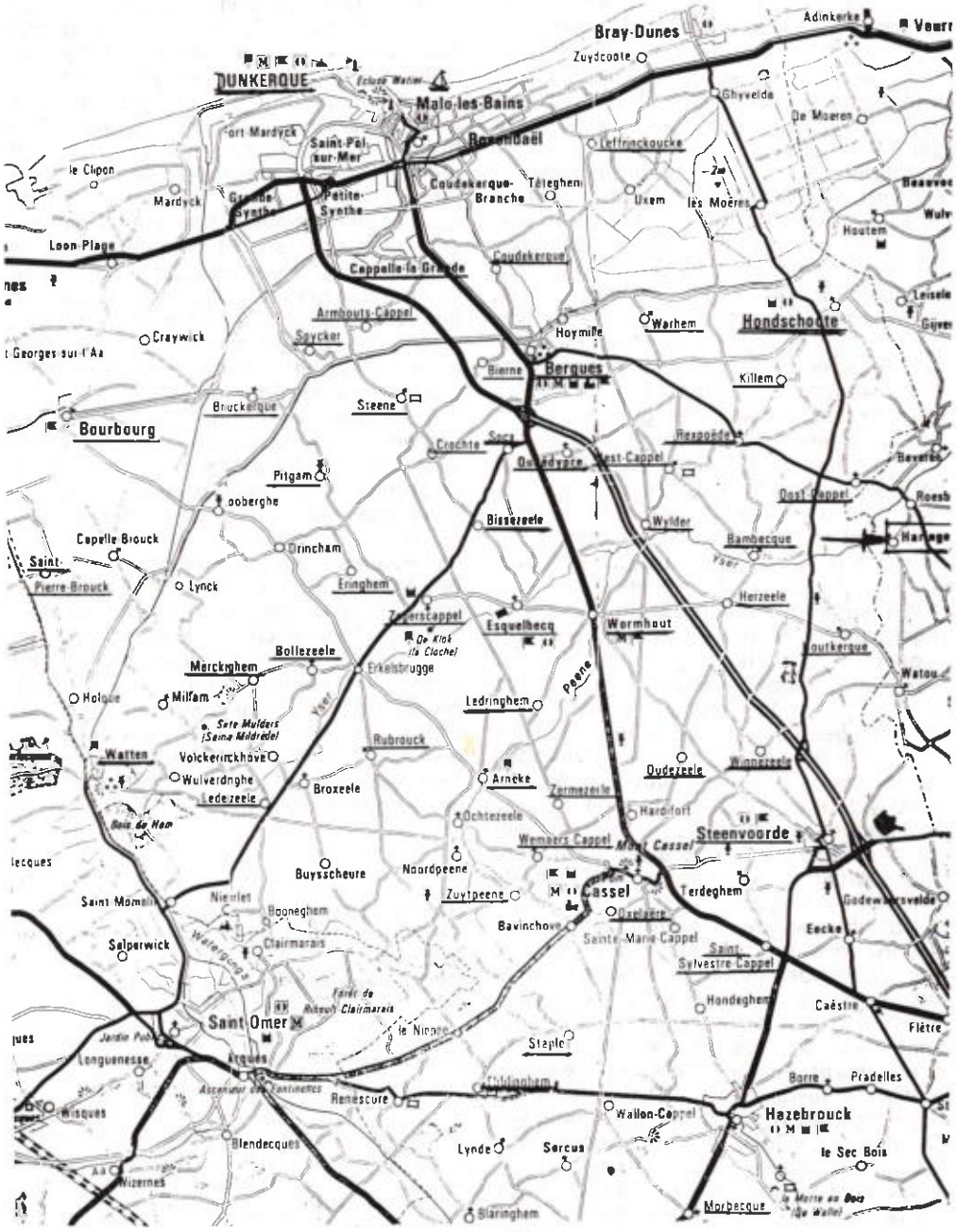
In het eerste deel van deze bijdrage (zie vorige nummers) deden we enkele vaststellingen die op z'n minst merkwaardig zijn. In een tijdsspanne van ongeveer 8 jaar (juni 1791-juli 1799) werden te Haringe 175 huwelijken ingezegend van Frans-Vlamingen. Vanaf april 1792 tot einde 1801 tellen we er 198 doopsels van Frans-Vlaamse kinderen. Trouwers en dopelingen zijn afkomstig uit 50 verschillende parochies, deels liggend in het Frans-Vlaamse gedeelte van het oude bisdom Ieper, deels liggend in het Frans-Vlaamse gedeelte van het bisdom St.-Omaars. De huwelijken vangen aan in de maand juni 1791. Het was het tijdstip waarop over de schreve de konstitutionele of de beëdigde pastoors in funktie traden en de eedweigeraars of refraktairen begonnen uit te wijken of onder te duiken of het slachtoffer werden van de vervolging.

We stellen vast dat die huwelijken en doopsels met minder of meer grote frekwentie (naargelang o.m. de lokale militaire of politieke gebeurtenissen) doorgaan én in de periode vóór de Franse invallen in ons land toen we nog rustig leefden in Keizers-Vlaanderen, én in de periode van de eerste Franse bezetting (1792-1793), én tijdens de korte daarop volgende Oostenrijkse restauratie, én na de tweede Franse inval (1794), én na de aanhechting van onze gebieden bij de Franse republiek (1795) én gedurende de tijd die hier bij ons de „beloken tijd" was (vanaf einde september begin oktober 1797 tot begin volgende eeuw).

Het hoeft geen grote verwondering te wekken, dat men voor huwelijken en doopsels vanuit Frans-Vlaanderen naar onze grensparochies kwam in de periode vóór de tweede Franse inval van 1794. Een groot deel van de bevolking aldaar schuwde hun beëdigde geestelijkheid en over de grens vonden ze in veel gevallen nog hun eigen uitgeweken priesters. Deze hielden hun jurisdiktionele bevoegdheid over hun eigen parochianen, en hun residentie-adres werd vooralsnog niet geheim gehouden. Vond men de eigen parochiepriesters niet, dan kon men in elk geval geholpen worden door onze geestelijkheid die immers nog niet voor de keuze stond de eed al of niet af te leggen.

Dat ook in andere van onze grensdorpen huwelijken en doopsels van Franse onderdanen plaats hadden staat vast. Kapelaan Vandermeulen vertelt (o.c. bl. 208), dat de pastoor van Duinkerke, de heer Maquet, aan de abdij van Veurne die hem gastvrijheid verleende, veel last berokkende in mei 1793, doordat hij „nog gedeurende de carmagnolen het landt in bezit hadden (slaat op de eerste bezetting), zeer onvoorsichtigh hadde geweest, zo door bieght te horen als trouwen, want vele borgers van die stad gingen gevéinsdelijk bij hem bieghten en droegen het alles over wat hij in den bieghtstoel gezegd had." We herkennen in deze boude bewering zeer goed Vandermeulen, die het nooit kan laten een beetje.. en soms nogal veel gif te spuiten naar de uitgeweken Franse priesters, zoals trouwens ook naar z'n eigen pastoor de heer Asaert. Maar wel kunnen we uit z'n tekst afleiden dat men van over de schreve naar hier kwam om te trouwen, en dit bij de eigen pastoors indien mogelijk.

We kunnen evenwel uit de schriften van dezelfde heer Vandermeulen een nog veel zakelijker en gezagvoller argument putten. Na hun nederlaag van 18 maart 1793 (Neerwinden) moesten de Franse troepen

Op deze kaart werden de Frans-Vlaamse plaatsen onderlijnd van waaruit naar Haringe werd gepelgrimeerd voor huwelijk of doopsel.

ons land ontruimen. De verbondenen kwamen terug en konden doorstoten tot een stuk in Noord-Frankrijk. Meerdere parochies van het Franse deel van het bisdom Ieper werden ingepalmd en Duinkerke belegerd. Op het bisdom te Ieper heerste blijkbaar een grote euforie. Nogal overmoedig dacht men er, dat Frankrijk spoedig helemaal op de knieën zou liggen, het koningschap hersteld zou worden en meteen heel het „ancien régime".

Het grote verlangen voor werkelijkheid nemend, liet de bisschop een omvangrijke pastorale instruktie klaar maken ten gerieve van de uitgeweken Franse priesters (zijn onderdanen), voorschrijvend wat hen te doen stond van zodra ze in hun respektievelijke parochies zouden zijn teruggekeerd, wat ze „sonder te vertoeven zoohaest het zijn kan" moesten doen. De instruktie werd gegeven te Ieper op 31 juli 1793, het begeleidend schrijven van de bisschop heeft als datum 27 augustus 1793 en het stuk werd overal verkocht begin september. Het is een hoogst merkwaardig dokument.. dat helaas heel wat narigheid heeft bezorgd aan de priesters die eraan gehoorzaamden.

Vandermeulen geeft in z'n „Historie.." een vertaling van dit in het Latijn gesteld stuk. Ze gaat van bl. 306 tot 318. In verband met de huwelijken aangegaan voor de intrus lezen we o.m. dat ze ongeldig zijn, tenzij de toegang tot de wettige pastoor onmogelijk was „hetgeene in ons Bisdom om de herhaalde inkomsten der ballingwezende pastoors tot hunne parochiën, en om het gebeurte van die met de Oostenrijkse landen niet gebeurt en is, zoo wij meenen." Men veronderstelt dus dat het trouwlustige paar meestal nog wel de eigen pastoor kon bereiken, hetzij die even overkwam naar z'n parochie (wat dus in die tijd nog wel eens in alle stilte kon), hetzij ze hem zelf gingen opzoeken over de grens in „de Oostenrijkse landen."

We kunnen stellen dat in algemene regel vanaf 1794 de eigen wettige pastoor voor de Frans-Vlamingen onbereikbaar was. Onbeëdigde priesters kon men aan deze zijde van de grens (die vanaf 1 oktober 1795 geen grens meer was) overal vinden, doch ik vond nergens aanduidingen dat men voor huwelijk of doopsel in groot getal elders ging dan te Haringe. En nog veel minder ging men elders toen ook hier de verplichting tot de eed van haat werd doorgedrukt (5 september 1797) en de beloken tijd begon.

Nazicht van de registers van enkele andere grensparochies leidde tot de vaststelling dat aldaar geen huwelijken of doopsels van Frans-Vlamingen plaats hadden of dat ze er beperkt bleven tot enkele sporadische gevallen. De hoogste score wordt behaald door Beveren/IJzer met acht huwelijken en 21 doopsels. De dopelingetjes zijn allemaal afkomstig van Oostkappel, Killem en Hondschoote, dus uit de onmiddellijke buurt.

We kunnen dus besluiten dat de situatie te Haringe inderdaad uniek was. Dat wat daar gebeurde nergens elders gebeurde, of toch niet op vergelijkbare schaal.

(t vervolgt)

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN

(vervolg van blz. 5)

Geneeskundige Literatuur, met methodisch en alphabetisch gerangschikte inhoudstafel der schrijvers en der besproken onderwerpen, die voor het eerste verscheen in 1902, bij de Nederlandsche Boekhandel te Gent en te Antwerpen. De eerste jaargang omvatte in zijn zes afleveringen 145 + 17 bladzijden, maar reeds na de eerste aflevering van de tweede jaargang werd het uitgeven stopgezet, waarschijnlijk door gebrek aan interesse.

Na het Congres dat te Antwerpen plaats vond in 1904 haakte de stichter J. Mac Leod af, omdat men tegen zijn wil, van het Congres een strijdorgaan wenste te maken. Maar de Congressen gingen verder... te Aalst in 1905, te Brugge in 1906. In laatstgenoemde plaats werd op 29 september 1906 de Vereniging *Het Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres* gesticht, een vereniging met een bestendig bestuur en met statuten, die voortaan als vast programmapunt de Congressen zou inrichten, in plaats dat het om een telkenjare hernieuwd initiatief ging. In de volgende jaren, tot aan de Eerste Wereldoorlog, had men Congressen te Mechelen, St.-Niklaas, Brussel, Oostende, Leuven en Gent. Zeventien Congressen hadden elkaar opgevolgd, en deze wetenschappelijke manifestatie was uitgegroeid tot een driedaagse, in samenwerking met het *Vlaamsch Rechtskundig Congres* en het *Philologenkongres*.

In 1913 waren voor de drie Congressen samen het aantal deelnemers tot ongeveer 1800 opgeklommen, waarvan 769, waaronder een groot aantal uit Nederland, voor het *Natuur- en Geneeskundig Congres* alleen, waar een honderdtal mededelingen en lezingen plaats vonden. De „Vereniging" bestond uit zeven plaatselijke *Comiteiten*, te Aalst, Antwerpen, Brugge, Brussel, Gent, Kortrijk en Mechelen. Alles wat enige naam had in het wetenschappelijke leven in Vlaanderen, ook al doceerden of schreven ze in het Frans, was op die Congressen aanwezig geweest. Na de Eerste Wereldoorlog zou men opnieuw starten, zij het met een gewijzigde gedragslijn ([400]).

R.A.B.

Volgende keer :
De Katholieke Vlaamsche Hoogeschool-uitbreiding;
Strijd voor Vlaams Hoger Onderwijs.

(383) *Ons Leven, Tijdschrift der Lovensche Studenten*, (1), nr. 4, 1888-1889, p. 3.
(384) Handelingen Davidsfonds, Leuven, 1906, p. 196.
(385) Handelingen van de Nederlandsche Taal- en Letterkundige Congressen, 1887, p. XIX.
(386) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 3, kol. 152-158, (J. Persyn).
(387) J. Persyn, *Juliaan Claerhout, Gemiste kans of menselijk tekort ?*, Amsterdam-Antwerpen, 1975, p. 40.
(388) Biographie Nationale, dl. XXX, kol. 382-384, (L. Godeaux).
(389) A. Velghe, *Koninklijke sterrenwacht van België*, Brussel, 1969, p. 4.
(390) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 1, kol. 95-98, (J. debeer).
(391) P. van Oye, *Gustaaf Staes en de Fytopathologie in België*, in Scientiarum Historia, (9), 1967, p. 237-243.
(392) Fr. De Potter, *Bibliographische aanteekeningen*, in Versl. & Med. Kon. Vl. Academie voor Taal- & Letterk., 1895, p. 429-435.
(393) Handelingen Nederlandsche Taal- en Letterkundige Congressen, 1888, p. 107.
(394) Huibert Langerock heeft in de *Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle* een bijdrage geschreven over *Rekenkundige vaktaal. Eenige aanteekeningen omtrent de geschiedkundige ontwikkeling der Nederlandsche rekenkundige vaktaal*, p. 403-415.
(395) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 11, kol. 140-145, (W. Rombauts).
(396) R.F. Lissens, *Gezelle - Briefwisseling 1*, Verzameling Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven, Antwerpen, 1970, p. 35-36.
(397) I. Teirlinck, *Vak- en Kunstwoordenboeken*, in : Kon. Vl. Academie, Gedenkboek van de feestviering van haar vijf- en twintigjarig bestaan, 1886-1911, Gent, 1911, p. 213-218.
(398) Versl. & Med. Kon. Vl. Academie vr. Taal- en Letterk., Gent 1889, p. 115-119.
(399) I. Teirlinck, *op. cit.* (nota 397), p. 217.
(400) A.J.J. van de Velde, *Het Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres van zijn oorsprong in 1897 tot in 1944*, Verh. Kon. Vl. Academie voor Wetensch. Lett. & Sch. Kunsten v. België, Antwerpen-Utrecht, 1944.

WIST JE HET AL ?

Dit jaar richt het feestkomité van Roesbrugge de prinsenverkiezing van de Landelijke Pleuten in. Na de suksesvolle karnavalvieringen van vorige jaren, wilden we er iets machtigs van maken. Na enige moeite zijn we erin geslaagd de gewichtige TV-ster, Margriet Hermans, aan de hak te slaan. Deze vlotte TV-presentatrice en suksevolle zangeres komt er ons vergasten op enkele van haar meezingertjes en de rest van de avond zorgt haar eigen DJ voor de nodige ambiance.

En voor de ongelooflijke prijs van 120 fr. kunt u haar bezig zien en horen op zaterdag 23 februari vanaf 20 u. in de feestzaal van De Lovie.

Wie er niet bij kan zijn, wordt vriendelijk verzocht een kaartje te kopen om onze sympathieke kandidaat Eddy te steunen.

GARAGE SERVICE NEVEJAN

OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

Merk	Type	Bwj	Brand-stof	PK	KW	Din	Cilinder-inhoud	Aantal deuren
- 100.000 fr.								
CITROEN	VISA	11/86	benzine	4	26	36	652	4
FORD	FIESTA	85	benzine	7	51	89	1286	3
100.000 - 200.000 fr.								
FORD	SIERRA	84	diesel	12	48	67	2304	4
FORD	ESCORT VAN	87	diesel	9	39	54	1608	3
MERCEDES	190D	9/85	diesel	11	63	72	1997	4
200.000 - 300.000 fr.								
VW	POLO	1/89	diesel	9	40	54	1588	3
VW	GOLF	9/88	diesel	9	40	54	1588	3
VW	GOLF	87	diesel	9	40	54	1588	4
300.000 - 400.000 fr.								
FORD	ORION	89	diesel	10	43	60	1753	4
PEUGEOT	205 TU	89	benzine	9	83	115	1580	2
+ 400.000 fr.								
AUDI	80	88	diesel	9	40	54	1588	4
MERCEDES	190D	10/88	diesel	11	63	72	1997	4

GARAGE SERVICE NEVEJAN

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

KLEINE FISKALE KRONIEK

Interesten bij bezwaarschrift

Wie een aanslag in de direkte belastingen krijgt waarmee hij niet akkoord gaat, kan daartegen een bezwaarschrift indienen bij de gewestelijke direkteur. Maar hoe zit dat met de betaling ?

In principe is dat bedrag verschuldigd en moet men betalen niettegenstaande men een reklamatie tegen de aanslag heeft ingediend, of zal indienen. Maar... men kan in het bezwaarschrift vragen om, voorlopig althans, vrijgesteld te worden van die belastingen die betrekking hebben op het betwiste gedeelte van de inkomsten. Een verzoek waaraan praktisch altijd een gunstig gevolg wordt gegeven. Men laat U dan kennen wat er van de betwiste aanslag te betalen valt.

De rest hangt dan af van de beslissing van het bezwaarschrift, die maanden, en soms jaren later komt. Let wel, bij die beslissing kan men hoger belast worden dan hetgene men voorlopig (zij het ook met toestemming van de direkteur) heeft betaald, maar MEER dan de gewraakte aanslag kan het nooit zijn.

Moet men volgens de beslissing op het bezwaarschrift nog bijbetalen, dan wordt er op dat bedrag nalatigheidsinteresten gerekend. Duurt het jaren vooraleer het bezwaarschrift is opgelost, dan kan er nooit meer dan 18 maanden interesten aangerekend worden (aan 9,6 %).

Heeft men echter, niettegenstaande bezwaarschrift, de hele aanslag betaald, en wanneer, bij beslissing op dat bezwaarschrift, men een bedrag terugkrijgt, dan ontvangt men z.g. moratoriuminteresten (het te veel betaalde wordt als een soort lening beschouwd, die men ter beschikking heeft gesteld van de Staat), ook 9,6 % en wel voor de hele periode, die loopt vanaf de betaling tot de teruggave (dus hier geen beperking tot 18 maanden). Die interesten ondergaan geen roerende voorheffing en zijn niet belastbaar in de personenbelasting (wel bij een vennootschap).

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fis. Adviseur EHSAL

DE TIJD van CHRISTOFFEL PLANTIJN

Door de stad Antwerpen werd een boek gepubliceerd (groot formaat) *"Exacte" wetenschappen rondom Christoffel Plantijn (ca. 1520-1589).* Daarin verscheen een prachtig geïllustreerde bijdrage van onze medewerker R.A. BLONDEAU, getiteld : *Wiskunde en Astronomie ten tijde van Plantijn* (p. 73-87).

De andere bijdragen die voorkomen in dit werk, zijn :

Prof. dr. R. Clara,
De samenwerking tussen de universiteit en de Stad Antwerpen op cultureel en wetenschappelijk gebied;

Dr. F. de Nave,
Christoffel Plantijn en de „exacte" wetenschappen in zijn tijd;

Dr. J.P. Tricot,
Christoffel Plantijn als wetenschappelijk uitgever;

Prof. dr. R. van Hee,
Geneeskunde en Farmacie rond Christoffel Plantijn;

Prof. dr. R. Jansen-Sieben,
Christoffel Plantijn en zijn Nederlandstalige drukken op het gebied van de "Artes mechanicae";

Dr. apr. L. Vandewiele,
De relatie tussen P. van Coudenberghe en Plantijn;

Prof. dr. G. Vanpaemel,
Over drukkers en geleerden. Wetenschapshistorische bemerkingen omtrent de rol van het drukkersbedrijf in de renaissance.

Dit werk (29 x 21 cm) van 96 bladzijden kan besteld worden :
Museum Plantin-Moretus,
Vrijdagmarkt 22 - 2000 Antwerpen.

Plaats 10.000 fr. op een vrij spaarboekje en je krijgt een mooie keukenhanddoek. En kom je met meer over de brug, dan kan je rekenen op handige ovenhandschoenen en elegante schorten. Om je keuken maar meteen van a tot z uit te rusten. Zo vrijgevig zijn ze nu bij HSA.

Geert Vandenbussche
Haringestraat 37
8972 Roesbrugge
057/30 09 86

HSA
U en ik, een spaarbank

ROESBRUGGE - HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :

- Maria Vandenbussche, 87 j., weduwe van Michel Vandaele.
- Michel Six, 68 j., echtgenoot van Maria Vergote.

Geboorten :

- Giovani Ferla, zoon van Rudi en Marleen Becue.
- Elodie Benault, dochter van Pascal en Martine Vanbrabant.

HET NIEUWE BEHANGPAPIER
1990 - 1991
IS BINNEN !
Kwaliteitspapier aan interessante prijzen.
Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8972 PROVEN
057/30 06 54 - 30 11 20

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE
Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

NIEUW

SCHOONHEIDSSALON
ZONNECENTER - PARFUMERIE

Natacha

OPENING VANAF 1 FEBRUARI

ALLE SCHOONHEIDSBEHANDELINGEN

Guy Delforge

- Manicure - Pedicure - make-up
- Gelaats- en lichaamsverzorging
- Rimpels - acné - peeling - couperose
- Definitieve ontharing met was

UW SCHOONHEID IN VEILIGE HANDEN

Sixtus

Sothys PARIS

- Gans het jaar door natuurlijk en gezond bruinen
  mooi voor lente - zomer en winter
- Zonnetunnel - Gelaatsbruiners
- Sauna - gratis drank
- Telkens mogelijkheid tot douchen
- Fitness center 60 m2

ALLE PARFUMERIEARTIKELEN

OPENDEUR - DAGEN van 1 tot en met 3 februari
speciale voorwaarde op de zonnetunnel

Mijn parfum, mijn bruin,...
en gelaatsverzorging
van Natacha natuurlijk

Bergenstraat 1 - 8691 Beveren-Roesbrugge
Tel. 057/30.14.12 - Fax 057/38.87.09

Open: iedere dag van 9.00 u. tot 12.00 en van 13.30 tot 19.00 u.
Gesloten op zondagmiddag en dinsdag Parking achter het gebouw.

ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRENTEKAS

AMELOOT Eddy

Prof.O.Rubbrechtstraat 14 • 8972 Roesbrugge-Haringe
Tel. 057/30 08 66 - 057/30 12 42 (privé)

NIEUW

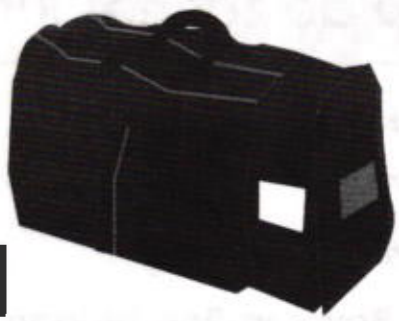
CLUB 001-REKENING

Exclusief voor jonge mensen tussen 16 en 24 jaar

1.
Jouw gratis toegang tot Bancontact en Mister Cash
2.
3% interest op elk positief saldo op je rekening
3.
Tot 10.000 F negatief kunnen gaan op je rekening
4.
Jouw gratis lidmaatschap van de Club 001
met alle kortingen en voordelen vandien
op festivals, concerten, boeken, reizen enz.
5.
Gratis: om de 3 maanden je Club 001-Magazine in de bus
6.
Extra vergoeding bovenop de interesten op je ES-Rekening
7.
Een veilige depositoverzekering. Alweer gratis

PLUS GRATIS VOOR JOU

**DEZE SPORTTAS
IN DE VLOTTE KLEUREN
VAN CLUB 001**

ASLK

Roesbrugge-Haringe, postdatum

Geachte Mevrouw,
Geachte Heer,

De Eindejaarsfeesten zijn reeds achter de rug en 1991 heeft zijn intrede gedaan. Met deze wens ik U dan ook het allerbeste voor het nieuwe jaar.

Januari is de maand van het bijschrijven van de intresten in de spaarboekjes. U kan nu reeds de intresten laten bijschrijven.

Verder hoop ik U dit jaar opnieuw van dienst te zijn met de Aslk-bankprodukten alsook met de Aslk-verzekeringen.

Graag tot dan!

Vriendelijke groeten.

Ameloot Eddy
Kantoorhouder.

Openingsuren :

maandag, dinsdag, donderdag	9 - 12.30 u.	
woensdag	9 - 12.30 u.	14 - 17 u.
vrijdag	9 - 12.30 u.	14 - 18 u.
zaterdag	9 - 12.00 u.	

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
BVBA ZAKENKANTOOR
PRINZIE

Agentschap **Krediet aan de Nijverheid**

Provenplein 39A - 8972 PROVEN-POPERINGE
Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na de diensturen : 30 02 58

KREDIET.. NIJVERHEID
met staatswaarborg

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming
FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

Couthoflaan 7B - 8972 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

Massieve stijldeuren

GROTE AFSLAG OP
eindereeksen
Lagoustina
Le Creuset
Cook

ELEKTRO CAPPOEN
ROESBRUGGE

KWALITEIT
& VERTROUWEN

- Algemene timmer- en schrijnwerken
- Keuken- en binnenhuisinrichtingen
- Rolluiken & houten trappen
- Eigen plaatsing van P.V.C-ramen, -deuren en -veranda's
- Specialiteit : eigen fabrikatie van ramen, deuren en veranda's in tropisch hardhout
- Nieuwbouw - Verbouwing Herstelling

ROLAND VERYSER
Waaienburgseweg 11a - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 79

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Als straks daar in de Golf
het tot een treffen komt,
zal de kleine man er sterven
in greppels van 't verhitte zand,
voor petrool of voor zijn land.

Maar de kordate leiders,
presidenten, ministers, generaals,
die spreken van geen voet te wijken,
gaan niet behoren tot de lijken.
Ze zijn ver achter 't front gezet
en sterven... later in hun bed !

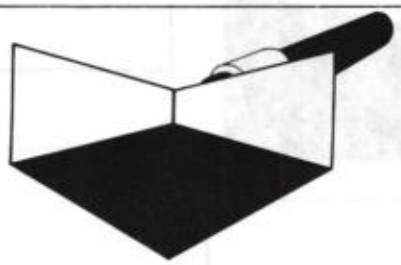
BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn
Haringestraat 79
8972 HARINGE
tel. 057/30 02 07

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

HET GOLDEN SPAARBOEKJE
RENTE : 9% BRUTO
(netto : 8,10%)

Valuta:
de dag van de verrichting zelf
Het *saldo van het spaarboekje* moet gemiddeld minimum **150.000 fr.** bedragen.

ARGENTA
uw appeltje voor de dorst

Uw kantoorhouder :
KRIS ROSSEEUW
Provenplein 48
PROVEN
Tel. 057/30 03 55

STAVELE · BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Overlijden :

- Gerard Notredame, 75 j., weduwnaar van Agnès Engelaere (Beveren-IJzer).

N.C.M.V. · AFDELING „IJZERBODE"
UITSLAG TREKKING VERKOOP-AKTIE „KOOP IN UW DORP"

Winnen 100 fr. de loten eindigend op 941
Winnen 200 fr. de loten eindigend op 288 en 522

Winnen 500 fr. de nummers :

100.562	200.285	303.496
101.642	215.421	325.346
115.251	218.723	329.674
116.472	232.358	333.232
128.890	241.905	346.460
128.949		

Winnen 1.000 fr. de nummers :

118.544	217.013	315.116
126.616	223.944	

Wint 5.000 fr. nr. 126.107 (reservenr. 222.049)
Wint 10.000 fr. nr. 152.823 (reservenr. 247.278)
Wint 20.000 fr. nr. 227.786 (reservenr. 135.359)

Alle prijzen bestaan uit waardebons, af te halen bij de bestuursleden : Paul Top, Jean-Marie Vandamme, Guido Schoonaert, Eddy Ameloot, Paul Hespeel, Wilfried de Grave, Willy Laureys, Norbert Butaye, Ghislain Deraedt.
Het reservenummer is geldig vanaf 5 februari 1991.

UITSLAG VAN DE KINDERTOMBOLA

Winnen een puzzel :
de nummers eindigend op :

0099	0648	4577	5397

Winnen een stripverhaal :
de nummers eindigend op :

0588	2094	2538	3982
5087	7887	8797	9946

Deze naturaprijzen dienen te worden afgehaald bij drukkerij Schoonaert, Bergenstraat 16 te Roesbrugge.

Verlichting in SOLDEN in verlichting

ELEKTRO CAPPOEN
ROESBRUGGE

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND JANUARI

Kaartingen

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 9 januari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Krombeke, café „'t Kereltje"
zaterdag 12 januari
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 14 januari
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
bij Carine Onraedt
maandag 21 januari
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 22 januari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 26 en zondag 27 januari
maandelijkse kaarting

Vogelpik

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 12 januari
smijting voor de leden

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 12 en zondag 13 januari
smijting voor de leden

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
vrijdag 25, zaterdag 26
en zondag 27 januari
smijting voor de leden

• Roesbrugge, café „Handelshuis"
zaterdag 2 februari
smijting voor de leden

Ouderavond

• Zaterdag 5 en zondag 6 januari om 20 u. in de H. Hartzaal te Beveren-IJzer : Ouderavond van K.L.J.-Beveren-Stavele-Leisele. Kaarten te verkrijgen bij Bakkerij A. Catteeu-Feys te Beveren-IJzer.

Tsjechische avond

• Roesbrugge, zaal „Kristen Volkshuis"
zondag 20 januari om 19.30 u.
Tsjechische volksmuziek met TFC.
Inkom 80 fr.
Inr. : CM Ziekenzorg, K.A.V., K.B.G. i.s.m. Feestkomitee Roesbrugge en DF-IJzerweelde.

LANDBOUWSALON TE PARIJS

Op zondag 3 maart wordt er een bus ingelegd naar het Landbouwsalon te Parijs. Iedereen is welkom. Gelieve tijdig in te schrijven bij Roger Van Engelandt, 057/40 01 36. Prijs : 550 fr. (inkom inbegrepen). Bijeenkomst : Dorp Stavele om 5 uur.

BRIEFJE VAN

, EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

't Gebeurde ongeveer twintig jaar geleden. Een jongetje van een jaar of elf was door de politie bekeurd, omdat hij in de straat rondzwiepte met een fiets, niet voorzien van de provinciale taksplaat. Hij was het oudste zoontje van een jonge weduwe, met drie kinderen, die als poetsvrouw buitenhuis moest werken om in het onderhoud van het gezin te voorzien. De ambtenaar van de belastingen die de boete (200 fr.) moest toepassen wegens het ontbreken van die fietsplaat, deed aan de Bestendige Deputatie het voorstel de zaak zonder gevolg te klasseren, wegens de sociale omstandigheden. Men antwoordde van uit de provinciale hoofdplaats : „Boete dient toegepast, wij zijn geen O.C.M.W.".

We lazen enkele dagen geleden in de krant dat de topman van de textielfabrieken Beaulieu, in 1986 schuldig was bevonden aan fraude inzake belastingen ten belope van meer dan één miljard (dus meer dan duizend miljoen !). Die zaak, die wegens bedrog en schriftvervalsing voor het assisenhof had moeten komen, werd door de Raadkamer te Kortrijk en door de Kamer van Inbeschuldigingstelling te Gent, opgeschort en nooit voor de rechtbank gebracht ! Boete diende hier dus niet toegepast !

We hoorden ook Willy Callewaert, gewezen socialistisch senator, advokaat, hoogleraar en lid van het arbitragehof, in de uitzending op de T.V. van Maurice De Wilde (over de repressie), verklaren dat alle „zwarten" schuldig waren aan wat in de Duitse kampen is gebeurd. 't Is om ervan achterover te vallen. De Duitsers die in de omgeving van de kampen woonden, wisten niet wat er daar geschiedde, hoe zouden dan bv. de meisjes van 15, 16 of 17 jaar, die lid waren van sommige kollaborerende jeugdbewegingen, die hun zondagnamiddag vulden met liedjes zingen en een kampvuur te stoken, verantwoordelijk kunnen gesteld worden voor de misdaden in de Duitse kampen ? En nochtans terwille van die kampen werden ze in mei 1945, mishandeld en verkracht !

In de uitzendingen van De Wilde over de politiek kollaboratie, kwamen zwartebrigademannen en oostfronters op het scherm, hun optreden motiveren. Maar in de uitzendingen over de repressie durfden de weerstanders van het laatste uur, de helden van NA de bevrijding, hun gezicht niet laten zien.

„Niet nodig", *zegt Gusta,* „al wat die kerels hebben misdaan, is al lang vergeven. Ze kregen onmiddellijk amnestie, en velen werden gedekoreerd !"

O, Edel land der Belgen...

Pol

SCHOONHEIDSINSTITUUT

VALERIE

Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51
Op afspraak

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet
Roesbruggestraat 4
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

Bernard WYFFELS

Algemene bouwwerken : nieuwbouw en verbouwing dakwerken

Molenwalstraat 1
8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 04 54

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01
Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

MAATWERK in meubels en keukens

Jarenlange ervaring en vakbekwaam personeel zorgen ervoor dat elke opdracht precies wordt uitgevoerd volgens uw wens.

Kom rustig rondkijken in onze toonzaal. Keuze uit standaardkeukens BOSCH of eigen preciesiemaatwerk in keukens, interieurs en winkels.

alleenverdeler BOSCH

meubels declerck

weegschede 36 058/29.90.98

GYVERINKHOVE

Elektrisch verwarmen... zó handig

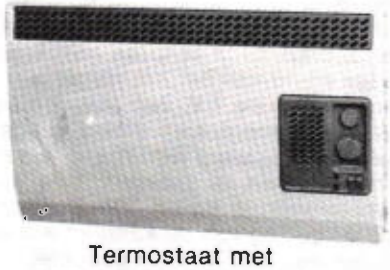
Dimplex

Prachtig gamma
STRAALKACHELS • CONVECTOREN • WARMELUCHTBLAZERS

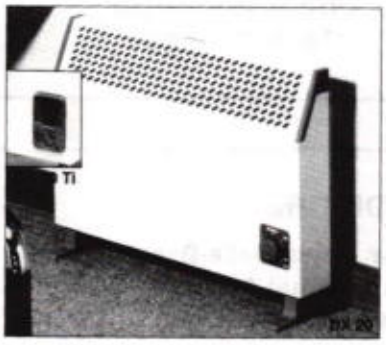
Straalkachel
600 - 1.200 Watt

1.390 fr.

Termostaat met
vorstbeveiligingsstand
Schakelklok (24 u.)
voor tijd gestuurde verwarming

4.930 fr.

1.000 of 2.000 Watt
termostaat met
vorstbeveiligingsstand

2.090 fr.

Vraag ons inlichtingen over
de DIMPLEX spaarkachels op nachtstroom.

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 • 8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

Eigen service

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

't Wos djuuste achter den laatsten oorlooge dat Mance Vierendeels trouwde met Miesten Ganze, de grootsten leegaard van geheel de streeke. Bovendien wos 'n nog olle stappe snippedronke. Zelfs den dag dat 'n trouwde, kwam 'n op 't gemeentehuis met 'n fermen savel op...

„Maar Mance toch !", zei de burgemeester...„hoe wil je gie hier kommen om te trouwen met 'n vent die zoo onnoozel dronke is !"

„Je zegt gie ol wel, burgemeester !" zei Mance...„maar ols 'n nuchter is, wilt 'n niet meikommen !"

Maar Mance zag Miesten geerne en ze trouwden toch !... Mance wos 'n klawier van 'n vrouwmens. Ze wos nog maar drie daagen è trouwd en ze ging ol weere mei met de derschmachiene gelik van te vooren. Miesten wos aan den dop, en hield hem op zijn gemak thuus, of in de kafees, ols 'n grooten dust hadde. 'n Wos maar van twee dingen benauwd en dat wos dat ze gingen kommen zeggen dat 'n moeste gaan werken en van dood te gaan...

Op 'n schoonen achternoene wos 'n op route met zijn veloo naar „'t Hertje"... 'n Passeerde bij boer Sampers waar dat ze aan 't derschen waaren... 't Wos daar 'n geheel mouvement van volk, op de schelven, op den derscher en rond den duvel... Miesten stopte... Zonder van zijn veloo te springen, alleenlijk met zijn rechtschen voet op de grond en, voor 't gemak, met olle twee zijn elleboogen op de guidon van zijn veloo, bleef Miesten staan gaapen naar dat geweld... 'n Zag olmetnekeer Mance van boven op den derscher staan en 'n stak zijn hand op...

„Hè je goeste om te gaan helpen met Mance ?" vroeg boer Sampers, die daar djuuste van zijn stikken kwam...

„Bah neen ik !" zei Miesten... „Zou je gie gelooven, boer, da'k veele meer genot hèn van dat te bekijken van hier, of dat 'k het zelve zou moeten doen !"

„'k Gelooven dat subiet van joen !" lachte boer Sampers en 'n wos teweege 't hof op...

„Maar wacht 'n keer, boer !" riep Miesten... „Zou je willen zeggen teegen Mance, ols ze t'avond hier è daan hèt, dat ze zou moeten met heuren veloo naar boer Kesters gaan achter dien zak patatten... 't Is maar dertig kilo, moe je zeggen... Ze kan dat gemakkelijk op 't staan van heuren veloo zetten..."

„Kun je gie daarachter zelve niet gaan ?!" riep de boer.

„Maar geern genoeg, wei !" zei Miesten... „Maar je weet gie dat oek, dat dat naar die hofstee zoo'n ongehoorde vuile dreeve is... en 'k hèn gisteravond, ols ze thuuskwam, Mance nog maar schoone mien veloo doen kuischen... en 'k zijn zeker dat dat jonk ongehoord kwaad ga zijn, onke hem rechtuut weere gaan vuilmaaken ! KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
21e Jaargang Nr. 2 februari 1991
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 200 fr.

DE IJZER, JORDAAN VAN DE WESTHOEK *(slot)*

In een bescheiden poging hebben wij heel summier de IJzerhistoriek vanaf de prehistorie tot en met de Eerste Wereldoorlog kroniekmatig uitgesmeerd over enkele afleveringen van *De IJzerbode* (sept.-dec. 1990). Misschien heeft dit de liefde voor deze schone maar tragische stroom opgewekt, straffer nog : 't hart in vuur gezet.

De IJzer, *Jordaan van de Westhoek*, is eigenlijk - om Gezelle te parodiëren - de *„Jordane van myn herte"*. Of moeten wij Vondels *„Doorluchte Rijn, mijn zoete droom"* citeren of Peter Benoits oratorium *„De Schelde"* of andere expressies van talloze dichters, komponisten, kunstschilders en plastische kunstenaars ? Zij verpandden net als wij hun hart aan een stroom, symbool van leven en vruchtbaarheid, monument van eeuwigheid. Wij hebben geprobeerd de IJzer in kaart te brengen met zijn schone en kwade dagen : welvaart en oorlog, bloei en verval, leven en dood. Maar hoe moet het nu verder ?

„...Wellicht is de kust in de toekomst nog alleen goed te verkopen in kombinatie met de groene troeven van het achterland".
(Ludo van Lint in Info-Vakantiegenoegens van 19 dec. 1990)

Een hapklare boerestutte met butter

Op de *„Studiedag over Mobiliteit en toerisme aan de Vlaamse kust"*, die woensdag 19 december jl. in het Oostendse Thermae Palace Hotel werd gehouden, legde men de vinger op de wonde. Gesteld werd dat op topdagen, de kust meer dan 1 miljoen bezoekers te verwerken krijgt wat neer komt op zo'n 400.000 chauffeurs die krampachtig naar een parkeerplaatsje zoeken. Wat erger is, er wordt nog een verhoging van 13 % van de mobiliteit naar de Vlaamse kust verwacht door enerzijds de openstelling van de kanaaltunnel en anderzijds de ontsluiting van de haven van Zeebrugge. Een reeks eminente professoren en verkeersdeskundigen kwamen te Oostende bewijzen dat de maat vol is en dat het in ieder geval niet langer kan zoals de kust nu belegerd wordt.

's Zomers rijdt men „blok" tegen 100 km per uur naar een muur die nu ook al zijn fundamenten aan onze Westkust heeft, zodat over de ganse lengte de 65 km-vakantiepret bezig is zichzelf te vernietigen.

Het hinterland van onze Westkust is de IJzervlakte, Veurne-Ambacht, Bachten de Kupe, 't Blote... de Westhoek. Namen met een magische klank die als het Beloofde Land rond de Jordaan van de Westhoek tegen de kustmuur aanleunen en die tot de verbeelding spreken als een *hapklare boerestutte met butter*.

Jean-Luc Dehaene is als verkeersminister bezig de mogelijkheden in vaste vormen te gieten voor de elektrifikatie van de spoorlijn Brussel-Adinkerke en voor het doortrekken van de kusttram van De Panne naar de Frans-Belgische grens. Ondertussen zullen de autosnelwegen waar men koortsachtig aan werkt de volledige ontsluiting van de Westhoek in de hand werken en zal 't liedje van Willem Vermandere *„'k Plantte ne keer patatten in mijnen hof"* bloedernstige realiteit zijn.

In opdracht van het Commissariaat Generaal van de E.E.G. te Straatsburg maakt het *Instituut für Raumplannung* van de *Universiteit van Dortmund* een grondige studie over deze problematiek in het kader van het Verenigd Europa 1992-93. Dertien studieprojekten over marktregio's in Portugal, Spanje, Ierland, Schotland, Z.-Engeland, Italië, Nederland, Duitsland, Frankrijk en ons land worden met een spreekwoordelijke Gründlichkeit behandeld. Voor ons land wordt de provincie West-Vlaanderen en zeer in 't biezonder onze Westhoek geviseerd en geanaliseerd. De *Stichting Orde Driekoningen* werd verzocht hieraan mee te werken en kreeg op woensdag 28 nov. jl. prof. dipl.-ing. Klaus Spiekermann van de Dortmundse universiteit over de vloer voor een eerste evaluatie.

„Wegens bugettaire redenen (kostprijs 184 miljoen) is het onmogelijk het verraderlijk slechte GR-pad 5A, van Roesbrugge naar de Fintele te herinrichten" (minister Johan Sauwens)

Vraag is of wij als autochtone Westhoeker voldoende beseffen wat er te gebeuren staat als de gemiddelde Belg die nu voor zijn vakantie in eigen land jaarlijks ongeveer 700 km aflegt er nog 100 km bij doet en een invasie teweeg brengt in de Westhoek.

Hopelijk komen zij niet allen in eens, want studies hebben aangetoond dat het jaarlijks terugkerend internationaal vuurwerkgebeuren te Knokke-Heist en *Tien om te zien* te Blankenberge een nationale katastrofe zou worden moest er iets gebeuren, gewoon omdat brandweer noch hulpdiensten deze plaatsen niet kunnen bereiken.

Het is zeer de vraag of Pollinkhove, Voormezele of Stavele ooit zulke concentraties zullen kennen, al moeten wij toege-

ven dat er ten onzent het een en ander zal veranderen.

„De Westhoek zal er over tien jaar zeker niet meer uitzien zoals wij die nu kennen". (53)

Midden in het hart van de ekonomische as, Z.-Engeland-Zeebrugge-Rotterdam, zal de Westhoek moeten vechten voor het behoud van zijn eigen identiteit. Deze agrarische streek aan de boorden van de IJzer zal menigeen bekoren om er vakantie te nemen en er zich zelfs riant en residentieel te vestigen. Net zoals de Duitsers nu huizen en leegstaande panden opkopen te Brugge, zijn de Engelsen reeds bezig het zelfde te doen in Noord-Frankrijk en Normandië wegens de financiële gunstige transakties en de geringe afstand van hun thuishaven. Wij kunnen ons de vraag stellen hoe Veurne, Koksijde, Nieuwpoort, De Panne e.a. de invasie van de Engelsen b.v. zullen opvangen. Londen komt ineens even dicht bij onze veie weiden te liggen als Brussel. Een paar decennia geleden had Oostende al geen te beste ervaringen met Engelsen die massaal de plas overstaken op de geur af van bier, frites en worst. Staat ons nu aan de IJzer hetzelfde te wachten ?

Zeker is, dat wij vooral onze mentaliteit zullen moeten wijzigen. Eeuwenlang waren de vreemden hier de bezetters, de vijanden, de plunderaars en verkrachters. Zij hadden niets van wat vreedzame toeristen verondersteld zijn te hebben, die de schoonheid van landschap en kultuur hoogschatten en met klinkende valuta melk en honing valoriseren die wij hen schenken uit het Beloofde Land aan de Jordaan.

Frankrijk, Oostenrijk, Duitsland e.a. hebben een traditie om met toeristen om te springen en zij zijn er nog rijk mee geworden ook. Binnen afzienbare tijd komen de vakantiegangers uit eigen land en van ver daarbuiten naar de boorden van de IJzer. Zij zullen met zoveel schoonheid gekonfronteerd - en met hopelijk evenveel begrip door de autochtonen behandeld worden, - dat zij vrienden, familie en kennissen zullen overtuigen om vakantie (vooral een tweede- en kortere vakantie) in de Westhoek aan weerszijden van de Schreve door te brengen.

Wat zullen dan onze troeven zijn en wat hebben wij hen te bieden ?

Er steekt vaart in de IJzer

Het vrachtvervoer over water is sedert enkele jaren niet meer konkurrentieel, vandaar dat er nog zelden een vrachtschip op de IJzer te bespeuren valt. Ruimte genoeg bijgevolg om van de IJzer een toeristische waterweg te maken met vele mogelijkheden. Kano's, kajaks, roei- en motorboten, maar ook grotere pleziervaartuigen nemen elk jaar in aantal toe. Sedert de zomer van 1989 worden ook in de weekends bruggen en sluizen in de Westhoek bediend. *„Die maatregel van gemeenschapsminister Johan Sauwens van Openbare Werken en Verkeer, had de suksesrijke herontdekking van het riviertoerisme tot gevolg".* (54)

In mei van vorig jaar kwam op de IJzer de *West Coast*, een luxe plezierboot in de vaart met een kapaciteit van 200 passagiers. Het is een luxueus vaartuig gebouwd volgens de strengste veiligheidsvoorschriften van de EG met komfortabele cafetaria, zonnedek, sanitaire installatie, discobar e.d.m. De *West Coast* is 30 m lang en 5 m breed. De salonboot is uitgerust met een DAF-motor van 250 PK en heeft een diepgang van 1,60 m.

Ook al is het vrachtverkeer op de IJzer en Ieperleekanaal zo goed als weggevallen toch zal het overheidsbeleid onafgebroken op diepgang en waterstand van de IJzer moeten toezien. Van het departement van minister Sauwens vernamen wij dat in 1991 op IJzer en Ieperleekanaal baggerwerken zullen uitgevoerd worden. De diepgang aan de Knokke bedraagt 1,60 m en wil men de *West Coast* ook Ieper laten aandoen, dan moet de vaargeul gebaggerd worden.

De waterbeheersing en het konstante onderhoud van de IJzer, wat diepgang, oeververstevigingen, onderhoud aan sas en sluizen betreft zijn sedert lange tijd vaak een onderwerp van diskussie geweest. In de zitting van de Senaat van 3 juni 1875 hield de Loppemse senator Leon van Ockerhout een vurige pleidooi voor de bevaarbaarheid van de IJzer. (55) Dit was de eerste maar niet de laatste interpellatie die men over de IJzerproblematiek in de Senaat kan horen.

Naast de IJzer die in de toekomst wat pleziervaart betreft steeds een grotere rol zal vervullen in het vakantiegedrag van de doorsnee-landgenoot, zijn er vele andere ontspanningsmogelijkheden.

Lic. Paul Boerjan zetten deze allen op een rij tijdens het colloquium *„De Westhoek naar het Europa 1992"* dat de *Stichting Orde Driekoningen* op zaterdag 27 mei 1989 organiseerde te Veurne in de Stenen Zaal van het Landhuis. Een reeks prominente sprekers, w.o. de hr. Paul Boerjan, prof. dr. Jef Maton, prof. dr. W. Vandeputte en minister Coens brachten referaten die omwille van hun zeggingskracht, revelatie en duiding duidelijke perspektieven openen voor de Westhoek i.v.m. industrie, onderwijs, ekonomie, landbouw en toerisme. Deze teksten werden in een handige brochure uitgegeven door de *Stichting Orde Driekoningen. Belangstellenden die deze brochure „De Westhoek naar het Europa 1992" wensen, kunnen deze gratis bekomen. Het volstaat naam en adres, samen met twee postzegels van 14 fr. (voor verzendingskosten) op te sturen naar het sekretariaat van de Orde p.a. Elie Balduck, Pitsenbosdreef 23 te 8200 Sint-Michiels. Per kerende wordt dan de brochure gestuurd.*

Roesbrugge - Fintele tien km GR-pad 5A

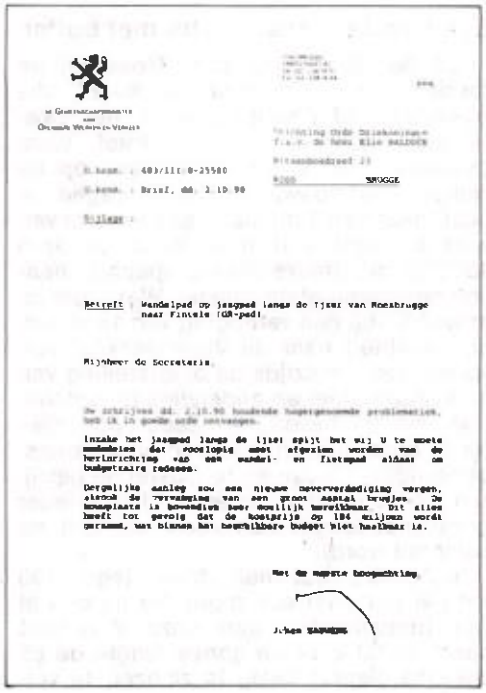
Niet alleen het promoten van het riviertoerisme kan de IJzerstreek baat brengen, maar ook wandelaars, trekkers en fietsers komen aan hun trekken. In het raam van het Geïntegreerd Aktieplan (GAP) voor de Westhoek werd op 12 nov. 1990 vanwege het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) 13.934.000 fr. toegekend om fietspaden langs waterwegen in de Westhoek aan te leggen en te renoveren. (56)

Van Roesbrugge naar de Fintele loopt het jaagpad langs de oevers van de IJzer. Hoog op de dijk heeft men daar een fraai uitzicht op het onmetelijke polderlandschap. Tot voor de Tweede Wereldoorlog trokken oudere mannen, vrouwen en kinderen 'bijlanders' tot aan de loskaaien van ieder dorp. Deze ketsers brachten nering en vertier langs deze eeuwenoude handelsweg, slagader van een bloeiend maritiem Vlaanderen. Op de dijk, vluchtroute voor malkontenten en geuzen, slingert het internationale GR 5A-wandelpad zich langs de IJzer door een paradijselijke streek. Een lustwarande waar dichters en zangers hun hart uitstorten en het bij wijle verliezen.

Het pad ligt er momenteel belabberd bij en is erg moeilijk te bewandelen. Hoge grassen maar vooral netels en kleefkruid gedijen er goed in deze overbemeste stikstofrijke grond.

„In de (na)zomer is het aangeraden om hier de lange broek te dragen, vanwege de overwoekerende netels. Het pad zelf ligt er vaak verraderlijk slecht bij : het moet normaliter onderhouden worden door de Dienst Waterwegen..." (57)

Op 2 oktober jl. richtte de *Stichting Orde Driekoningen* een petitie naar de Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, met het dringend verzoek in deze erbarmlijke toestand verbetering te brengen. Het antwoord is niet hoopgevend :

Betreft : Wandelpad op jaagpad langs de IJzer van Roesbrugge naar Fintele (GR-pad).

Mijnheer de Secretaris,

Inzake het jaagpad langs de IJzer spijt het mij U te moeten mededelen dat voorlopig enkel afgezien worden van de herinrichting van een wandel- en fietspad alsook om budgettaire redenen.

Dergelijke aanleg zou een nieuwe oeververdediging vergen, alsook de verruiming van een groot aantal bruggen. De bouwplaats is bovendien heel moeilijk bereikbaar. Dit alles heeft tot gevolg dat de kostprijs op 184 miljoen wordt geraamd, wat binnen het begrotelijkere budget niet haalbaar is.

Met de meeste hoogachting,

En toch, Samenlevingsopbouw Westhoek, samen met het provinciebestuur van West-Vlaanderen, de Koning Boude-

(vervolg blz. 22)

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (32)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellinck / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Het Cruijde-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruydtboeck / Simon Stevin van Brugge / Johannes Baptista van Helmont / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Chirurgijn Jan Palfijn / Troost der Armen... / Martinus van Hille / Het duo Verheyen-Sassenus / Engelbertus Capueel / Taaltoestanden en wetenschappen in de 18e eeuw / De publikaties van Vilain XIIII / La Société littéraire de Bruxelles / Vroedkunde / Van Bavegem en Van Daele / Jan Bernard Jacobs en Jan Albert Roselt / De Theresiaanse Akademie / Petrus Engelbert Wauters / Jozef-Frans Kluyskens / Kesteloot en Sommé / Heroprichting van de Akademie / Het Nederlands in Vlaanderen / Het wetenschappelijke leven in de Hollandse Tijd / De Belgische verfransingspolitiek / De taalminnaren op de bres / Landbouw... en de cholera / De stichting van het Willemsfonds / De Grievenkommissie / In Vlaanderen Vlaams / Hahnemann en Darwin / Het Davidsfonds / De natuurwetenschappen in het onderwijs / Het taalpartikularisme / De vaktaal van "Rond den Heerd" / Wetenschap in de tijdschriften / De laatste decennia van de 19e eeuw / De Vlaamse Akademie / Het Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres.*

Lodewijk de Raet

Hoger onderwijs voor het volk

In de jaren zeventig van de vorige eeuw ontstond er in Engeland, aan de universiteiten van Oxford en Cambridge, de beweging *University Extension*, die zich tot doel stelde op sommige plaatsen en buiten de normale uren, lessen of kursussen te geven over vakken die aan de universiteiten werden gedoceerd, om diegenen die de kolleges aan de hogescholen niet konden bijwonen toch in de gelegenheid te stellen wat hoger onderwijs te genieten.

Deze beweging vond weerklank in andere Engelstalige landen : Noord-Amerika en Australië, en kwam in 1883 op het vasteland, namelijk in de Skandinavische landen, eveneens aan bod.

In maart 1892 werd te Brugge, op het *Vlaamsch Congres* van de liberale studenten, gesproken over een Vlaamse *University Extention*. Kort daarop verscheen in het tijdschrift *Nederlandsch Museum* (gesticht in 1874 en uitgegeven bij Ad. Hoste te Gent) een merkwaardig artikel van twee Gentse studenten, Pieter Tack (1870-1943) ([401]) en Lodewijk de Raet, getiteld : *Het „University Extention Movement" en zijne toepassing op de Vlaamsche Beweging* ([402]). Reeds in de zomer van 1892 werden door prof. J. Mac Leod en G. Staes een reeks openbare lessen in de moedertaal, over plantkunde, voor een algemeen publiek gegeven in de Plantentuin van de hogeschool te Gent. Mede daardoor aangemoedigd richtten Pieter Tack en enkele medestudenten zich tot enige hoogleraren, waaronder J. Mac Leod, met hun voorstellen tot het op stapel zetten van een Vlaamse *University Extention*. Zo kwam er een komiteit tot stand bestaande uit de professoren Paul Fredericq, Julius Mac Leod, J. Vercoullie en de onlangs gepromoveerde doctors M. Basse en W. Duflou.

De opening der Vlaamse leergangen van „Hooger onderwijs voor het volk in de moedertaal, uitgaande van de Hoogeschool van Gent" vond plaats op 7 november 1892 in het groot auditorium van wijsbegeerte en letteren. Een honderdtal toehoorders volgden de lessen en weldra werden ook te Aalst dergelijke leergangen ingericht ([403]). In de volgende jaren zouden nog tal van andere steden aan de beurt komen. In verband met de lessen, waarvan een groot deel betrekking hadden op natuurwetenschappelijke onderwerpen, werden sylabussen ter beschikking gesteld.

In 1894 werd door Lodewijk de Raet met enkele vrienden van de studentenvereniging *Geen Taal, geen Vrijheid*, te Brussel ook een Vlaamse *University Extention* opgericht, die echter in het verfranste Brussel weinig of geen weerklank vond, en dan ook spoedig moest worden opgedoekt.

Omdat de Gentse Hogeschooluitbreiding een vrijzinnige achtergrond had meenden ook de Vlaamse katolieke academici iets te moeten doen. Aangezien de Franstalige Leuvense universiteit minder gemakkelijk te bewegen was tot een Nederlandstalige uitbreiding dan de Franstalige hogeschool van Gent, werd van uit Antwerpen met een dergelijke werking begonnen.

In 1897 werden door de Antwerpse Vlaamse studentengilde *Eigen Taal, Eigen Zeden*, binnen haar „hoogeschoolafdeeling", wetenschappelijke onderwerpen behandeld, waaruit reeds het volgende jaar eveneens een soort Vlaamse katolieke *University Extention* ontstond, die weldra bekend werd onder de naam : *Katholiek Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding van Antwerpen*, maar de steun had van de rector magnificus van Leuven, J.B. Abbeloos (van wie de konservatieve minister Woeste zou schrijven ([404]) : „... il était flamingant...") en van meerdere Leuvense hoogleraren. Er werden voordrachten gegeven, aanvankelijk door studenten, maar weldra eveneens door afgestudeerde academici, terwijl er elk jaar meerdere verhandelingen werden gepubliceerd. Daarin verscheen reeds het eerste jaar (1898) en als eerste nummer : *Het Zenuwgestel* ([405]) van de Antwerpse student in de geneeskunde Jaak Gevaerts (1877-1962) ([406]). Onder de vele verhandelingen die bij de K.V.H.U. het licht zagen, waren er een groot aantal die betrekking hadden op geneeskunde en gezondheidsleer. In 1899 verschenen er o.m. werkjes van de jonge Antwerpse geneesheer Hendrik Deckx (1875-1950), die later bekend werd als zenuwarts, nl. De *levelingen* (taalpartikularistische naam voor mikroben) en *Hypnotismus*. Einde 1900 waren er reeds 30 verhandelingen verschenen, waarvan er een of meer op naam stonden van de dokters J. Gevaerts, F. Nuyens, H. Deckx, F. Ghys, R. Speleers en L. Janssens. Het waren brochures die varieerden van 16 tot ongeveer 40 bladzijden, en uitgegeven werden door de Nederlandse Boekhandel. Zij kostten 25 centiemen per deeltje.

In 1901 werd de *Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding* als zelfstandige vereniging heringericht, los van de studentengilde *Eigen Taal, Eigen Zeden*, en onder de benaming *Hooger Onderwijs*

➡

voor 't Volk. Zij omvatte drie afdelingen : 1. Geneeskunde en Natuurwetenschappen; 2. Rechten en Handelswetenschappen; 3. Wijsbegeerte, Letteren en Kunsten. Onder de sprekers en lesgevers die in de volgende jaren voor de eerste afdeling zouden optreden, zijn o.m. te vermelden : J. Gevaerts, H. Deckx, L. Janssens, Fr. Meeus, A. Depla, A. Laporta, R. Speleers, Fr. Daels, A. Fierens, G. Verriest, A. van Gehuchten en A. van de Perre.

In het akademiejaar 1903-1904 organizeerde de afdeling *Geneeskunde en Natuurwetenschap* van de K.V.H.U. een Leergang voor *Dames over ziekenverpleging*, waar als lesgevers optraden : de dokters Gevaerts, Deckx, Janssens, Meeus, Van de Perre en apoteker A. Hendrix ([407]). Ook in het volkse *Werkerswelzijn* werden door de K.V.H.U. lessen gegeven o.m. over *Gezondheidsleer en hulp bij ongevallen*. Reeds in 1900 was van de hand van dokter H. Deckx als verhandeling K.V.H.U. nr. 25 verschenen : *Beknopte inhoud van de leergang over algemeene gezondheidsleer.*

In 1908 publiceerden Deckx, Fierens, Gevaerts, Nuyens, Van de Perre en apoteker Hendrix : *Leerboek der ziekenverpleging, opgesteld volgens het staatsprogramma* (XIX + 351 p.). Het werd een geprezen handboek dat reeds het volgende jaar moest herdrukt worden, lange tijd in gebruik bleef - tot na de Tweede Wereldoorlog - en acht Nederlandse en twee Franse uitgaven beleefde. Er dient opgemerkt dat in de periode 1900-1914 ook buiten de K.V.H.U. meerdere werkjes in de volkstaal verschenen over ziekenverpleging, verloskunde, eerste hulp bij ongevallen en kinderverzorging ([408]).

De strijd voor Vlaams Hoger Onderwijs

Kort na de onafhankelijkheid van België telde ons land vijf universiteiten : drie rijksuniversiteiten nl. te Gent, Leuven en Luik, de katolieke universiteit te Mechelen, alsmede de vrije universiteit te Brussel. Bij de wet van 27 september 1835 betreffende de reorganizatie van het Hoger Onderwijs, werd het aantal universiteiten tot vier herleid : twee rijksuniversiteiten, te Gent en te Luik en twee vrije, de katolieke universiteit te Mechelen, die na de afschaffing van de rijksuniversiteit te Leuven van de gelegenheid gebruik maakte om aldaar terug te keren. De onderwijstaal in de vier universiteiten was uitsluitend Frans.

Nochtans had de Luxemburger Charles Antoine Tandel (1801-1854), gewezen hoogleraar bij de krijgsschool te Breda en te Brussel, en algemeen provinciaal opziener van het lager onderwijs, reeds in 1831 gepleit voor een universiteit te Gent, waar het Vlaams de voertaal zou zijn, in zijn werk : *Plan d'une université pour la Belgique; accompagné de réflexions sur la surveillance en matière d'instruction publique et sur l'usage de la langue maternelle* (64 p.). Het was een stem in de woestijn.

We hebben er reeds op gewezen dat in 1840 met een volkspetitie, voorzien van duizenden handtekeningen, bestemd voor Kamer en Senaat, o.m. werd gevraagd dat het „Nederduytsch by de universiteit van Gent en bij de andere rijksscholen in de Vlaemsche gewesten de zelfde voorregten zal genieten als het Fransch", wat ook zonder gevolg bleef. We zagen ook dat de z.g. *Grievenkommissie* van 1857 meer gematigde verzuchtingen inzake Hoger Onderwijs aan de dag legde en alleen maar wenste dat er leerstoelen voor Nederlandse Taal- en Letterkunde zouden opgericht worden aan de twee rijksuniversiteiten.

In de volgende jaren zijn er ook wel verenigingen en kringen die de oprichting van bepaalde leergangen in het Nederlands vroegen of eisten ([409]) en op 1 maart 1885 riep de Antwerpse advokaat Edward Coremans (1835-1910) in de Kamer, dat „Gent zo Vlaams moest worden als Luik Frans was !". I. de Beucker zou een maand later, op het kongres van het Davidsfonds de wens uitdrukken dat men de bisschoppen zou verzoeken een katolieke Vlaamse hogeschool op te richten. In *Het Belfort* van 1889 kwam het tot een polemiek onder de Vlaamsgezinden D. Ackers en J. van Campen, in verband met de aanpak van een Vlaamse hogeschool. Op de *Vlaamse Landdag* ([410]) te Brussel van 23 februari 1890 werd de vernederlandsing van de Gentse rijksuniversiteit op de dagorde geplaatst en aldus voor de eerste keer in een openbare vergadering behandeld. Nog hetzelfde jaar wilden de Van Maerlantszonen, de studenten van het ateneum te Brugge, de oprichting van een Nederlandse rijksuniversiteit in hun eigen stad ([411]).

De kwestie kwam meer en meer op het publieke forum en werd voorlopig gedomineerd door de vraag hoe die Vlaamse universiteit er zou uitzien, in de eerste plaats of men moest komen tot een volledige vernederlandsing van de universiteit te Gent, dan wel of het een tweetalige moest worden. Maar ook zij die voor een uitsluitend Nederlandstalige universiteit waren, bleken weldra verdeeld in die zin, dat er gematigden waren die meenden dat de overgang van een Franstalige naar een Nederlandstalige universiteit alleen maar kon gebeuren langs de weg van de geleidelijkheid, terwijl meer radikalen vlugger tot een volledig resultaat wilden komen. En tegenover die verdeelde voorstanders stonden dan nog een Franstalige en franskiljonse oppositie. Maar zelfs de meest fervente voorstanders van de vernederlandsing, onderschatten de moeilijkheden niet en reeds in 1891 wees ook in dit verband J. Mac Leod op de behoefte aan wetenschappelijke werken en vaktermen, terwijl hij om in die leemte te voorzien aanspoorde van Hollandse boeken aan te schaffen. Wat ook weer zijn tegenstanders vond ([412]).

Op 1 mei 1892 werd op de feestvergadering van het Brugse Willemsfonds, namens de vrijzinnige studenten het vraagstuk van de Vlaamse universiteit ter sprake gebracht door Julius Pee (1871-1951), die er een voorstel ontvouwde dat vier jaar later zou aan bod komen in de bespreking van een daartoe aangestelde kommissie.

Het Gentse Taalminnende Studentengenootschap *'t Zal wel Gaan* vroeg op 18 juli 1896 met een omzendbrief gericht tot allerlei vooraanstaande personen, hun mening over de vervlaamsing; dit was het z.g. *referendum der intellektuelen*, wat eigenlijk aan het licht bracht hoe verdeeld men ter zake wel was.

In augustus 1896 werd door het XXIIIe *Nederlansche Taal- en Letterkundig Congres* een *Commissie* in het leven geroepen, *belast met het onderzoeken van de wenschelijkheid van het inrichten eener Nederlandsche hoogeschool in Vlaamsch België*. J. Mac Leod die aangeduid werd als verslaggever publiceerde reeds op 30 mei 1897 zijn rapport. Daarin toonde hij de noodzakelijkheid aan van een Vlaamse universiteit, en dat dit het best zou gebeuren door Gent te vervlaamsen. Hij meende dat de vier fakulteiten (wijsbegeerte en letteren, rechten, geneeskunde en wetenschappen) trapsgewijze dienden vernederlandst te worden. De in dienst zijnde professoren zouden *verzocht*, maar niet *verplicht* worden in het Nederlands te doceren. Nieuwe docenten zouden dit onmiddellijk moeten doen, na hun aanstelling. Volgens deze regeling zou de vernieuwing na een twintigtal jaren volledig uitgevoerd zijn, maar in de overgangsperiode zou genoegen genomen worden met tweetalig onderwijs. De vernederlandsing van de Technische Scholen voor ingenieurs werd voorlopig nog voor onmogelijk gehouden, omdat daar veel vreemdelingen studeerden, die alleen maar in een wereldtaal konden onderwezen worden.

Niet alleen Walen en Franstaligen, die van geen vernederlandste universiteit wilden weten, kwamen tegen dergelijke projekten in verzet, maar Mac Leod kreeg ook kritiek van sommige Vlamingen, die meenden dat zijn voorstel nog geen kans maakte, en opteerden voor een tweetalig stelsel. Deze zienswijze manifesteerde zich sterk op het einde van 1899, met Jules de Vigne (1844-1908) volksvertegenwoordiger voor Gent - hij lag samen met Edward Coremans aan de basis van de taalwet van 1883 - weldra gevolgd door de professoren Paul Fredericq en J. Vercoullie.

In de volgende jaren werden aanpassingen en alternatieve visies naar voren gebracht, met voorafgaande besprekingen en nakomende betwistingen op kongressen en vergaderingen ([413]). Al die aktiviteiten waren bedoeld om de openbare opinie en dus onrechtstreeks de politieke instanties te sensibiliseren voor de oprichting van een Nederlandstalige universiteit, maar voorlopig kwam er uit politieke hoek nog maar weinig respons.

De Raet contra Mac Leod

In 1901 publiceerde Julius Mac Leod in de *Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde* een belangrijke verhandeling onder de titel *Het Nederlandsch en*

➡

GARAGE SERVICE NEVEJAN

OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

Merk	Type	Bwj	Brand-stof	PK	KW	Din	Cilinder-inhoud	Aantal deuren
- 100.000 fr.								
CITROEN	VISA	11/86	benzine	4	26	36	652	4
FORD	FIESTA	85	benzine	7	51	89	1286	3
CITROEN	2CV	84	benzine	4	19	26	602	4
100.000 - 200.000 fr.								
FORD	ESCORT VAN	87	diesel	9	39	54	1608	3
OPEL	ASCONA	84	benzine	7	55	75	1287	4
200.000 - 300.000 fr.								
VW	GOLF	9/88	diesel	9	40	54	1588	3
VW	GOLF	87	diesel	9	40	54	1588	4
FORD	ESCORT	88	benzine	9	38	54	1600	3
OPEL	KADETT	88	diesel	9	40	54	1600	5
VW	JETTA	88	benzine	9	40	54	1588	4
HONDA	ACCORD	87	benzine	11	90	123	2000	4
+ 400.000 fr.								
MERCEDES	190D	10/88	diesel	11	63	72	1997	4
MERCEDES	190D	11/86	diesel	11	63	72	1997	4

GARAGE SERVICE NEVEJAN

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

PLUS-SPAREN

- geen minimum inlage vereist
- geld blijft steeds beschikbaar
- STAATSWAARBORG

ZAKENKANTOOR
PRINZIE bvba
Provenplein 39A • 8972 PROVEN
tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na diensturen : 30 02 58

KREDIET & NIJVERHEID

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

Massieve stijldeuren

Couthoflaan 7B - 8972 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

KWALITEIT
& VERTROUWEN

- Algemene timmer- en schrijnwerken
- Keuken- en binnenhuisinrichtingen
- Rolluiken & houten trappen
- Eigen plaatsing van P.V.C-ramen, -deuren en -veranda's
- Specialiteit : eigen fabrikatie van ramen, deuren en veranda's in tropisch hardhout
- Nieuwbouw - Verbouwing Herstelling

ROLAND VERYSER
Waaienburgseweg 11a - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 79

de Ypersoude feb 1991 Nr 2

DE PAROCHIE HARINGE EN DE FRANSE REVOLUTIE (6)

door Dr. Theol. pater Joris L. HOSTEN o.p., gewezen pastoor van Haringe

Een kapelaan die nooit vluchtte. Periode 1791-1797

Kapelaan De Caestecker, de man om wie finaal alles draait, is doorheen alle gebeurtenissen altijd op post gebleven. Z'n pastoor, de heer P. Asaert, die vanaf het begin van de revolutionaire gebeurtenissen in Frankrijk met de grootste heftigheid, in woord en geschrift, in en buiten het kerkgebouw, stelling had genomen tegen de revolutionaire beginselen, tegen de konstitutie, tegen de republiek, tegen de beëdigde priesters van over de grens... hij moest natuurlijk op z'n hoede zijn vanaf het ogenblik dat de „carmagnolen" zich begonnen te roeren aan deze zijde van de grens. Hoewel hij wel eens meer moest vluchten of onderduiken, mogen we niet denken dat hij meer buiten dan binnen z'n parochie verbleef. Dat wordt overduidelijk door de parochieregisters tegengesproken. Hij bleef ondergronds (meestal in de abdij van Eversam te Stavele) van einde oktober tot begin december 1792. Het was de tijd van de eerste Franse overrompeling en bezetting. In de maand november werd z'n pastorie geplunderd.

Het langst bleef hij ondergedoken in de woelige tijd van het Franse banditisme en de raids op Roesbrugge en omgeving, nl. van begin mei 1793 tot half juli 1794, al kwam hij ook dan wel een zeldzame keer stiekem naar de parochie terug. Uit de aantekeningen van de heer Vandermeulen weten we, dat in die tijd herhaaldelijk jacht op hem werd gemaakt... en wel degelijk met moorddadig inzicht. D.C. blijft al die tijd thuis en doet het gewone lopende werk. Bij de inzegening van huwelijken van eigen parochianen vermeldt hij dat hij het doet met speciale toelating of in opdracht van z'n parochiepastoor. Op de zon- en feestdagen komt een monnik van Eversam helpen voor de diensten. Het is meestal pater Rousseeuw, die een geboren Haringenaar is.

Maar Asaert is niet de enige pastoor die in die periode buiten z'n parochie vertoeft. Ook de priesters van meerdere omliggende parochies zijn op de vlucht voor de oorlogsgebeurtenissen. We noteerden in vorige aflevering dat D.C. in die tijdsspanne te Haringe kinderen doopt uit Krombeke, Beveren, Stavele, Pollinkhove, Westvleteren. Ook kapelaan Vandermeulen, die instond voor de kapel te Haringe-dorp (d.i. Roesbrugge), heeft de plaat gepoetst op 6 december 1793 om pas terug te keren op 6 juli 1794, wanneer stabielere tijden aanbraken. Al de tussentijd was hij „doolende in en omtrent Yper". In z'n „Historie..." verklaart hij ditmaal gevlucht te zijn omdat hij vreesde als gijzelaar opgepakt te worden door de inrukkende Fransen uit wraak op de geallieerden die bij hun terugtocht twee konstitutionelen gijzelaar hadden gemaakt. De Caestecker, die een paar boogscheuten verder woonde, vreesde dit dus niet en bleef. Hij doopt de kinderen van eigen en andere parochies, zegent huwelijken in zo van eigen parochianen als van vreemdelingen en doet de begrafenissen.

Vanaf midden 1794 gaat de situatie in ons land zich stabiliseren en gaan de parochiale priesterlijke bedieningen rustig door tot september 1797.

Een onbeëdigde kapelaan die vluchtte noch onderdook. Periode sept. 1797 - 1802.

De grote ommekeer kwam met de staatsgreep van 18 fructidor jaar V d.i. 4 september 1797. Reeds bij dekreet van één dag later werden ook onze priesters verplicht de eed van haat af te leggen. Ze kregen daarvoor 10 dagen tijd na de lokale afkondiging van het dekreet. Weigeraars verloren meteen hun ambt, stelden zich bloot aan vervolging, moesten dus onderduiken en de kerken die ze bedienden werden gesloten. Dat laatste gebeurde in onze Westhoek over 't algemeen begin oktober 1797. Het aantal beedigden was in het bisdom Ieper uiterst gering. In het kanton Haringe weigerden alle priesters de eed.

Pastoor Asaert van Haringe stelde blijkbaar nogal een groot vertrouwen in de geheime schuilplaats die hij in z'n pastorie had ineen geknutseld. (Ze werd slechts ontdekt, bij de uitvoering van binnenhuiswerken, in het jaar 1946. Het laddertje dat blijkbaar toegang moest geven tot de zolder stond er nog in... helemaal vermolmd.) Hij zegent nog huwelijken in tot 27 november. Indien het juist is wat C. Derache noteert, dat nl. de laatste publieke mis te Haringe plaats had op de eerste zondag van oktober 1797, dan kon dat alvast niet meer gebeuren in de kerk onder de vorm van een publieke plechtigheid. Doopsels blijft hij nog toedienen tot 19 februari 1798, minder dan een maand voor z'n aanhouding. Begrafenissen doet hij zelf tot 26 september 1797. Vanaf dan was het blijkbaar niet meer mogelijk kerkelijke uitvaarten te houden. De formule „sepultus (-a) est per me pastorem loci" of „per me vicarium loci" (werd begraven door mij plaatselijke pastoor, of plaatselijke kapelaan) verandert in : „N. gestorven op die datum, werd begraven op die datum. Wat ik getuig" en handtekening. Aldus schrijft Asaert nog begrafenissen in tot 23 november 1797.

Kapelaan D.C. gaat gewoon door met dopen. In de maand maart 1798, de fatale maand voor pastoor Asaert, doopt hij op 4,7,8,9,10 maart. In de vroege ochtend van 11 maart wordt de pastoor onverhoeds overvallen en ingerekend. De doopsels stoppen even tot de 24e en gaan dan in gewoon tempo verder, zo van eigen parochianen als van kinderen uit omliggende parochies - waar dus moeilijk een priester bereikbaar was - als van kinderen uit Frans-Vlaanderen, heel de beloken tijd door.

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

De huwelijken van de eigen parochianen (niet die van vreemdelingen uit Frankrijk) stokken even van 27 november 1797 tot 20 februari 1798, daarna gaat D.C. doorlopend ermee door met grote regelmaat.

We weten reeds dat er geen kerkelijke uitvaarten meer waren vanaf einde september 1797, doch de kapelaan blijft de overlijdens en teraarde-bestellingen noteren, doch alleen die van volwassenen en met grote hiaten. Telkens vermeldt hij dat de overledene normaal berecht was, „debite administratus (-a)". Ook daarvoor zorgde dus de kapelaan.

Indien we even zouden durven vermoeden dat de hiaten in het overlijdensregister wijzen op afwezigheden van de kapelaan, wordt dat prompt tegengesproken door de lijsten van doopsels en huwelijken die tijdens diezelfde perioden gewoon doorlopen.

We kunnen dus besluiten dat D.C. steeds op de parochie bleef, bereikbaar voor iedereen, ook uit andere parochies, dus nooit ondergedoken, en dat hij, op de publieke godsdienstplechtigheden na, z'n priesterlijk apostolaat steeds bleef uitoefenen.

Was kapelaan De Caestecker een uniek geval ?

Dat hij onbeëdigd priester was en door de Franse machthebbers ongemoeid werd gelaten, is beslist niet uniek. Er zijn meer dergelijke gevallen bekend. Kapelaan Vandermeulen b.v. werd ook niet opgespoord.

Wat echter wél uniek schijnt te zijn is dat D.C. zonder problemen en ook doorheen de moeilijkste tijden zoveel priesterlijk werk kon doen... en nog wel onder het oog van de kerkvervolgers. Het kan toch niet aan de aandacht van de administratoren ontgaan zijn, dat het jarenlang van uit 50 Frans-Vlaamse parochies een echte begankenis was naar Haringe om er te trouwen of kinderen te laten dopen. Vaak meerdere huwelijken en meerdere dopen op één en dezelfde dag. In de moeilijkste tijden en zeker in de beloken tijd, kunnen die ceremonies plaats gehad hebben ten huize van de kapelaan. Toch kan ik het niet nalaten me af te vragen of men ervoor niet in de kerk ging ? Het is niet absoluut onmogelijk dat men oogluikend toeliet dat de kapelaan voor kortere, niet plechtige en niet publieke ceremonies, de kerk gebruikte... zodat hij mogelijk over enkele faciliteiten beschikte die normaal enkel aan beëdigden te beurt vielen. Historische zekerheid hebben we natuurlijk niet.

Het gebeuren te Haringe met D.C. als spilfiguur komt des te verwonderlijker voor, wanneer we bedenken dat L. Herou, kommissaris van de uitvoerende macht voor het kanton Haringe, een rabiate Jacobijn en papenvreter was, die met veel toeleg en genoegen het bevel tot aanhouding van pastoor Asaert en 5 andere priesters van het kanton had helpen uitvoeren... mogelijk zelfs grotendeels had uitgelokt.

We denken dus dat inderdaad het geval D.C. een vrij uniek geval was. Maar niet alleen z'n ongemoeid gelaten worden en z'n drukke pastorale aktiviteiten komen zonderling voor, maar ook het feit dat de kerk van Haringe zo goed de troebelen heeft doorstaan. Ze was toch de eigen kerk van de zo gehate en opgejaagde pastoor Asaert ! De kerk waarin hij zelf en de uitgeweken Franse refraktaire priesters zo hadden gefulmineerd tegen alles wat in Frankrijk gebeurde. De emigrés hielden er hun sermoenen vanaf juli 1791 tot einde september 1792. De kerk die elke zon- en feestdag proppensvol was met gelovigen van over de schreve, zodanig dat het er „onverdraeglijk is van de aessems" (Vandermeulen). De konstitutionelen van over de grens waren daarom woedend, en trachtten het met alle mogelijke middelen te beletten, doch tevergeefs.

Op 14 november 1793 werden op bevel van generaal Dominiek Vandamme de klokken weggehaald, de schilden van de adellijke heren verwijderd en enkele waardevolle voorwerpen gestolen. Wat betekende het in vergelijking met wat de kerken van omliggende parochies en heel onze Westhoek te doorstaan kregen ! Haringe-dorp (Roesbrugge) liggende op een paar kilometer van Haringe-te-lande en parochiaal afhankelijk ervan, werd platgebrand met inbegrip van de kapel en het huis van de zo voorzichtige kapelaan Vandermeulen. (Z'n huis was een van de weinige die konden geblust worden). De kerk van Stavele en een groot deel van het dorp gaan in de vlammen op. Hetzelfde lot ondergaan de kerken van Adinkerke, Westouter, Loker, Dranouter, Vlamertinge, Langemark, Voormezele, Oostduinkerke e.a. Op de vermelde diefstallen na bleef Asaerts kerk, met z'n grandioos nagelnieuw Van Peteghemorgel en z'n ander meubilair intakt. Het gebeurde zeker niet om de onverzoenlijke Asaert te ontzien !

Kapelaan D.C. werd persoonlijk niet het minste leed aangedaan. Tijdens de operatie in Haringe-kerk op 14 november 1793 (ze begon in de morgen toen de kapelaan nog in de kerk was), werden hij en de koster wel vastgehouden in de kerk. Op de klacht echter van de kapelaan dat de soldaten, die zich in groot getal op het kerkhof bevonden, z'n huis zouden plunderen, werd bevolen schildwachten te plaatsen opdat het niet zou gebeuren. Alleen vergiste men zich van gebouw. De wachten werden geplaatst voor de pastorie, in de mening dat de kapelaan daar woonde. Ondertussen werd z'n eigen huis dan wel geplunderd... maar dus echt niet omdat men het op hem gemunt had. (Zie over die gebeurtenissen Vandermeulen, o.c. bl. 537 en vv.). *(Slot volgt.)*

HET NIEUWE BEHANGPAPIER
1990 - 1991
IS BINNEN !
Kwaliteitspapier aan interessante prijzen.
Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8972 PROVEN
057/30 06 54 - 30 11 20

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE
Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

de Wetenschap ([414]), waar hij schreef : „Na zeventig jaar verfransching, bij het aanbreken der twintigste eeuw, hebben de Vlamingen het recht rekenschap te vragen van den Franschen rentmeester, die hunne geestesgoederen heeft beheerd" ! De balans van baten en lasten was niet erg positief. In zijn uiteenzetting wees Mac Leod op het belang van het Nederlands, zowel voor de hoogleraren, om de belangrijkste wetenschappelijke werken te kunnen lezen die in Noord-Nederland verschenen, als voor de leraren van het middelbaar onderwijs, die uitsluitend in het Frans waren opgeleid en - ingevolge de wet van 1883 - in het Nederlands moesten les geven, doch de wet in veel gevallen niet toepasten, om de eenvoudige reden dat zij het Nederlands niet voldoende machtig waren, en zeker niet de vakterminologie. Wat het landbouwonderwijs betreft wees hij er op dat de landbouwingenieurs volledig opgeleid waren in het Frans, meestal geen Nederlands kenden of verstonden, waardoor het kontakt met de Vlaamse boer vrijwel onbestaande was. Hij besloot met de volgende woorden : „De verfransching heeft sedert zeventig jaar van de Vlamingen een volk van blinden een eenoogigen gemaakt. Het natuurlijk erfgoed der Vlamingen, dat sedert zeventig jaar in Noord-Nederland vrij kon gedijen, schenkt aan de Hollanders de vruchten der wereldbeschaving".

Op 29 september van hetzelfde jaar (1901) zegde prof. Gustaaf Verriest sr. (1843-1918) ([415]) op het *Natuur- en Geneeskundig Congres* te Brugge, o.m. : „het kind leert van zijne moeder vlaamsch en van zijn onderwijzer fransch; het gemoed spreekt een ander taal dan het verstand, en dit geeft een tweeslachtigheid, die zeer tot nadeel van het individu is in zijn later leven" ([416]).

In 1903 publiceerde J. Mac Leod een brochure getiteld : „Over de vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool, en gaf de indruk dat zijn stelsel stevig overeind gebleven was en het uiteindelijk zou halen. Maar kort daarop begon de Vlaamse ingenieur en ekonomist Lodewijk de Raet (1870-1914) ([417]) het stelsel Mac Leod af te breken.

Reeds van in zijn studententijd was De Raet overtuigd van de noodzaak van een nederlandstalige hogeschool en in 1892 verscheen van zijn hand een opstel in het maandblad *De Goedendag* getiteld : *De Hoogeschool en de Geschiedenis*, waarin hij betoogde dat ons volk moest beschikken over : „... eene Nederlandsche Hoogeschool en een wel ingericht wetenschappelijk vak onderwijs...". Hij geloofde dat de volkswelvaart afhing van de ekonomische situatie, die alleen maar kon tot stand gebracht worden door het eigen volk, dat de nodige opleiding hiervoor moest krijgen. In 1895 publiceerde hij *De hervorming der Belgische Hoogescholen*, maar zijn ideeën vonden niet veel weerklank en werden in de volgende jaren overvleugeld door het verslag en de publikaties van Mac Leod. Op 29 november 1903 ontvouwde De Raet voor de *Vlaamsche Volksraad* ([418]) te Brussel, een eigen visie op de vernederlandsing van de Gentse hogeschool. Hij beweerde dat het voorstel van Mac Leod een langdurige tweetaligheid tot gevolg zou hebben, terwijl hij er helemaal niet mee akkoord ging dat de Technische Scholen uit de vernederlandsing zouden worden uitgesloten, omdat zij noodzakelijk waren voor de ekonomische expansie van Vlaanderen, een argument dat paste bij de vooruitzichten die men koesterde ingevolge de toen recente ontdekking van het Kempische steenkolenbekken. Met diagrammen en cijfers bewees hij de ondoelmatigheid van het stelsel-Mac Leod.

Op de algemene vergadering van het Willemsfonds van 29 oktober 1905 verwierf De Raet de eerste aanhangers voor zijn ideeën. Van toen af aan won hij bestendig aan invloed. Julius Mac Leod die maar moeilijk onenigheid en verdeeldheid in eigen Vlaamse rangen kon verwerken en die wist dat de hele kwestie in politiek vaarwater moest terecht komen; wiens rechtlijnigheid bovendien niet in overeenstemming te brengen was met het konkelfoezen en intrigeren eigen aan het politieke milieu, trok zich begin 1906 terug uit de strijd. De Raet van zijn kant publiceerde in augustus 1906 zijn boek : *Over Vlaamsche Volkskracht I - De Vervlaamsching der Hoogeschool van Gent* (322 p.), dat zijn aktie ondersteunde.

Ingevolge het feit dat er een wetsvoorstel van Edward Coremans - die de taalwet van 1883 betreffende de gedeeltelijke vernederlandsing van het middelbaar onderwijs, ook toepasselijk wenste te maken op het vrij middelbaar onderwijs - weldra in de Kamer zou behandeld worden, publiceerde het Belgisch episkopaat in september 1906 de *Instructions aux Directeurs et aux Professeurs des collèges libres d'humanités*, waarin gesteld werd dat er diende meegewerkt aan de verspreiding van het Nederlands, door in het middelbaar onderwijs hiervoor een grotere plaats in te ruimen, zonder dat dit de exclusief gebruikte taal zou worden. Wat het Hoger Onderwijs betrof diende men zich van een internationale taal - het Frans - te bedienen ([419]).

Dat dit een heftige repliek opriep bij vele Vlaamsgezinden hoeft nauwelijks gezegd. Ook Lodewijk de Raet versaagde niet. Op 3 maart 1907, op de jaarlijkse vergadering van het *Algemeen Nederlands Verbond* ([420]) verdedigde hij niet alleen een Vlaamse hogeschool, maar zette de te volgen weg klaar en duidelijk uiteen.

Max Rooses (1839-1914) ([421]) de konservator van het Plantin-Moretus museum, die de voorzitter was geweest van de eerste *Vlaamsche Hoogeschool-Commissie* meende dat de tijd rijp was om in een tweede *Commissie* de toestand, meer speciaal de verschillende stelsels, te onderzoeken en een poging te doen om een overeenkomst te bereiken. Max Rooses werd opnieuw voorzitter en Lodewijk de Raet werd verslaggever. De *Commissie* die uit een 50-tal leden bestond, keurde op 12 april 1908, met grote meerderheid het 205 bladzijden tellende verslag goed. Het was het rapport van een consensus waarin de opvattingen van De Raet waren aanvaard, maar tevens rekening was gehouden met het stelsel-Mac Leod, nl. in deze zin dat er een trapsgewijze vernederlandsing was aanvaard, maar gaande van jaar tot jaar, beginnende met het eerste studiejaar. Tevens werd de inrichting voorgesteld van een Vlaamse mijnbouwschool en een Vlaamse hogere landbouwschool. Ook de aanhangers van andere voorstellen waren bijgedraaid. Men wist nu wat men wilde en zou dat unaniem pogen te verwezenlijken. R.A.B.

Volgende keer :

De Vlaamse hogeschool op parlementair terrein

Verwezenlijkingen buiten de universiteit

Naar de "Holf- en Nolf" universiteit

(401) Encyclopedie v.d. Vl. Beweging, dl. 2, p. 1647 (H.D. Mommaerts).
(402) Nederlandsch Museum, 18, 1892, nr. 7, p. 35-58.
(403) P. Fredericq, *Schets eener Geschiedenis der Vlaamsche Beweging*, dl. II, 1908, Gent, p. 89-103.
(404) *550 jaar universiteit Leuven (1425-1975)*, Tentoonstellingskataloog, Leuven, 1976, p. 444.
(405) Tien jaar later, in 1908, verscheen weer een verhandeling bij de K.V.H.U. onder dezelfde titel, nu van de hand van Arthur van Gehuchten.
(406) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 2, kol. 249-250 (J. Lebeer).
(407) 40 jaar K.V. Hoogeschooluitbreiding, Antwerpen, 1898-1937, p. 7-8.
(408) P. Boeynaems, *Nederlandsche Bibliographie van de Vlaamse Geneesheeren*, 1897-1918, s.d. p. 5-17.
(409) P. Fredericq, nota 403, p. 88, 169, 193-194.
(410) Manifestaties van Vlaamse eendracht, ingericht sedert 1864, waarbij telkenjare een andere stad aan de beurt kwam. Zie Encyclopedie v.d. Vl. Beweging, dl. 2, p. 822-824 (L. Wils).
(411) H.J. Elias, *Geschiedenis v.d. Vl. Gedachte*, dl. 4, Antwerpen, 1965, p. 142.
(412) T.J. Suffeleers, *Taalverzorging in Vlaanderen*, Brugge-Nijmegem, 1979, p. 196.
(413) H.J. Elias, nota 411, p. 145-150.
(414) Versl. & Med. Kon. Vl. Academie vr. Taal- en Letterk. 1901, p. 538-585.
(415) Encyclopedie v.d. Vl. Beweging, dl. 2, p. 1788 (A. Demedts).
(416) Handelingen v.h. Congres v.h. Davidsfonds te Lier 1905, Leuven, 1906, p. 164-165.
(417) Lodewijk de Raet was ingenieur en licentiaat in de ekonomische wetenschappen. Zie Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 1, kol. 759-762 (M. Lamberty).
(418) De *Vlaamsche Volksraad* opgericht in 1892 speelde in op de *Vlaamse Landdagen* (zie nota nr. 410). Men vergaderde eenmaal per jaar. Het was een soort studiegroep die zich bekommerde om de zedelijke en stoffelijke volksverheffing bij middel van de moedertaal (zie Encyclopedie v.d. Vl. Beweging, dl. 2, p. 1861) (P. van Hees).
(419) R. Boudens, *Kardinaal Mercier en de Vlaamse Beweging*, Leuven, 1975, p. 50-52.
(420) Het *Algemeen Nederlands Verbond* was in 1895 opgericht te Brussel door Hippoliet Meert, voor de behartiging van de belangen der Nederlandse taal, en had belangstelling voor alle aspekten van de Vlaamse Beweging. Het had een eigen tijdschrift, *Neerlandia*. Zie Encyclopedie v.d. Vl. Beweging, dl. 1, p. 77-78 (G. Groothoff).
(421) Encyclopedie v.d. Vl. Beweging, dl. 2, p. 1357-1360 (W. van Rooy).

DE IJZER, JORDAAN VAN DE WESTHOEK

vervolg van blz. 18

wijnstichting en het Franse Département du Nord hebben belangstelling voor de renovatie van dit uitzonderlijk mooi en waardevol GR-pad... Mocht dit maar vlug gebeuren !

Het waren eveneens deze organisaties die ter gelegenheid van de Werelddag van het Milieu op zondag 10 juni 1990 een grensoverschrijdend animatie- en edukatief projekt rond *„De Dag van de IJzer - Jour de l'Yser"* hebben georganiseerd. En met sukses ! Voor de Westhoek werd dit initiatief rond de IJzer een echte blikvanger. Ieperlee en Ieperleekanaal werden daar bij betrokken daar Groot-Ieper met deze twee belangrijke waterwegen helemaal tot het stroombekken van de IJzer behoort en... *„zelfs de belangrijkste waterleverancier van de IJzer is"* (58) *„In een achttal aktiviteiten en vaak op sportieve wijze konden de deelnemers de knelpunten rond natuurbehoud en natuurontwikkeling, rond waterwinning en watervoorziening ontdekken"* (59)

Al met al toch al een goeie zaak om onze mentaliteit in een geest van een schoner, beter en gezonder IJzerlandschap te bevruchten.

Als wij allen, overtuigd van de noodzaak, ons steentje bijdragen om IJzer- en Ieperleebekken, doorsneden met die prachtige eeuwenoude stromen, tegen verloedering en pollutie te vrijwaren, dan... mogen de vakantiegangers en toeristen komen.

Het zal hen een stimulans zijn - in een propere streek - onze eigen typische Westhoekidentiteit te respekteren en te waarderen.

Een identiteit waar wij fier moeten op zijn : is de Westhoeker koppig, hij is een wroeter; is hij gesloten, hij kan liefhebben; is hij zwijgzaam, hij is wijs; is hij stug, hij is trouw. Komt men dan nog uit *de Diepe Westhoek*, aan de boorden van de IJzer, dan liggen zijn ambities in het Beloofde Land, het Land van Melk en Honing. Voor dit Uitverkoren Volk zullen de geboden kansen rechtstreeks afhankelijk zijn van het geloof in de toekomst en de nooit aflatende inzet voor een schoner en betere streek.

De streek van de IJzer, Jordaan van de Westhoek, om er écht en veel van te houden.

Elie E. Balduck

(53) O. Vanneste, gouverneur van West-Vlaanderen op de zakenlunch van de *Stichting Orde Driekoningen* te Beauvoorde op maandag 21 mei 1990.
(54) *Het Volk*, woensdag 16 mei 1990.
(55) Verslag van de Senaat. Zitting van 3 juni 1875. Leon van Ockerhout behaalde in 1850 een doctoraat in de rechten. Provincieraadslid en gemeenteraadslid te Brugge, waar hij een tweede verblijf had. Senator verkozen in 1874. Zelf zeer vlot nederlandssprekend brak hij een lans voor het gebruik van het Nederlands in de administratie. Hij was ere-voorzitter van het Davidsfonds Brugge.
(56) Persnota d.d. 20 november 1990 vanwege de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij West-Vlaanderen (GOM W-VL) Dienstnota nr. 23.
(57) Bart Braeckevelt, *Wandelen rond Roesbrugge*. Een IJZER-en verhaal. Info-Vakantiegenoegens 25e jrg. Nr. 7, 4 april 1990 blz. 19-21.
(58) *De Dag van de IJzer en de Ieperlee*. Gazet van Antwerpen 9.6.1990.
(59) *Dag van de IJzer. Terug naar de natuur*. Het Nieuwsblad 10.6.1990.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Huwelijk

- Marc Moerman van Middelkerke met Gina Huyghe van Beveren-IJzer.

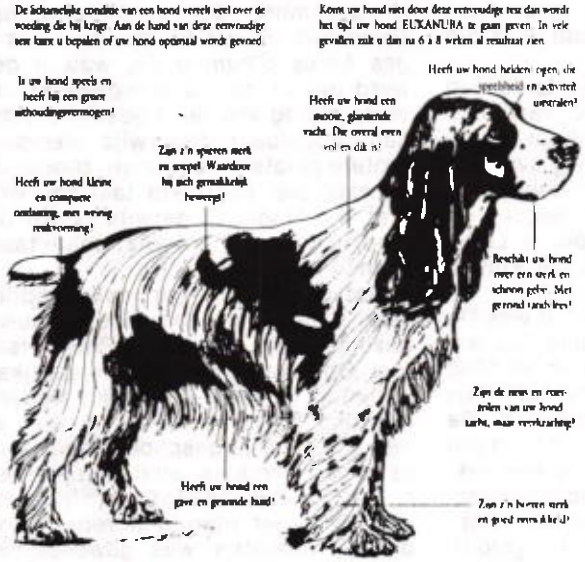
K.B.G. BEVEREN - IJZER

Uitslag van de kaarting op 17 januari. Wonnen 3 partijen :

1.	Gast Leopold	394 p.
2.	Vandenberghe Michel	356 p.
3.	Nuttens Furcy	352 p.
4.	Claeys Maria	342 p.
5.	Berten Georges	319 p.
6.	Wullen Firmin	317 p.
7.	Vercruyce Anna	309 p.
8.	Delporte Maria	306 p.
9.	Simoens Madeleine	295 p.
10.	Top Georges	290 p.
11.	Vereype Yvonne	277 p.
12.	Top Remi	263 p.
13.	Deraeve Martha	224 p.
14.	Wullen René	207 p.

EUKANUBA

Nieuw: Eukanuba. Want veel honden in België komen niet door deze eenvoudige test.

BUSSCHAERT Raphaël

Blasiusstraat 16 • 8972 KROMBEKE - Poperinge

Verkoop van hondenartikelen zoals hondenmanden, lissen, shampoo's, enz...
Verkoop van rashonden - specialiteit kleine rassen :
Yorkshire Terrier, West Highland White Terrier (Cerar), Maltezer, enz...
Dekreuen ter beschikking van verschillende rashonden.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Het eigen patrimonium

Het zijn niet alleen *bedrijfsinkomsten*, of winsten gemaakt in het beroep, die belastbaar zijn in de personenbelasting, ook de z.g. *diverse inkomsten* dienen aangegeven te worden en zijn belastbaar.

Onder DIVERSE INKOMSTEN verstaat men voornamelijk :

- winsten gemaakt bij onderverhuring van onroerende goederen;
- ontvangsten van publiciteit op of aan onroerende goederen;
- vergoedingen ontvangen voor verhuring of afstand van jacht- of visvangstrecht;
- winsten of baten gehaald uit okkasionele of toevallige prestaties.

Maar zijn NIET belastbaar :

De inkomsten die voortvloeien uit het normale beheer van het eigen bezit, van het privaat vermogen.

Zijn dus vrijgesteld :

1. prijzen gewonnen bij wedstrijden en spelen, waaraan men toevallig deelneemt, zo bv. de prijzen die gewonnen worden bij televisiespelen;
2. winsten verwezenlijkt op paardenkoersen, Lotto, en alle loterijen en tombola's;
3. winsten gemaakt bij beursverrichtingen, die aangegaan worden met eigen geld of eigen effekten;
4. de verkoop van allerlei roerende voorwerpen in eigen bezit, bv. schilderijen, meubelen, postzegelverzameling. enz.
5. de meerwaarde verwezenlijkt bij de verkoop van *gebouwde onroerende goederen* (dus huizen en gebouwen) die tot het privaat patrimonium behoren en dus niet geïnkorporeerd zijn in het bedrijf;
   Voorbeeld : Men koopt een huis voor 1.000.000 fr. om zijn spaarcenten te beleggen en het te verhuren. Een tijdje later krijgt men de kans dat huis te verkopen voor 1.500.000 fr. De meerwaarde of gemaakte winst is niet belastbaar.
6. de meerwaarde verwezenlijkt bij de verkoop van *ongebouwde onroerende goederen* (dus gronden) als die meer dan *acht jaar* in het bezit zijn.

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fisk. Advis. EHSAL

SLAGERIJ
DE POSTERIJ
DELANOTE - MOUTON
Prof.O.Rubbrechtstraat 46
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 82

wenst U een
GELUKKIG EN GEZOND 1991.

Jaarlijks verlof :
4 - 21 maart

Naar „De Lovie" met...
MARGRIET HERMANS

Voor de 19e maal heeft de verkiezing plaats van de Prins van de Landelijke Pleuten.

Dit jaar zullen Haringe, Proven en Roesbrugge het tegen mekaar opnemen. Ieder dorp beschikt over een sterke kandidaat, zodat er weer een entoesiaste, gezonde strijd tussen de verschillende kandidaten en supportersgroepen zal oplaaien.

Na zovele jaren willen we er iets uniek van maken. En daarom zal niemand minder dan de imposante, vlotte, sympatieke TV-presentatrice en zangeres Margriet Hermans onze prinsenverkiezing komen opluisteren.

Wie zou zoiets willen missen, als daarenboven haar eigen D.J. Polisound de rest van de avond komt omkransen ?

Koop dus nog één of meer kaartjes aan onze kandidaat EDDY en kom allen naar het denderend karnavalsfeest op zaterdag 23 februari vanaf 20 u. in de feestzaal van „De Lovie" te Proven.
Toegang : 120 fr. Parking gratis.

Schilder- & decoratiebedrijf
B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
  rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40 09 40

Mister Video
HOE WORD IK LID

Vraag uw inschrijvingsformulier bij uw Mister Video uitbatingspunt. U bezorgt dit volledig ingevuld en voorzien van uw handtekening aan uw winkelier. U ontvangt dan van hem onmiddellijk uw persoonlijke Mister Video lidkaart tesamen met uw geheim codenummer.
P.S. : Men kan zich aansluiten bij Mister Video vanaf 18 jaar.
Niet vergeten : Lid worden is gratis!

BOEKHANDEL
SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - Roesbrugge
Tel. 057/30 03 79

Bij een geslaagd
KOMMUNIEFEEST
past een mooi
KOMMUNIEPRENTJE

Offset • Boekdruk
Pre-press
SCHOONAERT
Bergenstraat 1
8972 ROESBRUGGE

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Met Westers geschut
door Irak benut,
waarvoor het miljarden bood,
worden nu
Westerse mensen gedood !

Hebzucht toen,
met wapens voor geld.
Hebzucht nu,
met wapengeweld.

't Gaat weer goed bij F.N.
er is werk... en gewin !

BEST CARS

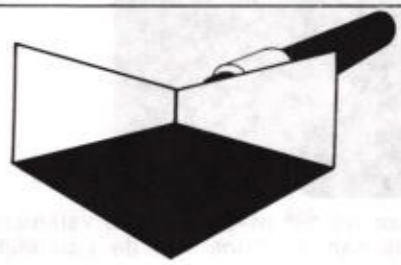
KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B · 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 79
8972 HARINGE
tel. 057/30 02 07

c.v. RIMAL

· ALGEMENE VOEGWERKEN
· ELASTISCHE VOEGEN
· RENOVATIE VAN GEVELS
· HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

ROESBRUGGE · HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :
- Elodie Benault, dochter van Pascale en Martine Vanbrabant.
- Sigrid Faes, dochter van Ludo en Carine Blanckaert.

Overlijdens :
- André Christiaen, 67 j., ongehuwd.
- Hector Vanhoutte, 83 j., ongehuwd.

Een antwoord van de Koning

Zoals je reeds in een vorige IJzerbode hebt vernomen, schreven twee leerlingen van onze school (vijfde en zesde leerjaar) een brief naar Koning Boudewijn.

Op deze manier wilden ze onze Vorst uitnodigen op de installatie van het Kinderparlement op 23 maart in Diksmuide.

Dat Kinderparlement wordt ondertussen volop voorbereid door leerkrachten én kinderen, in het kader van het IJzerprojekt „De Zevensprong".

Enkele weken geleden heeft de Grootmaarschalk van het Hof, dhr. Gérard Jacques, ons een antwoord vanwege de Koning gestuurd. Daarin betreurt de Koning het dat Hij onmogelijk aanwezig kan zijn op die installatie van ons Kinderparlement. De drukke agenda van de Vorst in het raam van de Koningsfeesten laat hem niet toe op ons verzoek in te gaan. Maar de heer Jacques schrijft : „Zijne Majesteit de Koning heeft Uw brief goed ontvangen en met veel belangstelling doorgenomen. Zijne Majesteit de Koning wenst dit projekt alvast veel sukses toe." En dat loont toch ook al de moeite, of niet !?

IJzerprojekt „De Zevensprong" op V.T.M.

De leerkrachten van de derde graad van Roesbrugge en alle andere Zevensprongscholen werden onlangs op 14 januari uitgenodigd de opnamen van de Wies Andersen Show bij te wonen.

Ons IJzerprojekt werd immers goedgekeurd om deel te nemen aan deze VTM-kwis.

Zaki werd onze kandidaat, en hoe hij het er van af bracht, kan je pas op vrijdag 17 mei 1991 op het scherm zien.

Hou in alle geval de kalender en VTM in de gaten.

TE KOOP

- **KINDERBUGGY** (Bébé Comfort) zo goed als nieuw. Zich wenden : tel. 057/30 09 70

HET GOLDEN SPAARBOEKJE
RENTE : 9% BRUTO
(netto : 8,10%)

Valuta:
de dag van de verrichting zelf
Het *saldo van het spaarboekje* moet gemiddeld minimum **150.000 fr.** bedragen.

ARGENTA
uw appeltje voor de dorst

Uw kantoorhouder :
KRIS ROSSEEUW
Provenplein 48
PROVEN
Tel. 057/30 03 55

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND FEBRUARI

Kaartingen

• Proven - Vrije Basisschool
zaterdag 9 en zondag 10 februari
Beauvoordse pannekoekenkaarting
Doorlopend enveloppetrekking

• Krombeke, café „'t Kereltje"
zaterdag 9 februari
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 11 februari
maandelijkse kaarting

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 13 februari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 16 en zondag 17 februari
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
bij Carine Onraedt
maandag 18 februari
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 februari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 9 februari
smijting voor de leden

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 9 en zondag 10 februari
smijting voor de leden

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
vrijdag 22, zaterdag 23
en zondag 24 februari
smijting voor de leden

• Roesbrugge, café „Handelshuis"
zaterdag 2 maart
smijting voor de leden

L.G. en K.V.L.V.

• Algemene vergadering in „St.-Jozef" te Haringe op dinsdag 12 februari om 20 u. Voordracht door de heer Adhemar Vandroemme uit Ieper : „Aardstralen, zin en onzin".

- Wat is pendelen en wie kan het ?
- Kennen jullie aardstralen ?
- Welke ziekten en ongemakken staan jullie te wachten als jullie wonen of verblijven boven aardstralen ?

Leden : gratis - niet-leden : 50 fr.

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

• Donderdag 7 februari om 13.45 u. in het Kollege te Poperinge : gewestelijke bezinningsdag door priester Houwen.

• Donderdag 21 februari om 13.15 u. in „St.-Jozef" te Haringe : kookles „dieet en gebak".

• Dinsdag 5 maart om 13.30 u. en 19 u. in „Licht en Ruimte" te Roeselare : Praatforum met keuze uit 4 onderwerpen :

- weerbaar voor de toekomst
- kleur in de woning - aardstralen
- liefde is een werkwoord.

Alle K.V.L.V.-leden mogen hieraan deelnemen. Meer uitleg : 30 07 71 - 30 04 44.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

De eerste slachtoffers van de Golf-oorlog zijn te vinden in de diepe Westhoek, waar tal van huismoeders hun portemonnee hebben leeggeschud om te hamsteren, d.w.z. om inkopen te doen waarmee ze over een nogal uitgebreide periode de voedselvoorziening van hun gezin kunnen verzekeren. Ze hadden het voornamelijk op suiker gemunt. Suiker werd in grote hoeveelheden opgeslagen. Ze willen de toekoms blijkbaar zoet houden. Toch is het aanleggen van grote hoeveelheden suiker maar moeilijk te verklaren. De Golf-oorlog heeft plaats op vijfduizend kilometer van ons bed en de suiker komt van Veurne, waar ze gefabriceerd wordt uit de bieten die in onze onmiddellijke omgeving worden gekweekt.

Op donderdag 31 januari kwam premier Martens op radio en televisie de Belgische inzet in het Golf-konflikt verdedigen. Hij zegde er o.m. dat „onze bijstand, onze ekonomische en militaire solidariteit natuurlijk geld kosten" en hij voegde hieraan toe : „Onze inspanningen zullen dan ook wegen op de begroting. Wij zullen de gevolgen evenmin uit de weg gaan". Tot zover premier Martens. Hij sprak blijkbaar uit naam van alle politiekers : „Wij zullen...". Zo komt het dat er verteld wordt dat onze ministers en parlementairen de tienduizend frank verhoging per maand en de daaraan verbonden achterstallen, die ze onlangs gekregen hebben, weer zullen afstaan. Maar ik geloof er niet zoveel in. Ik heb ergens gelezen dat Frederik II van Pruisen destijds aan Voltaire zou gezegd hebben : „Het hele geheim van de politiek bestaat hierin : op het geschikte ogenblik te kunnen liegen".

En als er van liegen gesproken wordt denk ik onmiddellijk aan de jongste politieke tribulaties. In plaats van ernstig werk te verrichten wordt er tegenwoordig in de regering, in de parlementaire kommissies en in het parlement zelf veel energie verspild aan futiliteiten, die door de oppositie dankbaar worden aangepakt om aan destruktie te doen. Wat al tijd en woorden zijn er niet verspild aan de Silcozaak en aan Walid Khaled. Minister Eyskens wordt bestendig verweten dat hij liegt. Natuurlijk liegt hij, zoals alle ministers liegen en zoals er door diplomaten en militairen bestendig wordt gelogen. Diplomatie is niets anders dan „liegen voor het vaderland" ! Wat is daar voor nieuws aan ? De waarheid zullen we nooit weten. Alleen Verhofstadt denkt nog dat de kraaien het zullen uitbrengen.

„De kraaien", *zegt Gusta,* „zijn allang buiten dienst, tegenwoordig werkt men met elektronisch spul en met computers".

Wie weet ?
Pol

SCHOONHEIDSINSTITUUT

VALERIE

Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51
Op afspraak

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet
Roesbruggestraat 4
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

Bernard WYFFELS

Algemene bouwwerken : nieuwbouw en verbouwing dakwerken

Molenwalstraat 1
8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 04 54

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01
Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

MAATWERK in meubels en keukens

Jarenlange ervaring en vakbekwaam personeel zorgen ervoor dat elke opdracht precies wordt uitgevoerd volgens uw wens.

Kom rustig rondkijken in onze toonzaal. Keuze uit standaardkeukens BOSCH of eigen precieziemaatwerk in keukens, interieurs en winkels.

alleenverdeler BOSCH

meubels declerck

weegschede 36 058/29.90.98

GYVERINKHOVE

DE WINTER IS NOG LANG NIET TEN EINDE !

Verwen Uzelf met de zuinigste droogkast uit ons gamma

SIERA
MIELE
AEG

Kwaliteit, vakkundige uitleg en service is onze waarborg.

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 • 8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

Eigen service

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREËVE

't Wos ol van ols ze nog jonk waaren dat 't niet foeterde tusschen Fienne Broekes en Miete Speelmans, de bazinne van d'herberge „De Leute". De ruzie wos begunnen djuuste achter de laatsten oorlooge, ten tyde dat z'olle twee aapezot waaren achter dezelfden Engelschen soldaat... Maar, omdat dien jongen niet wiste wien pakken van de twee, en om niemand geen zeer te doen, wos'n op è schoonen nuchtend vertrokken naar zyn vaderland ... Maar de veete tusschen de twee vrouwmenschen bleef bestaan... Later trouwde Fienne met Mielten Schatse en Miete met Leon Fondu, een van 't Fransche ...

't Moeste er wel omme doen zeker dat ze in dezelfde straate bleeven weunen en bovendien nog rechtover mekaar... In „De Leute" stoeg er è juxe-box en de zaterdag en de zundag hielden de jonge gasten daar è ongehoord leeven... Dat wos natuurlijk niet naar de goeste van Fienne en ze zond Mielten naar de garde om te reklameeren ...

„Ze dansen en ze schreeuwden daar osan tot gat in de nacht!" zei Mielten teegen de garde... „En Miete, die dikke matronne, staat toen in den toog mei te zingen, olzoo vals of è katte, 't is om zot te kommen!"

't Duurde natuurlijk niet lange teegen dat Miete wiste wuk dat Mielten verteld hadde en ze ging hem aan, de zundag achter de messe...

„Gy grooten sukkelaar!" riep ze ... „je staat tjulders djuuste waar dat den bustel staat. En è dikke matronne is nog osan schoonder of joen mager pannelatte!"

Mielten hadde è keer è lachen en è wos voort è gaan met 't gedacht van heur dat è keer weere te lappen...

Miete wilde er osan jonger uitzien ofdat ze wos en daarom kleedde ze heur ernaar ... In 't achterjaar wos ze weere geheele in 't nieuwe met è bloedroode mantel, zwarte bottinen en è groote, witte vellen mutse... Met dien nieuwen tenu aan, ging ze op è dag mei met den autobus, naar heur zuster in Houtem ... 's Avonds stoeg ze te wachten achter den autobus om naar huis te gaan, Mielten en Fienne, die weerekeerden van De Panne met hulderen auto, zaagen Miete staan van verre...

„Wacht!" zei Mielten teegen Fienne ... „'k gaan ze dat è keer weere geeven, zi!"

E stopte vlak voor Miete en draaide zyn ruite neere ... Miete zag wien dat 't wos.

„Wuk!" riep ze ... „je peinst toch niet zeker da'k gaan meigaan met julder brokke van è auto!"

„O, is dat gy!" riep Mielten ... „'k zitten haast zonder nafte en 'k zag joen staan met joen rooien frakke en joen groote witte vellen mutse en 'k peinsde van verre da'je een van die ouderwetsche naftepompen wos!"

Mielten gaf gaaze en è wos 't op!

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
21e Jaargang Nr. 3 maart 1991
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Staveie - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 200 fr.

Vaccinaties tegen pokken, longpest en tyfus

UIT DE WONDERE GESCHIEDENIS VAN DE INENTINGEN

en over de vergeten ontdekkingen van simpele boeren !

Op 5 augustus 1855 kwam Désiré Allaert (1828-1905), uit Veurne, zich als drukker vestigen te Roesbrugge. Het volgende jaar stichtte hij een wekelijks „nieuws- en annoncenblad" getiteld, „DE DORPSBODE van ROUSBRUGGE". Het blad verscheen op acht bladzijden van iets kleiner formaat dan DE IJZERBODE. Het grootste deel van de tekst bestond uit notariële aankondigingen, met daarnaast wat streeknieuws en beknopte samenvattingen, onder de naam MENGELINGEN, van voorvallen en gebeurtenissen uit binnen- en buitenland, die de drukker-opsteller in DE KLAUWAERT, de GAZETTE VAN GENT, of nog andere kranten had aangetroffen. Het eerste nummer van „DE DORPSBODE van ROUSBRUGGE" verscheen op zondag 14 december 1856.

Louis Willems
foto van het schilderij van Jacques de Lalaing

In het nummer van 14 juni 1862 (6e jaargang) vonden we onder *Mengelingen*, het volgende nieuwsbericht :
„Een grondeigenaar uit de omstreken van Moskou heeft het middel ontdekt om zijn vee tegen besmettelijke tyfus te behoeden. Dit middel is zeer eenvoudig het bestaat in de inenting van het speeksel van het ziek dier onder de huid der dieren die met de plaag bedreigd zijn. Deze inenting schijnt wonderbare uitslagen op te leveren. Ziehier hoe men te werk gaat :
Men neemt het speeksel van een os, die met tyfus behebt is; vervolgens maakt men een snede van omtrent twee centimeter in de huid, langs de binnenkant der dij, men heft die met de vinger op, derwijze om er een zakje van te maken, en men laat er het speeksel in. Het dier wordt door een lichte ongesteldheid aangedaan, die geen gevaar oplevert en het van de tyfus bevrijdt, welke ziekte zich niet meer vertoont bij die welke er eens van aangetast zijn geweest".

Tot zover het berichtje in „DE DORPSBODE van ROUSBRUGGE", bijna 130 jaar geleden !

Het ging hier om een bewerking (soort inenting) die een lichte besmetting veroorzaakte, wat een natuurlijke reaktie in het lichaam teweegbracht (de produktie van zgn. anti-stoffen), die de vatbaarheid voor de ziekte in aanmerkelijke mate verminderde.

De oudste inentingen

De oudste berichten over dergelijke immunizatie hebben betrekking op de pokken en komen uit het Verre Oosten. In het middelbaar onderwijs werd er altijd wat tijd gespendeerd aan het bestuderen van de geschiedenis van Egypte, Voor-Azië, Griekenland en Rome (en terecht); maar het leerprogramma voorzag geen enkel uur voor de beschavingsgeschiedenis van Indië en China, dat bleef terra incognita, zogezegd omdat deze kulturen geen enkele invloed hadden op onze eigen beschaving, wat niet alleen kompleet onjuist is, maar men verloor uit het oog dat die Oosterse landen voorlopers zijn geweest op menig gebied, hun latere stagnatie ten spijt.

Pokken zijn een zeer oude kwaal, want op een Egyptische mummie uit de 20e dynastie (1.100 jaar vóór Kr.) zijn sporen van pokken aangetroffen, en in de 6e eeuw van onze jaartelling werd deze ziekte reeds vermeld in Arabische geschriften. Deze kwaal komt zowel voor bij de mens als bij dieren. Het is een besmettelijke aandoening, waarbij hoge koorts optreedt en puisten ontstaan op huid en slijmvliezen.

Zeker vóór de 11e eeuw (van onze jaartelling) werd in Indië reeds inenting tegen pokken uitgevoerd, namelijk door schilfertjes van pokkenpuisten met een katoenen propje in de neus in te brengen, een metode die niet zonder gevaar was wegens het gebrek aan kontrole op de geabsorbeerde pokstof en haar potentie. Deze metode werd achteraf ook in China toegepast. Toen de oudste zoon van eerste-minister Wang Tan (957-1017) aan pokken overleed, wilde Wang alles in het werk stellen om de andere leden van de familie daar tegen te vrijwaren. Hij riep medici, magiërs en wijzen bij mekaar om daarop iets te vinden. Een kluizenaar uit de zuidelijke provincie Szetsjwan was echter vertrouwd met de Indische wijze om tot immunizatie te komen en zou met goed gevolg deze soort inenting op de bedreigde familie toegepast hebben. Ook het dragen van de kleren van een persoon die de ziekte had gekregen, werd als voorbehoedsmiddel aanbevolen.

In het China van de 11e eeuw zag men reeds een verband tussen pokken bij koeien en deze bij de mens, aangezien het innemen van fijngewreven vlooien van geïnfekteerde runderen ook tegen de ziekte bleek in zwang te zijn. Men had inderdaad de ervaring opgedaan dat kiemen die bij zieke mensen waren verzameld, te heftig waren en dat zij in plaats van immum te maken, daadwerkelijk de aandoening uitlokten. In Turkije ontwikkelde men naderhand een nieuwe inentingsmetode, nl. door het schrammen van een plekje op de huid en dit in te wrijven met vloeistof onttrokken aan pokkenblaren.

In de 13e eeuw hebben de pokken in de Westerse wereld verschrikkelijke verwoestingen aangericht en nog in de 18e

eeuw stierf één op de tien besmette personen, onder hen koning Lodewijk XV van Frankrijk, die in 1774 er het slachtoffer van werd, niettegenstaande de afweertechniek uit het Verre Oosten, over Turkije heen, Europa had bereikt. Reeds in 1714 en 1716 hadden E. Timoni en J. Pilarini over deze immunizatie verslag uitgebracht in een blad van de *Royal Society* (akademie voor natuurwetenschappen en wiskunde opgericht in 1662) in Londen. In 1718 liet de vrouw van de Britse ambassadeur te Konstantinopel, Lady Mary Wortley Montagu (1689-1762) haar gezin tegen pokken inenten, met goed gevolg, en kort daarop begon de inenting - nog altijd volgens het Oosterse principe - overal in Europa toepassing te vinden, speciaal nadat in 1722 in Engeland twee prinsen van koninklijke bloede met sukses waren ingeënt.

Omdat bij die inentingen vloeistof uit menselijke pokkenblaren werden gebruikt, sprak men van *variolatie* (mensenpokken = *variola*). Maar deze metode behield het nadeel dat men moeite had met de dosering van de ziektestof (virussen), met het gevolg dat een dergelijke inenting soms dodelijk verliep. Nadat dit herhaaldelijk was gebeurd, verloor men zijn vertrouwen in deze werkwijze, zodanig zelfs dat deze praktijk in meerdere landen werd verboden.

De metode van Edward Jenner

De pokziekte bij koeien veroorzaakte puisten aan de uiers, waardoor men bij het melken kon besmet worden, maar deze besmetting heeft geen gevolgen bij de mens. Wel had men de ervaring opgedaan dat de melksters, die door koepokken waren besmet geweest, bij een echte pokkenepidemie niet door de ziekte werden aangetast.

De Engelse dokter Edward Jenner (1749-1823) werd, ten tijde dat hij een medische stage deed te Sudbury, gekonsulteerd door een jonge vrouw. Tijdens dit onderhoud kwam de pokziekte ter sprake, die toen een serieuze bedreiging vormde, „wel", zegde het meisje, „dat is een ziekte die mij niet meer zal overkomen, want ik heb de koepokken (cow-pox) gehad". Jenner is deze opmerking nooit vergeten en stelde jaren later vast dat deze mening fel verspreid was onder de veehouders.

De fameuze Engelse chirurg John Hunter (1728-1793) met wie Jenner bevriend was, drong erop aan dat Jenner de zaak grondig zou onderzoeken. Als gewetensvolle medicus ging Jenner niet over één nacht ijs, maar noteerde elke ervaring die hij ter zake opdeed. Eindelijk op 14 mei 1796 ging hij over tot de beslissende proefneming. Een jongetje, James Phipps, werd door hem met koepokken besmet, zes weken later durfde hij hem met echte (menselijke) pokken te infekteren, maar de jongen bleek inderdaad immuun. De proefneming werd herhaald, telkens met hetzelfde gunstige resultaat. Toen trok Jenner naar Londen om het medische korps in te lichten over zijn bevindingen en zijn kollega's te overtuigen dat men tot massale vaccinatie diende over te gaan. In 1798 publiceerde Jenner daarover een boek, *An Enquiry into the Causes and Effects of the Variolae Vaccinae*, dat over de hele wereld verspreiding vond.

Zijn metode zou weldra overal toegepast worden, maar dit ging niet zonder tal van moeilijkheden, aangezien er op vele plaatsen nog verwarring bleef bestaan tussen koepokken en menselijke pokken, tussen *vaccinia* (goedaardig) en *variola* (kwaadaardig). Daarbij werd zijn prioriteit op deze werkwijze door menigeen betwist, en niet ten onrechte, ook anderen hadden soortgelijke vaccinaties gedaan, maar Jenner had het wel professioneel aangepakt en bovendien zijn werkwijze in de medische wereld binnengebracht. Zo kwam het dat zijn verdiensten uiteindelijk officieel werden erkend. Het Engelse Parlement gaf hem een vergoeding van tienduizend pond als blijk van nationale erkentelijkheid. Hij werd ridder geslagen en voorgesteld aan de tsaar van Rusland. Jenner was een historische figuur geworden.

Dat men de pokken inderdaad krachtig te lijf kon gaan met Jenners vaccinatie, blijkt hieruit dat in de Frans-Duitse oorlog 1870-1871 bij het niet-gevaccineerde Franse leger meer dan 23 000 soldaten aan de pokken stierven, maar bij de welgevaccineerde Duitse troepen nog geen 300.

Naderhand ging men hetzelfde principe toepassen bij andere besmettelijke ziekten. Men zocht naar middelen om ziektekiemen af te zonderen en te verzwakken, waardoor de ziekmakende eigenschappen fel verminderd werden, en men liet die in het lichaam antistoffen opwekken die immunizatie tot gevolg had. Aldus ontstonden vaccinaties tegen hondsdolheid (Pasteur, 1884), de pest, cholera, tyfus, difterie (kroep), enz.

De vaccinaties van dokter Willems te Hasselt

Omstreeks 1850 hing het preventief inenten van mens en dier in de lucht. Toen werd door de Brusselse Akademie voor Geneeskunde een prijsvraag uitgeschreven over de besmettelijke *exsudatieve pleuropneumonie* of de longpest bij het rund - een ziekte die sedert 1836, nu hier dan daar de veehouderij in ons land teisterde - en over een betrouwbaar middel om het hoornvee daartegen te beschermen.

Louis Willems (1822-1907), de zoon van een Hasseltse geneverstoker en veehouder, had in september 1849 zijn doktersdiploma behaald te Leuven. Daarna ging hij, hoe verwonderlijk ook, een half jaar diergeneeskunde volgen te Parijs. Daar maakte hij kennis, in de school van Alfort, met de bekende professor Mamert Delafond (1805-1861), wat meebracht dat, toen de prijsvraag van de Akademie werd gepubliceerd, zijn belangstelling gewekt werd voor de behandeling van longpest bij de runderen.

Hij begon zijn onderzoek bij de ouderlijke veestapel en ging de kadavers van de dieren die aan longpest waren gestorven, aan stukken snijden en de letsels bestuderen die de kwaal had aangebracht. Hij besloot tot een soort preventieve inenting over te gaan. Waar haalde hij dat vandaan ? Hij kende ongetwijfeld de metode van Jenner inzake de pokziekte, of had hij de idee meegebracht uit de veeartsenijschool van Alfort, of had hij gehoord van die Friese boer, Geert Reinders ? In het laatste kwartaal van de 18e eeuw had die Reinders (1737-1815) reeds runderen op een kunstmatige manier met de virus van de veepest besmet. Hij nam vocht uit de neusgaten van een ziek dier, legde daarin vlasgaren te weken, dat hij dan met een naald onder de huid van de dij aanbracht. Die metode werd in de jaren 1776 tot 1778

(vervolg blz. 35)

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (33)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellinck / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Het Cruijde-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruydtboeck / Simon Stevin van Brugge / Johannes Baptista van Helmont / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Chirurgijn Jan Palfijn / Troost der Armen... / Martinus van Hille / Het duo Verheyen-Sassenus / Engelbertus Capueel / Taaltoestanden en wetenschappen in de 18e eeuw / De publikaties van Vilain XIIII / La Société littéraire de Bruxelles / Vroedkunde / Van Bavegem en Van Daele / Jan Bernard Jacobs en Jan Albert Roselt / De Theresiaanse Akademie / Petrus Engelbert Wauters / Jozef-Frans Kluyskens / Kesteloot en Sommé / Heroprichting van de Akademie / Het Nederlands in Vlaanderen / Het wetenschappelijke leven in de Hollandse Tijd / De Belgische verfransingspolitiek / De taalminnaren op de bres / De stichting van het Willemsfonds / De Grievenkommissie / Hahnemann en Darwin / Het Davidsfonds / De natuurwetenschappen in het onderwijs / Het taalpartikularisme / De vaktaal van "Rond den Heerd" / Wetenschap in de tijdschriften / De laatste decennia van de 19e eeuw / De Vlaamse Akademie / Het Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres / Hoger onderwijs voor het volk / De strijd voor Vlaams Hoger Onderwijs / De Raet contra Mac Leod.*

De Vlaamse hogeschool op Parlementair terrein

Nadat in februari 1854 enige volksvertegenwoordigers ([422]) in de Kamer gepleit hadden voor het oprichten van een leerstoel Nederlandse letterkunde aan de Gentse universiteit, werd in augustus van hetzelfde jaar, na heel wat strubbelingen, door de toenmalige minister van binnenlandse zaken F. Piercot (burgemeester van Luik) een fakultatieve kursus gekreeerd die zoals we gezien hebben, gedoceerd werd door C.P. Serrure en J.H.J. Heremans.

Vijftien jaar later - op 3 februari 1869 - riep Edward Coremans, Antwerpenaar en volksvertegenwoordiger voor de Meetingpartij ([423]) in volle Kamer : „Wij eisen een Vlaamse Hogeschool !", maar veel respons kreeg hij niet. Weer drieëntwintig jaar later - grote vernieuwingen hebben tijd nodig -, op 20 januari 1892, vroeg Coremans, die bestendig op de bres stond voor de Vlaamse belangen, aan de regering Beernaert ([424]) de taalkundige omvorming van de Gentse universiteit te onderzoeken. Er kwam alleen maar een vage belofte.

Het einde van de 19e eeuw was in 't zicht en niettegenstaande de vraag om de vernederlandsing van de Gentse hogeschool steeds luider klonk, gebeurde er helemaal niets van regeringswege. Daarom trok op 23 maart 1899 een negenkoppige delegatie van de *Hoogeschoolcommissie*, onder wie prof. Mac Leod ([425]) naar minister F. Schollaert (binnenlandse zaken en onderwijs) om de kwestie te bepleiten. De minister beloofde koeltjes het verslag van prof. Mac Leod te onderzoeken. Dit onderhoud verwekte een storm van verontwaardiging in de Franstalige pers, die er allerhande argumenten bijsleepte - tot zelfs de commerciële belangen van kruideniers en beenhouwers - om een Vlaamse hogeschool scherp af te wijzen. Toen de Antwerpse volksvertegenwoordiger Flor. Heuvelmans ([426]) op 12 mei 1899 in de Kamer de minister de vraag stelde of hij het stelsel van de trapsgewijze vervlaamsing van de Gentse hogeschool genegen was, antwoordde de minister dat hij vreesde met dit stelsel de hogeschool te zien ontvolken. En de Gentse volksvertegenwoordiger Ligny trad hem bij met de uitroep dat „er geen 50 studenten meer zouden blijven" ([427]). Ook de minister van binnenlandse zaken van het tweede kabinet P. de Smet de Naeyer ([428]), namelijk Jules de Trooz, werd op 23 april 1900 door twee katolieke Kamerleden, J. de Vriendt en Fl. Heuvelmans, over de vervlaamsing van de Gentse universiteit geïnterpelleerd, maar hij wees er op dat hij onmogelijk zich ertoe kon verbinden daarvoor iets te doen, omdat er nog te veel tegenstand was bij de openbare opinie. Toen in augustus 1901 vier studenten, die drie verenigingen vertegenwoordigden ([429]) door minister De Trooz werden ontvangen, was hij weer van oordeel dat men van hem niets kon verwachten en dat het initiatief inzake de vernederlandsing van de Gentse hogeschool moest uitgaan van de volksvertegenwoordigers.

Op 31 januari 1902 vergaderden enkele Kamerleden in het Parlementsgebouw te Brussel ([430]), samen met de professoren J. Mac Leod en P. Fredericq, die beiden hun stelsel voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit uiteenzetten. De parlementairen reageerden verdeeld en kwamen uiteindelijk tot de konklusie dat er misschien wel voorzichtig kon begonnen worden met het voorstel van enkele Vlaamse leergangen in te richten per fakulteit, maar dat de tijden nog niet rijp waren voor een radikaal wetsontwerp. Op 22 april 1904 werd door de daensist A. de Backer aan minister De Trooz gevraagd of het gebruik der talen aan de universiteit

➡

niet kon opgelost worden door een koninklijk besluit. Het antwoord was negatief.

Aansluitend op de vraag van A. de Backer werd op 11 mei 1905 door pastoor Daens, zijn broeder Pieter, de liberalen Persoons en Verheyen en de socialist Van Langendonck een wetsvoorstel ingediend om te Gent de lessen in het Nederlands te geven vanaf het akademiejaar 1906-1907, met dien verstande dat de docenten op hun verzoek kunnen gemachtigd worden om zich voor hun onderwijs van het Frans te bedienen. Maar de indieners van het voorstel beschouwden dit slechts als een gebaar pro forma waarin ze alsnog niet zelf echt geloofden, wat bevestigd werd door het feit dat ze slechts een half jaar later, op 10 november 1905, de gebruikelijke memorie van toelichting indienden ([431]). Zoals te voorzien kwam van dit voorstel niets in huis.

Toch werd de tijd stilaan rijp, onder de druk voornamelijk van de Vlaamse intellektuelen, om in de Kamer over te gaan tot een serieus voorstel. Voornamelijk het *XIVe Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres*, dat plaats vond te Antwerpen onder de leiding van dokter A. van de Perre ([432]), op 17, 18 en 19 september 1910 en waarbij het *Vlaamsch rechtskundig* en het *Vlaamsch Taal- en Geschiedkundig Congres* zich aangesloten hadden, was uitgegroeid tot een grootse Vlaamse manifestatie voor de vernederlandsing van de Gentse hogeschool ([433]), waar op de laatste dag Frans van Cauwelaert een merkwaardige spreekbeurt hield, *Universiteit en Volksleven*, waarin hij betoogde dat „de grote betekenis der verenigde Vlaamse kongressen lag in de uitgesprokenheid van de wil om ons hoger onderwijs te vernederlandsen".

Drie maanden later, op 18 december 1910, vond er een meeting plaats te Antwerpen waar drie volksvertegenwoordigers, de katoliek Frans van Cauwelaert, de liberaal Louis Franck en de socialist Camiel Huysmans samen getuigden voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit. Huysmans verkondigde er : „Het is onze plicht van hieruit naar andere steden te gaan. Wij zullen de drie kraaiende hanen zijn die het volk zullen wakker maken" ([434]).

Op 24 maart 1911 werd door Louis Franck, een wetsvoorstel ingediend dat in overeenstemming was met de wensen van de *Tweede hogeschoolcommissie*, nl. de trapsgewijze vernederlandsing van Gent, gaande van jaar tot jaar en te beginnen met het akademiejaar 1916-1917, alsook de oprichting van een mijnbouwschool - die de graad van burgerlijk ingenieur kon toekennen -, van een land- en tuinbouwschool en van een Vlaamse veeartsenijschool. Naast L. Franck waren de katolieken J. Delbeke, A. Huyshauwer en Fr. van Cauwelaert, de liberaal J. Persoons en de socialist A. Anseele, medeondertekenaars.

Maar tegen dit voorstel kwam er onmiddellijk verzet. Reeds op 3 mei (1911) werd er een ander wetsvoorstel ingediend door A. Verhaegen, katolieke volksvertegenwoordiger voor Gent-Eeklo en gesteund door A. Beernaert, P. Cartuyvels, G. Francotte, F. van Cauwenbergh en Ch. Woeste. Zij wensten voor de twee rijksuniversiteiten een verdubbeling van de leergangen in twee taalstelsels, en daar waar de regering het nuttig achtte. Op 30 juni nam de Kamer beide wetsvoorstellen in overweging en werden ze naar de afdelingen verzonden. Maar deze wetsvoorstellen vervielen door de kamerontbinding van november 1911.

In juli 1912 werd op een vergadering van de *Société de Médecine* te Gent, door de toenmalige voorzitter, H. Leboucq (1848-1934) ([435]), gespot met de Vlaamse intellektuelen die de vernederlandsing van Gent eisten. Prof. Leboucq sprak van „les intellectuels de Zoetenaaie et de Lootenhulle". *De Vlaamsche Hoogeschool*, een maandblad dat verscheen vanaf maart 1911, propaganda maakte voor de vernederlandsing van Gent en onder de redaktie stond van Hippoliet Meert, publiceerde voortaan bovenaan de lijst van diegenen die hun instemming betuigden met het wetsvoorstel Franck : „Les intellectuels de Lootenhulle" ([436]).

Het vervallen wetsvoorstel van 24 maart 1911 werd op 12 november 1912 weer ingediend met dezelfde ondertekenaars. Op 19 maart 1913 werd het in overweging genomen en naar de Kamerafdelingen doorgestuurd. Op 4 maart 1914 kwam het ter sprake in die afdelingen en de uitslag was niet ongunstig. Het werd aangenomen in vier van de zes afdelingen, met 63 ja-stemmen en 43 neenstemmen, bij 12 onthoudingen. evenwel kondigde de regering aan dat zij amendementen zou indienen, daar zij een volledige tweetalige hogeschool wenste, al was zij ook wel gewonnen voor bijzondere scholen ten behoeve van de mijnbouw, de landbouw en de veeartsenijkunde.

Het wetsvoorstel kwam niet op de dagorde van de Kamer vóór 4 augustus 1914 en toen overschreden Duitse troepen onze grenzen : de Eerste Wereldoorlog was begonnen.

R.A.B.

De volgende keer :
Publikaties en verwezenlijkingen buiten de universiteit
De sjouwers van de stenen
De von-Bissing-universiteit

(422) P. de Decker, J.J. Delehaye, I.P. Magherman, A. Perceval, H.M. T' Kint de Naeyer, P.T. Verhaegen.
(423) Antwerpse politieke formatie die bestond van 1862 tot 1914 en als een soort koalitie te beschouwen van Vlaamsgezinde liberalen en katolieken, maar die geleidelijk aan ging samenvallen met de plaatselijke katolieke partij (zie Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, dl. 2, p. 945).
(424) Het katolieke ministerie Beernaert, regeerde van 26 oktober 1884 tot 17 maart 1894.
(425) De delegatie stond onder leiding van Max Rooses en omvatte afgezien van Mac Leod nog : J. de Vriendt, L. du Catillon, E. Fabri, Fl. Heuvelmans, J. Obrie, J. van der Linden en L. Willems.
(426) Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, dl. 1, p. 659.
(427) P. Fredericq, *Schets eener Geschiedenis der Vl. Beweging*, dl. 3-stuk 2, Gent 1909, p. 165-167.
(428) Dit was het tweede kabinet P. de Smet de Nayer, dat regeerde van 5 augustus 1899 tot 12 april 1907.
(429) Paul Temmerman en A. Lodewyckx voor *'t Zal wel gaan*, J. Sebrechts voor de *Rodenbach's vrienden* en A. de Vos voor de *Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding*.
(430) Het ging om de volksvertegenwoordigers Beauduin, Buyl, De Vigne, Nolf, Termote, Van de Venne, Van de Walle en Verheyen.
(431) P. Fredericq, zie nota 427, p. 214-215.
(432) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 1, kol. 747-748 (M. Cordemans).
(433) T. Luyckx, *Dr. A. van de Perre en zijn tijd*, Antwerpen-Utrecht, 1972, p. 46.
(434) H. van Dael, *Camille Huysmans en het Onderwijs*, in : C. Huysmans, Geschriften en documenten, dl. VI B, Brussel 1976, p. 217.
(435) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 2, kol. 432-434 (J. Fautrez).
(436) K. de Clerck, e.a., *Kroniek van de strijd voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit*, Beveren-Antwerpen, 1980, p. 97.

NCMV - VOORDRACHT „LEASING"

Het NCMV zet zich reeds geruime tijd in om de belangen van de middenstanders te verdedigen en dit zowel op nationaal als op plaatselijk vlak.

Afdeling „IJzerbode" richt dan ook een informatievergadering in op 18 maart 1991. Deze vergadering vindt plaats te Roesbrugge bij Patrick Gunst (Christen Volkshuis) om 20 u.

Het onderwerp van deze avond is „Leasing". Waarom leasing ? Iedereen heeft al meerdere advertenties gezien in een krant of tijdschrift. Uw bankinstelling maakt er geregeld reklame voor. Velen onder U denken dat dit niet voor hen bestemd is en dit enkel voor de grote KMO's en fabrieken is.

Om vele van die misverstanden weg te werken dachten wij eraan om iemand uit de wereld van de leasing te laten spreken voor de plaatselijke middenstanders.

Deze spreker zal ons het ganse systeem van werken uit de doeken doen. Hij zal het hebben over wat er allemaal kan gekocht worden met leasing (en dat is veel meer dan we denken), daarnaast de voordelen bespreken, de manier van werken, de bijhorende fiskaliteit, enz... Dus, laat deze gelegenheid niet voorbij gaan !

CM - VOORDRACHT

Een te vlugge wending in de Sovjet-Unie ??

Sinds geruime tijd grijpen er grote veranderingen plaats in Oost-Europa, dit zowel op politiek, maatschappelijk en godsdienstig vlak. De landen achter het IJzeren Gordijn krijgen voor ons een nieuw gezicht.

Spreker Roger Vanhopplinus bezocht verscheidene keren de Sovjet-Unie, zowel voor als tijdens de periode van glasnost en perestrojka met Gorbatsjov.

In zijn voordracht vertelt de spreker zijn ervaringen met de kerk in de Sovjet-Unie, de kontakten met de gelovigen, de aktuele ontwikkelingen en een blik op de toekomst. Een diareeks toont ons een beeld van de situatie in de Russische kerk en haar gelovigen, die ondanks zoveel vervolgingen de kerk trouw gebleven zijn.

Deze voordracht vindt plaats op donderdag 14 maart om 20 uur in zaal „Christen Volkshuis" te Roesbrugge. Iedereen welkom. Toegang gratis. Inrichting CM Ziekenzorg i.s.m. Parochieraad, KAV, KBG en DF-IJzerweelde.

maart 1991

GESCHIEDENIS INENTINGEN

(vervolg van blz. 32)

door Reinders in talloze proefnemingen steeds doelmatiger uitgevoerd. Ze werd in het buitenland bekend gemaakt door de medicus-hoogleraar Petrus Camper (1772-1789), die echter de pluimen op eigen hoed stak !

Willems ging enigszins anders te werk. Begin 1851 perste hij ziektestof uit de aangetaste longen van gestorven runderen en wreef dat aan de snuit van gezonde dieren. De ziekteverschijnselen lieten niet op zich wachten, bij alle dieren stelde men in enkele dagen tijds een zwelling vast aan kop en hals; ze werden zwaar ziek en sommige stierven aan de gevolgen van het experiment. De door kunstmatige besmetting aangestoken dieren vertoonden hetzelfde ziektebeeld en de sterfgevallen dezelfde letsels als bij dieren die spontaan de ziekte hadden gekregen. De runderen die van de aangestoken ziekte genazen bleken echter immum. Ze werden niet ziek wanneer ze met zwaar zieke dieren werden in kontakt gebracht en zelfs niet wanneer ze opnieuw kunstmatig werden besmet. Het principe was dus goed, maar de reaktie op de inenting in de snuit was te hevig. Willems ging zoeken naar een minder gevoelige plaats en ging naar het uiteinde van de staart, waar het weefsel veel vaster is dan aan de snuit. Het werd een volledig sukses. De zwelling die optrad was veel gematigder, de ziekte manifesteerde zich minder hevig en in minder gevallen (35 % van de kontroledieren), terwijl sterfgevallen uitzonderingen waren.

In maart 1852 bracht dokter Willems het resultaat van zijn experimenten ter kennis van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, dat toen ook landbouw onder zijn bevoegdheid had (er waren toen immers maar ZES ministeries) en liet tevens weten dat hij bij het onderzoek van de etter en het longvocht van gestorven dieren, met zijn bescheiden mikroskoop kleine lichaampjes had ontdekt, die naar hij meende de oorzaak waren van die besmettelijke ziekte. Einde juli 1852 had Willems te Hasselt en omgeving ongeveer 900 runderen ingeënt en slechts vijf dieren waren eraan gestorven, dit zette hem ertoe aan zijn metode en zijn resultaten te publiceren in een werkje getiteld : *Verhandeling over de longziekte van het vee.*

Het ministerie liet een onderzoekskommissie oprichten om de waarde van Willems' geneeswijze te kontroleren. Maar pas in 1864 - dus twaalf jaar later - werd na veel betwistingen het belang van zijn ontdekking erkend. Voornamelijk de bewering dat er ziektekiemen voorhanden zouden zijn, werd heftig bestreden. Men was toen nog de mening toegedaan dat ziekten spontaan ontstonden en men zou nog enkele jaren moeten wachten op de bewijskrachtige experimenten van Louis Pasteur, de grondlegger van de bakteriologie. Pas vijfenveertig jaar later werd de bakterie van de longpest ontdekt door de Franse hoogleraar in de veeartsenijkunde van de school van Alfort, Edmond Nocard (1850-1905) die een leerling was van Pasteur en de ontdekking deed samen met Emiel Roux (1853-1933) de laatste medewerker van Pasteur.

Reeds op 7 augustus 1852 werd Louis Willems door het Hasseltse gemeentebestuur gefeliciteerd, terwijl de Belgische jeneverstokers (die naar het woord van prof. Elaut : „met draf en spoeling uit hun bedrijf hoornvee vetmestten") hem een plechtige hulde brachten op 9 oktober 1853. Pas in 1881, dertig jaar na zijn ontdekking werd hij lid van de *Académie royale de Médecine*.

In het zaaltje van de Beheerskommissie in het Paleis der Akademiën te Brussel hangt een geschilderd portret van Louis Willems, die Jacques de Lalaing in 1909 heeft vervaardigd.

En hoe is het verlopen met de grondeigenaar uit Moskou, die in 1862 in „DE DORPSBODE van ROUSBRUGGE" was vermeld met zijn inentingen van het vee ter vrijwaring van de besmettelijke tyfus ? Blijkbaar heeft hij resultaten geboekt en dat zal wel gunstige gevolgen gehad hebben voor zijn omgeving. Pas in 1894 werden door Roux en Yersin vaccins en serums tegen tyfus vervaardigd, zodat de Russische grondeigenaar, net als de Friese boer Reinders, ook een voorloper zal geweest zijn, wiens naam misschien niemand meer kent.

Roger-A. BLONDEAU

de Zaligheid

BISTRO - RESTAURANT

Lekker tafelen in een gezellig en landelijk kader

Specialiteit :
Paling - Schots rundsvlees - Suddergerechten

's namiddags : koffie, taart, pannekoeken en ijs

Open op vrijdag vanaf 19 uur
zaterdag en zondag vanaf 11 uur

Grensstraat 7 • BEVEREN-IJZER
tel. 057/30 14 00

de Ysperbode Nr 3 maart 1991

DE PAROCHIE HARINGE EN DE FRANSE REVOLUTIE (7) (slot)

door Dr. Theol. pater Joris L. HOSTEN o.p., gewezen pastoor van Haringe

Genoot de kapelaan een hoge bescherming ?

Tussen pastoor Asaert en z'n kapelaan D.C. gaapte een immens kontrast. De eerste was een van de meest onverzoenlijke... misschien wel de onverzoenlijkste priester van heel het Bisdom Ieper. D.C. onthield zich van alle polemieken en beperkte zich tot het strikt parochiale priesterlijke apostolaatswerk. Ongetwijfeld stond hij persoonlijk afwijzend tegenover provocerende gedragingen of akties. Het kan blijken uit een konkreet feit.

Op 17 mei 1793 slaat een horde Fransen aan 't plunderen te Haringe in de buurt van de kerk. De boeren echter vormen ploeg en gaan in 't verweer. Er ontstaat een schermutseling waarbij de putmaker Andries De Byser en Baptist De Maerel verwond geraken, doch men slaagt erin de plunderaars te verdrijven. Ondertussen echter was iemand beginnen brand kleppen. Dat was iets wat het lokale gebeuren grotere afmetingen kon doen krijgen en „de Heer De Caestecker, kapellaen, vreezende voor kwade gevolgen, dreygde wegh te gaen van de prochie, indien zij niet op en hielen, en ginck inderdaet wat naer de calsie waert, maer geene klokke meer hoorende, keerde weder." De ongetwijfeld niet zo ernstig bedoelde dreiging van de kapelaan moest des te dieper inslaan daar in die periode de pastoor ook al ondergedoken was. (Zie Vandermeulen blz. 192).

Werkten het bestaande kontrast tussen D.C. en Asaert en het feit dat hij zich afzijdig hield van het politiek gebeuren zo sterk in het voordeel van de kapelaan, dat ze een voldoende verklaring bieden voor z'n geprivilegieerde status en het behoud van Haringekerk ? De Krombekenaar Carolus Derache schijnt het zo te menen. Hij schrijft in zijn notities : „Mr. De Caestecker, een zeer goed en eenvoudig man zijnde, trok de zaken van den tijd zoo zeer niet aen, hield zich geheel stil, en de fransen lieten hem gerust, het is aen dien heer te danken dat de groote en Gothyke kerk van Haringhe niet alleenlijk niet afgebrand is geweest, maer haer inwendig eenen alderschoonsten orgel en toren enz. bijna ongeschonden heeft behouden, dien Heer, een kontrast maekende met den heer pastoor Hasaert, wierd van de Carmagnolen van de grensparochiën van Vrankrijk geacht ende gespaerd en zij waeren alleenlijk uit om den Heer pastoor Asaert in hun handen te krijgen" (Aangehaald bij R. Lanszweert, o.c. blz. 264).

Of was er nog iets anders ? Zou het kunnen dat hij een of andere hoge bescherming genoot ? Is een vermoeden in die richting gewettigd ? En zouden wij in dit verband kunnen denken aan de woesteling generaal Dominiek Vandamme, zoals kan. Tanghe het uitdrukkelijk stelt in zijn *Beschryving van Haringhe* (Brugge, 1858, blz. 70).

Met dit sinister personage hebben we nog maar zeer terloops kennis gemaakt... maar hij is een van de spilfiguren bij de gebeurtenissen van 1793-1794 in onze Westhoek. Hij werd geboren te Kassel uit Vlaamse ouders. Z'n vader was afkomstig van Watou (elders lees ik van Poperinge) en oefende ooit het beroep van chirurgijn uit te Moorslede en te Watou. Nog zeer jong engageerde hij zich bij het Franse leger en behaalde reeds de graad van brigadegeneraal op 22-jarige leeftijd. Als dusdanig oogstte hij roem om z'n dapperheid in de slag van Hondschoote (8 sept. 1793) en werd spoedig divisiegeneraal. Bij de vijandelijkheden in het grensgebied in de jaren 1793-1794 voerde hij het bevel over de troepen in de sektor Poperinge-Veurne-Nieuwpoort. In die tijd beliehaamde hij in dit gebied de Franse terreur. G. Vandermeulen kan zelden z'n naam noemen zonder in één adem erbij te voegen „de brandstichter".

Het is van diezelfde Vandermeulen dat we een merkwaardig verhaal vernemen. We vertelden reeds dat de raid op Haringekerk van 14 november 1793 gebeurde op bevel van Vandamme. Onder de gestolen voorwerpen bevond zich een oude eerbiedwaardige kelk, ontsnapt aan de verniel- en roofzucht van de beeldstormers in 1566. Toen de aktie in de kerk afgelopen was, vroegen de twee bevelvoerende kapiteins aan onderpastoor D.C. om iets bij hem te eten. De kapelaan wilde graag aan hun verlangen voldoen... maar het werd ineens moeilijk toen men, uit de kerk komend, zag dat z'n huis toch geplunderd was. Men slaagde erin een drietal flessen wijn terug te doen geven en bij het drinken van de wijn at men dan maar wat groenten uit de hof. Onder het eten deelt de kapelaan aan z'n tafelgenoten mee, dat hij zinnens is naar generaal Vandamme te gaan te Poperinge met het verzoek om althans de oude kelk terug te mogen krijgen... „'t Geene hij (de kapitein) hem grotelijks ontraede".

D.C. gaat toch. Hij begeeft zich dus in de muil van de leeuw. Het schijnt erop te wijzen, dat hij Vandamme persoonlijk toch wel eerder gekend moet hebben. Bij de ontmoeting stak bij Vandamme al subiet een hevig orkaan op. Wegens een persoonsverwarring dacht hij de heer Comyn voor te hebben, die coadjutor geweest was te Kassel (later werd hij pastoor van Boesinge) „denwelken, zoo hij seyde, leelikke brieven hadde geschreven aen syne suster". Lokale en familiale motiefjes spelen dus duidelijk mee.

Eerst raasde Vandamme als een helse furie, doch „gedesabuseert synde viel hij wat, seggende *dat hij op oude kennisse* den kelk soude wedergeven, waert dat hij geen priester en ware die hij in sijn oogen niet en konde sien". Z'n haat tegen de priester haalde het dus op het feit dat ze oude kennissen waren van mekaar. Over de aard en de intensiteitsgraad van die oude bekendheid tasten we verder weerom eens in het duister (o.c. bl. 539-540). We kennen nog een paar gebeurtenissen uit dezelfde tijd, waarbij dezelfde personen die jacht maakten op pastoor Asaert, uitdrukkelijk zeggen dat ze de kapelaan helemaal geen kwaad wilden.

Kunnen de zoëven verhaalde anekdote en die andere gebeurtenissen ons doen besluiten dat D.C. aan Vandamme een beschermheer gehad zou hebben die hem de hand boven 't hoofd hield ? Het lijkt niet erg waarschijnlijk. Het is niet onmogelijk dat Vandamme, hoezeer hij ook een moordlustig oorlogsmisdadiger was, ooit aan z'n onderhorigen opgedragen of de wenk gegeven zou hebben D.C. te ontzien. Maar dan zou die wenk toch wel een heel lange nawerking gehad moeten hebben. Eens het jaar 1794 voorbij zal veldheer Vandamme wel niet zoveel meer met onze Westhoek te maken gehad hebben. Hij onderscheidt zich later in al de Napoleontische veldtochten, maakt de rampspoedige Russische campagne mee waarbij hij, als krijgsgevangene, moet verschijnen voor niemand minder dan de Tsjaar van alle Russen (die hij snedig van antwoord dient), hij maakt de slag van Waterloo mee, weet z'n eenheid zo goed als ongehavend terug naar Parijs te brengen en was een van de weinigen die alsdan nog had willen voortvechten. Van vechtjassen gesproken ! Z'n naam staat gegrift in de *Arc de Triomphe* en z'n stoffelijke resten rusten op het kerkhof van Kassel.

De heel moeilijke jaren in ons land beginnen in september 1797 en duren tot begin van de daarop volgende eeuw. Over invloed van Vandamme in onze Westhoek is alsdan niets meer bekend.

Het komt ons voor dat de redenen die Derache opgeeft de meest steekhoudende zijn, ook al zou D.C. in de beginjaren (1791-1794) de gunsteling van een of andere invloedrijke personaliteit geweest zijn. Het valt op dat Derache zegt dat onze kapelaan „van de Carmagnolen van de *grensparochiën* van Vrankrijk geacht en gespaerd" werd. Het is vooral in die grensparochies dat pastoor Asaert was gekend en om z'n sermoenen en z'n schriften door een gedeelte van de bevolking werd gehaat en verafschuwd. Het

was vanuit die grensparochies en door het revolutiegezinde deel van die bevolking dat herhaaldelijk jacht op hem werd gemaakt, al of niet met de hulp van militairen. Ondertussen was de stroom van trouwers en dopelingen naar Haringe op dreef gekomen en jaren blijven voortduren. Naarmate de tijd verstreek was het meer en meer de altijd thuis blijvende en beschikbare D.C. die daarbij optrad. Op het tijdstip dat de eed van haat verplicht werd en spoedig daarop de beloken tijd intrad, was de naam van kapelaan D.C. over heel Frans-Vlaanderen een begrip geworden. Niet alleen meer het kontrast met Asaert werkte in zijn voordeel, maar zelf was hij uitgegroeid tot een onaantastbaar iemand... Hij bleef onbeëdigd. Het was een van de redenen waarom men voort naar Haringe bleef komen. Hij kon het zich permitteren in stilte, maar toch zonder bepaald ondergronds te gaan, priesterlijk aktief te blijven. Welke lokale administrator zou het gewaagd hebben moeilijkheden te berokkenen aan een man die aan de bevolking van 50 parochies uit het Frans-Vlaamse grensgebied stille diensten had bewezen en er overal geacht en gerespekteerd werd, zelfs door de natie-gezinden, want hij had niet meegehuild in het koor van de Asaerts en de Franse emigrees !

Welke tijd ondervond D.C. als de moeilijkste ?

Niet de tijd van de krijgsverrichtingen 1792-1794 die voor de bevolking enorm veel ellende bracht. Ook niet het eerste jaar van de beloken tijd, einde september 1797 tot september 1798, die de tijd was van de eerste grote priesterrazzia en de aanhouding en deportatie van pastoor Asaert. Nochtans begon reeds dan voor de eedweigerende parochiepriesters de katakombentijd. Velen zullen het noteren in hun parochieregisters of kroniek, en erbij voegen hoe moeilijk het werd om van toen af de registers bij te houden. Velen moeten het laten bij het noteren op losse blaadjes van de huwelijken en doopsels die ze, naargelang de mogelijkheden, stiekem hadden toegediend. Een terloops voorbeeld. In het doopregister van Westouter schrijft de deservitor L.B. Wijckaert na het doopsel van 24 september 1797 de hierbij vertaalde „Nota" :

„De eerste dag van oktober 1797, d.i. de 17e zondag na Pinksteren en tevens de Plechtigheid van de Allerheiligste Rozenkrans van O.L.Vrouw, was de laatste dag waarop in de parochiekerk van Westoutre de H. Mis werd gecelebreerd, want wegens de vervolging vanwege het goevernement van de Franse republiek werden de priesters in België ertoe gedwongen zich te verbergen en hun ministerie uit te oefenen in het geheim en bij nachte in privé-huizen. De nu volgende doopakten werden door ondergetekende met heel veel moeite (opere et labore) getrouw bijeen gezameld uit meerdere losse papiertjes. Wat ik getuig."

(Get.) L.B. Wijckaert
Derservitor in Westoutre.

De datum van de laatste publieke dienst is dus dezelfde als die Derache opgeeft voor Krombeke en Haringe. Maar D.C. verborg zich niet en hield z'n registers heel goed bij.

De moeilijkste tijd, die ook een zekere wijziging in z'n gedrag laat blijken, moet gesitueerd worden onder en na de Boerenkrijg, d.i. de laatste maanden van 1798 en de eerste van 1799. De Franse overheerser reageerde zeer verbeten op die opstand. Op 4 november 1798 ging het Directoire opnieuw ertoe over duizenden priesters te veroordelen tot de deportatie. De tweede grote priesterrazzia begon. De gespannen toestand duurde tot einde 1799. Van november 1798 tot februari 1799 schijnt onze kapelaan toch wel meer op z'n hoede geweest te zijn.

Het is uitermate opvallend dat hij nu pas in z'n registers van huwelijken en doopsels iets noteert in verband met de moeilijkheden van de beloken tijd. In z'n gewoon doorlopend register van de huwelijken lezen we (na het huwelijk van 1 oktober 1798) : „Noteer dat alle priesters in ballingschap gestuurd (gedeporteerd) of verborgen zijn." Daarna komen geen huwelijken meer voor van eigen parochianen tot 25 januari 1799. Z'n geheim register geeft wel nog huwelijken van vreemdelingen op 3 en 15 oktober 1798 en houdt dan op. De volgende worden weer opgeschreven in het gewoon register en hun getal wordt klein.

Het doopregister gaat in gewoon tempo door tot 4 november 1798. Het is na die datum dat de kapelaan ook hier schrijft : „Wat ontbreekt (of : wat onvolledig blijft) in wat volgt, moet toegeschreven worden aan de slechte tijden, want alle bedienaren van de Kerk zijn in ballingschap gestuurd of ondergedoken."

Uit het verdere verloop van de doopsels en huwelijken kunnen we inderdaad besluiten dat D.C. nu z'n moeilijkste tijd beleeft. Van november 1798 tot begin februari 1799 is z'n aktiviteit zeer gering. Slechts vier noteringen. Hij is blijkbaar op z'n hoede. Vanaf februari 1799 neemt de aktiviteit weer aanzienlijk toe, doch het vermoeden is gewettigd dat de sakramentele bedieningen enkel werden toegediend aan huis en men soms wel een tijd daarop moest wachten. De frekwentie van zijn geregistreerde aktiviteiten laat niet toe te besluiten dat de kapelaan ooit echt onderdook, doch wel dat hij in die periode een grotere behoedzaamheid aan de dag moest leggen.

Ook mogen geen verkeerde konklusies getrokken worden uit het feit dat we in de loop van de jaren 1799 en 1800 ook doopsels aantreffen van eigen parochiaantjes die reeds maanden of zelfs meer dan een jaar oud zijn. We weten toch dat Roes-

➡

HET NIEUWE BEHANGPAPIER
1990 - 1991
IS BINNEN !
Kwaliteitspapier aan interessante prijzen.
Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8972 PROVEN
057/30 06 54 - 30 11 20

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE
Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

brugge (parochie Haringe) op 18 september 1793 totaal werd platgebrand... en een tijd bleef staan als het Oradour van de Westhoek. Zeer vele inwoners, die have en goed verloren hadden, trokken noodgedwongen in ballingschap. Vandermeulen verhaalt, dat men ze niet alleen aantrof te Reninge, Noordschote, Zuidschote, Merkem, Houthulst, Ieper, Diksmuide, Langemark... maar ook in het Brugse Vrije en nog dieper in het binnenland. In februari 1796, zo zegt hij, woonden er nog te Brugge, Oostende, Gent, Deinze en elders veraf.

Roesbrugge werd geleidelijk aan heropgebouwd en druppelsgewijze kwam een aanzienlijk deel van de bevolking terug. Het ligt voor de hand, dat sommige echtparen in de jaren 1799 en 1800 terug kwamen met kinderen die reeds maanden of meer dan een jaar geboren waren, doch wegens de tribulaties van de beloken tijd in hun geboorteplaats nog niet gedoopt geraakt waren. Terug in de heimat gekomen werden ze door kapelaan D.C. gedoopt en ingeschreven in de registers van hun parochie, Haringe.

Afscheid van de parochie

De „goede en eenvoudige man" die zich „zo stille gehouden had", maar aan de bevolking van Haringe en van vijftig parochies van het Franse gedeelte van het Bisdom Ieper en van St.-Omaars zo'n enorme diensten had bewezen, die onverschrokken en onvermoeibaar doorheen al de gevaren en troebelen van de tijd op post bleef en zich totaal inzette, verliet de parochie in het begin van het jaar 1803. Hij ging naar Poperinge als pastoor van de parochie St.-Jan. Hij bleef het tot in 1816 en geeft alsdan ontslag wegens aftakeling van z'n geestesvermogens. Hij verblijft nog vier jaar in Capharnaüm, een soort rust- of verzorgingshuis bij 't Penitentenklooster. Hij stierf er op 20 maart 1820.

Hij wordt te Haringe opgevolgd door de heer Augustin Ryckewaert. De tijden zijn veranderd. Het Concordaat Pius VII-Bonaparte is van kracht geworden. Alle parochiepriesters moesten bij hun ambtsaanvaarding een eed afleggen van algehele onderwerping aan en medewerking met de regering. In de bundel F 300 van het Bisschoppelijk archief te Brugge vinden we het officiële dokument van de eedaflegging van pastoor Ryckewaert waarvan hierbij copie.

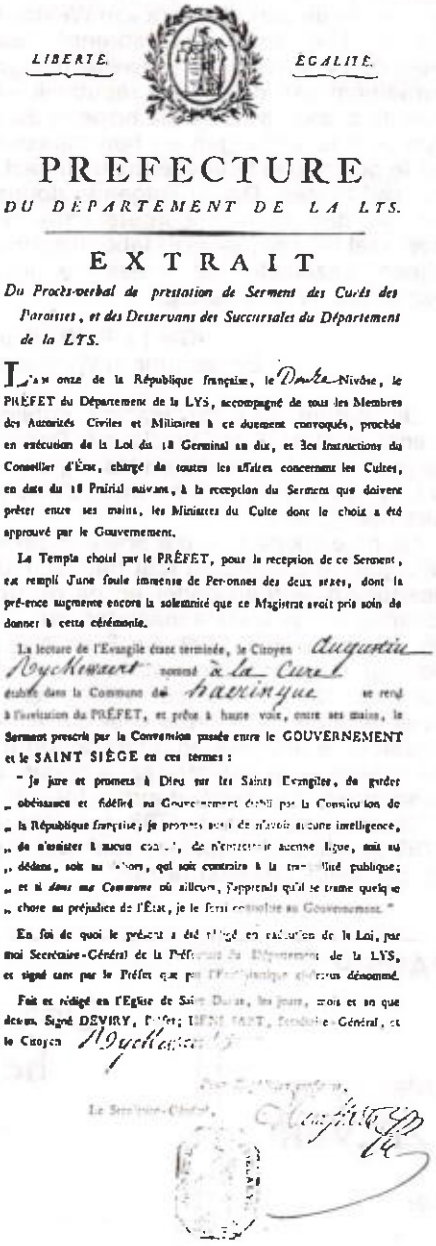
J.L. Hosten o.p.

ERRATUM

In aflevering 6 van *De Parochie Haringe en de Franse Revolutie*, tweede kolom, twaalfde lijn, is een spijtige zetfout geslopen.

In plaats van „6 december 1793" moest er staan : „6 SEPTEMBER 1793", op deze laatste datum heeft de heer Vandermeulen inderdaad Roesbrugge verlaten.

Deze korrektie is van belang omdat de juiste datum aantoont dat de heer Vandermeulen zich niet te Roesbrugge bevond wanneer op 18 september 1793 het dorp door de Franse soldateska werd platgebrand. Inderdaad de schrijver van de *Historie van den oorloge van 1794 betrekkelyk tot Westvlaenderen* maakte die gebeurtenis niet persoonlijk mee. Hij zag het afgebrande dorp pas terug in juli van het volgende jaar (1794). Het verslag dat hij hierover heeft neergeschreven weet hij alleen maar van personen die het wel hebben meegemaakt. Ook heeft hij de ravage nog de visu kunnen vaststellen, zij het tien maanden na de feiten.

LIBERTÉ. ÉGALITÉ.

PRÉFECTURE

DU DÉPARTEMENT DE LA LYS.

EXTRAIT

Du Procès-verbal de prestation de Serment des Curés des Paroisses, et des Desservans des Succursales du Département de la LYS.

L'an onze de la République française, le Duodi Nivôse, le PRÉFET du Département de la LYS, accompagné de tous les Membres des Autorités Civiles et Militaires à ce dûement convoqués, procède en exécution de la Loi du 18 Germinal an dix, et des Instructions du Conseiller d'État, chargé de toutes les affaires concernant les Cultes, en date du 18 Prairial suivant, à la réception du Serment que doivent prêter entre ses mains, les Ministres du Culte dont le choix a été approuvé par le Gouvernement.

Le Temple choisi par le PRÉFET, pour la réception de ce Serment, en rempli d'une foule immense de Personnes des deux sexes, dont la présence augmente encore la solemnité que ce Magistrat avoit pris soin de donner à cette cérémonie.

La lecture de l'Evangile étant terminée, le Citoyen Augustin Ryckewaert nommé à la Cure établie dans la Commune de Haringue se rend à l'invitation du PRÉFET, et prête à haute voix, entre ses mains, le Serment prescrit par la Convention passée entre le GOUVERNEMENT et le SAINT SIÈGE en ces termes :

" Je jure et promets à Dieu sur les Saints Evangiles, de garder „ obéissance et fidélité au Gouvernement établi par la Constitution de „ la République française; je promets aussi de n'avoir aucune intelligence, „ de n'assister à aucun conseil, de n'entretenir aucune ligue, soit au „ dédans, soit au dehors, qui soit contraire à la tranquillité publique; „ et si dans ma Commune ou ailleurs, j'apprends qu'il se trame quelque „ chose au préjudice de l'État, je le ferai connoître au Gouvernement. "

En foi de quoi le présent a été rédigé en exécution de la Loi, par moi Secrétaire-Général de la Préfecture du Département de la LYS, et signé tant par le Préfet que par l'Ecclésiastique ci-dessus dénommé.

Fait et rédigé en l'Eglise de Saint Omer, les jour, mois et an que dessus. Signé DEVIRY, Préfet; BENOIT FAIT, Secrétaire-Général, et le Citoyen Ryckewaert

Le Secrétaire-Général,

BEAUVOORDS LENTEFEEST

Zaterdag 23 maart

- om 19 uur bij het kasteel : start van de natuurwandeling van 3 km;
- om 19.45 uur op wijk Den Elzentap : „Ode aan de natuur" door dichter H. Vanderplaetse tijdens eerste lentevuur;
- om 20.30 uur bij de Driekoningenschuur : „Veroordeling van de Winterkwene", tekst van pater Djoos Uytendoale en gespeeld door Sint-Omaarsgilde;

- om 20.50 uur : verbranding van de winterkwene in 2e lentevuur.
  In verwarmde Driekoningenschuur : hete erwtensoep met spek en broodkorstjes, streekbieren, muziek en zang.

GEZONDHEIDSMARSEN IN BEAUVOORDE

PAASZATERDAG 30 MAART

In de oude Wulveringemschool bij het kasteel schrijf je in van 7 tot 10 uur voor de eerste 50 km van de Internationale 100 km van de Westhoek, die gespreid zijn over twee dagen. Die eerste dag wordt Beauvoorde - Bergen (Fr.) - Beauvoorde gewandeld. Naar Sint-Winoksbergen, het ommuurde stadje bij de Groenenberg, in de 9e eeuw ontstaan als circulaire versterking tegen de Noormannen. Je bereikt de oude forteresse via kazematten of bomvrije ruimten onder de stadsmuren, gebouwd door de Franse ingenieurgeneraal Vauban, einde 17e eeuw. Al vlug kom je in 't hartje van het stadje : de markt met zijn Vlaams belfort.

PAASMAANDAG 1 APRIL

Nu kan je weer inschrijven vanaf 7 uur, maar deze dag nog tot 16 u. in de namiddag. Dan staan ook kortere bewegwijzerde afstanden op het programma : 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35 en 40 km. Vandaag voor de grote-afstand-wandelaars de tweede 50 km : Beauvoorde - De Panne - Ghyvelde (Fr.) - De Moeren - Hondschoote (Fr.) - Beauvoorde.

De 15 km-wandelaars kunnen ook in groep starten om 13.30 u. De 10 km-trotters vinden hun groep om 14.30 u. aan de startlijn en voor de gezinnen met kinderen en voor de 3-plussers geven wij de aanzet van de 5 km om 15.30 u. In groep wandelen geeft een speciale ambiance. Iedereen drijft iedereen mee !

1 op 2 wandelaars, door het lot aangeduid, krijgt een Westhoek-koekebrood bij zijn aankomst in de Driekoningenschuur. Brevetten zijn er ook nog bij. Maar zo'n koekebrood... Hm ! en onderweg krijgen de afstanden 15 km tot 50 km aleens een appel of een chocomelk of een Beauvoordse knappende wafel.

KONINKRIJK BELGIE

9,25 % STAATS-LENING 1991-1998

INSCHRIJVING
van 4 tot en met 13 maart 1991.

zonder kosten bij de Nationale Bank van België, bij de in België gevestigde banken, spaarbanken, wisselagenten en financiële instellingen van de openbare sector.

Koninklijk besluit van 27 februari 1991

OBLIGATIES AAN TOONDER VAN
F 500.000, F 100.000, F 50.000, F 20.000 en F 10.000

RENTE. – Deze obligaties renten 9,25 % 's jaars vanaf ingang van 14 maart 1991.

FISCAAL REGIME. – Bevrijdende roerende voorheffing van 10 %. De invorderbare belastingen op de inkomsten van deze obligaties vallen ten laste van de beneficiant van deze inkomsten.

Brussel, 1 maart 1991.

Arrêté royal du 27 février 1991

OBLIGATIONS AU PORTEUR DE
F 500.000, F 100.000, F 50.000, F 20.000 et F 10.000

INTERET. – Les présentes obligations portent interet au taux de 9,25 % l'an à partir du 14 mars 1991.

REGIME FISCAL. – Précompte mobilier libératoire de 10 %. Les impôts exigibles sur les revenus de ces obligations sont à charge du bénéficiaire desdits revenus.

Bruxelles, le 1er mars 1991.

De Minister van Financiën, – Le Ministre des Finances,

De Inspecteur-generaal,
L'inspecteur général,

De Administrateur-generaal van de Thesaurie,
L'Administrateur général de la Trésorerie,

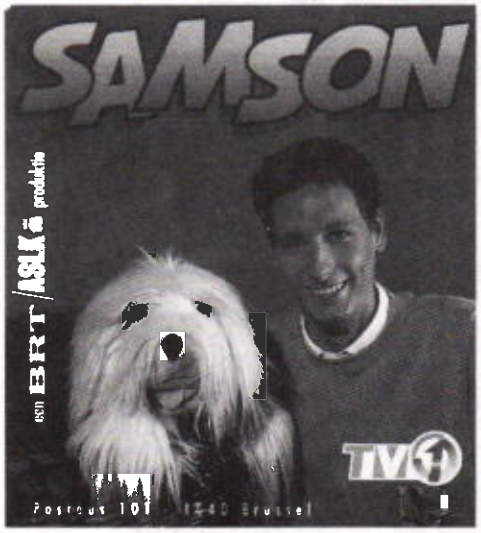
– Visé et enregistré à la Co
De F
Le

ZAKENKANTOOR PAUL RECOUR
POPERINGE
Burg. Bertenplein 23
Tel. 057/33 70 92
Fax 057/33 32 38
ROESBRUGGE
Prof. O. Rubbrechtstr. 68A
Tel. 057/30 02 70
Fax 057/30 12 90

EEN VEILIGE EN RENDERENDE BELEGGING

Gedrukt in de drukkerij van de Staatsschuld

JOEPIE ! GERDJE EN SAMSON KOMEN NAAR POPERINGE

Wie kent er die heel ondeugende, maar lieve hond van het TV-scherm niet ? Gerdje en Samson zorgen voor een 2 uurdurend kinderspektakel, in de Maeke-Blydezaal te Poperinge op zondag 7 april, vanaf 15 uur.

Kaarten zijn in voorverkoop verkrijgbaar bij verschillende verkoopspunten (zie affiche) o.a. Drukkerij Schoonaert. Inkom : 80 fr. (1 konsumptie inbegrepen).

Aan dit uniek kinderfeest is een kleurwedstrijd met mooie prijzen verbonden. Deelnameformulieren kunnen eveneens bij de verkoopspunten afgehaald worden en er uiterlijk tegen woensdag 3 april terug binnengebracht worden. Prijsuitreiking op 7 april. Inrichters : Minivoetbalploeg „De Blauwers".

KOKEN MET NATUURPRODUKTEN

„You are what you eat", „Je bent wat je eet" zeggen de Engelsen. Het is een waarheid als een koe : hoe je je voelt, hoe je algemene gezondheidstoestand is, en heel wat ziekten : het staat dikwijls in verband met hoe we leven en wat we eten. En we wisten het al lang : gerafineerde produkten, zoete snoeperijen, kankerverwekkende nitrieten, te vette gerechten : het draagt er allemaal toe bij dat we ons graf aan het delven zijn met onze vork.

Maar... wat mag je dan nog eten ? En wat heet biologisch ? En hoe moet je die granen en peulvruchten nu juist bereiden ? Op deze en vele andere vragen probeert Davidsfonds IJzerweelde een antwoord te geven in een tweedelige kookles met Lionel Verheule, die voor de natuurlijke kokers al lang geen onbekende meer is. Hij ontsluiert ons op 6 en 13 mei de eerste geheimen van de natuurlijke keuken. Aan deze twee kooklessen wordt telkens een fijnproeversmaaltijd gekoppeld met volledig menu : aperitief, voorgerecht, hoofdgerecht en dessert. Dit alles voor de prijs van 400 fr. per avond. Wie deel wil nemen moet op de avond zelf bord en bestek meebrengen. Inschrijven is noodzakelijk ! Dit kan vóór 30 maart bij Luk Durnez, Prof.O.Rubbrechtstraat 21, 8972 Roesbrugge - 057/30 05 85.
Aanvang : 19.30 u. Plaats : wordt bepaald in funktie van de ingeschrevenen.
Org.: DF-IJzerweelde.

Bij een geslaagd
KOMMUNIEFEEST
past een mooi
KOMMUNIEPRENTJE

Offset • Boekdruk
Pre-press
SCHOONAERT
Bergenstraat 1
8972 ROESBRUGGE

GREGORIAANS, UNIVERSELE SAMEN-KLANK

Van 10 tot 12 mei 1991 beleeft het Westvlaams grensdorp Watou voor de vierde maal zijn Festival van het Gregoriaans.

Op deze vierde editie zullen de Gloriae Dei Cantores, de Gregoriaanse schola uit Massachusetts, USA, het Gregoriaans koor van Vilnius uit Litouwen en een schola uit het Koreaanse Pusan ons herinneren aan de universaliteit van de boodschap die uitgaat van het Gregoriaans : dit in samen-klank met koren uit Engeland, Frankrijk, Nederland, Duitsland, Luxemburg, Italië en Vlaanderen.

Voorafgaandelijke aanmelding en reservering worden ten zeerste aangeraden. Inschrijvingsformulieren kunnen bekomen worden op het Festivalsekretariaat : De Heer Maurice Demol, Moenaardestraat 25, 8972 Watou - 057/38 81 24.

VOETVERZORGING
Hadewych WALLYN
Kasteelstraat 3
8640 OOSTVLETEREN
057/40 04 46
Alleen verzorging aan huis
Op afspraak

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE
- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

SCHOONHEIDSINSTITUUT
"NATACHA"
Parfumerie
Zonnetunnel
Sauna
Fitness

Op afspraak
Dinsdag en zondagnamiddag gesloten
Bergenstr. 1, Beveren/Roesbrugge
Tel. 057/30 14 12

BEGRAFENISSEN GRAFZERKEN GRAFKELDERS
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME-

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof.O.Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

GARAGE SERVICE NEVEJAN

OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

Merk	Type	Bwj	Brand-stof	PK	KW	Din	Cilinder-inhoud
100.000 - 200.000 fr.							
RENAULT	EXPRESS	87	diesel				
FORD	FIESTA	87	benzine	7	51	89	1296
OPEL	KADETT	85	diesel	7	55	75	1297
200.000 - 300.000 fr.							
FORD	SIERRA	88	diesel	12	48	67	2304
VW	JETTA	88	T-diesel	9	40	54	1588
VW	GOLF	87	diesel	9	40	54	1588
FORD	ESCORT	88	benzine	9	38	54	1600
OPEL	KADETT	88	diesel	9	40	54	1600
VW	JETTA	88	benzine	9	40	54	1588
+ 400.000 fr.							
MERCEDES	250D	2/88	diesel	13	103	140	2497
AUDI	80 TURBO	89	diesel				

GARAGE SERVICE NEVEJAN

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

KLEINE FISKALE KRONIEK

Veranderingen in de Fiskale Wetgeving

Er zijn heel wat veranderingen inzake de fiskale wetgeving op til, waarbij toch oppassen is geblazen.

Zo worden er sommige bepalingen inzake Koöperatieve Vennootschappen (de CV's) door de minister in vraag gesteld.

Deze vennootschappen kenden de laatste tijd veel sukses. Er werden er ongeveer 11 000 opgericht in de jongste vijf jaar. Voornamelijk omdat deze vennootschappen op een gemakkelijke manier tot stand komen. Er is zelfs geen notariële akte voor nodig. Omdat er veranderingen voorzien worden lijkt het wel best deze vennootschapsvorm voorlopig te mijden.

Volgens de op de jongste begrotingskontrole getroffen maatregelen zou de degressieve afschrijving van investeringen afgeschaft worden. Dus zou het niet langer mogelijk zijn de eerste jaren na de investeringen grote afschrijvingen te doen, maar zou dit voortaan en in alle gevallen, lineair moeten gebeuren. Bv. 10 jaar aan 10 t.h. of 5 jaar aan 20 t.h. naar gelang het soort investering.

De leasing van auto's met Nederlandse firma's, die kon gedaan worden met vrijstelling van BTW, komt op de helling. Er zijn besprekingen aan de gang tussen de Nederlandse en de Belgische diensten, om die praktijken te doen eindigen.

De eenmansvennootschappen van ziekenhuisgeneesheren worden fiskaal niet aanvaard. Er komt een nieuwe regeling inzake kosten en interesten.

Er komt een beperking op de aftrek van vorige verliezen.

We zullen de zaken op de voet volgen en onze lezers regelmatig inlichten. Maar we raden toch aan vooraleer bepaalde beslissingen te nemen, eerst de nadere fiskale regeling af te wachten.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fisk. Adviseur EHSAL

OPROEP

In zijn werk „Histoire de Rousbrugge-Haringe en Flandre" van Emile Vandenbussche somt de auteur een hele reeks namen op van beken, velden, weiden, hoeven en herbergen. Hier volgen ze :

GRACHTEN, WATERLOPEN :
De Coutterdambeke, de Vuylebeke, Bistierswal, de Frederaersbeke, de Kerckebeke, d'Heybeke of Wyngaertbeke.

WEIDEN, BOSSEN, LANDERIJEN, enz... :
De Stockmeersch, de Cleene Smoutpanne, de Groote Smoutpanne, 't Moortelken, 't Coutterdamstuck, de Biesebilck, 't Coolstuck, 't Lyndestuck, de Dryvere, de Cromme Meersch, de Cappellebrouck, 't Inthofstuck, 't Helleken, de Bleeckery, 't Hommelhof, de Muysoore, de Clyncke, de Gelthalle, 't Sandvoordeken, 't Nieuw Oliecodt, de Bryckenhoven, d'Heybrugge, de Trochmeersch, 't Hellemarcken (?), 't Lambilck, de Sputheegher, 't Evelhof, de Glorieuse, de Glorie, de Hooghen Acker, 't Onse Vrauwe Meersselken, de Fobert, 't Peerdebilxken, de Langhe Veure, de Casselbrouck, 't Rudderleen, 't Corte Gemel, de Cromme Veure, de Grooten Placker, 't Boonaekerken, de Cleene Placker, 't Suyckerstuck, de Ronde Weide, etc.

HOEVEN :
De Nieuwen Waeyenburg, De Draeyboom, 't Stierhof, De Pauwsteert, 't Ophof, 't Neerhof.

HERBERGEN, GASTHOVEN :
De Roode Puyppe, 't Bourgonscruys, De Vlooge, De Basatse, 'D Hooge Scheure, De Lappenbaert, De Osaert, De Hangereel, De Rhetorica, De Achtergael, De Sloore, 'T Schip, etc.

Zijn er nog inwoners van Roesbrugge-Haringe die de namen juist kunnen situeren en zo bereidwillig zijn dat te doen. Sommige namen zoals de Kerckebeke, D'Heybeke, e.a. zijn uiteraard nog gekend en vragen geen nadere toelichting.

Inlichtingen graag te verschaffen aan Rik Sohier, Werf 134, 8970 Poperinge - tel. 057/33 41 36 of schriftelijk (eventueel mondeling) bij Drukkerij Schoonaert.

FLOR BARBRY'S VOLKSTONEEL VOOR FRANS-VLAANDEREN

met „Van Duuv'n en Menschen" te Beveren-IJzer op vrijdag 8 maart 1991.

In het zoveelste speeljaar op een rij brengen de akteurs van het Flor Barbry's Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen een nieuwe tragie-komedie voor de toeschouwers : „Van Duuv'n en Menschen", geschreven door Roland Delannoy en in de streektaal omgezet door Greta Barbry.

Deze tragie-komische familiekroniek in de regie van Pierre Vandermarliere speelt zich af in de jaren zeventig, op een ogenblik dat het duivenmelken terrein verliest, maar het gezin - de hoeksteen van de samenleving - ook tekenen van aantasting begint te vertonen.

Het is weer volkstoneel voor iedereen, uit het leven gegrepen, met een scheutje humor en een lepeltje weemoed.

Vaak worden mensen en duiven met elkaar vergeleken : Hij is een huisduif, geliefden zijn tortelduifjes, dat huis is een duivenhok... In het stuk van dit jaar worden duiven en mensen intens met elkaar gekonfronteerd ? De hoeksteen van de duivensport is de gebondenheid van de duiven aan hun nest, de duiver is gehecht aan zijn duivin, de duivin aan haar jongen. Het ‚gezin' neemt bij de duiven zeker een voorname plaats in. En bij de mensen ? Maar daarover vernemen we meer via de steengoede akteurs, zoals Leon Vanhee, Godelieve Boxoen, Guido Morreel, Roland Delannoy, Annelies en Greta Barbry, alsook door de medewerking van Roger Verstraete en Filiep Delannoy.

De opvoering vindt plaats op vrijdag 8 maart te 20 u. in de vernieuwde H.-Hartzaal te Beveren-IJzer. Toegang 200 fr.; leden van de inrichtende en medewerkende verenigingen, evenals Plus-3-Pas : 150 fr. Reservatie bij DF-bestuursleden en bij Roger Vandergucht, Beveren, tel. 057/30 07 57.
Org.: DF-IJzerweelde m.m.v. K.B.G. en K.V.L.V. van Beveren-IJzer.

MENSEN VAN BIJ ONS

Ere-Rijksontvanger André Quaghebeur, echtgenoot van mevr. Alice Devos, is overleden te Menen op 19 februari 1991.

André Quaghebeur was geboren te Poperinge op 27 september 1912. Hij voltooide er zijn humaniora aan het St.-Stanislaskollege, studeerde nog een paar jaar filosofie en ging in maart 1935 bij de administratie der direkte belastingen, aanvankelijk als aangenomen schrijver. Hij slaagde achtereenvolgens in de examens van technisch klerk en verifikateur. Op 1 augustus 1945 werd hij ontvanger 4e klas te Wakken. Drie jaar later (01.08.1948) werd hij benoemd tot ontvanger 3e klas te Roesbrugge. Hij woonde er aanvankelijk in de Statiestraat (nu Prof. O. Rubbrechtstraat) nr. 16 en bouwde zich in 1951-1952 een eigen huis in de Haringestraat nr. 59 (nu Frans Neudt-Baes). Op 1 januari 1958 werd hij ontvanger 2e klas te Dendermonde, om tenslotte twee jaar later, op 1 maart 1960 ontvanger 1e klas te worden te Menen.

Het gezin Quaghebeur-Devos had drie kinderen. De enige zoon Jozef, was jarenlang priester-leraar (licentiaat Romaanse) aan het bisschoppelijk kollege te Veurne. Thans is hij medepastoor op de St.-Salvatorsparochie te Brugge.

Als ontvanger der belastingen werd André Quaghebeur te Roesbrugge opgevolgd door A. Verbrugghe (+). Bij diens pensionering, op 30 april 1969, werd het ontvangkantoor van Roesbrugge afgeschaft.

Mister Video

HOE WORD IK LID

Vraag uw inschrijvingsformulier bij uw Mister Video uitbatingspunt. U bezorgt dit volledig ingevuld en voorzien van uw handtekening aan uw winkelier. U ontvangt dan van hem onmiddellijk uw persoonlijke Mister Video lidkaart tesamen met uw geheim codenummer.
P.S. : Men kan zich aansluiten bij Mister Video vanaf 18 jaar.
Niet vergeten : Lid worden is gratis!

BOEKHANDEL
SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - Roesbrugge
Tel. 057/30 03 79

PLUS-SPAREN

- geen minimum inlage vereist
- geld blijft steeds beschikbaar
- STAATSWAARBORG

ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba

Provenplein 39A • 8972 PROVEN
tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na diensturen : 30 02 58

KREDIET & NIJVERHEID

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL

FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

Massieve stijldeuren

Couthoflaan 7B - 8972 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

KWALITEIT
& VERTROUWEN

- Algemene timmer- en schrijnwerken
- Keuken- en binnenhuisinrichtingen
- Rolluiken & houten trappen
- Eigen plaatsing van P.V.C-ramen, -deuren en -veranda's
- Specialiteit : eigen fabrikatie van ramen, deuren en veranda's in tropisch hardhout
- Nieuwbouw - Verbouwing Herstelling

ROLAND VERYSER

Waaienburgseweg 11a - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 79

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Gezien men in de Golf
de wapens heeft doen zwijgen,
en men in de woestijn
de vrede weer zal krijgen,
moet men eens goed bedenken
wie met oorlog was gebaat.
Ze zullen het wel weten,
maar nu is het ... te laat !

't Midden-Oosten moet nog leren
buurmans goed te respekteren !

BEST CARS

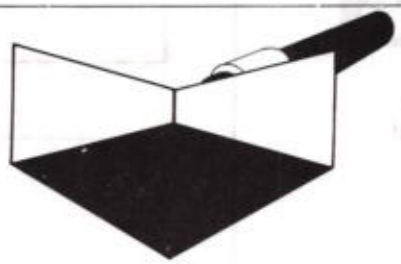
KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B · 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 79
8972 HARINGE
tel. 057/30 02 07

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND :

Geboorte :
- Margo Goussey, dochter van Martin en Ann Dobbelaere, Stavele.

Overlijdens :
- Floribert Deschryver, 83 j., echtgenoot van Julia Desmytter (Beveren).
- Margaretha Vandenbroucke, 82 j., ongehuwd (Stavele).
- Marcel Devisch, 78 j., ongehuwd (Beveren).

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting op 21 februari. Wonnen 3 partijen :

1.	Dewulf Donat	362 p.
2.	Craeye Albert	354 p.
3.	Depyper Maria	342 p.
4.	Ryon Michel	311 p.
5.	Vanhoucke Roger	297 p.
6.	Baes Paul	287 p.
7.	Coene Robert	278 p.
8.	Top Daniel	268 p.
9.	Froyman Maria	266 p.
10.	Veryepe Yvonne	264 p.
11.	Top Georges	230 p.

ROESBRUGGE - HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :
- André Christiaen, 67 j., ongehuwd.
- Hector Vanhoutte, 83 j., ongehuwd.
- Achiel Corneillie, 83 j., weduwnaar van Maria Delanote.
- Albert Defever, 76 j., ongehuwd.
- Daniël Deheegher, 79 j., echtgenoot van Alice Huys.

Geboorten :
- Dries Vansevenant, zoon van Erik en Nancy Poullie.
- Iris Neyrinck, dochter van Vonnic en Sylvie Bellynck.
- Jeroen Laseure, zoon van Albert en Christine Deroo.
- Sigrid Faes, dochter van Ludo en Karine Blanckaert.

TE KOOP

• **VERNIEUWD WOONHUIS**, Bergenstraat 14, Beverenkalsijde (Roesbrugge). Grote hall, living, pas ingerichte keuken, badkamer, wc, 3 slaapkamers, veel bergruimten en tuin. Zich wenden : 091/26 75 54 en 056/22 65 42.

HET GOLDEN SPAARBOEKJE
RENTE : 8,75% BRUTO
(netto : 7,875%)

Valuta:
de dag van de verrichting zelf
Het *saldo van het spaarboekje* moet gemiddeld minimum **150.000 fr.** bedragen.

ARGENTA
uw appeltje voor de dorst

Uw kantoorhouder :
KRIS ROSSEEUW
Provenplein 48
PROVEN
Tel. 057/30 03 55

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND MAART

Kaartingen

• Krombeke, café „'t Kereltje"
zaterdag 9 maart
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 11 maart
maandelijkse kaarting

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 13 maart
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

HARINGE - Café „St.-Joseph"
WITLOOF- en BOTERKAARTING
t.v.v. Wielerclub Haringe-Sportief
Zaterdag 16 en zondag 17 MAART
35 fr. of 3 voor 100 fr.
winnaars : 1 kg witloof
of 250 gr. boter

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
bij Carine Onraedt
maandag 18 maart
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
bij Carine Onraedt
vrijdag 22 - zaterdag 23
zondag 24 maart
Boterkaarting

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 23 en zondag 24 maart
maandelijkse kaarting

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 maart
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 9 en zondag 10 maart
smijting voor de leden

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
vrijdag 22, zaterdag 23
en zondag 24 maart
Prijskamp Engelse vogelpik

Kabaret te Stavele

• Het Stavels Kabaretgezelschap treedt voor het voetlicht in de Gemeentezaal te Stavele op zaterdag 9 en zondag 16 maart. Doek te 20 u. Kaarten te bekomen bij de spelers of bij Wilfried Laureys, Zwanestraat 7 te Stavele - tel. 057/30 00 17.
Inkom 100 fr. - kinderen 80 fr.

Toneel

• Op vrijdag 8 maart voert de Krombeekse toneelkring hun stuk„Komplot met spruitjes" op in zaal „'t Rozenhof" te Proven. Aanvang : 20 uur.
Inkom : 120 fr.

Lentefeeverkiezing

• Roesbrugge, zaal „Kristen Volkshuis"
zaterdag 6 april 1991 om 20 u.
Lentefeeverkiezing

BRIEFJE VAN

, EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

De Golfoorlog is voorbij en volgens radio Bagdad heeft Saddam Hoessein gewonnen. Zulke praat is klassiek. In 1940 werd de evacuatie van het verslagen Engelse expeditieleger te Duinkerke, ook als een glorierijke overwinning voorgesteld. 't Heeft in Irak gelukkiglijk maar zes weken geduurd en de suiker-hamsteraars zitten met hun voorraad.

Ik geloof dat men de rol van ons land in die oorlog, ten onrechte, heeft onderschat. Als president Bush eiste dat de Irakezen zich zouden terugtrekken, deed minister Eyskens dat onmiddellijk ook, en dat heeft in Bagdad indruk gemaakt. Bovendien, nu het staakt het vuren is afgekondigd zijn onze schepen de Golf binnengetrokken, terwijl onze grote bouwondernemingen er toch als de eerste bij waren om zich te presenteren voor de heropbouw. Dààr is een centje te verdienen, waar de Belgische fiskus niet van af weet... Het is beter te behoren tot de rijken dan tot de lijken.

Intussen zijn bij het jongste begrotingskonklaaf de fiskale lasten weer een beetje de hoogte ingegaan. Martens en Eyskens die toch zo graag op TV komen om allerhande verklaringen af te leggen, hebben het deze keer overgelaten aan vicepremier Schiltz, op die manier dragen ze er toe bij om de VU in de grond te boren.

In dat begrotingskonklaaf heeft mevr. Wivina Demeester, Staatssekretaris voor Financiën, ter kennis gebracht dat er van de 1072 miljard geïnde belastingen maar 180 miljard kwamen van de vennootschappen en al de rest van de personenbelasting. Ze zou daar graag verandering in brengen. Weet je dat de Belgische holding COBEPA in 1989 een winst boekte van 6,8 miljard, waarop er belastingen dienden betaald, maar dat door allerhande fiskale handigheden langs de roerende voorheffing om, de holding in plaats van te moeten betalen, nog 400 miljoen terugkreeg en de winst na regeling van de belastingen niet verminderd was, maar verhoogd tot 7,2 miljard !? Laat de kleine man maar betalen !

Voor de rest zitten onze regeringsleiders nogal veel in het buitenland. België wordt momenteel bestuurd met afstandsbediening en de fouten die gebeuren zijn misverstanden.

„Ik ben voornamelijk benieuwd", zegt Gusta, „wat Martens - nu de Golfoorlog voorbij is - zal uitvinden om de derde faze van de Staatshervorming niet te moeten uitvoeren ?"

Ik ook,

Pol

SCHOONHEIDSINSTITUUT

VALERIE

Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51
Op afspraak

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet
Roesbruggestraat 4
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

Bernard WYFFELS

Algemene bouwwerken : nieuwbouw en verbouwing dakwerken

Molenwalstraat 1
8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 04 54

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01
Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

MAATWERK in meubels en keukens

Jarenlange ervaring en vakbekwaam personeel zorgen ervoor dat elke opdracht precies wordt uitgevoerd volgens uw wens.

Kom rustig rondkijken in onze toonzaal. Keuze uit standaardkeukens BOSCH of eigen preciesiemaatwerk in keukens, interieurs en winkels.

alleenverdeler BOSCH

meubels declerck

weegschede 36 058/29.90.98
GYVERINKHOVE

Als u zin heeft in een Miele, kunt u beter met een kenner praten.

Miele
Er is geen betere

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 • 8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

In d'herberge „De Korenblomme" toe Liese Props, wos dat de maandagvoornoene osan è soorte van rensemblement van eenigte van heur beste kalanten. Daaronder waaren er è paare oudere, die niet meer moesten gaan werken. Toen è stik of drie die veel jonger waaren, maar geen goeste meer hadden om te gaan werken en è paar stieldoeners die de zundag veele hadden moeten werken en nu, op hulder gemak, daar è pintje gingen gaan drinken en ols ze d'occasie hadden, è partie gingen kaarten. E deel stoeg of zat aan den toog, te plaideeren over 't voetbal of de velokoers of den slechten tyd teweege ...

Op è zeker moment kwam Dreeten Bieze, de zwynepiet daar binnen è stekt ...

„Daar zi!" zei Seentje Baes, die Dreeten zag binnenkommen ... „je meugt julder nu allemaale zwygen wei! Dreeten gaat 't julder wel uiteendoen!"

Inderdaad, met è groote geste bestelde'n ie è pinte en dronk ze in één teuge uit. Binst dat'n è tweede vroeg, wos 'n ol bezig met hem te moeien met de conversatie die bezig wos. Het duurde niet lange of è wos in zyn geweun ellement en 't wos maar Dreeten meer da'je hoorde ... è wiste 't ol veele beter of ol die sukkelaars, want è hadde ol veel te veele op toer è weest met ol die groote koppen van 't sport... Maar omdat'n zag dat er niet veele geen reaktie kwam en dat'n zag dat Seentje Baes, die aan 't verste ende van den toog stoeg, zyn hoofd schudde, ging'n er naartoe ...

„Geloof je me niet misschien?" vroeg Dreeten.

Seentje hadde zyn toebakdooze op den toog è zet, haalde zyn sigaretteblaadjes uit en begoste è sigarette te draaien ... D'andere stoegen te horkten wuk dat Seentje daarolp ging antwoorden...

„Hè je gy nog van je leeven naar è dentist moeten gaan?" vroeg Seentje, binst dat'n zyn sigarette draaide...

„Ba jaak begot!" zei Dreeten ... „waarom vraag je gy dat?"

„En moeste je oltemets geen tanden laaten plombeeren?" vroeg Seentje.

„'t Wos daarvooren da'k ging!" zei Dreeten... „hier zi, drie kaaketanden, moe'je ze zien?"

„En hadde den tendist geen ruuze om by die kaaketanden te geraaken?" vroeg Seentje, binst dat'n zyn briket uithaalde...

„Ba neen begot!" lachte Dreeten.

„Dat geloof ik rechtuit!" knikte Seentje.

„Waarom geloof je gy dat nu rechtuit?" riep Dreeten.

„Omdat je zoo'n ongehoorden grooten mond hèt!" zei Seentje, binst dat'n zyn sigarette ontstak...

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
21e Jaargang Nr. 4 april 1991
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou

Jaarabonnement : 200 fr.

NA 51 JAAR... EEN VERRASSENDE KENNISMAKING !

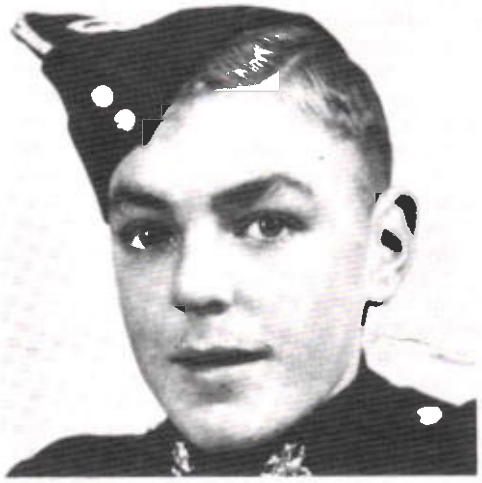
Een van de Engelse militairen die op 29 mei 1940, te Roesbrugge, de brug over de IJzer in de lucht liet vliegen... is nog in leven !

We waren met hem in briefwisseling

Onze gewezen dorpsgenoot Pierre Decreus, nu ingenieur-leraar te Ieper, kwam ons op 23 februari jl. vinden, met de fotokopie van een paar bladzijden uit een Engelstalig boek, *We remember Dunkirk* (Wij gedenken Duinkerke), een bundeling van meer dan honderd korte verhalen, van anderhalve tot twee bladzijden lang, waarin evenzoveel Engelse militairen hun wedervaren vertellen, op einde mei 1940, bij hun aftocht naar Duinkerke en hoe zij tenslotte weer in het vaderland, over zee, terecht zijn gekomen.

Op bladzijde 207-208 lezen we het verhaal van een zekere John Jones, destijds korporaal bij de *South Wales Borderers* (naam van zijn regiment), die vertelt hoe hij in de avond van de 29e mei 1940 de brug over de IJzer „tussen Poperinge en Bergen" liet in de lucht vliegen. Het boek verscheen in 1990 te Hinckley (Leicesterhire - England), bij de vijftigjarige herdenking van het Duinkerkse avontuur.

Omdat onder elk verhaal ook de naam en het adres van de schrijver stond, vroegen we Mr. John Jones per brief, om enkele details over de vernieling van de brug te Roesbrugge, en bijna per kerende post kwam er een antwoord.

Korporaal John Jones in 1940

Uit het samenlezen van zijn verhaal in het boek en zijn brief komen we tot volgend relaas.

John Jones is afkomstig en woont te Builth Wells, een dorp van ongeveer 1 600 inwoners, gelegen in Wales aan de Wye (rivier). In de late middeleeuwen behoorde de omgeving, in de militaire struktuur, tot een grensgebied (a border area), vandaar ook de naam van zijn regiment.

Jones in de meidagen van 1940

Na de oorlogsverklaring van Engeland aan Duitsland kwam hij met het Britse expeditieleger naar Frankrijk, en na 10 mei 1940 naar België, waar hij terecht kwam op een hofstede in de nabijheid van Leuven. Hij behoorde tot een reserve-eenheid die beschikbaar moest blijven en zich klaar houden om te worden ingezet daar waar het nodig bleek. De vijand was in opmars en de jongste 24 uur was er van slapen niet veel terecht gekomen. Hij zat alleen in een soort eenmansgat toen de eerste aanval op hun stellingen begon. Het voorspel was een hevige aktie van de Duitse luchtmacht, gevolgd door het dreunende geluid van aanrukkende tanks. Dan werd het even stil. Korporaal Jones moet toen - zo vertelt hij - door vermoeidheid overmand - ingedut zijn. Toen hij wakker werd was er, tot zijn grote verwondering, niemand van zijn eenheid nog te bespeuren. Ze waren blijkbaar allemaal gaan lopen.

Hij wist niet wat er gebeurd was, maar dat hij daar niet alleen kon blijven, dat was zeker. Doch hij wist niet precies waar naartoe en kon op dat ogenblik niet eens uitmaken of de Duitsers nu nog vóór hem, dan wel achter hem lagen. Hij kende de streek niet en beschikte noch over stafkaart noch over kompas. Hij wist wel dat de Duitsers uit het oosten kwamen, dus uit de richting waar de zon opging en dat hij bijgevolg in de tegenovergestelde richting moest optrekken. Hij zette zich op weg, maar had nog niet lang gemarcheerd toen hij in de verte een menigte ontwaarde, zonder dat hij kon uitmaken wat daar gaande was. Voorzichtigheidshalve ging hij zich verschuilen tot de duisternis was ingevallen. Hij wist absoluut niet waar hij zich bevond, maar het geschut kwam toch uit de andere richting.

Toen hij de volgende dag verder opstapte zag hij plots een lichte Britse vrachtwagen staan (a 15 cwt truck), met een Engelse militair ernaast. Uit de kennismaking bleek dat het ging om een zekere sergeant Parsons van de pionierstroepen (Royal Engineers), die ook zijn kameraden had verloren. Die wist niet eens wat er van zijn peleton geworden was : gevlucht, vermist, gevangen genomen, gedood ? Wat korporaal Jones wel aanstond, was dat sergeant Parsons in het bezit was van die lichte vrachtwagen, die nog rijvaardig was ook. Parsons wilde hem natuurlijk laten meerijden als Jones tenminste bereid was een handje toe te steken bij zijn job. In de gegeven omstandigheden, was een kameraad en een vrachtwagen alleszins een buitenkansje. Parsons had als opdracht drie bruggen te vernielen : één te Geraardsbergen over de Dender, de brug over de Leie te Kortrijk en tenslotte voor zover hij nog over springstof beschikte, de brug over de IJzer tussen Poperinge en St.-Winoksbergen. Van deze laatste, zo voegt Jones eraan toe, weet ik niet meer waar ze precies gelegen was (wij weten het des te beter).

Bruggen opblazen

Ze reden toen, sergeant Parsons en korporaal Jones - eerstgenoemde had wel een stafkaart - in vliegende vaart naar Geraardsbergen en in de daaropvolgende nacht brachten ze acht ladingen aan onder de brug over de Dender. Jones was erop gebrand onmiddellijk daarop te vertrekken, maar Parsons wenste het resultaat van de dynamitering te zien en er zeker van te zijn dat de brug wel degelijk was vernield. De uitslag bleek meer dan bevredigend, want weldra lag de brug in de rivier; een fameuze hindernis op de enige weg die de Duitsers ter beschikking stond om Geraardsbergen binnen te dringen. Na volbrachte taak trokken ze nog die nacht verder, maar ze konden geen grote snelheid ontwikkelen, aangezien vaak opstoppingen voorkwamen van wagens en fietsers die blijkbaar eveneens op de vlucht waren. Toch wisten ze in het morgengloren Kortrijk te bereiken.

„Ik herinner het mij zeer goed", zo vertelt korporaal Jones verder, „ik had een verschrikkelijke honger en ook sergeant Parsons meende dat wij moesten uitkijken naar wat mondvoorraad." Jones trok door de poort en de oprijlaan van een groot kasteel en ging er aanbellen. Een dame in nachtjapon kwam openmaken, maar de konversatie ging moeilijk : zijn Frans was niet te best en het Engels van de dame evenmin. Toch kon hij haar laten verstaan dat zijn maag rammelde van de honger. Zij trok daarop het kasteel weer binnen en keerde weldra terug met twee grote Frans-broden, een stevig stuk kaas, een pot pickles en vier flessen wijn ! Ze vroeg Jones waar de Duitsers zich nu bevonden. Hij antwoordde dat hij het niet precies wist, maar zeker niet meer dan 14 (Engelse) mijlen (een kleine 23 km) daar vandaan. „Ik zal nooit de smulpartij vergeten, die toen volgde," zo schrijft hij, „het was de beste die ik in maanden heb gehad !"

Te Kortrijk was het zeer druk, en werd bedrijvig heen en weer gereden, maar Jones en Parsons trokken zich dat niet zo bijzonder aan, ze gingen de brug over de Leie voorzien van de nodige springstof. Het werk was voltooid omstreeks 15 uur. Een Engelse kapitein gaf hun bevel de vernieling uit te stellen tot hij zeker was dat al zijn manschappen voorbijgekomen waren. Dat gebeurde in kleine en afgescheiden groepjes (in dribs and drabs). Tenslotte rond 9 u. 's avonds kon de brug opgeblazen worden. Tussendoor hadden zij - natuurlijk zonder het te vragen - de kapitein nog wat benzine afhandig gemaakt.

Nu beschikten zij alleen nog over 4 kleefbommen voor de derde brug, gelegen „tussen Poperinge en St.-Winoksbergen". Parsons merkte op dat dit onvoldoende was, maar meer hadden ze niet. Toen zij aan de IJzer kwamen (te Roesbrugge) was er een drukte van jewelste : soldaten in vracht- en personenwagens, met fietsen en kinderwagens, allemaal op de vlucht. Weer moesten ze wachten tot die trafiek voorbij was. Ze hadden hun vier kleefbommen samengebundeld om er het maximum uit te halen. Het was zeer degelijk spul dat tegen weerbarstig materiaal opgewassen was. Aan de springbundel was een automatisch ontstekingsmechanisme aangebracht dat ingesteld was op 9.30 u. 's avonds. Onmiddellijk nadat het springtuig onder de brug was geplaatst, trokken beide militairen er vanonder, zonder hier op het resultaat van hun werk te wachten. De tijd drong en iedereen was gehaast om Duinkerke te bereiken.

De vernielde brug op 30 mei 1940

Bij hun razende rit naar Duinkerke kregen ze een zware tegenslag : ze kwamen met hun vrachtwagentje in een sloot terecht. Jones vertelt niet tengevolge van welke omstandigheden noch op welke afstand van Duinkerke dit gebeurde. Hun vrachtwagentje rookte uit en ze moesten verder te voet, naar hetgene hij de hel van Duinkerke noemt. Ze hielden zich wel op afstand van de grote massa militairen die in aftocht was en een aantrekkelijke schietschijf kon vormen voor vijandelijke vliegtuigen. Op het strand aangekomen zagen zij, enkele honderden meter ver in zee, een boot liggen. Zij riepen en wuifden wilde, tot men hen had opgemerkt. De boot kwam naar hun toe, juist voor de duisternis inviel. Zij waadden door het water en klauterden aan boord. Ze waren met twaalf opvarenden en stevenden af op Ramsgate (een havenstad aan de zuid-oost-kust van Engeland, niet zo veraf van Londen).

Het was een oude boot, *The Barnacle* (De Eendemossel) met een proestende motor, die maar gebrekkig werkte. Toch kwamen ze behouden te Ramsgate aan. „Toen ik aan wal sprong", schrijft Jones, „kuste ik de grond en onmiddellijk daarop sergeant Parsons. Toen gingen we voor goed uit elkaar." Jones moest naar Ascot (bekend om zijn paardenrennen) waar de hergroepering van zijn eenheid plaats vond, terwijl Parsons naar Redcar moest. Ze hebben elkaar nooit meer weergezien en wat er van Parsons geworden is kan Jones ons niet vertellen.

Toen Jones te Ascot aankwam was men bijzonder verrast. Iedereen was ervan overtuigd dat hij gesneuveld was in de omgeving van Leuven, terwijl hij gelukkiglijk alleen maar in slaap was gevallen.

.....

Tot zover, vrij naverteld, het verhaal van korporaal Jones, die nog steeds in goede gezondheid leeft te Builth Weels !

Een paar vragen... en een brief

In het verslag van korporaal Jones interesseerde mij het meest de korte passage over de dynamitering van de brug over de IJzer te Roesbrugge. Ik was bijzonder verwonderd over zijn uitspraak, dat ze over onvoldoende springstof beschikten om de brug grondig te vernielen. Nochtans was de verwoesting van de brug en van de omgeving kompleet. In de vroege morgen van 30 mei 1940 was ik bij de allereersten die de ravage hebben gezien. De brug was niet alleen middendoor geknakt, maar voornamelijk aan haar uiteinden verbrijzeld. De daken van de omliggende huizen waren weggeblazen of doorheengeschud en de straat lag bezaaid met gebroken dakpannen. Deuren, luiken en vensterramen waren uit de gebarsten muren gerukt. Negen huizen aan weerszijden van de brug waren vernield en onbewoonbaar, sommige zelfs onherstelbaar. In beide richtingen waren er nog meerdere huizen min of meer beschadigd. Stukken van de

(vervolg blz. 54)

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (34)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellinck / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Het Cruijde-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruydtboeck / Simon Stevin van Brugge / Johannes Baptista van Helmont / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Chirurgijn Jan Palfijn / Troost der Armen... / Martinus van Hille / Het duo Verheyen-Sassenus / Engelbertus Capueel / Taaltoestanden en wetenschappen in de 18e eeuw / De publikaties van Vilain XIIII / La Société littéraire de Bruxelles / Vroedkunde / Van Bavegem en Van Daele / Jan Bernard Jacobs en Jan Albert Roselt / De Theresiaanse Akademie / Petrus Engelbert Wauters / Jozef-Frans Kluyskens / Kesteloot en Sommé / Heroprichting van de Akademie / Het Nederlands in Vlaanderen / Het wetenschappelijke leven in de Hollandse Tijd / De Belgische verfransingspolitiek / De taalminnaren op de bres / De stichting van het Willemsfonds / De Grievenkommissie / Hahnemann en Darwin / Het Davidsfonds / De natuurwetenschappen in het onderwijs / Het taalpartikularisme / De vaktaal van "Rond den Heerd" / Wetenschap in de tijdschriften / De laatste decennia van de 19e eeuw / De Vlaamse Akademie / Het Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres / Hoger onderwijs voor het volk / De strijd voor Vlaams Hoger Onderwijs / De Raet contra Mac Leod / De Vlaamse hogeschool op Parlementair terrein.*

Prof. Dr. Richard Bruynoghe in zijn laboratorium

Publikaties en verwezenlijkingen buiten de universiteit

Het waren in de eerste plaats de *Vlaamsche Natuur- en Geneeskundige Congressen* die er oorzaak van waren dat geleerde professoren, die gewoon waren in het Frans en ook soms in het Duits te publiceren, met een in het Nederlands gesteld referaat of verhandeling voor de dag kwamen.

Het ging zowel om hoogleraren van Leuven en Brussel als van Gent. In 1912 waren volgende 21 hoogleraren lid van de Congres-vereniging :

van de universiteit van Gent :
Fr. Daels, C. de Bruyne, H. de Stella, J.F. Heymans, D. van Duyse, C. Verstraeten en C.E. Wasteels;
van de universiteit van Leuven :
J. Denys, L. Frateur, Fr. A. Janssens, A.K. Noyons, R. Schockaert, A. van Gehuchten, G. Verriest, R. Bruynoghe.
van de universiteit van Brussel :
A. Bayet, J. de Boeck, E. Gallemaerts, A. Reychler, J.E. Verschaffelt, E. Waxweiler ([437]).

De Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde heeft reeds kort na haar stichting wetenschappelijke werken en verhandelingen gepubliceerd, hoewel dit oorspronkelijk blijkbaar niet was voorzien, maar men zag in dat dergelijke bijdragen ook wel met de taal - zij het met een eigen terminologie - te maken hadden.

Reeds in 1899 verscheen van dr. A.N.H. Biltris en dr. A.J.J. van de Velde : *Inleiding tot de studie der analytische scheikunde* (107 p.). Dr. Van de Velde publiceerde in 1901 : *Repertorium van de geschriften over de voedingsmiddelen gedurende het jaar 1900 verschenen. Overzicht der boeken en verhandelingen over de samenstelling, het onderzoek en de vervalsching der voedingsmiddelen* (140 p.). Het volgende jaar werd hiervan een tweede jaargang uitgegeven, betreffende 1901. Toen was het afgelopen, nochtans waren deze uitgaven van onze akademie zeer gunstig beoordeeld in het buitenland.

In 1902 publiceerde de Vlaamsche Academie, van de Gentse geneesheer A. Teirlinck : *De behandeling der Niet-beklemde Liesbreuken* (72 p.)([438]).

In 1903 werd door de jezuïetenpater Jan F.H. van de Ven (1854-1919) een schenking gedaan aan de Vlaamsche Academie van 20 000 fr. onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de interesten van dit bedrag uitsluitend zouden gebruikt worden tot bevordering van de Nederlandse taal en wetenschap, inzonderheid door het uitgeven in deze taal van nieuwe werken over natuur- en geneeskundige wetenschappen, over rechtsgeleerdheid en over het vak van de ingenieur. Deze stichting zou de naam dragen van *Stichting Van de Ven-Heremans*, aldus door pater Van de Ven voorgesteld om ook aan de naam van zijn moeder en van zijn oom prof. J.F.J. Heremans te herinneren ([439]).

In deze stichting verscheen in 1906 : Dr. A. Teirlinck, *Behandeling van dij- en navelbreuken en van enkele zeldzame breuken* (100 p.); in 1907 van dr. A.J.J. van de Velde, *Over melk en melkvervalsching. Eene studie tot voorlichting van burger en ambtenaar* (110 p.); in 1909 weer van Van de Velde : *Het water in het dagelijksch leven* (269 p.) en in 1910 van de hand van dr. C. Debruycker : *De statistische methode in de plantenkunde en hare toepassingen op de studie van den invloed der levensvoorwaarden* (226 p.).

Op 12 juni 1907 werd door de toenmalige sekretaris van de Vlaamsche Academie aan de *Commissie voor Nieuwere Taal en Letteren* voorgesteld wetenschappelijke verhandelingen in de *Verslagen en Mededeelingen* te laten verschijnen, aangezien door dr. A.J.J. van de Velde, in samenwerking met zijn studenten een reeks kleinere wetenschappelijke geschriften waren ter beschikking gesteld. Dit voorstel werd aangenomen en nog hetzelfde jaar (1907) werden reeds drie artikels gepubliceerd, twee die handelden over broodgisting en één over oesters. Ook in de volgende jaren werden er door Van de Velde, vaak in samenwerking met L. Bosmans, meerdere wetenschappelijke bijdragen in de *Verslagen en Mededeelingen van de Academie* gepubliceerd. Ze hadden meestal betrekking op gisting en voeding. Zijn laatste verhandeling vóór de oorlog uitbrak verscheen in 1913, was opgesteld samen met Van Beresteyn en luidde : *Repertorium der werken over levensmiddelen door Belgische schrijvers in het licht gegeven.*

Aangezien het aantal geneesheren in Vlaanderen veel groter was dan het aantal beoefenaars van zuivere wetenschap ➡

(wiskunde, fysika, chemie, biologie) hoeft het geen verwondering te baren dat de geneesheren het overwicht uitmaakten in de *Vereniging het Natuur- en Geneeskundig Congres*, dat de daar aangebrachte lezingen en mededelingen voor het grootste deel betrekking hadden op medische onderwerpen en dat de daaruit ontstane zuiver-wetenschappelijke periodieken van medische aard waren.

In 1905 verschenen te Gent de *Vlaamsche Genees- en Heelkundige Bladen*, die blijkbaar geen lang leven beschoren waren. In oktober 1908 kwam het eerste nummer van *De Katholieke Ziekeverpleging* van de pers, een maandblad dat stand hield tot aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog en waarin tal van wetenschappelijke bijdragen verschenen van bekende Vlaamse geneesheren : H. Allaeys, I. Bauwens, W. Broeckaert, F. Daels, F. de Beule, H. de Stella, E. Lauwers, Fr. Meeus, R. Schockaert, R. Speleers, A. van de Perre en nog tal van anderen.

Het volgende jaar (1909) werd het *Geneeskundig Tijdschrift voor België* gesticht, met het doel „de tolk van het Vlaamsch wetenschappelijk leven op geneeskundig gebied" te zijn. Het eerste nummer dateert van 15 januari 1910, en het verscheen om de vijftien dagen op minstens 16 bladzijden bij de drukkerij Dirix-Van Riet te Antwerpen. Afgezien van de geneesheren A. Claus, Fr. Daels, F. de Beule, L. Goyens, A. van de Perre, A. Vandervelde-Coosemans, H. Deckx, A. vande Briel, behoorden nog Fl. Boonroy, dr. in de wetenschappen, L. Dofsel, advokaat en A.J. Hendrix, apoteker, tot de opstelraad. Onder de medewerkers vinden we : dr. Bauwens (Aalst), dr. Depla (Kortrijk), dr. Remouchamps (Gent), dr. Schamelhout (Antwerpen), prof. Verriest (Leuven), prof. Heymans (Gent), prof. Van Ermenghem (Gent), dr. Depage (Brussel), dr. Lauwers (Kortrijk), dr. Miele (Gent), prof. De Bruyne (Gent), dr. Rubbrecht (Brugge), prof. De Stella (Gent), prof. Fredericq (Luik), prof. Van Gehuchten (Leuven), dr. Gallemaerts (Brussel), prof. Van Duyse (Gent), dr. De Nobele (Gent), dr. Gunzburg (Antwerpen), dr. Meeus (Geel), dr. Sano (Antwerpen). De Eerste Wereldoorlog maakte een einde aan deze periodiek die vier volle jaargangen kende, terwijl het laatste nummer van de vijfde jaargang van de pers kwam op 31 juli 1914. Op 1 januari 1920 zou het opnieuw verschijnen onder de titel : *Vlaamsch Geneeskundig Tijdschrift*.

De Antwerpse apotekerszoon Frans Daels, die geneeskunde had gestudeerd te Leuven en te Gent, en in 1906 assistent werd van prof. Heymans (vader) te Gent werd in 1911, nauwelijks dertig jaar oud, door minister Schollaert gelast met de leiding van de gynecologische en vroedkundige klinieken van de Gentse universiteit. In dat jaar stichtte hij samen met zijn assistenten de dokters Gombert en De Wulf *Het Vroedvrouwentijdschrift*, waarvan het eerste nummer verscheen in januari 1912 en dat maandelijks van de persen kwam in de drukkerij *Het Volk* te Gent. Vanaf 1913 verscheen dit tijdschrift in twee uitgaven, één in het Frans en één in het Nederlands. Het werd toen in de hoofding vermeld als *Orgaan en eigendom van het Algemeen Vroedvrouwenverbond van België - Voor de wetenschappelijke, zedelijke en sociale verheffing der vroedvrouwen, tegen de kindersterfte, de vruchtafdrijving, het neo-malthusianism*. Daels was inderdaad in 1912 ook betrokken bij de stichting van de beroepsvereniging voor vroedvrouwen.

Reeds op het *XIe Vlaamsche Natuur- en Geneeskundig Congres* te Mechelen in 1907 had dokter Isidoor Bauwens van Aalst bekend gemaakt dat hij zich reeds geruime tijd bezig hield met de samenstelling van een *Nederlandsch Woordenboek der Geneeskunde* [440] en op het *XVe Congres* te Oostende in 1911 zette dokter Bauwens, als voorzitter, uiteen wat een dergelijk woordenboek moest bevatten. Sedert 1909 waren hiervan reeds enige afleveringen verschenen en in het nummer van 15 april 1910 van het *Geneeskundig Tijdschrift voor België* schreef dr. A. van de Perre : „Het standaardwerk, dat Dr. Bauwens in 1907 als een droombeeld voorspiegelde, zullen we dan toch werkelijk bezitten. Een trouwe vergelijking met het woordenboek van Littré [441], die - ik vrees geen tegenspraak - in het voordeel van het werk van Dr. Bauwens uitkomt, geeft me het stellige recht te voorspellen, dat dit boek worden zal : de trouwe gids van elk Nederlandschsprekend wetenschappelijk man". Tot in 1914 verschenen 14 afleveringen, samen ongeveer 700 bladzijden kleine druk op twee kolommen, van A tot Clausius. Toen werd tengevolge van de oorlog het werk stopgezet. Onderhandelingen die later, na de dood van dokter Bauwens (overleden in 1918), werden ondernomen om het werk voort te zetten en te voltooien, bleven zonder gevolg [442].

De sjouwers van de stenen

Uit de periode die loopt vanaf het begin van de 20^e eeuw tot aan de Eerste Wereldoorlog zijn er enkele Vlaamse geleerden te vermelden die voor de ontplooiing van de wetenschap in de eigen volkstaal, bijzonder verdienstelijk zijn geweest.

In de eerste jaren was er nog steeds Julius Mac Leod, die tot hij zich in 1907 volledig uit de Vlaamse Beweging terugtrok, zeer veel wetenschappelijke artikelen publiceerde in de *Handelingen van de Vlaamsche Natuur- en Geneeskundige Congressen*, in de *Verslagen en mededeelingen der Kon. Vlaamsche Academie*, en in het *Botanisch Jaarboek* [443].

Ook Cesar de Bruycker (1878-1924) van Ledeberg, die in 1902 het diploma behaalde van doctor in de genees-, heel- en vroedkunde aan de universiteit te Gent. Geregeld aanwezig op de vergaderingen van *Dodonaea* kwam hij sterk onder de invloed van Mac Leod, die hem tijdens de vakanties inwijdde in de moderne biologische wetenschap, zodanig dat De Bruycker na zijn medische opleiding plantenkunde ging studeren en in 1906 het diploma verwierf van doctor in de natuurwetenschappen.

In 1913 werd De Bruycker benoemd tot leider van de werkzaamheden aan het Botanisch Instituut van de rijksuniversiteit. Aangezien prof. Mac Leod in 1914 uitgeweken was naar Engeland, werd hij in 1915 belast met het bestuur van de plantentuin en in juli 1916 aanvaardde hij de benoeming van buitengewoon hoogleraar aan de onder de Duitse bezetting vervlaamste universiteit, maar op de uitdrukkelijke voorwaarde dat Mac Leod bij zijn terugkeer, die leerstoel weer zou bekleden. Prof. L. Elaut, eens student aan die eerste Vlaamse universiteit, zou later getuigen, toen hij in zijn gedenkschriften zijn toenmalige professoren de revue liet passeren : „Voor de plantkunde was het Cesar de Bruycker, zoon uit een bekende Ledebergse smederij, medewerker van Julius Mac Leod, vlaamsgezind van huize uit. Hij was een buitengewoon innemend man, die ons inwijdde in het gebruik van de mikroskoop, en de grondbeginselen van de algemene plantensystematiek en -biologie bijbracht..." [444].

In januari 1919 werd De Bruycker uit al zijn ambten ontzet en in 1920 door het assisenhof van Oost-Vlaanderen tot vijf jaar gevangenisstraf veroordeeld, uitsluitend omdat hij aan de vervlaamste universiteit had gedoceerd. Hij werd echter wegens ziekte spoedig vrijgelaten en hij vestigde zich als geneesheer te Antwerpen, waar hij op 22 maart 1924 is overleden. De Bruycker schreef van 1898 tot 1918 een veertigtal wetenschappelijke bijdragen, die op een paar uitzonderingen na, allemaal in het Nederlands waren gesteld. Zijn voornamelijk te vermelden : *De statistische methode in de Plantkunde en hare toepassingen op de studie van den invloed der levensvoorwaarden* (1910, 226 p.); *Handleiding bij het aanleeren der Plantkunde* (1913, 279 p.); *Elementaire lessen over erfelijkheidsleer in verband met het veredelen der gekweekte gewassen* (1918, 132 p.) [445].

In de periode 1889-1909 heeft Camiel de Bruyne (1861-1937) [446], eveneens als bioloog, tal van Nederlandstalige artikelen gepubliceerd. Hij was geboren te Pollinkhove, een landelijk dorpje in Veurne-Ambacht, genoot middelbaar onderwijs te Veurne en te Brugge, en promoveerde in 1885 te Gent tot doctor in de natuurwetenschappen. Hij bleef verbonden aan de Gentse universiteit, eerst als preparator en vanaf 1889 als assistent van prof. van Bambeke [447], waar hij zich hoofdzakelijk bezighield met mikroskopisch onderzoek. In 1901 kreeg hij de opdracht biogeografie te doceren. Later werd hij ook hoogleraar in de plantkunde. Hij had intussen naam gemaakt met de beschrijving van het verschijnsel fagocytose (celvertering) in de kieuwen van de mossel [448]. In 1889 schreef hij zijn eerste in het Nederlands gestelde bijdrage in het *Botanisch Jaarboek (Over monadinen)*, maar vanaf 1902

publiceerde hij enkele jaren na elkaar Nederlandstalige artikels - in een opgemerkt korrekt Nederlands - in de *Handelingen van het Natuur- en Geneeskundig Congres.*

Uit de daaropvolgende generatie moeten we nog even een andere Veurne-Ambachter vermelden: Richard Bruynoghe (1881-1957) ([449]) van Alveringem. Hij volgde middelbaar onderwijs aan het bisschoppelijk kollege te Veurne en ging geneeskunde studeren te Leuven, waar hij in 1907 werd gediplomeerd als doctor in de genees-, heel- en verloskunde. Vier jaar later en nadat hij zich verder was gaan bekwamen in Frankrijk en Duitsland, werd hij te Leuven professor in de bakteriologie. Zijn leven lang zou hij publiceren in het Frans, maar in 1912 en 1913 verschenen van hem een viertal artikels in het Nederlands, in de *Handelingen van het Natuur- en Geneeskundig Congres*, alsmede het werk: *Praktische bakteriënleer en immuniteit.*

Voor die periode dient nog het werk vermeld van de Gentenaar Albert J.J. van de Velde (1871-1956) ([450]). Hij promoveerde in 1893 met de grootste onderscheiding tot doctor in de natuurwetenschappen aan de universiteit van zijn geboortestad. Hij bleef verbonden aan de universiteit als preparator en assistent, tot hij in 1900 direkteur werd van het Stadslaboratorium te Gent, tevens leraar en direkteur van het Hoger Instituut voor Gistingsbedrijven te Gent en docent aan de Landbouwhogeschool. In 1925 zou hij docent en naderhand gewoon hoogleraar worden aan de Gentse universiteit. Vanaf 1896 publiceerde hij regelmatig wetenschappelijke verhandelingen in het Nederlands, in het *Botanisch Jaarboek*, in de *Handelingen van het Natuur- en Geneeskundig Congres* en in de *Verslagen en Mededeelingen van de Kon. Vlaamsche Academie.* Hij achtte het niet te min populaire artikelen te schrijven, die meestal geïnspireerd werden door zijn werk aan het Hoger Instituut voor Gistingsbedrijven, zoals: *Onderzoekingen over de gisting van het broddeeg* (1908), *Het water in het dagelijks leven* (1909), *Het steriliseren van het meel* (1910).

Afgezien van die koplopers waren er nog een hele reeks geleerde en toegewijde mannen die leerboekjes schreven over wiskunde, fysika, scheikunde en biologie ten behoeve van het onderwijs, of populaire werkjes en artikelen publiceerde die een inleiding tot de wetenschappen vormden, voor de geïnteresseerde leek. Ook zij hebben ertoe bijgedragen om aan te tonen dat wetenschap in de volkstaal mogelijk was, waarbij hun werk tevens de grondslag vormde van het hoger onderwijs in het Nederlands. De dichter parafrazerend kunnen we zeggen: „Zij waren de bouwers van de (Akademische) tempel niet, wel de sjouwers van de stenen!"

R.A.B.

Volgende keer:
De „von Bissing"-universiteit
„Holf en Nolf"
Vlaams wetenschappelijk leven te Leuven

(437) A.J.J. van de Velde, zie nota 400, p. 64.
(438) J. Mac Leod, *Verslag over de werkzaamheden der Kon. Vl. Academie op het gebied der natuur- en geneeskundige wetenschappen*, Gedenkboek der Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterk., Gent, 1911, p. 186-189.
(439) J. Salsmans s.j., *E.P. Van de Ven, stichter van het Van de Ven-Heremans-Fonds* in: Jaarboek Kon. Vl. Acad. voor Taal- en Letterk., Gent, 1921, p. 123-124.
(440) De volledige titel luidde: *Nederlandsch Woordenboek en Kunstwoordenboek der geneeskunde, heelkunde, artsenijkbereidkunde en hulpwetenschappen, meestal afleidend en vertalend, veelal verklarend en beschrijvend.*
(441) Emile Littré (1801-1881), geneesheer, geschiedkundige, oriëntalist en wijsgeer, tevens samensteller van de *Dictionnaire de la langue française* (4 vol.).
(442) J. Salsmans, s.j., *Dr. Isidoor Bauwens (1855-1918)*, in: Jaarboek v.d. Kon. Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterk., Gent, 1943, p. 76-77.
(443) Zie opgave in: Liber Memorialis Univ. Gent, dl. IV, 1960, p. 23.
(444) L. Elaut, *Mijn Memoires - Van Keiberg tot Blandijnberg*, Beveren, 1981, p. 151.
(445) P. van Oye, *Korte geschiedenis van het Botanisch Jaarboek*, in: Botanisch Jaarboek, 25, 1934, p. 13-18.
(446) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 12, kol. 123-127 (D. Vanacker), Liber Memorialis Univ. Gent, dl. IV, 1960, p. 60-63 (P. van Oye).
(447) Liber Memorialis Univ. Gent, 1913, p. 523-530. P. van Oye, *Anderhalve eeuw biologie aan de rijksuniversiteit te Gent*, Verh. Kon. Vl. Acad. vr. Wetensch., Lett. en Sch. K. v. België, 1968, p. 50-58.
(448) L. Elaut, *Een Vlaamsgezinde in het voetspoor van Metchnikoff of: Kamiel de Bruyne en de fagocytose*, in: Wetenschappelijke Tijdingen, 19, 1959, kol. 201-206.
(449) P. Brutsaert, *Richard Bruynoghe*, in: Bulletin de l'Académie Royale des sciences coloniales, t. IV, 1958, p. 129-154.
(450) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 5, kol. 915-918 (J. Gillis). Liber Memorialis Univ. Gent, dl. II, 1960, p. 205-225.

SCHOONHEIDSINSTITUUT
"NATACHA"
Parfumerie
Zonnetunnel
Sauna
Fitness
Esthetiek

Op afspraak
Dinsdag en zondagnamiddag gesloten
Bergenstr. 1, Beveren/Roesbrugge
Tel. 057/30 14 12

MENSEN VAN BIJ ONS

Op zaterdagmorgen 9 februari is mevr. Francine Lejeune onverwacht gestorven in haar woning, Kasteelweg 1, Oostvleteren. Zij werd geboren te Beveren-IJzer op 20 april 1936 en huwde op 24 oktober 1956 met Michel Allermeersch. Het gezin woonde vanaf 1967 te Oostvleteren.

Op 16 juli 1983 overleed haar man schielijk toen hij deelnam aan een vinkenzetting te Woesten.

HET NIEUWE BEHANGPAPIER
1990 - 1991
IS BINNEN!
Kwaliteitspapier aan interessante prijzen.
Alles voor de „DOE HET ZELVER"
Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten
JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8972 PROVEN
057/30 06 54 - 30 11 20

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.
LEO LEPEE
Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60
Gemeentekrediet
de bank op z'n best

VOLKSSCHRIJVERS IN HET SPIEGELBEELD (1)

door Jack VERSTAPPEN

De volksboeken van Franse auteurs als Alexander Dumas Vader, Xavier de Montépin, Hector Mallot, Adolphe d'Ennery, Eugène Sue, enz. blijken vandaag de dag opnieuw in trek en gaan - alhoewel vaak in bedenkelijke vertaling - grif voor groot geld over de toonbank van de antikwarische boekhandel. Misschien is de belangstelling van een geletterd publiek, dat de volkse lektuur even van dichterbij wil bekijken en ontleden, hier doorslaggevend.

Dat Vlaanderen ook een traditie heeft van volksschrijvers die in de vorige en het begin van deze eeuw van belang waren, willen de literatoren en onderzoekers vandaag wel vergeten.

Omdat zij het ontbreken van goede populaire lektuur als een belangrijk element in de Vlaamse kulturele achterstand zagen, werden volksschrijvers als het ware bruggenbouwers naar de literatuur toe. Ook zij leerden, net als Conscience, hun volk lezen.

Het grote publiek had voornamelijk oog op pulplektuur, wekelijkse uitgaven van bedenkelijk allooi, slordig gedrukt op goedkoop krantenpapier, maar *De Avonturen van Buffalo Bill, Lord Lister, de gentleman-bandiet, Detective Harray Dickson* en zovele andere gingen vlot van de hand. Daar lag een terrein open voor schrijvers die de moed konden opbrengen om daartegen te strijden.

Ze terugbrengen in de gloed van het heden is nu een „must". Volksschrijvers, die mijn jeugd en wasdom beheersten, bleken stuk voor stuk mensen van enige betekenis. Is het waar dat iedere vogel zingt naar eigen bek en geaardheid, zo waren mijn vrienden en raadgevers, metselaars aan de muur van kultuur, of dit woord ook geschreven werd met een grote „K" of met een kleine „k". Zij hielden het bij een eenvoudige schrijfwijze, de taal werd gekenmerkt door helderheid en doorzichtigheid, de zinskonstruktie was zo eenvoudig mogelijk gesteld, zonder geëxperimenteer.

Vooral werd de nadruk gelegd op het element „vertellen". Want dit vertellen was en bleef hun kracht. Zelfs onze bekende letterkundigen van toen ontkwamen de greep van vertellen niet.

Bij lezer en toehoorder heeft de vertelling steeds een diepgaande indruk verwekt. De veel te vroeg overleden romancier N.E. Fonteyne verklaarde : „Aan de drempel van het leven van elk kunstenaar staat de verteller." Deze boutade moet echter niet verkeerd worden verklaard. Niet enkel om de vertelling op zichzelf kwam een auteur tot de letterkunde, wel bleek zij een schakel te zijn in de groei tot het schrijversschap. Trouwens zijn er heel wat bekende kunstenaars die deze zienswijze hebben bijgetreden. Ernest Claes bijvoorbeeld, die getuigde dat hij had leren vertellen van zijn vader en de andere mensen die in zijn kinderjaren over de drempel van de ouderlijke woning kwamen. Ook Felix Timmermans stelde dat ten dele uit de vertellingen van zijn vader *Het Kindeke Jezus in Vlaanderen* was gegroeid en uit die van zijn grootvader *De Harp van Sint Franciscus"*. Zelfs Gerard Walschap was door vertellingen ontroerd en aldus had hij zijn boek over *De Wereld van Soo Moereman"* gestalte kunnen geven.

Onze volkse schrijvers wisten dat door de vertelling, het verhaal dus, de eenvoudige lezer in de ban geraakte van hun tekst. De boeken die ze op de markt brachten werden onmiddellijk gezocht door een weinig geletterde massa, die er soelaas in vond tegen hun sociale en morele achterstand.

Het is naar onze mening van belang om zoveel als mogelijk van deze eerste pioniers te bewaren. Want ook zij hebben een ruim deel bijgedragen tot de ontvoogding van het Vlaamse volk.

Deze bijdragen willen nochtans geen monument zijn voor wie beter verdiende. Trouwens vervagen in de loop van tijd de letters in de witte steen hoe stevig zij er ook in werden gebeiteld. Eenvoudigweg wens ik te boekstaven wat in mij leeft uit het verleden. Dat ik daarbij personen belicht die mij lief waren en blijvend zijn, fascineert mij ten volle.

En voor hun begaan met het boek komt een stralenbundel over namen, die met verrassing of misschien met vraagtekens worden begroet. Ook dàt is goed !

Een Kortrijkzaan met Sinjorenhart

De habitués van de herberg *De Lustige Vrienden* aan de Kloosterstraat 114, uitgebaat door de familie Mertens, noemden hem „Mijnheer René van de Gazet van Antwerpen". Intiemen hielden het bij „Wannes".

Als kind heb ik hem nog meegemaakt tijdens de feesten van de volksmaatschappijen die werden georganiseerd in de ruime gelagzaal van *De Lustige Vrienden*, waar tevens café-chantantzangers welkome gasten bleken, en waar een oudere broer van mijn vader inwoonde. Ik wil het hebben over René Vermandere. Kortrijkzaan met Sinjorenhart.

Een bakkerszoon die op indringende wijze had deel genomen aan het kulturele en artistieke leven van de Groeningerstede, waar hij op 25 februari 1857 was geboren.

Zijn uitgesproken Vlaamsgezindheid, die schril afstak tegen de frankofone inslag van de stad Kortrijk van die tijd, bezorgde hem moeilijkheden toen hij fel ageerde tegen het eenzijdig Frans taalgebruik bij een festival van de katolieke fanfare. Gevolg : het leven werd hem zuur gemaakt door de bourgeoisie, door paters en nonnen, zodat hij van arren moede in 1889 de wijk nam naar de Scheldestad. Daar werd hij, om zijn man te staan, „le factotum de la ville". Dat begon met de funktie van „openbaar volksschrijver" in dienst van mensen, die door gebrek aan onderwijs hulpeloos stonden in allerhande aangelegenheden. Voor hen schreef hij brieven en vulde hij officiële stukken in. Altijd wist hij gedachten en gevoelens op een exacte wijze te verwoorden. Verder maakte hij teksten voor plechtige kommunieprentjes, versjes voor geboorte, huwelijk of bijzondere verjaardagen, lofgedichten voor gouden en zilveren bruiloften en ontroerende gedachtenissen voor doodsbeeldekens of sanctjes.

Hij was ook volkszanger. Honderden kluchtliederen heeft hij gedicht en gekomponeerd en op feestjes van volksmaatschappijen voorgedragen of gezongen. Zo heb ik hem gekend als knaap van 7-9 jaar in *De Lustige Vrienden* waar mijn ouders vaak de zondagavonden stuk brachten. Toen besefte ik niet wie die mijnheer in feite was. Alleen dit bleef mij bij : het glunderend gezicht van de zanger die mij steevast snoepgoed in de hand drukte. Hij was toen al 65 maar flink en guitig als niet een.

De wereld die René Vermandere te Antwerpen had leren kennen was die van het kantjesvolk, van de kleine middenstander, de buurtwinkeliers, de stielmannen en de „bassengwerkers", de herbergbazen en de lagere kantoorbedienden. Hij deed er een school van volkse wijsheid op die hij later in zijn boeken te pas kon brengen. Een pretentieloze produktie overigens, volks, geestig maar beeldend en aantrekkelijk.

Onder zijn van leven tintelende romans als daar zijn *Door Dik en Dun, De Ster met den Staart, Antwerpen tijdens den Oorlog,* is *Van Zon Zaliger door hemzelf* (1907) wel het enige dat van hem is bekend gebleven. De kijk die een pas overleden bakker uit een Antwerpse volksstraat kreeg op eigen leven, zijn gezin, zijn werk, zijn buurt, de mensen waarmee hij had omgesprongen werd een brok leven van een uitgestorven periode. Niemand minder dan prof. dr. Gustaaf Verriest was begonnen dit boek in de Franse taal om te zetten en het was een van de zeldzame werkjes die hij in 1914 uit België had meegenomen naar St.-Cloud bij Parijs, waar hij overleed in 1918.

Vermandere, die pas huwde toen hij vijftig was, werd in 1895 als redakteur verbonden aan de *Gazet van Antwerpen"*. Het bleek dan afgelopen met zijn quasi ongebonden bestaan. Maar nooit werd hij de mensen van de lage wijken ontrouw, hij bleef ze nabij. Wie brieven te schrijven had, mocht gerust bij hem aankloppen.

Na Wereldoorlog I pleegde hij in de *Gazet van Antwerpen* stukjes menselijke

beschouwingen over *The Topics of the Day* in puntige bewoordingen. Die ondertekende hij „Wannes".

Kleinbeelden. Op dit gebied een verre voorloper van Gaston Durnez, Jos Ghijsen, Louis Verbeeck en anderen.

In 1938 heb ik hem nog bezocht als beginnend reporter. Hij beleefde toen een rustige oude dag. Was alvast 81. En in de terugblik naar *De Lustige Vrienden* kwam een glans van vervoering in zijn vochtige ogen. Hij overleed in 1944.

In mijn café-chantant archief bewaar ik enkele van zijn kluchtliederen. Ze zijn mij heilig.

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE
- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

ASLK
we doen met u mee
Komplete bankservice - Verzekeringen
Eddy AMELOOT
Prof. Rubbrechtstr. 14 - Roesbrugge
Tel. 057/30.08.66

Discount CORNEILLIE
Krombekestraat 1 - 8691 STAVELE
Tel. 057/30.00.69
EENVOUDIG GOEDKOOP !
OPEN : dinsdag t.e.m. zaterdag
van 8.30 tot 12 u. en van 13.30 tot 19 u.
zondag : van 8 tot 12 u.

HARINGE - Wijk Haandekot
Zondag 7 april te 15 uur
Ereprijs
Elza Braem
voor Liefhebbers B.W.B.

ROESBRUGGE - Haringestr.
Zondag 28 april te 16 uur
"Haringestraat-kermisprijs"
voor Nieuwlingen
in Kriterium van de Westhoek

Lucien Vandevoorde
Koninklijke Baan 131,
8670 KOKSIJDE-BAD
tel. 058/51 12 35

Verzorgde keuken - Spécialiteiten
Cuisine soignée - Spécialités
Open gans het jaar
Ouvert toute l'année
Wekelijkse rustdag
dinsdag
Jour de repos : mardi

TOP DISC
GASTHUISSTRAAT 54
8970 POPERINGE
057/33.84.94
Gesloten op DINSDAG

COIFFEUR RONNY
dames en heren salon
Blekerijweg 12 - 8972 PROVEN
Op afspraak **057/30.09.58**

Grote keus in
HANDTASSEN - CENTUREN
FANTASIEJUWELEN - PARFUMERIE
KERASTASE PRODUKTEN

Promotie ZONNEBANK
15 beurten voor de prijs van 1.500 fr.
met gezichtsbruiner en 24 lampen

Leerkontrakt gevraagd

VERRASSENDE KENNISMAKING

(vervolg van blz. 48)

brugreling lagen in de dakgoten van woonsten voorbij de marktplaats !

Van het zwaarbeschadigde huis „Camerlynck", aan de kaai en tegen de straat (werd nooit meer heropgebouwd, nu voortuin drukkerijhuis) was o.m. de voordeur afgerukt en in de ingang lag het lijk van een Engelse soldaat. Hij vertoonde geen kwetsuren of bloedsporen en iemand meende dat hij het slachtoffer was geweest van de enorme luchtverplaatsing die de ontploffing tot gevolg had, en dat zijn kameraden, vooraleer te vertrekken, hem daar hadden neergelegd. Weldra deed het de ronde dat het de militair was die de brug had laten in de lucht vliegen, dat hij - onder het bevel van God weet wie - te veel dynamiet had aangebracht en waarschijnlijk met zijn ontstekingsapparaat te dicht in de buurt was gebleven. Maar... in het licht van hetgene korporaal Jones had geschreven, zou die stelling niet meer opgaan. Dat was iets waarover ik graag wat meer had vernomen. Immers, als de verwoesting die we op 30 mei 1940 gezien hebben, het resultaat was van „onvoldoende springstof", dan gaat een mens zich toch afvragen wat het dan wel bij „voldoende springstof" zou geweest zijn ?

Dus heb ik gewezen korporaal Jones maar een brief geschreven om nadere inlichtingen en met enkele beleefde, maar welbepaalde vragen.

Omdat hij in zijn relaas, dat verscheen in *We remember Dunkirck*, ook ergens zegt dat hij en Parsons na het aanbrengen van de springstof onder de brug over de IJzer, onmiddellijk vertrokken zijn en het resultaat van hun werk niet hebben gezien, heb ik hem ook een foto van de vernieling opgestuurd.

Reeds enkele dagen later kwam er een antwoord. Uit zijn brief blijkt dat de enorme schade rondom de brug, eigenlijk zou veroorzaakt zijn omdat er een DUBBELE springstoflading was aangebracht en er dus ook een dubbele ontploffing is gebeurd. Korporaal Jones schrijft : „Toen wij omstreeks 9 u. 's avonds met de vrachtwagen zijn vertrokken was er een kompagnie, onder het bevel van een luitenant, bezig met ontstekingsdraden aan te brengen aan beide uiteinden van de brug". Hoe dat verder afgelopen is weet hij niet. Wij weten het wel, en we hebben inderdaad ook twee zware slagen gehoord (zie *De IJzerbode* 1990, p. 515, 2e kol.). Ruggespraak tussen sergeant Parsons, die de eerste lading heeft aangebracht en de luitenant die voor de tweede lading zorgde is er blijkbaar niet geweest. Dat anderen - burgers of militairen - hiervan het slachtoffer konden zijn, of de aangerichte schade aan burgershuizen nutteloos groot zou wezen, bleek hun minste bekommernis. Ze zaten met de Duitsers op hun hielen en iedereen trachtte zijn eigen huid te redden. Van de hooggeroemde militaire deugden is er in kritieke omstandigheden meestal niet veel te merken.

John Jones in 1990

Van de gesneuvelde soldaat, wiens lijk we gezien hebben in de ingang van het huis „Camerlynck" zegt John Jones niets af te weten. Wellicht is de eerste versie dan toch de juiste, en was die gesneuvelde soldaat inderdaad de militair die het ontstekingsapparaat (van de tweede lading) heeft gehanteerd en die verrast is geweest door een onvermoede tweede ontploffing, omdat hij niets afwist van de lading „Parsons-Jones", die reeds onder de brug stak. Of is net het omgekeerde voorgevallen ? Is de lading „Parsons-Jones" op het ingestelde uur ontploft, heeft ze ook de andere springstof laten exploderen en is er een militair, die niet wist wat er zou gebeuren, daarvan het slachtoffer geworden ?

Wanneer is de brug in de lucht gevlogen ?

In het boek *We remember Dunkirck* schrijft Jones dat zij het ontploffingsmechanisme hadden ingesteld op 9.30 u. 's avonds, en in zijn brief zegt hij dat ze de brug verlieten rond 9 u.

Ik heb altijd gedacht - en anderen hadden dat bevestigd - dat de brug in de lucht is gevlogen omstreeks 7.30 u. 's avonds, dat is twee uur vroeger dan door Jones vermeld. Het is best mogelijk dat ik het tijdstip van de ontploffing verkeerd heb ingeschat. Bovendien het is nu toch een halve eeuw geleden en in de avond van die 29e mei is niet alleen de brug ontploft, maar hoorden we ook de inslagen van kanonskogels, terwijl we ons - met tientallen anderen - schuilhielden in de mouterijkelders van de brouwerij Feys, waar er van een normale dagindeling geen sprake was en het tijdsbesef ons wel ontsnapte.

Onze medewerker Romain Depuydt, die heeft opgeschreven wat er in die dagen te Beveren (waar hij gevlucht was bij zijn schoonouders) is gebeurd - een verhaal dat we later zullen publiceren - zegt dat het BEGON duister te worden, toen hij rijen Engelse soldaten langs de huizen zag sluipen, die voorbij de kerk naar de IJzer toe gingen; dat hij vervolgens in de buurt naar een kelder trok, omdat het dorp nog steeds beschoten werd en dat hij nog een tijdje later - het moet toen wel bijna volledig duister geworden zijn - de zware ontploffing hoorde die gepaard ging met het opblazen van de brug.

Op 29 mei 1940 ging de zon onder om 8.43 u. De zgn. „burgerlijke schemeringstoestand" (dus vóór de duisternis invalt) duurt hier bij ons (51° noorderbreedte) en op dat tijdstip van het jaar, ongeveer 45 minuten. De volledige duisternis is dus ingevallen omstreeks 9.30 u. Waaruit we kunnen besluiten dat de brug inderdaad op het moment door Jones opgegeven, is vernield. En waaruit dan weer af te leiden is dat de dubbele ontploffing op gang zou zijn gebracht door het automatische ontstekingsmechanisme van „Parsons-Jones".

Maar het lijkt wel moeilijker om aan te nemen dat Parsons en Jones de brug hebben verlaten om 9 u. 's avonds. In zijn artikel (in het boek) zegt Jones dat op het Duinkerkse strand, het bootje *The Barnacle*, naar hen toekwam net voor de duisternis inviel (just before dark), dat moet dan ook rond 9.30 u. geweest zijn. Waaruit zou volgen dat zij de weg van Roesbrugge, tot op het strand, voorbij Duinkerke, zouden hebben afgelegd in een halfuur. Wat bijzonder kort is als men weet dat zij nog een ongeval kregen, hun vrachtwagen moesten in de steek laten, en de rest van de weg te voet moesten afleggen. Moeilijk te geloven !

Maar het is inderdaad ook moeilijk, vijftig jaar na de feiten, de preciese tijd van aktie en gebeuren te bepalen. Ook Jones weet dat : „I shall endevoer (*sic.*) to answer your questionaire (*sic.*) to the best of my ability and of course my memory" (Ik zal pogen op uw vragen te antwoorden naar mijn beste vermogen en natuurlijk volgens mijn geheugen).

Wie zegde er ook weer dat „er een goed geheugen nodig is om te weten wat vergeten is".

Jones kwam na 50 jaar terug !

Onder de oorlog werd korporaal Jones nog gewond, maar hij zegt niet in welke mate, noch wanneer of in welke omstandigheden dat is gebeurd. Hij is niet meer op het vasteland geweest, niet met de invasie in juni 1944, noch achteraf. Op 26 en 27 mei 1990 (dus vorig jaar), bij de 50e verjaring van „operation Dynamo" (zo heette de overhaaste evacuatie van het Engelse expeditieleger in 1940), is hij evenwel weer naar Duinkerke gekomen, in een soort pelgrimage van oorlogsveteranen die met de nog bestaande vissers- en plezierbootjes van toen, de uittocht - maar in veel minder dramatische omstandigheden - hebben overgedaan. Dieper op het vasteland is hij niet geweest, dat zou in die organisatie ten andere niet mogelijk geweest zijn.

Ik heb hem ook gevraagd of, na de publikatie van het boek *We remember Dunkirck*, sergeant Parsons, die er zijn eigen avontuur kon lezen en er ook het adres van Jones kon terugvinden, van

zich had laten horen ? Neen, dat was niet het geval, maar op de BBC (Engelse TV) is er een programma, *Surprise, Surprise*, langs waar men kan pogen om met gezochte of vermiste personen in kontakt te komen. Hij zou het daar eens proberen.

Op mijn vraag naar een korte levensbeschrijving, is hij niet ingegaan. Ik heb de indruk dat zij die de exodus van 1940 hebben meegemaakt, en nog in leven zijn, die nog steeds ervaren als een vernederende en traumatiserende aftocht, niettegenstaande zij uiteindelijk de overwinnaars zijn geweest !

Roger-A. BLONDEAU

GERDJE EN SAMSON KOMEN NAAR POPERINGE

De toffe TV-presentator met zijn gekke hondje komt op zondag 7 april naar de Maeke-Blydezaal in Poperinge. Dit 2 uur durend kinderspektakel start omstreeks 15 u. Deuren gaan open vanaf 14.30 uur. Kaarten voor dit niet te missen kinderfeest zijn te verkrijgen in de hieronder vermelde verkoopspunten. Toegangsprijs 80 fr. (1 konsumptie inbegrepen). Samson zal er ook de prijswinnaars bekend maken van de kleurwedstrijd.
Inr.: Minivoetbalploeg „De Blauwers".
Verkoopspunten :
Roesbrugge : Boekhandel Schoonaert, ASLK

ROESBRUGGE
Zondag 28 APRIL om 16 uur
WIELERWEDSTRIJD NIEUWELINGEN
Kriterium van de Westhoek
10-11-12 MEI 1991
HARINGESTRAATKERMIS
Vrijdag 10 MEI om 14.00 uur
FEEST VAN DE DERDE LEEFTIJD
Vrijdag 10, zaterdag 11, zondag 12 MEI
KOTELETTENKAARTING
inleg 40 fr. - 3 voor 100 fr.
Inschrijving vanaf 19.00 uur
Trekking met de kaarten van de voorverkoop
Doorlopende BOLLING DOOR DEN UIL
inleg 25 fr. of 5 maal voor 100 fr.
Zaterdag 18 MEI om 9.00 uur
VINKENZETTING
1.000 fr. voor uit en talrijke natuurprijzen
Dit alles in Café "Het Handelshuis" bij Maria SOENEN

Familieboek „De familie Top" opnieuw beschikbaar !

Het boek „De familie Top" is opnieuw beschikbaar, zij het in beperkte mate. Profiteert U er nu ook vlug van om een (of meerdere) exemplaren aan te schaffen.

Dit werk mag, bij het verschijnen, als een kompleet all-round lees-, kijk-en familieboek bestempeld worden. Er werd gepoogd (de vele families, de drukker en de samensteller) een ziel te steken in de vele stamboomtabellen die opklimmen tot 1650, 1580, 1550. In dit boek wordt er aan de hand van Staten van Goed, evoluties in de landbouw, de ekonomie en vooral in de hop (liefst 25 pagina's met technische en andere minder bekende weetjes), belevenissen rond en tijdens de 2e Wereldoorlog een beeld gekreëerd hoe men leefde (werk, godsdienst, sociale toestand, gezondheid) bij onze families, honkvast in hun Poperinge (met zijn wijken en hoeken en nu zijn fusiegemeenten) en hun Westhoek, aan weerskanten van de Schreve !

Niet te verwonderen dus, als men weet dat dit alles het resultaat is van 12 jaar opzoekingen tijdens de vrije tijd en nog een drie jaar voor de uiteindelijke samenstelling van het boek. Het aantal pagina's klom op tot 544, formaat A4, alles goed voor een boreling, gewicht nagenoeg 2,3 kg.

Naast de als vanzelfsprekende vrij talrijke tabellen zijn er maar liefst 244 foto's (en van personen of groepen, en ook van akties, straten, enz...), 176 reprodukties (heel oude of inlichtingen-verschaffende bidprentjes; heel wat oude archiefstukken) en 20 kaarten in opgenomen.

Het boek telt 11 bladzijden klapper op de voornamen TOP en nog eens 11 bladzijden op de familienamen (1990 in totaal) van de aangetrouwde families. Zeer vlot bruikbaar ! Zo komen bv. de families Deconinck, Devloo, Devos, De Roo, Deprez, Hautekeur, Huyghe, Lermyt(t)e, Maerten, Maes, Mahieu, Matton, Ollevier, Pauwels, Quaghebeur, Rosseel, Ryckewaert, Salomez, Soenen, Vancayseele, Vandamme, Vandenberghe, Vandenbussche, Vandewalle, Vermeersch, en nog zovele andere, aan bod.

Nog een doordenkertje : dit boek is gedrukt in offset op slechts 300 exemplaren op papier houtvrij mat maco 115 gram bij de drukkerij Vonksteen in Langemark. Daar tekenden pa Eugeen en zoon Jozef Top voor de final touch.

Het boek is te koop bij Drukkerij Schoonaert te Roesbrugge en kost 3.500 fr. zolang de voorraad strekt.

PANELGESPREK : „Golfoorlog voorbij - hoe duurzaam de vrede ?"

Vrijdag 19 april a.s., 20 u. : Debat over wapenfabrikatie, -handel, -leveringen en -geweld n.a.v. het jongste Golfkonflikt.

Iedereen was opgelucht toen de korte grondoorlog in het voorbije Iraakse-Koeweit-konflict vlug was beslecht. Toch vielen er vele (nutteloze) slachtoffers en was er een enorme vernieling.
Zonder partij te kiezen voor agressoren, worden er veel vragen gesteld nopens wapenfabrikatie, -handel, -leveringen en -geweld. Zolang de eerlijke kontrole hierover faalt, zijn de kansen groot dat die buitengewone uitgaven aan wapens en spijtige vernielingen en verlies aan mensenlevens nog zullen gebeuren in de steeds terugkerende konflikten op onze kleine wereldbol.
Over de wapenfabrikatie, -handel, -leveringen en het -geweld houdt de DF-IJzerweelde op vrijdag 19 april te 20 u. in 't Kristen volkshuis te Roesbrugge een tegensprekelijk debat met Senator Jacques Laverge, Reserve-Officier uit Kortrijk en met de h. Hugo Ongena, Vaka Antwerpen onder de wijze leiding van de moderator, de heer André Durnez, Hoofdinspekteur L.O. en DF-Gouwvoorzitter, wonend te Ieper. Het spreekt vanzelf dat ook de vragen van de aanwezigen zullen behandeld worden.
Toegang : 70 fr.; DF-leden en houders Plus-3-Pas : 50 fr. Org. : DF-IJzerweelde.

LENTEFEEVERKIEZING

• Roesbrugge, zaal „Kristen Volkshuis" zaterdag 6 april 1991 om 20 u.
Lentefeeverkiezing

DANSAVOND

• Zaterdag 13 april om 20 u.
Vijgen na Pasen-TD
in „De Loods" bij „De Nieuwe Herberg" te Alveringem
inr.: KLJ-Beveren-Stavele-Leisele

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

Bij een geslaagd
KOMMUNIEFEEST
past een mooi
KOMMUNIEPRENTJE

Offset • Boekdruk
Pre-press

SCHOONAERT

Bergenstraat 1
8972 ROESBRUGGE

KLEINE FISKALE KRONIEK

Verantwoording van investeringen

De administratie van de direkte belasting, wordt door de diensten van de registratie ingelicht over de aankopen van onroerende goederen (gebouwde of ongebouwde). De investeringen die gedaan worden in de bedrijfsinfrastruktuur of in materieel blijken ui de jaarlijkse aangifte in de personenbelasting, immers het zijn afschrijfbare elementen. Dit komt hierop neer dat de fiskus in veel gevallen de hoegrootheid kent van de gedane uitgaven. En daarover kunnen vragen gesteld worden om na te gaan of de aangegeven inkomsten wel volstonden om die uitgaven te doen. Men spreekt in dat geval van het opmaken van een vermogenstoestand.

In de jongste jaren is de visie op die vermogenstoestanden wel enigszins veranderd tengevolge van recente rechtspraken.

Zo bv. is het niet meer voldoende van het bezit van spaargelden aan te tonen door een afrekening voor te leggen van voorgaande jaren waaruit een voldoende overschot blijkt. Men gelooft niet meer in de spaarkous van de vorige eeuw, waarin men nu nog grote bedragen zou ter beschikking houden. De beleggingsmogelijkheden zijn daarvoor te uitgebreid en te veelvuldig geworden. Als men het argument „spaargeld" aanhaalt om een investering te rechtvaardigen, moet er heden ten dage aangetoond worden dat men spaargeld heeft vrijgemaakt door geld af te halen van spaar- of bankrekeningen, door kasbons of obligaties te gelde te maken, enz.

Vóór men belangrijke investeringen doet is het gewenst eerst zelf een vermogenstoestand op te maken of te laten opmaken. Indien dit pas achteraf gebeurt, brengt dit vaak moeilijkheden mee en de oude truuk met een verklaring van een lening (natuurlijk zonder interest) of een schenking van de ouders, van peter of tante Marie, wordt ook niet meer zo grif aangenomen.

Serge BLONDEAU
Account. IDAc · Fisk. Adv. EHSAL

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 21 maart jl. is in de St.-Elisabethkliniek te Ukkel overleden : mevr. Paula Delanote (Paula van de Posterij). Zij was geboren te Roesbrugge op 15 februari 1906 uit het tweede huwelijk van Leon Delanote.

Op 12 november 1934 trad zij in het huwelijk met Roger Vanstraceele. In dit gezin werden twee kinderen geboren, maar het liep uit op een feitelijke en vervolgens wettelijke scheiding van beide echtelieden. Paula hertrouwde met de weduwnaar van haar halfzuster, de legerofficier Adolphe Mary.

Volgens haar ultieme wil werd haar stoffelijk overschot gekremeerd.

BEGRAFENISSEN · GRAFZERKEN · GRAFKELDERS

TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel

GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof.O.Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

ELEKTRO CAPPOEN
Prof.O.Rubbrechtstraat 12 ROESBRUGGE

LAGOSTINA

biedt U een mooi geschenk aan :
bij aankoop van 5 stuks: GRATIS vergiet

Huur, speel en win
met de
Mister Video

PAASWEDSTRIJD
(van 1 - 30 april)

Haal snel je deelnemingsformulier bij
DRUKKERIJ SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - Roesbrugge
en win een fantastische
Mister Video knuffelaap
of een filmbon ter waarde van 300 fr.

GARAGE SERVICE NEVEJAN

OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

Merk	Type	Bwj	Brand-stof	PK	KW	Din	Cilinder-inhoud	Aantal deuren
100.000 - 200.000 fr.								
FORD	FIESTA	87	benzine	7	51	69	1296	
OPEL	KADETT	85	diesel	7	55	75	1297	
200.000 - 300.000 fr.								
FORD	SIERRA	89	diesel	12	48	67	2304	
VW	JETTA	88	T-diesel	9	40	54	1588	
VW	GOLF	87	diesel	9	40	54	1588	4
FORD	ESCORT	88	benzine	9	38	54	1600	3
OPEL	KADETT	88	diesel	9	40	54	1600	5
OPEL	KAD. COMBO	88	diesel	9	40	54	1600	
PEUGEOT	205	88	diesel	10	44	60	1800	
VW	GOLF	89	diesel	9	40	54	1600	
+ 400.000 fr.								
MERCEDES	190D	89	diesel					

GARAGE SERVICE NEVEJAN

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

10-12 MEI 1991

4e FESTIVAL VAN HET GREGORIAANS WATOU

16 KOREN WAARVAN 10 UIT HET BUITENLAND (EEG, Litouwen, USA en Zuid-Korea)

VRIJDAG 10 MEI	ZATERDAG 11 MEI	ZONDAG 12 MEI
9.30 u. : Vormingsseminaries	10.30 u. : Auditie	9.00 u. : Lauden
18.00 u. : Pontifikale Hoogmis	14.30 u. : Auditie	10.45 u. : Pontifikale Hoogmis
	17.00 u. : Vespers	15.30 u. : Auditie
	21.00 u. : Metten	18.00 u. : Pontifikale Vespers

Hoofdsponsors: HOORDSTARFONDS V.Z.W. KB KREDIETBANK Stad Poperinge

Informatie en programmabrochure zijn te bekomen bij:
Maurice Demol, Moenaardestraat 25, B-8978 Watou - tel. 057/388 124

COIFFURE mark

Zonnebank

Hondschootestr. 5 - BEVEREN-IJZER
057/30 02 79

PROMOTIE
ZONNEBANK
10 beurten + **3 GRATIS**
voor 1.600 fr.

Beenhouwerij - Charcuterie 1e rang
Traiteur - Kaas

CHRIS SOENEN - DEKERVEL

Haringestraat 2 - 8972 Roesbrugge-Haringe
tel. 057/30.05.21

≈ Specialiteiten... KOUD BUFFET
koude en warme vlees- en visschotels
fondue - gourmet - barbecue - wok
≈ Eigen fijne vleeswaren
≈ Eigen bereide salades
≈ Vleesspecialiteiten 1e keus rundsvlees: filet pure - extra rosbief
tournedos - châteaubriand
1e keus kalfs-, varkens- en paardevlees
≈ Ruime keus verschillende kaassoorten
≈ Kaasplanken en verrassingsbroden
≈ Kip aan 't spit op zaterdag en zondag en op aanvraag
≈ Iedere dag panklare steaks en etensklare gerechten

Voor uw kommuniefeesten, vraag gerust vrijblijvende inlichtingen

Al onze gerechten worden in het huis vervaardigd.
BESTEL TIJDIG ! Zo kunnen we U een optimale service en kwaliteit bieden.
Indien u wenst, worden de bestellingen thuisgebracht.
Sluitingsdag: de vrijdag

PLUS-SPAREN

- geen minimum inlage vereist
- geld blijft steeds beschikbaar
- STAATSWAARBORG

ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba

Provenplein 39A • 8972 PROVEN
tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na diensturen : 30 02 58

KREDIET & NIJVERHEID

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL

FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

Massieve stijldeuren

Couthoflaan 7B - 8972 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

KWALITEIT
& VERTROUWEN

- Algemene timmer- en schrijnwerken
- Keuken- en binnenhuisinrichtingen
- Rolluiken & houten trappen
- Eigen plaatsing van P.V.C-ramen, -deuren en -veranda's
- Specialiteit : eigen fabrikatie van ramen, deuren en veranda's in tropisch hardhout
- Nieuwbouw - Verbouwing Herstelling

ROLAND VERYSER

Waaienburgseweg 11a - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 79

BESCHOUWING VAN DE MAAND

De Spaanse filosoof
José Ortega Y Gasset
veroordeelde
de „terreur der laboratoria"
die de filosofie
verpletterde en vernederde.
Maar Aristoteles
leerde dat vrouwen
minder tanden en kiezen hadden
dan mannen !

R.A.B.

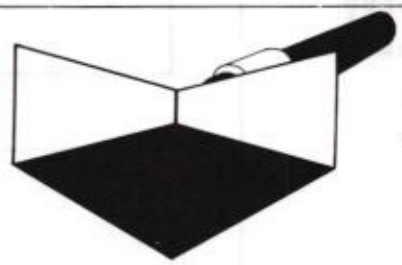
BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn
Haringestraat 79
8972 HARINGE
tel. 057/30 02 07

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

ROESBRUGGE - HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijden :
- Paula Denys, 58 j., echtgenoot van Joël Deroo

Huwelijksaankondigingen :
- Rudi Blanckaert van Ieper met Anne-Mie Neuville van Roesbrugge.
- Patrick Deman van Roesbrugge-Haringe met Nadine Vandenbroucke van West-vleteren.

Geboorte :
- Kenneth Devos, zoon van Alex en Lucrèse Leys.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Huwelijksaankondiging :
- Danny Bonnez van Diksmuide met Nancy Hoofd van Beveren-IJzer.

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting van 21 maart 1991. Wonnen 3 partijen :

1.	Gast Leopold	349 p.
2.	Dewitte Adelson	332 p.
3.	Baes Paul	325 p.
4.	Claeys Blanche	304 p.
5.	Vereype Yvonne	270 p.
6.	Sabbe Flavie	248 p.
7.	Looten Irma	204 p.

KAARTING IN DE ROESBRUGSE SCHOOL

Inderdaad, het is weer zover ! Onze jaarlijkse pannekoekenkaarting staat weer voor de deur.

Die vindt plaats op zaterdag 6 en zondag 7 april 1991. Op zaterdagavond kunt U vanaf 19 uur bij ons terecht in onze ruime klassen en mooie feestzaal. Op zondag van 10 tot 12 uur en van 17 tot 24 uur.

Kans genoeg om eventjes binnen te wippen, enkele partijtjes te kaarten en met een stapeltje lekkere Beauvoordse pannekoeken terug huiswaarts te keren. En wie niet graag kaart, kan gerust in alle gezelligheid een glaasje komen drinken.

En bovenal, op deze wijze helpt U onze schoolkinderen bij het schoolzwemmen, want dank zij Uw steun tijdens onze kaarting kunnen wij de prijs voor bus en bad laag houden en dat is toch de moeite waard !

Dus afspraak in de Prof.O.Rubbrechtstraat 58. Iedereen is er van harte welkom.

HET GOLDEN SPAARBOEKJE
RENTE : 8,75% BRUTO
(netto : 7,875%)

Valuta:
de dag van de verrichting zelf
Het *saldo van het spaarboekje* moet gemiddeld minimum **150.000 fr.** bedragen.

ARGENTA
uw appeltje voor de dorst

Uw kantoorhouder :
KRIS ROSSEEUW
Provenplein 48
PROVEN
Tel. 057/30 03 55

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND APRIL

Kaartingen

• Roesbrugge, Vrije Lagere School
zaterdag 6 en zondag 7 april
Beauvoordse pannekoekenkaarting
t.v.v. het schoolzwemmen

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 10 april
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Beveren-IJzer, café Boerenhof
zaterdag 20 april vanaf 18 uur
zondag 21 april vanaf 9.30 uur
Kotelettenkaarting
t.v.v. K.B.G.

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 23 april
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 6 en zondag 7 april
smijting voor de leden

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
vrijdag 26, zaterdag 27
en zondag 28 april
smijting voor de leden

Lentefeeverkiezing

• Roesbrugge, zaal „Kristen Volkshuis"
zaterdag 6 april 1991 om 20 u.
Lentefeeverkiezing

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

• Donderdag 4 april om 13.15 u. in „Sint-Jozef" te Haringe : kookles „Zelf maken van snoeperijen - 1001 mogelijkheden".

• Donderdag 18 april om 14 u. in het Cera-kantoor te Poperinge : Gewestelijke samenkomst leden - weduwen K.V.L.V. - tema : De waarde van vriendschap".

Gerdje en Samson te Poperinge

Poperinge, zaal „Maeke-Blyde"
zondag 7 april om 15 u.
Kinderfeest met Gerdje en Samson
toegangsprijs : 80 fr.

GEVRAAGD

Handige augurkenplukkers (-sters) te Roesbrugge-Haringe voor de periode juli-augustus '91.
Leeftijd : 13 tot 17 jaar.
Enkel ernstige kandidaten kunnen kontact opnemen, graag vóór 25 april. Tel. 057/30 05 39.

RODE KRUIS

Hebt U problemen met ziekenvervoer (-25 % mits lidkaart) of hebt U iets nodig van de uitleendienst van het Rode Kruis afdeling Roesbrugge, bel dan naar Noël Deloz, Prof. O. Rubbrechtstraat 103, 8972 Roesbrugge, tel. 057/30 10 49 na 18 u.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Jef Houthuys, de oud-voorzitter van het Algemeen Kristelijk Vakverbond is dood en begraven. Premier Martens noemde hem een „staatsman" en op zijn sterfbed vertelde Houthuys aan journalist Hugo de Ridder hoe groot dat staatsmanschap wel geweest is. Van doden niets dan goed.

Toen in de jaren tachtig, tengevolge van de ekonomische krisis men tot de konklusie kwam dat er een financieel saneringsbeleid moest worden gevoerd, kon dat gebeuren met een doorgedreven strijd tegen de fiskale fraude (maar dat was moeilijk), of door loon- en weddetrekkenden te laten inleveren (en dat was gemakkelijk). Men koos voor het laatste en om alle verzet op voorhand te fnuiken ging men Jef Houthuys, de voorzitter van het A.C.V., erbij betrekken. De Jef, die maar tot zijn 15e naar school was geweest, en kleermaker was van beroep, was erg tevreden dat hij aan grote politiek mocht doen en dat ministers beroep op hem deden. Om ze te vriend te houden ging hij met de inleveringspolitiek volledig akkoord en beloofde zijn achterban in bedwang te houden. Van een syndikaatsbaas had men wel iets anders verwacht, maar ja, van doden niets dan goed !

De Jef had langer moeten leven. Dan was hij wellicht tot de konklusie gekomen dat zijn staatsmansvisie toch dàt niet was. Want dan had hij moeten inzien dat de ekonomische toestand alleen maar verbeterd is, omdat er op een recessie altijd een hoog-konjunktuur volgt; dat de staatsschuld nog altijd even groot, zoniet groter geworden is, en dat die koopkrachtdempende inleveringen nu sociale onrust tot gevolg hebben. Immers magistraten, ambtenaren, leraren, priesters, verzorgingspersoneel, enz. enz. zijn onderbetaald en ontevreden. De overheidsdienst, de ruggegraat van een goed beleid, wordt leeggeplukt door privé-instellingen en zit voor vele jaren in de knoei. Van doden niets dan goed.

De syndikale bazen die er altijd prat op gingen niet aan politiek te doen, trachten nu de houding van de Jef goed te praten, met de bewering dat het werknemersbelang en het algemeen belang voor hem nooit gescheiden waren. Om voor het algemeen belang te zorgen was hij niet verkozen en daarvoor had hij geen enkel mandaat. Zijn optreden was bovendien in strijd met de parlementaire demokratie.

„Niet zo hevig van leer trekken", *waarschuwt Gusta,* „Jef Houthuys is recht naar de hemel, wegens de begane fouten zal hij er waarschijnlijk geen leidende rol spelen, maar hij kan er nog altijd kostuums naaien."

Ach, die Gusta,
Pol

SCHOONHEIDSINSTITUUT

VALERIE

Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51
Op afspraak

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet
Roesbruggestraat 4
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

Bernard WYFFELS

Algemene bouwwerken : nieuwbouw en verbouwing dakwerken

Molenwalstraat 1
8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 04 54

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01
Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

MAATWERK in meubels en keukens

Jarenlange ervaring en vakbekwaam personeel zorgen ervoor dat elke opdracht precies wordt uitgevoerd volgens uw wens.

Kom rustig rondkijken in onze toonzaal. Keuze uit standaardkeukens BOSCH of eigen precieziemaatwerk in keukens, interieurs en winkels.

alleenverdeler BOSCH

meubels declerck

weegschede 36 058/29.90.98

GYVERINKHOVE

LENTEAKTIE !

STOFZUIGERS aan promotieprijzen !

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

HUWELIJKSLIJSTEN

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

De dochter van baron Vanschooternaast heette Caroline. De baron, die grondrijke wos ten tijde dat'n in Brussel weunde, ging veele gaan jaagen naar d'Ardennen achter everzwijns, maar oek veele achter ander wild... Niemand wiste hoe dat è kommen wos, maar olmetnekeer wos de baron geheel zyn fortuine kwyt ... Kortelings nadien ging'n dood en zyn eenige dochter Caroline, kwam naar Veurne weunen in è oud renteniershuis, 't eenige dat nog thulder wos...

Ieffrouwe Caroline leefde daar stille en gezaapig, ging olle nuchtend naar de messe en 's achternoens è keer gaan wandelen in 't park. Ze wos styf vriendelijk teegen iedereen en de menschen waaren styf verwonderd dat ze jonk è bleven wos.

Maar op è nuchtend achter de messe, wist Vonne Slaffers, 't oud stoelwuuf, aan meneere paster te vertellen, dat ze van ieffrouwe zelve è weeten hadde dat Pierre Zeepe heur è vraagt hadde om te trouwen.

„Wuk datte!" riep meneere paster ... „Pierre Zeepe, de grootsten swiester van geheel de streeke, ze gaat daar zeker niet achter horkten!" ...

Pierre Zeepe hadde die lapnaame è kreegen binst den oorlooge van veertig, omdat'n aan de menschen klyte verkochte voor zeepe en rabarberblâan voor toebak en alle soorten van andere kreutetrekken uitstak, waarmei dat'n veele geld verdiende ... Intussen hadde Pierre ol zyn geld vertuureluud en e wos nu zelve om zeepe ... Maar in deugnieterie wos'n nog osan de zelfden è bleeven. Volgens dat Vonne verder vertelde, had'n aan ieffrouwe Caroline è zeid, dat ze met nieten ging moeten inzitten, dat'n geld op de bank hadde. Meneere paster hadde ol de moeite van de wereld om niet in è lach te schieten.

„Wacht!" zei meneere paster in z'n eigen in 't weggaan „'t is schoon weere en Pierre zit toen 's achternoens osan in 't park op dezelfde plekke, 'k gaan toen è keer oldaar gaan wandelen!"

Halfachternoene ging meneere paster er naartoe ... Inderdaad Pierre zat daar. Bovendien had'n zyn besten tenue aan.

„Dag Pierre!" zei meneere paster ols'n erby kwam ... „je zyt olzoo uit è bustelt, wuk is er te doene dé?"

„Ha, meneere paster!" lachte Pierre ... „'k hèn hier è rendez-vous met ieffrouwe Vanschooternaast, kwestie van te regeleeren om te trouwen!"

„Tiens, 't is waar, 'k hèn daarover entwot hoort!" zei de paster, binst dat'n teweege wos nevens Pierre te gaan zitten ... Op dat moment zag'n dat Pierre's klakke daar nevens hem lag met è paar briefjes van honderd frank d'er in.

„Wuk betekent dat hier?" vroeg de paster.

„Héwè, meneere paster!" lachte Pierre ... „dat is om te bewyzen aan ieffrouwe Caroline da'k geld op de bank hèn ..'?"

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
21e Jaargang Nr. 5 mei 1991
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou

Jaarabonnement : 200 fr.

DAGBLAD HET VOLK, HONDERD JAAR. (1891-1991) Een eeuw ,,VADERLANDSCHE GESCHIEDENIS''... (1)

De geschiedenis van dagblad ,,Het Volk'', dat op 21 juni a.s. zijn honderdste verjaardag viert, loopt parallel met de geschiedenis van 't werkvolk te Gent en andere industriesteden. Het klootjesvolk dat eind vorige eeuw leefde als beesten en dat een eeuw later in een goed georganiseerde, geciviliseerde en geëmancipeerde arbeidersmaatschappij mondig en geletterd, moeite heeft om van overdaad niet te kreperen.

Het parochieblad van deze week brengt twee volle pagina's publiciteit op 1/8 van de totale inhoud, hoe men (ik citeer) met het *super-slank-broekje*, of *Easy Off-slankheidsgordel*, het *afslankgeheim van Annie Schilder* of met *Voldafar-slank* moet omspringen om 't overtollig vet van 't vege lijf te krijgen. De heilzame werking van de enige échte vuurbalsem, de infrarode pijnverzachter en tutti quanti garanderen in 't zelfde blad dat leven zonder pijn binnen handbereik ligt voor hen die er voor betalen en... dat kan momenteel iedere geschoolde en ongeschoolde tweevoeter.

Honderd jaar geleden lag het anders. De stad Gent die toen nog voor een groot deel overstroomd werd door 't wassende water van Leie en Schelde, was het inferno van onbeschrijflijke ellende, onmenselijke tragiek en onnoemelijk leed. Bittere armoede, drankmisbruik, seksuele uitspattingen, kinderverkrachting, ziekte en dood waren de tol voor de opkomende industrialisatie.

Terwijl onze voorouders alhier op het platteland het relatief goed hadden krepeerden te Gent ganse resems sukkelaars ten prooi aan ondervoeding, ziekte en smerigheid. Enkele dapperen begonnen, nog vóór Paus Leo XIII, op 15 mei 1891, zijn encycliek *Rerum Novarum* bekend maakte, aan de uitzichtloze strijd ten voordele van de werkende stand: mannen, vrouwen en kinderen.

Leo Bruggeman, Gustaaf Eylenbosch, Herman Ronse, Arthur Verhaegen, Maurits van Lierde, Virginie Broeckaert-Marant, Pater Ceslas Rutten, René Debruyne (geboren te Haringe), Mgr. Stillemans en ontelbare anderen hebben titanenwerk verricht ten voordele van de onmondige sukkelaars die in het Manchester van Vlaanderen, de speelbal waren van gewetenloze en barbaarse werkgevers.

De socialisten waren hen echter al met een lengte voor en lieten zich inspireren door de, op 5 mei 1818, te Trier geboren Karl Marx (+ Londen 14 maart 1883) die in 1867 zijn ideologie in *Das Kapitel* had vastgelegd. Edward Anseele, sedert 1875 typograaf en medeopsteller van *De Werker* werd in 1878 partijsekretaris van de socialisten te Gent en stichtte het Gentse socialistisch weekblad *De Volkswil* waarvan hij hoofdredakteur werd.

Met hun koöperatieve *Vooruit*, die de melkkoe werd van de partij, kregen zij alle macht in handen en stonden vaak met getrokken messen oog in oog met de veel zwakkere kristelijke arbeiders. Alsof de ellende nog niet groot genoeg was sloegen hun knokploegen her en der alles aan diggelen of gingen om de haverklap op de vuist.

Het eerste nummer van *Het Volk-Antisocialistisch dagblad*, verscheen op zondag 21 juni 1891. Omdat de zondagrust heilig was en gerespekteerd werd door de kristelijke arbeiders verscheen er geen gazet op maandag. Vandaar dat het eerste nummer van *Het Volk-Antisocialistisch dagblad* als datum vermeldt: zondag en maandag 21 en 22 Juni 1891.

Hoe het groeide en welke lange weg werd afgelegd proberen wij in een paar bijdragen te schetsen.

De Industriële revolutie

De Franse Revolutie die na 1789 de schoonste monumenten in Frankrijk en West-Europa vernielde en die men n.a.v. de tweehonderdste verjaardag in 1989 schaamteloos herdacht, legde de Gentenaar Lieven Bauwens (1769-1822) geen windeieren. (1) In het oude Kartuizerkloos-ter van Meerhem aan het huidige Fraters-plein te Gent (2) plaatste hij in 1800 mechanische spinmolens die hij in Engeland gestolen had en naar zijn geboortestad had overgesmokkeld. Kort daarop stond Gent vol van deze tuigen tot in 't Rabot (gevangenis) toe.

Naast de spinmolens kwamen de mechanische weefgetouwen, zodat de huisnijverheid die generatie na generatie in de dorpen rond de stad had gefloreerd, volkomen verloren ging met alle dramatische gevolgen van dien.

Om te overleven trokken mannen en vrouwen die geen thuiswerk meer konden verrichten tengevolge van de grote moderne stoomweverijen, van 's morgens vijf uur op weg, soms uren gaans, naar de pestholen in de stad om er twaalf tot veertien uur te werken in mensonterende omstandigheden.

De kleinste kinderen werden met een fopspeen vol papaverpap (slaapkoppen) in een verdovende slaap achtergelaten bij oude mensen of gebrekkigen. Zodra ze zeven jaar werden (er zijn gevallen gekend van vijfjarigen!) stonden zij naast vader of moeder aan de spinmolen of aan 't weefgetouw. Zij stierven als vliegen en werden 's nachts begraven. De allerjongsten sliepen de urenlange afstand op vaders rug en werden bij de ingang van de fabriek onder de pomp gehouden waar 't ijskoude water hen wakker maakte om de eindelooslange werkdag te beginnen.

In 1810 waren reeds 10.000 mensen te Gent in deze nieuwe nijverheid te werk gesteld. Het jaar voordien lag Lieven Bauwens reeds overhoop met zijn werkvolk dat zich terecht afvroeg of die monstertuigen in dienst stonden van de arbeid, of de arbeiders in dienst van de machines. Op die vraag kwam echter geen antwoord. De produktiviteit werd opgedreven, meerdere machines moesten door één werkkracht bediend worden (het zgn. invoeren 'van de vier getouwen') en men verdiende het zout in zijn pap niet.

De ellende zou pas voor goed beginnen toen in 1845 de aardappeloogst mislukte die een nooit eerder meegemaakte hongersnood tot gevolg had. Vooral kinderen werden het eerste slachtoffer. Met tientallen tegelijk werden ze ten grave gedragen omdat zij het gras dat tot voedsel diende (sic) niet vermochten.

Eerste jaar. Zondag en Maandag, 21 en 22 Juni 1891. Nummer 1

HET VOLK

ANTISOCIALISTISCH DAGBLAD

PRIJS PER NUMMER: 2 CENTIEMEN

EERSTE UITGAVE

MEN ABONNEERT OP:
Per post aan 10 frank per jaar.
Voor het buitenland, de portzegel erbij.
Het abonnement genomen tot einde van het jaar, 6 frank.

Aankondigingen voorop te betalen.

Alle briefwisselingen vrachtvrij te zenden aan G. Eylenbosch, *uitgever & drukker*, Overpoort, 35, te Gent, waar het bureel gevestigd is.

Ongeteekende brieven worden niet opgenomen.

Wat wij willen.

Wie durft nog houden staan dat de toestand van den werkman niet moet verbeterd worden?

De werklieden lijden, zij zijn vernederd en verdrukt omdat het kapitaal den arbeid tot zijnen slaaf heeft gemaakt.

Om de zoogezegde volle vrijheid overal in te brengen, heeft de Fransche omwenteling van 1789 de laatste voorrechten der werklieden afgeschaft. Zij heeft gezegd aan den kapitalist en aan den werkman: « Gij zijt gelijk, gij zijt vrij; verrijkt u! »

Dan onstond er een hevige strijd; een strijd om leven en dood tusschen kapitalist en arbeider.

De werkman, vrij aan zich zelven overgelaten, — vrij maar niet beschermd — werd onder den hiel van den almachtigen kapitalist verpletterd. Door zijne machienen, door zijn goud, is de kapitalist gemakkelijk als overwinnaar, als oppermachtige leenheer opgetreden.

Toen kwamen de schreeuwende misbruiken op; de verontwaardiging kiemde in het hart van het volk en bracht de hedendaagsche beweging op, den oorlog zonder lijd of staat: de werkstaking overmeesterde de landen van de oude en de nieuwe wereld. »

Van heinde en verre vraagt men dat die strijd ophonde, dat de toestand van den werkman verbetere, dat het kapitaal beteugeld worde.

Men begint te verstaan dat het de werkman is die de geboden Gods: *Gij zult werken en uw brood verdienen in het zweet uws aanschijns, en Gij zult uwen naaste beminnen als u zelven,* — best naleeft; dat het de werkman is die de oude christene zeden, de gezonde overleveringen der voorvaderen, de treffelijkheid, de rechtzinnigheid, den geest van zelfsopoffering best onderhoudt. Met kardinaal Manning, den grooten volksvriend van Engeland, begint men te gevoelen en te roepen dat de twintigste eeuw de eeuw zal wezen van het volk.

Wel ja, zij zal de eeuw zijn van het volk, op voorwaarde dat het volk den rechten weg inslage, dat hij zich door de socialisten niet late verleiden! Want de socialisten werken niet om den toestand te verbeteren, maar om de samenleving te vernielen.

Die mannen willen het goed met het kwaad vernietigen. Ze willen den bijzonderen Eigendom, het Huisgezin, den Godsdienst afschaffen en op de puinen van de samenleving eenen Staat oprichten, welke alle heerschappij, alle macht zal bezitten, en van alle menschen zijne ootmoedige en onmachtige dienaars — of liever zijne slaven zal maken.

Werklieden, zulk een verkeerd stelsel mogen wij nooit aannemen!

Wij moeten den Eigendom, het Huisgezin, den Godsdienst ondersteunen, als de grondvestingen van eene welgere geldesamenleving, en die aanschouwen als onze groote hulpmiddels, om tot eenen beteren toestand te geraken.

Het Volk treedt op als dagblad, met dit vraagstel. Voor werklieden en door werklieden opgesteld, zal het de baan volgen van zijnen voorgangers, *Het Volk*, weekblad.

Al de latsocialijke werklieden, die van geen socialisme willen hooren spreken, onverschillig van welke gezindheid vragen wij om met ons de anti-socialistische beweging te ondersteunen, om hand aan hand te werken tot de verbetering, tot de verheffing, tot de verlossing van onzen staud.

Vlaamsche werklieden, staat op! Vereenigt U, vergeet de kleingeestige politiek waarvan gij altijd de slachtoffers zijt geweest, spant al te samen om uw blad, om uw belangen, om uw reehten te betrachten en te doen zegepralen!

Eendracht maakt macht.

WAT ER MOET KOMEN.

De kapitalisten of geldbezitters zijn zoo machtig omdat zij hunne gelden of kapitalen bijeengebracht hebben in naamlooze en andere maatschappijen.

De werklieden moeten dit voorbeeld volgen. Al de werklieden van denzelfden stiel of ambacht van eene stad of eene streek moeten bijeenkomen en eene Vakvereeniging stichten. De bestaande vakvereenigingen moeten uitgebreid worden.

De geschiedenis leert en de ondervinding van alle dagen bevestigt, dat de werklieden die best vereenigd zijn, de sterksten zijn, in zoo verre zij binnen de palen blijven van recht en rede.

Vroeger bestond er eene schaal van dagloonen, onder dewelke er niet mocht betaald worden.

Overdrevene mededinging of concurrentie was belet!

Ontijdig en overmatig werk was verboden.

Zedelijkheid en gezondheid der werklieden moesten in acht genomen worden.

Met zorg werden de leerjongens in het ambacht onderwezen.

De zon- en feestdagen moesten rustdagen zijn.

Tijdelijke of blijvende onderstand werd verleend aan zieke, gebrekelijke en afgewrochte leden.

Wie verwezentlijkte dit alles? De vakvereeniging! Als zij verdween, verdween ook voor den werkman bescherming en zekerheid.

Dit alles moet herleven, verbeterd en toegepast worden op onze tijden.

Wij moeten dit bekomen niet zoozeer door den Staat als door ons zelven.

Dat de Staat zich bepale een wettig bestaan aan de Vakvereenigingen te verleenen; dat hij die vereenigingen niet dwarsboome, maar steune en aanmoedige; dat hij hun vertegenwoordigers schenke in de Wetgevende Kamers, in Gemeente- en Provincieraden; dat het stemrecht in dien zin uitgebreid ja algemeen worde.

Evenwel, om de noodige grondregels van algemeen belang door iedereen te doen naleven, mag de Staat, rekening houdende van alle eerbiedwaardige belangen, opleggen en beveelen:

Dat aan alle arbeiders eenen rustdag ter weke geschonken worde;

dat kinders, vrouwen en zelfs volwassene mannen niet langer nog niet meer arbeiden als hunne jaren, hun geslacht en hunne krachten vermogen;

dat het nachtwerk zooveel mogelijk bepaald en beperkt worde en volstrekt verboden worde aan kinderen en vrouwen;

dat zedelijkheid en gezondheid in alle fabrieken, nijverheidsgestichten en winkels geëerbiedigd worden;

dat alle voorrechten die het kapitaal of 't geld bezit afgeschaft worden;

dat overdreven intrest en woekerij belet worden;

dat de beursspekulatiën verboden en gestraft worden;

dat de overdrevene wederlandsche opkoopertjen van eetelijke waren, zooals graan, koffij, of van grondstoffen, zooals petrool, kolen, enz., vervolgd en streng gestraft worden; dat er overeenkomsten met verschillige landen gemaakt worden om die opkooperijen en beursspekulatiën zooveel te gemakkelijker te kunnen treffen;

dat iedereen belasting betale volgens zijn inkomen en rijkdom;

dat de beurswaarden voortaan ook aan belasting worden onderworpen.

* * *

De Staat mag nog:

den nationalen arbeid beschermen, nogtans met voorzichtigheid en wijsheid, zoodanig dat de inlandsche nijverheid steeds gedwongen zij zich op de hoogte van den vooruitgang te houden;

de gevolgen der buitenlandsche konkurrentie trachten te voorkomen of te verminderen, door het sluiten van overeenkomsten met andere mogendheden;

de binnenlandsche konkurrentie beteugelen, in zooverre zij den werkman krenkt en hem, volgens het woord van Z. H. den Paus, in zijn laatste Encyclick niet toelaat met zijn loon te bestaan;

bepalen hoeveel de bazen die in aanbesteding werken voor Staat, Stad of Provincie, *ten minste*, aan hunne werklieden moeten betalen.

Verders staat het vast dat de Staat het beroepsonderwijs mag en moet aanmoedigen; dat hij gezonde werkmanswoningen moet helpen tot stand brengen en de ongezonde doen afbreken; dat hij moet ondersteunen maatschappijen van onderlingen bijstand, voorzienigheidskassen tegen ongevallen van werk of weer, tegen aanhoudende ziekte en ouderdom, enz.

Ziedaar hoe wij elks rechten en plichten verstaan.

Het Volk zal die gedachten ondersteunen, verdedigen en verspreiden. Daar waar er een onrecht gepleegd wordt, waar er eene onmiddelijke verbetering te verwezenlijken valt, zal *Het Volk* er altijd bij zijn, zonder vare of vreeze de waarheid aan allen zeggende.

Onze medewerklieden zullen dus in *Het Volk* eenen tolk hunner oprechte belangen vinden.

Zij mogen op ons rekenen. Wij van onzen kant, maken staat op hunne algemeene en krachtdadige medehulp.

Hoe meer onze gedachten verspreid worden, hoe meer ingang zij zullen vinden, en hoe eerder ook wij de zegepraal zullen behalen.

Werklieden, die zegepraal zal de uwe zijn. Verhaast hem met *Het Volk* te verspreiden!

Van alles wat.

De dokwerkers te Gent. — Zij zijn nog in de zestig slachtoffers der laatste werkstaking, door de Vooruiters in gang gesteken. Verscheidenen boeten in het gevang hunne slechte handelwijze tegenover de werklieden, welke met den politicken strijd geen gemeens wilden hebben.

En *Vooruit* is 't einde gegeven.

Goede zaken. — Terwijl die verdwaalde dokarbeiders te huis op den koen zitten te bijten, zijn er onder de kopstukken socialisten, welke een oordje op zijde leggen van de winsten die zij met de werkstaking der dokwerkers hebben gemaakt. Een herbergier-letterzetter van Vooruit heeft zich de drie eerste dagen van de staking op het werk doen vervangen om zijn vrouwken een handeken toe te steken in het bestellen van pinten en druppels.

Laat ze maar staken, dachtde gast, hoe langer, hoe beter mijne zaken draaien.

Opperbest! — Wij vernemen dat de herziening der wet op de maatschappijen van onderlingen bijstand nog in dezen zittijd aan de dagorde van Kamer en Senaat zal gebracht worden. Het ontwerp van het ministerie schilt op sommige belangrijke punten met het voorstel van wet door de bestendige commissie der maatschappijen van onderlingen bijstand. Deze commissie stelt voor aan de zakenbeurzen het recht toe te kennen pensioenen te geven tot een zeker bedrag. Het ministerie, integendeel, verwijdert die zaak uit de wet omdat, zegt het, men het gevaar in de hand werkt van insrekening, op een ander punt is men echter te accoord, namenlijk om in geval van ontbinding der maatschappij de gelden en eigendommen onder de overblijvende leden te laten verdeelen, in plaats van die als cadeau aan een weldadigheidsbureel te schenken.

Hoe eer de wet gestemd is, hoe een ook een aantal ziekenbeurzen de rechtspersoonlijkheid zullen aanvragen.

Nachtarbeid. — Er wordt ons opgemerkt: Om goed te kunnen concurreeren zoudt gij uwe werklieden 's nachts moeten doen werken, gelijk in *Vooruit* en in nog andere bladen.

Neen, jongens, wij werken 's nachts niet; als wij dat ook al doen om wille dat anderen het doen, dan zullen nog anderen volgen. En op den duur zouden alle werklieden der pers, op den voet van de nachtwakers geplaatst worden.

Daar is juist het slechte en ongeoorloofde der concurrentie: het is dat men, om voordeel te hebben op medelingers, de werklieden 't zij aftrekt, 't zij 's nachts of 's zondags werken doet.

En « Vooruit » die zooveel voor de werklieden over heeft (!) doet mee met den hoop.

« Het Volk » zal echter op zijne duimen kloppen tot als hij die slechte manieren achterlaat.

Werkmansbudget. — Het ministerie heeft onlangs de nijverheidsraden gelast met het opmaken van het budget van den werkman. Hoe men zich van die taak in de verschillige steden heeft gekweten, dat is ons onbekend. Het zelfonderricht van den antisocialistischen Werkliedenbond heeft, niettegenstaande dit goede ontwerp van het ministerie, opeigen hand een beroep gedaan

Verkleinde afdruk van de voorpagina van het eerste nummer van het dagblad HET VOLK.

(Vervolg "Het Volk" blz. 73

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (35)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellinck / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Het Cruijde-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruydtboeck / Simon Stevin van Brugge / Johannes Baptista van Helmont / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Chirurgijn Jan Palfijn / Troost der Armen... / Martinus van Hille / Het duo Verheyen-Sassenus / Engelbertus Capueel / Taaltoestanden en wetenschappen in de 18e eeuw / De publikaties van Vilain XIIII / La Société littéraire de Bruxelles / Vroedkunde / Van Bavegem en Van Daele / Jan Bernard Jacobs en Jan Albert Roselt / De Theresiaanse Akademie / Petrus Engelbert Wauters / Jozef-Frans Kluyskens / Kesteloot en Sommé / Heroprichting van de Akademie / Het Nederlands in Vlaanderen / Het wetenschappelijke leven in de Hollandse Tijd / De Belgische verfransingspolitiek / De taalminnaren op de bres / De stichting van het Willemsfonds / De Grievenkommissie / Het Davidsfonds / De natuurwetenschappen in het onderwijs / Het taalpartikularisme / De vaktaal van "Rond den Heerd" / Wetenschap in de tijdschriften / De laatste decennia van de 19e eeuw / De Vlaamse Akademie / Het Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres / De strijd voor Vlaams Hoger Onderwijs / De Raet contra Mac Leod / De Vlaamse hogeschool op Parlementair terrein / Buiten de universiteit / De sjouwers van de stenen.*

Prof. dr. Jan-Frans Heymans

De von Bissing-universiteit

Weinig weken na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog was België grotendeels bezet. De universiteiten werden gesloten, maar weldra bestudeerden de Duitsers in het kader van hun z.g. Flamenpolitiek, de mogelijkheid om de Gentse universiteit te vernederlandsen, zonder trapsgewijze overgang. Er was ten andere ook reeds een verzoek in die richting vanwege een kleine groep flaminganten, gegroepeerd in *Jong-Vlaanderen* ([451]).

Er kwamen tekens van bijval en aanmoediging, maar ook van protest en verzet. Zo waren er bezwaren van de Gentse akademieraad, van allerlei instanties en kringen - waaronder natuurlijk de uitgeweken Belgische regering te Le Havre - die met de vernederlandsing van de universiteit alleszins niet akkoord gingen, maar ook vanwege personen en groeperingen die een Vlaamse universiteit wenselijk achtten, maar die niet konden aannemen uit de handen van de bezetter, terwijl tal van studenten aan het front stonden.

Op 17 maart 1916 verscheen echter de officiële verordening dat de kolleges aan de Gentse universiteit voortaan in het Nederlands zouden gehouden worden en op 24 oktober 1916 werd de Gentse vernederlandste universiteit plechtig geopend met als rektor de van oorsprong Duitstalige Luxemburger prof. Paul Hoffmann (1851-1918) die sedert 1883 aan de rijksuniversiteit te Gent doceerde.

Afgezien van Hoffmann waren van de meer dan 80 docenten slechts 7 bereid hun leerstoel weer in te nemen of mee te werken : de professoren Willem de Vreese, Emiel Haerens, E. Lahousse, Julius Obrie, F. Stöber, de werkleider Cesar de Bruycker en de repetitor A. van den Berghe. De werving van voldoende professoren en kamerleden ging niet gemakkelijk. Toch werden gedegen krachten als de filoloog Josué de Decker, de jurist Lodewijk Dofsel, de artsen Arthur Claus en Reimond Speleers en de ingenieur Ernest van den Berghe bereid gevonden een professoraat te aanvaarden. Anderzijds werden ook betrouwbare aktivisten als Karel Borms, Alfons van Roy, Johan Eggen, e.a. met een hoogleraarambt beloond, aangevuld met jonge belovende krachten, zoals Marcel Minnaert, Lucien en Ferdinand Brulez, Reimond Kimpe, A. Jacobs, enz. Sommigen waren inderdaad te jong voor een dergelijke onderwijsopdracht, maar van verscheidene onder hen heeft het later leven toch bewezen dat ze uit het goede hout gesneden waren, zoals Marcel Minnaert (1893-1970), die na de oorlog professor werd aan de universiteit van Utrecht en een internationale bevoegdheid werd op het gebied van de zonnefysica. Samen met nog 5 Nederlanders en 2 Duitsers kwam men tot een professorenkorps van 35 man. In december 1916 telde men 43 akademische titularissen.

De nieuwe hogeschool opende met 40 studenten, maar hun aantal nam geleidelijk toe; op het einde van het eerste jaar was dat opgeklommen tot 138, daaronder waren 26 z.g. „vrije studenten", die afzonderlijke kursussen volgden en niet verplicht waren examen af te leggen. Men vermoedde dat enkelen zich hadden laten inschrijven - wetende dat de poorten van alle andere universiteiten gesloten bleven - om zich te onttrekken aan de verplichte tewerkstelling in Duitsland. In het tweede jaar beliep het aantal studenten op 1 februari 1918, die ingeschreven waren voor het lopende akademiejaar, 392 waarvan 26 meisjes en meer dan 130 onregelmatige studenten, die slechts bepaalde kursussen volgden. Einde april 1918 telde men 425 studenten ([452]). Het derde akademiejaar werd op 15 oktober 1918 geopend, in zeer moeilijke omstandigheden - de Duitsers waren reeds begonnen met Gent te evacueren - door waarnemend rektor R. Speleers (Hoffmann was ziek en is op 9 november 1918 overleden). Zeven dagen later werd de universiteit gesloten.

Op 1 januari 1917 was het eerste nummer verschenen van *Aula*, een veertiendaags tijdschrift voor de studenten van de vernederlandste rijksuniversiteit van Gent. Het laatste nummer kwam van de pers op 18 juni 1918.

Begin 1917 had goeverneur-generaal von Bissing besloten over te gaan tot de oprichting van een Hogere School voor Land- en Tuinbouw, verbonden aan de universiteit en ook de Handelsschool van de universiteit te heropenen met het Nederlands als voertaal.

Deze eerste Vlaamse hogeschool, die reeds onder de oorlog door velen niet werd aanvaard, is na de oorlog vergruisd en bemodderd geweest als een instrument van de Duitse politiek. Wetenschap-

pelijk bekeken was het een jonge universiteit, zonder traditie, die vaak in moeilijke (oorlogs)omstandigheden heeft moeten werken, maar de meeste professoren en docenten waren van een niet te onderschatten gehalte en vol toewijding. Prof. dr. Leo Elaut, eens een gerenommeerde uroloog en een ex-gandavenses - zo werden de oud-studenten van de eerste Vlaamse hogeschool genoemd - getuigt in zijn memoires voor zijn professoren : „Al deze hoogleraren waren mannen van een heel solide wetenschappelijke waarde, hun later leven heeft het bewezen; zij waren geen nuliteiten zoals men kleinachtend heeft beweerd. Uit de akademische vorming die ik aan de Gentse universiteit meegekregen heb, kan ik ze niet wegdenken. Zij staan bij de wieg van het hoger onderwijs dat mij gemaakt heeft tot wat ik ben" ([453]). Hoewel naar achteraf is gebleken, Duitsland toen reeds annexatieplannen had, was de geest van deze universiteit niet Duits, maar volledig Vlaams; een wetenschappelijke burcht waar de Nederlandse taal zowel bij de docenten als in de administratie onverdeeld van toepassing was.

Na de oorlog is men voor de professoren van de „von Bissing-universiteit" niet mals geweest. Ze kregen jarenlange gevangenisstraffen, al waren er verscheidene onder hen reeds in 1918 naar Nederland uitgeweken (J. de Decker, W. de Vreese, M. Minnaert, e.a.). Vijfenveertig professoren die gedoceerd hadden in de periode 1916-1918 zouden reeds begin 1919 fier getuigen : „Wij erkennen volmondig en niet zonder trots, dat het ons doel is geweest het centrum van verfransching dat de Gentsche Hoogeschool voor Vlaanderen gedurende meer dan vijfenzeventig jaar is geweest, te veranderen in een middelpunt van Nederlandsche beschaving, vanwaar, door middel der moedertaal, de wetenschap haren weldadigen invloed over alle lagen van het volk had kunnen uitstralen. Inderdaad, wij hebben dat doel, dat voor ons een groot en heilig doel is, zoo hoog gesteld, dat wij daarvoor, na jarenlange vergeefsche pogingen bij de eigen regeering zelfs de medewerking van den bezetter hebben aanvaard. Niet wij echter hebben hem, doch hij heeft ons gediend" ([454]).

Wat de studenten betreft, ook zij hebben het aanvankelijk niet gemakkelijk gehad. Men wilde ze niet inschrijven aan de na de oorlog heropende Belgische universiteiten en ook de centrale examenkommissie weigerde hen te ondervragen. Na twee, drie jaar, als de gemoederen wat gesust waren konden ze weer aan de slag. Hendrik Elias heeft er op gewezen ([455]) dat de besten onder de gewezen studenten naderhand in alle geledingen van het leven in Vlaanderen en in België een rol hebben gespeeld. Onder de 29 die hij opnoemt vinden we : P.F. Beeckman, Herman Bossier, Art. Broeckaert, Rich. Declerck, Lode Craeybeckx, Alb. d'Haese, Leo Elaut, F. van Goethem, Max Lamberty, F. Mariman, Rich. Minne, Wies Moens, Ach. Mussche, Arth. Mulier, Jozef de Waele, enz.

Of deze eerste Vlaamse universiteit het ontstaan van de vernederlandste universiteit te Gent, binnen het Belgisch staatsbestel heeft afgeremd, is moeilijk te bewijzen; in elk geval werd ze door francofielen gebruikt om de vernederlandsing te dwarsbomen, maar er werd wel mee aangetoond dat een Nederlandstalige universiteit in Vlaanderen mogelijk en leefbaar was.

Toen doofde het licht...

Op 21 november 1918, tien dagen na de wapenstilstand werd de eerste Belgische na-oorlogse regering gevormd, met de katoliek Léon Delacroix als eersteminister. De volgende dag werd door koning Albert in zijn troonrede het regeringsprogramma voorgesteld, waarin de vorst er op wees dat „de regering het parlement zal voorstellen van nu af aan de grondslagen te leggen van een Vlaamsche Hoogeschool te Gent, behoudens het recht van de Kamers die uit de verkiezingen zullen ontstaan, de bepaalde vormen en wijzen te regelen".

Deze koninklijke woorden werden in toespraken, bij samenkomsten en in moties, enerzijds warm toegejuicht en aangemoedigd en anderzijds fel bestreden. Met of zonder de Duitsers mocht er van sommigen geen vernederlandste universiteit in België tot stand komen, en alleszins niet te Gent.

Op 21 januari 1919 werd de oude Gentse universiteit heropend, met het Frans als voertaal. Paul Fredericq die rektor werd, koesterde niettegenstaande al wat gebeurd was en na een lange gevangenschap in Duitsland, nog steeds zijn zelfde opinie in verband met de verdubbeling van de leergangen aan de Gentse hogeschool. In zijn openingsrede (in het Frans) wees hij op het recht van de Vlamingen op hoger onderwijs in hun taal en pleitte hij voor de uitbreiding van de reeds bestaande leergangen in het Nederlands ([456]).

Minister van Kunsten en Wetenschappen Alphonse Harmignie gaf op 19 mei 1919 opdracht aan A. Roersch, beheerder-inspekteur van de Gentse universiteit, na te gaan welke hoogleraren en docenten in staat waren een kursus te geven in het Nederlands.

In augustus werd officieel besloten een kommissie aan te stellen om een studie te maken van een overgangsregiem dat aan studenten zou moeten toelaten hun studie in 't Vlaams aan te vatten. Tegen het einde van het jaar 1919 legde Fr. van Cauwelaert het wetsvoorstel van Louis Frank, ter trapsgewijze vernederlandsing van Gent, uit 1911 en 1912, waarvan hij destijds medeondertekenaar was, opnieuw neer.

Het is pijnlijk om vast te stellen met welke argumenten, bijna zeventig jaar geleden, francofiele periodieken en dito verenigingen, de vernederlandsing van de Gentse universiteit bekampten en als duivels in wijwater spartelden voor het behoud van „l'Université de langue française de Gand". Hoe radikaal verkeerd hun inzichten waren, is intussen gebleken.

Op 22 maart 1921 werd door minister Jules Destrée, namens de regering-Carton de Wiart een wetsontwerp ingediend, waarin bepaald werd dat vanaf het akademiejaar 1921-1922 aan de Gentse universiteit Nederlandse kolleges zouden ingericht worden in de fakulteiten letteren en wijsbegeerte en wetenschappen. Maar dit ontwerp werd in de kamerafdelingen verworpen. Zelfs bij de voorstanders van de vervlaamsing boezemde het geen vertrouwen in.

Hoewel men meer en meer tot de konklusie kwam dat de Vlamingen recht hadden op Nederlands hoger onderwijs, ofwel door verdubbeling van kolleges of door het oprichten van een nieuwe universiteit, mocht dit blijkbaar alleen maar gebeuren zonder dat er afbreuk gedaan werd aan de bestaande Franstalige instelling. Meer en meer verhoogde ook de druk op de regering en de parlementairen, al was er geen enkele van de drie grote politieke partijen (Katolieken, Liberalen en Socialisten) ter zake eensgezind. De Katolieke partij telde het meest overtuigde aanhangers van een vernederlandste hogeschool te Gent, maar de konservatieve vleugel, geïnspireerd door kardinaal Mercier wenste de Franstalige universiteit aldaar in stand te houden.

De strijd ging verder en op 23 mei 1922 werd door de Vlaamsgezinde Prosper Poullet als verslaggever van de op 29 januari 1920 opgerichte speciale kommissie „belast met de studie der vraagstukken, die de taalkwestie opwerpt, en met de voorbereiding der oplossing", een verslag neergelegd. Daaruit bleek dat de kommissie zich unaniem had uitgesproken voor de organizatie van een Vlaams hoger onderwijs, maar er bestond geen eensgezindheid hoe dit moest verwezenlijkt worden.

Op 19 oktober 1922 werden de parlementaire debatten over het wetsvoorstel Van Cauwelaert aangevangen. Amendementen werden ingediend en de besprekingen verliepen zeer geanimeerd, waarin Vlamingen prachtig van zich afbeten ([457]), maar anderzijds tal van francofonen soms zeer krenkend waren in hun bewoordingen tegenover Vlamingen. H. Carton de Wiard riep in de Kamer dat de afschaffing van de Franstalige universiteit te Gent „un crime contre l'esprit" was. Paul Hymans (niet verwarren met de Vlaming Hendrik Heyman) noemde het „un acte de vandalisme scientifique". Evenwel werd het wetsvoorstel Van Cauwelaert dat aangepast werd, door de Speciale Scholen integraal in het Franse taalstelsel te bewaren, met een geleidelijke verdubbeling in het vooruitzicht, door de Kamer goedgekeurd met een zeer lichte meerderheid : 89 stemmen, tegen 85, bij 7 onthoudingen. Het was toen dat de rabiate socialistische volksvertegenwoordiger Georges Hubin in volle Kamer de verklaring aflegde : „Messieurs, chaque fois que les Barbares ont cru triompher des peuples civilisés, leur préoccupation a été de

➡

détruire les œuvres de ceux-ci. Leur excuses était qu'ils ne les comprenaient pas. L'œuvre néfaste que la Chambre a accompli est de celles-là" ([458]). Maar de tegenstanders gaven zich nog niet gewonnen, aangezien het voorstel nog voor de Senaat moest komen. Paul Hymans zegde het onomwonden : „Espérons que le Sénat sauvra le pays !"

En inderdaad, op 20 maart 1923 werd het wetsvoorstel Van Cauwelaert door de meer konservatieve Senaat verworpen met 76 stemmen, tegen 58, met 6 onthoudingen. De volgende maand zou de toenmalige minister van Kunsten en Wetenschappen, de medicus Pierre Nolf (1873-1953), afkomstig van het Westvlaamse Ieper, maar hoogleraar aan de universiteit te Luik en befaamd fysioloog, met een kompromisvoorstel voor de dag komen. Zijn stelsel voorzag in een feitelijke splitsing, en verplichtte de studenten leergangen te volgen in beide landstalen.

In juni 1923 kwam er nog een wetsvoorstel de Broqueville, dat ook wat toegevingen deed aan de Vlamingen, maar door de Senaat werd verworpen met 140 stemmen tegen 4, bij 2 onthoudingen.

Op 15 juni 1923 bood de regering Theunis, die sedert 16 december 1921 aan de macht was, haar ontslag aan, zogenaamd omdat de Kamers niet in staat waren een oplossing te vinden inzake het hogeschoolvraagstuk, maar in feite struikelde ze over moeilijkheden rond de verlenging van de militaire dienstplicht, veroorzaakt door de Ruhrbezetting ([459]). Albert Devèze de extra-parlementaire (Liberale) minister van Landsverdediging, stelde voor om de dienstplicht met 4 maanden te verlengen. Na heel wat heen en weer gepraat beslisten de Katolieken, einde mei, een vermeerdering van de militaire dienst met twee maanden toe te staan als er van de andere zijde toegevingen gebeurden inzake de vernederlandsing van Gent. Het thans nog altijd voortdurende spel van kompensaties, als Vlaanderen op zijn rechten staat, was begonnen.

Toen bleek dat ingevolge toegevingen op de dienstplicht de kompromisoplossing van minister Nolf een kans maakte, liet de regering op 29 juni (1923) weten dat de koning haar ontslag niet aanvaardde en het kabinet-Theunis zette, met dezelfde ministers, zijn taak verder.

Op 4 juli legde minister Nolf in de Senaat een wetsontwerp neer dat sterk geïnspireerd was door Louis Frank en dat neerkwam op een verdubbeling van de Gentse universiteit. De administratieve taal van de universiteit zou het Nederlands zijn; wat het onderwijs betreft zou de universiteit bestaan uit twee afdelingen. In de Vlaamse afdeling zou 2/3 van de kursussen in het Nederlands en 1/3 in het Frans gegeven worden; in de Franse afdeling 2/3 van de kursussen in het Frans en 1/3 in het Nederlands. De studenten hadden de vrije keuze van afdeling waar zij wensten te studeren. Het praktisch klinisch onderricht voor toekomstige geneesheren zou alleen in het Nederlands gebeuren. De Franstalige Speciale Scholen voor ingenieurs zouden blijven, maar daarnaast zou een voorbereidende afdeling voor mijningenieurs worden opgericht, waar in het Nederlands zou worden gedoceerd. Deze regeling zou van toepassing zijn vanaf het akademiejaar 1923-1924, te beginnen met het eerste studiejaar. Premier Theunis besloot de toelichting met volgende woorden : „De cette façon est maintenu à Gand un important foyer de culture française. D'autre part, en pays flamand, la classe cultivée pourra mieux remplir, grace à une connaissance plus parfaite de la langue populaire, sa haute mission d'éducation sociale" ([460]).

Het ontwerp werd goedgekeurd in de Senaat en vervolgens in de Kamer, maar scheen niemand te voldoen, noch de Katolieke-Liberale meerderheid, noch de oppositie van Socialisten en Fronters. Rektor Eugène Eeman (1856-1926), tevens voorzitter van de *Ligue Nationale pour la Défense de l'Université de Gand et de la Liberté des Langues*, nam ontslag, zoals hij in 1921 als voorwaarde gesteld had bij het aanvaarden van het rektoraat, nl. : „dat hij zijn ontslag zou mogen indienen, moest, in de loop van zijn mandaat, aan het taalkundig statuut van de universiteit enige verandering aangebracht worden" ([461]).

De Franstalige kranten gewaagden van „la fin de l'université Française de Gand" en waren zodanig met zichzelf ingenomen dat zij de evidentie hiervan niet inzagen, terwijl de onvoldane Vlamingen, die een volledige vernederlandste universiteit hadden gewenst, spraken van de „Nolfbarak" en de studenten van de „Holf en Nolf"-universiteit.

Op 16 oktober (1923) had de opening plaats van het eerste akademiejaar van de nieuw gestruktureerde universiteit. Prof. Jan-Frans Heymans (1859-1932), fysioloog en farmacoloog, een der meest vooraanstaande figuren niet alleen van de fakulteit van geneeskunde, maar van de hele universiteit, was als rektor benoemd, in vervanging van prof. Eeman. Aangezien de bestuurstaal nu Nederlands was, handelde hij in zijn rektorale rede over *Hoe wij leren en ontdekken*. Door franskiljonse tegenstrevers werd hij echter voortdurend onderbroken en toen de plechtigheid halverwege was, ging bij wijze van sabotage het elektrisch licht geleidelijk uit. De plechtigheid moest verder gaan bij kaarslicht. Een lijkrede bij kaarslicht... Vanuit de stadscentrale wilde men op die manier demonstreren dat met de intrede van het Nederlands aan de universiteit, het licht van de wetenschap was gedoofd. De stroomonderbreking duurde zowat een halfuur ([462]).

De *Ligue Nationale...* had intussen gezorgd voor de oprichting van de *Ecole des Hautes Etudes*, aan de Koornlei te Gent, die haar deuren opende op 25 november 1923. Daar zou men kursussen, die aan de universiteit uitsluitend in het Nederlands werden gegeven, in het Frans doceren. Weldra werd er ook een Fransta- ➨

HET NIEUWE BEHANGPAPIER
1990 - 1991
IS BINNEN !
Kwaliteitspapier aan interessante prijzen.
Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8972 PROVEN
057/30 06 54 - 30 11 20

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE
Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

lige handelsschool aan verbonden, als tegenhanger van de Nederlandstalige instelling die gehecht was aan de universiteit.

Het wetenschappelijke leven ondervond intussen een toenemende vernederlandsing met het stichten en verschijnen van enkele gespecialiseerde tijdschriften.

Op 1 januari 1920 verscheen het eerste nummer van het veertiendaagse *Vlaamsch Geneeskundig Tijdschrift* (de voortzetting van het vooroorlogse *Geneeskundig Tijdschrift voor België*), waarin al wie enige betekenis had in de Vlaamse medische wereld, in de loop van de jaren heeft gepubliceerd. In de „opstelraad" vinden we vertrouwde namen terug : Fr. Boonroy, Fr. Daels, H. Deckx, A.J. Hendrix, Fr. Meeus, Fr. Sano, maar ook een paar nieuwelingen : Fl. Cauterman (geneesheer) en Fr. Spyers (doctor in natuurwetenschappen). De inleiding motiveerde de uitgave als volgt : „Een groep geneesheren uit alle partijen besloot de taak van het *Geneeskundig Tijdschrift voor België* over te nemen en het *Vlaamsch Geneeskundig Tijdschrift* te stichten, waarvan dit het eerste nummer is. Het *Vlaamsch Geneeskundig Tijdschrift* zal Vlaamsch-gezind zijn en gaat van de stelling uit dat het gebruik eener vreemde spraak tussen eigen landgenooten, ook op wetenschappelijk gebied, teenemaal nutteloos is" (463).

In 1913 had de Antwerpse plantkundige Raymond Naveau (1889-1932) (464) het *Wetenschappelijk Tijdschrift van Antwerpen* gesticht, dat echter bij het uitbreken van de oorlog verdween om in 1920 opnieuw te verschijnen; weldra heette het *Natuurwetenschappelijk Tijdschrift*. In 1921 werd ten behoeve van wiskundigen en ingenieurs het *Wiskundig en Technisch Tijdschrift* opgericht dat het volgende jaar *Wis- en Natuurkundig Tijdschrift* werd (465).

In 1906 werd de nationale overkoepelende beroepsvereniging voor apotekers, *La Nationale Pharmaceutique* opgericht, maar na de Eerste Wereldoorlog kregen veel Vlaamse apotekers er genoeg van steeds in het Frans te worden aangepakt en in 1922 werd de *Algemeene Apothekers Vereeniging* (A.V.V.) tot stand gebracht, die weldra overging tot het stichten van een *Nederlandstalige Pharmaceutisch Tijdschrift - Algemeen blad voor Artsenijbereidkunst en Beroepsbelangen*, een maandblad dat aanvankelijk onder de leiding stond van dr. sc. apoteker A.L. Notenbaert (1883-1925) uit Turnhout (466).

R.A.B.

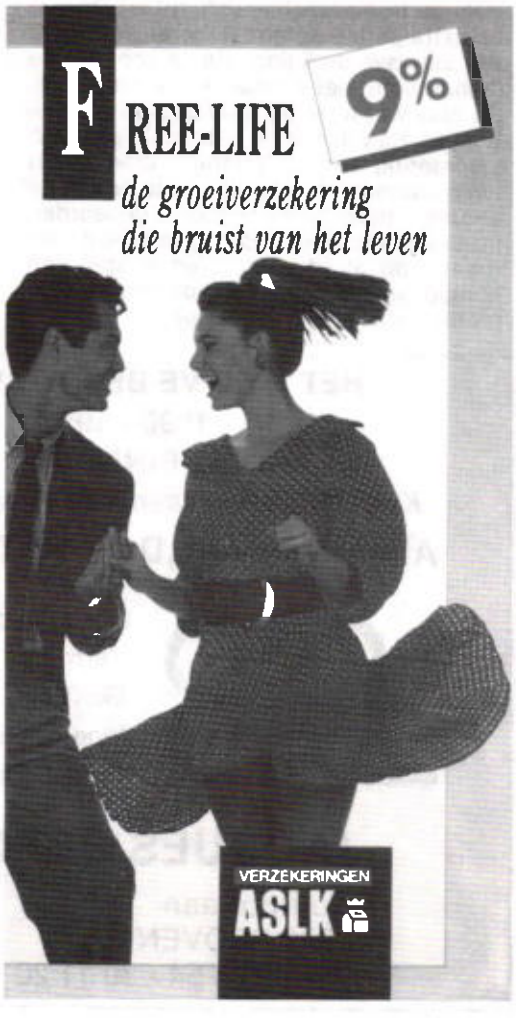
Volgende keer :
Vlaams wetenschappelijk leven te Leuven
De Vlaamse Wetenschappelijke Stichting
Een volledig Vlaamse universiteit

(451) Ontstond op 24 oktober 1914 te Gent met de aldaar verblijvende Nederlandse en germanofiele dominee J.D. Domela Nieuwenhuis Nyegaard (1870-1955) als leider en met Reimond Kimpe, Marcel Minnaert en Antoon Thiery als voornaamste leden (zie *Encyclopedie v.d. Vlaamse Beweging*, dl. 1, p. 724).
(452) M. Bittlestone, *De Gentse Universiteit gedurende de Eerste Wereldoorlog*, in : Wetenschappelijke Tijdingen, XLII, 1/1983, p. 14 en 2/1983, p. 70.
H.J. Elias, *Vijftentwintig jaar Vlaamse Beweging, 1914/1939*, eerste deel, Antwerpen, 1969, p. 57.
(453) Zie nota 444, p. 152.
(454) Zie nota 438, p. 139.
(455) Zie nota 452, H.J. Elias..., p. 58.
(456) *Université de Gand. Année académique 1913-1918. Réouverture solennelle des cours et remise du Rectorat, 21 janvier 1919*, Gent, 1919 p. 81,
(457) Th. Luykx, *De tweetalige zg. Nolf-universiteit te Gent (1923-1930)*, In : Hoofdmomenten uit de ontwikkeling van de Gentse Rijksuniversiteit (1817-1967), Gent, 1967, p. 103-105.
(458) *Idem*, p. 108.
(459) In januari 1923 besliste de Franse regering het Duitse Ruhrgebied te bezetten, omdat Duitsland niet aan de voorgeschreven herstelbetalingen voldeed. België zou aan deze bezetting deelnemen en daarom diende de militaire dienstplicht verlengd.
(460) Parlementaire Handelingen Senaat 1922-1923, p. 1098.
(461) Liber Memorialis Univ. Gent, dl. II, 1960, p. 33 (R. Regniers).
(462) Zie nota 444, p. 199-200.
(463) Zie nota 400, p. 104.
(464) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 2, kol. 626-629 (J. Lebeer).
(465) Zie nota 400, p. 110.
(466) L.J. Vandewiele, *Geschiedenis van de Farmacie in België*, Beveren, 1981, p. 278 en 282.

Gevraagd
JONGEN OF MEISJE
met leerkontrakt
voor beenhouwerij
Zich wenden :
SLAGERIJ LUC DEPREY
Bruggestraat 34 - POPERINGE
Tel. 057/33 73 00

ASLK-kantoor
ROESBRUGGE-HARINGE
Eddy AMELOOT
Prof.O.Rubbrechtstr. 14
8972 ROESBRUGGE
057/30.08.66
057/30.12.42 (privé)

VOLKSSCHRIJVERS IN HET SPIEGELBEELD (2)

door Jack VERSTAPPEN

Jef Horemans, mijn onderwijzer

Het komt mij voor dat ik vanaf mijn prille jeugd omringd ben geweest door auteurs.

Tot mijn 10e doorliep ik de kleine klassen van de Stadsschool aan de Kasteelstraat op het Zuid, te Antwerpen, daarna trokken mijn ouders naar het Kiel, waar ik de school van de Tir aan de Sint Bernardsesteenweg bezocht.

Een niets in wiskunde en dergelijke, dan blonk ik uit in geschiedenis en opstel. Voor de rest bleek ik een dromer die nooit wist waarover de onderwijzer het had. Behalve wanneer het op vertellen aankwam en het wekelijkse opstel aan de dagorde stond. Dan drong ik met bekwame spoed naar voor. Mijn onderwijzer, Jef Horemans, heeft mij flink de hand boven het hoofd gehouden.

Een knap toneelschrijver, die Jef Horemans. Zijn eersteling *In de Branding* werd een merkwaardig debuut. De knappe dialoog bereikte in zijn concentratie een hoogtepunt: de psychologische proeve verhief zich tot een machtige, streng volgehouden analyse, vol weelderige schakeringen en typische details.

Voor de eerste maal opgevoerd in de K.N.S. op 6 december 1919 verwekte het stuk algemene belangstelling en de pers begroette eensgezind in de auteur een belofte.

Toch zou het uitgroeien tot een „geval Horemans". Want de schrijver had een eigen visie op de pers weergegeven, ongezouten en nogal cynisch zoals het in zijn karakter paste.

Sommige heren journalisten voelden zich plots geblameerd. August Monet „R.I.P." van de *Nieuwe Gazet*, Jan van Menten van *Het Handelsblad*, Van der Schoepen van *Le Matin* eigenden zich het recht toe als censor op te treden.

Nochtans was het toneelspel in 1917 bekroond geworden in een wedstrijd door de Stad Antwerpen uitgeschreven.

Onder de druk van nijdige aanvallen besloot de toenmalige direkteur van de K.N.S., Louis Bertrijn, de vertoningen af te voeren.

Dan echter kwam vanuit een onverwachte hoek een bittere tegenaanval.

De *Bond der Vlaamsche Toneelschrijvers* stelde zich krachtdadig op en niemand minder dan Nestor de Tière noemde het geval een schandaal omdat er een brutale inbreuk op de persoonlijke vrijheid van de kunstenaar werd gepleegd.

Toen de voorstellingen werden hervat luwde zonder meer de storm. Was zijn eersteling een merkwaardig debuut te noemen, dan bleek zijn *Slangetje*, weer gekreëerd in de K.N.S. in 1921, een blijvend werk.

De treffende dialoog uit *In de Branding* bereikte ditmaal in zijn koncentratie een climax: de psychologische proeve uit zijn vroeger werk verhief zich tot een machtige, streng volgehouden analyse, vol weelderige schakeringen en typische details. Veel meer dan voordien werd alle uiterlijk gebeuren tot een hoogst onmisbaar minimum beperkt om alleen de volle aandacht te vestigen op de innerlijke roerselen van de drie personages: de man, de vrouw en de „andere".

Vanaf het begin trof de scenische vaardigheid van de dramaturg, zijn briljante doorlopend geschrevene dialoog - échte toneeldialoog - zijn keurig beschaafde taal - een hoge uitzondering van het Vlaams toneel van destijds - alsmede en misschien vooral de persoonlijke klank van het autentieke denken van de auteur.

Wat bij Horemans vooral opviel was de innerlijke diepte van het gedramatizeerde konflikt, wat hem een ereplaats verzekerde in de rij van de voornaamste Vlaamse toneelschrijvers van zijn tijd.

Toch werd hij vergeten! In zijn anno 1927 verschenen stuk *Het Waarheidselixir* brak schrijver met zijn „realistisch" verleden om zich in het rijk van de dolste fantazie te storten. Het onderwerp bleek hem een gelegenheid om wrange spot uit te spuwen en zijn meest sarkastische hekeldrift te toetsen, wat al dadelijk de sympatie veroveren deed van het publiek, want dergelijke durf en handigheid zoals in *Waarheidselixir* was nog niet bereikt in een Vlaams toneelspel, hoewel in die periode verscheidene stukken in die richting op de bühne kwamen, o.a. *Tijl* van Anton van de Velde, *Reinaert de Vos* van Paul de Mont, *Jezabel* van Ward Schouteden.

Welk een vloedgolf van geestigheid wist Horemans in zijn toneel te spreiden, die hem komische scènes ingaf, zoals bijvoorbeeld de ministerraad waarin hij met een bewonderingswaardige oprechtheid het „Gezag" of alles wat van verre of nabij met betrekking tot het „Gezag" staat, bespottelijk maakte met een niets of niemand ontziende oneerbiedigheid.

Jef schetste een realiteit die vandaag de dag - zelfs nog méér geaksentueerd - opgeld maakt: door de politici worden de kiezers gepaaid met slogans en hoopvolle beloftes. Leiders zetten hun egoïstische genoegens onverstoord verder, zorgen voor eigen zaakjes ten koste van de algemene welvaart en zo bestendigt het volk zelf de leugentoestand, het onafwendbaar moreel dogma dat het staatsleven beheerst.

De tegenstrijdigheden werden in het stuk scherp gesteld: de verheven, ideale roeping van het gevolmachtigd gezag en de kleinheid, de zwakheid, het eigenbelang van diegenen die het dragen en vandaar de eeuwige zegepraal van de geprezen leugen.

Soms nodigde hij me ten zijnent in de Victor Driessensstraat 10 en dan praatte hij vlotweg en met eruditie over literatuur en toneel.

Zoals veel in het leven, vervaagde zijn figuur, maar op dinsdag 30 november 1954 stond ik opnieuw tegenover hem. De toneelkring *Hoop en Liefde* kreëerde die avond zijn jongste blijspel *In de Rattenval*.

Voor mij een nieuwe ervaring. Want dit kersverse spel was een volksstuk. Het cynisme dat de meeste van zijn vroegere werken kenmerkte en het onmeedogende sarkasme dat zo vaak tot uiting kwam hadden plaats geruimd voor lichte scherts en gemoedelijkheid.

Ik wil een fragment citeren uit het programmablad dat hijzelf had gesteld :
„Ik nodig u allen uit om een pint te drinken bij Fons Putzeys en Marie Buys *In de Rattenval* te Overbeke. U zult er een tamelijk uiteenlopend gezelschap aantreffen : types van allerlei slag met heel wat menselijke betrachtingen, hoedanigheden en gebreken; eenvoudige lieden, die het lot van het leven en van hun verzuchtingen ondergaan; een staalkaart van zeer gemengde gevoelens, wat eerzucht en wat naijver, wat zegetrots en wat ontgoocheling, wat naïeve verlangens en wat berekening, wat jonge liefde en wat waterlanders en tenslotte stille berusting en tevredenheid om weergevonden geluk. Geen psychologische haarklieverij. M'n eenvoudige *Rattenvallers* ontleden noch zichzelf, noch elkander. Daarvoor zijn ze té eenvoudig. Gelukkig doet ieder Vlaams blijspel niet vrezen dat „de wereld vergaat".

Dit stuk zal wel zijn zwanezang geweest zijn. Een jaar later overleed hij in zijn geliefde Scheldestad, waar hij in 1887 geboren was. Nauwelijks 68.

Ik blijf hem gedenken als een scherp en nuchter opmerker, een koud-cerebraal met grondige mensenkennis begaafde man, een schepper van rake, levensechte typen, een bijdehands dramaturg die een sappig, vlijmende dialoog kon doen vlotten in een natuurlijke taal. Tevens was hij een vernuftig ironist en gebekt satiricus. Maar ook een geliefd onderwijzer.

Ver verwijderd van alle luidruchtig geteorizeer en literaire herrie leefde hij een tamelijk teruggetrokken leven. Een waardevol mens.

Dichteres Siska Van Daelen

In de zondagschool aan de Pierenbergstraat op het Kiel te Antwerpen

leerde ik haar voor het eerst bewonderen. Ik was twaalf, schrijf dus 1927. Siska van Daelen, dichteres, in feite mevrouw Fanny Resseler-Delvaux, lerares in de Scheldestad waar ze geboren was in 1879 en er overleed anno 1944. Zij verzorgde letterkundige lezingen in diverse verenigingen en vooral zang- en verteluurtjes voor kinderen.

Van haar straalde als het ware een intieme warmte uit en die verschijning dwong eerbied af.

Zij kon vertellen, toverde met woord en fantazie, zodat wij, kinderen, geen benul meer hadden van tijd. In haar eigen wereld van charme en schoonheid werden wij opgezogen. Geen banale sprookjes van alledag bracht zij ons, maar pareltjes van poëtische grootheid zodat wij, wellicht onbewust, onze aandacht gingen vestigen op de rijkdom verscholen in het leven rondom ons.

In eenvoudige bewoording voerde zij ons naar het rijk van de edele mens omdat zijzelf huiverde voor wreedheid en slechts het goede, het schone zag in ieder van ons. Voor haar bleek de wereld briljant en alle leven heilig en waard geleefd te worden. Ruwheid weerde zij en in die rijke menselijkheid verlangde zij het kind op te nemen en te leiden. Hoe jong wij ook waren, zij vermocht het ons te ontroeren door haar beurtelings sidderende of zachte, vloeiende stem. Ik meen dat zij in de mens en in de natuur de weerspiegeling zag van haar eigen hart en gevoelens. Voor haar tijd een begaafde dichteres.

In 1898, nauwelijks 19, verschenen haar eerste gedichten in het tijdschrift *Onze Vlagge* door Victor Resseler uitgegeven, een blad dat slechts één jaargang kende, van 1897 tot 1898.

Haar eerste volwaardige bundel *Lentevoozen,* uitgave Victor Resseler, verscheen in 1911. Over dit werk schreef Maurits Sabbe: „Uit de *Lentevoozen* van Siska van Daelen klinkt een verkwikkelijke toon van levensblijheid en een eenvoudig uitgezongen geluk. Zonder enige bekommernis om taalvituositeit of vormverfijning, drukt de dichteres in oprechtheid uit wat in haar gemoed omgaat en juist daarom komt uit hare verzen zulk een vriendelijke bekoring. In sonnetten en liederen bezingt zij hare gelukkige liefde, vol dankgevoel en levensidealisme. De natuur, vooral de heide met haar purperen eindeloosheid en geurende dennebossen, bezingt ze met treffende eenvoud en soms groeien er uit haar liefde-lyriek stemmige liedekens, als b.v. *Verwachting* en *Teleurstelling.* Hare verzen worden soms gedragen door een ruim gemeenschapsgevoel. Met de ellende der mensen is zij begaan, doch vol vertrouwen ziet zij een zonniger tijd tegemoet en dat alles bezingt zij zonder enige aanstellerij".

Niemand minder dan Karel Candael zette muziek op verzen uit de bundel *Lentevoozen.*

De moerlemeië 1914-1918 schokte Siska van Daelen uit haar evenwicht. Zij rouwde als de mens wreedheid betoonde tegen zijn evenbeeld. Daardoor voelde zij méér dan anderen de gruwelijke ellende van een oorlog. Die gedachtengang kreeg zijn neerslag in de bundel *Uit dagen van Nood*, waarin zij haar hart liet spreken over het harde gebeuren. Het werd een werk van intense liefde voor haar land, het gekwetste Vlaanderen, en van weemoedige berusting.

Vlaamsvoelend was zij en dit sentiment verborg zij niet. Toen in 1920 de student Herman van den Reeck tijdens een 11 juliviering op de Grote Markt van Antwerpen werd neergeschoten, zouden bekende dichters als Wies Moens, Paul van Ostayen, Albert van Hoogenbemt, Gaston Burssens, Victor J. Brunclair de Parnassus bestijgen om de martelaar voor Vlaanderen te verheerlijken.

Dat echter ook Siska van Daelen het deed wordt nergens opgemerkt.

Lees, luid op, voor u zelf, deze regels en haar schone figuur zal u naderbij komen:

Bij de Begrafenis van Herman van den Reeck

Stil trekt de stoet, die langzaam, langzaam gaat
Droef luidt de klok voor Vlaanderens soldaat.

't Lied van den Leeuw, in prachtigen ondertoon,
Ruist, naamloos zacht, zo droevig, droevig schoon.

Ruist gij zo droef, wen in 't heroverd land,
Waar vreugde moest zijn, de vrijheid ligt aan band?

Stil trekt de stoet, omfloerst de Leeuwenvaan,
Stil, op den stap, waarop verdrukten gaan.

Rouw omfloerst de baar, waarop 't gelaat omhoog,
Diep ook, verglaasd, een trouw en eerlijk oog.

Rust, eedle knaap, die vielt voor 't heilig recht.
Rust nu in 't land, dat werd verwoest, verknecht.

Ach, Vlaanderens hart werd weer geraakt,
doorboord,
Kind, in uw hart, dat daar nu ligt, vermoord.

Stil trekt de stoet langsheen de wijde baan,
Zal Vlaanderens zon in weemoed ondergaan ?

't En zal, o knaap, 't zij aan uw graf gezeid :
Vlaandren herrijst uit nood en eedlen strijd.

't Vlaams volk, geheel, geeft u den afscheidszoen,
Zweert duren eed, kind, bij uw uitvaartdoen :

Bij al wie streed voor Vrijheids milden schijn,
Nooit zij ons rust eer Vlaandren groot zal zijn !

Met dit gedicht bewees Siska van Daelen hoezeer ze hield van Vlaanderen, haar land, en het Vlaamse volk.
Maar ditzelfde volk is deze fijnzinnige dame reeds lang vergeten.

Volgende keer :
Constant de Kinder
Lode Verhees

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 30 maart jl. is te Oostende in zijn 97e levensjaar overleden : Oscar Alderweireldt, ere-direkteur der direkte belastingen.

Hij was geboren te Roesbrugge op 26 december 1894, op de Molenwal (Poperingestraat nr. 101). Hij was de zoon van Petrus Alderweireldt, onderwijzer aan de gemeenteschool en van mevr. Louise Bossaert, onderwijzeres.

Oscar Alderweireldt ging na zijn middelbaar onderwijs (l. gr.) bij de administratie der belastingen, aanvankelijk als aangenomen schrijver op het ontvangstkantoor te Waregem, dat was nog vóór de Eerste Wereldoorlog. Hij maakte de hele oorlog mee als o/officier bij de 1e karabiniers en kwam terug in dienst bij de administratie, te Brugge, op 1 april 1919. Door geslaagde deelname aan bevorderingsexamens werd hij technisch klerk in 1921; verifikateur te Gent in 1923 en kontroleur aldaar in 1926. In 1939 werd hij inspekteur te Kortrijk en vervolgens te Aalst en te Gent; provinciaal inspekteur te Brugge in 1950 en te Gent in 1953, om zijn loopbaan te besluiten als gewestelijk direkteur te Gent vanaf 1 juni 1955. Op 1 januari 1960 ging hij met pensioen.

Oscar Alderweireldt was een welbespraakte en vlotte ambtenaar.

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

GARAGE SERVICE NEVEJAN

OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

Merk	Type	Bwj	Brand-stof	PK	KW	Din	Cilinder-inhoud
100.000 - 200.000 fr.							
FORD	FIESTA Florida	88	benzine	6	37	50	1117
OPEL	KADETT	85	diesel	7	55	75	1297
VW	GOLF	83	diesel	9	40	54	1588
200.000 - 300.000 fr.							
FORD	SIERRA wagon	87	diesel	12	48	67	2304
FORD	SIERRA	89	diesel	12	48	67	2304
FORD	ESCORT	88	benzine	9	38	54	1600
OPEL	KADETT	88	diesel	9	40	54	1600
CITROEN	CX TRD turbo	87	diesel	13	70	95	2499
FORD	ESCORT XR3J	89	benzine	9	77	105	1600
+ 400.000 fr.							
MERCEDES	190D - 2.5	89	diesel	13	86	90	2499

GARAGE SERVICE NEVEJAN

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

Uw pensioen lijkt misschien nog ver weg. Maar u weet nu al met zekerheid dat u niet erg veel zal krijgen. De belastingen, daarentegen, komen binnenkort. En het zal niet niks zijn. Tenzij u minder geld aan de belastingen geeft door meer voor uw pensioen te sparen. Dat kan. Met het BBL Life Plan.

Om te beginnen stort u premies. Hoeveel u wil, wanneer u wil. Vervolgens trekt u ze af van uw belastingen. Tot maximum 64.000F per jaar. Wanneer uw pensioen er dan komt, binnen 10 jaar of meer, ontvangt u uw kapitaal plus de intresten, plus de deelname in de winst. Dan beseft u wat 15,60% netto rendement concreet betekent*.

U zal moeilijk beter vinden. Wil u het meteen weten? Er is een BBL-kantoor in uw buurt. Daar hoort u het zelf wel.

BBL

*Uw BBL-kantoor geeft u graag inlichtingen over de voorwaarden die nodig zijn om deze rentevoet te bekomen. Het BBL Life Plan is een verzekeringsprodukt van BBL Life, een Belgische verzekeringsmaatschappij erkend onder codenummer 0999.

DE BANK DIE VERDER DENKT DAN EEN BANK.

FRANS MONKERHEY

Roesbruggeplein 7 • 8972 ROESBRUGGE • 057/30 03 18

DAGBLAD „HET VOLK"

(vervolg van blz. 64)

Het jaar daarop kwam de brand (de roest) in de rogge en deed deze gevreesde graangewassenziekte de oogst in West- en Oost-Vlaanderen volledig mislukken. Ganse horden bedelaars maakten de wegen onveilig en de fabriekswerkers verlieten hun dorp om tijd en afstand te sparen. Zij troepten samen in de stad in stallen en koten of werden in de inderhaast gebouwde beluiken opeengepropt als beesten.

„Iedere avond wordt de vuilnis van de duizenden weggesmeten, al hun afval en uitwerpselen, weg naar buiten in de goot. De straten zijn vochtig, ongeplaveid, voetdiep met drek bedekt. Elders is het ganse beluik bestendig overstroomd en men moet doorheen een moeras van urine en menselijke dierlijkheid. Daar hokken zij, bij duizenden, tienduizenden opeengepropt in een onontwaarbaar kluwen van hutten met één kamertje als een stal van zes voet bij vijf, of in de hooggestapelde, zwartberookte afbrokkelende kazernes tot op de zolders, samenschuilend als muizen, vijftien, twintig stuks bijeen of in kelders, benepen donker en nat" (3)

In 1847 brak de typhus uit en 't jaar daarop in 1848 sleepten de gevreesde pokken en cholera jong en oud naar 't graf. De lijkgeur van die sukkelaars verpestte reeds van voor zij stierven de beluiken van 't Spanjaardkasteel, de Muide, Klein Parijs en tientallen andere pestholen met zo'n schone namen. De Arteveldestad was om zeep.

Drankmisbruik, zedeloosheid, bandeloosheid, zinnelijkheid, prostitutie om den brode en kriminaliteit maakte een geordende samenleving onmogelijk. Het analfabetisme was enorm.

Van de 95.022 opgeroepenen voor het leger voor de periode 1843-1847, waren er 42.173 die noch lezen noch schrijven konden hetzij 44,38 %. Voor Oost-Vlaanderen alleen was dit echter meer dan de helft!

De hele samenleving in vraag stellen.

Hoger geciteerd sociaal probleem aanpakken impliceerde de ganse samenleving zoals ze in feite was gegroeid, radikaal te hervormen. Dit gebeurde niet zonder kleerscheuren. Het klasse-egoïsme was een kenmerk van zowel de katolieke als de liberale negentiend'eeuwse burgerij die alle heil zag in de „laisser-faire, laisser passer"-teorie.

De onverschilligheid - ook vanwege de geestelijkheid - t.o.v. het marxistische gevaar, het gebrek aan steun, de overmacht van de socialisten en de houding van het werkvolk zelf die zich niet lieten overtuigen tot de syndikale gedachte stortte Gent in een marxistisch revolutionair avontuur.

Bruggeman, Eylenbosch, Verhaegen e.a. predikten klassenverzoening op basis van een kristelijke doctrina. De socialisten verweten daarop de kristelijke arbeiders in *Vooruit* dat hun leiders hen verkocht hadden aan de bourgeoisie, de katolieke patroons en de pastoors die de verdelers waren van de arbeidersstand (4).

De *Maatschappij der Broederlijke Wevers*, de eerste vakvereniging die in ons land tot stand was gekomen op 4 maart 1857, gevolgd door de *Noodlijdende Broeders* die de kristelijke spinners verenigde en die een maand later werd opgericht (5 april 1857), brokkelde af door de invloed van Eedje Anseele, die een uniek organisator en een gevierd volkstribuun was en met vitrioolproza in *Vooruit* ten strijde trok. Gans Gent werd één groot socialistisch bastion. Tot overmaat van ramp zorgde de onverzoenlijke schoolstrijd van 1878-1884 er voor dat alle kristelijke krachten werden opgeslorpt om *de schone ziel van 't kind* te redden waardoor de werklieden van de drop in de regen terecht kwamen.

De pers, een machtig wapen ...

Le Bien Public, een katoliek Gents dagblad, vond het na verloop van tijd stilaan welletjes en stak zijn sociaal-progressieve opvattingen niet onder stoelen noch banken. Het vroeg zich af: *Waarom zouden de antisocialisten geen sterkere macht kunnen worden dan de bestaande socialistische organisaties?*

Gesteld werd dat de oprichting van een antisocialistische werkmansfederatie met een duidelijk afgetekend positief programma er dringend nodig was.

Te Gent was reeds voldoende bewezen door het socialistisch dagblad *Vooruit* wat voor invloed de pers had op de arbeidersmassa.

Le Bien Public noemde het oprichten van een kristelijke-demokratische volkspers, bestemd voor de arbeiders, een noodzaak. Het zou een verdedigings- en verspreidsmiddel zijn voor een kristelijke visie ten bate van de werkman en dit in zijn ruimste betekenis.

Op 6 november 1886 verscheen dan ook het eerste nummer van het weekblad *De Lichtstraal. Antisocialistisch werkmansblad.* Het verscheen op zaterdag en kostte 5 centiemen. *De Lichtstraal,* alhoewel het na enkele weken reeds op tweeduizend abonnementen kon rekenen, had het moeilijk om zich als weekblaadje te meten tegen het sterke dagblad *Vooruit.* Men kruiste er de pen met Anseele die zesmaal meer zeggenschap had per week en niet naliet de katolieken vaak een ferme veeg uit de pan te geven „vitriool te spuwen". Met zoveel ongelijke kansen werd het een vechten tegen de bierkaai en de inspanningen van de kristelijk geïnspireerde idealisten werkte frustrerend.

Mgr. Stillemans, de jonge bisschop van Gent verklaarde: „Wat mij betreft, met voldoening zou ik het verschijnen begroeten van een volksdagblad waarin het sociaal vraagstuk wordt toegelicht en dat zich zou verweren tegen de geduchte en verderfelijke invloed van *Vooruit*".

In afwachting dat de nodige financiële middelen zouden voorhanden zijn om met zo'n volksdagblad te starten, verscheen het weekblad *Het Volk,* dat gedrukt werd op de persen van *Le Bien Public.*

Het eerste nummer dateerde van 9 november 1890, kostte 2 centiemen en vermeldde als zetel van de uitgeverij, het huis waar de *Bond van Werklieden en Burgers* was gevestigd in de Oudburg 32 te Gent.

Inhoudelijk moest *Het Volk* beantwoorden aan een drievoudig gestelde eis:

- Op *godsdienstig gebied* moest het blad katoliek zijn zonder in feite een godsdienstige krant te zijn;
- Op *politiek terrein* zou *Het Volk* aandacht hebben voor de vraagstukken die rechtstreeks arbeider en burger aanbelangen. Zoals b.v. de zondagrust, reglementering van arbeid t.o.v. volwassenen, vrouwen en kinderen, nachtarbeid, stemrecht enz.;
- *Op sociaal vlak* zou het blad bestendig het socialisme bekampen in zijn strijd tegen de Kerk.

Men schreef 1890, één jaar vóór *Rerum Novarum* het kristelijk sociaal geweten zou wakker schudden.

De reakties op het verschijnen van *Het Volk* bleven echter niet uit. De ondertitel *sociaal blad* zette velen kwaad bloed en werd als een gevaarlijke toegeving aangezien van socialistisch gedachtengoed. Het klasse-egoïsme van de katolieken en liberalen zat er nog goed in gebakken. *Houd ze arm, wij houden ze dom* was het logisch gevolg van de *laisser-faire-laisser-passer*-teorie. Sommige katolieken spraken zelfs van een monumentale stommiteit! Maar het klein en dapper weekblaadje *Het Volk-Sociaal blad,* deed voort in zijn strijd ter verheffing van de arbeidersstand. Sommige nummers werden vaak gedrukt op 10.000 ex. en beleefden grote bijval bij de kristen-arbeiders die zich toch stapsbewijs verenigden in de *Antisocialistische Werkliedenbond.* Op die manier werd de basis gelegd voor de kristelijke arbeidersbeweging in ons land die haar betrachting en doelstelling in de encycliek *Rerum Novarum* van 15 mei 1891 terugvond.

Zeven maand na het verschijnen van weekblad *Het Volk* lezen wij in het nummer van 7 juni 1891 van dit zelfde blad: *Sommige katolieken aanzagen* Het Volk *als een half socialistisch blad en weigerden het aan te moedigen. Nu komt de encycliek Rerum Novarum aantonen dat* Het Volk *zich niets te verwijten heeft.*

Het Algemeen Christelijk Werkersverbond (A.C.W.) ontstond uit de bij het begin van 1891 opgerichte *Belgische Volksbond* en had dringend behoefte aan een orgaan dat dagelijks zijn leden en alle kristelijke werklieden zou informeren.

Op 1 mei 1891 werd dan ook besloten het weekblad *Het Volk* , als dagblad uit te geven. *De Lichtstraal*, opgericht op 6 november 1886 zou mee versmelten en kondigde in zijn hoofdartikel van 6 juni 1891 aan dat *Het Volk* als *Het Volk-Dagblad* zou verschijnen. Nu kon men werkelijk niet meer terug. Enkele dagen later op zondag 21 juni 1891 verscheen het eerste nummer van:

HET VOLK-ANTISOCIALISTISCH DAGBLAD

➨

Het Volk-Antisocialistisch dagblad

Het werd een heroïsche tijd. De eerste nummers werden gedrukt in het huis van Eylenbosch aan de Huidevettersstraat in onmogelijke en onbeschrijfelijke omstandigheden, tussen de spelende kinderen en bij moeder de vrouw die de postuurkes op de schoorsteenmantel moest vastbinden als de drukpers begon te draaien. Lange tijd na datum bleek dit de mooiste tijd te zijn geweest ... Zoals bij het martelaarschap, als men geurt van heiligheid is de katakombentijd de schoonste geweest.

Het Volk noemde zich van meetaf aan het orgaan van de *Antisocialistische Werkliedenbond* en van de *Belgische Volksbond*, maar wilde meer dan dat maar alleen zijn.

Het Volk wilde een volwaardig nieuwsblad worden en zijn lezers informeren over wat er in binnen- en buitenland gebeurde.

Al in het eerste nummer en ook in de volgende werd er een rubriek ingekorporeerd: *Vlaamse Belangen* die inhoudelijk de achteruitstelling van de Vlamingen aanklaagde en die met snedig woord hun belangen verdedigde. Toen verdiende een Waalse mijnwerker driemaal meer dan een Gentse wever die in even erbarmelijke werkomstandigheden moest zien te overleven. Hoefde dit allemaal zo te zijn? *Het Volk* legde de vinger op de wonde.

In 1894 telde het *Antisocialistisch dagblad* een oplage van 7000 nummers per verschijnen maar had grote moeilijkheden om de kop boven water te houden. Wegens de zware financiële last werd besloten *Het Volk* te Brussel te drukken op de persen van *Het Nieuws van de Dag.* Het waren onmogelijke toestanden en nog geen jaar later, op 4 mei 1895 keerde *Het Volk* naar Gent, de moederschoot, terug, omdat naar eigen zeggen Gent het bolwerk was van het Belgisch socialisme, waartegen onophoudelijk moest gestreden worden, en - om een nog meer emotionele reden, - nl. het *home, sweet home-syndroom. Het Volk* was van Gent zoals Gent van *Het Volk* was.

Toch was het niet alleen maar de arbeiders uit het Gentse die *Het Volk* nauw aan het hart lagen.

Volgens een studie van Lodewijk De Raet, afdelingshoofd bij het ministerie van nijverheid en handel, waren er in 1891 in het Departement du Nord in Frankrijk 289.528 Belgische trimards, waarvan het overgrote deel uit West- en Oostvlaanderen (5).

Vooral de materiële en morele toestand van die seizoenuitwijkelingen, de zgn. „Franschmans", was er ellendig. Zij waren gehuisvest in schuren en stallen, verstoken van enig begrip of hulp. Zij labeurden als de beesten en zochten vaak hun heil in overmatig drankgebruik en ongegeneerde seksuele uitspattingen.

Voor deze sukkelaars gaf Eylenbosch zelf, bestuurder van dagblad *Het Volk*, een speciale editie van zijn blad uit, bestemd voor de Vlaamse tijdelijke uitwijkelingen onder de veelbetekende titel *Het Vlaamsche Kruis.* Hij richtte zelfs te Rijsel een eigen Vlaams kantoor op.

„Het Vlaamsch Kruis" publiceerde speciale berichten en rubrieken ten gerieve van de Vlaamse arbeiders in Frankrijk, met plaatselijk nieuws uit Roubaix, Rijsel en Tourcoing, maar uit ook de Vlaamse gewesten vanwaar de meeste uitwijkelingen herkomstig waren. Aldus smeedde Eylenbosch voor deze uitgetogen Vlaamse arbeiders een dagelijkse band met hun geboortestreek waar hun vrouw en kroost waren achtergebleven. Als morele opbeuring miste dit initiatief zijn doel niet" (4)

Ondertussen floreerde *Het Volk.* De rood-geel verhoudingen waren gemilderd en zowel de arbeiders van de linkse- als de rechtse organisaties begonnen te beseffen dat beiden aan de zelfde streng moesten trekken om hun slag thuis te halen. Eedje Anseele werd niet meer als de duivel in mensengedaante afgeschilderd. Integendeel, er werd waardering opgebracht om de manier waarbij hij zich inzette voor de verheffing van de arbeidersstand. Idealisme dat op de zelfde lijn stond als deze van Eylenbosch en alle kristenen die streden in 't eerste uur. In het verslag over het huldefeest „Gustaaf Eylenbosch" te Gent in de zaal van de Oudburg vinden wij één der bewijzen van deze tollerantie. Er staat letterlijk: *„Laat ons toegevend zijn jegens elkander en ook jegens allen die het socialisme volgen. Laat ons onze vakverenigingen versterken, onze ziekenbeurzen groot maken. Werken wij aan den bloei der werkmanskringen."* (6)

Op 2 augustus 1914 brak de Eerste Wereldoorlog uit en in geen tijd stonden de Duitsers aan de IJzer. Vier bange oorlogsjaren brachten ellende, dood en vernieling. Op 15 oktober 1914 schorste de bezetter de publikatie van alle dagbladen, maar kwam kort daarop op zijn beslissing terug.

De Gentse dagbladen *De Ghentenaar-De Landwacht, Vooruit, De Gazette van Ghent, Le Bien Public* en *Het Volk* verschenen opnieuw. Alleen *La Flandre Libérale* liet niets meer van zich horen. Op 10 november 1918, daags vóór de Wapenstilstand bracht *Het Volk* reeds een speciaal bevrijdingsnummer. Een primeur die bewijst hoe efficiënt de verslaggeving was van dit dagblad.

Elie E. BLADUCK

Volgende maand: *„Het Volk" in het Interbellum en na W.O.II*

Bronnen

(1) Johan Ballegeer, *Wij trouwen als de keizer komt.* Biografie over Lieven Bauwens. Uitgev. Altiora 1990. 224 blz. 345 fr. Verkrijgbaar bij boekhandel Schoonaert te Roesbrugge.

(2) M. D'Haese, *Katalogus Museum Meerhelm,* 1979, 56 blz.

(3) Lichaam en Hygiëne, *Katalogus van de tentoonstelling in het Bijlokemuseum* van 21.12.1984 tot 17.2.1985. blz. 18 en 23. Citaten van Achilles Musschе.

(4) Robert Rock, *Zo streed Eylenbosch.* Uitg. Het Volk Gent 1954. 350 blz. en 16 buitentekstplaten (blz. 28 en blz. 196).

(5) Lodewijk De Raet, *Vlaanderens economische ontwikkeling in Vlaamsch België sedert 1830.* Deel 6 Uitgev. A. Hoste Gent 1912.

(6) Hulde Eylenbosch te Gent dec. 1899.

We verwennen onze **MA** eens extra op **12 mei**

bij aankoop van 5 stuks: GRATIS vergiet

LAGOSTINA

VEGA SUPER
– 10%

SNELKOKERS
– 20%

anti-kleef koekepan
Ø 16 tot Ø 30
vanaf 245 fr.

swedishcook

ELEKTRO CAPPOEN
Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8972 ROESBRUGGE

KLEINE FISKALE KRONIEK

Over fakturen en dagontvangstenboek

De afrekening van de beroepsbedrijvigheid die bij de aangifte moet gevoegd worden, moet steunen op kontroleerbare gegevens.

Indien dit niet het geval is, kan de administratie de inkomsten bepalen bij vergelijking met de afrekening van *drie* belastingplichtigen die hetzelfde beroep uitoefenen in nagenoeg dezelfde omstandigheden.

Een taxatie bij vergelijking is zelden voordelig, daarom moet ze vermeden worden.

De administratie kan redenen vinden om de boekhoudkundige gegevens niet te aanvaarden, in volgende omstandigheden :

1°.- als de verkoop- of uitgaande fakturen onvoldoende gedetailleerd zijn. Fakturen met een opgave in de aard van : „uitgevoerde werken aan... voor de som van... " zijn niet aan te bevelen. Fakturen moeten toelaten de soort geleverd materiaal na te gaan; de hoeveelheid gebruikte materialen na te zien. Zij moeten tevens het gepresteerde werk vermelden.

2°.- als de dagontvangsten ingeschreven worden in het kasboek met slechts een globaal bedrag, zonder details en zonder dat er verantwoordingsstukken bestaan.

De administratie moet immers in de mogelijkheid zijn de aangegeven inkomsten te onderzoeken.

Er zijn in verband met die kwestie arresten geveld door het Hof van Beroep te Gent op 20 maart 1990 en door het Hof van Kassatie op 19 april 1990.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fiskaal Adviseur HESAL

ATELIER CHARLES DENUT

Van 1 tot 31 mei stelt Marc Maddelein uit Diksmuide er zijn verzameling Jukeboxen tentoon.

Volgens het woordenboek is een jukebox een toestel dat na inworp van een geldstuk een grammofoonplaat uit een bepaald programma ten gehore brengt.

Het was de Amerikaan Rudolph Wurlitzer die in 1934 de eerste juke-box ontwierp met de naam Wurlitzer P10. Er werden slechts 4493 exemplaren geproduceerd.

Op de tentoonstelling in het Atelier Charles Denut kan men de versie Wurlitzer 1100 uit 1948 bewonderen en een latere Wurlitzer 1015. Verder een Amie I (expo '58) en een Seeburg Disco uit '75.

Het Atelier Charles Denut, Casselstraat 7, Beveren-IJzer (grens met Oost-Cappel) is open, elke dag van 9 tot 12 u. en van 14 tot 19 u. Gesloten op maandag.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :

- Jeroen Delancker, zoon van Rik en Maria Butaye (Stavele).
- Kimberly Veryepe, dochter van Eddy en Anja Logie (Beveren).

Huwelijksaankondiging :

- Johan Van De Vyver van Zottegem met Els Bonnez van Stavele.

Overlijden :

- Godelieve Masscheleyn, 64 j., weduwe van Gaston Butaye (Stavele).

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting op 18 april 1991.
Wonnen 3 partijen :

1.	Gast Leopold	344 p.
2.	Looten Alida	334 p.
3.	Nuttens Furcy	320 p.
4.	Craeye Albert	301 p.
5.	Muylle M.-Louise	265 p.
6.	Baes Paul	258 p.
7.	Goussey Maurice	252 p.
8.	Soetaert Gerard	221 p.
9.	Alleman Rosanne	206 p.

H. BLOEDPROCESSIE TE VOORMEZELE-IEPER

Op zondag 26 mei a.s. gaat te Voormezele - een deelgemeente van Ieper - de H. Bloedprocessie uit.

De processie vangt aan te 15 uur stipt. Deze herdenkt het verhaal van Isaac, tweede abt van de abdij, die in 1152, van één van zijn reizen naar Rome bij de paus de H. Bloedrelikwie meebracht. Deze historische gebeurtenis wordt nu nog ieder jaar herdacht in dit dorpje in de frontstreek, waar ook alles werd verwoest. Gelukkig de relikwie kon goed bewaard blijven.

Meer dan 650 deelnemers beelden er de geschiedenis uit van Voormezele en ook taferelen uit het Oude en het Nieuwe Testament.

Een hele prestatie voor een dorp met nog geen duizend inwoners.

De processie is het sluitstuk van een negendaagse noveen, die aanvangt op zaterdag 18 mei met een avondmis te 18 uur; op de vooravond van Pinksterhoogdag. Tijdens de noveen is er een mooie tentoonstelling in de kerk over „Mariadevotie in West- en Frans-Vlaanderen".

Het loont zeker de moeite om eens naar Voormezele te gaan voor de tentoonstelling én voor de processie.

BEGRAFENISSEN GRAFZERKEN GRAFKELDERS
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof.O.Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

LAGERE SCHOOL ROESBRUGGE

Op 24 april organiseerde het V.T.I. te Poperinge haar tweede Biathlon. Alle leerlingen van het 6e leerjaar van groot Poperinge kwamen in aanmerking om deel te nemen. Er was opnieuw een wisselbeker voorzien en die was in het bezit van onze school.

Na de proef werd de beker opnieuw toegekend aan het 6e leerjaar van Roesbrugge. Proficiat aan allen.

VEEPRIJSKAMP TE ROESBRUGGE

Op donderdag na Pinksteren, 23 mei, te 9.30 uur vindt de jaarlijkse veeprijskamp plaats voor rood vee van het gewest Proven. Het programma van vorig jaar blijft behouden voor de vrouwelijke dieren en zoals in het verleden worden opnieuw een hele kudde koeien en gekalfde vaarzen verwacht op de markt te Roesbrugge. De prijskamp voor jonge stieren blijft behouden maar dan op voorwaarde dat minstens vier dieren worden ingeschreven. De deelnemers kunnen alvast rekenen op een goede prijzenpot en mooie naturaprijzen. Gedurende de prijskamp zijn voor de toeschouwers talrijke nuttige tombolaprijzen te winnen. Op vrijdag 24 mei worden de prijzen uitbetaald tijdens het vriendenmaal in „Het Jagershof" te Proven. Iedere sympatisant is er welkom.

Schilder- & decoratiebedrijf
B. RYCKEGHEM-DUERINCK
- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
  rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40 09 40

KINDERPARLEMENT TE DIKSMUIDE

Zeven basisscholen, 300 leerlingen, 15 verkozenen, 7 sprongen langs de IJzer, 1 kinderparlement en nog veel meer vragen aan 1 minister !

23 maart 1991 was voor de IJzervallei een zeer merkwaardige datum, want dan werd te Diksmuide op plechtige wijze het eerste Kinderparlement van de IJzervallei geïnstalleerd.

Met de brochure „Wijzer met de IJzer" hadden de kinderen van deze 7 basisscholen zich gedurende enkele maanden verdiept in het tema „De IJzer". Dit gebeurde echter overal zo grondig en zo entoesiast dat de kinderen zich opeens vragen begonnen te stellen. Ze waren zich zo bewust geworden van hun eigen invloed op hun milieu. Ze leerden hoe belangrijk de IJzer in de loop van de geschiedenis wel geweest was, bij de Morinen en de Romeinen, bij de inval van de Noormannen, bij de Geuzen en de lakenhandelaars uit Ieper, bij de soldaten in de Eerste Wereldoorlog. Ze leerden ook hoe de bodem is samengesteld, en hoe je thuis moet omspringen met drinkwater, met detergenten en waspoeders, en met het vele dagelijkse afvalwater.

Maar in elke school van de Zevensprong bleek al vlug dat niet op elke vraag een afdoend antwoord kon worden gegeven. Bijvoorbeeld : wat staat er te gebeuren met het verloederde jaagpad langs de IJzer... wat met de overbemesting en de lozingen van uit de riolen en de industrie... wat met de Hooipiete ter hoogte van Lo-Fintele... wat met de sterk vervuilde Handzamevaart in Diksmuide... hoe kan dat verder met de Nieuwpoortse slachterij die nog steeds rechtstreeks bloed en soms varkerspoten in de haven loost...?

Heel veel vragen waarop geen duidelijk antwoord kon gegeven worden, althans niet in de klas.

Daarom werd beslist naar de minister te stappen, of beter nog, laat ons de minister uitnodigen om onze vragen te aanhoren ! Dit idee werd volledig uitgewerkt, en per school werden twee vertegenwoordigers verkozen om zich te verenigen in het Kinderparlement van de IJzervallei.

Om zeer duidelijk te tonen dat iedereen het meende werd het Parlement dan ook zeer officieel geopend, in aanwezigheid van enkele ouders, leerkrachten, vrienden, lokale politici en vanzelfsprekend Minister van Leefmilieu, Theo Kelchtermans.

Elke school bracht haar eigen probleem op een eigen, kreatieve manier naar voor.

Een kort overzichtje :

1. Het oude jaagpad langs de IJzer zou een erg aantrekkelijk wandelpad kunnen worden. Hiervoor moeten de nodige herstellingen aan de bruggetjes en het pad worden aangebracht.
2. Het jaagpad zal ook verder ieder jaar moeten gemaaid en onderhouden worden. Bovendien zouden enkele bordjes met uitleg wat meer kunnen vertellen aan de wandelaars over onze mooie streek.

3. Het is jammer dat de IJzer zo vuil is. We vragen dat de Minister iets doet aan de overbemesting en aan de lozingen vanuit de riolen en de industrie.
4. De Hooipiete is een houten brug over de IJzer ter hoogte van Lo-Fintele. Als dit historische bruggetje zou hersteld worden, kunnen we de toeristen iets leren over de Broeken en de geschiedenis van de IJzer.
5. Ook de handzamevaart is heel sterk vervuild door landbouwers en door ons allemaal via de riolen. We verwachten van de Minister een vlugge oplossing. Want hier in de streek wordt ook drinkwater gemaakt.
6. Het landschap in de streek is erg lelijk geworden. In Frankrijk hebben we gezien dat er nog vele heggen en kleine bosjes zijn. De Minister moet zorgen dat het ook hier aantrekkelijker wordt en dat er wat gedaan wordt aan die betonnen schuren en rijen varkensstallen.
7. Een slachterij in Nieuwpoort loost nog steeds afvalwater in de IJzer. Wil de Minister er ook voor zorgen dat er hier een einde aan komt.

Ondertussen is het Kinderparlement reeds een goeie maand „oud" en de vele reakties stromen binnen op het sekretariaat in het kasteeltje De Blankaart te Woumen.

Ook voor onze school blijven enkele leuke verrassingen. Parlementslid Stefaan Benauwt vertrok met een vijftal andere afgevaardigden voor een heus interview naar *De Gazet van Antwerpen* (27 maart 1991).

En op 18 april 1991 streek een heuse reportageploeg van de Franse televisiezender FR3 neer in onze school. Er werd les gefilmd in het vijfde en zesde leerjaar, de inspekteur kwam aan het woord, een stukje Roesbrugs landschap werd vastgelegd en Steve Parmentier en Sandy Rondelé gaven kort een antwoord op enkele vraagjes. Een hele belevenis, als je het ons vraagt ! Deze uitzending wordt op zaterdag 18 mei getoond op FR3 vermoedelijk om 12 u. 's middags in een programma met regionaal nieuws. Allen kijken hoor !

En als hoogtepunt heeft de Minister van Leefmilieu alle kinder-parlementairen uitgenodigd voor een bezoek aan Brussel : eerst een gesprek over de problemen rond de IJzer, en na het Kabinet van de Minister een bezoek aan het echte Parlement. Maar daarvoor moeten we nog een definitieve datum afwachten.

Vrije Gemengde Basisschool
t.a.v. Dhr. Geert Six
Prof.O.Rubbrechtstraat 36
8972 Roesbrugge

Eerwaarde Zuster,
Beste Leraren,
Beste jongens en meisjes,

Ik heb vernomen dat uw school een lessenproject heeft opegzet rond de rivier De IJzer, die wel eens de 'Jordaan van de Westhoek' wordt genoemd. In de lessen geschiedenis, aardrijkskunde, werkelijkheidsonderricht, enz. wordt uitvoerig aandacht besteed aan deze rivier.

Welnu, het verheugt me dat de school inspanningen levert om de IJzer beter te leren kennen. Enkel door de stroom te kennen kunnen jullie er echt van houden.

De IJzer is een heel speciale rivier en wij, Westvlamingen, hebben er veel aan te danken. Reeds in de middeleeuwen was de IJzer een belangrijke verkeersader. Roesbrugge - waar uw school gelegen is - kende een grote welvaart danzij de haven die aan de IJzer was gelegen. Vele binnenschepen werden dag in dag uit gelost of geladen aan de kaai van Roesbrugge.

De rivier die zo'n welvaart bracht voor de streek, wordt vandaag de dag echter bedreigd door vervuiling. Nu jullie in school veel over de IJzer hebben geleerd, reken ik erop dat jullie een steentje zullen bijdragen om de IJzer weer zuiver te krijgen. Jullie zullen ongetwijfeld al gehoord hebben dat de naam 'IJzer' komt van het oud-Keltische woord ISER-A, hetgeen betekent 'zuiver water'.

In de hoop dat jullie zich allen zullen inzetten voor het behoud van een zuivere en propere IJzer, teken ik

Met vriendelijke groeten,

De Gemeenschapsminister
van Onderwijs
Daniël COENS

4%
BASISPREMIE

AANGROEIPREMIE
+2%
GETROUWHEIDSPREMIE

PLUS-SPAREN

- geen minimum inlage vereist
- geld blijft steeds beschikbaar
- STAATSWAARBORG

ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba

Provenplein 39A • 8972 PROVEN
tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na diensturen : 30 02 58

KREDIET a.d. NIJVERHEID

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming
FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL

FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

Massieve stijldeuren

SCHRIJNWERKERIJ

REGHEERE

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

KWALITEIT
& VERTROUWEN

- Algemene timmer- en schrijnwerken
- Keuken- en binnenhuisinrichtingen
- Rolluiken & houten trappen
- Eigen plaatsing van P.V.C-ramen, -deuren en -veranda's
- Specialiteit : eigen fabrikatie van ramen, deuren en veranda's in tropisch hardhout
- Nieuwbouw - Verbouwing Herstelling

ROLAND VERYSER

Waaienburgseweg 11a - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 79

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Altijd meer
en altijd sneller,
altijd groter
en altijd feller :
in Amerika bedacht,
heeft menigeen
veel leed gebracht !

Aan het bio-ritme
van de mens
zit ergens toch
een grens !

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 79
8972 HARINGE
tel. 057/30 02 07

c.v. RIMAL

· ALGEMENE VOEGWERKEN
· ELASTISCHE VOEGEN
· RENOVATIE VAN GEVELS
· HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Huwelijken :
- Franky Vandermeulen van Watou met Patricia Deloz van Roesbrugge-Haringe.
- Bernard Neyrinck van Roesbrugge-Haringe met Nadine Faghel van Steenvoorde (Fr.).

Overlijdens :
- Noël Veryser, 30 j., ongehuwd.
- Marguerite Billiet, 88 j., weduwe van Gerard Candaele.

FIETSTOCHTEN

De grootouders - lid van de Bond van Grote en Jonge Gezinnen - hebben een uitnodiging gekregen waarop stond dat de nationale wandeldag plaats heeft op 2 juni. Doch in plaats van een wandeldag is het een *fietsdag*.

We zullen dan de Pieter de Pensjagerroute, die 11 jaar geleden werd uitgestippeld, eens overdoen (met een ommetje naar „Den Haezepoule"). Vertrek om 14.30 u. aan de brug te Roesbrugge.

Maandag 11. zijn we gestart met onze wekelijkse fietstochtjes. Alle grootouders - ook niet-leden van de Bond - en allen die houden van gezonde beweging worden uitgenodigd om aan een gezapig tempo, langs rustige landelijke wegen, mee te fietsen.

We starten iedere maandag om 14 u. op de markt te Roesbrugge. Onderweg houden we een korte halte en om 16 u. zijn we terug.

Vergeet ook niet dat er op dinsdag 14 mei om 14.30 u. bij Patrick Gunst een voordracht gegeven wordt door de heer Paul Demeulemeester uit Harelbele over : „Weet wat je kiest en koopt !" Daarna is er koffietafel en tijd voor een gezellig babbeltje.

BRANDWEER - OPEN DEURDAG

Op zondag 2 juni eerstkomend zet de plaatselijke brandweer de deuren van haar brandweerarsenaal in de Haringestraat wijd open voor het publiek.

Vanaf 15 uur kunt u er een kijkje nemen op de brandweerwagens, het materieel en de Dienst 100.

Vanaf 17 uur in het arsenaal : barbecue ten voordele van de sociale werken van de brandweer.

Voor deelname zijn er vooraf kaarten te verkrijgen bij de leden van het plaatselijk brandweerkorps. Prijs 270 fr. (2 consommaties inbegrepen). Iedereen is van harte welkom.

TE HUUR

• **WOONHUIS met tuin en garage**. Gelegen te Beveren-IJzer, Grensstraat 13. Zich wenden : tel. 057/30 02 35.

HET GOLDEN SPAARBOEKJE
RENTE : 8,75% BRUTO
(netto : 7,875%)

Valuta:
de dag van de verrichting zelf
Het *saldo van het spaarboekje* moet gemiddeld minimum **150.000 fr.** bedragen.

ARGENTA
uw appeltje voor de dorst

Uw kantoorhouder :
KRIS ROSSEEUW
Provenplein 48
PROVEN
Tel. 057/30 03 55

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND APRIL

Kaartingen

• Haringe, in de schoollokalen
dinsdag 7 mei
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 28 mei
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 11 en zondag 12 mei
smijting voor de leden

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 11 mei
smijting voor de leden

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
vrijdag 24, zaterdag 25
en zondag 26 mei
smijting voor de leden

• Roesbrugge, café „Handelshuis"
zaterdag 1 juni
smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

• Dinsdag 14 mei : feestvergadering. 19 u. : mis, daarna koude schotel bij P. Gunst en dia's over „100 jaar Boerenbond" - prijs : 350 fr.

• Dinsdag 28 mei : jaarlijkse reis naar Brugge, Damme en het Zwin. Prijs 660 fr. Vertrek om 7.45 u. op de Markt te Roesbrugge. Inschrijven bij Mevr. Vanstraeseele - tel. 057/30 07 71.

A.C.W. - ROESBRUGGE-HARINGE

• Ook dit jaar krijgen we op O.L.H.Hemelvaart 9 mei onze gezinsvriendelijke Rerum Novarumviering, georganiseerd door de plaatselijke A.C.W.-besturen. Daartoe nodigen we alle leden uit, zowel. A.C.W., C.M. Ziekenzorg, K.A.V., Jong-K.A.V. als K.B.G. met het ganse gezin op onze feestelijke aktiviteiten.

- 10.45 u. : Plechtige eucharistieviering voor het welzijn van alle levende en overleden leden uit onze beweging.
- 13.30 u. tot 14.30 u. : Vertrek van de familiezoekwedstrijd over een afstand van 6 km. Dit wordt een mooie wandeling in de natuur gevuld met allerlei attrakties en proeven die zowel te voet, per fiets, of per wagen kunnen afgelegd worden. Bij aankomst wordt je vergast op belegde broodjes waarna de prijsuitreiking.
- 19.00 u. : Grote jaarlijkse prijskaarting. Daarnaast is er ook de bolling door de uil met 1.200 fr. vooruit + inleggeld.

BRANDWEER
ROESBRUGGE-HARINGE

ZONDAG 2 JUNI

vanaf 15 uur
OPEN DEURDAG

vanaf 17 uur
BARBECUE
Prijs : 270 fr.

BRIEFJE VAN

, EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Ik kreeg onlangs een paar brieven van trouwe lezers, die ons gelukwensten omdat de kleine IJzerbode *toch af en toe iets durft te schrijven, waar de grote gazetten schroomvol over zwijgen of maar voorzichtig durven aanraken. Dat komt natuurlijk omdat* De IJzerbode *volledig onafhankelijk is, geen staatssubsidies ontvangt - die we ten andere radikaal zouden weigeren - noch vergoedingen krijgt van een of andere partij of kapitalistische kliek. Wie dus de waarheid wil kennen, moet* De IJzerbode *lezen. Uit kleine lantaarntjes straalt het felste licht.*

Ik kan je daarvan nog een ander voorbeeld geven. We weten het nu intussen allemaal, het kommunisme is grandioos mislukt. In principe steunde het op een prachtige ideologie : een klassenloze maatschappij, die samengehouden wordt door een verheven solidariteit, waarin iedereen werkt voor de totale gemeenschap, die instaat voor het welzijn van allen. Subliem ! Maar omdat de meeste mensen in feite rondzeulen met, diep in hun hart, het devies : „moi d'abord", is de boel feestelijk mislukt. Het eens zo hoog opgehemelde sociaal-ekonomisch systeem van het Oostblok - waarin zelfs tal van onze Westerse intellektuelen geloofden - is uitgedraaid op een katastrofe als nooit te voren. Jammer dat Karl Marx niet meer in leven is. Wat hij voorspelde aan het kapitalisme is precies het kommunisme overgekomen. Momenteel is bijna iedereen in het destijds zo gevreesde Oostblok te beklagen. Ook de jeugd. En omdat de jeugd de toekomst is, moet daaraan in de eerste plaats iets gedaan worden. Er moet hulp komen van buitenshuis ! En op wie doet men beroep ? Niet op Washington, Londen of Parijs, maar op ... Koekelare ! Uit kleine lantaarntjes straalt het felste licht !

't Stond in de krant. De Koekelaarse burgemeester Gaby van der Cruyssen is naar Moskou vertrokken, op uitnodiging van Vadim Menshov, lid van het Russische parlement en voorzitter van de Kommissie Jeugdbeleid. Men wil in Moskou weten hoe men te Koekelare de jeugd klaarstoomt voor de toekomst. Ze zullen daar raar opkijken, want 't is zeer eenvoudig : te Koekelare laat men de jeugd boompjes planten ! Noch min, noch meer. En om dat te bewijzen heeft de burgemeester foto's meegenomen.

Straks zullen waarschijnlijk alle jonge Russen tussen 12 en 20 jaar boompjes moeten planten... en de toekomst is verzekerd !

„Niet te geloven", *zegt Gusta,* „waarin een Westvlaams plattelandsdorp groot kan zijn !"

Koekelare dedju !
Pol

SCHOONHEIDSINSTITUUT

VALERIE

Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51
Op afspraak

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet
Roesbruggestraat 4
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

Bernard WYFFELS

Algemene bouwwerken : nieuwbouw en verbouwing dakwerken

Molenwalstraat 1
8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 04 54

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01
Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

MAATWERK in meubels en keukens

Jarenlange ervaring en vakbekwaam personeel zorgen ervoor dat elke opdracht precies wordt uitgevoerd volgens uw wens.

Kom rustig rondkijken in onze toonzaal. Keuze uit standaardkeukens BOSCH of eigen preciesiemaatwerk in keukens, interieurs en winkels.

alleenverdeler BOSCH

meubels declerck

weegschede 36 058/29.90.98
GYVERINKHOVE

Een kado voor uw KOMMUNIKANT !

WALKMAN
vanaf *600 fr.*

KLOKRADIO
vanaf *899 fr.*

RADIORECORDER
Philips - Siera - Panasonic
vanaf *2.000 fr.*

REKENMACHINES TEXAS
vanaf *495 fr.*
met 2 jaar waarborg

TAFEL- en BUREAULAMPEN
vanaf *499 fr.*

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 • 8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

— *HUWELIJKSLIJSTEN* —

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

't Wos op 'n woensdag te vullen in de zomer, dat Wieze Casteels en Maine Schrevels van Pollinkhove, tegaare naar de markt gingen naar Veurne. Wieze ging om 'n paar nieuwe beste schoenen, omdat ze ollichte naar de bruiloft van heur zuster moeste. Maine ging mei om 'n keer buiten te zyn...

„Maar 'k gaan toch meteen 'n keer kyken achter entwaar 'n zomerkleed !" zei Maine.

Welgezind kroopen ze op den autobuus... Maine, die anderzins oltyd kloeg over heuren rik en heuren zeeren been, wos nu niet gewaare... Ol babbelen en vertellen, waaren ze in Veurne zonder dat ze 't wisten... 't Wos schoon zunneweere en de markt krioelde ol van 't volk.

„Kom !" zei Wieze... „we gaan eerst gaan kyken voor mien schoenen !" Dat ging nogol rap. Wieze vond nogol lichte heur goeste. Ze wos kontent van 't kleur en 't model en byzonderlyk van de prys...

„'k Gaan ik nu 'n keer kyken voor 'n kleed !" zei Maine. Dat ging voorzeker 'n ander paar mouwen zyn, want Maine wos nog een van de groote volume... Ze deeden ol de kraamen en inderdaad, ze vond niet'n dat paste... 't Wos gelyk dat 't dikkers gaat, van dat kleedje dat aan heur goeste wos, hadden ze heur maate niet en van dat dat ze heur maate hadden, wos 't aan heur goeste niet...

„Zie je dat niet geern met die groote bloemen ?" vroeg Wieze.

„Oei, oei !" riep Maine... „ollezins geen groote bloemen... 'k Hèn è keer met zoo'n kleed thuus è kommen en Gusten zei da'k gelyk 'n bloemboekee was die ronddoolde !" Wieze lachte en Maine begost te zweeten...

„Foert !" zei Maine... „'k gaan er niet meer achter kyken... 'k krygen dust... en gie ?" „Ik oek !" zei Wieze en ze gingen op 'n terrasse gaan zitten en dronken elk 'n grooten bokaal... daar achter aaten ze nog 'n dubbelen „Dame Blanche" en 't wos intusschen tyd voor den autobus... In 't er naartoe gaan, kocht Maine nog zeere 'n zak karamels, om te knabbelen onder route... Ze naderden ol Pollinkhove en ze waaren maar olleene meer op den autobus. Maine moest 'n halte vroeger ofstappen of Wieze. De autobus stopte en Maine wilde nog zeere entwot zeggen in 't rechtstaan, maar heuren karamel, dat ze knabbelde viel uut heuren mond... Ze bleef daar staan kyken tusschen de zetels...

„Héwè, madame !" riep den chauffeur... „wuk is dat, ga je gie nu ollichte ofstappen ?!"

„Maar ,'k zyn hier entwaar mien karamel kwyt !" riep Maine weere...

„Wuk, joen karamel !" lachte de chauffeur... „je zyt gie zeeker niet olgeheele djuuste... da'k ik hier gaan wachten tot da'je gie joen karamel ga vinden !"

„Jamaar !" jammerde Maine... „den ondersten helft van myn gebit hangt er nog aan !"

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
21e Jaargang Nr. 6 juni 1991
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 200 fr.

DAGBLAD HET VOLK, HONDERD JAAR. (1891-1991)
Een eeuw ,,VADERLANDSCHE GESCHIEDENIS''... (2)

Vóór Wereldoorlog I (1908) werd de drukkerij met alles wat er bij en omtrent hoorde overgebracht van de Oudenburg naar de Meersteeg te Gent. De ondertitel van de krant, *Antisocialistisch dagblad*, was sedert 1912 veranderd in *Christen Werkmansblad* en na de oorlog zag het er naar uit dat dagblad *Het Volk* - aanvankelijk een Gentse, later een Oost- en Westvlaamse aangelegenheid - nationale allures zou krijgen. Sedert 1921 bestond te Brussel het demokratisch Vlaams dagblad *De Tijd*, dat ressorteerde onder het Algemeen Christelijk Vakverbond van België (A.C.V.), waar Filip De Pillecyn, als eerste hoofdredakteur later werd opgevolgd door Robert De Man. *Het Volk* en *De Tijd* waren op toenadering aangewezen, temeer daar *Het Volk* nu niet alleen in de beide Vlaanderen goed was ingeburgerd maar ook in Vlaams Brabant bestaansrecht had verworven.
Toen in december 1926 het kontrakt werd afgesloten dat *De Tijd* op de persen van *Het Volk* zou gedrukt worden was *Het Volk*, dat aanvankelijk het gazetje was van de „christelijke" arbeiders van het arrondissement Gent, goed op weg om een volwaardige Belgische krant te worden. Dit werd nog meer duidelijk toen in 1928 het A.C.V. verzaakte aan de eigendomstitels van *De Tijd* en toen de leidende kringen van de kristelijke arbeidersorganisatie (zowel te Gent als te Brussel) bij het begin van de jaren dertig hun zegen gaven over *Het Volk* dat sedert 7 februari 1932 de signatuur van *Katholiek Democratisch Dagblad* kreeg.

Onder W.O. I had *Het Volk* zich aan de Duitse censuur onderworpen, verscheen ongestoord verder, maar stelde zich tot doel onder deze sombere periode zijn lezers zedelijk te steunen, stoffelijk zoveel mogelijk te helpen en hen te vrijwaren voor ontmoediging.
„Het was voorzeker een delikate taak een dagblad te besturen en op te stellen zonder enerzijds de vaderlandse waardigheid te bezoedelen voor enige lieftalligheid t.o.v. de bezetter" (1).

Na de oorlog werd alle zorg besteed aan exacte berichtgeving. Op 21 maart 1925 verscheen de krant op een formaat dat vier maal groter was dan bij de stichting. Op 12-13 december van hetzelfde jaar verscheen ook *Het Zondagblad* als bijvoegsel van het dagblad wat de kostprijs van 15 naar 17 centiemen deed stijgen. Deze bijlage, voorloper van het huidig populair *Zondagsblad*, dat nu als een kleurrijk wekelijks magazine verschijnt en 35 fr. kost, besloeg toen vier smalle in

➡

Een der drie vliegtuigen die door „Het Volk" werden gecharterd om 'vliegens'-vlug de speciale „Ronde van Frankrijk"-editie over gans Vlaanderen en een deel van Nederland te verspreiden, is pas op een grasveld geland...

octavo geplooide rooskleurige bladzijden en gaf als ondertitel een wijze zedenles mee : *Door lezing tot ontwikkeling*. Sedert 1952 zou het *Zondagsblad* los van de krant verschijnen. In 1925 bevatte het een rubriek *Geestelijk Leven, Vrouwenblad, Reisbeschrijving uit Noord-Afrika, Maatschappelijke Beweging* en een fel gegeerde feuilleton van Warden Oom (Edward Vermeulen) *De Zwarte Pokken*.

Het Volk floreerde en weer werd uitgekeken naar een groter en ruimer pand waar expansie mogelijk was.

In 1934 werden de gebouwen aangekocht van de vroegere weverij *Colonia* in de Toekomststraat 22, tijdens W.O. II omgedoopt in de Forelstraat. Pand midden een volkse buurt met typische Gentse beluiken waar in de tweede helft van de 19e eeuw de dompelaars van wevers en spinners op elkaar gepakt werden (2). Daar zijn momenteel nog alle diensten ondergebracht, zoals tijdschriften, handelsdrukkerij, boekhandel, enz. In oktober 1937 werd te Brussel de *Pressa Catholica* opgericht. Deze vennootschap was een concentratie van vier katolieke bladen met de bedoeling één gezond dagbladbedrijf tot stand te brengen. Dit waren *Het Volk-De Tijd, De Courant, Vingtième Siècle* en *La Cité nouvelle*. Machines werden opgeladen en samen met nogal wat personeel richting Brussel gestuurd.

Het zou echter weer niet lang duren. Na één jaar gedwongen verblijf in de hoofdstad werd voor een tweede keer de terugtocht naar de Arteveldestede aangevat (3).

Handig en... in de handliggend

Eind december 1939 was *Het Volk* weer thuis te Gent. Na twee gedwongen quarantaines te Brussel (1894-95 en 1937-39) kon men de warmte en de hartslag van de moederschoot weer ervaren, die bevruchtend inspireerde. In de nacht van 31 december 1939 werd de gigantische rotatiepers „Wifag" in werking gezet.

„Onze nieuwe rotatiepers, welke 100.000 bladen van 12 bladzijden kan drukken in één uur is een technisch wonder, zwevend op zijn basis van kurk en beton : onzichtbaar bijna, in een stalen kast, draaien en wentelen de ontelbare assen en wielen, geruisloos en onfaalbaar" (1).

Aan die rotatiepers was een hele geschiedenis verbonden. Ze was bestemd voor het *Wiener Tageblatt* dat er van te voren een flinke som voor betaald had aan de bouwer Winkler-Fallert in Bern. Toen kwam echter de *Anschluss* met het gevolg dat het kontrakt opgezegd moest worden, ook al omdat de direkteur van het *Wiener Tageblatt* een jood was. *„Een tegenvaller voor Wifag, die met de rotatiepers was blijven zitten, maar een meevaller voor „Het Volk", daar ze de onmiddellijk leverbare machine bijzonder goedkoop kon verwerven. Het nadeel, dat achteraf een voordeel zou blijken te zijn, was de grootte. De rotatiepers was geconstrueerd naar het formaat van Oostenrijkse kranten (315 × 469 mm), een veel kleiner formaat dan het in België gebruikelijke"* (3).

Dit specifiek en handig formaat met leesfaciliteiten op trein, tram en bus was na een tijd zo goed bij de lezer ingeburgerd dat men er moeilijk afstand kon van doen, als de moderne multicolor vierkaternenkrant begin maart 1985 zijn intrede deed. Voor de trouwe lezer van het handig *Volkske*, wekte die modernisering nogal wat wrevel. Een „Eresaluut" op de frontpagina van vrijdag 1 maart 1985 klonk als een krop in de keel :
„Wij hebben gisterenavond voor het laatst onze krant op de typorotatiepersen (315 × 469 mm) gedrukt. Wij stappen een nieuw technisch tijdperk binnen. Daarom dit ere-saluut voor de tientallen miljoenen exemplaren die uit de machine zijn gerold...".

Enkele maanden nadat de Wifagpers in werking was, brak bij ons eveneens de oorlog uit. Kort daarop op donderdag 31 oktober 1940 verscheen onverwachts op de eerste pagina van *Het Volk* volgend bericht : *„Schorsing van ons blad : Ten gevolge der tijdsomstandigheden zien wij ons verplicht aan onze trouwe lezers te melden dat ons blad vanaf dit nummer geschorst wordt."* Vier lange bezettingsjaren zouden volgen. *Het Volk* zweeg in alle talen...

Na W.O. II

Na W.O. II was de technische opmars ook bij de dagbladpers niet meer te stuiten. *Het Volk* deed tijdig mee en is nu een der modernste en meest bloeiende en boeiende kranten geworden uit het keuzeaanbod van het dagbladarsenaal van de Lage Landen aan de zee. Eén wens, mocht *Het Volk* en al de andere dagbladen in deze moeilijke tijd van vervlakking, passief audio-visueel tijdverdrijf en verheerlijkte beeldkultuur er in slagen de kop boven water te houden : *Luctor et emergo !* Mocht de twintigste eeuw niet als de teloorgang van het geschreven woord bestempeld worden, maar achter de computer-mens, de mens van vlees en bloed blijven waarderen : De lezer, spreker, schrijver en luisteraar die aktief met zijn morgenkrant zijn horizonten verruimt en kennis verwerft.

Mijn énig en groot verlangen als kind, kort na de Bevrijding van 1944, was later, als ik groot en wijs zou zijn, bij *Het Volk* te mogen werken. De omstandigheden ter plekke waren koren op de molen van groot verlangen, voedsel eigenlijk voor mijn rotsvaste overtuiging.

In het dorpsschooltje van Schuiferskapelle, las meester Oscar in 't derde studiejaar mijn opstelletjes voor in de klas en bezwoer me later reporter te worden. Meesters zoon, Elie Serruys, familie-van-familie wiens voornaam ik geërfd had, was hoofdredakteur bij *Het Volk*. Met de hoed in de nek en in een aureool van sigarenrook gehuld, heb ik hem ontelbare malen te voet en met langzame haast de weg van mijn dorp naar 't station te Tielt zien afleggen. Het leek er op dat hij van ons een beetje schrik had. Hij koos tijdig de andere kant van de kasseiweg waar wij als een hoop straatbengels te ravotten lagen. Hij was alleszins een geleerd en wijs man, genoot de achting van alle simpele luiden uit onze straat en wat als het summum van gezag en faam gold, Elie werkte op *Het Volk*. Vóór de oorlog was hij doctor in de rechten geworden aan de KUL en werkte tot aan het uitbreken van de oorlog bij *Het Belang van Limburg*. Na de snikhete meimaand van 't jaar veertig, toen de meeste kranten niet meer verschenen ging Elie Serruys op de *Nationale Landbouw- en Voedingscorporatie* werken. Op deze dienst ontmoette hij landbouwingenieur Robert Reyntjes opnieuw, die voor de oorlog direkteur was van *Pressa Catholica*. De twee oudste kinderen van Reyntjes, Jan en Paul, werden door toedoen van Elie als bleke stadsmusjes bij hereboer Sierens „geplaatst" op een boogscheut van ons huis. Het werden mijn beste speelkameraadjes onder de oorlog, al was de oorlog in ons vredig dorp niets meer dan op een verwaaide keer het inkwartieren van het een of ander verloren gelopen Duits detachement. De boerestuten van boer Sierens, dik belegd met smout en spek deden wonderen. Jan en Paul kregen kleur op hun wangen, vochten voortreffelijk en werden vrij vlug zo normaal als de meeste straatbengels uit onze buurt. Toen in september 1944 de Polen zonder slag of stoot over onze kasseiweg reden, trokken zij 't jong vrouwvolk op hun tanks en werd boer Sierens, die als oorlogsburgemeester geen puit kwaad had gedaan, door de *Witte Brigade* van Tielt opgenomen en één nacht vast gehouden.

Dit was voor ons dorp de zgn. repressie. Sierens werd excuses aangeboden en de oorlog was voorbij.

In 't putje winter, eind 1944, kreeg ik af en toe 1 fr. van mijn vader om de krant *Het Volk* te halen, eerst naar Tielt, later bij Houtekier in ons dorp.

Jan en Paul vertelden me dat hun vader „baas" was van *Het Volk*. Niemand anders kon dit zeggen. Meester Serruys, die met de schoonzus van mijn oom gehuwd was en bij ons thuis ook zo wat als familie beschouwd werd, had schoon praten dat ik reporter moest worden. Mijn vader vond dat flauwe kul en mijn droom werd als een zeepbel doorprikt. Ik vloog in de Torhoutse Normaalschool, daar moest ook geopsteld worden.

In de jaren zeventig schreef ik enkele monografieën in de *Vlaamse Toeristische Biblioteek* die op *Het Volk* gedrukt werden, maar het Deus ex machina kwam er pas in 1983. Toen was het geen jeugddroom meer, maar toch kwam ik bij *Het Volk* terecht. Toen was vader Reyntjes al lang dood en Romain Van Tongerlo had hem als direkteur-generaal opgevolgd.

De rotatiepers van Winkler-Fallert, die slechts van 31 december 1939 tot 31 oktober 1940 gedraaid had, was zo goed als nieuw en had vier jaar lang onder een vette smurrie gestaan. Na de Bevrijding, eind 1944, werd het een opwindende gebeurtenis deze weer op gang te brengen. Negen linotypes ratelden onieuw in

(vervolg blz. 87)

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (36)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellinck / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Het Cruijde-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruydtboeck / Simon Stevin van Brugge / Johannes Baptista van Helmont / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Chirurgijn Jan Palfijn / Troost der Armen... / Martinus van Hille / Het duo Verheyen-Sassenus / Engelbertus Capueel / Taaltoestanden en wetenschappen in de 18e eeuw / De publikaties van Vilain XIIII / La Société littéraire de Bruxelles / Vroedkunde / Van Bavegem en Van Daele / Jan Bernard Jacobs en Jan Albert Roselt / De Theresiaanse Akademie / Petrus Engelbert Wauters / Jozef-Frans Kluyskens / Kesteloot en Sommé / Heroprichting van de Akademie / Het wetenschappelijke leven in de Hollandse Tijd / De Belgische verfransingspolitiek / De taalminnaren op de bres / De stichting van het Willemsfonds / De Grievenkommissie / Het Davidsfonds / De natuurwetenschappen in het onderwijs / Het taalpartikularisme / De vaktaal van "Rond den Heerd" / Wetenschap in de tijdschriften / De laatste decennia van de 19e eeuw / De Vlaamse Akademie / Het Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres / De strijd voor Vlaams Hoger Onderwijs / De Raet contra Mac Leod / De Vlaamse hogeschool op Parlementair terrein / Buiten de universiteit / De sjouwers van de stenen / De von Bissing-universiteit / Toen doofde het licht...*

Prof. Jan Emiel Vliebergh (1872-1925) die in 1907 Nederlandstalige vakantieleergangen organiseerde te Leuven.

Vlaams wetenschappelijk leven te Leuven

Steunende op artikel 17 van de grondwet, die in vrijheid van onderwijs voorzag, hadden de Belgische bisschoppen in 1834 een eigen universiteit opgericht te Mechelen, die het jaar nadien naar Leuven werd overgebracht, waar de in 1817 ingestelde rijksuniversiteit was opgedoekt. Met de vestiging te Leuven beschouwde deze nieuwe universiteit zich als de erfgenaam en voortzetting van de eeuwenoude Brabantse universiteit.

De onderwijstaal was er Frans, afgezien van het kollege Nederlandse letterkunde, dat er door kanunnik David werd gedoceerd, maar de sedert het midden van de 19e eeuw groeiende idee en strijd voor een Vlaamse universiteit, die zich hoofdzakelijk toespitste op Gent, vond ook weerklank in Leuvense studentenkringen. Dit leidde reeds in 1902 tot splitsing van de algemene studentenvereniging in *Fédération Wallonne* en het *Vlaamsch Verbond*, dat naderhand het *Katholieke Vlaamsche Hoogstudentenverbond* (K.V.H.V.) werd genoemd ([467]).

In 1903 werd door Frans van Cauwelaert de wetenschappelijke kring *Taal en Kennis - Studentenvereniging voor Nederlandse Wetenschap* opgericht, met als doel de beoefening van wetenschappelijke onderwerpen in het Nederlands, met nadruk op het aanleren van de Nederlandse vaktaal. Deze kring vond onmiddellijk een grote weerklank. In 1904-1905 vonden niet minder dan 14 vergaderingen plaats waarop een 20-tal lezingen werden gehouden over zeer uiteenlopende onderwerpen : filosofie, recht, geschiedenis, kunst, positieve wetenschappen, enz. Weldra ontstonden echter afzonderlijke vakgroepen of afdelingen : wijsbegeerte en letteren, geneeskunde, landbouw (die een voortzetting was van de *Landbouwkring*, gesticht in 1888). In 1908 kwam er een afdeling natuurlijke wetenschappen, voor de studenten uit de fakulteit wetenschappen en van de technische scholen. Van Cauwelaert die aanvankelijk voorzitter was van deze kring, werd toen hij als hoogleraar vertrok naar Freiburg (Zwitserland) opgevolgd door L. Frateur (1877-1946), de diergeneeskundige die te Leuven in 1908 de stichter was van het eerste Instituut voor Zoötechniek in België ([468]).

Aan de Leidse universiteit werd vanaf 1904 een jaarlijkse vakantiekursus van één week georganiseerd, waarin Nederlandse hoogleraren Vlaamse studenten hielpen bij het verwerven van de Nederlandstalige vaktaal ([469]), maar het werd geen sukses, voornamelijk omdat de Leuvense studenten weinig aangemoedigd werden om lessen te gaan volgen bij de calvinisten. Daarom werd op het kongres van het Davidsfonds van 1905 door Fr. van Cauwelaert gepleit voor Nederlandse vakantielessen in Vlaanderen ([470]). Twee jaar later werden er van 26 tot 31 augustus 1907, voor het eerst *Nederlandsche vakantieleergangen* voor leraren uit het middelbaar onderwijs georganiseerd door prof. J.E. Vliebergh (1872-1925). Dit was niet zo precies een gevolg van de oproep van Fr. van Cauwelaert, maar wel een antwoord op de bisschoppelijke *Instructions aux Directeurs et aux Professeurs des collèges libres d'humanités* van 1906, waaruit volgde dat een aantal kollegeleraren, die zelf een opleiding in het Frans hadden genoten, hun vak voortaan in het Nederlands moesten geven ([471]).

Op 17 oktober 1911 begon men te Leuven, uit vrees dat ingevolge het wetsvoorstel Franck, de trapsgewijze vernederlandsing van Gent zou tot stand komen, maar zonder veel geestdrift, met Nederlandstalige kolleges in te stellen, een paar in elke fakulteit. Zo ontstonden er naast het vak Nederlandse literatuur nog elf Vlaamse kolleges o.m. werktuigkunde, praktische natuur- en scheikunde, biologie, bakteriologie, hygiëne. Dat het alleen maar een opportunistische toegeving was, bleek uit het feit dat wanneer het wetsvoorstel Franck e.a., niet in behandeling werd genomen, er te Leuven zeven Vlaamse leergangen werden afgeschaft. Wel kwamen er vóór de Eerste Wereldoorlog weer vier bij, zodat er uiteindelijk negen vakken in het Nederlands werden gedoceerd.

Na de Eerste Wereldoorlog kwam er te Leuven opnieuw een trage vernederlandsing op gang, met amper zes nieuwe Nederlandstalige kolleges in 1920, doch respektievelijk 13 en 11 in 1921 en 1922. In 1924 bestonden er te Leuven reeds 60 Nederlandstalige leergangen gedoceerd door Vlaamsgezinde professoren die hiervoor niet eens betaald werden, aangezien geen subsidies waren voorzien. In zijn Franstalige openingsrede van het akademiejaar 1924-1925, ging de toenmalige rektor Mgr. Ladeuze bijzonder prat op het feit dat Leuven als eerste aan de vernederlandsing was begonnen, waar hij zei : „De doorvoering van het werk der vernederlandsing van het hoger onderwijs dat de Leuvense universiteit, vóór alle andere,

➡

ondernam in 1911, zal steeds grotere uitgaven eisen :...". Bij het begin van datzelfde akademiejaar werden slechts vier kolleges vernederlandst ([472]).

Uitgaande van de *Katholieke Vlaamsche Landsbond* ([473]), die in 1919 weer aktief werd, ontstond er een beperkte beweging die streefde naar de vernederlandsing van Leuven, in de eerste plaats door een verdere uitbreiding van de Vlaamse lessen. Prof. J. Sencie (1865-1941), hoogleraar in de klassieke oudheid was hier een van de gangmakers. Er werd een V.Z.W. gesticht onder de benaming *Vlaamsche Leergangen te Leuven*. In de statuten werd volgende doelstelling vermeld : „met alle mogelijke middelen het Nederlands helpen bevorderen aan de katolieke universiteit en elders". Dit zou in de eerste plaats gebeuren door samen te werken met de akademische overheid, zonder rechtstreekse inmenging in het onderwijs en zonder verplichting tegenover de universiteit, maar door voorstellen en kapitaal ter beschikking te stellen.

Op 15 november 1924 werden de statuten in het Staatsblad gepubliceerd en kreeg de vereniging rechtspersoonlijkheid, maar de hoop zeggenschap te hebben in het vernederlandsen van de kolleges bleek algauw een illusie. Het geld werd wel aanvaard, doch er werd geen rekening gehouden met de voorstellen en zelfs geen verantwoording afgelegd over het gebruik van de verkregen gelden ([474]).

Voorlopig waren de resultaten weinig spektakulair. In oktober 1925 werden amper zeven kolleges vernederlandst, waarvan drie in de fakulteit geneeskunde, die evenwel slechts zeven semesteruren vertegenwoordigden. In 1926 werd het niet beter, weer werden er slechts zeven kolleges verdubbeld, waaronder botanica en farmacie, terwijl er in het akademiejaar 1927-1928 maar vier bijkwamen, niettegenstaande een boze brief van de Gentse bisschop Coppieters aan Ladeuze, waarin Coppieters van zijn ontstemming blijk gaf over de al te trage en te slordige vernederlandsing ([475]).

De Vlaamse Wetenschappelijke Stichting

In de na-oorlogse tijd - van omstreeks 1920 - zat de Vlaamse Beweging in de lift en ontstonden er sociaal-kulturele kontakten waaruit niet-politiek gebonden instellingen zouden ontstaan. Niet alleen was het jaarlijkse *Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres* weer op gang gekomen ([476]), maar op 29 januari 1922 werd te Antwerpen de *Vlaams Toeristenbond* gesticht, die zich ten doel stelde niet alleen het toerisme bij de Vlamingen en in het Vlaamse land te bevorderen, maar tevens de kulturele belangen van het Vlaamse volk te behartigen. Tegen het einde van het stichtingsjaar telde de vereniging reeds meer dan 5.500 leden. Er kwamen, zoals we gezien hebben, enkele wetenschappelijke tijdschriften tot stand en een Vlaamse apotekersvereniging (1922).Op 5 juli 1923 werd te Brussel, door enkele vooraanstaande Vlamingen, de *Vlaamsche Club voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren*, gesticht die een tegenhanger wilde zijn van de Franstalige kulturele en wetenschappelijke organisaties te Brussel. Op 11 april 1926 kwam te Gent het *Vlaamsch Economisch Verbond* tot stand ter gelegenheid van het *Derde Vlaamsche Economisch Congres* en op 8 november 1927 werd onder impuls van Fr. Daels, *Het Vlaamsche Kruis* opgericht, met het doel de sociale, geneeskundige, hygiënische en zedelijke belangen van het Vlaamse volk te behartigen. Tevens ging er ook een stimulerende werking uit van de strijdgroepen die streefden naar de totale vernederlandsing van de universiteit van Gent. Bovendien kwam er in die jaren een voorzichtige kulturele samenwerking tussen Nederland en België tot stand, waaraan de in Nederland verblijvende gewezen professoren en docenten van de eerste Vlaamse (oorlogs)universiteit en de andere uitgeweken aktivisten niet vreemd waren.

Anderzijds had koning Albert op 1 oktober 1927 te Seraing een rede gehouden, waarin hij wees op de noodzaak dat België een grotere inspanning zou moeten doen op wetenschappelijk gebied, en o.m. zegde : „Het verwaarlozen van de wetenschap en de wetenschapslui leidt de naties onafwendbaar tot de ondergang. Wie vandaag niet vooruit gaat, gaat achteruit." ([477]). Prof. J. Barbier van de U.L.B. vermoedde dat de koninklijke rede geïnspireerd was door de alarmkreet van Robert J. Lemoine, in zijn boekje : *La détresse de l'enseignement supérieur en Belgique* (1927) ([478]), waarin erop gewezen werd dat aan onze universiteiten, voor knusse en goed gehonoreerde loopbanen werd gezorgd, in 19e eeuwse stijl, waarbij men zich voornamelijk liet inspireren door Franse modellen, terwijl het gros van de universiteitsprofessoren de research negeerde en zich lieten devalueren tot universitaire schoolmeesters ([479]).

De koninklijke oproep had tot gevolg dat door enkele invloedrijke mensen de koppen werden bijeengestoken om een propagandakomitee te stichten dat een fonds zou in het leven roepen om het wetenschappelijk onderzoek aan te moedigen. Zo ontstond het *Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek*, waarvan het bestaan op 2 juni 1928 door een Koninklijk Besluit werd bekrachtigd. Dat deze nieuwe instelling volledig op Franstalige leest was geschoeid, hoeft nauwelijks gezegd. Onder de 120 geleerden, die zetelden in de 24 kommissies, waren er amper 7 (zeven !) Vlamingen ([480]).

Uit de samenvloeiing van de Vlaamse kulturele-wetenschappelijke bewustwording, de koninklijke oproep en het negeren van Vlaamse geleerden in het N.F.W.O., ontstond de *Vlaamsche Wetenschappelijke Stichting*.

Het intiatief ging in de eerste plaats uit van mevrouw Juliette de Groodt-Adant te Mortsel, een literair begaafde dame, die hoofdzakelijk in het Frans publiceerde, maar veel begrip had voor Vlaanderens noden en streefde naar de verheffing van het volk waartussen zij leefde. Ze werd hierbij sterk geïnspireerd door de Nederlandse historicus Pieter Geyl (1887-1966) en aktief gesteund door haar echtgenoot dokter Arthur de Groodt ([481]).

Arthur P.H. de Groodt (1883-1952) had te Leuven gestudeerd, maar zijn doktersdiploma behaald voor de centrale examenkommissie te Brussel in 1910. Onmiddellijk daarop specialiseerde hij zich te Amsterdam, Heidelberg en Parijs. In 1912 vestigde hij zich als uroloog te Antwerpen, maar in 1914 week hij uit met zijn gezin (hij was gehuwd in 1911) naar Engeland. Hij bekwaamde zich verder in de Londense Hospitalen en aan de universiteit van Glasgow, waar hij een leeropdracht kreeg. Na de oorlog keerde hij terug naar Antwerpen en in 1925 werd hij docent aan de Rijksuniversiteit te Gent.

De *Vlaamsche Wetenschappelijke Stichting* werd op 3 maart 1928 bij notariële akte, als V.Z.W. officieel gesticht. Zij had tot doel : „het bevorderen van de wetenschappelijke vorming en het steunen van het wetenschappelijk werk van studerende Vlamingen, zonder onderscheid van politieke of godsdienstige mening" (art. 3 van de statuten). Stichtende leden waren zes Nederlandse hoogleraren, de konsul-generaal van Nederland A. Ruys, elf professoren van Gent en Leuven, en nog twaalf andere geïnteresseerde Vlamingen. De Raad van Beheer bestond uit twaalf personen, waarvan acht professoren : de voorzitter J.E. Verschaffelt (natuurkunde, Gent); J.L. Frateur (diergeneeskunde, Leuven); J. de Smet (natuurkunde, Leuven); Fr. Fransen (geneeskunde, Gent); J. Sebrecht (geneeskunde, Leuven); E. van Dievoet (jurist, Leuven); P. van Oye (bioloog, Gent) en Fr. Went (bioloog, Utrecht); daarbij kwamen nog V. Cambien van de Kredietbank als penningmeester, N. Gijsen (jurist Boerenbond) en L. Willems (jurist, filoloog).

Hoewel het bijeenkrijgen van de nodige fondsen blijkbaar niet gemakkelijk ging ([482]) en de *Stichting* dus moest werken met bescheiden financiële middelen, was het toch mogelijk bijzonder nuttig werk te verrichten, door stages te laten doen in gespecialiseerde wetenschappelijke instellingen, voornamelijk in Nederland. Zo werden er in 1928 acht beurzen toegekend ([483]), vijftien in 1929, weer acht in 1930. Einde 1931 waren er reeds in totaal 42 studiebeurzen ter beschikking gesteld, en zo ging het maar verder ([483]). Daarenboven werden er extra-toelagen verstrekt voor de ontvangst van vreemde studenten, voor het inrichten van wetenschappelijke kongressen en voor het organiseren van wetenschappelijke groepsreizen.

Naast de *Vlaamse Wetenschappelijke Stichting* werd, nog in 1928, door mevrouw de Groodt, het *Vlaamse Fonds voor Wetenschappelijke Lezingen* gesticht, dat voornamelijk bestemd was om wetenschappelijke konferenties van Nederlanders in Vlaanderen mogelijk te maken. Het volgende jaar werd dit fonds opgeslorpt door het *Vlaams Fonds voor Wetenschap*, dat eveneens door mevrouw

➡

de Groodt was in het leven geroepen en iets ruimer was opgevat dan het *Fonds voor Wetenschappelijke Lezingen*, wat erop gericht was het Vlaamse land in nauwer kontakt te brengen met de beoefenaars van wetenschappen in het buitenland, vooral in Nederland om aldus de betrekkingen onder geleerden te verbeteren en toegangsmogelijkheden tot buitenlandse universiteiten te kreëren voor Vlaamse afgestudeerden, waarop met de studiebeurzen van de *Vlaamse Wetenschappelijke Stichting* kon ingespeeld worden, in het bijzonder wat betreft de universiteiten van Amsterdam, Leiden, Bonn, Keulen en Berlijn ([484]).

Mevrouw de Groodt had het met al die aktiviteiten niet gemakkelijk en ondervond veel onbegrip. Alles wat de Vlaamse kultuur en wetenschap kon bevorderen, was voor velen uit den boze. In de geborneerde Belgicistische mentaliteit uit die jaren hebben de lezingen van sommige Nederlanders in Vlaanderen af en toe voor wat heibel gezorgd. De medicus prof. H. Burger van Amsterdam werd zelfs de toegang tot ons land ontzegd ([485]).

Tenslotte wenste mevrouw de Groodt nog een derde wetenschappelijke vereniging op te richten, het *Vlaams Akademisch Genootschap*, als kern van een later te stichten *Vlaamse Akademie voor Wetenschappen*. Daartoe was reeds op 27 mei 1928 een eerste vergadering belegd, maar men kwam niet tot overeenstemming. Vooreerst struikelde men over de vraag of men de instelling door de Staat moest laten erkennen of niet, bovendien waren de professoren Daels, De Jans en Gillis de mening toegedaan dat men nog niet over voldoende wetenschappelijk onderlegde Vlamingen beschikte om te kunnen overgaan tot de stichting van een akademie, die gezag zou hebben. Van het „akademisch genootschap" van mevrouw de Groodt is dan ook niets terecht gekomen.

Op een volwaardige akademie zou men nog twintig jaar moeten wachten.

De volledige vernederlandsing van de Gentse universiteit

De Nolf-universiteit werd algemeen opgevat als een gebrekkige oplossing van het hogeschoolvraagstuk en na 1923 volgde er te Gent een verwarde tijd.

Nog vóór de opening van het eerste akademiejaar had het *Actiecomité ter vervlaamsing van de Universiteit Gent* tot een boycot besloten van de vernederlandste afdelingen. De leuze was : „Niemand naar de Vlaamsch-tweetalige afdeling van Gent". Het *Algemeen Vlaams Hoogstudentenverbond* (A.V.H.V.) en het *Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond* (K.V.H.V.) sloten zich hierbij aan. De vrees dat francofone professoren studenten uit de Vlaamse afdelingen zouden benadelen bij de examens, waren hieraan niet vreemd. Hoewel er vanuit diverse vlaamsgezinde instanties en kranten als *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws* gewezen werd op de verkeerde redenering die naar men meende aan die houding ten grondslag lag, waren de gevolgen van deze boycot toch duidelijk. In het eerste jaar werd amper door 8 studenten ingeschreven in de Vlaamse afdelingen ([487]). Ook de bereidheid van vele professoren om mee te werken aan de gedeeltelijke vernederlandsing was zeker niet groot en veel moeite om zich aan te passen werd er over het algemeen niet gedaan.

In de debatten rond de begroting van het ministerie van Kunsten en Wetenschappen, die plaats vonden van 18 tot 22 juli 1924 waren alle sprekers het erover eens dat het experiment te Gent een fiasco was en dat nieuwe voorstellen dienden uitgewerkt ([488]). Op het 23e *Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres* dat plaats vond op 9 en 10 augustus (1924) te Aalst, zegde rektor J.F. Heymans in een tafelrede, dat de vervlaamsing zoals zij door P. Nolf was ontworpen, maar schoenlapperswerk was, en in een interview aan *De Standaard* dd. 7 november 1924 (hij was intussen als rektor vervangen door de jurist G. vanden Bossche) verklaarde hij dat er maar één oplossing was voor het hogeschoolvraagstuk, namelijk de algehele vervlaamsing van Gent. Hij bekende bovendien pas echt vlaamsgezind geworden te zijn gedurende zijn rektorschap, omdat hij dan heeft kunnen vaststellen hoe men samenspande tegen al wat Vlaams was. Drie op de vier professoren waren volgens hem nog altijd Fransgezind ([489]).

In de volgende jaren liep het aantal studenten aan de Vlaamse afdelingen toch wel enigszins op (in 1928 tot 190 op 1650) en ook het aantal in het Nederlands docerende professoren nam geleidelijk aan toe ([490]). Bovendien was men in 1927 begonnen met aan de universiteit te Gent Nederlandstalige vakantieleergangen voor wetenschap te geven, voornamelijk voor leraren van het middelbaar onderwijs. Dit gebeurde op initiatief van het *Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres*. Maar de doorslaggevende argumenten voor de volledige vernederlandsing van de universiteit van Gent kwamen uit de politieke situatie.

Door het niet verwezenlijken van de Vlaamse rechten en verlangens was er, bij de Frontbeweging en de daaruit geboren Vlaams-Nationalisten, en zelfs bij de z.g. Minimalisten, heel wat begrip ontstaan voor de Aktivisten, die voor hun Vlaamse eisen onder de bezetting met de Duitsers hadden samengewerkt, en door de naoorlogse repressie zwaar waren gestraft. Er ontstond een amnestiebeweging die voornamelijk wind in de zeilen kreeg toen op 19 juli 1924 voor het assisenhof van Brabant baron E. Coppée, beschuldigd van ekonomische kollaboratie, werd vrijgesproken. In de daaropvolgende tijd werden echter meerdere wetsvoorstellen ten bate van amnestie, genegeerd, met heel wat ontevredenheid tot gevolg, wat zich zou ontladen in de Bormsverkiezing van december 1928.

Wegens het afsterven van een liberale volksvertegenwoordiger in het arrondissement Antwerpen moest een tussentijdse verkiezing plaats vinden, waarbij door de Frontpartij de kandidatuur gesteld werd van dr. August Borms, de ter dood veroordeelde aktivist, die meer dan 83 000 stemmen behaalde. Dat was een teken aan de wand, nog aangedikt door de uitslag van de parlementsverkiezingen van 26 mei 1929, waarbij de Vlaams-Nationalisten vijf zetels wonnen in de Kamer (waardoor het totaal op elf was gebracht), terwijl intussen zowel in het A.C.W. als in de B.W.P. een beweging op gang was gekomen voor een definitieve taalregeling.

Dit bracht heel wat geharrewar in het parlement en in de regering teweeg, waarin vooral de liberale ministers het been stijf hielden, wat een kortstondige regeringskrisis veroorzaakte, einde november 1929. Toch slaagde eerste-minister Henri Jaspar erin op 10 december een wetsontwerp neer te leggen tot vervlaamsing van de Gentse universiteit, medeondertekend door alle leden van het Katoliek-Liberaal kabinet. Naar men beweert gebeurde dit mede onder druk van de vrees voor het toenemende Vlaams-Nationalisme en uit angst voor ongewenste beroeringen die de aanstaande jubelfeesten, in verband met de honderdjarige onafhankelijkheid, zouden kunnen verstoren, wat ons imago in het buitenland zeker niet zou ten goede komen.

Na heftige besprekingen, waarbij de beste tenoren van voor- en tegenstanders op het spreekgestoelte kwamen, werd het ontwerp-Jaspar op 5 maart 1930 goedgekeurd in de Kamer met 127 stemmen voor, 24 tegen en 7 onthoudingen. Het werd in de Senaat aanvaard op 2 april met 111 stemmen voor, 14 tegen en 17 onthoudingen. De wet op de vernederlandsing van de Gentse universiteit werd op 5 april 1930 door de koning bekrachtigd.

Het voornaamste strijdobjekt van de Vlaamse Beweging was bereikt. Als de intellektuele en wetenschappelijke bovenlaag in het Nederlands was gevormd, zou Vlaanderen volledig vernederlandst worden !

R.A.B.

Slot volgt met volgende onderwerpen :

De Nederlandstalige veeartsenijschool
Naar Vlaamse akademiën
Een Vlaamse Nobelprijswinnaar.

(467) L. Vos-Gevers, *De Vlaamse studentenbeweging te Leuven, 1836-1914*, in : Onze Alma Mater, 29, 1975, nr. 2, p. 126.
(468) *Université catholique de Louvain, Annuaire*, jaarlijkse verslagen van de verenigingen, 1905-1910.
(469) L. Vos-Gevers, nota 467 p. 125.
(470) *Handelingen van het Congres van het Davidsfonds te Lier 1905*, 1906, p. 58, 66.
(471) Die vakantieleergangen kregen later de naam Vliebergh-Sencie-leergangen.
(472) M. Verleyen, *De vereniging „Vlaamse Leergangen te Leuven" en de invoering van de tweetaligheid aan de Leuvense Universiteit 1924-1935*, in : Onze Alma Mater, 1972, 4, p. 256.
(473) Was eigenlijk reeds aktief vanaf het einde van de vorige eeuw met het doel katolieke Vlaamse krachten te verenigen voor de ontwikkeling van het Vlaamse volk (zie Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, dl. 1, p. 752-756).
(474) Zie nota 472, *ibidem*.
(475) Zie nota 472, p. 256-260.
(476) Reeds op 27 en 28 december 1919 had het 18e *Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres* plaats te Antwerpen.

(477) L. Ranieri, *Emile Francqui - De organisatie van het wetenschappelijk onderzoek in België*, in : N.F.W.O. 1928-1978, p. 37.
(478) H. Pirenne, *Geschiedenis van België* (1952 ?), dl. IV, *Appendix 1914-1940*, p. 79.
(479) J.B. Quintijn en G. Provoost, *Koning Albert en het wetenschappelijk reveil in België*, in : Sartonia, nr. 36, sept. 1977. p. 16-18.
(480) P. van Oye, *De Vlamingen en de wetenschap in België*, in : Vlaamsch Geneeskundig Tijdschrift, 14, nr. 47, 25 nov. 1933, p. 925.
(481) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 1, kol. 578-580 (M. de Groodt-Lasseel).
(482) H. Houtman-De Smedt, *50 Jaar Vlaamse Wetenschappelijke Stichting, 1928-1978*, p. 30.
L. Wils, *Het ontstaan van de Vlaamse Wetenschappelijke Stichting*, in : Wetenschappelijke Tijdingen, nr. 3, 1978, kol. 133.
(483) L. Elaut die de eerste studiebeurs kreeg toegekend, vertelt hierover in zijn werk : *Mijn Memoires - Van Kelberg tot Blandijnberg*, Beveren, 1981, p. 252-253.
(484) Na 50 jaar werking, in 1978, waren er ongeveer 500 toelagen en beurzen toegekend voor stages of deelname aan wetenschappelijke manifestaties.
(485) Zie nota 482, H. Houtman-De Smedt, p. 24-27.
(486) *idem*, p. 28-29.
(487) G. Provoost, *De Parlementaire strijd voor de volledige verviaamsing van de R.U.G. in 1930*, in : Hoofdmomenten uit de ontwikkeling van de Gentse Rijksuniversiteit (1817-1967), Gent, 1967, p. 120.
(488) Zie nota 436 p. 201.
(489) *idem*, p. 203.
(490) Zie nota 487, p. 120-121.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Kinderen jonger dan 3 jaar

Op de „Aangifte in de Personenbelasting" voor het aanslagjaar 1991, inkomsten 1990, in vak VI, punt 7 (code 371) kan elke belastingplichtige die op 1 januari 1991 kinderen had die op die datum jonger waren dan 3 jaar, voor elk van die kinderen 10.000 fr. aftrekken, op voorwaarde dat men voor diezelfde kinderen geen uitgave in rekening brengt voor opvang door een z.g. opvangdienst of onthaalmoeder.

Als beide ouders uit werken gaan en de kinderen geplaatst worden bij een opvangdienst die erkend is door *Kind en Gezin*, kan men in bovenstaand vak volgende aftrek vermelden :

80 % van hetgene men de opvangdienst betaalde, met een maximum van 345 fr., per dag en per kind van minder dan 3 jaar.

Let goed op : het is ofwel de som die men betaalde aan de opvangdienst of onthaalmoeder (aan 80 %) ofwel 10 000 fr. Natuurlijk als een kind onder de dag geplaatste wordt bij een erkende opvangdienst is het meestal mogelijk een veel groter bedrag dan 10 000 fr. in mindering te brengen van de belastbare inkomsten. Maar alleen te Poperinge bestaat er een dergelijke erkende opvangdienst, en niet in de deelgemeenten.

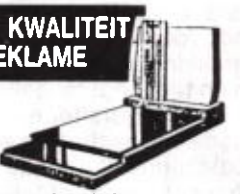
Viel de derde verjaardag van een kind in de loop van 1990, dan kan er op de aangifte, voor het aanslagjaar 1991, geen 10 000 fr. afgetrokken worden, maar werd het kind toevertrouwd aan een erkende opvangdienst, dan kan men nog de opvangkosten aftrekken (aan 80 %) tot het gedeelte van het jaar vóór de verjaardag.

Mocht de aangifte, op het ogenblik dat men dit leest, reeds binnengestuurd zijn en heeft men bij het invullen vergeten die aftrek te doen, voor een of meer kinderen van minder dan 3 jaar (op 1 januari 1991), stuur dan een brief naar de Hoofdkontroleur van de belastingen, met verzoek bij inkohiering rekening te willen houden met een aftrek in code 371, ten belope van...

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fisk. Adviseur EHSAL

SCHOONHEIDSINSTITUUT
"NATACHA"
Parfumerie
Zonnetunnel
Sauna
Fitness
Esthetiek

Op afspraak
Dinsdag en zondagnamiddag gesloten
Bergenstr. 1, Beveren/Roesbrugge
Tel. 057/30 14 12

BEGRAFENISSEN GRAFZERKEN GRAFKELDERS
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof.O Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

100 JAAR RERUM NOVARUM

Naar aanleiding van 100 jaar Rerum Novarum werd in samenwerking met de plaatselijke school, waarvoor onze beste dank aan de direktie en de leerkrachten, meegewerkt aan een nationale tekenwedstrijd.

Hieruit zijn de tien beste bedacht met een prijs, alsook doorgestuurd naar Ieper voor een tentoonstelling, waarvan drie uitgekozen werden mee te dingen in Brugge voor de nationale prijs.

Aan de kinderen en hun familie onze hartelijke gelukwensen.

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke
057/40 01 12

Beveren
057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

HET NIEUWE BEHANGPAPIER
1990 - 1991
IS BINNEN !
Kwaliteitspapier aan interessante prijzen.
Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan
8972 PROVEN
057/30 06 54 - 30 11 20

DAGBLAD HET VOLK

(vervolg van blz. 82)

de avond van 17 december 1944 en op 18 december 1944 deed *Het Volk* zijn herintrede in de maatschappij. Prijs 1 fr.

Een groot middel bij de nieuwsgaring waren toen de nieuwsberichten van de B.B.C. Zo kon Elie Serruys in de nacht van 17 december 1944 vernemen dat de Duitsers hun Ardennenoffensief gestart waren onder de codenaam „Herbstnebel". 's Anderendaags in de vroegte konden de lezers dit via *Het Volk* vernemen en sommigen onder hen verdachten hun krant lid te zijn van de Vijfde Kolonne, gezien de berichtgeving zo snel en akkuraat verliep. Geen enkel ander blad had daar maar één woord over gerept.

Brood en spelen

Het is ondenkbaar dat een krant voor volkse lezers geen oog zou hebben voor het sportgebeuren. Niet alleen de maandagse verslaggeving over sportmanifestaties allerhande flatteerde atleet en supporter. Het was meer dan dat. *Het Volk*, dat de faam verwierf de beste Sportkrant te zijn investeerde niet alleen in ernstige medewerkers, maar organiseerde zelf.

Zo maakte de krant het onmogelijke waar om de wielerwedstrijd voor beroepsrenners, de *Omloop van Het Volk*, die toen nog *Omloop van Vlaanderen* heette, te laten uitrukken. Men schreef, zondag 25 maart 1945 ! Het was nog de tijd toen lange kolommen legervoertuigen op kassei- en grintwegen van stad tot stad reden. Daartussen de *Omloop*, het eerste grote publieke optreden van *Het Volk* !'

„De lentezon scheen die Palmzondag 25 maart 1945. Het mooie weer deed de erbarmlijke winter vergeten en duizenden en nog eens duizenden toeschouwers stonden langs de weg" ([3])

Elie Serruys schreef na afloop van de Omloop : *„De Omloop is in de volste zin van het woord een voorteken van de vrede en de goede tijd die spoedig terugkeert en waarvan wij reeds een voorsmaakje gekregen hebben"*.

Ook de Ronde van Frankrijk, het jaarlijks terugkerend sportevenement waar velen hun schop voor opzij zetten was een dankbaar gebeuren in het kader van de populariseringsaktie om de krant onder honderdduizenden te brengen. En men slaagde er nog in ook.

In 1947 werd de vierendertigste Ronde van Frankrijk gereden. Briek Schotte, Raymond Impanis, Berten Sercu en een resem andere verdedigden onze nationale kleuren. Er stond nog geen televisie op de keukenkast, maar met een beetje goede wil was het verslag en de aankomst van de rit toch enigszins verstaanbaar via de radio. Hier bewees *Het Volk* nog eens duidelijk dat een volksblad zonder ampele sportinformatie ondenkbaar is.

Panem et circences... of wie werkt mag ook wel eens wat verstrooiing hebben.

In de krant van donderdag 26 juni 1947 en de drie daaropvolgende dagen kon men in een kadertje volgende advertentie lezen in de krant :

> **Verkopers gevraagd.**
>
> *Dringend gevraagd enkele jonge mannen, liefst met velo voor verkoop van speciale namiddageditie van ons blad.*

Op dinsdag 1 juli 1947 was het dan zover. Er waren reeds vijf ritten van de vierendertigste Ronde van Frankrijk gereden en 't eerste *Ronde-Gazetje* bracht verslag uit over de zesde rit met de aankomst te Lyon waar Teisseire ritoverwinnaar werd en Raymond Impanis als achtste en Briek Schotte als tiende in 't Algemeen Klassement voorkwamen.

„Nauwelijks hadden de coureurs de eindstreep van de dagelijkse etappe gehaald of de vier pagina's tellende krant was reeds ter perse, heet van de naald, het verslag van de rit, beoordelingen, interviews en karikaturen van Buth en later Marc Sleen. Het geheel gekruid met „Mosterd en Pickles" van Thomas Pips" ([3]).

Drie vliegtuigen werden gecharterd om de *Ronde-Gazetjes* over gans het land en Nederland te verspreiden. Maar ook per trein en vrachtwagen kwamen ze tijdig ter plekke. Wie herinnert zich de jonge kerels niet met oranje petje *Het Volk* en dito krantenzakje. Aan 1 fr. per nummer brachten ze op straathoeken en pleinen, tram- en bushaltes, huis-aan-huis en openbare gebouwen hun waar aan de man. De voorraad voor Roesbrugge en omgeving werd te Poperinge uit een van die vliegtuigjes geworpen in een weide tussen de herberg *De Driehoek* en de Switch Road, langs de Provenseweg.

Wie van ons heeft het olijk muizeke niet gezocht, vernuftig verborgen en ingewerkt in de dagelijkse Thomas Pipstekening ?

Het verschijnen van deze populaire editie was een onvergetelijk gebeuren dat ook de krant geen windeieren legde.

In 1948 telde *Het Volk* vóór de Tour (maand mei) een oplage van 112.000 exemplaren. In oktober van hetzelfde jaar : 120.000 ex. waaruit duidelijk blijkt dat de speciale Ronde-editie een voortreffelijk reklamemiddel was.

Eilaas, na 35 jaar vertrouwd en fel gegeerd Ronde-Gazetje was in 1982 de televisie in iedere Vlaamse woonkamer binnengedrongen. De beeldkultuur haalde hier ook haar slag thuis en na de Tour van 1982 was het uit met de buitengewone en uiterst populaire namiddageditie van de Ronde van Frankrijk.

Het Volk had ook hier geschiedenis geschreven.

Een morgenkrant, vers van de pers.

Het valt niet te ontkennen dat in de loop van honderd jaar, dagblad *Het Volk* in Vlaanderen - dat zich moeizaam ontvoogde uit een unitaire staat - een grote invloed heeft gehad.

Steeds werd het engagement t.o.v. arbeider, middenstander en boer duidelijk geprofileerd in *Het Volk* als orgaan van de Christelijke Volkspartij. Zowel wereldnieuws als plaatselijke fait-divers werden steeds heet geserveerd. Sport en ontspanning hadden hun rechten en dit alles werd gebracht met zin voor etiek en kristelijke waarden.

Niet in het minst werd met overtuiging gestreden om de rechten van de Vlamingen onder ogen te brengen van vaak volksvreemde demagogen en despoten die het land regeerden. Steeds stond *Het Volk* op de bres om Vlaamse overtuiging en Vlaamse waarden te promoten. Zo bijvoorbeeld :

„In de nacht van 15 op 16 maart 1946 werd een tweede aanslag gepleegd op de IJzertoren (de eerste dateerde van 16 juni 1945). Deze fatale aanslag was gebeurd door bekwame vaklui onder de oogluikende bescherming van de „Sûreté". Een weerzinwekkende daad van anti-Vlaams jingoïsme, grafschennis en lijkroof" ([4]).

Het Volk opende *als eerste* onmiddellijk een intekenlijst en deed een oproep *„tot al onze arbeiders en boeren, die ook het hunne moeten bijdragen om de vernielde IJzertoren uit zijn puin te doen herrijzen"*.

Dit en vele andere voorbeelden zouden illustreren wat hierboven werd aangehaald.

Het Volk hoopt, hoe moeilijk de omstandigheden nu ook zijn voor de dagbladpers, als frisse eeuweling er nog vele jaren bij te doen.

Volgens de officiële SIM-enquête telt Het Volk momenteel 567.700 lezers (t.o. 539.900 in 1986) en behaalt daarmee de derde plaats op de markt van de nationale dagbladen.

Naast de krant en de tijdschriften, is aan de *NV Het Volk* een grote handelsdrukkerij, uitgeverij en boekhandelsketen verbonden die dagelijks aan zo'n 650 mensen werk verschaft. Om dan nog te zwijgen over *Jommeke en zijn vriendjes*, wier avonturen elke dag in de krant te vinden zijn. Sinds 1959 werden die avonturen in albums gebracht nadat zij eerst in de krant verschenen. Momenteel zijn meer dan *35.000.000 albums* (!) van Jommeke op de markt gebracht. Om „U" tegen te zeggen ! ([5]).

Elie E. Balduck

LITERATUUR

(1) Robert Rock, *Het Volk zestig jaar, 1891-1951*, Uitgev. Het Volk, Gent, 1951.
(2) De IJzerbode, mei 1991, blz. 74.
(3) Frans Hugaerts *Het Volk negentig jaar (1891-1981)*, Uitgev. Het Volk, Gent, 1981.
(4) Elie E. Balduck, *Diksmuide onze trots en onze schande*, blz. 22, uitgev. VTB-VAB, Antwerpen, 1968.
(5) Onze dank voor de hulp die wij kregen bij het samenstellen van dit overzicht gaat naar Ann, dokumentaliste en naar Bea, Christine en Christian, archiefhouders, allen van *Het Volk*.

TE HUUR GEVRAAGD

- **GROTE LOODS OF BERGING** voor 2 Oldtimers. Tel. 057/30 12 05 (tussen 19 en 20 uur).

VOLKSSCHRIJVERS IN HET SPIEGELBEELD (3)

door Jack VERSTAPPEN

De geestelijke vader van Jan zonder Vrees

Ongeveer dezelfde tijd dat ik in vuur en vlam stond voor Siska van Daelen, verscheen in het jongenspatronaat aan de Pierenbergstraat een andere figuur die mij vermocht op te zwepen met zijn briljante vertelkunst.

Constant de Kinder, de geestelijke vader van de beroemde *Jan zonder Vrees*. Een opwindend boek gegoten naar de maat van elke gezonde straatbonk.

Ik geloof dat de jongens van mijn generatie leerden lezen in dit heerlijke kinderboek. Vurig bewonderd groeide *Jan zonder Vrees* uit het Krabbenstraatje tot één van de helden die mijn verbeeldingswereld bevolkten.

„Wie ik ben ? Vroeger was ik Jan zonder Vrees, de kleinzoon van Moeder Neeltje uit het Krabbenstraatje, nu ben ik dat nog, maar bovendien ridder, heer van Strazeele en andere plaatsen !"

Die paar zinnen aan het einde van het verhaal pleegden mijn gedachten in vuur te zetten, waardoor mijn handen om het boek-met-de-grote-letters sloten en ik de lippen van spannend mee-leven feller op elkaar perste.

In de oude volksstraatjes van de Scheldestad, over de stroom naar het land van Waas - voor mij de wonderbare, onbekende uithoek van Vlaanderen - nam de dappere Jan mij mee en zijn geestelijke vader, die hart en gemoed van de schooljeugd als geen tweede kende, liet hem heldhaftige en tevens ridderlijke daden stellen, terwijl hij er nauwelijks merkbaar een ietsje geschiedenis tussendoor schoof.

Als een rakker uit het Schipperskwartier ridder kon worden, waarom zou een dergelijke rang mij dan niet zijn weggelegd ? In deze illusies verzonk ik méér dan eens, wat strafregels in school voor resultaat gaf omdat ik vaak niet wist wat de onderwijzer ons wou bijbrengen.

Ook van moeder kreeg ik eens strenge woorden te horen.

Niet omdat ik een dromer was, daar bleek nauwelijks iets aan te veranderen. Er was iets veel ergers met mij gebeurd ! Ik liep te snuffelen in een slecht befaamde buurt ! Omdat ik kost wat kost het huis wou zien van waaruit mijn held naar de eeuwige roem vertrok, zocht ik het befaamde Krabbenstraatje op, dicht bij het Vleeshuis.

Toen moeder dat vernam sloeg haar hart dubbel zo snel. Haar zoontje opgemerkt in het beruchte Krabbenstraatje ? Waarom niet, vroeg ik me af, Jan zonder Vrees had er zonodig gewoond.

Later kwam ik er achter. De leuke rode lampjes achter de ramen van de huisjes

Verkleinde afdruk van de kaft van de eerste uitgave van „Jan zonder Vrees" met tekening van Emiel Walravens.

verborgen genoegens die niet pasten in moeders morele opvattingen !

Het boek *Jan zonder Vrees* werd dus stuk gelezen. Opnieuw en opnieuw verslonden. Daarom mocht Constant de Kinder beweren dat hij „de kleine Vlaming" iets had bijgebracht. Hij heeft hem, generatie na generatie, onvergetelijke momenten bezorgd en ze meteen een beetje opvoeding meegegeven, er een geut waarheidsliefde en idealisme, wat goedheid en wat karaktervastheid aan toegevoegd.

Het sukses van die *Jan zonder Vrees* was zo overweldigend dat de andere boeken van de schrijver minder werden opgemerkt. Hoewel ze even sprankelend van inhoud waren. Wij leerden ze kennen via de boeiende verteluurtjes van de auteur, die er de greep van weghad om met beeldend vermogen geschiedkundige figuren reliëf te verlenen. *De Hoed van Lange Wapper, De Gemeente, De Baanridders, Ursijn de Sterke, Cambrinus, de Bierkoning* waren zoveel scheppingen die ons, schooljongens, beroerden, opzweepten en tot luisteren, tot lezen dwongen.

De warme, gevoelvolle stem van Constant de Kinder klonk niet in de woestijn. Na elk begeesterend verteluur stormden wij naar de Openbare Stadsbibliotheek en wekenlang werden de boeken van de geliefde schrijver geplunderd. Als Conscience zijn volk leerde lezen, dan heeft Constant de Kinder de lijn verder doorgetrokken. Voor mij werd hij de lichtgevende op het vlak van volkslektuur en folklore. Zijn werk is me altijd dierbaar gebleven omdat ik in de neerslag ervan een mens blijf herinneren, die verstond hoeveel er moest gedaan worden om de ruwe klanten van de volksmens af te ronden, om hem een beetje hogerop te tillen naar meer schoonheid en begrip.

Te Antwerpen geboren op 13 april 1863, overleed hij er op 27 december 1943. De oorlog verhinderde dat hem een verdiende hulde werd gebracht.

Sinjoor, gij zijt van edel bloed

Louis Verstappen, mijn vader, gebrevetteerd uniformmaker voor leger en politie, tevens zeer gewild bij de noblesse en de burgerij, was de kleermaker en tevens de vriend van Lode Verhees, toen we nog woonden aan de Volksstraat 42.

Lode Verhees, kunstsmid-schrijver. Van achter 't hoekje, uit de Scheldestraat placht moeder te zeggen. Altijd tuk op een babbel, stak hij veelmalig de deur open en het bevreemdde mij telkens, als argeloos kind, hun begroeting te horen :

„Dag Lowie",

„Dag Lowie".

Alsof er naast die naam geen andere bestonden !

Die oude, gemoedelijke man was mij bijzonder lief. Want hij kon vertellen van haver tot gort, hij was beslist uit het verre verleden gestapt toen debiteurs 's avonds bij het haardvuur mochten aanschuiven ergens in een hoeve, eenzaam getekend in het land. Telkens hij verscheen was het mij alsof de zon door donkere wolken priemde. Want ik was een ziekelijk en kurieus ventje en zou geen hoge ouderdom bereiken naar de dokters mijn ouders hadden voorgehouden. Het kan verkeren zei Bredero !

Iedereen bleek weshalve bijzonder vriendelijk voor mij en of ik daar van profiteerde weet ik niet meer. 't Zal wel zo wezen want het ligt in de aard van de mens baat te halen waar de kans zich biedt. Hoe het ook zij, nauwelijks was „Lowie" in de kamer of ik bedelde een „vertellingske". Praatvaar als hij was liet hij zich nooit pramen. Maar toen besefte ik niet eens dat vertellen als zijn tweede natuur gold.

De handvaardige kunstsmid-om-den-brode uit de Kommekensstraat in het fameuze Schipperskwartier van weleer, in wiens blazoen de spreuk „Sinjoor, gij zijt van edel bloed" opgeld maakte, heb ik uiteraard niet meegemaakt, die periode was toen ook voor Verhees verleden tijd.

In hem was echter de zuivere rasverteller gebleven.

➡

Zelf vond hij er plezier in op te scheppen met het rijke verleden van zijn geboortestad. Nauwelijks kon men achterhalen waar de werkelijkheid eindigde en de verdichting begon. Hijzelf wist het waarschijnlijk zelf niet. De Sinjoor dweepte met „zijn" Schelde. Het zal wel elk kind van de waterkant eigen zijn te fraterniseren met stroom of zee. Een trek naar verre vreemde landen, een meevoelen met gebeurtenissen in de wijde wereld, een zekere losse ongebondenheid drukt op hem een onvervalst levensritme.

Dit sentiment tekende ook Lode Verhees. Hij toverde het hele universum wonderecht voor ogen alsof hij nooit anders had gezien, exotische getinte streken van over verre zeeën vormden het decorum waarover hij debiteerde, fabulant en anekdotisch getint. Niet alleen kinderen luisterden geboeid, ook volwassenen hield hij in zijn greep met spanning en bewondering. Zo was deze originele man met de sappige vloeiende taal die tijdens winteravonden in gewone herbergen aan de havenkant voordrachten gaf voor kantjesvolk.

Dergelijke frappante uren maakte ik mee, ietsje ouder dan, bij Karel Degelas „Charel-den-Brute", in zijn café aan de Waalse kaai, een stamlokaal van vader.

15-16 jaar ging ik vaak op stap met Verhees. Antwerpen uit vorige eeuwen kende hij als de inhoud van zijn vestzak, de straatjes, de pleintjes, gangen en beluiken populariseerde er de petite-histoire van gebouwen en de mensen die er hadden gewoond. Dat werd een bizarre wereld die voor mij openschoof, een wondere tocht langs gore en verweerde muren. Vrienden, en Lode telde er bij de vleet, gaven hem de wenk zijn vertellingen te boekstaven. Vooral auteur en uitgever Eugeen de Bock steunde hem hierbij.

De oude smid was de 75 nabij toen hij de pen opnam. Zijn debuut werd *Vertellingen van den Smid* (1931). Al de fantasie, al de levenswijsheid van een simpel man die doof voor 's werelds dwaasheid, boosheid en kwaad, onbevreesd voor kritiek en oordeel is, beheerst deze heerlijke bladzijden.

Niemand minder dan Gerard Walschap ging hem interviewen voor *De boekenkast* (december 1933). „Hij heeft die wondere vaardigheid van vertellen", schreef hij, „die een vrucht is van zestig jaar goed gebruik van de tong en van een voortdurende stoffering van een vieven geest. Hij is een autodidact die zich in vier talen kan behelpen en heeft vooral veel Engels gelezen".

Zijn eerste boek werd onmiddellijk een verkoopsukses omdat de lezer er zichzelf in terugvond. Zo verging het ook zijn volgende werken *De Reis van de Sint Jozef* (1933), *De Slavenjager* (1934) en *De Heldentocht van de Alexis, Antwerpsche Bark* (1934).

In al deze boeken kwam zijn volkse inslag, zijn stramme, patetische zinvorming en argeloze verbeelding treffend tot uiting.

Lode Verhees had het bewijs geleverd dat een volksschrijver de grote massa kan beroeren door eenvoudige vertelkunst. En vertellen bleef hij tot zijn laatste zucht. Hoe hardhoriger hij mettertijd werd, des te minder hij te stuiten bleek, eens gezeten op zijn praatstoel.

Toen ik in 1935, hij was 79, zijn uitvaart bijwoonde in de Sint-Walburgakerk aan de Volksstraat, overtrok mij een schrijnend heimwee naar mijn kinderjaren. Want daar had Verhees, de smid-verteller, zonder het te weten mee gestalte aan gegeven.

Volgende keer :
Abraham Hans
Lode Baekelmans

Sterk staaltje

van HSA.

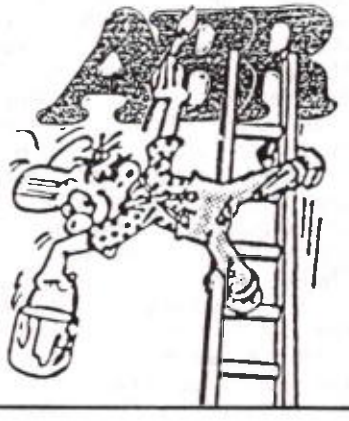
Zo af en toe krijgt HSA last van lentekriebels, en dan doen wij misschien wel een beetje gek. Zo ook weer met deze spaartombola : per 5.000 BF aangroei op een vrij spaarboekje krijgt u vanaf 15 mei t.e.m. 26 juli 1 kans op een staalsterke Audi 80. Bij elke volledige schijf van 10 kansen krijgt u er 2 extra. En als u dan nog naast de drie wagens grijpt, wachten u nog tal van andere prijzen.

Geert Vandenbussche
Haringestraat 37
8972 Roesbrugge
057/30 09 86

HSA
Uenik, een spaarbank

Schilder- & decoratiebedrijf
B. RYCKEGHEM-DUERINCK
- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
  rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40 09 40

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

De ontdekking van een nieuw gerecht uit de Diepe Westhoek

TERRINE ,,DE WITTE RANKE'' met SINT-BERNARDUS TRIPEL !

De waardige voltooiing van een streekeigen menu

De ontdekking van een nieuw gerecht, dat onze eetlust gaande houdt en ons genot verlengt, is een veel belangrijker gebeurtenis dan de ontdekking van een nieuwe ster. Daarvan zijn er genoeg !

BRILLAT-SAVARIN in Physiologie du Goût

In de loop van de tijden is het af en toe gebeurd dat een keukenmeester (of zijn opdrachtgever) een culinaire samenstelling komponeerde of een bereiding ontwierp die de jaren en de eeuwen heeft getrotseerd en tot op onze dagen een gastronomisch begrip is gebleven.

Van vicomte de Chateaubriand (1768-1848) is tenslotte zijn smakelijke biefstuk meer bekend dan de schone boeken die hij heeft geschreven; van madame Dubarry (1743-1793) weet men meer af van haar delikate bloemkoolpottagie dan van haar pikante liefdesavonturen. Tal van mannen en vrouwen zagen hun naam vereeuwigd op de spijskaarten en tafels van onze goede restaurateurs.

Voornamelijk Frankrijk heeft in culinaire kreaties de spits afgebeten, maar van hun fantasierijke en kreatieve geest is blijkbaar wel iets overgewaaid naar de diepe Westhoek, naar het Poperingse, naar dat heerlijke land tussen de IJzer en de Westvlaamse bergen, waar nu voor de tweede keer in weinige jaren een nieuwe gastronomische schepping aan de pers werd voorgesteld, die bij de fijnproevers furore zal maken en als Westhoekse specialiteit ongetwijfeld zal voortleven !

Léo Moulin schreef ergens in *L'Europe à table*, dat men in Frankrijk koken en lekker eten „au sérieux" neemt. De *Poperingse Keurbroederschap De Witte Ranke* doet dat eveneens. Deze broederschap die zich bestendig ontfermt over onze typische hopkultuur, de daarmee verbandhoudende bierbrouwerij, toerisme en streekgastronomie, heeft inderdaad enkele jaren geleden de Poperingse restaurateurs en keukenmeesters aan het werk gezet voor een streekeigen visbereiding, wat resulteerde in de fameuze *Kabeljauw aan de Schreve* !

Samen met het appetijtelijke *Poperingse Standevlees*, werd dit nu reeds vaak in onze restaurants op tafel gebracht. Dat was al iets. Maar culinaire kenners onder de Keurgezellen meenden dat deze streekeigene lekkerbekkerij moest aangevuld worden met een smakelijk nieuw voorgerecht, dat de twee andere gangen zou inleiden en afronden tot een speciaal en typisch Poperings menu !

Men dacht aan een fijne terrine, op basis van het geherwaardeerde tamme konijn, gekombineerd met een van onze gerenommeerde streekbieren, meer in het bijzonder met de nieuwe Sint-Bernardus Tripel van Watou, die onlangs op de markt werd gebracht en inderdaad bier is in de overtreffende trap.

Voorwaar geen gemakkelijke opgave, omdat naar men meende konijn zich niet bijzonder leent voor een smijdige pastei, maar anderzijds geloofde men dat de magnifieke Tripel van de Sint-Bernardusbrouwerij, er wel iets zou van terecht brengen. Men moet die Tripel inderdaad gedronken hebben om dat te begrijpen. Het gaat om een nieuw artisanaal streekbier van hoge kwaliteit; een amberkleurige nectar met vast schuim, met stevig aroma, een volle rijpe smaak en tenslotte, zoals een wijnkenner het in zijn eigen jargon uitdrukte : met een zacht-prikkelende nadronk. De trots van de Sint-Bernardusbrouwerij te Watou !

Tamme konijn en Tripel... zes plaatselijke keukenchefs ontwierpen elk hun eigen bereiding. Toen volgde na kiezen, keuren, proeven en bespreken de uiteindelijke versie die een revelatie is geworden : een delikate, smakelijke, malse terrine, die opgediend wordt met een zoetzure garnituur. Een oude Vlaamse lekkernij van konijn, bereid met bier en pruimen, is nu op een speciale manier verwerkt tot een heerlijk voorgerecht.

Daarmee is het specifieke Poperingse gastronomische menu kompleet :

Terrine „De Witte Ranke";

Kabeljauw aan de Schreve;

Poperings Standevlees,

overgoten en doorgespoeld met een lekker streekbier.

Toch dient erop gewezen dat dit aantrekkelijke menu niet volledig gestandaardiseerd is, maar bij elke keukenchef een eigen cachet krijgt, naar zijn persoonlijke stijl of smaak.

In *L'Europe à table* zegt Léo Moulin in zijn „Quelques conseils aux restaurateurs" : „Wanneer zullen de restaurateurs begrijpen dat de moderne (eendags)toerist niet komt „pour s'engraisser", zelfs niet om zich te voeden, maar om te genieten ?" En dat... hebben de Poperingse chefs, met hun streekeigen menu, maar al te best begrepen !

In een normale mensenleeftijd gaat men ongeveer 100 000 maal aan tafel. Duizenden keren wordt hetzelfde opgedist. Doorbreek de eentonigheid en stap af en toe eens binnen in een streekrestaurant, daarvoor moet je niet noodzakelijk ver van huis zijn. En geloof me vrij, het is betaalbaar !

De restaurants waar men vanaf heden de „Terrine de Witte Ranke", of het komplete Poperingse gastronomische menu kan degusteren, zijn :

RUST ROEST - Roesbrugge;

't HOMMELHOF - Watou;

en te POPERINGE :

HOF VAN COMMERCE - Casselstraat
d'HOMMELKEETE - Hoge Noenweg
DE KARDOEZE - Westvleterenseweg
DE KRING - Burg. Bertenplein
PALACE - Ieperstraat
AMFORA - Grote Markt (vanaf 15 aug.)

(rab)

K.V.L.V. BEVEREN – IJZER

ZONDAG 30 JUNI 1991

HOEVE-TOCHT

☛ *om 11 uur*
H. Mis in de loods van de hoeve Luc Mayaert "Het Neerhof", Hondschootestraat 23.
Daarna aperitief

☛ *om 13 uur*
Middagmaal "Varken aan 't spit" op de hoeve Luc Declerck "Lindehof", Lindestraat 15.
Visput – Animatie verzorgd door K.L.J. Beveren

☛ *in de namiddag*
Koffie met taart op de hoeve René George "Schaephof", Foortstraat 6.
Schapen scheren – Boter karnen

Trektocht van hoeve tot hoeve met paard en kar

Kaarten voor het middagmaal te verkrijgen bij de bestuursleden of tel. 057/30.09.05.
Inschrijven verplicht.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 30 april 1991 is te Sint-Lambrechts-Woluwe overleden : mevr. Clara Vandecasteele, geboren te Roesbrugge op 4 augustus 1903.

Zij was de dochter van Adolphe Vandecasteele, blikslager en winkelier in ijzerwaren (nu mevr. Urbanie Wullus).

Op 12 maart 1923 verliet Clara Vandecasteele Roesbrugge voor Sint-Joost-ten-Node, waar zij in het huwelijk trad met Albert Delfosse.

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE
- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :
- Lynn Leupe, dochter van Jean-Pierre en Caroline Worm.
- Kimberly Decoene, dochter van Johan en Daisy Parreyn.

Huwelijken :
- Jan Kinget van Roesbrugge-Haringe met Dorine Baelen van Alveringem.
- Johan Decoene van Watou met Daisy Parreyn van Roesbrugge.
- Rony Bau van Roesbrugge met Carine Van Moerkerke van Deinze.

Overlijden :
- André Vandromme, 56 j., echtgenoot van Marie-Jeanne Corneillie.

GARAGE SERVICE NEVEJAN

OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

Merk	Type	Bwj	Brand-stof	PK	KW	Din	Cilinder-inhoud	Aantal deuren
100.000 - 200.000 fr.								
FORD	FIESTA Florida	88	benzine	6	37	50	1117	
200.000 - 300.000 fr.								
OPEL	KADETT 1300S	89	benzine	7	55	75	1297	
FORD	SIERRA wagon	87	diesel	12	48	67	2304	
PEUGEOT	205	88	diesel	10	44	60	1769	
VOLKSWAGEN	GOLF	89	diesel	9	40	54	1600	
RENAULT	R5	89	diesel	9	41	55	1595	
+ 400.000 fr.								
MERCEDES	190D - 2.5	89	diesel	13	86	90	2497	
MERCEDES	190D	2/88	diesel	11	63	72	1997	

GARAGE SERVICE NEVEJAN

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

PLUS-SPAREN

- geen minimum inlage vereist
- geld blijft steeds beschikbaar
- STAATSWAARBORG

AANDACHT !
nog tot 30 juni 1991

SPECIALE GESCHENKENAKTIE :

- storting 50.000 :
  KOGELPEN WATERMAN
- storting 100.000 :
  ROLLERBALL WATERMAN
- storting 150.000 :
  VULPEN WATERMAN

ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba

Provenplein 39A • 8972 PROVEN
tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na diensturen : 30 02 58

KREDIET.. NIJVERHEID

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL

FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

Massieve stijldeuren

KWALITEIT
& VERTROUWEN

- Algemene timmer- en schrijnwerken
- Keuken- en binnenhuisinrichtingen
- Rolluiken & houten trappen
- Eigen plaatsing van P.V.C-ramen, -deuren en -veranda's
- Specialiteit : eigen fabrikatie van ramen, deuren en veranda's in tropisch hardhout
- Nieuwbouw - Verbouwing Herstelling

ROLAND VERYSER

Waaienburgseweg 11a - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 79

BESCHOUWING VAN DE MAAND

D'examens
staan voor de deur,
veel spanning, slecht humeur.
Verdriet voor hen
die niet gaan slagen
en de toekomst
weifelend ondervragen.

Maar gedenk
dat je vaak een wonderkind
ook niet meer
in de toekomst vindt.

Zij die in het leven slagen
zijn zij
die tegenslagen dragen !

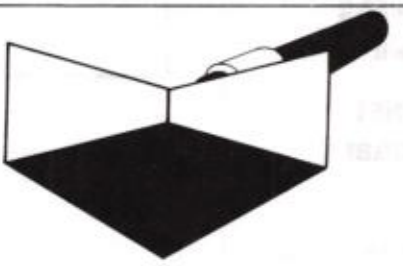
BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn
Haringestraat 79
8972 HARINGE
tel. 057/30 02 07

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :
- Charlotte Vereecke, dochter van Marc en Magdalena Moerman (Beveren).

Overlijdens :
- Maria Tant, 80 j., weduwe van André Regheere (Beveren).
- Maurice Vanhalme, 59 j., echtgenoot van Marie-Thérèse Beghein (Stavele).
- Agnès Deroo, 63 j., echtgenoot van Camiel Fieu (Stavele).
- Firmin Butaye, 83 j., weduwnaar van Gabrielle Kino (Stavele).

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting op 16 mei 1991.
Wonnen 3 partijen :

1.	Craeye Albert	411 p.
2.	Dewulf Donat	367 p.
3.	Ganne Marcel	348 p.
4.	Goussey Maurice	306 p.
5.	Gast Leopold	298 p.
6.	Mernhout Maria	285 p.
7.	Butaye Marcel	280 p.
8.	Looten Irma	275 p.
9.	Coene Robert	264 p.

Papierslag

• Op vrijdag 28 juni en zaterdag 29 juni houdt K.L.J.-Beveren-Stavele-Leisele haar jaarlijkse papierslag. Met traktor en kar trekken we door de gemeenten Beveren, Stavele en Leisele om oud papier, karton en papieren zakken op te halen.

Aan de landbouwers vragen we of het mogelijke zou zijn om hun oud papier op het einde van „de dreve" (tegen de straat) te plaatsen.

De kontainers zullen geplaatst worden op het statieplein (Kallestraat, bij Frans Catteeu).

K.V.L.V. Beveren-IJzer

• Zondag 30 juni
Hoevetocht
11 u. : H. mis
13 u. : Varken aan het spit
Vooraf inschrijven : tel. 057/30 09 05
(rek. 738-8030471-57).

ATELIER CHARLES DENUT

Petit Bazar Belge
Casselstraat 7
8691 Beveren-IJzer
057/30.05.36
RIK RYON (Proven)
met aardewerk en kopergravures
van 1 juni tot en met 30 juni 1991.
Open 9-12 en 14-19 uur
maandag gesloten.
Zaterdag 15 juni van 14 tot 17 uur :
demonstratie pottendraaien.

GOLDEN SPAARBOEKJE

8,75%*

SOEPEL
VEILIG
MEER RENTE
GEMAKKELIJK
DOORZICHTIG

*7,875% NETTO

ARGENTA
uw appeltje voor de dorst

Kantoorhouder :
KRIS ROSSEEUW
Provenplein 48
PROVEN
tel. & fax 057/30.03.55

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND JUNI

Kaartingen

• Haringe, bij Elza Braem
maandag 10 juni
Kermiskaarting „Derde Leeftijd"

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 12 juni
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 25 juni
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 8 en zondag 9 juni
smijting voor de leden

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 8 juni
smijting voor de leden

Roesbrugge, „De Gouden Arend"
vrijdag 14 juni
zaterdag 15 juni
zondag 16 juni
Grote smijting
ENGELSE VOGELPIK
t.v.v. de Handelspikkers

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
vrijdag 21, zaterdag 22
en zondag 23 juni
smijting voor de leden

• Roesbrugge, café „Handelshuis"
vrijdag 5 en zaterdag 6 juli
smijting voor de leden

Landelijke Gilde Roesbrugge-Haringe

• Op dinsdag 2 juli (samen met de Gilde van Krombeke en Proven) gaat de Gilde op reis naar Noord-Frankrijk. Vertrek om 7 uur. Terug om 19 uur. Bezoek aan het kerkje van Arneke, dan een bezoek aan de glasblazerij „Luminarc" Arcopal - Cristal d'Arques te Arques. - Vallei van de Aa naar Zotteux (warm middagmaal) - Werken van de Eurotunnel - Haven van Duinkerke.
Prijs : leden 850 fr. - niet-leden 1.000 fr. (middagmaal inbegrepen).
Gelieve zich aan te geven tegen 15 juni (dit voor het bezoek aan Arcopal) aan de plaatselijke sekretaris. Deze reis vindt plaats onder de leiding van de gids Roger Benauwt.

Beverenkalsijde-kermis

• Zaterdag 22 juni om 20 u.
prijskaarting in café „Paradijs"
bij M. Simoen.

• Zondag 23 juni om 15 u.
wielerwedstrijd „Ereprijs F. Feys"
voor liefhebbers B.W.B.
Inschrijving en prijsuitdeling in café „Paradijs" bij M. Simoen.

Rommelmarkt

• Grenspost Oost-Cappel
zaterdag 15 juni 1991 vanaf 8 uur
gratis standplaatsen

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Enkele dagen geleden kwam oud-minister Willy de Clercq, Europees Parlementslid, in het Veurnse een spreekbeurt houden. Hij wees er entoesiast op dat de ekonomische evolutie in de Westhoek een gunstig verloop kende, want de werkloosheid verminderde voortdurend.

Spreker moet alleszins gewerkt hebben met verouderde statistieken, of in elk geval heeft hij de situatie niet goed bekeken. Immers in groot-Poperinge is het aantal werklozen in het laatste jaar gestegen van 343 tot 371. En dit aantal zou nog merkelijk hoger liggen, ware het niet dat ambitieuse jongeren voortdurend de voorvaderlijke grond de rug toekeren om elders het geslacht voort te zetten. Dat heeft natuurlijk een bestendige ontvolking tot gevolg, terwijl onze dorpen „open bejaardentehuizen" worden.

Te Brussel heeft men meer belangstelling voor Zaïre, dan voor onze streek, waar niemand protesteert of herrie schopt, waar men bedrijven feestelijk laat failliet gaan en daarbij nog een bijzondere inspanning doet om de infrastruktuur uit te schakelen. Staatssekretaris Wivina de Meester heeft er een schepje bovenop gedaan door de openbare dienstverlening verder af te takelen.

Poperinge met een stadskern van ongeveer 10.000 inwoners verloor zijn ontvangerskantoor van de belastingen ten voordele van Diksmuide, met ongeveer 5 000 inwoners, op 23 km daar vandaan, en alleen maar te bereiken langs sekundaire wegen. Nu is de kontrole van de vennootschappen van Poperinge overgeplaatst naar Nieuwpoort, op 40 km afstand ! Het nieuwe postnummer van Diksmuide is 8600 geworden, in plaats van 8160, weer een teken aan de wand ! Poperinge let op uw zaak ! Te Roesbrugge staat het postkantoor op de wip, en de telefooncentrale is er een oudijzerwinkel geworden : de verbindingen komen moeilijk tot stand en de geluidssterkte laat te wensen. Er wordt verteld dat een landbouwer, die een koetje had dat op kalven stond, de veearts wilde opbellen voor hulp en bijstand, maar toen de verbinding eindelijk tot stand kwam was de klus reeds geklaard en het kalfje stond, weliswaar nog beteuterd, maar toch op zijn vier poten, naar moeders uier te lonken.

„Laat ons te Brussel een aanvraag doen" *oppert Gusta,* „om wegwijzers te plaatsen aan de grens van het Poperingse hoppeland, met de vermelding : OP WEG NAAR DE MIDDELEEUWEN. In het vooruitzicht van de verkiezingen zal men dat niet weigeren".

Dank U,
Pol

SCHOONHEIDSINSTITUUT

VALERIE

Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51
Op afspraak

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet
Roesbruggestraat 4
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

Bernard WYFFELS

Algemene bouwwerken : nieuwbouw en verbouwing dakwerken

Molenwalstraat 1
8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 04 54

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01
Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

MAATWERK in meubels en keukens

Jarenlange ervaring en vakbekwaam personeel zorgen ervoor dat elke opdracht precies wordt uitgevoerd volgens uw wens.

Kom rustig rondkijken in onze toonzaal. Keuze uit standaardkeukens BOSCH of eigen precieziemaatwerk in keukens, interieurs en winkels.

meubels declerck

md

alleenverdeler BOSCH

weegschede 36 058/29.90.98
GYVERINKHOVE

Dé intelligente manier om vaderdag te vieren en van muziek te genieten

KENWOOD

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 • 8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

— *HUWELIJKSLIJSTEN* —

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Gusten Forelle wos verre van wel è zind, ols 'n dien nuchtend binnenstekte toe Mielten Zomers in „De Kloefe"...

Liza, de bazinne, zag direkt dat er entwot niet djuuste wos met Gusten...

„Wuk is er gaande dé ?" vroeg Liza.

„'k Zyn begot mien mottesiekel è pakt ?" jammerde Gusten... „onke gisterenavond buutenkwam uit „De Sterre" wos 'n weg !"

Binst dat Gusten nog bezig wos met uiteendoen tegen Liza, kwam Narden Blazee binnen ol vloeken en leelyk doen in z'n eigen.

„Hapert er begot oek entwot met joen dé ?" lachte Liza.

„Jaat, dejuu !" vloekte Narden... „mien wuuf is weg è loopen...! 'k Hén 't maar è zien van den nuchtend... er lag 'n brieftje op den tafel waarop dat er stoeg - je zyt nooit in je kot, 'k zyn 't op, trek je plan, tot in de pruimetyd ! - zou je niet doodvollen, ols je dat leest ! ... Gauw, geeft nuus zeere è pinte !" Liza vulde de pinten en d'ander dronken.

„Héwè, dat zyn toeren, je zit olzoo olle twee in de penarie !" zei Liza... „maar je gaat dat moeten gaan aangeeven aan de garde, op 't gemeentehuus, weet je datte !" Gusten knikte en Narden schartelde in z'n haar...

„Van mien wuuf oek ?" vroeg Narden.

„Vaneigens !" knikte Liza... „je zyt strafbaar ols je 't niet doet !"

Achter dat ze nog eenigte pinten è dronken hadden, gingen ze er naartoe... Narden, die nog niet geheele nuchteren wos van daags tevooren, had het verre zitten ols ze op 't gemeentehuus toekwamen... Gusten klopte aan de deure van den bureau van de garde en ging den eersten binnen...

„Dag garde !" zei Gusten... „'k zyn è kommen om aan te geeven da'k mien mottesiekel è pakt zyn !".

„En ik, da' mien wuuf weg è lopen is !" lalde Narden.

„Héla !" riep de garde... „'n beetje op julder gemak..! Een zaake met 'n keer... eerst van dien mottesiekel !". De garde pakte 'n blad papier en begoste te schryven... Op dat moment kwam de burgemeester binnen...

„Is dat waar wuk da'k daar hoorde zeggen ?" vroeg de burgemeester aan Gusten... „dat ze joen mottesiekel è pakt hén ?"

„En da' mien wuuf weg è loopen is ?" riep Narden.

„Tiens !" zei de burgemeester... „dat zyn twee serieuse teegenslaagen !" Ze knikten olle twee met 'n bedrukt gezichte... maar Gusten stoeg 'n moment te peinzen...

„Horkt 'n keer, burgemeester ?" zei Gusten... „'k Gaan ik dat zeggen gelik of dat 't is van dien mottesiekel... dat is eigentlyk maar 'n oud kariot meer wei, waar dat er ol veele sleete op is... maar 'k zyn ik toch olzoo mien dagelyks gerief kwyt, ennée, burgemeester !".

„Dat is met mien djuuste hetzelfde, burgemeester !" jammerde Narden en 'n begoste kryschen...

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
21e Jaargang Nr. 7-8 juli-augustus 1991
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 200 fr.

WESTHOEK - WATERHOEK

Waterrekreatie aan weerskanten van de Schreve

De Westcoast, luxueus passagiersschip

Juli en augustus blijven de vakantiemaanden bij uitstek en als het weer enigszins meevalt, zal onze Noordzeekust deze zomer weer overspoeld worden met navel- en tepelkijkers (1) die bezwijken voor de charme en de eigenheid van zee en strand en wat daarrond hangt, al dan niet gehuld in mono-, stereo- of bikini. Op topdagen komen dan één miljoen rust- en ordeverstoorders met honden, kanariepietjes en frigobox vanuit het binnenland naar onze litoral gesjeesd, wat gelijk staat aan 400.000 chauffeurs die voor hun auto-hun-vrijheid krampachtig een parkeerplaatsje zoeken (2) en veelal hun eigen vuiligheid achterlaten.

Een prognose naar de nabije toekomst voorziet nog eens een toename van 15 tot 20 % en vast staat dat deze sloddervossen het achterland, onze bloedeigen Westhoek zeg maar, als een groene troef zullen spelen voor een zgn. aktieve en attraktieve vakantie.

Onze streek is aantrekkelijk. Zo is dat. *Bachten de Kupe* heeft een bezielende en inspirerende kracht en de roepnaam alleen al heeft een magische klank. Water is zoveel als Banco. Eertijds een bron van rijkdom, nu mogelijkheden te over om te genieten van een onvergetelijke en zinvolle ontspanning, alleen of in groep, georganiseerd of à l'improviste, maar dicht bij huis, dat alleszins.

In deze vakantiebijdrage informatie hieromtrent. Uurregelingen, adressen en nuttige tips. De redaktie van *De IJzerbode* wenst U alvast een verkwikkende en deugddoende vakantie op en rond onze Westhoekse wateren. Doen !

De Westcoast

Er bestaan plannen en vele hiervan zijn reeds verwezenlijkt of zijn in uitvoering, om van West-Vlaanderen, de pleziervaartprovincie nummer één te maken. Op 11 oktober 1990 heeft de provincieraad het provinciaal reglement op het betoelagen van projekten gericht op de uitbouw van het Westvlaams riviertoerisme goedgekeurd. Er werd toen duidelijk gesteld dat in het kader van het Westvlaams toeristisch aanbodbeleid het wenselijk is, de ontwikkeling van het riviertoerisme te ondersteunen. Zo is de provincie momenteel in het IJzerbekken bezig met tal van nieuwe aanlegsteigers te bouwen zoals deze pas opgerichte trappensteiger te Alveringem-Fortem e.a. (3).

Maar ook de Vlaamse regering doet mee. Gemeenschapsminister Johan Sauwens liet in 1989 reeds bruggen en sluizen in de Westhoek bedienen, ook tijdens de weekends en op de wettelijke feestdagen. Baggerwerken en oeverbeschermingen werden uitgevoerd. *„De belangstelling voor het riviertoerisme groeit en de Vlaamse regering pompt meer geld in de infrastruktuur dan de vroegere nationale overheid ooit deed* (4)."

De Westhoek ontpopt zich als de waterlooptransit tussen Nederland en Noord-Frankrijk en heeft in onze streek werkelijk de herontdekking van het riviertoerisme tot gevolg.

Men moet het meegemaakt hebben om in de stilte en de rust van een zomerse middag geruisloos door het bukolische landschap van de Westhoek te drijven, gedragen op het water van de IJzer, Ieperlee-, Plassendale-, Duinkerke-, Lo- of wie weet wat voor ander kanaal. Om aan te meren aan de kade van steden met een navrant verleden. *„Steden met tranen, toen; steden met stilmakende herinnering thans. Diksmuide, Ieper, Nieuwpoort... Poperinge. De omgeving gekenmerkt door rust en kalmte, de bevolking vriendelijk en gastvrij. Is het daarom dat de hop er groeit? Om de zinnen te verzetten ? Ik weet het niet !"* (5). De Nederlandse radio- en TV-producer Paul Wolkswinkel besluit zijn reportage over de Westhoek : *„Ik kom gauw terug en alsjeblieft, blijf zoals je bent, mooi, lief en eerlijk"* (6).

Het is effenaf een aanrader om de Westhoek van op het water te ervaren. Onze Noorderburen hebben hieromtrent een traditie. Zij hebben een sluitend en veelzijdig watertoerisme uitgebouwd. Zo kan men van de ene stad naar de andere varen, overnachten aan wal, maar het ontbijt en de andere maaltijden neemt men

➡

aan boord. Men gooit vrij vaak de meertouwen vast, bezoekt een molen, een pittoreske plaats, een vriendelijk stadje en de trip gaat verder.

Dit zou op kleinere schaal in onze Westhoek en meer uitgebreid in onze waterprovincie moeten kunnen. Een goede start is alleszins de komst van de luxueuse passagiersboot *Westcoast*, die vanuit Nieuwpoort, Diksmuide en Veurne aandoet. Dit brandvrij vaartuig is aan de strengste en meest recente normen van de zeevaartinspektie onderworpen. Het werd in 1989 gebouwd op de scheepswerf van Zelzate. Het schip is 30 m lang, heeft een breedte van 5 m en een diepgang van 1 m. De dubbele bodem zorgt voor een maximale veiligheid en een DAF-motor van 250 PK brengt het mooi ogend en gestroomlijnd passagiersschip tegen 7 km/u. veilig en geruisloos naar de plaats van bestemming. Net één jaar geleden werd deze spiksplinternieuwe boot te Nieuwpoort in de vaart gebracht. E.H. Jozef Pattou, pastoor van de O.L.V.-parochie zegende de *Westcoast*. Gedeputeerde Marie-Claire Vanderstichele fungeerde als meter en Herman Verslype, ingenieur bij de Dienst Kust van Openbare Werken, nam het peterschap waar. Net één jaar later, op 13 juli a.s. wordt vanwege de *Stichting Orde Driekoningen* op deze boot een hommage gebracht aan de zeer verdienstelijke dichter Fernand Florizoone. Zo'n tweehonderd genodigden kunnen op de *Westcoast* daaraan deelnemen.

Zo'n salonboot leent zich uiteraard perfekt voor het organiseren van feesten. Men kan alle kanten uit, zowel overdag als 's avonds. De *Westcoast* is als varende feestzaal een originele bedoening voor een huwelijks- of kommuniefeest, een familiebijeenkomst, jubileum, benefiet- of dansavond. Of je geeft een receptie aan boord voor uw vereniging, een jaarvergadering, een seniorennamiddag. Kortom, je kunt het zo gek niet bedenken of de *Westcoast* zorgt voor de mogelijkheden in een luxueus en uniek kader dan nog wel. Voor boekingen kan men terecht bij Boekingskantoor C.V. WESTCOAST, (vragen naar mevr. Van den Daele) p.a. Scheldeveldestraat 22, 9840 De Pinte. Tel. 091/82 27 62.

Alleen of in groep kan men onder de maanden juli en augustus vanuit Nieuwpoort ofwel naar Veurne of naar Diksmuide varen. Men geniet van de helgroene alluviale en onmetelijke vlakte en van de luxe en het komfort aan boord. Een goed voorziene bar, soft music en vriendelijk personeel maken het naar je zin. Men krijgt informatie over de streek, over de wonden door Wereldoorlog I geslagen en over de Westhoek als waterlooptransit tussen Nederland en Noord-Frankrijk die zich opmaakt voor het Europa '92-'93.

Men geniet bovendeks of achter de brede panoramische ramen van de rust en de eenvoud van het idyllische landschap. Op donderdag, vrijdag, zaterdag en zondag ligt de vaarroute naar Diksmuide. Vertrek te Nieuwpoort aan de aanlegsteiger op de IJzer, achter het Albert I-monument te 14.00 u. Vertrek te Diksmuide aan de IJzertoren te 17.30 u.

Op maandag, dinsdag en woensdag ligt de vaarroute naar Veurne. Vertrek te Nieuwpoort aan de P. Deswartelaan te 14.00 u. Vertrek te Veurne aan de Nieuwpoortkeiweg te 17.30 u.

Gezien zo'n unieke gebeurtenis niet alleen autochtonen aantrekt, maar buitenlanders zint, werd de Westcoast-travelling in het totale pakket van animatiemogelijkheden van „De Kusttram-De Zonnelijn" ingekalkuleerd. Het zomerprojekt „Kusttram-Zonnelijn" gaat zijn vijfde jaar in en kreeg zo, naast zijn klassieke bestemming, openbaar vervoer verzekeren langs de kustlijn, een tweede dimensie : een toeristisch programma aanbieden, dat aansluit bij de wensen van de vakantiegangers. In de 34 loketten van de trammaatschappij kunnen de Westcoast-toeristen een all-in ticket kopen. De hostess van de Zonnelijn begeleidt de reizigers vanaf de halte Nieuwpoort-stad, naar de steiger waar de boot afvaart.

Uurregeling Kusttram-Zonnelijn.

Vertrekuren :

De Panne	13.24 u.
Nieuwpoort	13.50 u.
Knokke	12.12 u.
Oostende	13.08 u.
Nieuwpoort	13.48 u.

De prijs voor wat men krijgt in vergelijking met andere toeristische attrakties is spotgoedkoop.

Volwassenen :
150 fr. enkel / 200 fr. heen en terug;
Kinderen (3-12 j.) :
130 fr. enkel / 160 fr. heen en terug;
Groepen (min. 35 pers) :
140 fr. enkel / 180 fr. heen en terug;
Groepen kinderen (3-12 j.) :
110 fr. enkel / 90 fr. heen en terug.

Voor reservatie groepen (niet voor charteringen) kan men boeken bij de stedelijke diensten voor toerisme te :
Veurne tel. 058/31 21 54
Diksmuide tel. 051/51 00 48
Nieuwpoort tel. 058/23 55 94

Aan deze kant van de schreve

Op de voorjaarsvergadering van Westtoerisme, die dit jaar op 15 april te Blankenberge werd georganiseerd, werd de nieuwe uitgave voorgesteld van de verzorgde, 48 bladzijden tellende brochure (30 x 21 cm) *Waterrecreatie in West-Vlaanderen*. De vorige dateerde van 1986 maar gezien de snelle ontwikkeling van het watertoerisme in de meest waterrijke provincie van het land, was een nieuwe en een volledige uitgave noodzakelijk. Het is een praktische en overzichtelijke gids geworden, opgedeeld in zes rubrieken :
Watersporten (p. 5 t.e.m. p. 17)
Sportvisserij (p. 18-24)
Strandrecreatie (p. 25-26)
Pleziervaart (p. 27-35)
Boottochten (p. 36-38)
Waterevenementen (zoals bv. Sportkampen, -lessen) (p. 39-41).

Wie wil windsurfen, kajakken of waterexcursies maken met eigen of gehuurde boot, vindt in deze nuttige en erg bruikbare brochure waar hij terecht komt en hoeveel dit hem zal kosten. Ook de sportvissers vinden nuttige informatie en komen aan de weet wat ze moeten doen en laten om met de visgarde in peis en vree te leven. De tijd dat rijke eigenaars met peperdure jachten en zeilboten iedereen de ogen uitstaken, is goddank voorbij. Ook dicht bij huis kan voor iedereen de waterpret niet op. De IJzer die eertijds een spoor van drukke markt- en handelsaktiviteit door de Westhoek trok en welstand tot aan de Beverenkalseyde bracht, leent zich nu voor spelevaren, sportvissen, initiatiekursussen en allerhande vormen van waterrekreatie. Tot vóór 1940 bracht de IJzer *werk* in de streek, nu alleen nog *spel en ontspanning*. Duren is een schone stad, als het maar blijft duren...

In de pas verschenen folder *Waterrecreatie in West-Vlaanderen* die op 15.000 ex. verscheen, lezen we op blz. 7 dat er te Roesbrugge roeiboten (200 fr. per halve dag) en kajaks (200 fr. per uur) te huur zijn. Info : „De Gouden Arend", Roesbruggeplein 1, tel. 057/30 13 32.

Hoger genoemde folder bevat een zestal zeer overzichtelijke waterkaarten en is verkrijgbaar tegen 20 fr. bij alle Westvlaamse Diensten voor Toerisme en V.V.V. of kan telefonisch of schriftelijk aangevraagd worden bij Westtoerisme, Kasteel Tillegem te 8200 Sint-Michiels-Brugge, tel. 050/38 02 96. Ook de Franstalige folder *Loisirs et Sport Nautiques en West-Flandre* is tegen 20 fr. op deze adressen verkrijgbaar.

Van al dit waterplezier in de Westhoek spant Nieuwpoort uiteraard de kroon. Het is niet alleen de thuishaven van de *Westcoast*, maar als Eurojachthaven worden onder de zomermaanden honderden boten gemeerd in Novus Portus (Nieuw-Poort). Nieuwpoort is de belangrijkste jachthaven van de kust met 60 % van de aanmeerkapaciteit. Openbare Werken investeert 131 miljoen in nieuwe aanlegsteigers, vlotkom en een nieuwe jachthaven in het spaarbekken. *„Totaal nieuw wordt de jachthaven in het spaarbekken langs de IJzer. Tegen de kademuur nabij de steenbakkerij, waar de Vlaamse Vereniging voor Watersport (V.V.W.) al boten meerde, worden drie steigers gelegd dwars op de kademuur, waaraan zo'n 120 boten kunnen afmeren. Die plaatsen zijn vooral bestemd voor het boottoerisme op de kanalen waarvan in de Westhoek een modelprojekt wordt uitgewerkt in samenwerking met het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)"* (7). Deze jachthaven zal klaar komen in de zomer van 1992 en wordt dan de vaste aanlegplaats van de *Westcoast* die nu op maandag, dinsdag en woensdag tegen de P. Deswartelaan ligt gemeerd en op de andere dagen een plaatsje vindt op de IJzer achter het Albert I-monument.

Grotere mogelijkheden i.v.m. het watertoerisme, maar dan buiten de Westhoek is een tochtje met de *Seastar* van de rederij *Belgian Coast Jet*. Deze salonboot met

(vervolg blz. 106)

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (37)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellinck / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Het Cruijde-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruydtboeck / Simon Stevin van Brugge / Johannes Baptista van Helmont / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Chirurgijn Jan Palfijn / Troost der Armen... / Martinus van Hille / Het duo Verheyen-Sassenus / Engelbertus Capueel / Taaltoestanden en wetenschappen in de 18e eeuw / De publikaties van Vilain XIIII / La Société littéraire de Bruxelles / Vroedkunde / Van Bavegem en Van Daele / Jan Bernard Jacobs en Jan Albert Roselt / De Theresiaanse Akademie / Petrus Engelbert Wauters / Jozef-Frans Kluyskens / Kesteloot en Sommé / Heroprichting van de Akademie / Het wetenschappelijke leven in de Hollandse Tijd / De Belgische verfransingspolitiek / De taalminnaren op de bres / De stichting van het Willemsfonds / De Grievenkommissie / Het Davidsfonds / De natuurwetenschappen in het onderwijs / Het taalpartikularisme / De vaktaal van "Rond den Heerd" / Wetenschap in de tijdschriften / De laatste decennia van de 19e eeuw / De Vlaamse Akademie / Het Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres / De strijd voor Vlaams Hoger Onderwijs / De Raet contra Mac Leod / De Vlaamse hogeschool op Parlementair terrein / Buiten de universiteit / De sjouwers van de stenen / De von Bissing-universiteit / Toen doofde het licht... / Vlaams wetenschappelijk leven te Leuven / De Vlaamse Wetenschappelijke Stichting / De volledige vernederlandsing van de Gentse universiteit.*

Corneel Heymans
(pentekening Stefaan van Stiphout)

De universiteit van Gent was vernederlandst, maar uiteraard waren er bij die overgang nog heel wat moeilijkheden te overwinnen en de francofiele geest bleef nog een hele tijd tussen de muren van de universiteitsgebouwen zweven. Op 15 oktober 1930 werd door de minister van Kunsten en Wetenschappen een ministrieel besluit uitgevaardigd, waarbij aan de hoogleraren verbod werd opgelegd nog langer te doceren aan de „Ecole des Hautes Etudes". Professor Hulin de Loo, die zich bij dit besluit niet wenste neer te leggen, werd op 17 december, toen hij zijn kollege op de universiteit wilde beginnen, door de studenten hardhandig naar buiten gewerkt.

Het bestaan van een harde en nog steeds invloedrijke franskiljonse clan aan de universiteit kwam duidelijk tot uiting in 1933 toen de voor het rektoraat in aanmerking komende professoren De Stella en Daels werden genegeerd en twee niet-Vlaamsgezinden werden naar voren geschoven, waaruit tenslotte prof. A. Bessemans als kompromiskandidaat werd benoemd. Prof. med. Roger Soenen (1902-1977) die hiertegen protesteerde en een heftige aanval deed tegen minister Lippens die de benoeming had gedaan, werd op staande voet als hoogleraar ontslagen ([491]) !

Maar de volledige vernederlandsing van Gent had ook een versnelde verdubbeling van de leergangen te Leuven tot gevolg. In oktober 1931 werden er in één klap 29 kolleges vernederlandst, dat was meer dan in de vijf vorige jaren samen. En van toen af aan verliep het in een versneld tempo. In 1932 werden er niet minder dan 103 nieuwe Nederlandstalige leergangen ingevoerd ([492]). Datzelfde jaar kwam te Leuven Augustin van Itterbeek (1904-1968), die jarenlang in Nederland stage had gedaan, en aan onze Katolieke universiteit het *Instituut voor Lage Temperaturen en Technische Fysica* zou oprichten, een laboratorium dat van bij de aanvang zuiver Nederlandstalig was. In 1933 was de vernederlandsing van alle kandidaturen voltooid, de rest moest noodzakelijk volgen. In 1934 begon ook de universiteit van Brussel aan de verdubbeling van de kolleges.

Eerlijk gezegd, voor vele hoogleraren was het niet gemakkelijk om over te schakelen van het ene taalregiem naar het andere. Onder de ouderen, waarvan er velen nochtans hun Vlaamse „moedertaal" kenden, waren er maar weinigen die algemeen Nederlands spraken of vertrouwd waren met de Nederlandstalige vakterminologie, doch onder de nieuwkomers waren er wel te vinden, die voornamelijk dank zij de door de *Vlaamse Wetenschappelijke Stichting* verleende studiebeurzen, over de kennis en het gebruik van een vlotte en volwaardige Nederlandse wetenschapstaal beschikten ([493]).

Naar een Nederlandstalige veeartsenijschool

We hebben gezien hoe in de 17e eeuw een paar verhandelingen van diergeneeskundige aard verschenen zijn, die geschreven waren in de volkstaal, waarvan *Den Lust-hof van het cureren der Peirden* (1680) van de Borgerhoutse „peirdemeester" Jacobus de Smet, voorzeker de bijzonderste was. Toen in 1768 voor de zoveelste keer, op grote schaal de runderpest uitbrak, gingen enkele geneesheren daarover publiceren en Petrus van Bavegem uit Antwerpen, die voornamelijk bekend is om zijn in 1773 verschenen verhandeling over de keizersnede (bij de mens), schreef ook over *Het Verlossen van Koeyen*.

Met de intussen opgedane en vaak neergepende ervaring had men in de 18e eeuw genoeg elementen bijeen om een diergeneeskundige discipline te kreëren. In 1762 werd de eerste veeartsenijkundige school gesticht te Lyon en in 1765 volgde er een tweede te Alfort (Parijs). In ieder van deze instellingen werd een sterk op de praktijk gerichte, driejarige opleiding gegeven. Ook enkele Vlamingen gingen er, in de Oostenrijkse tijd, studeren. In 1773 werden door Mathieu Duts, een militaire geneesheer van Verviers, niet alleen een paar werken over diergeneeskunde gepubliceerd (in het Frans), maar werd ook een poging gedaan om te Luik een veeartsenijschool te stichten. Bij gebrek aan subsidies kwam de zaak niet van de grond.

Onder het Franse bewind waren de inwoners van onze gewesten verplicht voor een opleiding van veearts naar Alfort te trekken. Ook in de eerste jaren na het herstel van de Nederlanden, ging men bij gebrek aan een opleidingscentrum, zowel alhier als in het Noorden, nog steeds in Frankrijk studeren. Maar vanaf 1817 moest men om door de Staat erkend te worden een bekwaamheidsproef afleggen voor een kommissie te Leiden. Evenwel werd in 1821 te Utrecht en in 1822 te Brussel een veeartsenijschool opgericht. Laatstgenoemde bleef bestaan tot 1830.

In 1831, kort na de Belgische Omwenteling werd te Brussel een nieuwe veeartsenijschool gesticht, die in 1836 overgebracht werd naar Kuregem, waar uitsluitend in het Frans werd gedoceerd. Van 1833 tot 1839 bestond er ook een veeartsenijschool te Luik, waar kursussen werden gegeven in de twee landstalen. Daar werd in het Nederlands gedoceerd door Jan-Frans Everts (1788-1846) van Maastricht ([494]). Deze school was ontstaan uit privaat initiatief en werd in 1835 door de stad Luik ten laste genomen. Er ontwikkelde zich evenwel een strijd tussen de scholen van Luik en Kuregem, die eindigde met de afschaffing van de eerstgenoemde in 1839. Al was de school te Kuregem eentalig Frans, toch verscheen van de aldaar docerende prof. P.J.S. Verheyen, in 1857, een in het Nederlands gesteld *Handboek voor Veeartsenijkunde*.

Bij de wet van 4 april 1890 werden de graden van kandidaat en doctor in de veeartsenijkunde ingesteld en niemand mocht dit vak uitoefenen tenzij hij over het diploma van doctor in de veeartsenijkunde beschikte (art. 26). En niemand mocht zich aanbieden voor het examen van kandidaat in de veeartsenijkunde, tenzij hij de graad bezat van kandidaat in de natuurwetenschappen (art. 2).

Vanaf oktober 1930 werden aan de rijksuniversiteit te Gent de leergangen volledig en uitsluitend in het Nederlands gegeven. Wie dus in oktober 1930 begon met de kandidaturen in de natuurwetenschappen, in het Nederlands, zou zijn opleiding tot veearts niet in die taal kunnen voortzetten. Daar moest natuurlijk wat aan gedaan worden. Men dacht er aanvankelijk aan te Kuregem, de leergangen te splitsen, en een Nederlandstalige afdeling in het leven te roepen.

Weer ontbrandde een strijd om dit onderwijs te Gent te krijgen, terwijl in Franstalige kringen en kranten fel geageerd werd tegen de splitsing van de school te Kuregem ([495]).

Intussen kwam er ook beweging bij de veeartsen zelf. Sedert het 26e *Natuur- en Geneeskundig Congres*, dat plaats vond te Antwerpen op 25-28 april 1930, ijverde de Antwerpse dierenarts Lodewijk Geurden (1896-1978) ([496]), diergeneeskundig inspekteur bij het Ministerie van Landbouw, voor een *Vlaamsche Dierenartsen Vereniging*, die tot stand kwam op 19 april 1931 ([497]). Voorzitter werd J. van den Eynde, veearts en Katolieke volksvertegenwoordiger. Een paar maanden later verscheen het eerste nummer van het *Vlaamsch Diergeneeskundig Tijdschrift*, waarvan Lodewijk Geurden hoofdredakteur werd (en bleef tot 1957).

In 1932 was de kwestie van de Vlaamse veeartsenijschool nog niet opgelost, met het trieste gevolg dat de studenten die de Nederlandstalige kandidaturen in de natuurwetenschappen hadden gevolgd, verder moesten studeren te Kuregem in het Frans. Na het advies te hebben gehoord van een kommissie, waarin o.m. prof. Corneel Heymans een voorname rol speelde ([498]), hakte de toenmalige Liberale minister van Openbaar Onderwijs M. Lippens de knoop door. In oktober 1933 werden te Gent de eerste drie leerkrachten van het Nederlandstalige diergeneeskundig onderwijs aangesteld : prof. Honoré Lams, hoogleraar aan de fakulteit van de geneeskunde voor histologie en embryologie, Jan de Regt, dierenarts afgestudeerd te Utrecht voor de anatomie en de geneesheer Willem Libbrecht, die te Utrecht het diploma van kandidaat in de veeartsenijkunde behaalde, voor de fysiologie en farmakodynamie. In lokalen met één stoel en één tafel die Gentse kollega's hadden ter beschikking gesteld, begon het eerste jaar Nederlandstalige veeartsenijkunde. Die voorlopige toestand werd bekrachtigd door de wet van 21 juni 1934.

Het was een pionierstijd, waarin men startte zonder gebouwen (de professoren De Regt en Libbrecht zaten in een oude stadsschool), zonder materieel, zonder geroutineerd personeel. Gelukkig hebben de professoren Krediet en Schornagel van de universiteit te Utrecht, die veel belang stelden in de jonge Vlaamse veeartsenijschool, veel gesteund en geholpen.

Toen vijfendertig jaar later, op 1 oktober 1968, bij koninklijk besluit de Gentse veeartsenijschool tot fakulteit voor diergeneeskunde werd verheven, was die jonge Vlaamse instelling, die men een kort en tragisch leven had voorspeld, uitgegroeid tot een modern en goed geoutilleerd centrum van hoogstaand wetenschappelijk werk.

Vlaamse akademiën voor wetenschappen

De *Vlaamsche Natuur- en Geneeskundige Congressen*, die vanaf 1897 een stijgend sukses kenden, droegen er bijzonder veel toe bij dat de wetenschappen een plaats gingen innemen in de Vlaamse Beweging. Omstreeks 1900 bleek men bovendien in de *Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde* bereid ook leden op te nemen die geen taalkundigen of literatoren waren, maar wetenschapsmensen die opkwamen voor de verspreiding van de wetenschap in het Nederlands en ook in die taal publiceerden. Toen Julius Mac Leod, als eerste, op 12 juni 1900 verkozen werd tot korresponderend lid, drong hij er onmiddellijk op aan dat de akademie haar *Verslagen en Mededeelingen* zou openstellen voor wetenschappelijke publikaties.

Professor A.J.J. van de Velde, die reeds in 1899 langs de akademie een wetenschappelijke bijdrage had gepubliceerd, deed op de tweede algemene vergadering van het 22e *Vlaamsche Natuur- en Geneeskundige Congres*, op 12 augustus 1923, een voorstel om de bestaande akademie (voor Taal- en Letterkunde) met wetenschappelijke klassen uit te breiden. Maar daar werd niet op ingegaan, omdat men meende dat er beter een afzonderlijke akademie voor wetenschappen kon opgericht worden. Toen in 1929 de vernederlandsing van de Gentse universiteit op het punt stond verwezenlijkt te worden, suggereerde men dat het ogenblik hiervoor aangebroken was. Maar met ongeveer dezelfde argumenten waarmee de vernederlandsing van de Gentse universiteit was bestreden, kwam de *Académie royale* en de *Académie de Médecine* in verzet en belette de uitvoering ervan. Omdat men toch nattigheid voelde meende de *Académie royale*, in 1933, aan de verzuchtingen van de Vlamingen te kunnen tegemoetkomen door het *Jaarboek* een tweetalige titelpagina te geven en in de volgende jaren een paar exact-wetenschappelijke publikaties te laten verschijnen.

In 1935 werd door Jozef Goossenaerts (1882-1963) ([500]) de *Vereniging voor Wetenschap* gesticht, ter bevordering van de door Vlamingen uitgeoefende wetenschappelijke bedrijvigheid, als een soort voorafbeelding van Vlaamse akademiën voor wetenschappen.

Goossenaert, leraar-filosoof van beroep, was de drijvende kracht geweest achter heel wat Vlaamsgezinde initiatieven. Vanaf 1911 speelde hij in de *Vlaamsche Wetenschappelijke Congressen* een belangrijke rol. Hij was betrokken bij de kampagnes voor de vernederlandsing van de Gentse hogeschool en op 23 december 1928 werd op zijn initiatief te Antwerpen de *Vlaamsche Ingenieursvereniging* opgericht door R.F. van Bocxtaele, ingenieur bij Bell Telephone te Antwerpen en O.F. Mariman, bedrijfsleider bij N.V. Gevaert Photoprodukten te Mortsel. Door deze vereniging werd vanaf 1932 het *Ingenieursblad* uitgegeven.

Bij de stichting van de *Vereniging voor Wetenschap* werd een eigen orgaan in het leven geroepen : *Wetenschap in Vlaanderen*, dat in 1940 zou herdoopt worden in *Wetenschappelijke Tijdingen* ([501]) en dat in het streven naar Vlaamse Akademiën voor wetenschap, de betrachtingen had overgenomen van mevr. Juliette de Groot-Adant.

Op 29 juni 1936 was eerste-minister Paul van Zeeland verplicht, om de ergernis van vele Vlamingen weg te werken, zijn regeringsverklaring van enkele dagen voordien aan te vullen met konkrete initiatieven ten voordele van het Vlaamse land :

- de splitsing van de militaire school in een Franstalige en een Nederlandstalige afdeling;
- de zelfstandige organisatie van Vlaamse radio-uitzendingen;
- de oprichting van een Vlaamse Wetenschappelijke Akademie.

Met die beloften op zak werden in en buiten de politieke rangen plannen gesmeed om tot de konkrete verwezenlijking over te gaan, terwijl de *Académie royale* en de *Académie de Médecine* heftig in het verweer kwamen.

Vanuit de Vlaamse gemeenschap werd een kommissie opgericht om de „kwestie van de Vlaamsche academies" te onderzoeken, waarin naast het bestuur van de *Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde*, prof. A.J.J. van de Velde, prof. Fr. Daels en de parlementairen C. Huysmans, Fr. van Cauwelaert en A. Vermeylen, zitting hadden.

Er werden audiënties aangevraagd bij

ministers, voorstellen uitgewerkt, besproken, gewijzigd, over moeilijkheden gedebatteerd, ontwerpen voorgelegd en amendementen ingediend ([502]), tot uiteindelijk onder eerste-minister Paul-Emile Janson op 16 maart 1938 de koning het besluit, tot oprichting van een *Koninklijke Vlaamsche Akademie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België*, ondertekende.

De volgende dag vroeg de minister voor Openbaar Onderwijs, Julius Hoste, aan de *Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde*, voor elk van de drie klassen van de nieuwe akademie, lijsten met twintig namen over te maken, waaruit dan tien leden voor de stichtingskernen zouden benoemd worden. Een delikate opdracht ! Voor de ontworpen *Academie voor Geneeskunde*, waarvoor reeds kandidaatlijsten gevraagd werden, ging dat bijzonder moeilijk, zodat het tot 7 november 1938 duurde vooraleer deze akademie tot stand kwam.

Dat de internist dokter Adriaan Martens (1885-1965), gewezen aktivist, en eens ter dood veroordeeld, tot lid van de *Vlaamsche Academie voor Geneeskunde* was benoemd, zinde sommige Franstalige kringen uit de hoofdstad niet. Bij de plechtige inhuldiging van de akademie, op 21 januari 1939, werd er herrie geschopt en werd er zelfs bereikt dat koning Leopold III zich de nieuwe leden niet liet voorstellen, niettegenstaande dokter Martens was weggebleven. De reakties tegen diens benoeming leidde uiteindelijk tot het ontslag van de regering Spaak en tot Kamerontbinding.

Toen op 2 april (1939) de kiesburelen werden gesloten, werd bekend gemaakt dat de moegetergde dokter Martens had ontslag genomen. In zijn plaats kwam prof. Rufin Schockaert (1875-1953) van Leuven.

Epiloog

Een Nobelprijs voor Vlaanderen

In het najaar van 1939 was prof. dr. Corneel Heymans druk bezig met experimenten in het laboratorium voor farmakodynamie en terapie aan de rijksuniversiteit te Gent, toen hij aan de telefoon werd geroepen. Een journalist van een krant uit Stockholm vroeg of hij 's avonds te bereiken was. Op de vraag van de professor waarover het ging kreeg hij een nietszeggend antwoord. 's Avonds kwam er inderdaad een nieuwe telefonische oproep van dezelfde krantenman, die vroeg of de professor „al iets uit Stockholm had vernomen ?" - „Neen". „Wel dan heb ik het genoegen U mede te delen dat de Nobelprijs U werd toegekend". En onmiddellijk nam hij een kwartier lang, over de telefoon een interview af.

Nog dezelfde avond kwam het officiële telegram uit Stockholm, dat Corneel Heymans de Nobelprijs 1938 voor geneeskunde en fysiologie had gekregen ([503]).

In 1938 was er geen Nobelprijs voor geneeskunde geweest, maar het reglement liet toe die, bij voldoende kandidaten, het volgende jaar toe te kennen. Officieel kreeg prof. Heymans de Nobelprijs voor „de ontdekking van de chemoreceptoren van de aorta en de sinus carotus, die op reflektoire wijze de ademhaling en bloedsomloop regelen". Waar men vroeger dacht dat koolzuur en zuurstof op direkte wijze het ademhalingscentrum prikkelen, wat zijn terugslag heeft op de bloedsomloop, had Corneel Heymans ontdekt en bewezen dat dit slechts op indirekte wijze gebeurt en wel door de tussenkomst van zenuwuiteinden, die in sommige gebieden van de bloedvaten gelegen zijn.

Corneel Heymans werd geboren te Gent op 29 maart 1892, als oudste zoon van Jan-Frans Heymans (1859-1932), die toen docent was aan de fakulteit van geneeskunde te Gent, er algemene terapie en farmakodynamie doceerde en precies tien dagen vroeger was belast met een nieuwe leeropdracht : de beginselen der farmakologie.

Nadat Corneel in 1911 zijn humaniora voltooid had aan het St.-Barbarakollege te Gent, ging hij in zijn geboortestad geneeskunde studeren. In 1914 werd hij onder de wapens geroepen, zodat hij pas in 1920 promoveerde tot doctor in de geneeskunde. Hij kreeg een eerste opleiding in proefondervindelijke fysiologie en farmakologie (onderzoek en experimenteel testen van geneesmiddelen) bij zijn vader, nadien te Parijs, Lausanne, Wenen, Londen en Cleveland. Hij werd op zijn beurt docent in de algemene farmakologie te Gent en in 1930 hoogleraar en direkteur van het laboratorium voor farmakodynamie en terapie, dat als hulde aan het uitzonderlijke werk van vader en zoon Heymans, bij het emeritaat van Corneel Heymans in 1962 de naam kreeg „J.F. en C. Heymans Instituut" en als dusdanig over de hele wereld bekendheid geniet. Was vader Heymans nog in leven geweest, dan was ook de Nobelprijs gelijktijdig aan hem toegekend ([504]).

Reeds ten tijde van Jan Frans Heymans had diens laboratorium een internationale reputatie en werd het druk bezocht door buitenlandse onderzoekers. Nadat Corneel Heymans de Nobelprijs had gekregen, werd de jonge Vlaamse universiteit het trefpunt voor de meest eminente specialisten inzake experimentele farmakodynamie, terwijl professor Corneel Heymans zelf, na 1945 op het internationale wetenschappelijke forum, als geleerde van wereldformaat, een vooraanstaande rol ging spelen.

Corneel Heymans is overleden op 18 juli 1968 en ligt begraven op het bekende Campo Santo te Sint-Amandsberg.

In 1922 noemde een ander Hymans (let op de kleine spellingvariante) ([505]) het vooruitzicht op de afschaffing van de Franstalige universiteit te Gent : „un acte de vandalisme scientifique". Nog geen twintig jaar later was aan Corneel Heymans en langs hem aan de jonge Vlaamse universiteit, de hoogste wetenschappelijke onderscheiding toegekend !

Het was een lange en harde weg van Jacob van Maerlant naar de wetenschappelijke Nobelprijs voor Vlaanderen !

R.A.B.

EINDE

(491) H.J. Elias, *Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging, 1914-1939*, Antwerpen, 1969, dl. 3, p. 190-191.
(492) M. Veleyen, zie nota 472, 4e dl., in : Onze Alma Mater, 3, 1973, p. 190, 193.
(493) J.J. Bouckaert, *Student aan de universiteit - Leerling assistent*, in : Professor Dr. Carlos Hooft, 1910-1980, Tielt, 1981, p. 14.
(494) M. Mammerickx, *Histoire de la médecine vétérinaire belge*, Brussel, 1967, p. 586.
(495) A. Verstraete, *Historiek van de Faculteit van de diergeneeskunde*, in : Vlaams diergeneeskundig tijdschrift, 38, 1969, nr. 2, p. 53-61.
(496) Liber Memorialis univ. Gent, dl. II, Gent, 1960, p. 45; 462.
(497) A.M. Simon-Van der Meersch, *Het ontstaan van de Gentse Veeartsenijschool : een politiek imbroglio 1930-1933*, in : 50 jaar Nederlandstalig diergeneeskundig onderwijs aan de R.U.G., Gent, 1984, p. 35.
(498) *A. Verstraete, zie nota 495, p. 55.*
(499) *W. Rombauts, De Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde; ontstaan en ontwikkeling tot 1939*, in : De weg naar eigen academiën, Brussel, 1983, p. 257.
(500) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 12, kol. 300-309 (Gilbert de Smet).
(501) Op de algemene vergadering van de *Vereniging voor Wetenschap*, van 12 januari 1980, werd beslist *Wetenschappelijke Tijdingen* om te vormen tot een wetenschappelijk tijdschrift voor de studie van de geschiedenis van de Vlaamse Beweging.
(502) J. Verhaeghe, *De oprichting van de Vlaamse academiën voor wetenschappen en voor geneeskunde in 1938*, in : De weg naar eigen academiën, Brussel, 1983, p. 287-317.
(503) J. Florquin, *Ten Hulze van .., Prof. Dr. Corneel Heymans*, Leuven, 1966, p. 235-236.
(504) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 3, kol. 428-429 (A.F. de Schaepdryver)
(505) Paul Hymans (1865-1941) advokaat, hoogleraar aan de U.L.B. en vanaf 1900 tot aan zijn dood liberaal volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Brussel. Was meerdere malen minister.

Het levenswerk van een oud-Roesbruggenaar

Enkele dagen geleden kregen wij een groot en dik boek toegezonden door de diensten van de Provincie Antwerpen. Het draagt als titel :

De oorkonden van Pitsenburg - Commanderij van de Duitse Ridderorde te Mechelen (1190-1794).

Het gaat om het eerste deel van een vijfdelig werk, een tekstpublikatie door Alfred JAMEES, ere-assistent bij het Rijksarchief (van Antwerpen).

Alfred Jamees is geboren te Roesbrugge op 18 november 1913. Zijn vader Ferdinand was dat jaar te Roesbrugge aangesteld als postmeester. Hij verbleef er tot in 1928. Alfred studeerde geschiedenis aan de rijksuniversiteit te Gent. Hij had een broer, Fernand, de vliegenier, die reeds ongeveer twintig jaar is overleden, een broer Willem, die apoteker werd en een zus Maria (een paar jaar geleden overleden) die een opleiding kreeg als regentes.

Alfred Jamees is ook de samensteller van de *Inventaris van de Raad van Beroerten*, Brussel, 1958.

Wij wensen hem nog veel sukses : uit geestelijk werk wordt levenskracht geboren !

VOLKSSCHRIJVERS IN HET SPIEGELBEELD (4)

door Jack VERSTAPPEN

ABRAHAM HANS, de verteller van Vlaanderen

Abraham Hans
1882 - 1939

Velen van mijn generatiegenoten leerden lezen in de boekjes van Hans, ook wel gezegd *de Hansjes*, wekelijkse uitgaven van 32 bladzijden, telkens met een geïllustreerd kaftje errond. De reeks startte in 1922 en eindigde met de dood van de auteur in 1939. „Een monument verhaalkunst, dat qua omvang en opvoedkundige waarde in Europa zijn weerga niet vindt" zou in 1982 zijn biograaf Jan Marchau noteren.

Abraham Hans, die eigenlijk voor een onderwijzersloopbaan had gekozen, wist hoe het kind op bepaalde zaken reageerde en op welke manier hij moest vertellen. Zijn verhalen waren niet ingewikkeld van opbouw, beschrijvingen kwamen niet aan bod, de akties volgden elkaar op, zodat de spanning logisch van de eerste tot de laatste bladzijde aanwezig bleef.

„Weinigen hebben wellicht meer dan A. Hans gedaan om de leeslust bij de Vlaamse jeugd op te wekken en aldus de weg te banen voor de verspreiding van het Vlaamse boek", hoorde ik in 1934 zeggen door Julius Hoste jr., bij gelegenheid van een grootscheepse hulde de auteur gebracht in de Koninklijke Vlaamse Schouwburg van Brussel.

En spreker had reden te over om zijn woorden te onderlijnen.

Bij ondervinding weet ik hoe onbeduidend de kinderlektuur destijds wel was. Ook jeugdlektuur bleef ondermaats. Geen enkele letterkundige die naam waardig, waagde het toen in Vlaanderen om specifieke boeken voor de jeugd te schrijven. Het genre werd te min bevonden.

Toen wij in 1922 het eerste nummer van *A. Hans' Kinderbibliotheek* in handen kregen, stonden wij er enigszins bedremmeld bij : een nieuwigheid werd ons voorgehouden.

De titel kan ik zo uit het boekenrek halen : *Drie maanden onder de sneeuw*. Een eenvoudig maar spannend gegeven van een Zwitserse herdersjongen, die met zijn grootvader en de geit Blanchette werd afgezonderd in het gebergte. Een aktueel onderwerp : hoe overleeft de mens ?

Het boekje bleek een voltreffer. Want kinderen uit de lage volkswijken wisten niet eens wat besneeuwde bergtoppen betekenden. Op een ouderdom dat het kind zijn leergierigheid opdringt, werden de ouders en de leerkrachten met vragen bestookt. Het doel van de schrijver was dadelijk bereikt : het kind iets leren via een verhaal.

In de loop van jaren zouden de *Hansjes* gaan behoren tot een huisvriend. Zij kostten 50 centiem, tijdens de ekonomische krisis van de jaren dertig verhoogd tot 60 centiem. Omdat de levensstandaard van de werkende bevolking veelal aan de lage kant lag, bleek dit bedrag net niet onoverkomelijk.

Volgens teoloog prof. H. Mertens van de K.U.L. heeft Hans met zijn wekelijkse uitgaven de mentaliteit en het denkpatroon van honderden jonge Vlamingen vóór de tweede oorlog in belangrijke mate beïnvloed. Weinigen hebben wellicht meer dan A. Hans gedaan om de leeslust bij onze jeugd op te wekken en aldus de weg te banen voor de verspreiding van het Vlaamse boek. Die daad werd door velen over het hoofd gezien of gewoonweg genegeerd !

Nog uit ervaring kan ik getuigen dat A. Hans in de periode tussen de twee onzalige oorlogen door het brede publiek werd verafgood. Hij voerde zijn fans naar heden en verleden, naar wat men nu noemt de „roots" van het Vlaamse volk.

Uit een *In Memoriam* van niemand minder dan Herman Teirlinck onthouden wij : „De Arbeid van Abraham Hans is geboren uit de ellende van zijn volk. Zo een schoon land is Vlaanderen; zo een gevoelig en begaafd volk bezit het; en toch kende het zo een achteruitstelling. Het werk van Hans is een daad. Geen daad van jammer en vertwijfeling, maar van dienstbare overgave, levensmoed en liefde. Hij maakt het leven dat wij dragen schoner voor groot en klein."

Toch waren het niet altijd rozen die de schrijver op zijn levenspad mocht plukken. Kritiek in negatieve zin werd hem niet onthouden door *Boekengids*, destijds de almachtige vingerwijzer voor de bibliotheken, in Vlaanderen voor het merendeel gevestigd in de parochiehuizen. Daarbij bleken de populaire *Hansjes* een doorn in het oog van vele priesters. Derhalve startte *De Goede Pers* van Averbode in 1930 met de wekelijkse *Vlaamse Filmpjes*, die vandaag nog bestaan.

De opgaande verkoopscurve van *Hans' Kinderbibliotheek* hebben ze toch nooit kunnen fnuiken.

Abraham Hans was een schrijver met verdienste. Want hij had zich gericht tot lezers die meestal een beperkte schoolse opleiding hadden genoten en behoefte hadden aan goede onspanningslektuur. Zijn volksboeken werden een model van vlotte vertelkunst en zij getuigen van een ruime sociale belangstelling. Voor belletrie had hij geen tijd en nochtans wijzen verscheidene zijner werken op een literaire inslag en een voorbeeldige karakteruitbeelding.

Lode Baekelmans zegde over hem : „Er zijn schrijvers die met oneindige toewijding hun werk polijsten, het toevertrouwen aan de komende geslachten en zo hun volk dienen. Er zijn er andere die, bewogen door de onmiddellijke noden van hun volk, hun werk eraan dienstbaar maken. Tot deze laatste kategorie behoorde Abraham Hans."

Als volksschrijver gaf hij zijn lezerspubliek inzicht in de sociale en Vlaamse problematiek van zijn tijd. Liefde voor volk en land kregen steeds de bovenhand in zowel zijn op geschiedkundige feiten gebazeerde boeken als in zijn avonturenliefde en toeristische werken. Geen wonder dat zijn publikaties druk gezocht worden door heemkundigen en folkloristen. Het is nagenoeg ondoenbaar om alle titels op te sommen van zijn werken. In totaal zijn dat er 1075 !

Sommige verlichte critici hebben wel eens de noemer „veelschrijver" in de mond genomen. Gelet op zijn onnoembare verdiensten klinkt „schrijfwonder" heel wat beter. Onder de volksschrijvers van zijn tijd stond Hans aan de absolute top.

Abraham Hans, geboren in de *Geuzenhoek* van Sint-Maria-Horebeke in 1882, overleed te Knokke in 1939. Te Kontich, waar hij woonde en werkte in villa *Houthulst*, werd hij begraven. Zelden heb ik zo'n massa mensen gezien tijdens een uitvaart. Ze waren gekomen uit alle hoeken van het land, eenvoudige mensen, die heel wat hadden opgestoken uit de boeken van hun uitverkoren schrijver, intellektuelen, vooraanstaande auteurs. Die dag geleek Kontich op een bedevaartsoord.

LODE BAEKELMANS
volbloed Sinjoor

Lode Braekelmans
1879 - 1965

Het is zeker niet mijn bedoeling om Lode Baekelmans het etiket „volksschrijve" op te kleven, maar dat hij er wel in slaagde volkse boeken te brengen ook door minder ontwikkelde lezers op prijs te stellen, is een waarheid.

In mijn studententijd liep ik hoog op met Lode Baekelmans. Een fragment uit zijn roman *De Doolaar en de Weidsche Stad* had mij in zijn richting gestuurd.

„Zuidwaarts, langsheen de kaai, lag het Sint Andrieskwartier vol nauwe, vuile steegjes en gangen, die uitmondden in rechte, brede straten, er door heen geslagen tot gezondmaking der wijk bij de laatste stadsvergroting. Maar het kozzemok, het grauw met hunne wijven, dikke poemels en magere, afgunstige trippen en kwatongen, en hunne kinderen, oolijke reuten, vuile keuteljacht en krabbekokers, het onverbasterde Antwerpsche volk, met zijn schilderachtig en gemeen taaleigen vol gezouten uitspraken huisde in de buurt met honden, katten en vogels. Oudkleerverkopers en voddenwijven sjachelden achter hunne vervallen winkelkastjes, soldenhuizen en vischwinkels, bakkerijen en kruidenierszaken, herbergen en snoepkraampjes wisselden elkaar af."

Zo had ik ook de buurt ervaren waar ik geboren ben, op de hoek van de Cockerilkaai en de Scheldestraat, in de Sint Walburgaparochie, net op de grens met het fameuze Sint Andrieskwartier, de Parochie van Miserie. Alhoewel ik altijd de roep heb gekend dat ik van de „Luizenmarkt" afkomstig was.

Mijn rakkersbroeken heb ik gehavend en gescheurd aan de nu gedempte Zuiderdokken, in de straten en gangen rond de ader Nationalestraat.

Het volkskwartier waarover mijn vader kon vertellen want hij stamde uit de Sint Rochusstraat, de „Roggestraat" in de volksmond. In die straat, nummer dertien om precies te zijn, recht over het „Zinnelozengesticht", in 1902 uit het stadsbeeld verdwenen, had mijn grootmoeder een winkeltje opgezet in kruidenierswaren.

Lang geleden, toen nog kon gesproken worden van het oer-oude Antwerpen want ze was er geboren op 22 juni 1840 ! Zo'n zaak kan niet vergeleken worden aan de luxe-instellingen die we vandaag de dag gewoon vinden. Alles bleek bij grootmoeder voorhanden, naar mijn vader althans. Naast petrol en kolen, de busseltjes hout, wit zand, brood, vet, boter, suiker, aardappelen, ajuin, haring, kaas, siroop, zeep, teveel werkelijk om op te sommen. En al deze koopwaar lag naast en door elkaar, waardoor het niet zelden voorkwam dat eetbare dingen een degoûtant smaakje hadden gekregen.

Grootmoeder zette koffie voor de buren. Om vijf uur in de ochtend stond zij al aan de Leuvense stoof om de waterketels aan de kook te brengen. Dan troonden op een rijtje de blikken stoopjes, reeds de vorige avond binnengebracht, die 's morgens moesten gevuld worden met warme koffie. Vanaf half zes spoedden zich de vrouwen binnen voor hun „warme drank". Want hun man moest op stap naar haven of fabriek en voor hem was de koffie bestemd. Later, als ook het kleine grut uit huis was en naar school, kwamen de vrouwen opnieuw opzetten om in de keuken een eigen „bakje" te slurpen. Dat ging gepaard met een gekwetter en gedaver van jewelste, waarbij voornamelijk de afwezigen over de tong reden.

De sfeer die ik proefde in de wijk waar ik woonde, de Scheldestraat, Vlaamse en Waalse kaaien, Volksstraat, Kloosterstraat, Nationalestraat, trof ik bij Baekelmans waardoor ik in hem een ego meende te ontdekken, iemand van mijn eigen slag, vertrouwd met het rappig volk.

Geboren en getogen in het Antwerpse havenkwartier droeg de auteur een karaatstempel van volbloed Sinjoor wiens geest en aktie begrip en medevoelen uitstraalde. Wie zich bij hem aandiende vond deur en hart wijdopen, geen moment bekommerde hij zich om de filosofische of politieke achtergrond van zijn toevallige bezoeker. Hij praatte vlot met iedereen, met de grootsten of met de minst bedeelden, die hij toch had leren kennen tijdens zijn jeugd in de dokmiddens. Door zijn warme menselijkheid wist hij door te dringen tot in de ziel van wie hem benaderde en niemand beter dan hij kende de Antwerpenaar, die hij schetste in sappige en kruimige bewoording. Hij duikelde in de middens van bassengwerkers en scheepslui, waagde zich aan het beschrijven van vrouwen uit de arme sloppen, de kantjeswijven en de meisjes onder het rode werklichtje. In zijn boeken als *Tille*, het schrijnend verhaal van een meisje uit het beruchte Schipperskwartier zoals het nu niet meer te herkennen valt, en verder *Mijnheer Snepvangers, De Waard uit de Bloeiende Eglantier*, en meer andere verhalen schiep hij onverdroten lokale typen, die onder zijn pen een glans van echtheid meekregen. Heimatliteratuur hoor ik iemand gnuiven.

Och kom, zijn werk werd gelezen, verslonden om het zo maar eens te formuleren, iets wat vandaag de dag niet altijd kan gezegd van de zogenaamde grootheden, die graag het wierookvat over het eigen hoofd zwaaien.

In 1933 werd ik bij hem geïntroduceerd. Een belevenis ! Zijn zachte stem, zijn opgewekt woord en vooral zijn pientere blik die onafgebroken op mij gevestigd bleef, drong diep tot mij door. Hier sprak een mens met hart, iemand die de schoonheid van het menszijn apprecieerde, iemand voor wie niets anders dan vriendschap en waardering voor anderen maatstaf bleek voor eigen bestaan. Zijn grote belezenheid hielp daarbij om een interessant gesprek op te bouwen. De gezonde levenszin van de man met de klare kop en het gulle gemoed boeide mij uitermate.

Na het verschijnen van mijn eerste werk *Het Festival*, in 1934 als mengelwerk in *Magazine Radio Antwerpen* opgenomen, zegde hij me : „Ge kunt schrijven, Jack, maar steek het goed in uw kop : het is een lange, lange weg die ge wilt bewandelen en hij blijft bezaaid met onbegrip en afgunst."

Die woorden heb ik in de loop van jaren veelvuldig onderschreven ! Zelfs nog tot vandaag.

SCHOONHEIDSINSTITUUT
"NATACHA"
Parfumerie
Zonnetunnel
Sauna
Fitness
Esthetiek

Op afspraak
Dinsdag en zondagnamiddag gesloten
Bergenstr. 1, Beveren/Roesbrugge
Tel. 057/30 14 12

BEGRAFENISSEN GRAFZERKEN GRAFKELDERS
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof. O. Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

Soms is de natuur ongenadig en wreed

VULKANEN DIE DOOD EN VERNIELING ZAAIEN

De grootste uitbarsting uit de geschiedenis gebeurde in 1883

In de jongste tijd hebben vulkanen heel wat van zich laten horen. Er waren uitbarstingen in Japan en in Costa Rica, maar voornamelijk de Pinatubo-vulkaan op de Filippijnen ging geweldig tekeer. Na 600 jaar rust kwam er plots een opeenvolging van heftige uitbarstingen. Kilometers hoge wolken van gas en vulkanisch gesteente werd de lucht ingejaagd. Huizen en bruggen werden vernield en tot 40 km in de omgeving was alles door een dikke laag vulkaanas bedekt. Steden en dorpen, met een gezamenlijke bevolking van een half miljoen mensen dienden in bijzonder moeilijke omstandigheden ontruimd, en bij dit vulkaangeweld zouden reeds meer dan 300 doden gevallen zijn. Op een gegeven ogenblik werd gevreesd dat heel de vulkaanberg uit elkaar zou spatten.

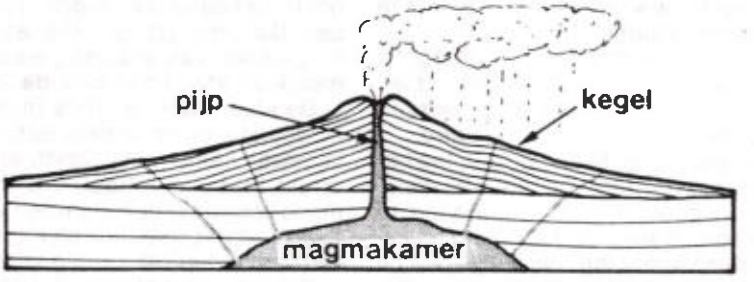
Waar komt al dat geweld eigenlijk vandaan ?

Ontstaan en vorming van vulkanen

De aarde, d.w.z. de planeet die wij bewonen, was oorspronkelijk en dat is bijna 5 miljard jaar geleden, een grote gloeiende bol van oververhitte materie. In de loop van miljarden jaren is die afgekoeld en gekrompen tot een doormeter van ongeveer 12.700 km. De afkoeling gebeurde het eerst aan de buitenste rand en zo is de aardkorst gevormd waarop wij leven. Door temperatuurafname in diepere lagen zijn de bergen ontstaan, zoals er rimpels gevormd worden op de huid van een appel waarvan het binnenste door uitdroging is gekrompen.

Gedurende de vele miljoenen jaren dat de afkoeling doorging, zijn de zwaarste materialen naar het midden gezonken, waar zij zich verzamelden tot een harde, zware kern, die hoofdzakelijk bestaat uit ijzer en nikkel met een doormeter van ongeveer 7.000 km.

De aardkorst heeft een gemiddelde dikte van 35 km, maar is wel dikker onder de vastelanden dan onder de oceanen. Onder de aardkorst zijn de gesteenten, tengevolge van de daar heersende temperatuur - op een diepte van 48 km heerst een hitte van 1.200 graden Celsius - in gesmolten toestand, maar toch onbeweeglijk ingevolge de druk (het gewicht) van de erop liggende lagen. De oude voorstelling dat er vuur onder onze voeten laait is al lang verlaten. De hel moeten we ergens anders zoeken. Alleen in het bovenste gedeelte van die bijna 3.000 m dikke laag tussen de aardkern en de aardkorst, en precies op plaatsen waar de druk minder groot is, komt de materie er voor als een taaie brij in min of meer vloeibare toestand. Men noemt die brij het MAGMA en waar zij zich uitstulpt in de aardkorst spreekt men van MAGMAKAMERS. In die hete massa van gesmolten stenen, waarin nog hardere klompen aan de temperatuur weerstaan, worden er gassen gevormd, die in hun besloten ruimte tot hoge spanningen worden opgevoerd. Die druk kan tenslotte zo hevig worden dat het van die gassen doortrokken taaie magma, gelardeerd met zware brokstukken, zich met geweld langs een ontsnappingspijp, een uitweg naar buiten zoekt. Eens buiten de aardkorst en van gassen bevrijd, wordt het oververhitte magma, dat in aanraking komt met de zuurstof van de lucht een stroom lillend vuur van lava en as. Rond de ontsnappingspijp wordt er door de lava een kegel opgebouwd, die uitgroeit tot een berg : een vulkaan is geboren.

Zó gebeurt een vulkaanuitbarsting

Waar er dus vulkanen te vinden zijn bestaan er ontsnappingspijpen, die in verbinding staan met magmakamers. Die magmakamers kunnen naderhand rustig worden en de ontsnappingspijpen kunnen zichzelf afsluiten, maar na een bepaalde tijd - en die kan eeuwen duren - veroorzaken woelige gassen in de magmakamers nieuwe vulkaanuitbarstingen. Vulkanen zijn onbetrouwbare kerels !

Het ontsnappen van grote massa's gas, lava en meegesleurde stenen heeft soms verzakkingen van bovenliggende lagen en dus aardbevingen tot gevolg.

De wereldbekende Vesuvius

Er zijn op dit ogenblik iets meer dan 600 vulkaanuitbarstingen geregistreerd, maar er zijn er natuurlijk veel meer geweest, want in het grootste deel van de wereld worden nog maar sedert ongeveer vier eeuwen dergelijke gebeurtenissen opgetekend.

De meest bekende vulkaan is ongetwijfeld de Vesuvius, uit de omgeving van Napels, in Italië, die zoals we weten vanaf de oudheid tot in onze eeuw bestendig rumoerig is geweest, met tal van heftige uitbarstingen. In het begin van onze tijdrekening waande men hem uitgestorven. De aardrijkskundige Strabo beschreef toen nogal poëtisch de vruchtbare flanken van de berg. Voornamelijk de wijngaarden gedijden er goed en men sprak van de vurige wijnen van de Vesuvius. Men bezat toen geen aanduidingen van vroegere uitbarstingen. In 63 vóór Kr. was er weliswaar een aardbeving geweest die de nabijgelegen steden Herculaneum en Pompeji teisterde, maar meer was er niet bekend. Tot er in het jaar 79, heel onverwacht, een geweldige eruptie plaatsvond, waarbij dagenlang miljoenen tonnen lava, met as en stof doortrokken gassen, uit de krater werden geslingerd. De Romeinse historicus Plinius jr. die deze gebeurtenissen heeft opgeschreven, zegt dat de mensen dachten dat „de eeuwige nacht over de wereld was gedaald". De steden Herculaneum en Pompeji werden volledig

onder de uitgestoten as bedolven en wel zodanig dat naderhand hun bestaan werd vergeten en men de ligging ervan niet meer kende. Pas in de 18e eeuw werden ze toevallig teruggevonden. Belangrijke en omvangrijke opgravingen die in de 19e en 20e eeuw plaats vonden, om deze steden opnieuw aan de oppervlakte te brengen, hebben tal van gebouwen, straten, pleinen en gebruiksvoorwerpen blootgelegd, die ons een bijzondere kijk geven op tal van aspekten van de oud-Romeinse kultuur. Maar ook werden ongeveer 2.000 lijken geborgen van inwoners die bij hun dagelijkse bezigheden verrast werden. Wel zijn van de ± 20.000 bewoners, de meeste op tijd kunnen vluchten.

Ook in later tijden hadden nog tal van rampspoedige erupties van de Vesuvius plaats : in 110, in 203, en dan bleef de berg rustig tot in 472. In 903, 1036, 1049, 1138 en 1139 waren er uitbarstingen, maar toen scheen het gedaan tot in 1631 weer een ramp gebeurde. Dan was de berg weer stil tot 1737. Deze uitbarsting duurde twaalf dagen. Volgden nog : 1822, 1872, 1906, 1927 en 1944. Aan de rookpluim die lange tijd uit zijn krater kwam en er voor waarschuwde dat hij bestendig in konditie was, kwam er na de heftige eruptie van 1944, een einde. De Vesuvius zit nu weer in een kalme periode, maar niemand kan de zekerheid geven dat hij niet opnieuw, op de een of andere dag, zijn omgeving in vuur en vlam zet !

De uitbarsting op Krakatau in 1883

Een uitzonderlijke vulkaanuitbarsting, die naar men beweert de grootste is uit de geschiedenis, vond plaats op 27 augustus 1883 op Krakatau.

Krakatau is een klein eilandje in de Soendastraat, halverwege Japan en Sumatra. Het telde drie vulkanen : de Rakata, de Danan en de Perboewatan. De eerste scheen reeds lang uitgestorven, maar de twee andere lieten van zich horen in 1680 en 1681. Daarna niets meer. Men geloofde toen dat de hele groep was uitgestorven, tot in mei 1883 de Danan en de Perboewatan weer serieuse tekens van leven gaven. Op 20 mei van dat jaar werden in Batavia (nu Djakarta) en Buitenzorg, twee steden op een afstand van ongeveer 160 km van Krakatau, dreunende slagen gehoord als van zwaar artillerievuur. Uren lang rammelden deuren en vensters in beide steden en in de omliggende dorpen. Na dit waarschuwend gedreun werd het op Krakatau weer rustig, maar kleine uitbarstingen toonden aan dat er leven was in de brouwerij en dat de bergen oproerig waren.

Op 26 augustus begon een reeks explosies, die een hoogtepunt kende de volgende dag, in een gewelddadige uitbarsting waarbij het eiland in stukken gescheurd werd. Met een gebulder dat de hele omgeving deed beven werden meer dan 4 kubieke kilometer verpulverd rotsgesteente 35 km hoog de lucht ingeslingerd. De geweldige krachten die ontbonden werden in een infernale strijd tussen vuur en water leidden tot het opstuwen van een gigantische watermuur, die aanvankelijk een hoogte van meer dan 100 meter bereikte, en zich weldra in alle richtingen verspreidde met een snelheid van meer dan 560 km per uur. Deze golf rukte vuurtorens omver alsof het luciferhoutjes waren en overstroomde de nabijgelegen kusten van Sumatra en Java. De golf die daar nog ongeveer 30 meter hoog was, veroorzaakte onnoemelijke schade over een kustlengte van honderden kilometers. Alles samen werden er 163 dorpen overstroomd, 500 schepen vernield en meer dan 37.000 mensen gedood. De invloed van de golf werd waargenomen tot dicht bij ons, in het Kanaal, op een afstand van 17.700 km van Krakatau.

Dat zijn geen gegevens van een op sensatie beluste journalist, maar ze zijn geput uit een uitvoerig verslag van 1888, opgesteld door de Engelse geleerde C.J. Symons, die een onderzoek instelde naar de omvang van de ramp, in opdracht van de Royal Society (Engelse Akademie voor Wetenschappen).

Roger-A. BLONDEAU

Sterk staaltje

van HSA.

Zo af en toe krijgt HSA last van lentekriebels, en dan doen wij misschien wel een beetje gek. Zo ook weer met deze spaartombola : per 5.000 BF aangroei op een vrij spaarboekje krijgt u vanaf 15 mei t.e.m. 26 juli 1 kans op een staalsterke Audi 80. Bij elke volledige schijf van 10 kansen krijgt u er 2 extra. En als u dan nog naast de drie wagens grijpt, wachten u nog tal van andere prijzen.

Geert Vandenbussche
Haringestraat 37
8972 Roesbrugge
057/30 09 86

HSA
Uw ik, een spaarbank

Ook als u geen klant bent, hebt u in 20 minuten uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

Vanaf maandag 8 juli
(gedurende 14 dagen)

GROTE REKLAMEVERKOOP
van eindereeks-artikelen

Toile-cirée	100 fr./m
Gordijnstoffen (geen voile)	100 fr./m
Behangpapier	100 fr./rol
Bedspreien – Naprons	
Tafelkleden – Sierkussen	-50%
Bedkarpetten	
Bad-sets	

Jacques Berquin
Couthoflaan
8972 PROVEN
057/30.06.54 – 30.11.20

WESTHOEK · WATERHOEK

(vervolg van blz. 98)

een kapaciteit van 400 personen vaart elke dag, behalve op maandag en vrijdag op klokvaste uren tussen Nieuwpoort en Oostende. De Seastar is eveneens gebouwd op de scheepswerf van Zelzate volgens de strenge normen van de zeevaartinspektie en het klassifikatiebureau Veritas. De boot is 45 m lang, 10,5 m breed en 7 m hoog. Het stalen vaartuig heeft een diepgang van 2 meter en wordt aangedreven door 2 motoren van 1000 PK die het schip een kruissnelheid verzekeren van 15 knopen ([8]).

En voor hen die het nog verder willen, pakt de *Regie voor Maritiem Transport* uit met begeleide dagtrips naar Dover : White Cliffs en Canterbury; Leeds Castle en Canterbury; Maidstone en Leeds Castle; Hever Castle en Royal Turnbridge Wells, Sandwich en London ([9]).

Aan de andere kant van de schreve

Noord-Frankrijk is rijk aan landschappen die via de ruim 680 km waterwegen kunnen bezocht en bewonderd worden. Het bevat het polderlandschap rond Sint-Winoksbergen, het moeras van Sint-Omaars, de valleien van de Leie en de Deule. Via de Schelde en de Scarpe kan men naar Artesië en Henegouwen. En wat meer is, via de Samber kan men tot in het hart van de Ardennen !

Teneinde de ontvangst in de regio Nord/Pas-de-Calais te verbeteren, hebben liefhebbers van binnenwatertoerisme, de Regionale Raad van Nord/Pas-de-Calais, de Algemene Raden van de departementen Nord en Pas-de-Calais, de Franse Staat en de langs het waterwegennet gelegen gemeenten besloten de handen ineen te slaan en gezamenlijk de aanleg van voorzieningen voor watertoerisme te financieren.

Deze voorzieningen omvatten *haltes, relais* en *bases*, verspreid over het hele netwerk van waterwegen en staan ter beschikking van de pleziervaart.

Een *Halte* bestaat uit vaste of drijvende steigers, waar men enkele uren kan aanleggen om uit te rusten, inkopen te doen in de omliggende winkels, een toeristische bezienswaardigheid te bezoeken of een plaatselijke attraktie bij te wonen.

Een *Relais* heeft kompletere voorzieningen dan een Halte. Behalve de faciliteiten die bij een Halte beschikbaar zijn, biedt een Relais meestal een helling en mogelijkheden om water te bunkeren. Er is elektriciteit en men kan er één of twee nachten blijven slapen. Er zijn ook vaste ligplaatsen.

De *Bases* bieden zeer komplete faciliteiten met daarom heen de belangrijkste service en voorzieningen voor jachten zoals reparatie, winterberging, bevoorrading, enz.

Région Nord en Pas-de-Calais, met hun uitgebreid waterwegennet met relatief weinig bruggen en sluizen is zowat de annex van onze Westhoek. Het landschap is er biezonder bekoorlijk en afwisselend en refereert eveneens naar een rijk en Vlaams verleden. Men maakt er kennis met de Polders, de Vlaamse Heuvels, Artezië en Frans-Henegouwen. Men ontmoet er de landschappen van Maxence Van Der Meersch, Van Gogh, Brel, Simenon. Net als bij ons gaan Natuur en Kultuur hier hand in hand. Ik wil maar zeggen, de artificiële grens tussen Vlaanderen en Frans-Vlaanderen is geen obstakel. Water, zon en wind zijn daar dezelfde natuurelementen als bij ons, net als de mensen die tot voor kort nog allemaal dezelfde taal spraken. Laat je drijven op de watergangen van Clairmarais, een 3000 ha groot moeras met rijk vertakt kanalenstelsel. Geniet daar in een „bacôve" (platbodemschuit) van deze unieke site. Natuur vindt men er alom en reigers, eenden, ganzen en plevieren zijn daar nooit uit de lucht. Breng bloemkolen mee voor de ganse familie want daar kosten ze minder dan niets. Praat er met de mensen...

Als dat geen vakantie is. En dan nog vlak bij de achterdeur ! Doen !

Elie E. Balduck

Literatuur :

(1) Fred Vandenbussche, *Naar zee man*, Snoecks 1983.
(2) Verslag van de studiedag over Mobiliteit en toerisme aan de Vlaamse Kust. Thermae Palace Hotel, Oostende d.d. 19 dec. 1990.
(3) Het Westvlaams watertoerisme, *Het Volk*, 14.4.91.
(4) Aanwinst voor riviertoerisme, *Het Volk*, 16.5.90.
(5) Paul Wolkswinkel, *Ik kom gauw terug*, Snoecks 1984.
(6) Speciale Zomereditie Knack juli/aug. 1991.
(7) Haven van Nieuwpoort krijgt 131 miljoen, *Het Nieuwsblad*, 18,19,20 mei 1991.
(8) Inlichtingen : P&O Rederij Belgian Coast Jet NV Sint-Denijs-Westrem tel. 091/21 84 51 of 058/23 24 25.
(9) Inlichtingen : P&O European Ferries, Doverlaan 7, 8380 Zeebrugge, tel. 050/54 22 22.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Lening en leasing

Bij leningen voor *bedrijfsmaterieel of -kosten* (bv. inrichtingskosten) zijn de interesten en leningskosten volledig aftrekbaar onder de bedrijfslasten.

Het terugbetaalde kapitaal is niet rechtstreeks aftrekbaar, maar wordt in feite gerekupereerd langs de *afschrijvingen*.

Opgelet wat betreft de toegepaste rentevoet bij financiering.

Advertenties die verklaren te lenen tegen de „wettelijke rentevoet" zijn de duurste, want die *wettelijke rentevoet* is de maximaal toegelaten rente.

Doe steeds navraag bij verschillende instellingen en vergelijk.

Ook *leasing* is een soort lening. Het komt hierop neer : de leasingmaatschappij koopt het *bedrijfsvoorwerp* dat de kliënt wenst en *verhuurt* het voor een periode die nagenoeg overeenstemt met de vermoedelijke bedrijfsduur. Is die periode verstreken dan kan de kliënt de machine of het apparaat voor een bescheiden bedrag aankopen.

Het *volledig betaalde leasingbedrag* is aftrekbaar als bedrijfskost. En dat lijkt op het eerste zicht voordelig in vergelijking met de aanschaffing langs een financieringslening. Maar dat is misleidend. Men mag immers niet vergeten dat bij leasing het desbetreffende voorwerp *niet meer* mag afgeschreven worden, terwijl dat bij een lening *wel* het geval is.

Leasing is meestal de oplossing voor iemand die ofwel niet meer kredietwaardig is (die meestal reeds te veel leningen heeft opgenomen), ofwel zijn kredietwaardigheid voor andere zaken wenst te behouden.

Maar vooraleer een leasing-kontrakt af te sluiten is het toch gewenst een vergelijking te maken met een financieringslening, in acht genomen dat er nog degressieve afschrijving kan toegepast worden.

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fisk. Adviseur UFSAL

TE KOOP

- **BEENHOUWERIJ**. Goede ligging. Wegens gezondheidsredenen. Inl.: tel. 057/33 52 96.

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

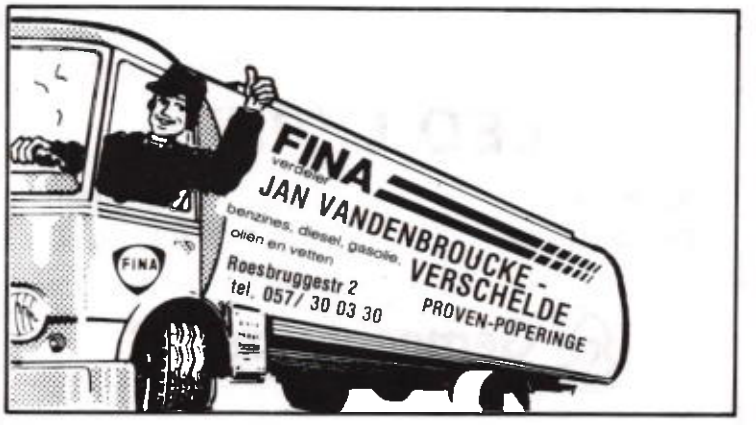
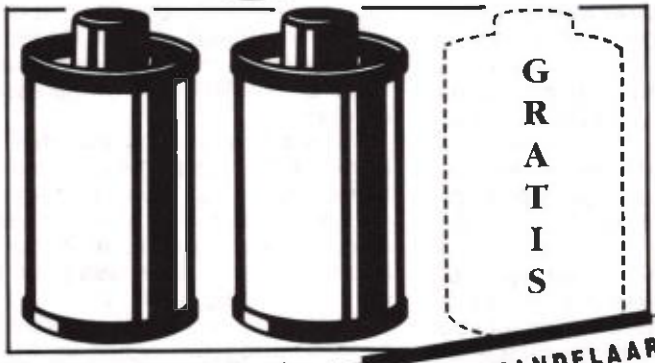

FOTO valcke

ANNIE VALCKE
Oude Eiermarkt 6
8647 LO
058/28 80 93

FUNBOX
uw 3de film is gratis

Elke funbox bevat 3 filmpjes.
U betaalt er echter maar 2 !
In 2 versies verkrijgbaar:
Spector kleurenfilm 36 opn. - formaat 135 (24 x 36 mm),
Spectorchrome 36 opn.
(24 x 36 mm). Geldig zolang de voorraad strekt. Vraag meer inlichtingen bij:

UW FOTOHANDELAAR
FOTO VALCKE
Oude Eiermarkt 6
LO
058/28 80 93

SPECTOR

VLIEG DE WERELD ROND MET

20 AVONTUURLIJKE ALBUMS
TIJDELIJK IN PRIJS VERLAAGD
VAN 110 BF VOOR 89 BF

Boekhandel
SCHOONAERT
Bergenstraat 14
8972 Roesbrugge
057/30.03.79

ATELIER CHARLES DENUT
Tentoonstelling Luc Ameel

In *De IJzerbode* van februari 1990 troffen we een uitvoerige bijdrage over Luc Ameel geschreven door Jack Verstappen. Het betrof een bijdrage naar aanleiding van het dertig jarig jubileum van Luc Ameel en de daaraan gekoppelde tentoonstelling in de Bank van Roeselare te Poperinge.

Het Atelier Charles Denut heeft deze kunstenaar naar de grens Beveren-IJzer - Oostcappel gehaald met een dertigtal akwarellen en pentekeningen handelend over „de windmolens in Frans-Vlaanderen".

Windmolens tekenen en schilderen is een van de onderwerpen die Luc Ameel het liefst behandelt. De resultaten zijn zeer geslaagd.

In Frans-Vlaanderen ontdekte Luc Ameel liefst twaalf molens : Boeschepe, Cassel, Gravelines (2), Hondschoote, Houtkerke, Pitgam, Steenvoorde (2), Terdeghem, Watten en Wormhout.

Van 2 tot en met 31 juli is alles gratis te bezichtigen in het Atelier Charles Denut, Petit Bazar Belge, Casselstraat 7, 8691 Beveren-IJzer - 057/30 05 36. Open van 9 tot 12 u. en van 14 tot 19 u. Maandag gesloten.

Bezoekers aan deze tentoonstelling ontvangen gratis een pentekening van Luc Ameel met de „Brouckmolen" uit Beveren-IJzer. Deze stenen molen met scherp toelopende kuip werd gebouwd in 1872 en is geklasseerd als monument.

Atelier Charles Denut staat open voor tentoonstellingen van kunstenaars en verzamelaars. De ruimte wordt gratis ter beschikking gesteld.

IN MEMORIAM
Meester Jozef Gheysens van Haringe

Een medewerker van het eerste uur

In de vroege morgen van vaderdag, op 9 juni jl. is meester Jozef Gheysens, kwasi schielijk overleden. We wisten wel dat het niet zo goed ging met zijn gezondheid, maar zijn heengaan kwam toch als een donderslag bij heldere hemel.

Jozef Gheysens werd geboren te Lendelede op 21 december 1921. Hij studeerde aan de normaalschool te Torhout en behaalde er naast het diploma van onderwijzer ook dat van koster-organist.

Hij begon met als tijdelijke leerkracht les te geven aan de school van zijn geboortedorp, maar zag er een definitieve benoeming aan zich voorbijgaan. In 1945 kwam hij naar Haringe om er de zieke onderwijzer-koster, Prosper Devynck te vervangen. In 1946 werd hij er in opvolging van meester Devynck, definitief benoemd. In 1950 trad hij er in het huwelijk met mevr. Trees Vandaele, de dochter van hem die de laatste burgemeester van het zelfstandige Roesbrugge-Haringe zou worden.

Toen de ontvolking en de denataliteit het Haringse schooltje ging aantasten, werd hij in 1962 onderwijzer van het Bijzonder-Lager-Onderwijs aan het M.P.I. De Lovie, waar hij in 1970 bevorderd werd tot schoolhoofd en in 1982 met pensioen ging.

Meester Gheysens was te Haringe gedurende 45 jaar bestendig in de weer voor zijn dorp en zijn mensen. Hij vocht er met de moed der wanhoop tegen het verval van de streek. In alles wat er te Haringe en omgeving gebeurde, stond hij op het voorplan. Het was begonnen met de Bond van Grote en Jonge Gezinnen, waar hij bestuurslid werd van de afdeling Roesbrugge-Haringe-Beveren; hij werd weldra nog bestuurslid van de plaatselijke afdelingen van het Davidsfonds en het Rode Kruis en van de heemkundige vereniging *Aan de Schreve*. Bij zijn afsterven was hij voorzitter van het Rode Kruis en van de Bond van de Gepensioneerden van de afdelingen Roesbrugge-Haringe.

Hij was tevens jarenlang voorzitter van het feestkomitee van De Lovie en zetelde er in de inrichtende macht van het Buitengewoon Secundair Onderwijs. Hij was een der stichters van de *Kultuurgemeenschap Haringe*, die toch heel wat uitzonderlijke manifestaties op haar aktief heeft.

Meester was betrokken bij de plaatselijke wielerklub, het kermiskomitee en was bij alles wat er gebeurde de onmisbare hulp, of het nu ging om een expositie, een toneelvoorstelling of een simpele kaarting.

Vertrouwd met de Haringse kerk als geen ander, was hij de ideale gids voor de vele toeristen die het prachtig gerestaureerde godshuis kwamen bewonderen en voor wie hij vaak een kleine auditie ten beste gaf, op het historische Van Petegem-orgel.

Meester Gheysens was amateur van genealogie en heemkunde, oude gereedschappen en antiek. Hij publiceerde meerdere bijdragen in *Ons Heem, Vlietmara, Aan de Schreve* en was van in de aanvang, jarenlang een trouwe medewerker van *De IJzerbode*, waar hij schreef over de *Eerste Wereldoorlog*, over *'t Couthof* en over de *Sint-Sixtus abdij* te Westvleteren. Hij publiceerde in dit blad ook een fel opgemerkte reportage in zeven schuifjes (jaargangen 1978-1979), over *Van Robaeys Frères* en hun vlasbedrijf te Killem, en schreef nog een paar bijdragen die betrekking hadden op de geologische vorming van onze streek.

Hij was tenslotte ook de Haringse korrespondent van *Het Wekelijks Nieuws* en de zo vaak geraadpleegde informant voor al wie naar Haringe kwam en ietwat wilde afweten van het dorp, zijn kerk, zijn geschiedenis en de vele heimelijke smokkelwegen van weleer.

.....

Meester vaarwel, maar je ging te vroeg, 't zal stille worden 't Haringe, voornamelijk in de kerk, waar je beweeglijke vingers nooit meer de toetsen gaan beroeren van dat mooie orgel, waarop je zo fier was !

(rab)

Jack Verstappen-prijs

(tweejaarlijks, 10.000 fr.) voor heemkunde en folklore wordt voor de eerste keer uitgereikt. De prijs gaat naar de bijdrage „Ons dorp van vroeger tot nu" van Albert Coninx, verschenen in het Jaarboek 1989 van de Heemkundige Kring van Malle. De vereniging, die ook een dokumentatiecentrum in Oostmalle uitbouwde, krijgt het ereplakket van de gemeente Alveringem, waar de prijsuitreiking zal plaatshebben. Andere ereplakketten gaan naar het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Tongeren, naar de Heemkring Jos Resseler van Duffel en naar de heemkundige kring De Vlierbes uit Vlimmeren-Beerse. Alle verenigingen ontvangen een pakket antikwarische boeken van de auteur Jack Verstappen.

THE BEST OF COUNTRY AND WEST

7e COUNTRY- & WESTERNFESTIVAL
Proven - zaterdag 24 augustus 1991

De geur van „beans and steaks" hangt weer in de lucht. Country & Western, dat bitterzoete behang uit Nashville en de Amerikaanse „mid-west", komt dit jaar aan bod, door een selektie van de beste country-groepen uit Nederland, want dit jaar domineren uitsluitend onze Noorderburen het festival.

Zeven uitstekende country-formaties : JODY REEVES, country-zangeres; THE TRAVELLIN' BAND, SALOON BAND, met zangeres Hennie, STAMPEDE met zangeres Irish, THE DUTCH BLUEGRASS BOYS, Nederlands oudste Country-groep, APPALOOSA, met zangeres Bianca, en NEW LOWLAND, met zangeressen Joke en Beppie.

Vijfendertig country-artiesten van de bovenste plank, waarbij de sterren van de hemel zullen worden gezongen. Geen dreunende bassen, geen oorverdovend slagwerk noch geforceerde oren, maar muziek en zang, hedendaags en tijdloos, die ontspanning uitstraalt.

En alsof het vrouwelijk schoon nog niet genoeg vertegenwoordigd is, wordt alles bovendien nog leukfijn gepresenteerd door GOEDELE LIEKENS, alom bekend van o.a. VTM (Wie ben ik ?).

Het Provense Country- & Westernfestival, het mekka voor de Countryliefhebbers, start op zaterdagavond 24 augustus, om 19 uur, en het einde is voorzien rond 2 uur 's nachts.

Het inkomgeld bedraagt 250 BF in voorverkoop (organisatie : 057/30.08.22 / Top-Disc, Poperinge / Joc-Centrum, Ieper / De Nieuwe Herberg, Alveringem. Aan de kassa wordt 300 BF betaald. Kinderen onder de 12 jaar, vergezeld van hun ouders, mogen er gratis van genieten. Diverse stands en attrakties zijn voorzien, naast het begeerde, enorme kampvuur. Country-kledij is gewenst. Wie te paard komt, kan het even kwijt in een grasgroene prairie.

Maar het luisteren en genieten van country-songs, staat voorop ! Jong en oud geniet ervan... maak aldus een „familie-avondje-uit". Zet alvast een Stetson op, trek een geruit hemd aan, wring je in een oude jeans en waag u aan een flinke slok malt en u zal volschieten van de countrydeuntjes, waarbij door het kampvuur gelooide stemmen u aan alle vrouwen zullen doen denken, die u heeft gekend, maar wanneer u na middernacht tussen de vertrouwde lakens schuift, is het gras nergens meer groener.

Prima festival, zeker weten !

GARAGE SERVICE NEVEJAN

OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

Merk	Type	Bwj	Brand-stof	PK	KW	Din	Cilinder-inhoud
100.000 - 200.000 fr.							
PEUGEOT	205	86	benzine	6	40	55	1124
VOLKSWAGEN	GOLF	5/81	diesel	9	40	54	1600
200.000 - 300.000 fr.							
OPEL	KADETT	89	benzine	7	55	75	1297
OPEL	KADETT 1300S	89	benzine	7	55	75	1297
PEUGEOT	205	88	diesel	10	44	60	1769
VOLKSWAGEN	GOLF	89	diesel	9	40	54	1600
FORD	SIERRA	89	diesel	12	48	67	2304
MERCEDES	190 E	84	benzine	11	90	122	1997
OPEL	KADETT	11/89	diesel	9	42	57	1699
+ 400.000 fr.							
MERCEDES	230 E	89	benzine	12	97	132	2299
MERCEDES	190 D	87	diesel	11	63	72	1997

GARAGE SERVICE NEVEJAN

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

KUNSTTENTOONSTELLING

In de marge van de poëziezomer '91 te Watou vindt een tentoonstelling plaats met beeldend werk van vijf kunstenaars. Onder de titel „De Vijfhoek" stellen Etienne Devis (Opwijk), Jan D'Haene (Zwevegem), Paul Reniere (Watou), Storms (Zeebrugge) en Rik Vandeweghe (Eeklo) recent werk voor in de ruimtes van een vervallen dorpswoning.

Alhoewel de meeste van deze kunstenaars reeds deelnamen aan projekten of installaties opbouwden, is het ditmaal geenszins de bedoeling met een „projekt" naar buiten te komen. Het is een tentoonstelling met individueel werk, stuk voor stuk het resultaat van een authentieke exploratie, geïntegreerd binnen het intieme kader van een stukgeleefde woning.

de 5 hoek

DE VIJFHOEK
werk van vijf beeldende kunstenaars
Vijfhoekstraat 10
8978 Watou
van 29 juni tot en met 8 september 1991.
Vrij toegankelijk zaterdag / zondag
van 14 tot 19 u.
of na afspraak : 057/38 83 27

GEVRAAGD
Zaalpersoneel
+ 1 werkvrouw voor weekend

RESTAURANT
RUST ROEST
Lindestraat 2 - ROESBRUGGE
057/30 00 46 - 056/34 37 65

Schilder- & decoratiebedrijf
B. RYCKEGHEM-DUERINCK
- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
  rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40 09 40

TE KOOP

- **FORD ESCORT DECAPOTABLE**
  Bouwjaar 1990. Wegens vertrek naar buitenland (3 j.). Zich wenden : Bergenstraat 80, Beveren-IJzer tel. 057/30 01 78.

TE KOOP

- **MODERNE EETPLAATS + SALON**
  1 jaar oud.
  TROUWKLEED maat 40-42
  Bellen na 19 u. : 057/30 03 04 of 057/30 09 45.

SCHILDERS VAN HET INTERIEUR

Beauvoorde - Veurne
Sint-Audomaruskerk Vinkem
van 13 juli tot en met 18 augustus
alle dagen open van 14 tot 19 u.
zon- en feestdagen van 10 tot 12 u.
en van 14 tot 19 u.
met o.a. :
Brusselmans J., De Braekeleer H., De Bruyne D., De Smet G., De Smet L., Delveaux P., Ensor J., Malfait H., Roggeman F., Rops F., Slabbinck R., Spilliaert L., Thevenet L., Van De Woestijne G., en een 7-tal interieurschetsen van frontsoldaten '14-'18.
Een evolutie in de stijlen van Impressionisme, Expressionisme tot het Hyperrealisme, een evolutie in de visie op het interieur vanaf de 19e tot in de 20e eeuw.

ZANNEKINTOCHTEN

Lampernisse - Kassel (Fr.)
Zaterdag 31 augustus 1991
Vertrek :
42 km : Café „Zannekin" te Lampernisse start vanaf 7.30 u. tot 9 u.
21 km : Café „Delgrange" te Oost-Cappel vrije start van 10.30 tot 12 u.
De tochten gaan langs rustige landelijke wegen doorheen Veurne-Ambacht en Frans-Vlaanderen. Voor wie over geen transport beschikt is de terugreis per bus mogelijk !
Te Kassel is er een kaasmaaltijd bestaande uit een half stokbrood - Camembert en een halve fles rode wijn - tegen de prijs van 110 fr.
Afstempeling wandelboekjes - speciaal Zannekinbrevet - Rode Kruisverzorging - verfrissingen.
Inschrijvingen en info :
30 fr. : inschrijving mét brevet
100 fr. : bus terug naar Oostcappel
180 fr. : bus terug naar Lampernisse
110 fr. : kaas - wijn en stokbrood
A. : door storting op 280-0268711-58 van Diksmuidse Wandelclub met vermelding van naam, adres en het gewenste;
B. : bij Noël Balduck, Parklaan 4, 8600 Diksmuide, 051/50 09 07 of bij Léon Baert, Yzerlegerstraat 2a, 8600 Diksmuide, 051/50 19 03.
Voorinschrijving verplicht vóór 25 augustus (dit wegens de busregeling voor de terugreis).

Grandioze Solden

- *Verlichting : lusters - spots - tafellampen tot -40%*
- *VOLLEDIGE UITVERKOOP MUZIEK-CASSETTES tot -50%*
- *Eindereeksen electroapparaten*
- *Eindereeksen kookpotten*
- *Le Creuset - Cook - Lagostina tot -30%*

Kom eens langs, het loont de moeite !

ELEKTRO CAPPOEN
Prof. Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE
☎ (057) 30 05 94

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE
- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

De Fruitpoort

Prof.O.Rubbrechtstraat 99 – ROESBRUGGE
Tel. 057/30.11.40

VANAF HEDEN OPEN OP

Dinsdag	9u30 – 12u00	14u00 – 18u00
Woensdag	9u30 – 12u00	14u00 – 18u00
Donderdag	9u30 – 12u00	14u00 – 18u00
Vrijdag	9u30 – 12u00	14u00 – 19u00
Zaterdag	9u30 – 12u00	

Deze week bieden we in promotie aan :

EXTRA AARDBEIEN 49 fr./kg

NIEUWE AARDAPPELEN 5 kg voor 59 fr.

Geldig van 9/7 tot en met 13/7/1991

15e FOLKLORISTISCHE HOEVEDAG

ZONDAG 18 OOGST

ROESBRUGGE
Hoeve "Ter Linde"
Lindestraat

Een feestelijke evokatie van het leven op de boerderij, zoals het vroeger was

Inkom 100 fr.
kinderen gratis
parking gratis

PLUS-SPAREN

ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba

Provenplein 39A • 8972 PROVEN
tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na diensturen : 30 02 58

KREDIET.. NIJVERHEID

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming
FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL

FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

Massieve stijldeuren

Dames- en Herensalon

Coiffure Ronny

Blekerijweg 12, 8972 Proven

zoekt enthousiast
leermeisje of leerjongen

Tijdens de maanden juli en augustus zondagvoormiddag gesloten

Jaarlijks verlof van
14 juli tot 2 augustus

Open op afspraak
op vrijdag en zaterdag

KWALITEIT
& VERTROUWEN

- Algemene timmer- en schrijnwerken
- Keuken- en binnenhuisinrichtingen
- Rolluiken & houten trappen
- Eigen plaatsing van P.V.C-ramen, -deuren en -veranda's
- Specialiteit : eigen fabrikatie van ramen, deuren en veranda's in tropisch hardhout
- Nieuwbouw - Verbouwing Herstelling

ROLAND VERYSER

Waaienburgseweg 11a - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 79

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Wie nooit
heeft gestudeerd,
nooit
examens gepasseerd,
zal het nu
wel expliceren
hoe studenten
moeten leren !

Men krijgt inderdaad
de beste raad
van wie
met de handen
in zijn zakken staat !

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 79
8972 HARINGE
tel. 057/30 02 07

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

ROESBRUGGE - HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Huwelijksaankondigingen :

- Jan Bisschop van Roesbrugge met Charlotte Deroo van Vleteren.
- Marc Vandenbroucke van Roesbrugge met Mireille Kimpe van Ieper.
- Geert Vandevelde van Roesbrugge met Hélène Rubrecht van Poperinge-Abele.

Overlijdens :

- Jozef Gheysens, 69 j., echtgenoot van Trees Vandaele.
- Romain Ysaert, 85 j., weduwnaar van Martha Behaeghel.
- Suzanne Mahieu, 61 j., echtgenoot van Michel Rappelet.

Geboorte :

- Lisa Vandenbussche, dochter van Rik en Katy Theeten (geboren te Ieper op 26 april '91).

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :

- Jessie Depestele, dochter van Ignace en van Nicole Tuytschaever (Stavele).
- Yaninda Neyrinck, dochter van Pedro en Brigitte Feys (Beveren).

Huwelijksaankondigingen :

- Dirk Vanhauwe en Katy Dever, beiden van Stavele.
- Johnny Vanspranghe van Beveren en Hilde Heyman van Heuvelland.

Overlijdens :

- Ida Flamey, 84 j., weduwe van Julien Veryepe (Beveren).
- Bertha Tant, 90 j., weduwe van Jérôme Deloz (Beveren).

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting op 20 juni 1991.
Wonnen 3 partijen :

1.	Berten Georges	460 p.
2.	Hommez Zoë	369 p.
3.	Vandaele Michel	342 p.
4.	Debacker Germaine	336 p.
5.	Vercruyce Anna	305 p.
6.	Danneels Jozef	285 p.
7.	Gast Leopold	272 p.
8.	Desmedt René	266 p.
9.	Vercruyce Maria	243 p.
10.	Craeye Albert	237 p.

GOLDEN SPAARBOEKJE

8,75%*

SOEPEL
VEILIG
MEER RENTE
GEMAKKELIJK
DOORZICHTIG

*7,875% NETTO

ARGENTA
uw appeltje voor de dorst

Kantoorhouder :
KRIS ROSSEEUW
Provenplein 48
PROVEN
tel. & fax 057/30.03.55

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAANDEN JULI EN AUGUSTUS

Kaartingen

- Haringe, in de schoollokalen
dinsdag 9 juli
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 23 juli
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 14 augustus
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 27 augustus
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

- Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 13 en zondag 14 juli
smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 13 juli
smijting voor de leden
- Roesbrugge, café „Sportwereld"
vrijdag 26, zaterdag 27
en zondag 28 juli
smijting voor de leden
- Roesbrugge, café „Handelshuis"
vrijdag 3 en zaterdag 4 augustus
smijting voor de leden
- Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 10 en zondag 11 augustus
smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 10 augustus
smijting voor de leden
- Roesbrugge, café „Sportwereld"
vrijdag 23, zaterdag 24
en zondag 25 augustus
smijting voor de leden
- Roesbrugge, café „Handelshuis"
vrijdag 6 en zaterdag 7 september
smijting voor de leden

Dansavonden

- Zondag 21 juli om 20 u.
Hoevebal
in de magazijnen van Roland Feys-Trybou, Stationsplein 1, Leisele
inr.: L.G., K.V.L.V., Chiro en K.L.J. Leisele
- Zondag 11 augustus
Meersblomme-TD
in de Bierkelders van Brouwerij Feys
op de Beverenkalsijde om 20 u.
Inr.: K.L.J.-Beveren-Stavele-Leisele

W.T.C. KAREL DE BLAUWER richt in :

- 10e BLAUWERS RALLY
zaterdag 3 augustus vanaf 13.30 u.
Inschrijving in lokaal „Het Paradijs",
Bergenstraat 61.

- 4e BARBECUE
vrijdag 16 augustus vanaf 19 u.
kaarten aan 250 fr.
Inschrijven vóór 11 aug. in het lokaal
„'t Paradijs" of bij het bestuur

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Clemenceau, een Franse vechtjas uit de Eerste Wereldoorlog - men noemde hem „Le Tigre" - heeft eens gezegd : „Er wordt het meest gelogen VOOR de verkiezingen, ONDER de oorlog, en NA de jacht !"

Wij zitten straks weer in een periode „vóór de verkiezingen" en we zullen duizelen van de beloften die ons door de politieke partijen zullen voorgeschoteld worden. We kennen dat al lang, en we weten dat het allemaal leugens zijn, dat er niets zal van terecht komen, en toch zullen we lezen en luisteren en genieten van het paradijs dat ons zal voorgelogen worden.

We zouden aan de regeringspartijen kunnen zeggen : „al die beloften hadden jullie al lang kunnen vervullen, want jullie zitten al zoveel jaren aan 's lands bestuur, waarom werd dat nog niet gedaan?" Maar we zullen die pertinente vraag niet stellen. We worden zo graag weer eens belogen.

Als de oudjes in het bejaardentehuis over de radio vernemen dat hun pensioentje straks weer 2 procent zal verhogen, glimlachen en schuddebollen ze tevreden, net of ze het grote lot hebben gewonnen, en in hun gelukzalige euforie vergeten ze na te rekenen dat ze amper 320 fr. per maand meer zullen krijgen.

Er zijn in dit land intussen andere kado's uitgedeeld. Er zijn namelijk zes grote bedrijven die van de Staat 14 miljard zullen krijgen. Geen teruggave van belastingen zoals VTM wist te vertellen, maar in feite het resultaat van een speciale aanwending van fiskale wetten, bestemd voor het in vereffening stellen van dochtermaatschappijen. De chemiereus Solvay ontvangt 5,7 miljard (dat is 5700 maal één miljoen !), de holding Copeba krijgt 626 miljoen, de verzekeringsgroep AG zowat 900 miljoen, enz. Met die 14 miljard had men grotere sukkelaars kunnen troosten, maar ja...

De wapenleveringen van ons land aan het Midden-Oosten gaan verder. De Golfoorlog is amper voorbij en we zorgen er voor dat er straks weer een nieuw konflikt kan uitbreken. Ook bij ons zijn er parlementsleden die zich daartegen verzetten, maar minister Urbain heeft er duidelijk op gewezen dat die bestellingen niet kunnen geschrapt worden, want als we aan die landen geen wapens leveren, zullen ze bij ons geen andere handelsakkoorden afsluiten. Dus... dat er straks mensen mee doodgeschoten worden, tot daar nog aan toe, als de ekonomie maar op peil blijft !

„Ik vraag mij af", *zegt Gusta,* „indien Jezus moest terugkeren, wie hij NU uit de tempel zou ranselen ?"

De vraag kan gesteld worden,

Pol

SCHOONHEIDSINSTITUUT

VALERIE

Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51
Op afspraak

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet
Roesbruggestraat 4
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 63

Bernard WYFFELS

Algemene bouwwerken : nieuwbouw en verbouwing dakwerken

Molenwalstraat 1
8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 04 54

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01
Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

MAATWERK in meubels en keukens

Jarenlange ervaring en vakbekwaam personeel zorgen ervoor dat elke opdracht precies wordt uitgevoerd volgens uw wens.

Kom rustig rondkijken in onze toonzaal. Keuze uit standaardkeukens BOSCH of eigen preciesiemaatwerk in keukens, interieurs en winkels.

meubels declerck md

alleenverdeler BOSCH

weegschede 36 **058/29.90.98**

GYVERINKHOVE

SIERA LADEN

Vlug... Vlug...

Koop nu uw

KOELKAST of DIEPVRIES

aan ZOMERPRIJZEN

~~24.360~~ NU 19.000

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 • 8972 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Disten Verbieze en Pros Pattou van Leisele, hadden hooren zeggen dat er 'n ouden maat van hulder, Fonten Faignéant, dood wos in Poperinge en ze gingen naar de begraavinge gaan ...

Fonten Faignéant wos eigentlijk ofkomstig van Hondschoote, maar kortelings achter de laatsten oorlooge, wos 'n è trouwt met è vrouwmens van „'t Veugeltje" en naar Poperinge gaan weunen ... Pros en Disten hadden Fonten leeren kennen ten tyde van de blauwerie binst den oorlooge ... Fonten hadde zyn achternaame wel verdiend, want è 'n hadde in geheel zyn leeven nooit geen slag è wrocht ... Osan wel è bataviert en wel eeten en è dronken ... Maar ols'n olzoo half vijftig wos, begost'n olmetnekeer te druzzelen, 't verergerde in korten tyd, en nu hadden ze hooren zeggen dat'n dood wos...

Disten en Pros mieken reglement om naar de begraving te gaan met hulderen veloo ...

„'k Moeten ik tjulders passeeren!", zej Disten ... „'k gaan binnenkommen achter joen!"

Pros stoeg ol gereed ols Disten toekwam en ze waaren 't op, ol de binnenroute ...

Z'avanceerden nog, maar 't moeste erom doen, aan „d'Hooge Seine" in Beveren, stoeg Disten olmetnekeer met è platte bande.

„Nondedju toch!" riep Disten ... „wuk nu?"

Gelukkig hadde Pros zyn materiaal mei, om te vermaaken ... Dat ging nogol rap, maar toch hadden ze wat tyd verlooren en ze gingen moeten zeere doen om nog aantyden te zyn voor d'offerande ...

„Gauw!" zei Pros teegen Disten ... „geef maar snoer, wei!"

Ze reeden ol dat ze geeven kosten en kwamen toe op de markt in Poperinge, in schuim en zweet ... Djuuste by Sint-Bertinuskerke zaagen z'è vrouwmens die er naartoe ging ...

„Is er hier è begraaving?" vroeg Pros.

„Z'is ollange bezig!" zei dat vrouwmens ol binnengaan.

Ze zetten zeere hulderen veloo opzijds aan de kerke en bleeven è moment in 't portaal staan horkten, voor dat ze binnen gingen ...

„We zyn nog aantyden, wei!" zei Pros ... „'k hooren dat de paster djuuste aan 't preeken is!"

Disten stak styf voorzichtig de kerkedeure open en op de toppen van hulder teenen gingen ze binnen, want 't wos ongehoord stille, binst dat de paster bezig wos met klappen ...

Disten hadde in zyn haaste vergeeten van zyn klakke of te doen en Pros deêd teeken ... Disten vaagde zeere è beetje 't overschot van zyn haar dat'n nog had, effen teegen dat'n ging moeten 't offerande gaan ... Ze stoegen te horkten wuk dat de paster zei ...

„ ... en hij wos oltyd zóó werkzaam en ijverig ... Steeds matig in eeten en drinken!"

Pros en Disten bekeeken mekaar ...

„Hoor je gy wuk dat de paster daar zegt!" vizzelde Pros ... „gauw wei, vent, we zyn zeere weg... 't Is hier niet da'we moeten zyn ... We zyn wieder garantie è mist van begraaving!..."

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
21e Jaargang Nr. 9 september 1991
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 200 fr

Chevalier Picon wijst de weg in Frans-Vlaanderen

Een zondagse uitwaaier naar „de bergen" prijkt voor de meesten onder ons, een paar keer per jaar op de agenda. Het mag zomeren of winteren, zo'n uitstap blijft boeien. Men zit in Frankrijk voor men het goed weet en niemand komt van 't buitenland terug zonder één of meerdere *Picons* geproefd te hebben. Geestrijk nat dat de inwendige mens in hoge mate pleziert.

De Westhoekers die ver van Brussel huizenieren en van de communautaire zon - so wie so - weinig heil ervaren, identificeren, met de voeten in 't water, hun eerder precaire situatie, gebald in deze berijmde waarheid :

„Westhoek, ver van de zon,
dichtbij 't water en de Picon."

Niet alleen Westlanders en autochtonen horen de lokroep van Amer Picon, ook die van 't Houtland tot 't Meetjesland, van 't Pajottenland tot 't Hageland en van nog verder kennen „de berg" als een soort bedevaartsoord waar men geen veelvoud van honderd dagen aflaat moet inkasseren om de Picon-engel op 't puntje van de tong te voelen. De Berg, in bijbelse terminologie, een al niet te onderschatten zaligmaker, heeft dat met de Zwarte Berg gemeen, dat de profetische vingerwijzing om zich aan de Wet te houden, de Picongenieter behoedt in onderhavig geval de verkeerde kleur van 't zakje te kiezen, dat de rijkswachter-mijn-vriend op de meest ongelegen momenten aanbiedt. Destijds was de Wet nog wat anders toen Emile Vandervelde, minister van justitie tijdens de regering Delacroix (1918-1921) langs deze kant van de Schreve, met zijn jeneverwet roet in onze alkoholische dranken gooide.

Tot voor kort mochten herbergiers, cafeebazinnen en estaminetmeisjes geen sterke dranken slijten en voelden de dreiging van onmenselijk zware straffen iedere keer een onbekende de gelagzaal binnenstapte. Onze drankhuizen lagen een paar jaar geleden zo droog als tijdens de whiskyoorlog van Al Capone in Chicago.

Zou dit mede de reden geweest zijn waarom onze landsgrenzen werden overschreden of lag het aan de *Picon* zelf ? Op donderdag 18 juli jl. werd op een perskonferentie in *Le Chalet* op het topje van de Zwarte Berg een antwoord gegeven en werd de Piconroute in kaart, woord en beeld officieel voorgesteld door M. Victor Manchart, Président de l'Union Départementale des Offices de Tourisme du Pas de Calais.

Jempi Herrebaut, afgev.-beheerder van de uitgeverij NV Herrebaut uit Brugge lichtte een tipje van de sluier... Een ontdekkingstocht doorheen historisch, gastronomisch, sportief, speels, kunstzinnig, bebloemd en verrassend heerlijk Frans-Vlaanderen in 16 etappes. Uitgestippeld over 220 km van Vlaanderens mooiste wegen. Om het even waar kan men instappen op deze *Route Picon*, te voet of per fiets, met wagen of per bus, voor een wandeling of een ritje.

Een babbel met de *menschen lik wieder* van ter plekke, kan inspirerend werken en smaakt als een amuse-gueule bij de gerenommeerde „bitter", de vlag van alle Franse aperitieven : *„Picon, c'est bon !"* !

De „Route Picon"

Op 9 juni jl., tijdens de *Dag van de IJzer* op Franse bodem, zochten wij één van de bronnen van de IJzer op de Haeneberg, halverwege Buysscheure en Lederzele. Wij stonden perplex van deze heerlijke streek met zijn houtkanten, holle wegen, golvende bodem, kabbelende beekjes en de rest wat nodig is om zo'n onovertroffen schoonheid het predikaat van *lustwarande* te geven.

Dwars door dit bukolisch landschap is men koortsachtig bezig een metershoge kaarsrechte berm aan te leggen van grint en gruis van „terrils" (steenbergen) uit het eertijds zo vermaard als berucht steenkoolbekken van Lens en Béthune. Een zware tol voor de T.G.V. Zeg wel.

Snelle wegen verbinden Calais, de grootste Franse haven wat betreft personenvervoer, met Duinkerke, Frankrijks derde haven, en met Rijsel, na Parijs, Lyon en Marseille, de vierde belangrijkste stedelijke agglomeratie in Frankrijk. Dit is *Le Nord*. Om het noorden zeker niet te verliezen ! En toch is *Le Nord* zo'n beetje een vage streek. Op die zonnige zondag van 9 juni was er niet één toerist ver noch nabij te ontwaren. Het was er stil als in de kerk en volk was er evenmin. Voor zowel Duitsers als Engelsen, om het nog even bij de dichtste buren te houden, is gans Frans-Vlaanderen zoniet een witte vlek op de kaart van Frankrijk - genre Afrikakartografie begin 19e eeuw - dan wel het kraterlandschap dat zij er sedert de Wereldoorlogen nog steeds vermoeden. Daar wordt met andere woorden zelden of niet „getourd" noch door de Fransen, noch door de buitenlanders die evenwel massaal en vaak gebruik maken van het wegennet, het spoor of de inschepingsfaciliteiten van deze streek.

Le Nord suggereert koude, somberheid, verlatenheid en is in tegenstelling met de Mediterrane wereld die warmte, licht en sfeer uitstraalt een regio die al te bescheiden is en zichzelf vaak te veel onrecht aandoet. Want het landschap is er betoverend met een kleurenpracht die ook buiten het zomerseizoen rijker en voller is dan het zuidelijk palet. Idem trouwens naar de vorm die slechts gedoseerd monotoon wordt, indrukwekkend vlak of onverwacht heuvelachtig, maar in elk geval steeds beperkt tot aan de volgende verrassing in die lustwarande. Waar duinen overvloeien in polders, de zanderige vlaktes in houtland, de wild begroeide heuvels in rijke teelten midden moerassen.

➡

De schaarse bewoners zijn daar zo mogelijk nog kleurrijker met alles wat men daarbij al dan niet terecht verwacht in dit stukje Frankrijk dat tevens, en misschien wel bovenal een brokje Vlaanderen is. Daar werd de traditionele Bourgondische sfeer behouden zowel in gastronomie als gewoontes, mentaliteit en kultuur, architektuur, geloof en werk. Evenzeer in hanekampen, krulbollingen, kermissen en stoeten.

Om deze heerlijke streek - en daar voelen wij ons ook nog het best thuis - aan de vergetelheid te onttrekken en zelfs de meest sceptische geesten te overtuigen van de schatten die in Frans-Vlaanderen nog ontdekt moeten worden, bracht S.A. Sovedi *Ontdek Vlaanderen in Frankrijk* uit.

Zoals alle kaarten in de reeks van de Uitgev. Jempi Herrebout NV is ook dit projekt gebracht op Satimatpapier van 115 gr. en volledig in vierkleurendruk afgewerkt op A3-formaat. Handig, duurzaam en met een smaakvolle en duidelijke opmaak en kleuren. Op de keerzijde van de plannen vindt men een summier, doch vrij volledig overzicht van bezienswaardigheden onderweg, geïllustreerd met prachtige kleurenfoto's. Deze kaart *Ontdek Vlaanderen in Frankrijk* is voor de lezers van *De IJzerbode* gratis verkrijgbaar (zie verder in dit nummer).

De volledige *Route Picon* dient niet in één dag afgewerkt te worden, zeker niet voor wie onderweg ook nog van die geprezen *Picon* wil genieten, zijn buik een zielemis uit de lokale keuken wil serveren en de gezellige gesprekspartners van ter plekke niet uit de weg gaat.

Picon zelf is hier trouwens op het even welk adres in voorraad en wordt steeds op een andere manier klaar gemaakt, want ook dit is een stukje van de hartelijke ontvangst in deze regio. Al zijn de tijden en de manieren ook hier veranderd.

René Buckinx schreef in 1963 in zijn boek *De Westvlaamse Bergen* dat *„Belgische toeristen graag over „de schreef" trekken om te proeven van de verfrissende „Picon-met-spuitwater"* ([1]). Nu heet dit gesofistikeerd *Picon Tonic* al dan niet *on the rocks*... Dedju, dedju, geef mij dan maar liever een *Picon vin blanc, citron*. De naam en de smaak hiervan is nog trouwens niets veranderd.

Waar hop hommel heet drinkt men bier en floreert Picon

Waarom *Picon* van bij de start zo'n enorm sukses kende in *Le Nord* is vooralsnog een raadsel. De streek heeft geen wijngaarden, geen châteaux noch appelations, geen wijn noch aperitieven, maar sinds twaalf eeuwen verbouwt men er hop(pe). Aan de voet van de Vlaamse Bergen hanteert Bachus de roerstok en kreëert wel een honderdtal verschillende soorten bier.

Dat de inspiratie van deze biergod onuitputtelijk is, bewijzen recente brouwsels waarbij men bij overmatig gebruik het noorden wel kan verliezen.

Watou met een gerenommeerde biertraditie voegde onlangs de Sint-Bernardustripel ([2]) bij zijn aanbod. In het kader van het Bernardus (van Clairvaux)-jaar (1990-1991) een reden te meer om dit soort glas te heffen op de gezondheid van de Trappisten en Benediktijnen in 't algemeen en op de onze in 't biezonder. Zo'n goede eeuw geleden verhaalden de Rijselse brouwers hun problemen om bier te bewaren aan Louis Pasteur (1822-1895), die hoogleraar was en sinds 1854 dekaan van de fakulteit der natuurwetenschappen te Rijsel.

Hij toonde de brouwers niet alleen dat iedere gisting veroorzaakt wordt door een mikro-organisme en dat alle fabels over een *generatio spontanea* (leven ontstaan uit „niets") a fortiori onmogelijk is, maar hij deed meer. Pasteur bestudeerde de gistingsprocessen van het bier en stelde vast dat gisting bij alkohol in azijnzuur wordt omgezet en de oorzaak is van het bederven of 't keren van 't gerstennat. Om dit te voorkomen raadde hij de brouwers aan enige tijd het brouwsel te verwarmen op 68 ° C waardoor de bakteriën onwerkzaam gemaakt worden. Deze metode staat nog steeds als *pasteurisatie* bekend en sindsdien floreerde de bierkultuur in onze regio nog meer.

Pasteur zelf beschouwde zijn ontdekking naar verluidt als een patriottische daad die de Fransen in staat stelde met de Duitsers te konkurreren op het bierterrein, waar ze in 1870 op andere terreinen de duimen hadden moeten leggen.

Is het uit deze periode dat het vers dateert dat wij in deze streek noteerden ?

Le vin n'est qu'une simple bouillon
La bière est vertueusement viande et boisson

Dat *Picon* het in dergelijke kompetitieve middens haalde boven alle andere aperitieven zegt genoeg over de kwaliteit die de geheime samenstelling blijkbaar achter de hand houdt. Het suggereert tevens dat het bij Vlaanderen hoort, zoals voortaan de *Route Picon*, die op 18 juli jl. werd ingereden en zich door de hoppestreek slingert, bij Frans-Vlaanderen past.

Geestrijke en geestelijke drankjes

Oude dokumenten leren ons dat gearomatiseerde wijnen en gedistilleerde kruidendrankjes bij Hebreeuwen en Grieken niet zelden om hun specifiek bittere smaak al erg in trek waren. De weldoende zon zorgde toen ook al dat het alkoholgehalte in de fusten vrij hoog opliep en dat als neveneffekt niet alleen de geneeskrachtige eigenschappen werden geapprecieerd, maar dat de „benevelde toestand" de overdadige gebruiker vaak parten speelde.

Pas sedert een paar eeuwen is er echt sprake van „bitters". Deze hebben normaal een vrij hoog alkoholgehalte van om en bij de 40° en worden gebruikt om sterk alkoholhoudende dranken geur en smaak te geven. Een corsage zoals dit heet.

Chinezen, Indiërs en andere Aziaten waren het Westen wel een paar millennia voor met hun Arrak of Sake, maar daar stond men toen in de schepwinkel van Mie nog niet voor aan te schuiven. Het eerste Europese wijndistillaat ontstond pas rond het jaar 1000 in Italië, omstreeks 1100 gevolgd door het Ierse „Usquebaugh" op basis van havermout en gerst. Het zou nog tot rond 1500 duren vooraleer de Schotten op het idee kwamen hun gelijkaardig smakende en vergelijkbaar klinkende whisky ter plekke te schenken en vrij vlug wereldwijd te exporteren.

Frankrijk die later toonaangevende proporties zou aannemen in dit soort distillaten toverde rond 1300 uit zijn zuiderse wijnen van Cognac een gelijkluidende „sterke" drank, die menig champetter en fakteur van bij ons de „kozijntjes" bezorgde.

Om in deze „straffe" en „geestrijke" bouillons afwisseling te brengen, werden vaak hel gekleurde, welriekende en goed doorsmakende zoete likeuren en hartversterkertjes gekreëerd. Oorspronkelijk ook al eens met geneeskrachtige bijbedoelingen of soms als liefdesdrankje, indien al niet schaamteloos als *aphrodisiac* gepropageerd. De wetenschappers van toen waren alchemisten en de *elixirs* van vandaag zijn hun erfenis. Daarnaast en heel wat minder werelds, produceerden ook nogal wat monniken deze „nieuwerwetse" likeuren, en dan vooral in Frankrijk, vanaf het begin van de 16e eeuw. Zo dateert de Normandische Bénédictine van 1510, ontdekt door de chemicus en botanist Dom Bernardo Vincelli, die zijn mix van wel 30 verschillende kruiden tot meerdere eer en glorie van God distilleerde en daarom op elke fles ook D.O.M. verplicht liet afdrukken, wat staat voor „Deo Optimo Maximo". Een kompliment zeg maar en reklame avant-la-lettre naar de gelovigen toe, die bijvoorbeeld ook hun Chartreuse uit datzelfde vaatje konden tappen. Hiervoor tekenden dan weer de Kartuizers verantwoordelijk, die in La Grande Chartreuse bij Grenoble wel 130 kruiden alkoholisch mixten als verbetering op het recept dat hun Parijse broeders hadden gekregen in 1605.

En wie herinnert zich *L'Elixir du Révérend Père Gaucher* niet, een der aandoenlijkste verhalen van Alphonse Daudet uit *Lettres de mon moulin*. Daudet vertelt over de halve gare broeder, Père Gaucher, die de abdij van Frigolet in de Provence redt van ondergang en verval door een godendrank te brouwen op basis van het recept van Tante Bégon. In de woestenij aldaar, de dorre verlaten steppe van Les Alpilles, zochten wij in de snikhete zomer naar enkele van de tientallen kruiden die Père Gaucher bijeenscharrelde om er de goudgele nektar mee te brouwen die in de lange lijst van de zgn. nieuwerwetse likeuren als de onvolprezen *Frigolet* van de Prémontratenzers nu nog in de betere huisbar prijkt.

Maar eenvoudiger kan ook. Een scheutje Crème de Cassis, Pêche, Framboise of Fraise de Bois bij een glas koele wijn is best lekker. Voegt men daar nog Kümmel aan toe dan heeft men een digestief die maag en darmen genadig is.

(vervolg blz. 123)

GERARD MERCATOR van RUPELMONDE (1) (1512-1594)

de grootmeester van de Vlaamse kartografie

Het is niet omdat er een Belgisch schoolschip of een sigarenmerk naar hem werd genoemd dat Gerard Mercator een grote naam heeft gekregen in de geschiedenis van wetenschap en kultuur in Vlaanderen. Zijn naam en faam dateert van veel vroeger.

Toen Antoon Sanderus (1586-1664), kanunnik van de Ieperse katedraal, in 1644 dus precies een halve eeuw na de dood van Mercator, het tweede deel van zijn prachtig, maar in het Latijn gestelde *Flandria Illustrata* publiceerde, liet hij op de historiografische schets van Rupelmonde een korte levensbeschrijving van Mercator volgen, in zulkdanige lovende bewoording dat hiermee zijn eerste standbeeld was opgericht.

In 1732 verscheen te 's Gravenhage de Nederlandse vertaling van Sanderus' werk, onder de titel *Verheerlykt Vlaandre*, waarin we ook de korte biografie van Mercator terugvinden (1) :

Zicht op Rupelmonde naar Flandria Illustrata *(dl. 2) van A. Sanderus, 1644.*

„Het allergrootste Sieraad van deze Stad is de uitmuntende Wis- en Aardkloot-kundige Gerard Merkator, *de* Ptolomeus *van onze Eeuw, die hier den zevenden van Bloeimaand 1512, van ouders uit het Land van Gulyk, gebooren is. De eerste gronden der Latynsche Taal in 's Hertogenbosch onder Georgius Makropedius gelegt hebbende, wierd hy na Leuve gezonden, alwaar hy zich met zoo veel neerstigheid op de Wiskunde en Wysgeerte toeleide, dat hy dikwils geheele dagen zonder eeten en drinken, en geheele nachten zonder slapen doorbragt, en daar door in zyne oeffeningen zoodanig vorderde, dat hy binnen korte tyd in staat raakte allehande Wiskunstige Werktuigen uit kooper te vervaardigen, en Land-kaarten volkomelyk na de kunst te snyden. Invoege dat hy met recht den Naam van Prins der Werreld-Beschryvers onzer Eeuw verkreegen heeft. In de Schilder- Graveer- en Schryf-kunde was hy insgelyks ongemeen ervaaren. Hy heeft uit de Zonne-Taningen enz. eene Tyd-Rekening van de Schepping der Werreld af tot aan 1568 geschreeven; alsmede de Overeenkomst der Evangelisten tegen Karel Molinaeus, en een Werk aangaande den Styl van Brieven te schryven, en het gebruik van den Ring der Sterrekundigen. Hy heeft insgelyks de Tafelen van Ptolomeus verbetert, en den Hemels- en Werrelds-Kloot, nevens de Beschryving van de geheele werreld, welke hy den Atlas noemde, in het licht gegeven, enz. Hij is in 1594 te Duisburg in het Land van Kleef gestorven, nalatende een Zoon, genaamt Bartholomeus, die in de Aardkloot-Kunde insgelyks zeer ervaaren was."*

Sedert die „verheerlyking" geschreven werd is men wel het leven en het werk van Gerard Mercator wat grondiger gaan bekijken, maar zijn faam heeft er niet onder geleden.

Geboorte en jeugd

Gerard Mercator heette eigenlijk Gerard de Cremer. De familienaam zou verwijzen naar kramer, marktkramer, koopman, en daarom zou hij bij het latiniseren van zijn naam, zoals dat bij de intellektuelen van die tijd gebruikelijk was, voor Mercator (= koopman) gekozen hebben.

Volgens dokter Jan-Hubert van Raemdonck (1817-1899) van Sint-Niklaas, die gepassioneerd was door het verleden en in 1869 in het Frans een boek schreef „GERARD MERCATOR, sa vie et ses œuvres", zou de familie De Cremer afkomstig zijn van Rupelmonde (2), maar Duitse historici hebben dit betwist en beweerden dat deze familie uit het Rijnland kwam (3). De Cremer zou afgeleid zijn van *der Krämer*. Om de nationaliteit van een groot man wordt er wel eens meer getwist, dat is ook zo met Copernicus. Duitser of Pool ?

In elk geval leefde er in het begin van de 16e eeuw te Rupelmonde een priester Gijsbrecht de Cremer, die reeds in 1507 kapelaan was van het Sint-Jans-Godshuis, en die een oom was - dus naaste bloedverwant - van Hubertus de Cremer uit Gangelt (hertogdom Kleef), vader van Gerard Mercator.

Hoe het met de oorsprong van de familie De Cremer eigenlijk gesteld was, weten we niet : kwamen ze uit het Rijnland en vestigde er zich één te Rupelmonde, of kwamen ze uit Rupelmonde en vestigde er zich één in het Rijnland ? Zekerheid ontbreekt nog altijd ! Wel zou het vaststaan dat Hubertus de Cremer en zijn echtgenote Emerentia, allebei in het Rijnland geboren werden en dat Hubertus het beroep van schoenmaker uitoefende te Gangelt, een twaalftal kilometer benoorden Heerlen, vlakbij de Nederlandse grens. Dit gezin zou aldaar zes kinderen gekregen hebben : Gijsbert, Dominicus, Barbara, Arnold, Matthias en Joannes.

Einde februari 1512 kwam Hubertus de Cremer met zijn hoogzwangere vrouw naar Rupelmonde, waar zij hun intrek namen in het bescheiden huisje van oom Gijsbrecht. Daar kwam in de vroege morgen van 5 maart hun zevende kind ter wereld, dat Gerardus werd gekerstend (4).

Waarom zij toen precies - in die kille

winterdagen, en in acht genomen de toestand van de vrouw - tweehonderd kilometer ver in de ongemakkelijke verplaatsingsomstandigheden van die tijd, naar Rupelmonde gekomen zijn, weet er ons niemand te vertellen. Van Raemdonck laat verstaan dat zij er zich blijvend waren komen vestigen, maar Mercator zelf heeft later geschreven dat hij in het land van Gulik (Kleef) zijn eerste levensjaren heeft doorgebracht, hoewel hij in Vlaanderen geboren was ([5]).

Dit is zeker, vijf of zes jaar later verbleef Hubert de Cremer met de hele familie definitief te Rupelmonde, waar hij ook het ambacht van schoenmaker uitoefende.

Rupelmonde was in die tijd, een niet onbelangrijk dorp, dat grotendeels leefde van de visserij op Schelde en Rupel, maar misschien nog meer van de lakennijverheid, terwijl het een nogal drukke bedrijvigheid kende rond markten en jaarmarkt. Kwam Hubertus de Cremer naar daar om zijn financiële situatie te verbeteren ? Of was hij naar Vlaanderen gelokt door nonkel-pastoor, die beloofd had mede in te staan voor de opvoeding van zijn kroost ? Wat dan ook gebeurd is !

De twee oudsten, Gijsbert en Dominicus, werden op hun beurt geïntroduceerd in de wereld van de geestelijken en bestemd voor het priesterschap. Gijsbert zou men later terugvinden als kapelaan te Sint-Niklaas, waar hij echter jong gestorven is, en Dominicus zou eens zijn grootoom opvolgen als kapelaan van het Sint-Jans-Godshuis te Rupelmonde. Van de volgende vier kinderen is niet veel bekend, maar uit bepaalde gegevens is toch gebleken dat ook zij onder de hoede stonden van hun grootoom, die tenslotte zijn beste beentje zou voorzetten voor de opleiding van de jongste uit het gezin : Gerard.

Toen Gerard op de leeftijd van vijf of zes jaar te Rupelmonde kwam, zou hij eerst school lopen bij de plaatselijke scholaster, waar hij, die geen Nederlands kende, het aanvankelijk wel moeilijk zal gehad hebben. Maar hij was blijkbaar toch een knappe leerling, die goede vorderingen maakte, zodat grootoom Gijsbrecht het wel de moeite vond hem de eerste beginselen van Latijn bij te brengen, als de noodzakelijke stap voor verdere studie. Toch moet er daar ergens getreuzeld geweest zijn, ofwel met die vooropleiding, ofwel om de onzekerheid waartoe de knaap voorbestemd was. Immers pas op vijftienjarige leeftijd werd hij op kosten van grootoom Gijsbrecht gestuurd naar de Hiëronymusschool van de Broeders van het Gemene Leven te 's Hertogenbos, waar hij ongeveer drie en een half jaar verbleef om de Latijnse grammatika en de beginselen van de dialektiek of redeneerkunst aan te leren, o.m. onder de leiding van de bekende auteur Georgius Macropedius (1475-1558) ([6]).

Het volgende jaar zou de moeder van Mercator overlijden.

Na 's Hertogenbos werd hij op kosten van zijn grootoom naar Leuven gezonden, waar hij op 29 augustus 1530, onder het rektoraat van de Bruggeling Petrus Curtius of Pieter de Corte (1491-1567) ([7]) werd ingeschreven onder de behoeftige studenten van de pedagogie *De Burcht* ([8]), die toen een bloeiperiode kende onder het regentschap van Cornelis Schoutens of Brouwers. De inschrijving gebeurde onder de naam : *Gerardus Mercator de Rupelmunda*, en van toen af aan was het gedaan met Gerard de Cremer.

De universiteit van Leuven, gesticht in 1425, omvatte vier fakulteiten : de Artesfakulteit of de fakulteit van de Vrije Kunsten en de fakulteiten van de Rechten, van de Geneeskunde en van de Godgeleerdheid. In de Artes-fakulteit gebeurde in feite de opleiding van de filozofen, maar al wie rechten, geneeskunde of godgeleerdheid wenste te studeren, moest eerst een paar jaar (in de 16e eeuw eigenlijk tweeënhalf jaar) doorbrengen in die fakulteit, een soort kandidaturen avant la lettre. De Artes-fakulteit beschikte over vier z.g. pedagogieën : *De Lelie, Het Varken, De Valk* en *De Burcht*. Daar werden de studenten niet alleen onderwezen, maar kregen zij ook onderdak en voedsel ([9]). Het programma omvatte hoofdzakelijk logika, fysika of natuurfilozofie, metafysika en etika.

Met zijn achttien jaar was Mercator zeker niet de jongste student. Een paar weken vóór hem was de Mechelaar Rembert Dodoens, die eens zou uitgroeien tot onze meest befaamde plantkundige, zich als 13-jarige komen inschrijven aan de universiteit, en hij was niet de enige van die leeftijd. Er was trouwens geen enkele voorstudie vereist, maar men kon wel afgewezen worden als men te weinig onderlegd was. Voor het behalen van graden waren er wel leeftijdsgrenzen gesteld : om licentiaat te kunnen worden moest men achttien zijn en wie magister wilde worden moest ten minste negentien jaar oud zijn. Dat Mercator wat ouder was dan sommige anderen bracht voorzeker ook mee dat hij wat kritischer ingesteld was.

Mercator bekroonde zijn studie aan de Artes-fakulteit met het behalen van de graad van licentiaat in de filozofie, in 1532. Veel later heeft hij laten verstaan dat hij in de vrije tijd die de studie hem liet, zich reeds interesseerde voor de kosmografie, die zou leiden tot de kartografie : „Toen ik mij destijds op de studie van de filozofie had toegelegd, ... vond ik een buitengewoon genoegen in de beschouwing van de natuur, omdat men hierdoor de oorzaken der dingen leerde kennen door dewelke alle wetenschap wordt verworven. En in de eerste plaats de wording van de wereld die in zich bevat de mogelijkheid te kunnen de details bewonderen, de heerlijkste ordening, de best passende verhouding, de hoedanigheden van alle geschapen dingen" ([10]).

Roger-A. BLONDEAU

Volgende keer :
Van de filozofie naar de wiskunde

Noten :

(1) A. SANDERUS, *Verheerlykt Vlaandre*, 's Gravenhage, 1732, dl. 2, p. 113.
(2) J.H. van RAEMDONCK, *Gérard Mercator sa vie et ses œuvres*, Sint-Niklaas, 1869, p. 3-4 en 317 e.v.
(3) H. AVERDUNK en J. MUELLER-REINHARD, *Gerhard Mercator und die Geographen unter seinen Nachkommen*, Gotha, 1914, p. 172 e.v.
(4) In een brief uit Duisburg van 23 maart 1582 aan Wolfgang Haller, verbonden aan de katedraal van Zürich, schreef Mercator dat zijn moeder hem vertelde dat hij geboren was op 12 maart 1512, maar dat in een geschrift van zijn vader, waar de geboortedatum van al zijn kinderen was opgetekend, er vermeld stond : *1512, de vijfde dag van maart, een vrijdag* (M. van DURME, *Correspondance Mercatorienne*, Antwerpen, 1959, nr. 156, p. 174).
(5) In de opdracht aan hertog Jan Willem van Gulik, na het titelblad van zijn kaartenboek : *Galliae tabulae geographicae...*, Duisburg, 1585.
(6) A. de SMET, *Gerard Mercator - iets over zijn oorsprong en jeugd - zijn arbeid, lijden en strijden te Leuven (1530-1532)*, in : Annalen van de Oudheidkundige Kring van het Land van Waas - Jubileumnummer (1861-1961), p. 180.
(7) Petrus Curtius zou in 1561 de eerste bisschop worden van het nieuwe bisdom Brugge.
(8) *De Burcht*, ontleende zijn naam aan de straat waarin deze instelling gelegen was : de *Borcht*- of *Burchtstraat*.
(9) R. AUBERT, e.a., *De Universiteit te Leuven (1425-1975)*, Leuven, 1976, p. 87-89.
(10) A. de SMET, zie nota 6, p. 182.

TE KOOP

- **ACCUMULATIEKACHEL Malag.**
  Bellen na 18 u. : 057/30 11 26.

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

VOLKSSCHRIJVERS IN HET SPIEGELBEELD (5)

door Jack VERSTAPPEN

Anton van Casteren (°1911)

ANTON VAN CASTEREN, mijn gangmaker

Was het einde 1933, aanvang 1934 ? Ik weet het niet meer, mijn aantekeningen blijven hier achterwege.

Maar ik kocht van een Antwerps auteur een boekje met een voor mij aantrekkelijke titel, *Oliebol*, waarmee ik dacht in de sfeer van kermis en foor te belanden.

Of was het omdat ik dol ben op die dingen ? In ieder geval, het boekje had noch met foor, noch met kermis iets te maken.

Oliebol, uitgegeven door *Internacia* aan de Coquilhatstraat 10 te Antwerpen, was de naam van een rentenier die er van droomde op de „boerenbuiten" een heerlijk rustig leventje uit te bouwen. Hij vestigde zich in het dorpje Blaffum - zo maar een naam -, startte met het ontginnen van zijn tuin om er groenten te winnen en beleefde tragi-komische avonturen, tot hij op een dag vaststelde dat het voor hem beter zou zijn terug te keren naar de stad waar hij thuishoorde. Als hij op een nacht tot de ontdekking kwam dat een van de buren in zijn huis voor spook fungeerde, bleek het buitenleven voor hem definitief verleden.

Tijdens de lektuur van deze vlot vertelde novelle, moest ik herhaaldelijk denken aan de Hollander Justus van Maurik (1846-1904), schrijver van humoristische schetsen uit het dagelijks leven. Van Casteren liep zowat in zijn spoor, dacht ik. Want zonder veel moeite kwam hij tot groteske effekten, waaronder men toch de werkelijkheid terugvond. Zijn zorgend renteniertje met een enigszins belachelijk aandoende liefde voor het buitenleven werd in leuke tafereeltjes afgebeeld. De lezer moest glimlachen om zoveel dwaasheid en sympatieke naïeviteit.

Oliebol, mijn eerste kennismaking met Anton van Casteren. Die mijn werkelijke gangmaker zou worden.

Zelf had ik toen nog geen letter gepubliceerd en ik liep met iets in „portefeuille" zoals dit zo bloemrijk wordt gezegd. Ik wist dat van Casteren het voor het zeggen had in *Magazine Radio Antwerpen*, het „lijfblad" van de populaire zender *Radio Kerkske* in de thans verdwenen protestantse tempel aan de Bexstraat.

En omdat ik het als een credo aanzie dat een mens met humor geen slecht mens kan wezen, zond ik hem het manuskript van mijn eersteling, *Het Festival*, de avonturen van een fanfare die vanuit een bijna onbereikbaar Kempens dorp naar de stad gekomen was om aan een muziekwedstrijd deel te nemen. In werkelijkheid liep dit plan in duigen en de muzikanten hadden heel wat vrolijke en onverwachte tribulaties door te maken.

Het geluk bleek mij gunstig, ik ontving een brief ondertekend Anton van Casteren. Of ik even kon langskomen. Hij zou mijn boek publiceren. Vanaf dit ogenblik ontstond onze vriendschap die vandaag, na 57 jaar, nog stand houdt. Hij is altijd mijn trouwe steun geweest.

Laat ons het hebben over deze vriend.

Zijn tweede nogal lijvige boek *Jonas* - niet deze van de walvis - maar van het gefingeerde dorp *Beerewijck* werd als mengelwerk afgedrukt in het *Magazine* en verscheen - naar mijn weten - niet in boekvorm. Vraag me niet naar de inhoud, ik weet het niet meer. Toch is me door de jaren heen één enkele zin bijgebleven : „Jonas wachtte op de hoek van de straat en zijn voet zonk weg in een brelachtige massa die bij nader toezien het restant bleek van een stevige hondenmaaltijd !"

Na *Jonas* gooide Anton het over een andere boeg. Hij werd als het ware een pionier van de Vlaamse misdaadroman, de evenknie van Theo Huet.

Titels als *Twee zijden kousen, De Lichtende Lippenstift, Het Spook met de Bolhoed, De onvoltooide Rhapsodie, Rhapsodie in Bloed, Marihuana aan het Spit* werden uitgegeven o.a. door Mertens-Stappaerts, Antwerpen-Amsterdam en Brems, Herk-de Stad.

De havenstad bleef het dekor van zijn verhalen. Inspekteur Paul Beeck en zijn onafscheidelijke helper Stoffels vormden een tweetal dat de meest ingewikkelde zaken wist op te helderen.

Al deze romans omhulde Anton in een humoristische verpakking zodat de lektuur ervan aangenaam en vlot verliep.

Hij bleef niet louter bij het detectivegenre, had meer pijlen op zijn boog. Het science-fiction liet hem niet onberoerd, alhoewel hij die werken publiceerde onder schuilnaam M.H. Mayon. Zijn boek *Het Broedsel der Sterren* waarin vreemdsoortige buitenaardse wezens op onze aardkloot neerdaalden om er angst en beroering onder de bevolking te zaaien, kende een ongehoord sukses.

Vergeten wij daarbij niet dat het werk dateert van voor de tweede wereldoorlog, in een tijdsperiode dat geen enkel schrijver van bij ons aan dergelijke onderwerpen toekwam.

Naast zijn talrijke boeken blijft Van Casteren vooral een geïnspireerd radio-en televisieauteur. Reeds in 1931 - hij was pas twintig - trad hij in het toenmalige N.I.R. op de voorgrond met twee fel opgemerkte hoorspelen *Weest Romantisch* en *Levensloterij*. Daarna stapte hij over naar de private zender O.N.4.E.D. te Antwerpen, waar zijn luisterspelen *Nachten in Canada, De Taart, De Man uit het Hoofdkwartier, Een Chinees drama* hoogtepunten werden die op veelvuldige aanvraag telkens moesten hernomen worden.

Voor de mikro dook hij op in meerdere gestalten. Als *Ome Aap* hield hij wekelijks een prettig praatje, kronijkjes, pareltjes van gesproken kursiefjes. Tevens ging zijn aandacht naar literatuur. In een *schrijversrubriek* bracht hij Frits Francken, Eric Aduled, Theo Huet, Piet van Assche, Frans Smits, Lode Zielens, Emiel Frederickx, Lode Conté, Frank van den Wijngaert, August Corbet, Firmijn Mortier, Edmond van Hemel, Just Erwig.

Een zekere muzikale onderlegdheid bleek hem niet vreemd en als *Onbekende Zanger* kweelde hij voor de mikro aardige smartlappen die toen in volle beweging waren. Om nog meer gestalte te geven aan zijn „onbekende zanger" kreëerde hij het *Notenkrakerscabaret*, waarbij ik aangesloten werd als bariton, wat de eerste stoot zou geven aan mijn vrij korte carrière als koncert- en operazanger, dit onder naam Jacques Valoin.

Blijven wij bij Anton. Hij gaf het gerenommeerde *Magazine Radio Antwerpen* gestalte. Dat rolde voor het eerst van de pers op 17 februari 1934, in een periode dat de kranten een latente onverschilligheid aan de dag legden voor de radio en voor 4.E.D. in het bijzonder.

Van meetaf wist het blad zich een trouwe lezersschaar te verzekeren, welke met de jaren gaandeweg in aantal toenam. De eer van dit stijgende sukses kon

Van Casteren niet worden ontzegd. Trouwens mag hij gerekend worden tot één van de pioniers van radio- én televisiebladen.
In feite is hij zijn hele leven lang hoofdredakteur geweest. Na de tweede wereldoorlog zette hij de schouders onder *Radio Revue, Radio en Televisie, T.V.-Blad, T.V.-Kijker, Télé-Regards, TV-Expres.* Sinds 1981 benoemd tot sekretaris-generaal van de *European Television Magazine Association*, dat de elf grootste programmabladen van ons kontinent verenigt met een totaal lezerstal van pakweg 63 miljoen !

Hierbij hoef ik nog te onderstrepen dat Van Casteren als auteur van televisieteksten hoge toppen heeft gescoord, niet alleen bij ons, maar ook in het buitenland, in Engeland, Amerika en Duitsland. Honderden programma's schreef hij op zijn erelijst.

Toen ik hem eens vroeg waarom hij aangetrokken was tot de televisie, antwoordde hij : „Ik hou van de televisie omdat zij een exacte weerspiegeling van de mensheid is. Zoals de mens een dozering is van goed en kwaad, zo geldt hetzelfde voor alle media, maar voor de TV wel het meest, omdat zij een volledig medium is. Esopus bracht een schotel tongen, toen hem gevraagd werd het beste ter wereld te brengen. Hij deed hetzelfde toen men hem het slechtste vroeg. Een moderne Esopus zou ongetwijfeld naar de kijkkast verwezen hebben !"

Die brede waaier van artistieke en kulturele bedrijvigheid heeft Anton van Casteren steeds in het gareel gehouden. Tot vandaag de dag.

Deze boeiende figuur verscheen voor het eerst onder de Antwerpse toren in het jaar 1911.

WARDEN OOM, meester verteller

Gedenkplaat aangebracht aan het huis van Warden Oom te Hooglede

Gelet mijn omgang met volksschrijvers kwam ik in het spoor van de Westvlaamse verteller Edward Vermeulen, of noem hem Warden Oom.

Een schrijver uit het volk, voor het volk zoals zijn devies luidde. Met boeken die het hart troffen van duizenden lezers. Vermeulen was vijftig toen hij zijn eerste werk *Herwording* aan het publiek prijs gaf.

Na een leven van hard labeur op het veld, zodat hij naar eigen woord „meer dan twintig zomersezoens nevens de bende vrouwvolk door vlaschaards, suikerijen en beten over het land had gekropen, met de bende paternosters had gelezen, liedjes gezongen, verteld, gelachen en gekraaid ! Gedurende bijna tien sezoens hadden wij bij ons een oud vrouwtje, dat voorbidster was op ons veld en alle dagen, onder meer, een Onze Vader bad : tot lavernesse van Djeezes en Merriaan en ... wij lieten het maar bidden !"

Hij kende voldoende zijn volk en zijn land. Hij leefde er in, hij leefde er mee :

ik was liefst een tijdeken alleen, ik kon - vooral 's zomers - ook geheel alleen mijn wandeltochtje rond het gedoente maken, binst de koffiemoor op het vier te zingen hing : dan zag ik den nieuwen dag priemen en de blijde ontwaking van de natuur. De hennen waren dan al op en de haans mieken al pretjes, zonder door mijn bijzijn gestoord te zijn; en de vogels droegen al aas en schulfelden om prijs.

Dikwijls zelfs ben ik, uit natuurzotheid, mensch alleen door onze velddreven gaan slenteren in 't herte van den nacht en heb er de nachtgeesten uitgehoord : het gesteen der slapende boomen en 't gefezel van 't sluimerend koorne."

Deze lijnen tekenen de „boer" Vermeulen zoals wij hem terugvinden in zijn boeken, die hij schreef toen hij zich in Hooglede had gevestigd, weg van het ouderlijk gedoente op Beselare, de *Toveressenparochie*. Daar was hij geboren op 14 april 1861, op het *Schaapsgoed*, bij de oude herberg *Den Sleerin* op de wijk van die naam. In de weide van het hof stond voortijds het kasteel van de markies van Becelaere, dat - in de volksmond - met de laatste van zijn geslacht in de grond was verzwolgen.

Warden Oom's eerste roman droeg de titel *Herwording*. Hij getuigde : „ ... in twee maanden tijds schreef ik *Herwording*. 'k Was dan te koppe vijftig jaar oud; *Herwording* beviel en dat zette mij aan, ik schreef, ik schreef ! Een na een volgden *Trimards, Caines Zonde, De Dieperik, De Zwarte Pokken, De Pauwenschreeuw*."

De taal van Vermeulen deed soms denken aan deze van Streuvels, zijn dierbare vriend. Opgetekend bij het volk stak zij vol kleuren en leven, maar zij miste de zwier en de panache van de meester uit Ingooigem. Vooral was de schrijver uit Hooglede een boeiend verteller, terwijl hij met breed gebaar zijn streek en zijn grond kon schilderen „het land van woeste winden, soms overdonderd met storm en onweer".

In zijn werk schitterden verheven beelden, vol figuren en eigen wendingen. Aldus benaderden zijn boeken de scherpe realiteit en werden zij spiegels van waarheid. Zij bezaten de indringende gave om de lezer mee te voeren in een halo van spanning en ontroering.

Het ene werk rolde na het andere uit zijn vruchtbare geest. Boeken met kleurige titels : *Pee Vlaming, De Blieckaerts, Mietje Mandemakers, De Zotte van 't Abeelenhof, Het Boerenleven, Piot.*

„Ik ga stil mijn gang, doodgezwegen door de grote Pausen, soms aleens met een lofgevende beoordeling begunstigend, wat een arm mens toch verkwikt, soms ook, zoals in een Frans tijdschrift, rats den kop afgeslagen. Die mens was ten volle in zijn recht, maar hij ging toch wat brutaal en taktloos te keer. Of moet een beoordeelaar alzo zijn ? Liever dan als een onbeschofte lummel op te treden, brak ik mijn penne" zei hij tijdens een interview hem afgenomen door Johan De Maegt enkele jaren voor zijn dood.

Toch werden de boeken van deze volksschrijver op hoger niveau onderstreept. Niemand minder dan August Vermeylen citeerde in *De Vlaamsche Letteren van Gezelle tot Heden* : „E. Vermeulen, een onvervalste zoon van het veie West-Vlaanderen, vergroeid met het landleven : zijn romans voor het volk zouden tot een verouderd genre behoren, zo dik ligt er de „veredelende" strekking op, indien hij niet dikwijls onze belangstelling wist gaande te houden door het zelfervaren-echte en directe van de voorstelling, en zijn spontane, los-bewegende, in

kleurige overvloed zwelgende taal."

Later getuigde prof. R.F. Lissens in *De Vlaamse Letterkunde van 1780 tot heden* (uitgave 1967) dat „Vermeulen, wiens wijdlopende katholieke tendensromans veel gelezen werden en met *De Bliekaerts* (1925) sterk werk leverde."

Naar wij weten is Warden Oom de enige volksschrijver wiens naam voorkomt in gespecialiseerde letterkundige werken. Bewijs dat ook dit genre hoogten kon behalen.

Edward Vermeulen overleed op 6 juli 1934 en werd naar het kleine kerkhof van Hooglede gebracht op woensdag de elfde, op de dag van Vlaanderen, de slag der Gulden Sporen.

Ik was, in gezelschap van een vriend, speciaal naar West-Vlaanderen gekomen. Als jong dweper, ik was nog geen volle 19, wou ik de uitvaart van een voor mij groot schrijver, meemaken.

Nog herinner ik mij duidelijk dat ik toen met gulzige ogen gekeken had naar Stijn Streuvels, die mede het baarkleed droeg. Ik zag de meester voor de eerste... en tevens ook voor de laatste keer !

CHEVALIER PICON

(vervolg van blz. 118)

De Franse „bitter"

De Fransen ontwikkelden bitter (-zoete) varianten op hun soms mierzoete likeuren en aperitiefwijnen als een werkelijk bewuste en zelfs gezochte afwisseling, zoals de Italianen dat begin 17e eeuw rond Turijn deden met de kreatie van hun Vermout, een wijnaperitief dat onder de merknamen als Martini, Cinzano of Gancia ook de twintigste-eeuwse smaak nog blijft tegemoetkomen.

Bitter kan best lekker zijn, en of dat daarnaast ook nog met de gezondheid te maken heeft, doet er „bitter" weinig toe.

Zoals het sukses van *Angostura*, onmisbaar in iedere „serieuze bar" waar ook ter wereld en steeds op het appel waar professioneel cocktails worden gemaakt. Wie zou nu nog weten dat dit Zuidamerikaanse extrakt van boomschors in oorsprong als koortswerend middel werd gebruikt door de Venezolaanse Indianen ? De Fransen zijn niettemin geen écht bittere toer opgegaan. Zogenaamde bitterzoete aperitiefwijnen (Dubonnet, Byrrh, St-Raphaël e.a.) zijn eerder zoet dan bitter, terwijl ook de likeuren op basis van aromatische extrakten van bittere kruiden of fruit(-schillen) die bitterheid nooit de bovenhand laten halen, anders zouden het trouwens geen „likeuren" geweest zijn. En wélke likeuren dan nog wel ! Grand Marnier, Mandarine Napoléon en Cointreau hebben letterlijk alle „Coins" en harten wereldwijd bereikt en terecht veroverd.

Ook de beruchte *Absinthe* genoot immers van enorme bijval toen het „ontdekt" werd in Frankrijk. Misschien wel uitgerekend omdat de geelgroene likeur op basis van de bittere absint-alsemtoppen o.a. met anijs gearomatiseerd en verzoet werd. De Fransen die letterlijk hadden kunnen verzuipen in de kwaliteit kozen toen voor één keertje de kwantiteit, en zetten daarmee de komplete volksgezondheid op het spel. Want benevens uiterst giftig voor het centrale zenuwstelsel, bleek absint-extrakt ook erfelijke beschadigingen te veroorzaken en aldus een ware ravage in het Frankrijk van de 18e en 19e eeuw aan te richten.

Picon, de enige autentiek Franse „bitter"

Een geluk bij een ongeluk is, dat uitgerekend op dat moment Picon werd uitgevonden. Het enige autentieke Franse bitter dat zijn ware aard nooit heeft hoeven te verstoppen.

In 1837 geeft *Gaëton Picon* (3) vloeibare vorm aan de samenstelling die hij naar zichzelf noemt, en die tot op heden onveranderd is gebleven. Zeer terecht trouwens, want de ingrediënten alleen al bezorgen dit aperitief-bij-uitstek zijn gewaardeerde reputatie.

Vooreerst zijn daar de zachtbittere schillen van de sinaasappelen die erg kieskeurig en haast konfidentieel in het Middellandse Zeegebied geplukt worden en weldoordacht gedistilleerd. Ook de Gentiaanswortel wordt uit strikt Franse Alpiene gebieden gehaald en eigenlijk passeert alleen de kinabast uit Centraal- of Zuid-Amerika de nationale identiteitskontrole, om niettemin pas goed geweekt in Franse alkohol Picon te dienen vóór het uiteindelijke mengsel met suiker en karamel wordt afgewerkt, zij het dan op een niet geheel duidelijke manier voor buitenstaanders.

Het recept wordt inderdaad behoorlijk zwaar bewaakt en ging slechts bij hoogste uitzondering uit handen van de familie-in-rechte-lijn, toen in 1978 de fabrikatie werd overgedragen aan de Groep Cointreau te Angers.

Heeft de oude *Chevalier Picon* dit laatste niet mogen meemaken gezien hij in 1882 overleed, hij werd bij leven zélf ook al overladen met eerbewijzen en medailles.

Het sukses bleef maar toenemen. Picon bewees dat het in tegenstelling tot de bedwelmende absint, aangenaam kon verfrissen en opvrolijken waar het er feestelijk moest aan toe gaan, en verdrong aldus stilaan het rampzalig gif, dat door de Wet van 16 maart 1915 trouwens effektief verboden werd in Frankrijk, zowel wat fabrikatie als opslag en verkoop betrof.

Tussen de twee wereldoorlogen in werd *Picon* dan ook het grootste Franse aperitief, met een omzet van 7,5 miljoen liter in 1930.

Sommigen onder ons zullen zich misschien nog de radio-kampagne herinneren die vanaf 1959 tien jaar lang een hele generatie overtuigde met :

„Pourquoi Picon ?
Parce que c'est bon !"

Elie E. Balduck

Literatuur :

(1) René Buckinx, *De Westvlaamse Bergen*, Uitg. V.V.V.-Westvl. Bergen, Kemmel, 1963, p. 97.

(2) Roger-A. Blondeau, *Terrine „De Witte Ranke" met Sint-Bernardustripel*, De IJzerbode, 21e jrg. nr. 6, juni 1991, p. 90.

(3) Niet te verwarren met Gaëtan Picon, Frans criticus en essayist (1915-1976) die als hoogleraar in de Franse literatuur o.a. kolleges gaf aan de Rijksuniversiteit te Gent.

GRATIS VOOR DE LEZERS VAN DE IJZERBODE

Ontdek Vlaanderen in Frankrijk

Een prachtige, handige en kleurrijke kaart, formaat A3 (42-30 cm) met 15 kleurenfoto's. Op versozijde een uitvoerige beschrijving van 16 entiteiten langs de ROUTE-PICON : Calais, Guînes, Ardres, Ruminghem, St-Omer, Hazebrouck, Bailleul, Monts de Flandre, Cassel, Wormhout, Bergues, Hondschote, Bray-Dunes, Coudekerque-Branche, Grande Synthe en Gravelines.
Keuze tussen 4 talen : Ned., Fr., Duits en Engels.
Te verkrijgen bij Boekh. Schoonaert, Bergenstraat 14-16 te 8972 Roesbrugge.
Abonnees van De IJzerbode sturen een met 14 fr. gefrankeerde enveloppe (16-11,5 cm) met vermelding adres waar de toeristische kaart dient gestuurd te worden. Doen !

BEGRAFENISSEN GRAFZERKEN GRAFKELDERS
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof. O. Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting van 18 juli. Wonnen 3 partijen :

1.	Top Remi	379 p.
2.	Top Georges	336 p.
3.	Vercruyce Raf.	296 p.
4.	Cokelaere Michel	268 p.
5.	Nuttens Jeanne	253 p.
6.	Ingelaere Paul	248 p.
7.	Deroye Germaine	240 p.
8.	Dequecker Margriet	235 p.
9.	Mernhout Maria	218 p.
10.	Vienne Alice	207 p.

Uitslag van de kaarting van 16 augustus. Wonnen 3 partijen :

1.	Vandaele Michel	349 p.
2.	Vanengelandt Elisabeth	344 p.
3.	Desmyttere Georges	320 p.
4.	Maekelberghe Jules	288 p.
5.	Bustraen Maria	277 p.
6.	Desmedt René	272 p.
7.	Lejeune André	250 p.

DAVIDSFONDS IJZERWEELDE VIERT DUBBEL JUBILEUM

Een dorp bestaat uit mensen. Maar de ziel van een dorp, is datgene wat er leeft, wat er te beleven is, en niet op de laatste plaats : wat er bestaat aan verenigingsleven.

Met dit artikel willen we één van onze plaatselijke verenigingen even in de bloemetjes zetten : Davidsfonds-IJzerweelde. En inderdaad : het Davidsfonds jubileert. Gesticht op 13 december 1960 kende het in 1961 - dertig jaar terug dus - zijn eerste geslaagde werkjaar. Maar voor de vroegste wortels moeten we verder terugkeren : in april 1950 werd voor het eerst een DF-afdeling opgericht te Proven.

v.l.n.r. : Pastoor Bruneel, Abel Bonte, Hendrik Denys, Michel Vandaele, Jacqueline Pittilioen, Roger Blondeau, Romain Depuydt, André Demedts, Germaine Pittilioen, Remi Braeckevelt, Georges Candaele.

Eerste stichting

Inderdaad, op 21 april 1950 had een stichtingsvergadering plaats, waar niet alleen besloten werd tot oprichting van een DF-afdeling, maar ook tot verkiezing van het bestuur. Voorzitter werd senator Georges Feryn, die bijgestaan zou worden door ondervoorzitter dokter Norbert Thiers en sekretaresse juffrouw Cecile Muyssen. Deze werd na korte tijd opgevolgd door meester Alfons Debergh. E.H. J. Cosyn werd ere-voorzitter.

Al van in het prille begin werd ernaar gestreefd om de dorpsgrenzen te overstijgen, en men zocht aktief - en trouwens met sukses - naar uitbreiding richting Roesbrugge-Haringe en Beveren. Het ledenaantal, reeds 47 na de tweede werkingsmaand, groeide weldra uit tot tegen de honderd.

In het aanbod waren de traditionele Davidsfondskomponenten, godsdienst, volk en taal, duidelijk aanwezig : wie zijn lidgeld betaalde, ontving drie boeken, bedoeld om de „Vlaamse leeskultuur te bevorderen". De bijeenkomsten begonnen en eindigden trouw met het gebed. En soms ging het er wel plechtig aan toe, want een aantal vergaderingen eindigden met een „samenzang" (bij gelegenheid begeleid door fonoplaten).

In het aanbod was geen tekort aan variatie : kabaretgezelschappen, een avond met Willem Denys over zijn meesterwerk *Peegie*, een Peter Benoit-herdenkingsavond, snoepreisjes, zangavonden en een passiespel, dat alles kwam op het programma in de eerste werkingsjaren.

Dat het niet steeds makkelijk was, kunnen we afleiden uit het verslag van 18.12.1950, waar de voorzitter zich beklaagt over de geringe opkomst van het publiek op de „Peegie-avond". Hij wijt dit enerzijds aan het overaanbod van aktiviteiten, zoals de toenmalige „cinemakonkurrentie". Een argumentatie die bekend in de oren klinkt voor wie heden ten dage in het verenigingsleven staat. Alleen is de konkurrentie van de „cinema" nu vervangen door deze van de TV.

De aktiviteiten van het Davidsfonds kenden een wisselend sukses, en de afdeling deed verdienstelijk werk. Eind 1956 echter belandde men in een kleine krisis. Onder andere door het verhuizen en tegelijk dus wegvallen van de voorzitter kwamen de aktiviteiten stil te liggen. Gelukkig niet voor lang.

Herstichting in 1960.

Eind 1960 namen Daniël Morez en Jozef Gheysen - gestimuleerd door de Davidsfonds-Gouwsekretaris, de heer Remi Braeckevelt - het initiatief om opnieuw een aantal geïnteresseerden uit te nodigen. En het werd meteen een schot in de roos : 27 mensen waren aanwezig op de stichtingsvergadering, waarvan de meesten lid werden. Het nieuwe bestuur bevatte twee burgervaders : burgemeester Guy Camerlynck werd voorzitter, en assistentie werd verleend door Mr. d'Udekem d'Acoz als ondervoorzitter, en Daniël Morez als sekretaris. Na een zestal maanden volgde Mr. d'Udekem d'Acoz de heer Camerlynck als voorzitter op.

Financieel had het nieuwe bestuur een goede start : ze „erfden" de 5580 fr. die door de vroegere penningmeester nauwgezet bijgehouden waren. Een mooi bedrag voor die tijd, waar men voor de werking nog postzegels van 0,20 fr. gebruiken kon.

De nieuwe afdeling werd vlug volwassen, met algauw tegen de tweehonderd leden, en met een mooie vlag en „goedendag" als attributen inkluis (dat laatste naar verluidt een hartewens van de voorzitter).

Opnieuw werd met man en macht geijverd voor de drie doelstellingen : er werden aktiviteiten georganiseerd naar hartelust en in het eerste jaar werden een zeshonderdtal boeken verkocht. Wie heeft ze niet met rode oortjes zitten lezen, de werken van Conscience en de vele andere uitgaven met het DF-embleem erop ?

En alweer was variatie troef : kabaretgroep *Die Ghesellen*, een avond over Hongarije, Frans-Vlaanderen, ruimtevaart, Rusland en een dia-avond over vogels door A. Pecceu (wat niemand verwondert die voorzitter d'Udekem een weinig kent).

Eind 1961 zond de plaatselijke afdeling een beperkte delegatie naar de „Mars op Brussel". De kreet „Leuven Vlaams" klonk steeds luider en de taalgrens stond op het spel.

In het najaar van 1961 trok een klubje DF-leden er gezellig samen op uit. Men ging het over de plas zoeken voor een Engeland-reis, waar iedereen moe maar uiterst tevreden van terugkwam.

Begin 1962 greep men naar moderne middelen : een film werd geprojekteerd met de welluidende titel *Als de ooievaars voorbijtrokken*. Met sukses trouwens want er was meer volk aanwezig dan „gewoonlijk".

Op 7 maart 1962 werd een gezonde traditie ingezet : met *Flor Barbry's Volkstoneel* kwam *Leontientje* naar Beveren-IJzer, in de zaal bij Robert Maelstaf.

Een overzicht geven van wat DF-IJzerweelde ons in die dertig jaar aan socio-kultureels aanbood is wellicht een onbegonnen zaak. In een volgende bijdrage blikken we er wel op terug, met enkele bestuursleden die we in de praatstoel zetten voor een kort vraaggesprek.

Viering

Het dertig-jarig bestaan en de stichting van 1950 worden passend gevierd met een plechtige eucharistie op zaterdag 31 augustus in de St.-Martinuskerk te Roesbrugge. De Gregoriaanse mis zal opgeluisterd worden door het koor *Cum Jubilo* uit Watou en de homilie verzorgd door DF-Gouwvoorzitter André Durnez.

Het hoeft wellicht niet meer gezegd dat alle leden, vrienden en sympatisanten van harte welkom zijn, hun aanwezigheid zal gewaardeerd worden.

Luk Durnez

PRIJSVRAAG

Hoofdvraag : Wat was de aanleiding tot de eerste boekenbeurs, ingericht door DF-IJzerweelde (zie foto) ?

Schiftingsvragen :
1. In welk jaar was dat ?
2. Juiste datum (zat. en zon.) ?

Bon ter waarde van 500 fr. DF-uitgaven te winnen.

Antwoorden in te dienen bij de DF-bestuursleden vóór 30 sept. '91

WATOU - 8 SEPTEMBER 1991

Internationale poëziedag : CODADAG !

Een uitzonderlijk literair gebeuren

Gwij Mandelinck de organisator en drijvende kracht achter elf jaar kunstmanifestaties te Watou.

CODADAG

Op zondag 8 september '91 sluit Watou de poëziezomer 1991 af met een Codadag. Vanaf 10 uur zijn de 25 poëzieprojekten te bezichtigen en twee topevenementen zorgen voor een waardige apoteose. Van 14 u. tot 18 u. lezen in de gestileerde Douvietuin 15 belangrijke dichters uit Vlaanderen en Nederland uit eigen werk : Hugo Claus, Herman de Coninck, Jozef Deleu, Charles Ducal, Luuk Gruwez, Miriam Van Hee, Stefan Hertmans, Geert van Istendael, Roland Jooris, Rutger Kopland, Ed Leeflang, Roger M.J. de Neef, Leonard Nolens, Hedwig Speliers, Eddy van Vliet, Anton van Wilderode. Zij worden vooraf geïnterviewd door Martin Coenen.

Te 18.30 u. heeft in de Sint-Bavokerk de Wereldkreatie plaats van tien composities door het Nieuw Vlaams Symfonieorkest onder leiding van Marc Desmet met werken van Karel Goeyvaerts, Lucien Goethals, Lucien Posman, Daniël Gistelinck, Willy Verdievel op basis van gedichten van Paul Snoek, Gust Gils, Tom Lanoye, Anton van Wilderode, Hugues C. Pernath, Luuk Gruwez, Dirk van Bastelaere, Erik Spinoy en Gwij Mandelinck.

Info : 057/38 80 93
Reservatie : 057/38 85 03

Gedurende de elf voorbije zomers werd er in Watou, een beschermd dorp in de Westhoek, een poging gedaan om hedendaagse beeldende kunst een onderdak te geven. Nu het woord overduidelijk in de „oppositie" zit, wil dat dorp zich dit jaar een zomer lang vereenzelvigen met het woord, dat in poëzie nog altijd zijn meest gekoncentreerde vorm vindt.

Aan 25 van de belangrijkste dichters uit Vlaanderen en Nederland werd gevraagd uit hun isolement te treden en een link te leggen met een beeldende kunstenaar. Het vers van Slauerhoff „Alleen in mijn gedichten kan ik wonen" werd voor die beeldende kunstenaars een uitdaging. Ze pogen voor de poëet een tweede woning te bouwen.

Alle disciplines van de plastische kunst konden aan bod komen. het entoesiasme bij de poëten was groot en de verrassingen bij het bepalen van hun keuze bleven niet uit. Bepaalde schilders of beeldhouwers werden wel eens door twee poëten tot samenwerking uitgenodigd. Praktisch alle deelnemende kunstenaars zijn Watou komen verkennen en hebben in funktie van één of meerdere gedichten geschilderd, getekend, koncepten uitgewerkt, gebeeldhouwd, onopvallend een stukje van het dorpsbeeld geannexeerd.

Maar in Watou krijgt het woord, krijgt de poëzie prioriteit. In dat dorp vind je zo weinig renderende houvasten, dat de poëzie - die nooit op rendement uit is - er in haar beste vorm wil present zijn. Gedichten die in de periode 1950-1990 haast klassiek geworden zijn, worden er gevisualiseerd, krijgen een ruimtelijke en inhoudelijke schaalvergroting via het plastisch werk of via de direkte omgeving. Het dorp is er bijna woord geworden. De zebrapaden zijn er uitgeschreven in vertrouwde verzen, de pleinen en straten krijgen een zomer lang de naam van een springlevende dichter, er wordt getuinierd met woorden (denk aan „Jonge sla" van Kopland) en heel wat gedichten zijn geïntegreerd in het dorpsbeeld, in oude panden, in sporen van industriële archeologie. Watou bloemleest de literaire stromingen die gedurende de laatste veertig jaar zowel in Vlaanderen als in Nederland furore maakten. De Vijftigers zijn er met „Keizer Lucebert" én met grootmeester Hugo Claus. Marcel van Maele vertegenwoordigt de 55-ers. Het nieuw-realisme kan niet buiten Herman de Coninck en (de vroege) Roland Jooris. Het Vlaams neoromantisme verschilt nogal sterk van dat in Nederland : dat bewijzen zowel Luuk Gruwez als Anton Korteweg. En zelfs de twee grote „poëziebloemlezers" van de voorbije tien jaar - Gerrit Komrij en Jozef Deleu - geven hun poëtische visie prijs via hun eigen poëzie. Watou kan zelfs gestorven poëten onmogelijk negeren omdat die in grote mate het beeld van de poëzie, geschreven na de Tweede Wereldoorlog, hebben bepaald : Jos de Haes, Paul Snoek, Hugues C. Pernath zijn in de grote bloemlezingen nog zo vitaal aanwezig dat ze via hun erven een uitstekende „verwant vonden". Ook de „klassiekers" (o.a. Anton van Wilderode, Hubert van Herreweghen, Bert Decorte) zijn op rijpere leeftijd zo grondig aan vernieuwing toe, dat zij de poëzielezer blijven verrassen. En al blijft Vasalis al jaren zwijgen, haar vers is zo tijdeloos dat ze elke generatie blijft aanspreken. Dat er een galerij van veertigers en jonge vijftigers in Watou aanwezig is, bewijst dat er bij ons echt op niveau wordt geschreven. Nolens, Van Vliet, Van Istendael, Ducal (de beste debutant van het laatste decennium), Hertmans, De Neef, Speliers : ze zijn er omdat ze kwaliteit bezitten of een stroming debiet gaven. Rutger Kopland, Nederlands belangrijkste levende dichter, bewijst met zijn aanwezigheid dat Watou met strenge normen selekteerde.

In hoofdzaak werd er door de poëten geopteerd voor Vlaamse beeldende kunstenaars. Zelfs de Amsterdammer Ed Leeflang koos zonder ommetjes voor José Vermeersch. Maar dat Rutger Kopland een tweede woning zocht bij zijn broer Joop van den Hoofdakker (die blijkbaar niet onder pseudoniem werkt) lijkt vanzelfsprekend. En dat Miriam Van hee, zo vertrouwd met het Oosten, zich kon thuis voelen in de buurt van Duitser Bernhard Prinz zal geen insider verwonderen. Het feit dat Frank Liefooghe - reeds jaren aktief in diverse Aziatische landen - zich laat inspireren door de rituelen en de kleuren van het oerwoud zal aan zijn koncepten rondom Nederlandstalige poëzie een verrassend elan geven. Dat kan onze hedendaagse poëzie laten kontrasteren met het Oosters ideeëngoed. Watou verlegt graag een grens.

Dat de geïnviteerde beeldende kunstenaars ook nationaal en zelfs internationaal dóórklinken valt niet te verwonderen. Een poëet van formaat spreekt voor zijn „tweewoonst" vanzelfsprekend een geïnspireerde verwant aan. Ook de beel-

dende kunstenaars vormen een staalkaart van wat er de laatste decennia op gebied van plastische kunst werd gerealiseerd. Raveel, Bervoets, Vanriet, Dierickx, Van Saene, Vandenberg, Vervisch, Willaert, Zak, Van den Abeele, Parmentier, Van Breedam, de gebroeders Schietekat (de zonen van de dichter P. Snoek), Ulburghs, Peeters, Tonnard, de cartoonist Zak, de topfotografen Selleslags en De Spiegelaere, Van Herreweghen die elke deelnemende dichter portretteerde... : het zijn stuk voor stuk verwanten die vaak even belangrijk zijn als hun selekterende „dichter-bouwheer". Dat Lucebert en Claus - helemaal thuis in de Cobrabeweging - ook in hun eigen plastisch werk zullen huizen, zal niemand verwonderen.

Tien weken lang kan men elke namiddag van 14 tot 19 uur op verkenning gaan in een dorp dat kan beschouwd worden als het uiterste zuidpunt van het Nederlands taalgebied. Poëzie is ongenadig voor de „gehaasten", voor diegenen die geen tijd willen verliezen, want een heel goed gedicht is van gisteren, van vandaag, van overmorgen. En daarenboven heeft het geen duidelijke funktie. Je zou de bezoekers aan Watou '91 bij het handje kunnen nemen, hen dwingen tot slenteren en hen attent maken op verwantschap, kontrast, beïnvloeding van de poëet op de beeldende kunstenaar, op het dorpsbeeld en vice versa. Maar de geënerveerde of de superaktieve didakticus zal er moeilijk zijn draai vinden. De literaire hokjes zijn er opgesteld als rattevallen. De vinders en/of uitvinders krijgen er voorrang en zullen er zich safe voelen.

En nu bepaalde „nachten van poëzie" aan nachtschade lijden, werd er gedacht aan „een dag van de poëzie". De slotdag gepland op 8 september wordt een „Codadag" met allures. In een tuin (van Eden ?) lezen de allerbelangrijkste dichters uit Vlaanderen en Nederland 's middags tussen 14 en 18 uur uit eigen werk nadat ze zijn geïnterviewd door journalist Martin Coenen („Wie schrijft, die blijft").

De „Codadag" wordt te 18.30 u. afgerond met de wereldkreatie van tien werken, gekreëerd door vijf Belgische hedendaagse komponisten (Goeyvaerts, Goethals, Gistelinck, Posman, Verdievel) op basis van tien hedendaagse gedichten. Marc Desmet die, door het verdwijnen van De Nieuwe Muzlekgroep, de kreatie niet kon laten doorgaan in Tielt, leidt op 8 september het Nieuw Vlaams Symfonieorkest in de beschermde Sint-Bavokerk van Watou.

Algemene koördinatie :
Gwij Mandelinck, Kapelaanstraat 2
8978 Watou, tel. 057/38 80 93
Reservatie Codadag 8 september : 057/38 85 03 of door overschrijving op bankrekening van Wek/Roep Kultuur :
712-1001993-66
Kapelaanstraat 2
8978 Watou-Poperinge
Toegangskaarten :
- Poëzie in levenden lijve, dichters in de tuin (14-18 u.) : 200 fr. (in voorverkoop)
- Kreatie van tien poëtische kompositie in de Sint-Bavokerk (18.30 u.) : 200 fr. (in voorverkoop)
- Ticket voor beide manifestaties : 300 fr. (in voorverkoop)
- Organisatie : Wek/Roep Kultuur Watou i.s.m. diverse instanties en sponsors.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Omzet, bruto- en netto-winst en netto-inkomen

Er bestaat bij vele zelfstandigen nog een jammerlijk gebrek aan inzicht in wat hun bedrijf opbrengt, wat hun nettoinkomsten zijn uit dat bedrijf, en wat hun „privaat algemeen onderhoud" kost.

Daardoor komen ze vaak voor verrassingen te staan. Onder meer wanneer de dag van het „met pensioen gaan" aangebroken is.

Laat ons beginnen met enkele *begrippen* vast te leggen, die vaak met elkaar verward worden :

1. Ontvangsten, verkopen of omzet :
De jaarontvangst of -omzet is het bedrag van alles wat als *betaling* voor leveringen en verstrekte diensten werd ontvangen, in geld of op bank- en postrekening en wat men, op het einde van het jaar, nog tegoed heeft op reeds uitgeschreven fakturen en zelfs van nog niet gefaktureerde uitgevoerde leveringen of werken.

2. Bruto-winst :
Is de omzet (zie 1) *min* de aankopen van doorverkochte produkten en verwerkte grondstoffen. Bij sommige zelfstandigen zit in de bruto-winst ook het *eigen loon*, plus de winst op de lonen van hun personeel.

3. Netto-winst :
Is de bruto-winst *min* al de kosten die verband houden met het bedrijf en onder die kosten dienen ook de *afschrijvingen* begrepen.

4. Netto-inkomen :
Is de netto-winst *min* de daarop verschuldigde personenbelasting.

Besluit :
Het is niet de *bruto-winst*, noch de *netto-winst* die men ter beschikking krijgt om in zijn „algemeen onderhoud" te voorzien, maar enkel en alleen het *netto-inkomen*.

De volgende keer handelen we over *belastbaar inkomen* en wat men dient te verstaan onder „privaat algemeen onderhoud".

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fisk. Advis. UFSAL

TE KOOP

- **KOLEN- of HOUTKACHEL** Nestor Martin. 1 jaar oud. Wegens dubbel gebruik. Te bezichtigen op zaterdag, Roesbruggestraat 60, Beveren-IJzer.

HET NIEUWE BEHANGPAPIER IS BINNEN !

Honderden soorten in voorraad

Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan
8972 PROVEN
057/30 06 54 - 30 11 20

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

GARAGE SERVICE NEVEJAN

OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

-100.000 fr.			
VW	GOLF	diesel	81
100.000 - 200.000 fr.			
FORD	SIERRA	benzine	84
200.000 - 300.000 fr.			
OPEL	KADETT	benzine	89
300.000 - 400.000 fr.			
FORD	SIERRA	diesel	2/89
VW	GOLF	diesel	90
MERCEDES	190E	benzine	84
+ 400.000 fr.			
AUDI	80	diesel	90
MERCEDES	250	diesel	88
MERCEDES	190	diesel	3/87

GARAGE SERVICE NEVEJAN

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

NEEM UW BRANDVERZEKERING EENS ONDER DE LOEP !!
Lees nu de kleine lettertjes voor het te laat is !!

Welke duur heeft uw contract ?
ASLK geeft u een **contract van 1 jaar... zonder bijpremie !**

*Is er mogelijkheid tot **afschaffing van de evenredigheidsregel** bij schade ?*
ASLK geeft u die mogelijkheid.

Hoeveel procent schadevergoeding krijgt u bij niet-vervanging ?
ASLK geeft u 100% van de schade !

Wordt schroeischade bij u verzekerd ?
ASLK verzekert dit **zonder bijpremie !!**

Glasbreuk, hobbyserres, veranda's en afdaken zijn verzekerd bij ASLK... eveneens **zonder bijpremie !!**

Zijn de volgende zaken verzekerbaar of inbegrepen in de basispremie :
- burgerlijke aansprakelijkheid gebouw
- onrechtstreekse schade
- rechtsbijstand
Bij ASLK is dit verzekerd... zonder bijpremie !!

Op een eenvoudige manier verzekert ASLK het risico tegen **diefstal** en dit **tegen een lage premie !**

Wat betaalt u ?
Een gratis offerte alsook antwoord op uw vragen krijgt u bij

ASLK

EDDY AMELOOT
Prof.O.Rubbrechtstraat 14
8972 ROESBRUGGE
057/30.08.66 - 30.12.42 (privé)

Laat u verbazen door onze gunstige tarieven !!
Steeds tot uw dienst en tot straks !!

ROESBRUGGE-KERMIS

ROESBRUGGE-KERMIS

Vrijdag 30, zaterdag 31 augustus, zondag 1 en maandag 2 september

- Doorlopende kermissmijting op de vogelpik in „De Sportwereld"
  1.500 fr. vooruit - inleg 25 fr. (vrije afstand) - ten voordele van de „Sportpikkers"

Vrijdag 30 augustus

- te 20 u. in zaal „Kristen Volkshuis"
  Zangcrochet
- te 20 u. in „De Sportwereld"
  Prijskaarting in het manillen
  inleg 25 fr. - éénmaal aanblijven

Zaterdag 31 augustus

- te 14 u. op het speelplein
  Voetbalwedstrijd
  4 ploegen : Sportwereld - Kruisshotters - Danny en Martje - De Blauwers
  Beker of aandenken voor alle deelnemende ploegen
- Initiatie kanovaren op de IJzer
  Vanaf 14 u. is er gelegenheid om met kano's te leren omgaan. Onder leiding van een gespecialiseerd team uit Ieper zullen alle kinderen de gelegenheid krijgen om het kanovaren aan te leren. Als tussenkomst in de kosten wordt 20 fr. inleg gevraagd. Een echte aanrader dus voor alle kinderen die eens van 'professionals' willen leren hoe met een kano te varen.
- van 15 tot 17 u. aan de IJzer
  Prijskamp in het lijnvissen
  Inschrijving vanaf 14 u. in „De Gouden Arend" - inleg 50 fr. - Prijsdeling in „De Gouden Arend" - 1.000 fr. vooruit + inleggeld + naturaprijzen.
- te 16 u. op het Marktplein
  Kinderanimatie
- te 18 u.
  H. Mis met Gregoriaans koor „Cum Jubilo" uit Watou ter gelegenheid van de viering „40 jaar DF ter plekke"
- te 20 u. in „De Gouden Arend"
  Kermiskaarting
  éénmaal aanblijven - inleg 25 fr.

Zondag 1 september

- in café „Kristen Volkshuis"
  Kermisvlucht uit Clermont
  oude en jongen afzonderlijk - 500 fr. + gratisprijzen voor de leden van de Duivenmaatschappij
- Wereldkampioenschap beddekoers
  Na de 'proefrit' van verleden jaar is er dit jaar een echte koers met hindernissen.
  De koers wordt gereden in verschillende manches met telkens 2 ploegen. Een ploeg bestaat uit 3 personen. Twee personen moeten het 'voertuig' duwen of trekken. Een persoon neemt plaats op het 'voertuig'. Het parkoers loopt vanaf de markt, tot aan de Waaienburgseweg en terug. Onderweg moeten een aantal hindernissen genomen worden en aan het keerpunt aan de Waaienburgseweg moet een 'extra last' meegenomen worden, nl. een zak water. Terug aan de aankomst aangekomen moet die zak water in flessen gegoten worden. De hoeveelheid water die na de rit in de flessen zit levert dan een bonifikatie op.
  De tijd nodig om het parkoers af te leggen, verminderd met de bonifikatie, is bepalend voor de rangschikking.
  Het feestkomitee zorgt voor de voertuigen. Inschrijving in „De Gouden Arend" (gratis). Deze sensationele wedstrijd is voorzien van een grote prijzenpot (o.a. 750 fr. voor de winnaars !). Let op : de eerste manches worden gereden vanaf 15 u.
- te 16 u.
  Peuter-kleuter-loopfietswedstrijd
  Dit top-evenement is zodanig uit zijn voegen gegroeid dat dit jaar de hoofdstraat ingepalmd zal worden om deze wedstrijd te 'rijden'. Er zal gewerkt worden met verschillende afstanden volgens de leeftijd. De winnaar krijgt zijn race-fiets cadeau. Pit-stops voor bandenwissels zijn niet toegelaten en dopingkontrole achteraf wordt niet uitgesloten !
- te 17 u. aan de IJzer
  Waterspelen
  Kermis in Roesbrugge zonder waterspelen is als een lekkere pint zonder kol...
  Er zal weer gestreden (en misschien wel geploeterd) worden in ploegen van 3 personen. Het parkoers bestaat deze keer uit een apebrug, een kort 'boottochtje-met-hindernissen', een ingezeepte glijbaan...
  De waterpret zal weer niet opkunnen...
  Deze wedstrijd is zoals ieder jaar voorzien van een grote prijzenpot.
  Inschrijving in „De Gouden Arend".
- te 17 u. Muzikale ambiance door het muziek uit Godewaersvelde
- te 18 u. Eierwerpen
  Inschrijving in „De Gouden Arend"

Maandag 2 september

- te 10 u. Plechtige Dienst voor de overleden parochianen
- te 14 u. Gratis ritten op de draaimolen voor de kleintjes
- te 15 u. in het Poortegat
  Ballonwedstrijd - inschrijving 20 fr.
  5.000 fr. prijzen
- te 19 u. in „De Sportwereld"
  Bolling door de uil - 500 fr. prijzen + inleggeld
- te 19.30 u. in „Kristen Volkshuis"
  Prijskaarting - éénmaal aanblijven - inleg 25 fr.

Dinsdag 3 september

- te 10 u. Plechtige Dienst voor de slachtoffers van beide oorlogen
- te 19 u. in de herbergen van het dorp
  Zoekwedstrijd en volksspelen
  Wie graag een zoekwedstrijd oplost, of wie graag oude volksspelen 'speelt', of wie graag een gezellig pintje drinkt, (of wie het alle drie graag doet...), die kan op dinsdag niet ontbreken !
  Deze op en top gezellige kermisavond start vanaf 19 u. Inschrijving bij P. Gunst. Inleg 100 fr. - Ieder deelnemer ontvangt 5 bonnen voor gratis een glas bier in iedere herberg. Men kan zich maar éénmaal laten inschrijven. Beneden de 16 jaar niet toegelaten.

Woensdag 4 september

- Kermisfeest van de K.B.G.
  te 11 u. H. Mis - te 12 u. Feestmaal in „Kristen Volkshuis" met kaarting en bolling voor de aanwezigen. 5.000 fr. prijzen geschonken door het feestkomitee.

Vrijdag 6 september

- te 19 u. in „Kristen Volkshuis"
  Bolling door de uil met naturaprijzen - iedereen prijs
- te 20 u. in zaal „Kristen Volkshuis"
  Kermisschieting op de liggende wip voor de leden.

Zaterdag 7 september

- te 15 u. aan de staande wip voor de leden : Prijsschieting - 2.000 fr. vooruit + inleggeld - inleg 50 fr.
- vanaf 19.30 u. in „Kristen Volkshuis"
  Barbecue door en voor onze minivoetbalploeg „De Blauwers"
  Kaarten in voorverkoop zijn verkrijgbaar bij de spelers aan 250 fr. (kinderen 150 fr.). Steun onze plaatselijke minivoetbalploeg : allen daarheen.
- te 20 u. in „Kristen Volkshuis"
  Kermissmijting voor de Gildepikkers
  2.500 fr. vooruit

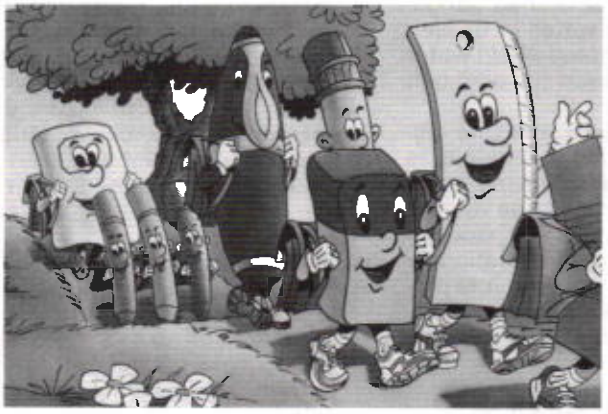
Gedurende de kermisweek

- Enveloppetrekking ten voordele van de „Sportpikkers"
- Enveloppetrekking ten voordele van de „Gildepikkers"

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE
- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

Heropening der scholen met de glimlach

Boekhandel
SCHOONAERT
Bergenstraat 14
8972 Roesbrugge
Tel. 057/30.03.79

Een greep uit onze speciale folder :		fr.
Tube lijm Pritt 18 gr.	76	59
Potloodslijper	35	29
Set van 7 tussenbladen A4	58	45
Klasseermap Oxford A4 8 cm rug	195	135
Kursusblok Gallery	78	59
Super corrector Oxford	29	19
Klasseermap A4 2 ringen	70	56
Inktpatronen Pelikan blauw	26	19
en verder nog ...		
Pelikan super piratpen "schrijven en korrigeren" met 1 vulpen		189
Kursusblok Gallery (kringlooppapier)		55
Rol kaftpapier 3 m x 0,5 m		39
Vulpen Waterman		349
Etui van 10 kogelpennen kleuren assorti		79
enz.. enz...		

ATELIER CHARLES DENUT

Petit Bazar Belge
Casselstraat 7, 8691 Beveren-IJzer
Tel. 057/30 05 36
Grens met Oost-Cappel (Frankrijk)

VINOT Jacques (Rijsel)
met kunstfoto's

Open : 9 - 12 u. en 14 - 19 u.
enkel gesloten op maandag.
Deze tentoonstelling loopt van dinsdag 3 september tot en met zondag 20 oktober 1991. De toegang is gratis.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 3 juli 1991 is te Grobbendonk (prov. Antwerpen) overleden : mevrouw Alice de Rijcke, weduwe van de oud-Roesbruggenaar Gustaaf Derache (+ 11 oktober 1982).

Mevrouw De Rijcke was geboren te Leisele op 10 juli 1905 en was onderwijzeres van opleiding. Onder de vakanties kwam zij met haar gezin vaak terug naar Roesbrugge en Leisele.

De laatste jaren verbleef zij in het rusthuis Sint-Maria Magdalena te Grobbendonk, waar haar oudste dochter woonachtig is.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 9 augustus 1991 is te Brussel overleden : mevrouw Germaine Cappoen, weduwe van oud-Roesbruggenaar Maurice Wullus.

Mevrouw Germaine Cappoen was geboren te Beveren-IJzer op 1 november 1915. Het gezin telde 3 kinderen, die allen woonachtig zijn in Brussel.

SCHOONHEIDSINSTITUUT

"NATACHA"

Parfumerie
Zonnetunnel
Sauna
Fitness
Esthetiek

Op afspraak
Dinsdag en zondagnamiddag gesloten

Bergenstr. 1, Beveren/Roesbrugge
Tel. 057/30 14 12

TE KOOP

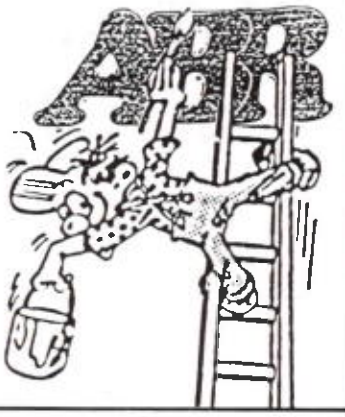
- **JACHT** fifty-fifty. Polyester. Bouwjaar 1980. Afm.: 8m x 2,6m en 1,1m diepgang. Geschikt om te zeilen op zee of te varen op de binnenwateren. Motor : Volvo diesel 25 pk. 5 slaapplaatsen. Uitgerust met zender, automatische piloot, elektronische dieptemeter, AP navigatie, log, 1 strijkbare mast voor binnenwateren, zeilen (27 m²), rolfok.
  Zeer goede staat. Prijs : 650.000 fr.
  Ligt in KYCN Nieuwpoort. Eigenaar : G. Frère, tel. 013/77 86 02.

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
  rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40 09 40

Openluchtopvoering te Haringe van

'n Koster moet trouwen

Toneelwerk in 3 bedrijven

Vrijdag 6 september
Zaterdag 7 september
Zondag 8 september

telkens om 20.00 uur
in de streektaal
op de landelijke hoeve Paul Vanwildemeersch
Moenaardestraat 82 te Haringe

Inrichters : Kultuurgemeenschap Haringe
Kaarten te verkrijgen bij de spelers, Drukkerij Schoonaert
of telefonisch bij Paul Recour (057/30.02.70)

PLUS-SPAREN

ZAKENKANTOOR
PRINZIE bvba
Provenplein 39A • 8972 PROVEN
tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na diensturen : 30 02 58

KREDIET .. NIJVERHEID

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming
FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

Massieve stijldeuren

Raphaël BUSSCHAERT
Blasiusstraat 16 - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40 00 97

Verkoop van rashonden :
Mini Yorkshire Terriër
Maltezer
West Highland White Terriër

Verkoop van hondenkorrels :
Eukanuba
Doko
Bento
Royal Canin
De Backer

Dekreuen ter beschikking van verschillende rashonden.

KWALITEIT
& VERTROUWEN

- Algemene timmer- en schrijnwerken
- Keuken- en binnenhuisinrichtingen
- Rolluiken & houten trappen
- Eigen plaatsing van P.V.C-ramen, -deuren en -veranda's
- Specialiteit : eigen fabrikatie van ramen, deuren en veranda's in tropisch hardhout
- Nieuwbouw - Verbouwing Herstelling

ROLAND VERYSER
Waaienburgseweg 11a - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 79

BESCHOUWING
VAN DE MAAND

Een arme mens
met veel boeken
en die van lezen houdt,
is gelukkiger
dan een rijkaard,
die moet zoeken
wat hij zoal kan doen
met dat zoveelste miljoen !

BEST CARS

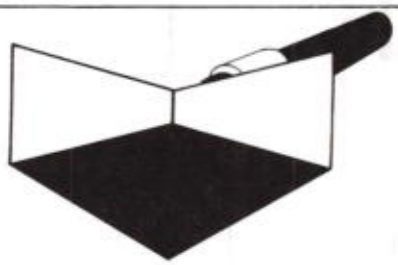
KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 79
8972 HARINGE
tel. 057/30 02 07

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Huwelijk

- Marc Vandenbroucke van Roesbrugge-Haringe met Mireille Kimpe van Ieper.

Overlijden :

- Jozeph Behaeghel, 85 j., weduwnaar van Hélène Denecker.

Een ongeval is gauw gebeurd !

Een kind bloedt aan het hoofd en loopt huilend naar zijn moeder. Een persoon ligt op de grond en beweegt niet meer. Een fietser valt en heeft de pols bezeerd. Je hebt het vast reeds beleefd. Stond je dan ook met je handen in je haar ? Wat zou je doen indien het slachtoffer iemand is die je dierbaar is : je kind, je vader of moeder, je partner ? In dergelijke situaties komt het er op aan snel en juist te reageren. Je kan het leren bij het Rode Kruis. Kleine problemen los je zelf op en grote problemen hou je onder kontrole tot er hulp is.

. Volg daarom een EHBO-kursus. Onder leiding van geschoolde lesgevers leer je korrekt op te treden. Geen teoretische uiteenzettingen, wel datgene wat je weten moet... van het aanleggen van een verbandje tot... uitwendige hartmassage. Sta nooit meer met je handen in je haar en volg GRATIS een praktijkkursus EHBO van 20 lessen in de Rode Kruislokalen te Roesbrugge (bovenzalen Gemeentehuis) iedere dinsdag om 20 u. Start : dinsdag 17 september.

Pater ERIC MAES (Proven) over Zaïre en zijn missiewerk aldaar

Pater Eric Maes uit Proven is voor niemand een onbekende.

Op vrijdag 13 september a.s. om 20 u. vindt een gespreksavond plaats in zaal Sint Jozef, Alexisplein te Proven.

Pater Eric Maes staat borg voor een boeiende uiteenzetting over Zaïre en zijn onverpoosd missiewerk aldaar. Er zal gelegenheid zijn tot het stellen van vragen, die Pater Eric volwaardig zal beantwoorden.

Toegang : 50 fr. De opbrengst komt ten goede aan het missiewerk van Pater Eric Maes. Iedereen van harte welkom !

Organisatie : DF-IJzerweelde. Medewerking van K.A.V., K.B.G. en Landelijke Gilde van Proven, waarvoor dank bij voorbaat.

GOLDEN SPAARBOEKJE

8,75%*

SOEPEL
VEILIG
MEER RENTE
GEMAKKELIJK
DOORZICHTIG

*7,875% NETTO

ARGENTA
uw appeltje voor de dorst

Kantoorhouder :
KRIS ROSSEEUW
Provenplein 48
PROVEN
tel. & fax 057/30.03.55

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND SEPTEMBER

Kaartingen

• Beveren, bij R. Maelstaf
dinsdag 10 september om 20 u.
prijskaarting

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 11 september
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 21 september vanaf 18 u.
zondag 22 september vanaf 10 en 18 u.
boterkaarting
t.v.v. Bond der Gepensioneerden

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 24 september
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Stavele, Gemeentezaal
vrijdag 4 oktober vanaf 19 u.
zaterdag 5 oktober vanaf 19 uur
zondag 6 oktober in de voormiddag
worstenkaarting
t.v.v. de muziekmaatschappij

Vogelpik

• Roesbrugge, café „Handelshuis"
vrijdag 6 en zaterdag 7 september
smijting voor de leden

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 14 en zondag 15 september
smijting voor de leden

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 14 september
smijting voor de leden

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
vrijdag 27, zaterdag 28
en zondag 29 september
smijting voor de leden

Filmavond

• Beveren-IJzer, H. Hartzaal
vrijdag 6 september om 20 u.
film : „Rain man"
inr.: K.L.J.-Beveren-Stavele-Leisele

Cisterciënzers in de Vlaamse polders
Eeuwenoude banden worden hernieuwd

Vanaf 23 augustus tot eind september 1991 wordt in het 16de eeuwse kader van „De Valckenaere" in de Lisseweegse dorpskern een herdenkingstentoonstelling opgezet met als tema *„Cisterciënzers in de Vlaamse polders - Eeuwenoude banden worden hernieuwd"*. Enerzijds zal er een overzicht gegeven worden van de sporen die Bernardus doorheen Europa heeft nagelaten. Anderzijds zal de Koksijdse Duinenabdij er te gast zijn met de nodige archelogica en dokumenten die het belang van beide cisterciënzerbolwerken langs onze Vlaamse kust aantonen.

De toegang is gratis en de galerij is open van 10 u. tot 20 u., behalve op maandag.

DE VALCKENAERE
Gratien Dendooven-Quintens
Lisseweegsvaartje 1
8380 Lissewege-Brugge
tel. 050/54.57.59

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Het jongste begrotingskonklaaf in het mooie en rustige kasteel Stuyvenberg, waar de rijksmiddelenbegroting voor 1992 werd vastgelegd, is begonnen met erop te wijzen dat er tussen de belastingontvangsten en de uitgaven, een tekort was voorzien van om en bij de 500 miljard.

Maar men was het erover eens alleen maar 90 miljard meer inkomsten of besparingen te zoeken, en de overblijvende 405 à 410 miljard, bij de reeds bestaande staatsschuld te voegen. Men is dat reeds zoveel jaren gewoon en over oude gewoonten wordt er niet geredetwist.

Immer vooruit dapper Belgen, nog een paar jaar en ons landje heeft een staatsschuld van 10 000 miljard. Dat is één miljoen per inwoner, zowel voor de pasgeboren baby als voor de enkele honderdjarigen die ons land telt. Iedereen is gelijk voor de wet !

Men heeft dan op Stuyvenberg allerhande nogal betwistbare truukjes gebruikt om aan die 90 miljard te geraken, maar niemand heeft verteld dat tengevolge van de erg onhandige herstrukturering en centralisatie van de ontvangkantoren van de belastingen (o.m. Poperinge naar Diksmuide), er 42 miljard is verloren gegaan. Tweeënveertig miljard verschuldigde en ingekohierde belastingen, zijn niet in de staatskas terecht gekomen, omdat de inningen en invorderingen niet op tijd zijn gebeurd, door gebrek aan personeel, en omdat tal van belastingplichtigen intussen zich elders hebben gevestigd of failliet zijn gegaan. Zo moet het noodzakelijk verkeerd lopen.

Wivina Demeester zegt dat de schuld ligt bij Verhofstadt, die destijds de personeelsstop heeft ingevoerd, zonder onderscheid te maken tussen noodzakelijke en overbodige plaatsen. Dat is inderdaad juist. Verhofstadtje heeft in zijn ministriële periode met het „ontvetten" van de Staat, in de eerste plaats, de grote bedrijven, de multinationals, plezier gedaan, maar mevrouw Demeester en onze nationale minister van Financiën, Philippe Maystadt, zijn toch al bijna vier jaar bezig en in die tijd zou er toch wel een en ander moeten aangepast en verbeterd zijn. Maar ja, 't gaat toch allemaal zo traag en zo langzaam, en intussen is er veel onheil gebeurd.

„Ja", *zegt Gusta,* „een staatsbegroting opmaken is een moeilijke affaire. Niemand wil inleveren en niemand wil besparen. En toch is het deze keer, in augustus, zonder krakeel en in roerende eensgezindheid verlopen. Weet je hoe dat komt ? Men was haastig om de klus te klaren, immers de vakantie was in zicht en de verten wenkten !"

Hoe zou je zelf zijn ?
Pol

SCHOONHEIDSINSTITUUT

VALERIE

Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51
Op afspraak

OUDE METALEN
Luc SOENEN
Provenplein 27
8972 PROVEN
Tel. 057/30 13 37 (na 19 u.)

Bernard WYFFELS
Algemene bouwwerken : nieuwbouw en verbouwing dakwerken
Molenwalstraat 1
8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 04 54

PEDICURE
Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01
Ook verzorging aan huis.
Woensdagnamiddag gesloten
Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

MAATWERK in meubels en keukens

Jarenlange ervaring en vakbekwaam personeel zorgen ervoor dat elke opdracht precies wordt uitgevoerd volgens uw wens.

Kom rustig rondkijken in onze toonzaal. Keuze uit standaardkeukens BOSCH of eigen precisiemaatwerk in keukens, interieurs en winkels.

meubels declerck md

alleenverdeler BOSCH

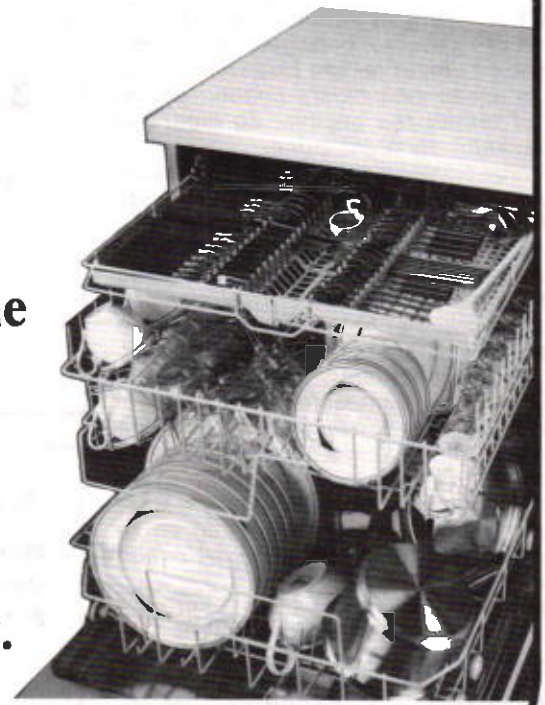
weegschede 36 **058/29.90.98**

GYVERINKHOVE

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30.05.94

Voor ik u de meesterlijke Miele-vaatwasmachine verkoop, wil ik u overtuigen van zijn onovertroffen Miele-kwaliteit.

Miele

VOLLEDIGE UITVERKOOP MUZIEK-CASSETTES tot –50%

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Miesten Garein, die boerde op è proper hofstee te Bulskamp, lag in onverschil met den boer van 't gebuurte, aangaande è uitweg naar è stik land, dat'n peinsde dat'n erop recht hadde.

Miesten trachtte dat te bekommen zonder te moeten gaan processen ... Op è nuchten klapte'n daarover tegen Georgette, zyn vrouwmens ...

„'k Gaan ik è keer è advies vraagen aan de burgemeester en vraagen dat'n è keer ter plekke komt kyken!" zei Miesten ...

„Wel toch!" riep Georgette, die djuuste bezig wos met Jantje, hulder mannetje van è jaar of viere, gereed te doen om naar de schoole te gaan ... „Wuk ga je gy weeten van nuuzen burgemeester, dien knul „ 't fynste is z'n haar!"

Flavie hadde misschien wel è kleen beetje gelyk, maar ze overdreef toch, omdat ze nooit hadde kunnen verkroppen dat de burgemeester er styf teegen wos ols ze, in den tyd, vryde met zyn zeune Alfons, waarachter dat ze aapezot wos ...

'n Beetje laater, ols den kleenen naar schoole wos, bepeinsde Georgette heur ...

„Jamaar Miesten!" zei ze ... „ols je gy peinst dat de burgemeester daar toch entwot zou kunnen aandoen, vraagt gy maar è keer dat'n komt!"

Nog de zelfde weeke, de zaterdagachternoene, kwam de burgemeester daar toe met zyn veloo; 't wos ongehoord warm weere ...

„Geen belet!" riep de burgemeester, ol aan de deure staan ...

Georgette, die hem hadde zien ofkommen, ruimde zeere 't speelgoed op, waarmei dat Jantje aan 't speelen wos.

„Kom maar binnen, burgemeester!" riep Georgette ... De burgemeester kwam binnen en Georgette zei dat de boer subiet ging kommen.

„Meugen'k è glas bier schinken, burgemeester?" vroeg ze.

„Dat is è goed gedacht!" lachte de burgemeester, binst dat'n z'n hoed op den tafel legde en 't zweet van zyn kletsekop vaagde ...

„Is dat julderen jongsten?" vroeg de burgemeester, „'t ziet er è sporrewaan uit!"

„Ja, 't is nogol è oolijken!" zei Georgette ... „kom geef è keer è schoon handje aan den burgemeester".

Jantje ging tot bij de burgemeester, gaf è handje en bleef sterrelings kyken naar de burgemeester, zonder è ooge te verslaan.

„Wuk haapert er dè ventje, da'je myn olzoo bekykt?" vroeg de burgemeester ol lachen ...

„'t Is geen waar wuk da' mama zegt!" zei Jantje.

„En wuk zegt mama dè, m'n ventje?" vroeg de burgemeester weere ...

„Mama zegt dat 't fijnste joen haar is, en j'n hèt gy geen haar!" KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
21e Jaargang Nr. 10 oktober 1991
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

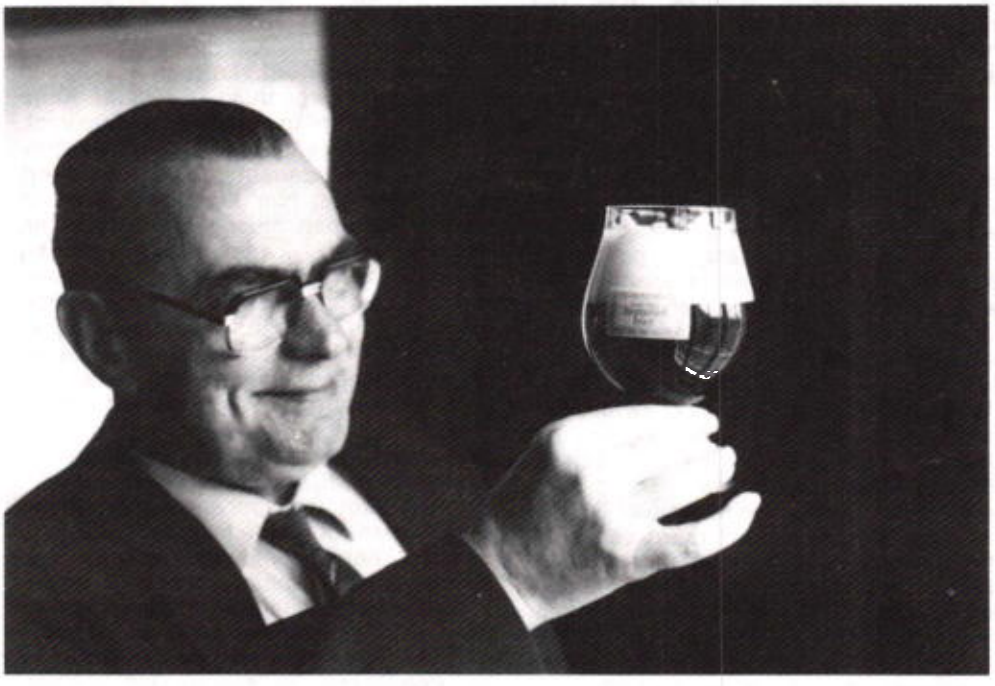
Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 200 fr

HET POPERINGS HOMMELBIER

Een eerste decennium (1981-1991)

Drinckic so bedervic
Drinkic niet so sterfic
Eyst niet beter ghedroncken ende bedorven
Dan niet te drincken ende gestorfven (1639)

De eens zo bloeiende en wereldvermaarde lakenstad Ieper heeft in de middeleeuwen zijn kwaliteitslabel als *commerciestad* gekregen van „'t Iepertje, de Ypre, Yperleet of Ieperlee. Het gaat om één en dezelfde waterloop die ooit Ieper rechtstreeks met de zee verbond, bevaarbaar was en op de Leet een havenkom had" (1). Dit vaartje was eertijds een veel belangrijker transportweg dan de IJzer. Pas toen begin 12e eeuw een verbinding van Merkem tot de Knokke werd gegraven, koos de Ieperse handelsvloot voor een kortere weg naar zee en was Filips van de Elzas danig genegen om de Novus Portus (Nieuwpoort) die hij in 1163 gesticht had en daarmee de ekonomische uitrusting van Vlaanderen een grote dienst had bewezen. Tot de 14e eeuw zou datzelfde Iepertje nog nauw betrokken blijven bij de ongeëvenaarde ekonomische ontwikkeling en bloei van de stad.

Wijlen Karel Leroy :
„Het Hommelbier is voor de Westhoek,
wat de Nuit Saint-Georges is voor Bourgondië."

Om de bevaarbaarheid op de Ieperlee en de later gegraven kanalen, de Zilinc en de huidige vaart, een handje te helpen, werden eerst vier overdrachten geïnstalleerd die het obstakel van 11 meter hoogteverschil tussen Boezinge en Ieper wegwerkten.

In 1638-1642 voltooiden de Spanjaarden te Boezinge een zeer vernuftig sas (2) dat de primitieve afdammingen (*overdrachten* of *dobbelcraenen*) verving.

Rond deze sluis (*sas*), het revolutionair hoogstandje van Bartholomeus de Buck, groeide alrap een intense bedrijvigheid waar schippers, landslieden en vissers elkaar vonden. Vrij vlug zullen ook de soldaten op weg naar hun garnizoenstad Ieper de afspanning met boerderij en primitieve brouwerij op de oevers van het nieuwe Ieperleekanaal gevonden hebben waar een blond en fleurig meiske het hart van menig gitzwarte Spanjaard brak. Elc zegge het voort : „Aan 't Sas te Boezinge in het staminee of estaminet is er een meisje !" De handelspost floreerde, de roerkuip werd meer en hoger gevuld en de klassieke drieling : boerderij, brouwerij en afspanning kende - zoals wij het nu zeggen - een hoogkonjunktuur.

Lange jaren runde de familie Clarisse daar aan het Sas de kleine boerderij met bierwinkel die om de kwaliteit van 't eigen brouwsel tot ver over de oevers geroemd werd. Vooral de vele Franse vissers, die tussen Bikschote en Brielen hun peurhaak wierpen, loofden in hoge tonen dit gerstenat. Deze vreugdezang lokte nog meer volk naar 't Sas zodat de boerbrouwer moest uitzien naar meer gerst en hop om vraag en aanbod in evenwicht te houden.

Wat voor Clarisse nog mee viel, was zijn huwbare dochter die 't hart van Adolf Leroy uit het nabijgelegen Zuidschote op hol bracht. Adolf, zelf brouwerszoon, was de beste partij. Hij trouwde uit goeste en met verstand en verwierf na het devoot heengaan van vader de roerende en onroerende goederen. Van toen af werd de brouwerij *'t Sas* eigendom van de nazaten van Adolf Leroy.

In 1914 draaide het front van de IJzer over de Knokkebrug langs het Ieperleekanaal naar Ieper. Vier lange jaren werd 't sas van Boezinge en wat er rond was in gruis geschoten. Geen steen bleef op een ander.

Brouwerij Het Sas herrees echter als een feniks uit zijn as. Een menselijk verhaal, een hommage aan wijlen Karel Leroy, kreatieveling en brouwer van 't Hommelbier nu al tien jaar geleden. De oktobermaand leent zich nog het best om hierover een boom op te zetten. Ook al zullen de Oktoberfeesten te München,

➡

Diksmuide, Wieze of waar ook ter wereld veel „hoem-pa-pa" teweegbrengen, deze bijdrage om in een eenzaam hoekje wat te mijmeren.

Wereldoorlog I scheurt land en volk in brokken

Henri Leroy, één der nazaten van Adolf, bleef op de doeninge aan 't Sas tot 1915. De oorlogsgruwel had sedert oktober-november 1914 al goed de streek geteisterd toen beide legers slaags geraakten op de lijn Staden-Poelkapelle-Langemark-Zonnebeke-Beselare-Moorslede-Dadizele.

Een tweede veldslag, waarbij de Duitse gasaanvallen tienduizenden slachtoffers eisten in de lente van 1915, deed de Franse soldaten er toe besluiten alles rond het sas in brand te steken om het schootsveld voor hun artilleriestukken te vergroten. Met enkele draagbare spullen vluchtten de Leroys hals over kop dieper de Westhoek in om uiteindelijk aan de Saône, een bijrivier van de Rhône te belanden en er vier jaar te huizenieren. Maurice Desplenter, brouwerszoon uit Dentergem en frontsoldaat op de kanaaloevers te Boezinge, getuigde na de oorlog dat hij dagenlang in de buurt van een totaal vernielde brouwerij in stelling had gelegen. Toen vele jaren later zijn dochter Alice met Karel Leroy trouwde, herinnerde hij zich levendig de met de grond gelijk gemaakte brouwerij waar de koperen roerkuip en dito brouwersalaam boven op het puin was terecht gekomen.

Sylvère Leroy, zoon van Henri, stond net vóór de oorlog uitbrak, op trouwen met Rachel Sijs uit Boezinge, die haar bruidskleed gereed tussen de mottebollen van de kleerkoffer had liggen. Doch het lot besliste er anders over. Sylvère werd vier jaar lang frontsoldaat aan de IJzer en inmiddels was zijn lief met haar familie op de vlucht voor 't oorlogsgeweld in de streek van Lisieux.

Heimwee en onbeschrijflijk verdriet om het verlies van zijn gehele hebben-en-houden, sleepten Henri Leroy voortijdig naar zijn laatste rustplaats. In 1917 werd hij begraven te Monceau-en-Saône.

Twee jaar later, midden de puinen van een totaal verwoest Boezinge, trouwde zijn zoon Sylvère met zijn eerste en grote liefde, Rachel Sijs, die vijf lange jaren op die heuglijke dag had gewacht.

En het leven ging verder...

Te Proven had dorpsbrouwer Verfaillie een café leeg staan. Sylvère en Rachel vestigden zich daar in deze herberg, waar zij trouw- en rouwmaaltijden verzorgden en een bierhandel opstartten.

Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan. De drang om naar Boezinge terug te keren, werd door pastoor Jules Vanneste een beetje in de hand gewerkt.

Ikzelf heb nog het geluk gehad pastoor Vanneste verschillende malen ontmoet te hebben. Alhoewel hoogbejaard, was hij met zijn 1,90 m een boom van een vent gebleven en had daarenboven een hart als een dubbel zondags koekebrood.

Vanneste, die legendarisch werk verzette om de dossiers oorlogsschade te Brussel op de juiste plaats te krijgen, werd zowat de bulldozer van de verwoeste gewesten, de puinopruimer van Boezinge. Hij zorgde er voor dat Sylvère en Rachel in 1922 naar Boezinge konden terugkeren.

Van de brouwerij *Het Sas* was alleen de naam gebleven. Zelfs het puin dat jarenlang werd beschoten, identificeerde met moeite de plaats waar sinds de Spaanse tijd Bachus zijn brouwsel in de roerkuip stortte.

Van een wederopbouw was geen sprake meer. Het Ieperleekanaal had ondertussen ook aan belangrijkheid ingeboet, zijn toeleveringsfunktie tot de inmiddels „dode" stad Ieper verloren en de Franse vissers peurden dichter bij huis. In de dorpskom stond echter een verlaten en verwoeste boerderij te koop waarvan Jules Vanneste het dossier oorlogsschade onder de arm nam. Sylvère en Rachel kochten het pand en met een geloof dat bergen verzet, begonnen zij van voren af aan.

Met paard en kar van de goede oude tijd naar Expo '58.

Weinig generaties als de onze hebben in een tijdsspanne van enkele decennia zo'n industriële revolutie meegemaakt. Wij komen in één zucht a.h.w. uit de middeleeuwen midden de High Tech van Flanders Technologie terecht. Ganse resems weekenddoden herinneren ons wekelijks hoe wij destijds onze baanvelo tegen 15 km per uur naar de patronagezaal reden en tegen middernacht al onder de dekens lagen.

Sedert Louis Pasteur (1822-1895), de grondlegger van de biochemie, de brouwers een handje toestak door het mechanisme van de verzuring,evenals de middelen om die verzuring tegen te gaan te ontdekken, werd het bier langer houdbaar en moesten de konserveermiddelen aangepast worden (3).

Maar vader Sylvère had daar toen nog niet veel kaas van gegeten. Hij reed met het eerste na-oorlogse brouwsel rond met paard en platte bierwagen waarop de tonnen fluitjesbier in een lange rij gestapeld lagen. 't Bompapier sloot 't spongat van de biertonnen redelijk af en die ganse ambachtelijke bedoening had nog vóór-oorlogse allures.

Pas later toen in 1928 het eerste *Saske* of *Dobblen gerst* op de markt kwam, dat de voorloper was van de huidige gerenommeerde *Saspils* begon de „definitieve doorbraak van de bier*fles* en ging men over tot het bottelen van het bier" (4). In den beginne was dit uiteraard een heel primitieve bedoening met porseleinen hangstopsels die manueel de hals van de fles dichtten. Onder de oorlog ontbraken echter de grondstoffen voor deze sluitingen (porselein en caoutchouc) en werden keramieken stopsels en gummiringen uit autobanden gebruikt wat aanleiding gaf tot een hoop miserie waarvan de brouwers hoorndul werden.

Wie een zeer overzichtelijke evolutie over sluiten van tonnen en flessen wil bekijken, van bompapier tot kroonkurk, kunnen wij een bezoek aan het Mouterij-Brouwerijmuseum *De Snoek* te Fortem-Alveringem aanbevelen, waar een totaal beeld gegeven wordt in een industrieel-archeologische site van het ambachtelijk kiemen en brouwen van gerst van de tweede helft negentiende tot de tweede helft twintigste eeuw (5).

Na de tweede wereldoorlog ging de modernisering van de brouwerij met rasse schreden vooruit. Moderne wasmachines, aftrekmachines, grotere brouwketels, gistkuipen, frigo's en filterinstallaties zorgden voor de *new look* van de brouwerij *Het Sas*. Zoon Karel die de brouwersstiel van A tot Z thuis geleerd had, maar door de oorlog verhinderd werd zijn studies voort te zetten, trok in 1945 naar de Brouwerijschool te Gent waar hij in 1948 afstudeerde.

Hij huwde in 1952 Alice Desplenter, dochter van brouwer Maurice uit Dentergem en nam het voortouw in de brouwerij. De mechanisatie werd geperfektioneerd en paard en kar maakten plaats voor gemotoriseerd transport.

Bier werd niet langer alleen maar dorstlesser, maar eerder een ideale smaakmaker die met een ruim aanbod de papillen streelde van wat men toen „de kenner" noemde. Nog vóór een ganse gamma hoge gistingsbieren als een manna over Vlaanderen neerdaalde, brouwde Karel Leroy in 1957 ter gelegenheid van de leperse Kattestoet een pittig blondje: *Speciaal Katje*, dat algauw een revelatie werd in de Westhoek en Zuid-West-Vlaanderen. Brouwer Leroy die in de loop der jaren bewees van wanten te weten - ver vóór Wendy van Wanten met haar eigen Westvlaamse bergen uitpakte - brouwde bijna veertig jaar geleden al streekbier van voor het streekbier was uitgevonden.

Bier drinken werd van toen af ook een chique aangelegenheid. *Speciaal Katje* werd geserveerd in een bol kuipje op voet, met een aantrekkelijk logo van een spinnende kat midden het glas. Een soort liturgie van het bier-degusteren werd in 't leven geroepen, meer zelfs, gedoogd en gewaardeerd. Er kwamen vuistregels bij te pas die hun zegje hadden bij de presentatie, temperatuur, schenken, versieren e.d.m. De eerste pinuts kwamen opdagen, plakjes servelat, kaas uit het vuistje en andere hapjes verfijnden de stijl en aksentueerden de smaak van 't oeroud gerstenat.

Bier werd niet meer banaal „gedronken" maar met overgave „genoten".

Karel Leroy kon hiervan meepraten en werkte deze voorname levensstijl danig in de hand : het *savoir-vivre* ter wille van het *savoir-boire*, zeg maar.

Op zondag 17 januari 1988 verscheen hij met al zijn entoesiasme en engagement op TV 1 in het programma van Tony Van den Bosch, *De Zevende Dag*. 's Anderendaags werd hij bruusk van ons weggenomen. Wie weet was het anders gelopen, had hij nu zijn eigen programma „Château Leroy" in koherentie of kohesie (om het in brouwerslatijn te zeggen) met wat we nu van Van Hove te zien krijgen.

(vervolg blz. 144)

GERARD MERCATOR van RUPELMONDE (2) (1512-1594)

de grootmeester van de Vlaamse kartografie

Van de filozofie naar de wiskunde

Niettegenstaande Mercator te Leuven een graad had behaald in de filozofie, was hij niet bijster opgetogen over de gang van zaken aan de Artes-fakulteit. De leer van Aristoteles, die de eeuwen had getrotseerd en door Thomas van Aquino in de 13e eeuw was gekanonizeerd, bleef er dominant, terwijl de vorming zeer onpersoonlijk was. Wat Aristoteles had beweerd en geschreven werd uiteengezet en toegelicht, terwijl door de studenten achteraf diskussies werden gehouden om de stof goed te assimileren en het redeneervermogen aan te scherpen. Deze wijze van doceren was sedert de stichting van de universiteit in voege en kwam voor in alle fakulteiten.

Evenwel was men ondertussen in een overgangstijd terecht gekomen, waarin men anders ging denken en de visie van de wetenschappelijke autoriteiten niet meer zo slaafs volgde. De rationalistische natuurfilozofie, die alleen maar steunde op redenering en logische dedukties om de wereld en de natuur te kennen en gedurende de oudheid en de middeleeuwen was in stand gehouden, bleek inderdaad bij nader onderzoek niet altijd te voldoen, en gaf aanleiding tot twijfels en kritiek. Maar een nieuwe zienswijze erop nahouden werd echter door konservatieve krachten niet in dank afgenomen en gaf wel eens aanleiding tot konflikten. Waarbij we niet uit het oog mogen verliezen dat ingevolge het doordringen van religieuze reformatorische denkbeelden, de lichtgeraaktheid was opgedreven. Dat moet zo ongeveer de atmosfeer geweest zijn, waarin Mercator in de laatste tijd van zijn verblijf te Leuven zich bevond.

Toen Mercator veel jaren later, op die periode terugblikte, schreef hij : „Toen ik zag dat de Genesis van de wereld bij Mozes op veel punten niet voldoende overeenstemt met Aristoteles en de andere fysici, begon ik aan de waarheid van alle filozofen te twijfelen en zelf de geheimen van de natuur te onderzoeken. En aldus gebeurde het dat ik op zekere dag uit eigen beweging uit Leuven, alleen, naar Antwerpen vertrok en mij zodanig begon te verdiepen in de vorsing naar de geheimen van de natuur, dat als het soms gebeurde dat de ijdele diskussies van diegenen die mij in de rug zochten te treffen, mij van afkeer vervulden, ik er een voorwendsel in vond om mijn terugkeer naar Leuven uit te stellen" ([11]).

Zoveel is daarmee duidelijk : Mercator heeft Leuven verlaten, om zich althans tijdelijk te Antwerpen te vestigen. Dat tijdelijk zou toch een hele periode geweest zijn, waarschijnlijk de jaren 1533-1534.

Waarom hij precies Antwerpen verkoos, heeft hij nergens laten blijken, maar hoeft ook niet te verwonderen. Antwerpen was een zeer belangrijk centrum geworden, waar in het spoor van de grote zeehaven een rijke geldmarkt was ontstaan, die een voorname kulturele bedrijvigheid spijsde. In die tijd van de post-inkunabelen verbleef de helft van de 133 drukkers, die in de Nederlanden aktief waren, te Antwerpen ([12]).

Daar heeft Mercator blijkbaar de grote werken van de filozofen vergeleken en kritisch onderzocht, maar in verband daarmee ook negatieve geluiden uit Leuven opgevangen, omdat men aldaar niet graag iemand zijn eigen weg zag gaan. Dat zou hem ervan weerhouden om naar de universiteitsstad terug te keren, wat toch aanvankelijk zijn bedoeling was.

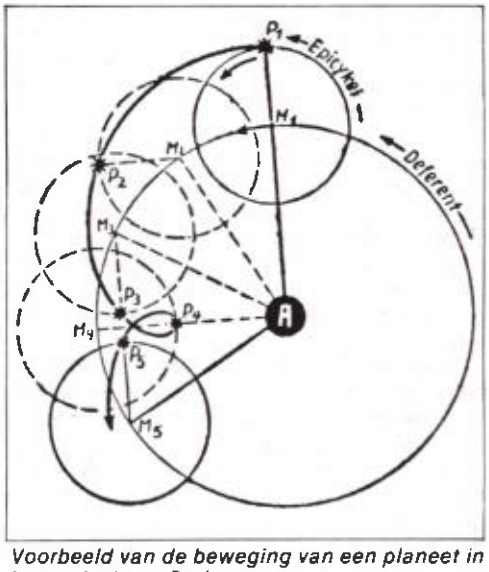
Als Mercator zegt dat hij te Antwerpen „zelf de geheimen van de natuur (begon te) onderzoeken", dan had dit onderzoek ongetwijfeld ook betrekking op de bouw van het wereldbeeld, dat tot dan toe bepaald was door de leer van Aristoteles en de astronomische struktuur van Ptolemaeus.

Claudius Ptolemaeus (2e eeuw na Kr.)
Griekse astronoom en geograaf.

Aristoteles, die steunde op de inzichten van Plato en Eudoxos, zag het aanvankelijk nogal eenvoudig. Hij was ervan overtuigd dat het heelal gevormd werd volgens de meest volmaakte geometrische vormen : de cirkel en de bol. Het heelal was in zijn ogen een verzameling koncentrische sferen met de Aarde als middelpunt. Zon, Maan en planeten hadden elk hun eigen sfeer, die draaide om dat middelpunt. Om alle bewegingen aan het uitspansel toch bij benadering te volgen leidde zijn teorie tot een stelsel van 55 schitterende en doorschijnende bollen.

Het systeem van Aristoteles werd in de 2e eeuw van onze jaartelling bijgewerkt door de Griekse astronoom Claudius Ptolemaeus, die nauwkeuriger observaties van de sterrenhemel had gedaan, en inzag dat de konstruktie van Aristoteles niet langer houdbaar was. Hij verving de bollen of sferen door een stelsel van cirkelbanen. De Aarde blijft in het midden en daarrond wentelen Zon en Maan. De bewegingen van de planeten gebeuren volgens samengestelde cirkelbewegingen : zij wentelen rond op z.g. bijcirkels (epicykels), waarvan hij het middelpunt laat voorthollen op grotere cirkels (deferents), die koncentrisch om de Aarde liggen.

Voorbeeld van de beweging van een planeet in het stelsel van Ptolemaeus.
De planeet (P) beweegt zich in een cirkel (epicykel), waarvan het middelpunt (M) een grote cirkel (deferent) beschrijft om de Aarde (A).

Naargelang de astronomische waarnemingen degelijker werden en men afwijkingen ging vaststellen in de loop van de planeten, werd het stelsel bijgewerkt door nieuwe epicykels aan te voeren, wat tot een zeer complexe en moeilijk te ontwarren voorstelling leidde, en wel in die mate dat koning Alphonso X van Castilië, bijgenaamd de Wijze, die leefde in de 13e eeuw, op het astronomenkongres te Toledo, waar men hem het stelsel van Ptolemaeus uitlegde, zou gezegd hebben : „Indien God mij bij de schepping om raad had gevraagd, dan zou dat allemaal veel eenvoudiger geweest zijn."

Maar er zijn meer namen te noemen van denkers die hun twijfels hadden omtrent de juistheid van de toen geldende astronomische opvattingen in verband met de bouw van het heelal in het algemeen, en

het planetenstelsel in het bijzonder. Nicolaas Oresme (14e eeuw), Nicolaas van Kues of Cusanus (15e eeuw) en Celia Calcagnini (1525) hebben afwijkende meningen verkondigd en zijn, aangezien zij de beweging van de Aarde in aanmerking namen als een mogelijke verklaring van de hemelverschijnselen, als voorlopers van Copernicus te beschouwen. Copernicus die ten tijde dat Mercator het levenslicht zag, stil en zonder ruchtbaarheid reeds zijn hypotese van het heliocentrisme (de Zon in het midden) aan het uittesten was.

In de rand van zijn filozofische wereldbeschouwing zal Mercator ongetwijfeld ook de aardrijkskunde - de kennis van de Aarde - betrokken hebben. De korrelatie is duidelijk.

Ptolemaeus, die ook beroemd was om zijn aardrijkskundige kennis, had in 8 boeken een volledige beschrijving van het toen bekende aardoppervlak gegeven, en dit werk kende, nadat het in het begin van de 15e eeuw te Rome in het Latijn was vertaald, een grote verspreiding in de Germaanse landen. Daardoor ging men weer aanknopen bij de bolvorm der Aarde, een opvatting die in de middeleeuwen grotendeels was verlaten. De ontdekking van Amerika in 1492 was een eerste indikatie voor dit hernieuwde inzicht, dat in de omzeiling van Magelhaes (1520-1521) een definitieve bevestiging zou krijgen. Het tot stand komen van de zeeweg naar Indië, langs de westkust van Afrika en Kaap de Goede Hoop, bracht de ontsluiting van Azië en een stelselmatige verovering van kustgebieden met zich, die de grootste tot dan toe bekende handelsbeweging tot gevolg had.

Zeevaart, aardrijkskunde, kartografie, zeevaartinstrumenten, het lag allemaal in de toenmalige intellektuele en merkantiele belangstelling.

Bij zijn verblijf in de havenstad Antwerpen, moet Mercator hierbij niet onberoerd gebleven zijn. En dit blijkt misschien wel het duidelijkst uit het feit dat hij in verbinding, alleszins in korrespondentie, was met het Minderbroederklooster te Mechelen ([13]), waar een broeder leefde die de Vlaamse kartografie op gang heeft gebracht : Franciscus Monachus.

Geboren op het einde van de 15e eeuw, zou Monachus gestudeerd hebben te Leuven en zich toegelegd hebben op sterrenkunde en aardrijkskunde. Hij liet een wereldglobe bouwen door de Leuvense goudsmid Gaspard van der Heyden (± 1496 - na 1549), voorzeker de eerste in de Nederlanden gemaakt en die steunde op de toen meest recente aardrijkskundige ontwikkeling en dus wel een heel ander beeld van de Aarde bracht dan de voorstelling die men er gewoonlijk van maakte. Spijtig genoeg is deze globe niet bewaard gebleven, maar een beschrijving is wel tot ons gekomen. Om het uitzicht van zijn globe te verantwoorden schreef Monachus daarover een uitvoerige brief aan zijn beschermheer Joannes Carondelet, aartsbisschop van Palermo en voorzitter van de Geheime Raad van Margareta van Oostenrijk te Mechelen. Carondelet publiceerde die brief in een boekje van 32 pagina's, dat verscheen onder de titel, *De Orbis Situ*, met op het titelblad de houtsnede van de wereldkaart in twee halfronden ([14]).

Onder invloed van al die faktoren, nam Mercator, die zich stilaan een eigen bestaan moest gaan verzekeren, het besluit zich toe te leggen op het bouwen van scheepvaartinstrumenten (armillaarsferen, astrolabia, astronomische ringen) en om daartoe de noodzakelijke wiskundige basis op te doen, opnieuw naar Leuven te gaan.

Leuven bezat inderdaad reeds een wiskundige traditie, die voornamelijk betrekking had op de astronomie en astrologie, maar die ook tot uiting kwam in geografische plaatsbepaling, bij het berekenen van de koördinaten van steden, wat naderhand aanleiding gaf tot het opmaken van schetsen en kaarten. In de eerste decennia van de 16e eeuw hadden te Leuven Johannes Driedoens van Turnhout, Henricus à Fine van Lier, Albertus Pigghius van Kampen en Cornelius Scepperus van Nieuwpoort naam als matematici en astrologen. Op Goede Vrijdag 1528 verschenen er van de hand van Hendrik Baers of Vekenstyl astronomische tabellen berekend op de meridiaan van de universiteit. Vekenstyl had ook naam als bouwer van wiskundige instrumenten.

Ten tijde dat Mercator het besluit nam terug naar Leuven te gaan om er wiskunde te studeren - dat moet in 1534-1535 geweest zijn - was de uit Friesland afkomstige Gemma Frisius (1508-1555), die er reeds op 19 maart 1528 gepromoveerd had tot magister artium, en bekendheid had verworven als matematicus, er geneeskunde aan het studeren. Hij was in juni 1534 in het huwelijk getreden en wiskunde volstond niet om in het onderhoud van zijn gezin te voorzien. Maar zijn medische studie belette hem niet verder te gaan met wiskundige aktiviteiten - zoals het geven van wiskundige lessen - en het publiceren van matematische geschriften.

Leuven, waar er zowel aan de universiteit als daarbuiten, lessen in de wiskunde konden gevolgd worden, en waar twee instrumentenmakers - Vekenstyl en Van der Heyden - bedrijvig waren, was dus zeker de gepaste plaats voor Mercator om er het vak aan te leren dat hij zich voorgenomen had te gaan uitoefenen. Prof. dr. Jan Denucé, zou vier eeuwen later schrijven : „Van de wetenschappelijke aardrijkskunde was Gemma Frisius ontegenzeggelijk de leider, en Leuven de stad die zich kon beroemen de wieg te zijn geweest van de cartographische beweging" ([15]).

Roger-A. BLONDEAU

Volgende keer :
Mercator en Gemma Frisius

Noten :

(11) A. DE SMET, *Mercator à Louvain 1530-1552*, in : Album Antoine De Smet, Brussel, 1974, p. 196. Zie ook nota nr. 6, p. 183.

(12) F. de NAVE, *Uitgevers en boekdrukkers in het Noorden (ca. 1580 - 17e eeuw) - De betekenis van de Antwerpse emigratie*, in : Antwerpen en de scheiding der Nederlanden 1585-1985, Antwerpen, 1985, p. 82.

(13) M. van DURME, *Correspondance Mercatorienne*, Antwerpen, 1959, nrs. 12 en 13, p. 24-25.

(14) Zie MONACHUS Franciscus in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, dl. 1, kol. 711-713 (B. de Troeyer, o.f.m.).

(15) J. DENUCE, *De Geschiedenis van de Vlaamsche Kaartsnijkunst*, Antwerpen, 1941, p. 6.

ANTWERPEN

Universitaire Cyclussen

In het kader van de Universiteit „Derde Leeftijd", Antwerpen, houdt Roger-A. BLONDEAU een lezing over GEUZEN IN DE WESTHOEK, op 21 oktober a.s. te 14.30 u., in de zaal Quellinstraat 31.

BLOEDEND HART te PROVEN

De Landelijke Gilde van Proven nodigt „Bloedend Hart" uit in zaal „Sint-Elooi" te Proven op zondag 27 oktober om 20 u.

„Bloedend Hart" kiest haar repertoire uit de schat aan nederlandstalige levensliederen van de laatste 40 jaar. Deze levensliederen worden op kabareteske wijze ingekleed.

„Bloedend Hart" werd laureaat van Westtalent '91 te Kortrijk en won eveneens de prijs van Radio 2, waar ze geregeld te beluisteren zijn.

Kaarten zijn te bekomen bij de bestuursleden van de Landelijke Gilde Proven, het CERA-kantoor en in zaal „Sint-Elooi".

OUDE METALEN
Luc SOENEN
Provenplein 27
8972 PROVEN
Tel. 057/30 13 37 (na 19 u.)

LEERJONGEN gevraagd
Brood- en Banketbakkerij
Patrick VIENNE-GORTS
Veurnseweg 108
8900 BRIELEN
057/20.37.53
(inwonen mogelijk)

VOLKSSCHRIJVERS IN HET SPIEGELBEELD (6)

door Jack VERSTAPPEN

Theo Huet, schepper van detectiveverhalen

Theo HUET (1890-1969)

Ik herinner mij Theo Huet als een vaderfiguur, een joviaal volksmens niet van humor ontbloot, iemand die in een smeuïg Antwerps dialekt over zijn verhalen en romans wist te vertellen en telkens opnieuw met spirituele invallen voor de dag kwam.

Voor velen is zijn naam in de grijsheid van toen weggezonken, maar de schepper van zovele volksverhalen als *Het Onderaardsche Antwerpen, De Groene, In het hartje van Antwerpen, Blinde Mus, De Beschadigde, roman uit het nachtleven van Antwerpen, De wonderbare Veroovering*, was in zijn tijd, tussen de twee oorlogen, één van de meest gelezen en geprezen schrijvers van de Scheldestad. Tot in de kringen van de geringsten was hij bekend en elk nieuw boek vond een gretige afzet.

Want hij kon vertellen, die Theo, wist met eenvoudige woorden en ongekompliceerde zinnen beelden op te hangen, verstaan en begrepen door Jan en het kleine grut. Vanaf de aanzet van een verhaal werd de lezer gegrepen en het boek ging pas uit de hand wanneer de laatste zin was vergleden. Maar hij was ook méér.

Lang heeft het geduurd vooraleer één onzer auteurs zich waagde aan het schrijven van een waarachtig speurdersverhaal. Huet heeft de rij geopend, lang voor iemand er aan dacht. Zijn eerste detectiveroman *De verdwenen Koerier* liep in 1927 als mengelwerk in het dagblad *De Schelde* en verscheen een jaar later in de *Scheldeserie* van de uitgeverij Gust Janssens te Antwerpen. Ook *Het Komplot der flaminganten* werd eerst in de *Volksgazet* opgenomen en daarna door dezelfde uitgever Janssens in boekvorm gebracht.

In deze werken gaf hij een Engels speurder gestalte, James Pemberton. Zeer recent werd te Antwerpen een voordracht georganiseerd door schrijvers van speurdersverhalen waar gezegd werd dat de figuur door Huet geschapen - verkeerdelijk James Templeton genoemd - voor het eerst verscheen in het boek *Het Mysterie van de roode Ballons*, dat *De Haardvriend*, een wekelijkse pulpuitgave, publiceerde in 1936. Dat is volstrekt foutief. In werkelijkheid werd de held tien jaar vroeger ten tonele gevoerd.

Huet bleek zich telkens te kunnen herbronnen, te vernieuwen. Met zijn boek *De Vredemensch in 't jaar 3000* bracht hij een „science-fiction roman avant la lettre". Rustig en lang had hij er aan gewerkt en ik memoreer mij flarden van het handschrift te hebben gelezen tijdens mijn militaire dienst in 1937.

Nadat het werk in boekvorm verschenen was bij de uitgeverij *De Techniek* te Antwerpen formuleerde de pers die roman aldus : „Dit boek is een eigenaardige verschijning in de literatuur dezer dagen. Het is een „toekomstroman", een van die fantasieën in den trant van Wells en Jules Verne. Een volksjongen uit Antwerpen heeft het geschreven : Theo Huet, die al bekendheid geniet onder het lezend publiek door tal van andere boeken, zonder literaire pretentie geschreven voor het volk. Van al zijn werken is deze „Vredesmensch van het jaar 3000" het beste. Het verhaal boeit den lezer, laat hem geen ogenblik los, voert hem van de ene verrassing naar de andere T. Huet schrijft een soepele, zeer eenvoudige taal, zonder nutteloze versieringen en vooral berekend op het directe verwekken van een sterken indruk. Zijn toekomstroman schrijvend beoogde hij een hooger doel dan de lezer door het vlotte vertellen van uitzonderlijke avonturen bezig te houden. Hij heeft het wonderbare visioen opgetooverd van de wetenschap, die in den dienst van het vredesideaal zou staan. Het is een Vlaamsch geleerde, Walter Kroes, die het serum ontdekt, waarvan de inenting de menschen vredelievend stemt. We gaan nu niet trachten te verhalen hoe na spannende avonturen eindelijk door middel van dit serum den eeuwigen vrede zal worden gewaarborgd. Er moet, vooraleer dit ideaal kan worden verwezenlijkt, eerst strijd gevoerd worden tegen hen, die in het voortbestaan van oorlogsgevaar belang hebben en dus alle middelen zullen gebruiken, waardoor de arbeid der pacifistische geleerden of vernietigd of nutteloos kan gemaakt worden. Het spreekt haast van zelf dat in een roman als deze van Huet, ook al de uitvindingen der wetenschap ten dienste staan van de Boozen. Zoo toont hij aan dat de zich ontwikkelende steeds nieuwe wapens levert aan hen, die van dood en vernieling droomen. Slechts wanneer de wetenschap bevrijd zal zijn uit de slavernij dergenen die haar misbruiken zal ze ook haar bevrijdende rol ten voordeele van de Menschheid kunnen vervullen.

Theo Huet bezit een vruchtbare fantasie en bovendien een waar schrijverstalent. Hij is een verteller. Hij geeft echter soms te veel feiten, wat hem dan niet toelaat de ideëelen ondergrond van zijn verhaal te bewerken en de menschen waarvan hij verhaalt, volledíger te schetsen. In de geheel gemekaniseerde maatschappij, die hij zeer knap naar het uiterlijk schetst, ontbreekt het wat veel aan menschelijkheid, opdat ook het element ontroering, dat in dergelijken roman niet ontbreken mag, zich volledig zou kunnen ontwikkelen.

En Theo Huet, die een levendige verbeelding bezit, zal zijn lezers - ze wezen talrijk - nog menige verrassing bieden. Een eigenaardig, boeiend boek is „De Vredesmensch" alleszins."

Persoonlijk heb erg veel gehouden van Theo. Hij was een man met een hart. Debutanten kwamen bij hem terecht. En in eenvoudige bewoording wees hij hen op eventuele tekortkomingen. Hem bleek naijver vreemd. Iedere vogel zingt zoals hij gebekt is, luidde zijn slogan, er is plaats voor iedereen. Wat ik kan doen anderen niet en wat anderen kunnen, doe ik niet.

Ik werd ook eens bij hem geroepen. In de Zwartzusterstraat, in het bureel van een stedelijke dienst waaraan hij verbonden was om den brode. 1936. Mijn derde verhaal *Business* was pas als mengelwerk verschenen in *Magazine Radio Antwerpen*.

Daar wou Huet het over hebben.

„Manneke", begon hij, „Manneke, de echte Antwerpse uitdrukking als het een familiaire toer opgaat, ik heb uw *Business* gelezen en 't moet van mijn hart dat ge kort van „asem" zijt. Dat begreep ik niet, dat kort van „asem" zijn."

„Ziet ge," verduidelijkte hij me, „ge bouwt de intriges van uw werk goed op en dan plots, helemaal onverwachts, is het alsof ge het opzet beu zijt en in een paar bladzijden wikkelt ge de hele geschiedenis verder af. Amen en uit. Ge zijt ergens

tekort geschoten in uw fantasie alsof de „asem" u ontbrak. Daar moet ge iets aan doen want ge stelt de lezer teleur die meer verwachtte van zijn lektuur !"

Die wijze raadgeving heb ik in het oor geknoopt alhoewel ik deemoedig toegeef dat ik soms nog eens aan dit euvel lijd.

Ruim 25 jaar nadien zou ik met Theo Huet samenwerken. Dat was tijdens het heroïsche tijdperk van de Vlaamse Televisie, toen dit medium nog uit het niets moest worden gestampt. We werkten mee aan het fameuze feuilleton *Schipper naast Mathilde*, dat destijds meer ophef maakte dan de huidige volksvreemde brouwsels *Dallas, Falcon Crest* of *Sons and Daughters*.

Anton van Casteren, waarover ik het straks had, vroeg me samen met hem en Theo een aflevering klaar te stomen. Het zou een laatste samenwerking worden van het trio dat vóór de Tweede Wereldoorlog het *Magazine Radio Antwerpen* had waargemaakt.

Huet was toen een hardhorig oud man geworden, die amper met moeite een inbreng kon doen. Kort van „asem" geworden. Maar hij kreeg zijn televisiedebuut op de generiek van het kleine scherm ! Meteen zijn laatste prestatie.

De eenvoudige schrijver, die toch zovele mensen gelukkig had gemaakt met zijn volkse boeken, verdween meteen in het onbekende. Geboren te Antwerpen in 1890, overleed hij vrij onverwachts te Deurne in 1969.

Camiel Van Haesendonck, schrijver-schilder

Ex libris van Camiel van HAESENDONCK

Een breed gerande zwarte hoed, een losse „Lavalière-strik" op donker kostuum, en daar komt me Camiel van Haesendonck weer voor de geest. Als ik de uren zou optellen, die ik met hem pratend heb doorgebracht, dan zou ik wellicht opkijken naar een berg van weken of maanden.

Altijd op straat, nooit binnenkamers. Soms in de Julius de Geyterstraat waar ik woonde, soms in zijn buurt, in de Schijfstraat. We tokkelden zowat op dezelfde snaren waardoor het mogelijk werd dat praatvaar Camiel nooit kon opstappen en doorbabbelde zonder moe te worden. Een wonder man in mijn ogen, iemand die aan zijn roeping volhardend had gewerkt.

Hij stamde uit een achterbuurt van het Sint Andrieskwartier waar hij, naar zijn zeggen, dikwijls „rammelde van honger". Na de lagere school amper doorlopen te hebben moest hij van huisuit werken gaan. Hij werd helper-hovenier op het Kiel-kerkhof, nadien elektrieker, fietsenmaker, kachelsmid, paswerker en tenslotte kwam hij in die specialiteit terecht op de scheepstimmerwerven van Cockerill en van de Antwerpse Engeneering Cie. Eens zijn militaire dienst volbracht, werd het politiekorps. Voor niet lang. Wegens ziekte vroeg en bekwam hij zijn overplaatsing naar het Plantijn-Museum, leerde er door bemiddeling van konservator Maurits Sabbe, die oog had voor zijn artistieke gaven, kunstschilder Robert Boudry kennen, die zich verder over hem ontfermen ging.

In 1936 werd de eerste openbare tentoonstelling van Camiel van Haesendonck een openbaring. Bij voorkeur schilderde hij kleurrijke bloemstukken en oude buurten, net als Boudry trouwens. Maar Van Haesendonck stond dichter bij de realiteit. Zijn koloriet bleek derhalve donkerder dan bij zijn meester het geval was. Hij voelde zich aangetrokken door de pikturale schoonheid van godshuizen, van armoedige achterbuurten, van scheefgezakte krotwoningen en van zilt doorwreven muren. Zonder gêne schilderde hij de primitiefste armoede en stelde haar troosteloze ellende botweg ten toon. Ruw, zonder een enkel hoekje van het tableau vrij dat tot intimiteit zou kunnen leiden. De ellende schreeuwde uit vermemelde voegsels van muren, uit de barsten van het rottend bezetsel, uit de vervuilde teerbanden of het vergane hout van uitgesleten trappen. Hij bleef de vertolker van de berooiden, van de armoede in haar schrijnendste hopeloosheid, naakt zoals ze was.

De zonderlinge van Haesendonck had nog meer in zijn mars. Hij bleek een niet onaardig xylograaf, die uit het kontrast van zwart en wit heel wat effekten wist te halen. Met zijn houtsneden trachtte hij het bewijs te leveren ook als illustrator aan de bak te kunnen komen.

Hij schreef tevens een roman, zijn enige naar ik weet, in 1936 uitgegeven door de firma *Steenlandt* te Kortrijk. Dit boek, *Flusj de Stroper* werd in de pers op welwillende wijze onthaald.

Citeren we de *Nieuwe Gazet* van 3.12.1936 :

„Flusj de Stroper is een novelle, waarin de poëzie der natuur op de werkelijkheid zegeviert. En daarom is deze eersteling, ondanks enkele technische onbeholpenheden, een frisch en een eigenaardig verhaal van een bijzondere bekoorlijkheid.

In den hoofdpersoon, die Flusj heet, leeft een sterk, innig en diep gevoel voor de natuur, zoals deze zich openbaart in veld en bosch. Hij kent geen sentimaliteit, waant zich een meester te midden van de schepping, beschikkend over leven en dood op de natuurlijkste wijze, doch geheel zonder wreedheid en enkel gedwongen door noodzaak of omstandigheden. Sterk is in hem ontwikkeld het jagersinstinct, dat hem als het ware één maakt met de natuur. Hij is vertrouwd met de dieren uit het bosch en met hun daden. In feite staat hij dichter bij hen dan bij de menschen.

Flusj's leven wordt in verre na geen tragedie, al is hij dan ook een strooper en al staat hij dientengevolge bloot aan de vervolgingen van de vertegenwoordigers van de wet. Dat hij er in slaagt deze door allerlei listen te verschalken verhoogt nog de eigenaardige aantrekkelijkheid van zijn persoon en draagt bij tot versteviging van den band, die hem met de strijdende wezens in de natuur verbindt.

„Flusj" is een openluchtig boekje, eerlijk en eenvoudig geschreven, waarin bijwijlen een sterke spanning leeft en dat altijd boeit - een origineel boekje, wijl daarin op een zeer gevoelige en simpele wijze opgeroepen wordt het beeld van een in zijn ruwheid zeer oorspronkelijk mensch - een boekje ook waarvan vele bladzijden doordrenkt zijn van de frischheid, die een eersten zonnedag in de lente soms kenmerkt.

Hij, die het schreef, heeft oog voor het eigenaardige in de natuur en in den mensch. En wijl hij meestal op pittige wijze en dikwijls met humor uit te drukken weet, wat zijn scherpzinnigheid opmerkte, bestaan er redenen te over om te veronderstellen dat „Flusj de Strooper" slechts het eerste is van een reeks eenvoudige verhalen, waarin een prille poëzie zich losmaakt uit de realiteit der dagelijksche feiten en benaderd wordt de romantische kern van heel gewone levensdingen."

Camiel van Haesendonck was, als schrijver en schilder, een interessante persoonlijkheid met al de buitensporigheden van een autodidakt, die vooral gedreven werd door zijn instinkt en wien het in hoofdzaak mangelde aan zelfkontrole.

Hij was een kind van zijn generatie, toen jonge beloftevolle elementen uit de volkslagen nergens steun of aanmoediging mochten ophalen.

Dat was ook een miserabel beeld van de „goede oude tijd".

Van Haesendonck, geboren in 1903, overleed in 1956.

Wie kent nog zijn naam ?

Wie kent nog zijn werk ?

Volleybal Roepovo

Poperinge, Sporthal
reserven 16.45 u. - hoofdmatch 18.15 u.
• Zaterdag 19 oktober
Roepovo - De Haan
• Zaterdag 16 november
Roepovo - Bellegem

Unieke tentoonstelling te Watou
op 5, 6 en 7 oktober 1991 in de feestzaal „DE EENDRACHT"

SCHERVEN AAN DE SCHREVE !

met de archeologische vondsten van Remi DELERUE

Over de merkwaardige vondsten van Remi Delerue schreef de hr. Marc Soenen, lic. aardrijkskunde en bevoegde archeoloog, onderstaande bijdrage.

Steentijdvondsten te Haringe

Een zevental jaren prospektie sinds 1984 door Remi Delerue te Haringe leverde een reeks van voorwerpen die produkten zijn van de vuursteenbewerking in prehistorische tijden. Naast eigenlijke werktuigen, door deze produktie beoogd, komen een ganse reeks afvalprodukten van de silexbewerking voor.

Buiten de toppen en de flanken van de Zuidwestvlaamse en aansluitende heuvels in Frans-Vlaanderen waren dergelijke vondsten in de streek tot hiertoe relatief zeldzaam. Geduldig en niet aflatend zoekwerk te Haringe, voor deze archeologische periode een nagenoeg braakliggend terrein, leidde tot een merkwaardig en gevarieerd geheel van silexmateriaal.

Na een inleidende verkenning van de vondsten door R. Putman en M. Soenen (Vobow - Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in West-Vlaanderen) in aanwezigheid van R. Delerue en M. Paelinck, werd het materiaal geïdentificeerd door Prof. P. Vermeersch (Laboratorium voor Prehistorie K.U.Leuven). De identifikatie opent alvast een duidelijker kijk op de aanwezigheid van de prehistorische mensen in dit gebied van onze Westhoek.

De vondsten situeren zich in hoofdzaak in de bedding van de Heidebeek en op een bij de beek aangrenzende akker, buiten het overstromingsgebied ervan. Aangenomen mag worden dat de nabijheid van de Heidebeek een rol speelde bij het uitkiezen van een vestigingsplaats.

Kronologisch horen de aangetroffen vuursteenprodukten thuis in verschillende perioden van de Steentijd. De Steentijd overkoepelt, met aanvang meer dan 2 miljoen jaar geleden, de langste periode uit de geschiedenis van de mensheid. In onze streken loopt hij ten einde omstreeks 1800 vóór het begin van onze tijdrekening met de intrede van de metaaltijden. Stenen werktuigen blijven evenwel nog in gebruik in de Bronstijd en de IJzertijd. Slechts uitzonderlijk bleven de uit organisch materiaal (plantaardige en dierlijke stoffen als hout, been vezels, huiden, ...) vervaardige werktuigen, gebruiksvoorwerpen en kledij bewaard. Bodemsporen van kampen en nederzettingen zijn zeldzaam. Aldus zijn de stenen werktuigen, die overwegend uit silex (vuursteen) zijn vervaardigd, samen met het vaatwerk de belangrijkste overblijfselen die een, weliswaar fragmentair, beeld leveren van deze periode.

Uit de Oude Steentijd (Paleoliticum) dateren een paar artefacten. Ze zijn waarschijnlijk te plaatsen in de laatste ijstijd. Toen waren onze streken met een toendra bedekt. In dit barre en nagenoeg mensenleeg landschap bewogen zich kleine groepjes mensen die tot het Neanderthalras zouden hebben behoord. Het waren rondtrekkende jagers, vissers en voedselverzamelaars (nomaden). Ze verbleven in kleine tijdelijke tentenkampen die hooguit seizoengebonden waren. Ondermeer rendieren en mammoeten waren belangrijke jachtobjekten.

Deze artefacten kunnen niet precieser gedateerd worden dan tussen 70.000 en 35.000 vóór Kr.

Vervolgens duiken enkele silexartefacten op die, met enig voorbehoud wegens het zeer gering aantal exemplaren, typologisch kunnen ondergebracht worden in het Epipaleoliticum of in het Vroeg-Mesoliticum. Het Epipaleoliticum vertegenwoordigt de ultieme fasen van de laatste ijstijd : de ijskappen van Noord-Europa wijken geleidelijk terug poolwaarts en de toendra evolueert naar een parktoendra met berken en dennen. Daarbij sluit onmiddellijk het Mesoliticum (Midden Steentijd) aan. Hier is, bij steeds gunstiger wordende klimaatsomstandigheden na de ijstijden, de parktoendra van het Laatglaciaal geëvolueerd tot een boslandschap met loofbos. De arktische dierenwereld wordt door een andere fauna, die met de huidige te vergelijken is, opgevolgd. De traditionele nomadische levenswijze blijft fundamenteel onveranderd. Wel gaat de mesolitische bevolking op het gewijzigde biotoop inspelen door een meer aangepaste jachtwapenuitrusting. Men fabriceert mikrolieten (letterlijk : „kleine stenen") als bewapening voor harpoenen en pijlen (de boog wordt aangewend).

Typologisch kunnen de enkele mikrolieten van Haringe gedateerd worden omstreeks 10.000 tot 8.000 jaar geleden.

Tenslotte komen uit het silexmateriaal dat uit de bedding van de Heidebeek werd bovengehaald twee groepen naar voren. Ze maken deel uit van het Neoliticum (Jonge Steentijd). Het Neoliticum vangt in ons land aan rond 4500 vóór Kr. met het doordringen vanuit het oosten van de eerste boerengemeenschappen in Haspengouw (Oud Neoliticum). Deze inwijkelingen vestigen zich temidden van de inheemse mesolitische jagers-voedselverzamelaars. Van daaruit verspreiden ze zich naderhand nog meer westwaarts. Ze rooien plaatselijk het bos om akkers aan te leggen, kweken vee, beschikken over grote houten gebouwen en een uitgebreid werktuigengamma, waaronder gepolijst

Remi Delerue, die zojuist weer een dierlijke schedel uit het slijk van de Heidebeek heeft opgedolven, in gezelschap van de inrichters van de tentoonstelling : Norbert Foort en Robert Toussaint.

materiaal en vervaardigen vaatwerk uit klei. Ze zijn dragers van een reeds sterk ontwikkelde landbouwkultuur met (half-)sedentair karakter waarin de jacht ondergeschikt is geworden. Geleidelijk zullen de autochtonen op deze nieuwe ekonomie overstappen.

In het Midden Neoliticum is de levenswijze op basis van landbouw en veeteelt vrij algemeen verspreid in onze gebieden. Grote landbouwnederzettingen krijgen soms een defensief karakter door een weloverwogen inplanting op hooggelegen terreinzones (bv. Kemmelberg). Silexmijnbouw en silex-handel over grote afstanden kennen een aanzienlijke expansie.

Waarschijnlijk hoort de eerste groep van Heidebeek-artefacten, met enkele schrabbers (bewerking van huiden en hout) thuis in dit Midden Neoliticum, mogelijk bij de oostelijk te situeren Michelsbergkultuur (met vermoedelijke oorsprong in het Rijndal) of bij de zuidelijke Chasseykultuur uit het Parijse bekken. Datering : 3400 à 2500 vóór Kr.

Tenslotte blijkt de tweede groep neolitische Heidebeek-artefacten eerder deel uit te maken van het Jong Neoliticum (2500 à 1800 vóór Kr). Beïnvloeding door de midden-neolitische Chasseykultuur wordt op typologische gronden gesuggereerd. Een ouderdom van 2200 vóór Kr. is als waarschijnlijk voorop te stellen. Bovendien vertonen de stukken een opmerkelijke graad van frisheid die een langdurig verblijf aan de oppervlakte van het terrein tegenspreekt. Dit laatste zou erop wijzen dat deze archeologica vrij recent vanuit hun oorspronkelijk dieper liggende nederzettingslagen in de Heide-

beek zijn terechtgekomen. Mocht deze veronderstelling juist blijken, dan mag dit vondstcomplex volgens de bevindingen van de K.U.Leuven, als bijzonder interessant opgevat worden. Immers, dergelijke jong-neolitische bedolven, en aldus verzegelde nederzettingsresten, zijn in ons land slechts uitzonderlijk aangetroffen.

Bij dit korte overzicht van steentijdmateriaal dat door R. Delerue te Haringe werd bijeengebracht blijkt eens te meer hoe volgehouden archeologische prospektie uiteindelijk op een zelfs relatief korte termijn de blik op de prehistorie in een gegeven zone vlug scherper gaat stellen. In het oog springend is de grote verscheidenheid van prehistorische perioden die in het materiaal vertegenwoordigd zijn. Dit is des te meer belangrijk daar de studie van het vondstmateriaal niet louter leidt tot een nadere precisering van het prehistorisch verleden dat specifiek gebonden is aan een plaats en gemeente. De nieuwe gegevens zijn niet alleen voor Haringe zelf revelerend. De daaruit afgeleide konklusies overstijgen immers de lokale kontekst en openen een breder perspektief op de prehistorie van de regio. In dat kader kan de betekenis van het veldwerk van amateur-archeoloog Remi Delerue nauwelijks voldoende beklemtoond worden.

Marc Soenen

GEZOCHT

• Hond „York Terrier" met rood lederen halsband en belletje. Luistert naar de naam „Lotte". Zich wenden : Haringeplein 21, Haringe - 057/30 07 38.

TE KOOP

• **Fototoestel Praktica MTL5B** met lenzen 35, 50 en 135, Lovertex X2, 3 UV-filters, draagriem en lederen koffer.
Prijs : 8.000 fr. - tel. 057/30 11 27.

POPERINGS HOMMELBIER

(vervolg van blz. 138)

Om het helemaal romantisch te houden, bezat de familie van Ydeghem te Watou wel geen „Weissen Rössel", maar toch een kasteel met eigen grafelijke brouwerij. Wie dat op muziek kan zetten, riskeert een Gouden Plaat.

Met de Franse Revolutie werd het kasteel echter in brand gestoken en daar zal generaal Vandamme, die de helft van het naburig Roesbrugge in de fik zette wel voor iets tussen zitten. Het kasteel werd gekonfiskeerd en de belendende brouwerij kwam in handen van de familie Block.

„De laatste afstammeling van deze familie, ene juffrouw Block, verkocht op 5 oktober 1862 de brouwerij aan Servais Van Eecke die ze op zijn beurt aan zoon George overliet. George had echter geen kinderen en de brouwerij kwam in handen van zijn broer Arthur. Deze verwierf acht dochters en twee zonen die allen een naam kregen met de beginletter A.

Armand studeerde bij het uitbreken van Wereldoorlog I „Sciences Commerciales et Consulaires" te Leuven (het huidig Van Heuvelinstituut). Hij meldde zich als oorlogsvrijwilliger en sneuvelde als adjudant op 9 september 1918 te Merkem. Het standbeeld dat de familie Van Eecke liet vervaardigen door de Brugse beeldhouwer Pickery, ter nagedachtenis van hun oudste zoon en broer, bevindt zich op de plaats waar hij sneuvelde langs de weg Ieper-Diksmuide. Alice huwde met dr. med. Arthur Deheegher. Albert, eveneens oorlogsvrijwilliger, overleefde het inferno en studeerde in 1922 af aan het „Institut de la Fermentation", Rue du Lac à Gand (Pour les Flamands la même chose !). Na zijn huwelijk met Martha Deheegher volgde hij als enige van de tien kinderen zijn vader op als brouwer. Anna huwde met notaris Marcel de Grave, Alma werd de vrouw van Eduard Dhooghe, zaakvoerder in een veevoederbedrijf, Adry huwde met brouwer Antoine Bosteels van Buggenhout, Aleïda huwde met dr. med. Louis Vanhoutte, Anaïs met dr. med. Jozef Boedts, Aline met notaris Léon Akkerman en Agnes huwde met de hierboven reeds vermelde Maurice Desplenter, brouwer te Dentergem, vader van Alice die in 1952 huwde met brouwer Karel Leroy, van *'t Sas* Boezinge (6).

Het hommelbier is voor de Westhoek wat de Nuit Saint-Georges is voor Bourgondië

De derde zondag van september (volgende keer in 1993) trekt de kleurrijke driejaarlijkse Hoppestoet door Poperinge. Toen dit in 1981 gebeurde (tien jaar geleden) suggereerde de voormalige toeristisch attaché van de Hoppestad, Johan Martin, na ruggespraak met de toenmalige burgemeester de heer Henri, baron d'Udekem d'Acoz en schepen Albert Decrock, een typisch streekbier te brouwen. Karel Leroy nam deze uitdaging aan en kreëerde één der gezondste en meest gerenommeerde streekbieren uit de stilaan onoverzichtelijke poespas van allerhande brouwsels. Men ziet het bos niet meer van de bomen. Eén der minder goede eigenschappen van de (West)-Vlamingen is dat ze wel eens overdrijven. Naast Veldegem, Oudenburg, Kortemark en tientallen andere parochies en gemeenten kreeg op 18 augustus ook Gits zijn „streek"-bier, het Gitsy. Waar moet dit heen ?

Het Poperings Hommelbier dat ondertussen een zeer grote markt heeft veroverd, wordt geboren in de roerkuip aan de Douvieweg te Watou, waar brouweringenieur Frans Verdonck het ganse brouwproces nauwlettend in de gaten houdt. Wij laten hem zelf aan het woord :

„Voor de fabrikatie vertrekken wij van gekiemde gerst „mout" en dit laten wij gedurende één uur versuikeren in de roerkuip. Hier gebeurt de omzetting van zetmeel tot maltose-suiker. De gerstekiem

HET NIEUWE BEHANGPAPIER IS BINNEN !

Honderden soorten in voorraad

Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan
8972 PROVEN
057/30 06 54 - 30 11 20

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

Maar laten we de feiten niet vooruit lopen. In 1958 werd te Brussel de Wereldtentoonstelling georganiseerd. Expo '58 lokte miljoenen mensen naar 't dierbaar vaderland dat nog zijn wonden likte van een onmenselijke repressie na de Tweede Wereldoorlog. Er was de *Spoetnik* en er was *Ancien Belgique. Oud-België* voor de anderstaligen. Ook al had Jules Destrée destijds gezegd : „Sire, il n'y a pas des Belges !"
Tussen verleden en toekomst ervoer de Expo-bezoeker reeds futuristische hoogstandjes maar ook nostalgie naar wat voorbij was : familie, dorp en heem, belle époque, streek en roots. In alles zou zich dat manifesteren. Men kroop in zijn stamboom. De genealogie was in, oude postkaarten en doodsprentjes haalden antikwarische prijzen, antiek en brocante floreerden en lang nadat het *Katje* van *'t Sas* van Boezinge reeds een best- en longseller was, kwamen de streekbieren schoorvoetend van de grond. De nieuwe trend veroverde en verfijnde de markt en Karel Leroy deed er nog een schepke bovenop. Om de algemene markttendens ter wille te zijn, brouwde hij zijn „streekbieren" : *Old Musketeer* en *Peter Benoit* en in 1981 de onvolprezen markttopper, het *Poperings Hommelbier* !

Hommelbier uit 't graafschap Watou

Jacob Joigny van Pamele verkocht Watou, de bruidsschat van zijn vrouw Maria de Sacquespié in 1608 aan ene Karel van Ydeghem, baron van Boesbeke.
Om de twijfel nog te vergroten of dit nu de aanhef is van een Duitse operette of een geschiedkundig feit, verhief Filips IV in 1629 ter attentie van meneer de baron, Watou tot graafschap. Het zou ook een vraag kunnen zijn voor het populaire TV-programma *De Drie Wijzen* : „Is dit waar of niet waar ?" Het is waar.
bevat een bepaald enzyme die deze versuikering teweegbrengt. Na deze eerste fase wordt de bekomen brij gestuurd door katoenen doeken. Het vloeibare gedeelte loopt af in de kookketel, het vaste bestanddeel „draf" wordt verkocht als veevoeder.
In de kookketel voegen wij een belangrijke hoeveelheid Poperingse hop die de typische bittere hoppesmaak aan het bier zal schenken. Dit proces duurt drie uur waarbij alle oplosbare lupuline uit de hop trekt. Vervolgens wordt het „wort" door een centrifuge gepompt om alle vaste en onoplosbare bestanddelen van de hop tegen te houden. De brij wordt afgekoeld tot 20 ° C vooraleer het wordt in gisting gebracht.
Daar het Poperings Hommelbier een bier van hoge gisting is, duurt de hoofdgisting zeven dagen. Dit gebeurt in open gistingskuipen. Daarna volgt een lagering in grote gesloten vaten, die zich op een konstante temperatuur bevinden in de bewaarkelder waar het bier verder uitgist en helder wordt.
Vóór het bottelen wordt nog een extra hoeveelheid biergist aan het bier toegevoegd voor de nagisting op de fles. Daarna wordt het op flessen getrokken bier nog enkele maanden in een verwarmde kelder bewaard vooraleer het de brouwerij verlaat.
Eenmaal bij de verbruiker mag het bier nog een tijd bewaard worden teneinde een goede volmondige smaak te krijgen."

Laten wij deze bijdrage besluiten met de brouwerij *Het Sas* en brouwerij *Van Eecke N.V.* alle verder sukses en grote bloei toe te wensen.
De zonen *Hendrik* (38 j.) - volgde net als zijn vader de Gentse brouwerijschool - en *Philip* (32 j.) - lic. T.E.W. aan de K.U. Leuven, werd Braumeister aan de Doemensschule te München - staan borg voor de kontinuïteit van het bedrijf en vormen met hun moeder mevr. Karel Leroy - Alice Desplenter een triumviraat om „U" tegen te zeggen.
Samen met de ganse ploeg werknemers en uitzetters is de toekomst verzekerd. Ad multos annos !

Elie E. BALDUCK

Literatuur

1. Staf Verheye, *De Ieperlee*, „Iepers Kwartier", 25e jrg. 1989, nr. 1, blz. 21.
2. Elie E. Balduck, *De IJzer, Jordaan van de Westhoek (2)*, „De IJzerbode", 20e jrg., 1990, n. 10, blz. 676.
3. Elie E. Balduck, *Chevalier Picon wijst ons de weg in Fr.-Vl.*, „De IJzerbode", 21e jrg., 1991, n. 8, blz. 117-118 en 123.
4. F. Becuwe en D. Derickx, *Mouterij-Brouwerij De Snoek*, De Rode Blés, 1990, blz. 40.
5. Mouterij- en brouwerijmuseum De Snoek. Daniël en Paulette Derickx-Trenteseaux, Fortem 39, 8190 Alveringem, tel. 058/28 80 31.
6. *Historiek van de familie Van Eecke*, Uitg. Opendeurdagen van de brouwerij, Douvieweg 2, Watou, 3 en 4 juni 1989.

BEGRAFENISSEN · GRAFZERKEN · GRAFKELDERS
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

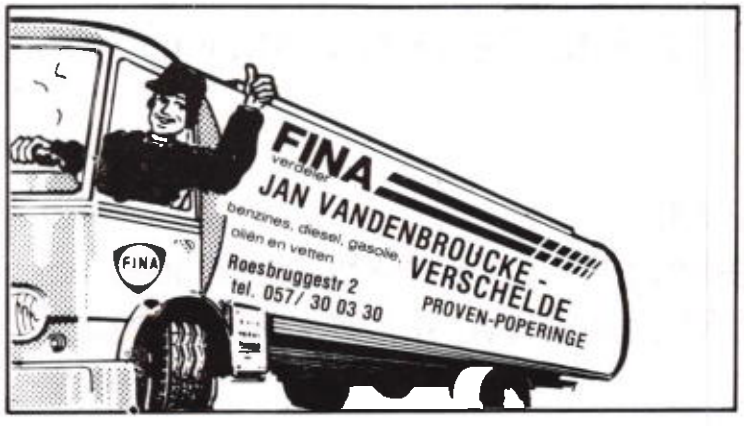
Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge · 057/30 09 09
Burelen : Prof.O.Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

SCHOONHEIDSINSTITUUT
"NATACHA"
Parfumerie
Zonnetunnel
Sauna
Fitness
Esthetiek

Op afspraak
Dinsdag en zondagnamiddag gesloten
Bergenstr. 1, Beveren/Roesbrugge
Tel. 057/30 14 12

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE
- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

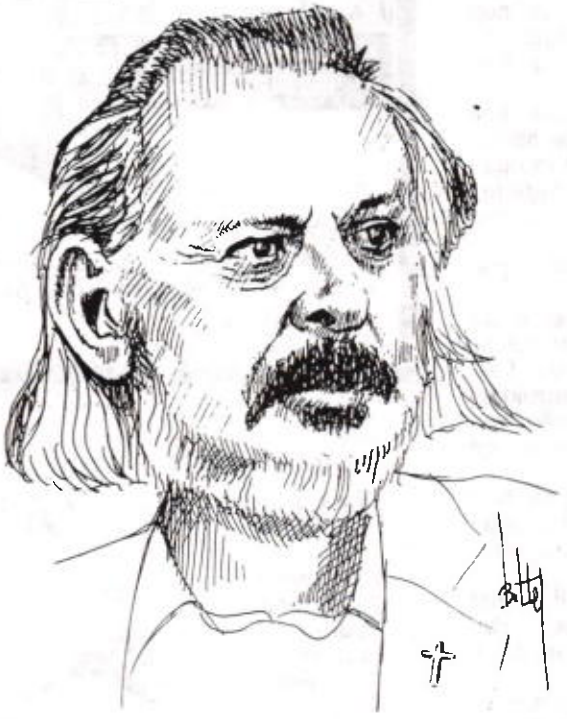
Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

Kultuurgemeenschap Haringe herdenkt

Pater Joris Declercq

Kunsttentoonstelling in het Dorpshuis van vrijdag 1 november tot en met zondag 3 november 1991

- geselekteerde werken van de schilderprijskamp Pater Joris Declercq
- retrospectieve tentoonstelling met het werk van Pater Joris Declercq

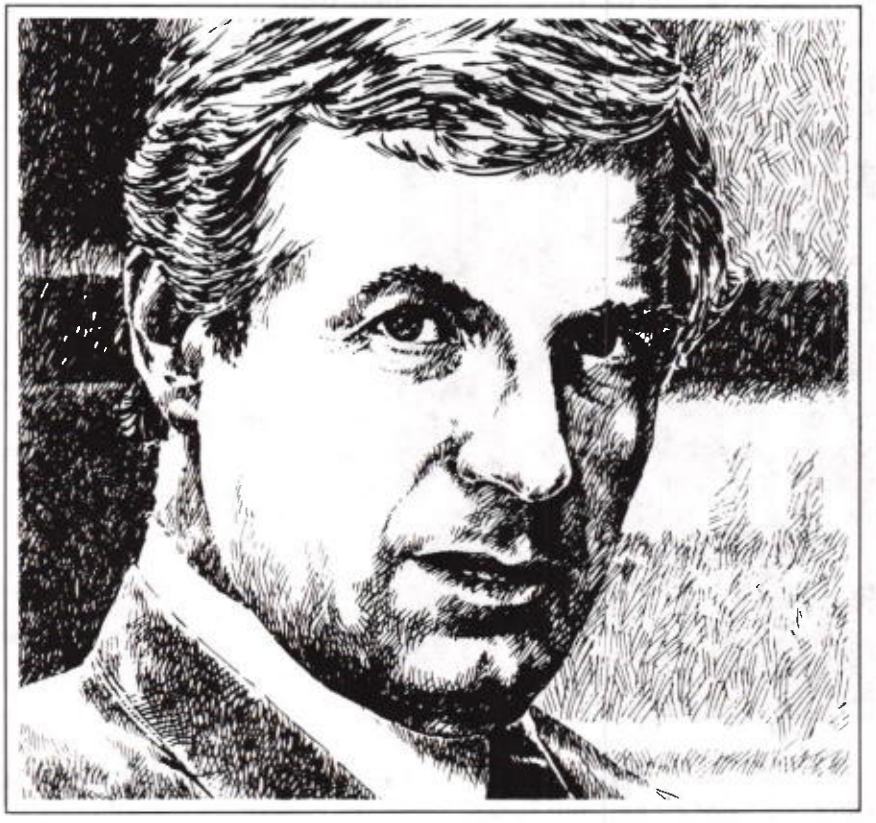
Herdenkingsavond Pater Declercq

op zaterdag 2 november

- om 19.00 u. in de Sint-Martinuskerk **herdenkingsmis** opgeluisterd door het parochiaal zangkoor
- om 20.00 u. in de loods van M. Muylle (Hoogstraat) **herdenkingsavond** met
  - Rik Sohier
  - Johan Vandenberghe, muziek
  - Greet Meirhaeghe met leerlingen van de Stedelijke Academie voor Muziek en Woord: Westhoekse Poëzie

Toegang : 100 fr.

HSA en ik, wij hebben goed nieuws voor u.

Kent u mij al? Ik woon in uw buurt, maar ik ben geen gewone buur. Als zelfstandige HSA-agent kan ik u namelijk heel wat diensten bewijzen.
HSA is vandaag de vierde spaarbank van het land; een stevige organisatie die een volledige waaier financiële diensten biedt. Maar HSA is meer dan een sterke struktuur. Achter HSA schuilen mensen als ik: zelfstandige agenten waar u vertrouwen in kunt hebben, die de banksektor door en door kennen en de zaken soepel aanpakken, met inzet en doorzicht.
Een vlekkeloze service is daarbij de hoofdbetrachting, en dat houdt ondermeer ook beschikbaarheid in. Vandaar dat u bij HSA nooit tevergeefs zult aanbellen voor snel en deskundig advies over dagdagelijkse financiële verrichtingen, sparen, lenen of beleggen.
Als HSA-agent ben ik ervan overtuigd deze filosofie in praktijk te kunnen brengen. Voor u.
Wil u mij op de proef stellen? Aarzel dan niet eens langs te lopen.
U bent van harte welkom.

U en ik, één spaarbank.

HSA

KANTOOR
G. VANDENBUSSCHE-DESCHUYTTER
Haringestraat 37
8972 ROESBRUGGE-HARINGE
057/30.09.86

Wij nodigen U vriendelijk uit op onze OPENDEURDAG op 5 oktober van 10 - 12 u. en van 14 - 18 u.

DE RIVIER

De rivier
draagt in haar sluier
camille
en papaver,
zij strekt
haar leden
traag naar
de boezem van de zee,

in de armen
van de delta
houdt zij
de stad gevangen.

Michel Duron
Beauvoorde

HERDENKING PATER DECLERCQ

Tien jaar na zijn overlijden organiseert de Kultuurgemeenschap Haringe een reeks aktiviteiten om Pater Declercq te herdenken.

Er is de *Schilderprijskamp Pater Joris Declerq* waarvan de geïnteresseerden een reglement kunnen bekomen bij de leden van de Kultuurgemeenschap. De Kunsttentoonstelling wil dit jaar, naast de geselekteerde werken van de prijskamp, een *retrospektieve tentoonstelling* zijn met werk van pater Declercq. Deze tentoonstelling loopt van donderdagavond 31 oktober tot en met 3 november in het dorpshuis. Indien er mensen zijn die hun werk van Pater Declercq wensen in deze retrospektieve tentoonstelling te zien pronken, gelieve dan kontakt op te nemen met Zuster Overste (tel. 057/30.03.09) of Pater Decadt (tel. 057/30.06.09). Van harte dank voor uw medewerking en waardering voor Pater Declercq.

De *herdenkingsavond* vindt plaats op zaterdag 2 november. Om 19 u. herdenkingsmis en om 20 u. herdenkingsavond met Rik Sohier, Johan Vandenberghe en Greet Meirhaeghe met enkele leerlingen van de Stedelijke Akademie voor Muziek en Woord. Bedoeling is op die avond een beeld te scheppen van pater Joris Declercq als volksmens, als liedjesschrijver en als dichter.

EEN NIEUW BOEK VAN ROGER BLONDEAU !

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Aantal bladzijden : ± 374
Verschijningsdatum : einde november
Omslag : Alexander de Bouvé
Prijs : 875 fr.

De 37 bijdragen die in DE IJZERBODE zijn verschenen, werden verbeterd en aangevuld, ingedeeld in hoofdstukken, voorzien van een inleiding, een inhoudstabel, een uitvoerige bibliografie en een naamregister. Ook de illustratie werd grondig bijgewerkt.

Dit boek is de eerste geschiedenis van de wetenschappelijke literatuur in de volkstaal door de eeuwen heen.

Het is het verhaal van de emancipatie van onze taal en ons volk, die begon aan de grens van de late middeleeuwen, met acht woorden Nederlands, die zich schroomvol een plaatsje zochten tussen het Latijn en eindigde, in de eerste helft van de twintigste eeuw, met de Nobelprijs voor Geneeskunde, aan een Vlaming die doceerde aan onze eerste Nederlandstalige universiteit.

Een uitgave van Reinaert-Het Volk NV - Gent.
De drukopdracht is in handen van de drukkerij SCHOONAERT te Roesbrugge.

Optreden PETRA & Co

- Proven, zaal „Rozenhof"

zaterdag 12 oktober - 20 u.
Optreden van Petra & Co
Voorprogramma :
Optreden van Christiaan Parrein
(VTM-Soundmix-show)
Voorverkoop 150 fr. - ingang 180 fr.

Uitslag tombola WTC Karel de Blauwer

Hoofdprijs : luchtdoop voor 3 personen
winnend nr : 2209 (reserve 7767)

1054	1070	1097	1150	1170	1222
1261	1513	1636	1771	1842	1850
1872	1974	1990	2092	2136	2200
2272	2300	2511	2698	2719	2764
2766	2781	2976	2983	3247	3278
3425	3720	4057	4161	4303	4378
4511	4921	5112	5130	5164	5333
5370	5375	5717	5883	6134	6179
6229	6254	6278	6283	6382	6402
6777	6873	6906	7308	7341	7342
7595	7737	7786	7791	7868	7886
8023	8045	8093	8233	8343	8353
8362	8438	8447	8451	8470	8482

Prijzen niet afgehaald vóór 15 oktober blijven eigendom van de klub.
Prijzen af te halen in het lokaal „Het Paradijs", Bergenstraat 61 te Beveren-IJzer.

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
  rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40 09 40

TIEN EEUWEN SINT-PIETERS-PAROCHIE TE IEPER

Gedurende de maand augustus 1991 was de St.-Pieterskerk te Ieper „kerk van de maand". Bij deze gelegenheid werd, in opdracht van E.H. Dubois, pastoor van de St.-Pietersparochie, een geschiedkundig boek uitgegeven met als titel : „Tien Eeuwen St.-Pietersparochie te Ieper".

Hiervoor werd een beroep gedaan op auteurs, die zich in het verleden reeds meermaals verdienstelijk hebben gemaakt met publikaties in verband met de rijke geschiedenis van de stad Ieper en de Westhoek.

Zo bezorgt de heer O. Mus ons een belangrijke bijdrage, waarin hij het ontstaan en de groei weergeeft van de St.-Pieterswijk (van nederzetting tot parochie). Hierbij komt hij tot heel merkwaardige konklusies.

De heer H. Constant beschrijft de St.-Pieterskerk als „Iepers oudste monumentale getuigenis". Een bedehuis dat ons meerdere eeuwen bouwgeschiedenis vertelt en dat zelfs na de oorlog nog een stuk welsprekendheid behoudt ; met zijn westbouw, een soort ingangstoren, en met zijn evolutie van romaanse kruiskerk tot gotische hallekerk (in meerdere bouwfasen).

De heer J. Dewilde geeft een inventaris van de huidige kunstschatten van de leperse St.-Pieterskerk. Hij voorziet deze van een passende kommentaar en maakt daarbij gebruik van een ganse reeks mooie en zelden gepubliceerde foto's.

E.H. G. Houwen, die als archivaris van het bisdom Brugge hiervoor zeer goed geplaatst is, geeft een overzicht van de Geestelijkheid van de St.-Pietersparochie te Ieper en volgt hierbij de lijn van de kerkelijke indeling door de eeuwen heen. De stad Ieper behoorde immers, vanaf het prille begin van haar bestaan tot op vandaag, achtereenvolgens tot vier verschillende bisdommen : Terwaan, Ieper (1559-1801), Gent (1802-1834) en Brugge (sinds 1834).

De heer P. Trio schetst enige aspekten van het middeleeuws en religieus leven in verband met de leperse St.-Pieterskerk. Hij putte zijn gegevens uit talrijke, meestal uitgegeven bronnen, waarnaar hij telkens verwijst.

Van de vele kloostergemeenschappen, die op het grondgebied van de St.-Pietersparochie gevestigd waren, zijn er slechts twee overgebleven, namelijk de „Zusters van 't Gelove - Mariaschool Lamotte" en de „Zwartzusters". De eerste (periode 1752-1914) wordt belicht door E.H.H. M. English en L. Devloo, terwijl de tweede (periode 1402-1914) behandeld wordt door E.H. J. Van den Heuvel. Het betreft twee boeiende en hoogst interessante bijdragen.

„Tien Eeuwen St.-Pietersparochie te Ieper", die ongetwijfeld een belangrijke bijdrage zal vormen tot de geschiedenis van Ieper en de Westhoek, en voor geïnteresseerden zal dienst doen als handboek, is een boek van 272 blz., garengenaaid en geïllustreerd met 80 prachtige foto's. Het werd gedrukt bij de Drukkerij Schoonaert te Roesbrugge. De illustraties op de geplastificeerde kaft (voorzijde : St.-Pieterskerk en op de achterzijde : zegel in verband met St.-Pieter) werden ontworpen en uitgewerkt (in twee kleuren) door de heer W. Seys, terwijl de heer I. Woussen zorgde voor de vormgeving en illustratie van het boek.

Het boek kost 950 fr. en is te bekomen bij Boekhandel Schoonaert, Bergenstraat 1 te Roesbrugge, ofwel door overschrijving op rekening 000-1602129-77 van "Tien Eeuwen St.-Pietersparochie", Bukkersstraat 57, 8900 Ieper, ofwel door betaling in geld op het laatstgenoemde adres, waar het ook kan afgehaald worden.

Tegen betaling van 60 fr. port- en verpakkingskosten kan men de bestelling toegezonden krijgen.

Voor alle verdere informatie mag men zich wenden tot I. Woussen, Bukkersstraat 57 te 8900 Ieper - tel. 057/20 52 15.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Het belastbare inkomen

We hebben het onderscheid besproken tussen „bruto-winst", „netto-winst" en „netto-inkomen", begrippen waarover er nogal eens verwarring bestaat.

Daar bovenop komt nog het begrip „belastbaar inkomen", d.i. de „netto-winst" die nog verminderd wordt met sommige private uitgaven, die om sociale redenen van de netto-winst mogen afgetrokken worden :

- premies van individuele levensverzekeringen;
- aftrekbare bedragen van kapitaalaflossingen van hypothekaire leningen, gewaarborgd door een schuldsaldoverzekering, aangegaan voor het verwerven, bouwen of verbouwen van een in België gelegen woning;
- betalingen voor pensioensparen;
- onderhoudsuitkeringen;
- bepaalde giften aan erkende instellingen;
- bepaalde bedragen van de uitgaven voor opvang van kinderen jonger dan 3 jaar.

Opgelet : De premies betaald aan ziekenfondsen zijn bedrijfslasten !

Bij het opstellen van een vermogenstoestand wordt er niet alleen rekening gehouden met het belastbare bedrijfsinkomen, maar ook met eventuele inkomsten van onroerende en roerende bezittingen en alle mogelijke andere inkomsten, maar tevens dient daarbij een bedrag toegekend aan het „privaat algemeen onderhoud" van het gezin, ook soms levensonderhoud genoemd. Dit bedrag omvat :

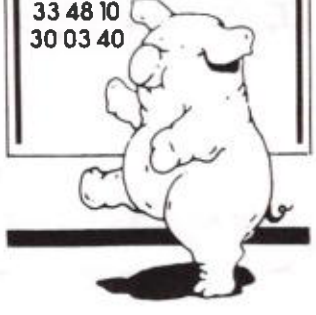
- de kostprijs van alle levensnoodwendigheden : eten, drinken, kledij, onderhoud;
- betaalde huur en woningkosten, met verlichting, verwarming en onderhoud;
- privaat gedeelte van de kosten van de wagen, telefoon, personeel, enz.;
- studiekosten van de kinderen;
- medische verzorging;
- vakanties;
- huwelijks- en overlijdenskosten, enz.

Dus alles wat een gezin, buiten de bedrijfslasten, kost in zijn bestaan.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fisk. Adviseur EHSAL

TEXTIEL ANNIE
Krombekestraat 72A
8691 Stavele
OPENDEURDAGEN
4-5-6 oktober
doorlopend open
van 9 tot 19 uur

SLACHTER
VARKENS
ELKE DAG van de week voor het slachten van varkens, geiten, schapen en voor het versnijden van rundsvlees
ÉÉN ADRES
CHRIS STICKER
Krombeekseweg 50
Poperinge
33 48 10
30 03 40

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

OPEN :
dinsdag t/m donderdag
9.30–12.00 & 14.00–18.00 u.
vrijdag
9.30–12.00 & 14.00–19.00 u.
zaterdag
9.30–12.00 u.

DE FRUITPOORT

Prof.O.Rubbrechtstraat 99
Roesbrugge – 057/30.11.40

Uw groenten– en fruitspecialist heeft voor U in promotie

Geldig van 1/10 tot en met 5/10

EXTRA WITTE DRUIVEN "ITALIA"
2 kg voor **85 fr.** *– per bak aan* **39 fr.**

BLOEMKOOL
1e keus **19 fr.**

VOLGENDE WEEK – Geldig van 8/10 tot en met 12/10

2 kg PEREN *kopen =* **1 kg GRATIS**
per bak (12 kg) = **7 kg betalen + 5 kg GRATIS**

1 GROENE KOOL =
1 bundel rapen GRATIS

Prijzen enkel geldig in de Fruitpoort

Davidsfonds IJzerweelde in cijfers

Wist je dat...

- DF-IJzerweelde in zijn huidige vorm al 31 jaar bestaat ?
- Het ledenaantal hoogten en laagten kende, met een absoluut topjaar in 1971 van 352 leden ?
- Dat in die 31 jaar meer dan drie ton (3.000 kg) DF-uitgaven gekocht werden door de leden, voor een handelswaarde van ongeveer 5.000.000 fr. ?
- Het bestuur in 1960 18 leden telde waarvan 6 vrouwen, 6 leerkrachten, drie priesters en twee burgervaders ?
- Davidsfonds IJzerweelde in haar bestaansperiode over de 400 aktiviteiten organiseerde in Beveren, Haringe, Krombeke, Proven, Roesbrugge, Stavele en Watou ?
- DF-IJzerweelde meerdere aktiviteiten in samenwerking organiseerde, maar tevens haar medewerking verleende bij het inrichten en het tot ontplooiing brengen van manifestaties van andere instanties of verenigingen ?
- Je bij aankoop van 595 fr. DF-uitgaven automatisch lid wordt van de vereniging, en dat je daarbij heel wat voordelen geniet, zoals kortingen op de vele aktiviteiten, in musea, bij theatergezelschappen, in pretparken, kommerciële instellingen en bij diverse evenementen ?
- De ledenprijs in 1961 120 fr. bedroeg.

Overzicht van het aantal DF-leden

1961	112	1976	258
1962	190	1977	284
1963	204	1978	235
1964	237	1979	217
1965	259	1980	223
1966	295	1981	211
1967	317	1982	220
1968	330	1983	225
1969	336	1984	207
1970	337	1985	194
1971	352	1986	188
1972	340	1987	173
1973	308	1988	156
1974	275	1989	143
1975	252	1990	145
		1991	158

Veel jongeren namen deel aan de A.B.N.-avond.

De drie juryleden van de A.B.N.-avond, samen met voordrachtkunstenaar Antoon Van der Plaetse, bestuursleden en sympatisanten van DF-IJzerweelde.

PRIJSVRAAG

Noem zoveel mogelijk personen (naam + voornaam) van de foto bovenaan dit blad (A.B.N.-avond).
Wie het meest aantal personen kan opgeven, wint een bon voor gratis 500 fr. DF-uitgaven.
Antwoord in te dienen bij de DF-bestuurleden vóór 30 oktober '91.

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

100.000 - 200.000 fr.			
OPEL	ASCONA	diesel	84
200.000 - 300.000 fr.			
FORD	SIERRA	diesel	87
FORD	ESCORT	diesel	88
RENAULT	11	diesel	88
OPEL	CORSA	diesel	89
OPEL	KADETT 1.3	benzine	89
PEUGEOT	405 GLD	diesel	88
GOLF	GTI	benzine	87
MERCEDES	190 E	benzine	
300.000 - 400.000 fr.			
VW	GOLF	diesel	90
400.000 - 500.000 fr.			
AUDI	80	diesel	90
500.000 - 600.000 fr.			
MERCEDES	190 D	diesel	89
600.000 - 700.000 fr.			
MERCEDES	250	diesel	88

GARAGE SERVICE
NEVEJAN

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

PLUS-SPAREN

ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba

Provenplein 39A • 8972 PROVEN
tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na diensturen : 30 02 58

KREDIET & NIJVERHEID

11 november nadert !

Vraag onze speciale Sint-Maarten-folder

Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14 – 8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30.03.79
Dagbladen – LOTTO – Verhuur videofilms

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

M Massieve stijldeuren

KWALITEIT
& VERTROUWEN

- Algemene timmer- en schrijnwerken
- Keuken- en binnenhuisinrichtingen
- Rolluiken & houten trappen
- Eigen plaatsing van P.V.C-ramen, -deuren en -veranda's
- Specialiteit : eigen fabrikatie van ramen, deuren en veranda's in tropisch hardhout
- Nieuwbouw - Verbouwing Herstelling

ROLAND VERYSER
Waaienburgseweg 11a - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 79

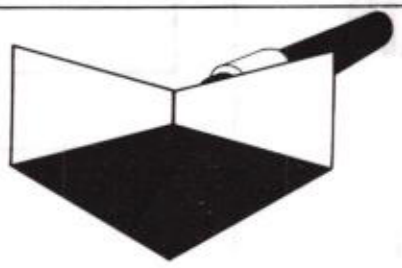
BESCHOUWING VAN DE MAAND

Als 't goed gaat,
wil het niet steeds beter.
De kans bestaat
dat het mislukt !

Als 't goed is,
heb je reeds
het mooiste bloempje,
uit de levenstuin geplukt !

BEST CARS
KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !
Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN
R. VERMEULEN & Zn
Haringestraat 79
8972 HARINGE
tel. 057/30 02 07

c.v. RIMAL
· ALGEMENE VOEGWERKEN
· ELASTISCHE VOEGEN
· RENOVATIE VAN GEVELS
· HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN
BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :
- Evi Devos, dochter van Jozef en Carine Vandenberghe (Beveren).
- Griet Maeyaert, dochter van Patrick en Brigitte Bossaert (Stavele).

Huwelijk :
- Thierry Salomez van Heuvelland en Els Dequeker van Stavele.

Overlijdens :
- Bertha Tant, 91 j., weduwe van Jérôme Deloz (Beveren).
- Julia Verhulst, 74 j., weduwe van Joseph Lelieur, echtgenote van Pierre Vandewynckele (Beveren).

ROESBRUGGE - HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :
- Anthony Baillieu, zoon van Yves en Carine Lanszweert.
- Matthieu Vanthournout, zoon van Frans en Chantal Deswarte.
- Jasmien Six, dochter van Geert en Karin Verfaillie.

Huwelijken :
- Els Verlet van Roesbrugge met Marc Samyn van Dikkebus.
- Els Desmyter van Roesbrugge met Dirk Fourtry van Vleteren.

Huwelijksaankondigingen :
- Hugo Van Wymeersch en Vera Gunst, beiden van Roesbrugge.
- Eddy Legein van Roesbrugge en Sabrine Thoma van Langemark-Poelkapelle.

Overlijdens :
- Maurice Hampe, 90 j., weduwnaar van Augusta Lamaire.
- Daniël Deschuytter, 79 j., echtgenoot van Agnes Truwant.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 10 juli 1991 is in het Jan Palfijnziekenhuis te Merksem-Antwerpen overleden : Mevrouw Mariette Corselis, geboren te Poperinge op 2 december 1931 als dochter van René Corselis en Augusta Debacker, destijds wonende op de Molenwal te Roesbrugge (wagenmakerij).

Bij haar huwelijk met Roger Deschoolmeester (reeds overleden) in 1963 vestigde zij zich te Antwerpen, respektievelijk Schoten.

Haar dochter Brigitte woont thans te Hoboken en haar zuster Denise (echtg. Jacques Verhaeghe) te Veurne.

GOLDEN SPAARBOEKJE
8,75%*
SOEPEL
VEILIG
MEER RENTE
GEMAKKELIJK
DOORZICHTIG
*7,875% NETTO
ARGENTA
uw appeltje voor de dorst
Kantoorhouder :
KRIS ROSSEEUW
Provenplein 48
PROVEN
tel. & fax 057/30.03.55

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND OKTOBER

Kaartingen

- Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 5 en zondag 6 oktober
start van het nieuwe kaartseizoen
met prijskaarting voor alle
leden en nieuwe leden
- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 9 oktober
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
- Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 14 oktober
maandelijkse kaarting voor de leden
- Roesbrugge, in „De Sportwereld"
maandag 21 oktober
maandelijkse kaarting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 22 oktober
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
- Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 26 en zondag 27 oktober
maandelijkse kaarting voor de leden

ROESBRUGGE
Zaal „Kristen Volkshuis" bij P. Gunst
Zaterdag 26 oktober
SAUCISSENKAARTING
t.v.v. Wielerclub „Onze Grens"

ROESBRUGGE
Café „Handelshuis" bij Maria Soenen
SAUCISSENKAARTING
t.v.v. de Handelspikkers

Vrijdag 1 november vanaf 18 u.
Zaterdag 2 november vanaf 18 u.
Zondag 3 november
van 10 tot 13 u. en vanaf 17 u.
Inleg 40 fr. of 3 voor 100 fr.
Gratis tombola

Vogelpik

- Roesbrugge, café „Handelshuis"
vrijdag 4 en zaterdag 5 oktober
smijting voor de leden
- Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 12 en zondag 13 oktober
smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 12 oktober
smijting voor de leden
- Roesbrugge, café „Sportwereld"
vrijdag 25, zaterdag 26
en zondag 27 oktober
smijting voor de leden

Sportavond

- Roesbrugge, zaal „Kristen Volkshuis"
vrijdag 18 oktober om 20 u.
Grote sportavond
Kampioenschap van België op rollen
voor renners Westhoekkriterium.
Koersen op rollen voor wielertoeristen,
nieuwelingen en juniores.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

De geschiedenis van Kongo/Zaïre is een verhaal in drie bedrijven.

1e Bedrijf : *In 1908 krijgt België van Koning Leopold II een uitgestrekt gebied in Midden-Afrika als kolonie. Het wordt Belgisch-Kongo : 80 maal zo groot als het moederland. Stoere landgenoten trekken er naartoe, bijzonderlijk om de natuurlijke rijkdommen van dit reusachtig gebied te exploiteren. Maar ze scheppen er tevens een belangrijke infrastruktuur : steden verrijzen; bruggen, autowegen en spoorwegen worden aangelegd; de gezondheidszorg en het onderwijs worden georganiseerd. Hele drommen religieuzen van beiderlei kunne zorgen ervoor dat de zich elkaar bevechtende stammen hun wildemansmanieren verliezen. Alles was niet perfekt, maar de balans was toch vrij positief.*

2e Bedrijf : *Na de Tweede Wereldoorlog ontstonden er twee machtsblokken in de wereld : het Oostblok (met Rusland als dominante) en het Westerse blok (met Amerika), die elkaar voortdurend naar het leven stonden, met de Koude Oorlog tot gevolg. Het kommunisme dat over het Oost-blok regeerde wilde nogal humanitair doen, en om de Westerse wereld een hak te zetten, proklameerde het de dekolonisatie, wat in de ontwikkelingslanden uiteraard een gewillig oor vond. Om Kongo uit het kommunistische kamp te houden, moest België, in 1960, onder druk van Amerika, zijn kolonie de onafhankelijkheid schenken. Kongo was voor Amerika van strategisch belang, want in de ondergrond zit uranium, en met uranium maakt men atoombommen ! Na een schandalige repressie die de negers van de beschaafde Belgen hadden afgekeken, en waardoor er vele van onze landgenoten voor goed naar huis kwamen, moesten de Kongolezen nu zelf de klus klaren. Ambitieuse évolués vlogen naar de top. Mobutu een sergeant uit het koloniale leger werd de volgende dag kolonel, enkele jaren later generaal en maréchal, en president-diktator, die als hoofd van de zgn. eenheidspartij over alle macht beschikte. Het werd van hoog tot laag een korrupte boel. Bij opstanden moesten, TEGEN de zin van Amerika, Belgische para's onze landgenoten gaan beschermen. Mobutu, die graag flaneert in operette-uniformen, met veel mayonnaise op de kepi, profiteerde met volle teugen van de gelden die het Westen ter beschikking stelde, om het schip drijvend te houden. Hij bouwde paleizen, kocht luxejacht en kastelen in het buitenland, en belegde enorme sommen op bankrekeningen in belastingparadijzen. De infrastruktuur van Kongo, die intussen Zaïre geworden was, ging om zeep en 30 miljoen negers gleden af naar de bitterste armoede. Iedereen vond het schandalig, maar Mobutu werd om zijn uranium in het zadel gehouden.*

3e Bedrijf : *In 1989 klapt het kommunistische regime in de Oostbloklanden in elkaar. Russen en Amerikanen worden vrienden, uranium en atoomwapens verliezen hun belang, en de hoge bescherming voor Mobutu valt weg. Ook de geldkranen worden dichtgedraaid. Soldaten die geen soldij meer krijgen gaan aan het muiten en de hongerige bevolking plundert mee. Om onze mensen nog eens in bescherming te nemen moet België weer para's sturen, maar nu MET de zegen en de hulp van Amerika ! Voor Mobutu zijn de dagen geteld. Hij heeft het bankroet van Kongo/Zaïre op zijn geweten !*

„Weet je 't nog ?", *vraagt Gusta*, „Pater Joris Declercq, die 23 jaar lang in Midden-Afrika verbleef, wist wat er in Zaïre gebeurde. Toen hij in 1975 pastoor werd te Haringe, noemde hij zijn hond : MOBUTU !"

Inderdaad,
Pol

NIEUW !

Professionele kamouflage
van wijnvlekken, ...

SCHOONHEIDSINSTITUUT

VALERIE

Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51

Nieuwe herfst- en winter-
make-up-kleurtjes zijn binnen.

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden.

MAATWERK in meubels en keukens

Jarenlange ervaring en vakbekwaam personeel zorgen ervoor dat elke opdracht precies wordt uitgevoerd volgens uw wens.

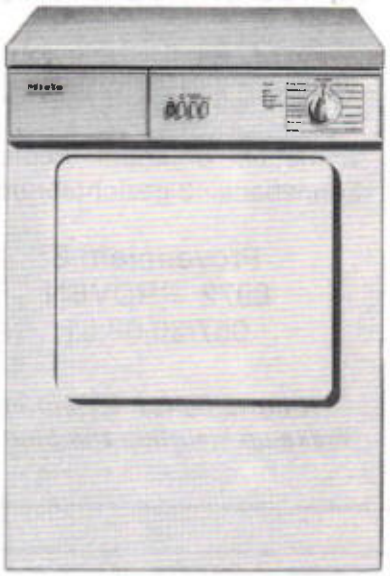
Kom rustig rondkijken in onze toonzaal. Keuze uit standaardkeukens BOSCH of eigen precisiemaatwerk in keukens, interieurs en winkels.

meubels declerck

alleenverdeler BOSCH

weegschede 36 **058/29.90.98**

GYVERINKHOVE

Droogautomaat
EUROPA

Toptechniek aan de beste prijs !

Miele
Er is geen betere

ELEKTRO CAPPOEN
Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30.05.94

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

't Wos vergadering é wist voor de gepensioneerden te Veurne en paster Deurendael wos daar kommen klappen over 't geloove en de Eeuwige Zaligheid. Achter de preek, binst dat de mensen nog kaffie zaaten te drinken, wos Adhemar Travers in diskusie é kommen met meneere paster, over 't geloove ...

Adhemar Travers wos entwot è exentrieke type, die in Veurne wos kommen rentenieren. 'n Hadde, entwaar niet verre van Brussel, direkteur è wist van è fabriekske waar dat ze ijzeren staaken en gaatjesdraad mieken, en dat zag je styf goed aan zyn manieren en je hoorde dat aan zyn konversaties ...

„'k Gaan è keer entwot zeggen!" zei Adhemar teegen meneere paster..." dat is normaal da'je gy komt klappen voor joen 'boutique', maar ik hèn zooveele hoord en è zien in de wereld, zoodat ik dat myn zoo gauw niet meer laaten wysmaaken, over dat 'hiernamaals' en dat 'eeuwig leven' ... Ik gebruik ik daarbij myn gezond verstand en 'k gelooven maar hetgeene da'k zien!"

„Ols je het eerst moet zien, 't is toen niet moeilijk om te gelooven, ennée" lachte de paster, die oek in geen kleen geruchte verschoot ... „maar je boft gy daar met joen gezond verstand, maar ik gelooven ik oek nog zoo gauw niet da'je gy gezond verstand hèt, wei!"

„'k Zyn ik daarvan wel overtuigd!" bofte Adhemar.

„Héwè, 'k gaan joen è keer entwot vraagen!" zei de paster „kun je gy daar è briefje van duust frank op den tafel leggen ?"

„Ols 't maar dat is!" grijslachte Adhemar. Met è groote geste trok'n zyn chieke portefeuille uit zyn binnenbeurze ...

„Hier zi!" riep'n en smeet dat briefje van duust op den tafel ... „moe'k er nog tiene byleggen?"

„Nee'je, 't is ol wel, 'k gelooven dat, da'je veele geld hèt!", zei de paster ... maar legt daar nu è keer joen gezond verstand ernevens!"

Adhemar stond daar è moment te kyken gelik een die uit de lucht è vollen wos ...

„Is dat nu è vraage!" riep'n olmetnekeer.

„Dat is è vraage gelik een andere!" lachte de paster „... maar 't is aan joen van aan myn vraage te voldoen".

Adhemar trok zyn schouders op en dronk aan zyn kaffie, maar wist op dat moment niet wuk zeggen ...

„Dat is entwot da'je niet ga kunnen ennée, meneere Adhemar!" lachte de paster ... „en pertank, je zyt styf overtuigd da'je gezond verstand hèt! ... Héwè, dat is djuuste hetzelfde met nuuzen 'boutique', gelik gy dat naamt ... Wieder zyn er oek van overtuigd, maar 't is gelik gy, met joen gezond verstand, da'je niet kunt op tafel leggen ... Dus, 't is voor olle twee de kwestie van het te gelooven of niet, meneere Adhemar, en daarin moe'je gy je gedacht doen, djuuste gelik ik ... en steekt maar zeere je duust frank, die daar nog op den tafel legt, weere in je porte-feuille, anders gaan de menschen hier nog peinzen, da'je è gifte gaat doen aan de Kerke, voor joen zielezaligheid!"...

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
21e Jaargang Nr. 11 november 1991
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 200 fr.

Ter waardering van zijn wetenschappelijk werk

HOGE UNIVERSITAIRE ONDERSCHEIDING VOOR ROGER-A. BLONDEAU

UNIVERSITEIT GENT

Begin oktober werd het nieuwe akademiejaar (1991-92) aan onze universiteiten plechtig geopend. Wij herinneren ons de beelden die we hiervan te zien kregen op TV : rektoren, magisters, doctoren en professoren in statige pas en oudmodisch getooid met hoogwaardigheidsattributen. Opvallend weinig studenten in de stoet. De afwezigen geloven meer in het behalen van hun *Acta Baptisma* dan in het *Veni Creator Spiritus*.

Maar „'t Kan verkeren", zei Bredero en de *Acta est fabula* komt vaak vlugger dan 't spel gespeeld is.

Ter gelegenheid van zo'n plechtige aangelegenheid, worden dan even plechtige mededelingen openbaar gemaakt. Zoals aan de universiteit Gent waar bekend raakte dat onze hoofdredakteur en vriend Roger-A. Blondeau uit Huize „Ter Wijngaerde" in de Haringestraat 35, te Roesbrugge voor zijn uitzonderlijke verdiensten in het domein van de geschiedenis van de wetenschappen op donderdag 5 maart 1992 in de Grote Aula van de universiteit te Gent, een der hoogste universitaire onderscheidingen zal overhandigd worden, nl. de *Sarton-medaille met diploma*.

Deze bijdrage, enerzijds als een hulde aan deze erudiete bescheiden geleerde, anderzijds om wat duidelijkheid te brengen nopens deze hoge onderscheiding.

Zoveel is zeker : de trouwe lezers van *De IJzerbode*, niet in het minst de vele honderden abonnees zowat overal in den lande, de medewerkers, adverteerders en sympatisanten wensen Roger-A. Blondeau, zijn vrouw, kinderen, kleinkinderen en familie oprecht proficiat met deze waardering en hulde vanwege de wetenschappelijke wereld.

Universiteit Gent neemt het voortouw

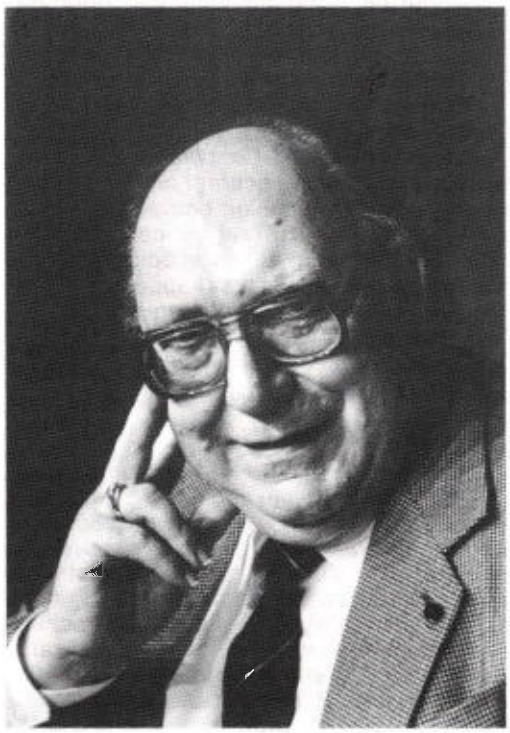
Vrijdag 28 november 1986 werd in de aula van de Gentse universiteit de George Sartonleerstoel officieel opgericht nadat dit in 1984 reeds officieus was gebeurd n.a.v. de honderdste verjaardag van de geboorte van deze Gentse geleerde. Sedert 1936 gebeurde dit reeds aan de Harvard University in de V.S. en sindsdien hebben talrijke andere Amerikaanse universiteiten centra geopend voor de studie en het wetenschappelijk onderzoek van de geschiedenis en de filosofie van de wetenschappen.

Voor ons land was de Gentse universiteit hiermee toonaangevend en nam het voortouw inzake deze discipline.

De leerstoel werd meteen bekleed door een leerling van Sarton, de Amerikaanse professor dr. Robert Merton, hoogleraar aan de Columbia University te New York, die later werd opgevolgd door de inmiddels tachtig jaar geworden Westvlaming, prof. dr. Apr. Leo-J. Vandewiele ([1]).

Met de installatie van deze leerstoel wil de Gentse universiteit het wetenschappelijk onderzoek rond de geschiedenis en de filosofie van de wetenschappen zowel aan de eigen universiteit als daarbuiten stimuleren. Vanaf de oprichting in november 1986 werd ook gesteld dat er in het raam van de Sarton-leerstoel jaarlijks een reeks lezingen rond dit specifieke onderwerp zullen georganiseerd worden en dat daarnaast ook ieder jaar één of meer Sarton-medailles zullen toegekend worden aan eigen- of buitenlandse wetenschappers die baanbrekend werk hebben verricht op het gebied van de wetenschapsgeschiedenis.

Dat deze hoge onderscheiding voor het akademiejaar 1991-92 aan onze hoofdredakteur R. Blondeau te beurt valt is voor de *Diepe Westhoek* een eer zo'n telg in hun midden te hebben.

Roger-A. BLONDEAU, na de Gillisprijs van de Koninklijke Akademie voor Wetenschappen, het Sarton-diploma van de Universiteit Gent.

Het is inmiddels van 14 maart 1991 geleden dat L. De Meyer, rektor van de Gentse universiteit deze onderscheiding uitreikte. Deze eer viel toen te beurt aan prof. dr. Jean Sebestik, direkteur van het *Institut d'histoire des sciences et des techniques* aan de Sorbonne te Parijs. Ter dier gelegenheid hield de heer Sebestik in de aula een lezing over *Réflections sur l'histoire des techniques en Europe.*

Ook R. Blondeau zal ter gelegenheid van zijn vereremerking een wetenschappelijk exposé geven onder de noemer : *De moeilijke overgang van Ptolemaeus naar Copernicus.*

Dat hij zijn levenlang gefascineerd is door de geschiedenis van de wetenschap blijkt niet alleen uit zijn honderden bijdragen en boeken die hij schreef nopens deze materie, maar zelfs zijn vakantie kleurt zijn ambitie ter zake.

Wel wetend dat de humanist Nikolaas van Cues (Cusanus) (1401-1464) als voorloper van Copernicus (1473-1543) overtuigd was dat de beweging van de aarde oorzaak is van bepaalde verschijnselen, spendeerde hij deze zomer een deel van zijn vakantie om vanuit de prachtige residentie *Moselschlösschen* in Traben-Trarbach naar Kues bij Bernkastel te rijden op zoek naar geboortehuis, hospitaal met bibliotheek en alles wat aldaar aan Cusanus herinnert. Was Copernicus avantgardistisch met zijn overtuiging - in tegenstelling met de destijds geldende mening - als zou de aarde niet het middelpunt van het heelal zijn, maar een planeet die met andere hemellichamen rond de zon wentelt, evenzeer was Cusanus in de geschiedenis van de wetenschap een mijlpaal. Blondeau zocht met de koorts van een goudzoeker te Kues naar oude geschriften, waarvan sommige door de konservator van het Cusanus-Geburtshaus uit de archieven van Trier werden gehaald.

Roger Blondeau is zijn hele leven lang bezeten geweest van deze materie. Bij het verschijnen van de *Geschiedenis van de Farmacie in België* schreef hij in *De IJzerbode* : Wij zijn gelukkig omdat dergelijke werken nu in onze taal kunnen verschijnen en we daarmee onze dokumentaire achterstand op wetenschappelijk gebied kunnen bijbenen. We moeten er aan toevoegen dat het een geweldige aanwinst is voor de geschiedenis van de wetenschappen in ons land" ([1]).

Sine labore nihil

De Sartonmedaille met diploma werd voor het eerst toegekend in 1955 aan prof. dr. George Sarton zelf, het jaar vóór zijn dood, uit erkentelijkheid voor zijn wetenschappelijk werk. Sedert de oprichting van de Sarton-leerstoel aan de Gentse universiteit ging deze hoge onderscheiding achtereenvolgens naar prof. T. Fransen, prof. A. Verhulst, prof. G. Hirsch, O. Gekeler, prof. R. Halleux, prof. De Vroede, prof. A. Evrard, prof. H. Bosmans Jelgersma, prof. R. Fankhauser, dr. A. Leguebe, dr. P. de Win, prof. K. van Camp, prof. dr. J. Sebestik en tenslotte op donderdag 5 maart a.s. naar R. Blondeau. Enkele van deze geleerden stammen deels van eigen bodem, anderen zijn profs aan de universiteiten van Oxford, Leiden, Bern en Parijs.

Het grote verschil met politieke onderscheidingen ligt in het lawaai. Hoe harder de hufters schreeuwen in de politieke arena van ons op sterven na dood landje, hoe zwaarder de dekoraties. De kaffers zullen het weer eens gaan zeggen tegen zondag 24 november : veel geblaat en weinig wol.

Bij de wetenschappers ligt het anders. Zij brengen vele uren per dag door in de stilte van hun werkkamer, zoekend naar bronnen en beginselen, naar feiten en meningen, sommigen zelfs naar de steen der wijzen. *Sine labore nihil*; zonder werken bekomt men niets !

Het resultaat van hun opzoekings- en onderzoekswerk delen ze met woord en schrift met anderen. Prof. dr. Willaert van Veurne probeert hieraan schertsend toe te voegen : „Er zijn er (geleerden) die schrijven en er zijn er die het lezen". Al is het ene wel makkelijker dan het andere. Neem nu Roger Blondeau. Hij hield bij de tweehonderd voordrachten in Vlaanderen over sterrenkunde, ruimtevaart en aanverwante wetenschappen. Over Ferdinand Verbiest, de Geuzen in de Westhoek en de Wetenschap in de taal der Vlamingen. Hij schreef verschillende boeken over pater Verbiest w.o. *Mandarijn en Astronoom*, dat op 3 april 1970 te Roesbrugge in De Gouden Arend werd geverniseerd. Voor dit werk ontving hij op 21 november 1974 de prof. dr. J. Gillisprijs van de Koninklijke Akademie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten. Onderscheiding die uitgereikt werd op zaterdag 14 december van ditzelfde jaar in de Grote vergaderzaal van de Akademie te Brussel.

In 1976 schreef hij in deel 12 van de encyclopedie *Twintig eeuwen Vlaanderen*, de geschiedenis van de wetenschappen in Vlaanderen van de 17e tot de 20e eeuw. In deel 13 en 14 van deze zelfde encyclopedie schreef hij de monografieën over Jehan Yperman, Andreas Vesalius, Rembert Dodoens, Jan-Baptist van Helmont, Ferdinand Verbiest, Jan Palfijn, Leo Hendrik Baekeland (vriend van prof. dr. George Sarton), Jan-Baptist Denucé en Léon Antoine Bekaert.

Een paar jaar geleden verscheen zijn historisch werk „Geuzen in de Westhoek", boek dat drie herdrukken kende en ook in het buitenland grote respons had. Momenteel is hij bezig een boom op te zetten over Gerard Mercator van Rupelmonde (1512-1594), de grootmeester van de Vlaamse kartografie en... over enkele weken verschijnt zijn nieuw en lijvig boek :

Wetenschap in de taal der Vlamingen. Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën.

Een boek van om en bij de vierhonderd bladzijden over het gebruik van onze taal in de exacte wetenschap. Een boeiend en vlot lezend verhaal over de geschiedenis van het „weten" bij ons volk. Een lange geschiedenis, zeg wel. Vanaf de middeleeuwen toen zo'n achttal woorden Nederlands zich schroomvol een plaatsje zochten tussen het Latijn, de taal der geleerden en wetenschappers. In moeizame pogingen, met duidelijke situering gedurende de eeuwen die volgden, evolueerde de wetenschap in de taal van de Vlamingen naar het interbellum, toen Corneel Heymans (1892-1962) als Vlaming, die doceerde aan onze eerste Nederlandstalige universiteit te Gent, in 1939 de Nobelprijs voor fysiologie en geneeskunde op zak stak.

Een boeiend boek overigens met vele merkwaardige en vaak voor het eerst gepubliceerd beeldmateriaal, met honderden voetnoten, bibliografie, personenindex en een inhoudstafel om U tegen te zeggen.

Een boek voor relatief weinig geld, slechts 850 fr. ([2]).

In *De IJzerbode* van december 1991 zullen wij een passende bijdrage wijden n.a.v. het verschijnen van dit wetenschappelijk werk. Wat dit boek apart maakt is dat het makkelijk leest en voor een groot publiek toegankelijk is. Op zich een hele grote verdienste. Afspraak in *De IJzerbode*, decembernummer 1991.

George Sarton

Om een der hoogste universitaire onderscheidingen naar George Sarton te noemen, moet de motivering navenant zijn. En dat de leerstoel aan de Gentse universiteit werd opgericht, vraagt eveneens een korte verduidelijking ([3]).

George, Alfred, Léon Sarton werd op 21 augustus 1884 te Gent geboren als zoon van Alfred, vrijzinnig en nauwgezet ambtenaar, die als hoofdingenieur bij de Belgische Spoorwegen welstellend was en enig gezag en aanzien genoot.

Van huisuit franssprekend werd George als enig kind eenzaam opgevoed bij zijn vader die, alhoewel vroeg weduwnaar geworden, dit bleef tot aan zijn dood in 1909.

De jonge leerling volgde eerst de Grieks-Latijnse humaniora aan het Koninklijk Ateneum te Gent en daarna zette hij deze studies verder als intern te Chimay. Op achttienjarige leeftijd werd hij student aan de fakulteit Wijsbegeerte en Letteren van de Gentse universiteit. Hij was een groot lezer en denker en publiceerde manifesten voor de opkomende socialistische studenten. Na twee jaar studie stapte hij over naar de kandidaturen in de wetenschappen en zette daarna zijn studies drie jaar verder aan de fakulteit van Wis- en Natuurkunde.

Op 15 mei behaalde hij de wetenschappelijke graad van doctor in de wis- en natuurkunde met grote onderscheiding.

Twee maand later, 27 jaar oud, huwde hij met de Engelse artiste Eleanor Mabel Elwes en vestigde zich in een groot buitenhuis te Wondelgem dat hij met de nalatenschap van zijn vader had aangekocht. Daar werd op 3 mei 1912 hun dochter May geboren. Toen, na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, de Duitse troepen

(vervolg blz. 167)

GERARD MERCATOR van RUPELMONDE (3) (1512-1594)

de grootmeester van de Vlaamse kartografie

Mercator en Gemma Frisius

Gemma Frisius (1508-1555)

Mercator keerde dus terug naar Leuven, maar niet terug naar de universiteit. Wat hij wilde leren moest gebeuren bij mensen uit de praktijk, en niet bij teoretici. Het was zijn wens en bedoeling mee te werken aan het grootse avontuur van die tijd, de ontsluiting van de Aarde, zij het nu niet door zelf op verkenning te gaan, maar door de bevindingen van koene pioniers te inventariseren en de middelen te verstrekken die voor die tochten noodzakelijk waren.

In de vorige decennia hadden de ontdekkingen elkaar opgevolgd en was de wereld veel groter geworden. En toch had men alleen maar de stranden van nieuwe gebieden beroerd. De binnenlanden waren nog onbekend. Er was nog buitengewoon veel te doen. Men wist niet eens hoe groot de Aarde, die men nochtans omzeild had, eigenlijk wel was. Eens had Eratosthenes, de curator-generaal van de fameuze Boekerij van Alexandrië, dat was in de 3e eeuw vóór onze tijdrekening, door een graadmeting tussen Syene (nu Assoean) en Alexandrië, gepoogd de Aardomtrek te bepalen en hiervoor 250 000 stadia gevonden, maar men wist intussen al niet meer hoe groot zo'n Egyptisch „stadium" wel was, zodat met de lengte ervan ook de omtrek van de Aarde was verloren gegaan.

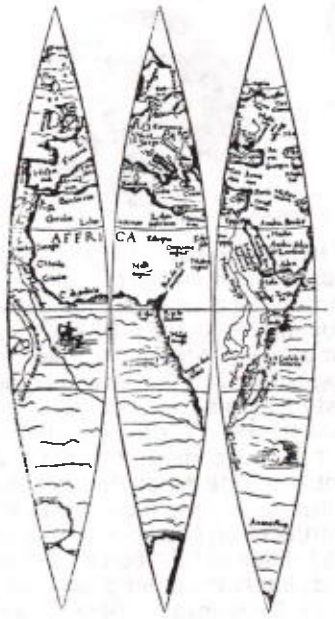
Leuven was door de bedrijvigheid van enkele praktijkgerichte professoren en afgestudeerden die zich bezighielden met wiskundige toepassingen, een centrum geworden van wetenschappelijke kartografie. Voornamelijk Gemma Frisius had naam in die materie. Reeds in het jaar van zijn magisterium in de Artes - dat was in 1529 - had hij te Antwerpen een ietwat gewijzigde uitgave gepubliceerd van het *Cosmographicus liber* van de Beierse geograaf en astronoom Petrus Apianus (1501-1552), hoogleraar te Ingolstadt. Het volgende jaar ontwierp hij een aardglobe en liet deze graveren en uitvoeren door de Leuvense goudsmid Gaspard van der Heyden ([16]). In 1533 publiceerde hij een aanvulling op de *Cosmographicus* van Apianus, nl. *Libellus de locorum describendorum ratione, et de eorum distantiis inveniendis*, een handleiding voor triangulatie, een metode waarbij men met toepassing van driehoeksmeting nogal uitgestrekte gebieden op een vrij nauwkeurige manier wist op te meten. Deze werkwijze werd gebruikt door Jacob van Deventer (± 1505-1575) bij het opmaken van de kaart van het hertogdom Brabant. Ook had Gemma Frisius in het kommentaar op zijn globe een metode opgegeven om de geografische lengte van plaatsen te bepalen met behulp van het tijdsverschil, wat inderdaad de juiste metode was, maar omdat men niet over voldoende nauwkeurige uurwerken beschikte, was de uitvoering nog lange jaren onmogelijk.

Gemma Frisius die, toen Mercator hem te Leuven kwam opzoeken, nog geneeskunde studeerde - hij zou pas op 30 augustus 1541 tot doctor in de medicijnen promoveren - gaf, om in zijn onderhoud te voorzien, een vrije leergang van sterrenkunde. Mercator meende er goed aan te doen deze lessen te volgen, maar weldra bleek dat wat daar gedoceerd werd, boven zijn petje ging, bij gemis aan voldoende meetkundige kennis. Aangezien die voorkennis absoluut nodig was voor het vereiste kosmografisch inzicht, kreeg hij van Gemma Frisius de raad het *Elementale Geometricum* van Joannes Vögelin - een vlot leerboekje dat niet minder dan zeven uitgaven kende van 1528 tot 1539 - in te studeren. Hoewel hij aanvankelijk toch voor een beetje uitleg af en toe moest beroep doen op Frisius, slaagde hij er toch in weldra de eerste zes boeken van Euclides onder de knie te krijgen. Vervolgens poogde hij de teoretische begrippen in praktische toepassingen te verwerken, want het was geenszins alleen maar zijn bedoeling zich een stevige wiskundige reputatie te verwerven. Hij zou later in verband daarmee schrijven : „aldus was bij mij in de wiskunde alles uitsluitend gericht op de kosmografie" ([17]).

Tussendoor legde hij zich ook toe op ambachtelijke kundigheden, die nodig waren om instrumenten te bouwen. Zijn handigheid in tekenen, schoonschrift en - zoals weldra bleek - het bewerken van metalen, was daarbij van groot belang. Om het in dit beroep ergens te brengen was er inderdaad veel artisanale en artistieke vaardigheid nodig, en om die te verwerven werd hij door Frisius in het atelier van goudsmid en graveur Gaspard van der Heyden binnengebracht. Van der Heyden die hoog aangeschreven stond bij de Leuvense stadsmagistraat, voor wie hij reeds een paar delikate opdrachten had uitgevoerd, had bovendien in 1528-1529 de aardglobe van de Mechelse minderbroeder Franciscus Monachus gegraveerd en gekonstrueerd en had voor en samen met Gemma Frisius in 1531 een aardglobe vervaardigd (waarvan echter geen exemplaar is bewaard gebleven). Daarbuiten was Mercator nog bedrijvig als landmeter, waarvoor hij een praktijk opbouwde die naderhand opdrachten meebracht tot ver buiten Leuven, en die, zolang hij in Vlaanderen woonde ook een bron van inkomsten vormde. We weten dat hij in 1544 opmetingen verrichtte in verband met een betwisting van eigendom tussen de abt van St.-Pieters en de proost van de St.-Baafs te Gent. Uit zijn briefwisseling blijkt dat hij „ooc tanderen tyden dicwyls langhe absent es van huys om synder conste wille" ([18]).

In de hoedanigheid van leerling werkte Mercator, samen met Frisius en Van der Heyden aan een nieuwe aardglobe die tot stand kwam in 1536, en waarvan é exemplaar, eens bestemd voor Maximilianus Transsylvanus, raadsheer van keizer Karel V, bewaard gebleven is en te zien is te Wenen in de Oesterreichische Nationalbibliothek ([19]). Deze globe met een doormeter van ca. 37 cm is samengesteld uit twee halve bollen, vervaardigd uit een soort gedroogde en verharde papierbrij, van ongeveer 3 mm dik, die bestreken werd met een laagje gipsplamuur om een gladde bol te bekomen. Daarop zijn twaalf segmenten geplakt van elk 30° (ca. 10 cm in breedste gedeelte), die van pool tot pool gaan. Deze kaartsegmenten werden door Gemma Frisius ontworpen en getekend, maar gegraveerd, gekleurd en op de globe aangebracht door Van der Heyden. Waar laatstgenoemde zelf die kunst had geleerd is niet duidelijk, in elk geval kwam het niet van huize uit, want zijn vader was chirurgijn. Misschien beschikte hij wel over het in 1527 verschenen boek van de Zwitserse geleerde Glaneanus (1488-1573), professor in de wiskunde te Basel, waarin instrukties voorkwamen over het vervaardigen van globes en de moeilijke kunst om een bol met papieren segmenten te bedekken.

Op 3 augustus 1536 trad Mercator te Leuven in het huwelijk met Barbara Schellekens, dochter van Jan Schellekens en Johanna Switten. Uit dit huwelijk werden te Leuven zes kinderen geboren : drie

Met dergelijke lancetvormige papieren segmenten (12 in aantal) werd een aardglobe gevormd.

zonen, Arnold, Bartholomeus, Rumold; en drie dochters : Emerentia, Dorothea en Catherina ([20]).

Het volgende jaar werkte Mercator met Van der Heyden aan een hemelglobe waarvan ook nog een exemplaar voorhanden is in het National Maritime Museum te Greenwich.

Zowel aard- als hemelglobes waren gegeerde instrumenten, omdat men de positie van landen en sterren beter en nauwkeuriger kon situeren op een bol, dan op een vlakke tekening. Dergelijke globes werden reeds in de oudheid vervaardigd. Wie er voor het eerst over beschikt heeft, is moeilijk te achterhalen, maar het lijdt geen twijfel dat Ptolemaeus (2e eeuw) in het bezit is geweest van een aardglobe. Hemelglobes zouden nog van oudere datum zijn, wat aannemelijk is aangezien men veel vroeger het uitspansel als een gewelf, een bol, kon ervaren, lang voor men zich bewust was van de bolvorm der Aarde. Eudoxus van Knidos, uit de 4e eeuw vóór onze jaartelling, die de mening uitsprak dat de sterren bevestigd zijn aan de binnenkant van een bol, zou reeds een hemelglobe vervaardigd hebben, immers de Griekse geneesheer-dichter Aratos (3e eeuw v. Kr.), die op aansporing van de koning van Macedonië een astronomisch leerdicht heeft geschreven, waarin hij ons de kennis van de Griekse sterrenwereld heeft overgeleverd, spreekt van die hemelglobe van Eudoxus.

De oudste met zekerheid bekende globes zijn van Arabische oorsprong en afkomstig uit de 11e-12e eeuw. Te Kues aan de Midden-Moezel, rechtover het zeer bekende, toeristische Bernkastel, en tegenaan de brug die beide lokaliteiten verbindt, ligt het *St.-Nikolaus-Hospital*, gebouwd in 1458 door de vooraanstaande humanist en kardinaal Nikolaus Cusanus, ten behoeve van 33 ouderlingen (toen minstens 50 jaar !) van Kues, zijn geboortestad. Volgens de stichtingsoorkonde van dit *Hospital* heeft iedereen die er is opgenomen, recht op een halve liter *Moselwein* per dag, afkomstig van het familiale *Weingut* van de kardinaal, wat naar het schijnt een zeer heilzame uitwerking heeft op de levensduur van de bewoners. Maar dit gebouwencomplex herbergt ook een prachtige biblioteek, waar naast 314 waardevolle handschriften en 132 wiegedrukken, ook een paar astronomische instrumenten en twee hemelglobes - een in hout en een kleinere in koper - te vinden zijn. Van die houten hemelglobe wordt beweerd dat het de oudste is van Duitsland. Meer dan vijf eeuwen geleden werd Cusanus als prior van een klooster in het bisdom Trier, en in de hoedanigheid van gezant van paus Eugenius IV, naar de Rijksdag van Neurenberg gezonden, die plaats vond in september 1444. Tijdens

Niklaus van Kues of CUSANUS (1401-1464)
Portret door Hanns Scherl

zijn verblijf aldaar wist hij astronomische meetinstrumenten te kopen, alsmede de houten hemelglobe, die zou vervaardigd zijn in de 13e eeuw en afkomstig was van het koninklijke hof van Bohemen ([21]).

Deze hemelglobe, en dat was ook nog het geval bij Gemma Frisius, gaf alleen maar de konstellaties van de noordelijke hemel, plus enkele sterrenbeelden die bezuiden de dierenriem gelegen zijn, maar er bleef toch een flink gebied rondom de zuidpool die op de globes van sterrenbeelden verstoken bleef. Hierin kwam pas verandering op het einde van de 16e eeuw, toen de Nederlandse loods Pieter Dircksz. Keyzer, in opdracht van enkele bekende Amsterdamse kooplieden, in 1595, naar Java voer en van Plancius de opdracht kreeg de zuidelijke sterren met behulp van het astrolabium uit te meten, en nadat een andere Nederlander, Frederik de Houtman op een tocht naar Indië, in 1599 werd gevangengenomen, en zich tijdens zijn ongeveer tweejarig gedwongen verblijf aldaar met veel ijver wijdde aan het bestuderen van de zuidelijke sterrenhemel. Beide Nederlandse zeevaarders hadden samen ruim 300 sterren bij benadering gesitueerd. Op de hemelglobe van Jodocus Hondius van 1600 (exemplaar in het Scheepvaartmuseum te Amsterdam) zijn de sterren van Pieter Dircksz. Keyzer te zien, en deze van Houtman komen voor op de hemelglobe van Blaeu, van 1602. Voor nauwkeuriger gegevens omtrent de zuidelijke sterrenhemel zou men moeten wachten tot in 1678, nadat een jonge assistent van de toen pas opgerichte sterrenwacht van Greenwich, Edmund Halley (die later beroemd zou worden met „zijn" komeet) twee jaar verbleven had op het eilandje St.-Helena in de Atlantische Oceaan, op ca. 16° zuiderbreedte en van daar niettegenstaande een overmaat van ongunstig weer, toch 350 zuidersterren had meegebracht, die een komplete hemelatlas en hemelglobe mogelijk maakte.

Intussen begon Mercator zich toe te leggen op het tekenen en graveren van kaarten, en weldra gebeurde dit voor eigen rekening. Zijn eersteling was een kaart van het Heilig Land, dat tengevolge van de opkomst van de reformatie - het lutheranisme was reeds in 1518 ons land binnengedrongen en sedert 1530 was ook het anabaptisme aktief - een intense bijbelverspreiding tot gevolg had. Om de daar beschreven gebeurtenissen tegen hun geografische achtergrond te kunnen plaatsen, was er een kaart nodig. Dat voelde de jonge Mercator wel aan, zodat we mogen zeggen dat het hem blijkbaar niet aan commerciële feeling ontbrak. Zij verscheen onder de titel : *Amplissima Terrae Sanctae descriptio ad utriusque Testamenti intelligentiam* (1537) en was opgedragen aan Frans Craneveld, raadsheer van keizer Karel V. Het was een kaart op schaal ± 1:310.000 en had als afmetingen, rand inbegrepen : ± 121,6 x 66,6 cm. Het onderste gedeelte van de kaart is voorzien van meerdere cartouches, met uitleg en legenden. Bij het ontwerpen heeft Mercator voornamelijk gesteund op het boek van Jacob Ziegler (1470-1549), professor te Wenen, dat een uitgebreide beschrijving gaf van het Heilig Land en nabijgelegen gebieden, met 7 kaarten, doch ook Scandinavië behandelde. Het was verschenen te Straatsburg in 1532 ([22]).

Aangemoedigd door een gunstige verkoop begon Mercator toen aan een wereldkaart, zij het nog van klein formaat.

Roger A. BLONDEAU

De volgende keer :
De evolutie van de kartografie

Noten :

(16) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 1, kol. 609-611 (A. De Smet).
(17) Zie nota 6, p. 186.
(18) Zie nota 13, p. 22.
(19) De globe die zich bevindt in de Oesterreichische Nationalbibliothek werd, in 1970-1971 grondig gerestaureerd.
(20) Zie nota 6, p. 186.
(21) Niet alleen het St.-Nikolaus-Hospital te Kues, maar ook het ietwat verder gelegen geboortehuis van Cusanus, dat in 1980 werd gerenoveerd, is een bezoek waard.
(22) Zie nota 11, p. 203-207.

VOLKSSCHRIJVERS IN HET SPIEGELBEELD (7)

door Jack VERSTAPPEN

Victor De Meyere, „folklorist".

Victor de Meyere (1873-1938)

Vier konservators van het Antwerpse Museum voor Volkskunde heb ik meegemaakt, Victor de Meyere en Leo Verkeyn, toen het huis nog het embleem „folklore" droeg, daarna Frans Smekens en Wilfried van Nespen, wanneer de plechtige benaming *Musem voor Volkskunde* als etiket gold.

Ik wil het hebben over eerstgenoemde, toen „zijn" instelling nog een gezellige bedoening was in de Heilige Geeststraat nabij de Vrijdagmarkt. Geen „volksschrijver" maar een charmant iemand die kon luisteren naar de volksmond en er veel wijsheid uit puurde. Geen Antwerpenaar alhoewel hij er de losse zwier van meedroeg, maar geboren in het naburige Boom in 1873.

Schrijven en dichten was hem door zijn vader meegegeven, een neef van Hippoliet van Peene, de bard uit Kaprijke bij Eeklo die naast amusante volkse toneelwerken onze „Vlaamse Leeuw" uit zijn lyrische pen had gegoten.

Als 22-jarige publiceerde de Meyere zijn eerste verzen in het pas opgerichte maandblad *Van Nu en Straks*. Zijn poëtische drift zette hij nadien verder in *Vlaanderen* dat verscheen van 1903 tot 1907.

Van dicht naar proza betekende voor hem een enkele stap en hij bracht in 1904 *Uit mijn land* waarvan de inspiratiebron in zijn Rupelstreek te vinden was en de neerslag bleek van de liefde voor zijn land en volk in de meest veelzijdige betekenis.

Het eerste verhaal uit deze bundel draagt als titel *Het Bloedende hart van Daneelken* en reeds bij de aanzet voelt de lezer zich opgenomen in de boeiende greep van de verteller: „Die Septemberavond streepte bloedig de kimmen; de zon, die als een gewond hart in traagheid omdreef, bloeide in vlammende vlekken open. 't Was een roode glorie wijd en zijd zich rekkend op de horizont. Gansch Vlaanderen scheen vurende laaiheid naar den hemel op te werpen. Purper doorschenen wolken, omboord met goud, verwaaiden in rassche, verschrikte gangen over Brabant; zij dingen verder en verder, alsof zij den oneindigen weemoed van dien avond in hun snelle tocht wilden medenemen, mede over Brabant en mede naar de vlakten der wijde, wilde heide. Alles was stil en roerloos. Een stille treurnis waasde met lichte nevelen over 't water, dat schier niet meer bewoog, want eb noch vloed bracht leven op den stroom. De dijken heuvelden in duistere glooïngen alom met ruige, zwarte ruggen en zij sloten de verten af, waar de avondboomen met moegearmde kruinen starlings en stom en als gekruisigd stonden..."

Dit eerste boek werd gevolgd door de realistische verhalen als *De Roode Schavak, De gekke Hoeve, De Beemdvliegen*. Zij vertolkten de rake kijk van de schrijver op het landelijke, soms harde en brutale leven. Het werden fel betwiste werken omdat zij naar de zin van de toenmalige critici - de wolven in het bos - te nuchter gesteld waren om werkelijk te ontroeren, zodat ze een kort leven werden voorbehouden. Toch schreef de gezaghebbende Arthur Cornette bij de herdruk van *De Roode Schavak*, uitgave 1926 bij uitgeverij *De Standaard*: „Wij hebben hem herlezen en vinden hem nog zo fris als voor zeventien jaar. De Meyere is een buitengewoon goed verteller in woord en schrift". Maar de werkelijke kracht van Victor de Meyere lag op een ander terrein.

In Antwerpen als gemeentebeambte aangesteld - 1900 - kreeg hij doorgaand verkeer met de Frans schrijvende dichter en verzamelaar Max Elskamp, waardoor zijn kunstzinnige aanleg in de richting van de volkskunde werd gedreven. De hechte vriendschap tussen beide kulmineerde in het stichten van het *Museum voor Folklore*. Want Victor kreeg van Elskamp de afstand van diens volkskundige verzameling ten bate van de Stad Antwerpen, en die vormde meteen de basis van wat uitgroeien zou tot een benijdenswaardig bezit. Het museum werd geopend in 1907. Door de Meyere zou het verder aangevuld en verzorgd worden.

De fijnzinnige Max Elskamp die aanvoelde dat de Meyere, niet enkel een kenner van velerhande dagdagelijke volksgebruiken maar ook vertrouwd met wat de volksmond rijk was aan gezegden, spreuken en vertelsels, meende dat hij zich op dit gebied moest wagen.

Aldus zegde schrijver vaarwel aan scheppend werk.

In de vriendenkring van de Meyere werd Emiel van Heurck, de eminente specialist op het vlak van oude prenten en boeken, een importante gast en iets later kwam de grote kenner van sprookjes en sagen, Alfons de Cock, tevens leider van het tijdschrift *Volkskunde* het gezelschap vergroten. Aan het intens verkeer met hen dankte de Meyere zijn geprezen studie van het volksleven, die voor de hele Vlaamse gemeenschap van vitaal belang zou worden.

Was hij sinds ongeveer 1910 met monnikengeduld werkzaam op het gebied van de volkswoning en de daaraan verbonden volkskunst, wat ons een korte, inleidende studie en daarna een standaardwerk schonk, dan speurde hij eveneens naar de volksvertelling, wat ons de rijkste verzameling bezorgde, die Vlaanderen tot nog toe bezit. Deze *Vlaamsche Vertelschat* omvat niet minder dan 489 sprookjes en volksvertelsels.

Ter zake wenste de Meyere in geen geval scheppend kunstenaar te zijn, wel iemand die luisterde en woordelijk vastlegde wat hij gehoord had. Wie nu nog gezonde en dikwijls opmerkelijke volkse vertelstof wil ontdekken, vindt ze nog altijd in dit standaardwerk te kust en te keur.

Al even merkwaardig is zijn *Folklore van de Vlaamsche Kust*, een terrein dat hij als eerste zou bewerken. Zijn vrije en vakantiedagen zag men hem flaneren in Oostduinkerke, waar hij telkens verbleef in villa *Fuchsia*. Vandaaruit ging hij het oor te luisteren leggen bij de eenvoudige vissers langs de kust, van Nieuwpoort tot in het Franse Duinkerke.

Eens toonde de Meyere, ik was amper achttien toen ik in zijn voetspoor terecht kwam, allerlei ex-voto's van de kust, vooral primitief houtsnijwerk door vissers vervaardigd. Naar een onooglijk Mariabeeldje ging zijn belangstelling als steeds uit; een beeldje door IJslandvissers aan boord bewaard en dat ze „geselden" in casu tegen de wand van de kajuit kogelden wanneer stormen het schip belaagden en een gebed niet in gunstige zin hielp. Bij iedere geseling kerfden zij een streep in een balk, om precies te weten hoeveel missen zij voor eerherstel moesten opdragen in het kapelletje van Onze Lieve Vrouw ter Duinen bij Duinkerke, stad vanwaar de IJslandvaarders vertrokken. De konservator toonde dit eenvoudige beeldje met een zekere eerbied. En toen in 1934 de verhuis van het Antwerpse folkloremuseum uit de Heilige Geeststraat naar de leegstaande stadsschool aan de Waaistraat, rechtover de Sint Andrieskerk, plaats vond, wist ik dat hij

het kleinood persoonlijk meedroeg.

Waarom ik even stilsta bij dit beeldje ?

Toen ik in 1957 van de Vlaamse Televisie opdracht kreeg om een uitzending te wijden aan de *IJslandvaarders*, herinnerde ik mij het bestaan ervan. Van de toenmalige konservator Frans Smekens kreeg ik toelating om het in mijn script te voorzien. Maar de dag van de uitzending bleek het niet opgehaald. Dan gebeurde er iets wat mogelijk bleek in het heroïsche tijdperk van de televisie, toen iedereen nog opveerde voor dit wondermedium : er werd gebeld naar de rijkswacht en minder dan twee uur later werd het beeldje ons bezorgd.

In 1934 verscheen van de Meyere *De Vlaamsche Volkskunst*, een schitterend boek dat ons wees op alles wat kenschetsend is voor onze aloude volksaard. Dit boek bevat een rijkdom aan folkloristische afbeeldingen, die op zichzelf reeds het werk tot een enig bezit maken.

In de zeer suggestieve „Inleiding" stelt auteur dat volkskunst een zuivere gemeenschapskunst is en dat de elementen ervan, ontstaan in de laagste lagen van de bevolking, uitvloeisels zijn van ras, geloof, ambacht en meerdere andere vormen van houding, die dat ene volk eigen zijn.

Victor de Meyere was meer dan een veldwerker. Hij was een voorloper van hen die in Vlaanderen bezig waren om de folklore tot een wetenschap te verheffen.

Ik geloof niet dat het voor een figuur van zijn formaat nodig is om stuk voor stuk zijn boeken te resumeren, hij was te volledig in zijn volkskundige schriften en studies zodat alleen het doornemen van zijn ontzaglijk œuvre licht kan brengen in zijn menselijke en wetenschappelijke opvattingen.

Victor heb ik altijd in mijn hart gedragen omdat hij me steeds betuttelde toen ik in „zijn" museum aan de Heilige Geeststraat en later aan de Waaistraat rondsnuffelde. Hij was vooral iemand die tijd maakte om aan mijn nieuwsgierigheid te voldoen.

Hij overleed in 1938.

JUUL GRIETENS,
Minnaar van „Campina Sacra"

Juul Grietens, een robuste verschijning, steeds keurig gekleed, kort geknipte haren „à la brosse" zoals dit destijds beeldig werd gezegd, doctor in de Germaanse filologie, oud studiemakker van Ernest Claes, schepen eerst van onderwijs, later van openbare werken in Borgerhout, letterkundige, de stoere minnaar van de Kempen.

Hij werd te Meerhout geboren in 1884 en overleed te Antwerpen in 1936.

In de rij van Kempische schrijvers een vaste waarde.

Behalve historische werken bracht hij sprookjes en sagen uit heide en Kempenland. Een rijke fantasie en vlotte stijl kregen gestalte in o.m. *Landse Vertellingen* (Turnhout 1913, in samenwerking met Vic Vermeyen, Meerhout 1883 - Hoboken 1935), *Van Reuzen en Mensen* (Antwerpen z.j.), *Heidevertellingen* (Antwerpen z.j.) waaruit een fragment :

DE TOREN VAN HOOGSTRATEN

...Dan kwam de tijding „Begin de bouw" en de bouwmeester schoot wakker. Boden gingen uit naar steden en vlekken, en de beste metsers en steenkappers, smeden en schrijnwerkers, houtdraaiers en beeldsnijders kwamen van overal bijeengestroomd, als de bijen naar de honigrijke bloem, en zwermden bijeen op het werk. En ze metsten aan de zuilen en de muren, hieuwen vormen in de harde witte steen, hamerden aan deuren en scharnieren, sneden de engelenkoppen voor bidbanken en gestoelten. Met volle schepen kwam het kostbaar hout en het wagenschot van Amsterdam naar Breda, en vandaar werd het over de Markt naar de Vrijheid geschuit, of op hotsende wagens door diepe karsporen bijgesleept. Van Mechelen werd de witte steen aangevoerd met zware vrachten ; al de inwoners van de Vrijheid en van de dorpen rondom hielpen, bakten stenen op de gehuchten en voerden ze bij; ook werd klei gestoken om in de mortel te roeren, want dit moest 'n specie zijn voor eeuwen.

Door de drommen werklieden kuierde, weiger met woorden, de bouwmeester om, loerend als met frettenogen, haast niet beter gekleed dan een arbeider, maar, op zijn wezen gegrift nu, de scherpe trek van 't gebod.

En hij rees, eerst een elleboog, dan manslengte, op uit de grond met metsen en hameren van vele harde vuisten en passen en peilen van nauwziende ogen, hoger en hoger, de toren. De bogen groeiden en de lijnen ontliepen 't oog de lucht in, tot hij daar stond, beeld geworden steen, sierlijk en sterk, en als een jonge, schone held stak hij zijn gepantserd hoofd heersend uit over de heide.

Als met koningsgebaar groette hij, van verre, zijn slanken broeder aan de Schelde.

Dwars door de hoge straat, deed de bouwmeester twee rijen linden planten, die in zijn geest voor zijn toren moesten uitgaan, in dubbele haag, als knapen met wuivende lovertakken voor hun prins.

...

Van jaar tot jaar vergrijsde de mortel, verdonkerden de rode stenen, en versmolten de kleuren tot een machtige, donkeren laai. De rode en witte steen lag broederlijk te flonkeren naast en door elkaar in ernstig kleurenspel, en, als knapen op de arm van hun moeder, rezen de vier torentjes boven de galmgaten op, naast en uit de geweldigen oppertoren.

De bouwmeester werd, na de arbeid, een oud, krom manneke, dat niet veel meer sprak met de mensen, want het beeld van zijn reuzenkind vervulde hem gans. Bij ochtend en bij avond, van uit zijn deurgat of op wandel door de lindendreef, of van verder uit het veld, waar hij keerde of draaide, gingen zijn gedachten en zijn ogen naar hem toe, en overal droeg hij in zich mee de veelvuldigheid van zijn uitzichten.

Voor hem had de toren een ziel. Hij verstond zijn lach en zijn glorie, zijn droefheid en zijn gesnik.

Bij schone morgenden en op feestdagen, zaagt ge hem daar als een machtige standaard, donkerrood en witgestreept, staan blikkeren tegen de jonge zon, en van uit zijn pinkende galmgaten, als uit open monden, de geboorte van licht en vreugde uitklaroenen over de vlakke heide rondom.

En als 't mistte of motregende, bij naderende winter, werden de rode bakstenen haast zwart en dan droeg hij zijn schaliehoofd in zijn schouders gedoken en kwijnde, omneveld en bevangen, weg, als een boetende monnik.

Zo groeide hij in schoonheid met de jaren.

(vervolg blz. 164)

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

Een volksdichter uit de 19e eeuw

HERINNERINGEN AAN DE GROOTVADER VAN MANTJE VERBRIGGHE VAN STAVELE

door Romain Depuydt

De dichtersgave die grootvader Mantje Verbrigghe bezat, had hij ongetwijfeld overgeërfd van zijn grootvader Ignatius Verbrigghe. Doch in tegenstelling met Mantje, die een sneldichter was en aldus nooit iets op papier heeft gezet, heeft Ignatius Verbrigghe een handschrift nagelaten bestaande uit een tiental lange gedichten en enkele brieven in dichtvorm of in proza. Na de dood van mijn grootvader werden die aan mij overgemaakt door Georges Deschuytter, van Stavele, eveneens afstammeling van Mantje. Ongelukkiglijk is een deel van het handschrift verloren gegaan en het overige grotendeels beschadigd geworden bij de beschieting in 1918.

Waar Ignatius Verbrigghe zijn taalkennis en zijn schrijftalent heeft opgedaan, is niet te achterhalen. Doch, volgens mijn grootvader destijds wist te vertellen, zou hij een tijd lang in een klooster verbleven hebben, waar hij onderwijs heeft gekregen. Deze bewering kan als aanneembaar worden geacht, bij het lezen van zijn gedichten en brieven, die in devote schrijftrant zijn geschreven. In ieder geval blijkt uit zijn taalkennis en zinsbouw, dat hij op dat gebied een zekere bekwaamheid had.

Ignatius Verbrigghe werd geboren te Westvleteren op *01.03.1787* en zoals uit zijn handschrift blijkt, heeft hij zeven jaar als soldaat in het Franse leger, onder Napoleon, gediend van *1808 tot 1814*. Hij was *korporaal* bij het *44ste linieregiment*.

Gedurende die jaren nam hij deel aan verscheidene veldtochten en als laatste die in Spanje, waar, volgens zijn dagboek, op *26 april 1814*, in *Barcelona* de vrede werd getekend. Zijn eenheid was daar, op het Fort van Monswyck zeven maanden ingesloten geweest. Op 28 mei 1814 vertrok zijn kompagnie uit Barcelona naar Perpignan, waar zij hun wapens moesten afgeven. (In zijn schrijven staat vermeld als wapens : „fusile, saber en subeiron(?)"). Op 9 juni hebben zij hun „conzié" gekregen, zo schreef hij, waarna ze in dagmarsen naar Lyon zijn vertrokken. Dat was het begin van een lange voettocht, die als eindpunt had zijn geboortedorp, Westvleteren. Of die tocht in groep, of afzonderlijk werd gedaan, staat in zijn dagboekje niet vermeld, maar wel alle plaatsen die onderweg werden aangedaan. Zo staat vermeld dat zij van Perpignan naar Lyon 119 uren hebben gemarscheerd. Dat zij op 19 juni uit Lyon zijn vertrokken richting Dyon, waarover zij 47 uren hebben gedaan. Dat de afstand van Perpignan naar Chaumont, in 210 uren werd afgelegd, waaruit valt af te leiden dat ze van Dyon naar Chaumont 44 uren zijn op weg geweest. In zijn dagboekje, waarvan een deel ontbreekt, staan nog veel namen van plaatsen vermeld, waarschijnlijk in Spanje, maar op de kaart moeilijk terug te vinden, omdat ze gedeeltelijk onleesbaar zijn of onjuist geschreven werden. Aan de namen van zijn wapenmakkers die hij heeft opgeschreven, is het duidelijk dat het leger uit een mengeling van verschillende nationaliteiten bestond.

Na zijn thuiskomst is hij lange tijd ziek geweest, als gevolg van de vele ellende en ontbering die zij tijdens die veldtochten hadden moeten doorstaan; zo vertelde mijn grootvader. Op 29 april 1828 is hij gehuwd met Anne-Rosalie Huyghe, hij was toen 41 jaar oud. Zij kregen echter nog vijf kinderen, waarvan de oudste, Joannes-Baptist, geboren op 28 maart 1829, later de vader werd van Amadus Verbrigghe.

Wat nu zijn dichtwerken betreft, vermeld ik eerst zijn brieven. Er bestaan nog *vier nieuwjaarsbrieven*, waarvan drie in dichtvorm en één in proza. Verder *twee minnebrieven*, waarvan een gedateerd is op 18 april 1826. Naar het scheen schreef hij soms brieven in opdracht van derden.

Zijn gedichten, waarvan er nog een *tiental* bestaan, zijn meestal geschreven in balladevorm, eigen aan die tijd, met een tragische inhoud, over noodlot, liefdesmart en dood. Hier volgen de titels :

Liedeken van Helena, bestaat uit 73 strofen van 4 versregels waarin hij het verhaal doet van Helena, de koningsdochter, die over zee gaat vluchten, om te ontsnappen aan haar vader, de koning, die bij het sterfbed van zijn gemalin, de koningin, onder eed had moeten beloven met zijn dochter, Helena te trouwen.

Wierdig Liedeken op de trouwe liefde, verteld over de trouwe liefde en avonturen van Catrina Morel en Emmanuel de Floor, beiden uit Antwerpen, die niet samen mochten trouwen.

Nieuw Liedeken van Angelijke, bevat 16 strofen.

Minneklacht van een jongman, bevat 8 strofen. Is het verhaal van een jongman, wiens teerbeminde door de dood is weggerukt.

Beklag-liedeken van een jongvrouw, bevat 10 strofen.

Uitersten wille van Jacobus Lerberghe, met 8 strofen van acht versregels.

Liedeken op de vijfthien mystériën van den heyligen Roozenkrans. Stemme : Myserèire mei, met 16 strofen van acht versregels.

Liedeken van de Gulden ABC, waarbij, als beginletter van iedere stroof van vier versregels, een letter van het alfabet staat.

De profundis van Napoleon Bonnaparte, op het eiland St.-Hélena, de keizer die God om meedogen vraagt over zijn daden.

Een tweede lied over Napoleon, waarvan de titel ontbreekt, beschrijft het heimwee van de keizer op St.-Helena, naar Frankrijk en alles wat hij verloren heeft.

Hier volgt de tekst van :

De profundis van Napoleon

Al wederom wat wonders,
luyster naer de profonders
die Bonnaparte op teylandt zint,
dat zyn gezugt door de wolken dringt.

1.
uyt de diepte, tot uw o heer,
van myn herte heb ik geropen,
verschoont myn noch voor dezen keer
o vorsten, doet uw hooren open,

2.
zoo gy de boosheydt gaede slaet,
die ik nu zoo dikwyls heb bedreven,
daer is voor my noch hulp noch baedt,
ik kom aen 't eynde van myn leven,

3.
maer by uw is bermertigheydt,
'k hoop gy zult mij vergiffnis geven,
uw wetten zyn vol goedt beleydt,
verschoont een die nu ligt te beven,

4.
Myn ziel hoopt op my uw minsaem woord,
van 's morgens vroeg tot 's avondts stonden,
heb ik uw door myn schuldt gestoort,
vergeef noch eens myn booze zonden,

5.
Want by uw is gedoozaemheydt,
en ook vergiffenis te verwagten,
gunt tog aen my medoogentheydt,
en luyster naar myn droeve klagten,

6.
En gy zult Vrankryk nu voor goedt,
verlossen van myn dwingelandts banden,
vergeeft my wyl ik scheyden moet,
zoo eynd myn leven niet vol schanden.

Een van de brieven in dichtvorm :

Nieuw-jaer-Brief

Ik wil met alle Eer 't kindt Jesus gaen bezoekken,
dat nu gewonden leydt, op hoy en stroy, in doecken,
tot Bethlehem in een stal om hem te bidden aen,
alzoo men uyt zyn mondt op heden zal verstaen
heer Jesus grooten Godt, ik kom tot uw getreden,
om aen uw majesteydt te storten myn gebeden,
dat gy door uw geboort en uw Bermhertigheydt,
den geen aen wie ik schryf in zyne wegen Leydt

En dat gy op der aerd door 't aldereerst vergieten,
van uw dierbaer Bloedt, Lang Leven mag genieten,
Biedt uw dienstwilligen dienaer ende villen.
Westvleteren Dèzen 12 December 1814
IGNATIUS-JOSEPHUS VERBRIGGHE.

Voorgaande is enkel een uittreksel van datgene wat Ignatius Verbrigghe, als volksdichter heeft nagelaten. Op zichzelf zijn die dichtwerken waarschijnlijk niet belangrijk, maar bij het lezen van zijn andere gedichten, kan men vaststellen dat hij, met eenvoudige, volkse verzen, de toestanden en noden van die tijd en de gevoelens van de gewone volksmens trachtte weer te geven.

VOLKSSCHRIJVERS IN HET SPIEGELBEELD

Juul Griekens

(vervolg van blz. 162)

De bouwmeester stierf, en hij werd, naar eigen wens, begraven in de schaduw van zijn reuzenzoon."

Juul Grietens verdiepte zich met voorliefde in het godsdienstig leven van de Kempen. De vroomheid en de geheimzinnige heide-atmosfeer trokken hem onweerstaanbaar aan. Zijn populaire geschiedenis van *Het Heilig Bloed van Hoogstraten*, zijn stemmig, romantisch verhaal *Het Wonder der Hegge*, dat tevens in samenwerking met Jos. Tegenboer voor het toneel bewerkt werd, en de vooral goed geslaagde legende *Sint Dimpfna* tekenden zijn persoonlijkheid.

Reeds van in zijn studententijd had hij een groot aantal volksliederen van onder de Brabantse Omwenteling van 1789 bijeengezocht, door Dr. E. de Goeyse in 1940 gepubliceerd.

Als letterkundige mocht Juul Grietens bekend blijven als schepper van vertellingen waarin we het innigst zijn Kempische ziel aantreffen en de oorspronkelijke verbeelding en rake zeggingskracht het meest bewonderen. Hij was en bleef zijn heimat trouw ondanks zijn leven in de grootstad. „Ik ben mijn geheel leven een Kempische boer gebleven, werkzaam, godsdienstig en gezet op vriendschap" placht hij te verkonden.

Ofschoon ik meerdere voordrachten van hem mocht bijwonen in tal van Antwerpse kulturele middens, kwam ik nooit met hem in kontakt.

Toch, éénmaal heb ik hem gesproken !

Dat was te Herentals in 1935, tijdens een tentoonstelling ingericht ter ere van Servaas Daems, de dichter-Witheer van de abdij van Tongerlo.

Juul Grietens was de drijvende kracht gebleken achter het opzet.

Ons gesprek zou later een staartje krijgen !

Servaas Daems had in zijn studententijd aan het kollege van Herentals een kwajongensachtig gedicht geschreven over Olen en zijn befaamde pot met drie oren, een vers dat heel wat deining ging veroorzaken na de publikatie in het weekblad *Dijl-en Demerbode* te Diest in maart 1857.

Op-de-teen-getrapte Olenaars namen het niet waar de overmoedige schrijver had gesteld :

„Reeds van ouds kende men Olen
om zijn dom- en stommigheid."

Servaas Daems had zorgvuldig woord en wederwoord met korrespondentie desaangaande bewaard in een bundeltje, dat berustte in het archief van de abdij van Tongerlo.

Grietens had het in bruikleen gekregen voor de expositie en omdat ik er mij met zichtbare interesse over boog, kwam de auteur er over spreken, met veel humor en liefde tevens voor de Kempische mentaliteit die verborgen lag in de volkse neerslag van eenvoudige verskladderij.

Dertig jaar later, toen ik bedrijvig was met het samenstellen van mijn boek *Vlaamse Volkshumor* herinnerde ik mij opnieuw het leuke gesprek met Grietens over de cahiers van Daems.

Een vraag aan het Archief van de abdij van Tongerlo om ze te mogen raadplegen, leerde mij dat de bundel spotgedichten er volkomen onbekend was.

Toch zouden ze mij ter hand komen !

In 1973 werd ik te Westerlo opgenomen in het bestuur van de *Vereniging voor Vreemdelingen Verkeer.*

Daar leerde ik pater Dr. Milo Koyen kennen, archivaris van de abdij van Tongerlo !

Lang duurde het niet of wij traden elkaar als oprechte vrienden tegemoet.

In het archief werd ik een vaste bezoeker, waar we beiden letterlijk uren vol praatten over geschiedenis en folklore.

Toen ik eens de olijke grap van student Servaas Daems aan de dagorde stelde, waarvan ik overtuigd was dat de bundeltjes spoorloos waren, stond mijn geleerde vriend recht en zonder veel omhaal legde hij de cahiers voor mij op tafel.

Wie zegt daar : onbekend is onbemind ?

SCHOONHEIDSINSTITUUT
"NATACHA"
Parfumerie
Zonnetunnel
Sauna - Fitness
Pedicure - Esthetiek

Op afspraak
Dinsdag en zondagnamiddag gesloten
Bergenstr. 1, Beveren/Roesbrugge
Tel. 057/30 14 12
Nieuw : Alle panty's voor deze winter

HET NIEUWE BEHANGPAPIER IS BINNEN !
Honderden soorten in voorraad
Alles voor de „DOE HET ZELVER"
Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten
JACQUES BERQUIN
Couthoflaan
8972 PROVEN
057/30 06 54 - 30 11 20

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.
LEO LEPEE
Krombeke 057/40 01 12
Beveren 057/30 04 60
Gemeentekrediet
de bank op z'n best

POPERINGS HOMMELBIER

In het vorige nummer is, bij de montage van het tweede gedeelte van de bijdrage van Elie E. Balduck over het POPERINGSE HOMMELBIER (blz. 144 en 145) een spijtige verwisseling van tekst gebeurd, die de leesbaarheid schaadt. Daarom hernemen wij hier - met onze verontschuldiging - deze bijdrage volledig en in de korrekte volgorde.

Een eerste decennium (1981-1991)

Drinckic so bedervic
Drinkic niet so sterfic
Eyst niet beter ghedroncken ende bedorven
Dan niet te drincken ende gestorfven (1639)

De eens zo bloeiende en wereldvermaarde lakenstad Ieper heeft in de middeleeuwen zijn kwaliteitslabel als *commerciestad* gekregen van „'t Iepertje, de Ypre, Yperleet of Ieperlee. Het gaat om één en dezelfde waterloop die ooit Ieper rechtstreeks met de zee verbond, bevaarbaar was en op de Leet een havenkom had" (1). Dit vaartje was eertijds een veel belangrijker transportweg dan de IJzer. Pas toen begin 12e eeuw een verbinding van Merkem tot de Knokke werd gegraven, koos de Ieperse handelsvloot voor een kortere weg naar zee en was Filips van de Elzas danig genegen om de Novus Portus (Nieuwpoort) die hij in 1163 gesticht had en daarmee de ekonomische uitrusting van Vlaanderen een grote dienst had bewezen. Tot de 14e eeuw zou datzelfde Iepertje nog nauw betrokken blijven bij de ongeëvenaarde ekonomische ontwikkeling en bloei van de stad.

Om de bevaarbaarheid op de Ieperlee en de later gegraven kanalen, de Zilinc en de huidige vaart, een handje te helpen, werden eerst vier overdrachten geïnstalleerd die het obstakel van 11 meter hoogteverschil tussen Boezinge en Ieper wegwerkten.

In 1638-1642 voltooiden de Spanjaarden te Boezinge een zeer vernuftig sas (2) dat de primitieve afdammingen (*overdrachten* of *dobbelcraenen*) verving.

Rond deze sluis (*sas*), het revolutionair hoogstandje van Bartholomeus de Buck, groeide alrap een intense bedrijvigheid waar schippers, landslieden en vissers elkaar vonden. Vrij vlug zullen ook de soldaten op weg naar hun garnizoenstad Ieper de afspanning met boerderij en primitieve brouwerij op de oevers van het nieuwe Ieperleekanaal gevonden hebben waar een blond en fleurig meiske het hart van menig gitzwarte Spanjaard brak. Elc zegge het voort : „Aan 't Sas te Boezinge in het staminee of estaminet is er een meisje !" De handelspost floreerde, de roerkuip werd meer en hoger gevuld en de klassieke drieling : boerderij, brouwerij en afspanning kende - zoals wij het nu zeggen - een hoogkonjunktuur.

Lange jaren runde de familie Clarisse daar aan het Sas de kleine boerderij met bierwinkel die om de kwaliteit van 't eigen brouwsel tot ver over de oevers geroemd werd. Vooral de vele Franse vissers, die tussen Bikschote en Brielen hun peurhaak wierpen, loofden in hoge tonen dit gerstenat. Deze vreugdezang lokte nog meer volk naar 't Sas zodat de boerbrouwer moest uitzien naar meer gerst en hop om vraag en aanbod in evenwicht te houden.

Wat voor Clarisse nog mee viel, was zijn huwbare dochter die 't hart van Adolf Leroy uit het nabijgelegen Zuidschote op hol bracht. Adolf, zelf brouwerszoon, was de beste partij. Hij trouwde uit goeste en met verstand en verwierf na het devoot heengaan van vader de roerende en onroerende goederen. Van toen af werd de brouwerij *'t Sas* eigendom van de nazaten van Adolf Leroy.

In 1914 draaide het front van de IJzer over de Knokkebrug langs het Ieperleekanaal naar Ieper. Vier lange jaren werd 't sas van Boezinge en wat er rond was in gruis geschoten. Geen steen bleef op een ander.

Brouwerij Het Sas herrees echter als een feniks uit zijn as. Een menselijk verhaal, een hommage aan wijlen Karel Leroy, kreatieveling en brouwer van 't Hommelbier nu al tien jaar geleden. De oktobermaand leent zich nog het best om hierover een boom op te zetten. Ook al zullen de Oktoberfeesten te München, Diksmuide, Wieze of waar ook ter wereld veel „hoem-pa-pa" teweegbrengen, deze bijdrage om in een eenzaam hoekje wat te mijmeren.

Wereldoorlog I scheurt land en volk in brokken

Henri Leroy, één der nazaten van Adolf, bleef op de doeninge aan 't Sas tot 1915. De oorlogsgruwel had sedert oktobernovember 1914 al goed de streek geteisterd toen beide legers slaags geraakten op de lijn Staden-Poelkapelle-Langemark-Zonnebeke-Beselare-Moorslede-Dadizele.

Een tweede veldslag, waarbij de Duitse gasaanvallen tienduizenden slachtoffers eisten in de lente van 1915, deed de Franse soldaten er toe besluiten alles rond het sas in brand te steken om het schootsveld voor hun artilleriestukken te vergroten. Met enkele draagbare spullen vluchtten de Leroys hals over kop dieper de Westhoek in om uiteindelijk aan de Saône, een bijrivier van de Rhône te belanden en er vier jaar te huizenieren. Maurice Desplenter, brouwerszoon uit Dentergem en frontsoldaat op de kanaaloevers te Boezinge, getuigde na de oorlog dat hij dagenlang in de buurt van een totaal vernielde brouwerij in stelling had gelegen. Toen vele jaren later zijn dochter Alice met Karel Leroy trouwde, herinnerde hij zich levendig de met de grond gelijk gemaakte brouwerij waar de koperen roerkuip en dito brouwersalaam boven op het puin was terecht gekomen.

Sylvère Leroy, zoon van Henri, stond net vóór de oorlog uitbrak, op trouwen met Rachel Sijs uit Boezinge, die haar bruidskleed gereed tussen de mottebollen van de kleerkoffer had liggen. Doch het lot besliste er anders over. Sylvère werd vier jaar lang frontsoldaat aan de IJzer en inmiddels was zijn lief met haar familie op de vlucht voor 't oorlogsgeweld in de streek van Lisieux.

Heimwee en onbeschrijflijk verdriet om het verlies van zijn gehele hebben-en-houden, sleepten Henri Leroy voortijdig naar zijn laatste rustplaats. In 1917 werd hij begraven te Monceau-en-Saône.

Twee jaar later, midden de puinen van een totaal verwoest Boezinge, trouwde zijn zoon Sylvère met zijn eerste en grote liefde, Rachel Sijs, die vijf lange jaren op die heuglijke dag had gewacht.

En het leven ging verder...

Te Proven had dorpsbrouwer Verfaillie een café leeg staan. Sylvère en Rachel vestigden zich daar in deze herberg, waar zij trouw- en rouwmaaltijden verzorgden en een bierhandel opstartten.

Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan. De drang om naar Boezinge terug te keren, werd door pastoor Jules Vanneste een beetje in de hand gewerkt.

Ikzelf heb nog het geluk gehad pastoor Vanneste verschillende malen ontmoet te hebben. Alhoewel hoogbejaard, was hij met zijn 1,90 m een boom van een vent gebleven en had daarenboven een hart als een dubbel zondags koekebrood.

Vanneste, die legendarisch werk verzette om de dossiers oorlogsschade te Brussel op de juiste plaats te krijgen, werd zowat de bulldozer van de verwoeste gewesten, de puinopruimer van Boezinge. Hij zorgde er voor dat Sylvère en Rachel in 1922 naar Boezinge konden terugkeren.

Van de brouwerij *Het Sas* was alleen de naam gebleven. Zelfs het puin dat jarenlang werd beschoten, identificeerde met

moeite de plaats waar sinds de Spaanse tijd Bachus zijn brouwsel in de roerkuip stortte.

Van een wederopbouw was geen sprake meer. Het Ieperleekanaal had ondertussen ook aan belangrijkheid ingeboet, zijn toeleveringsfunktie tot de inmiddels „dode" stad Ieper verloren en de Franse vissers peurden dichter bij huis. In de dorpskom stond echter een verlaten en verwoeste boerderij te koop waarvan Jules Vanneste het dossier oorlogsschade onder de arm nam. Sylvère en Rachel kochten het pand en met een geloof dat bergen verzet, begonnen zij van voren af aan.

Met paard en kar van de goede oude tijd naar Expo '58.

Weinig generaties als de onze hebben in een tijdsspanne van enkele decennia zo'n industriële revolutie meegemaakt. Wij komen in één zucht a.h.w. uit de middeleeuwen midden de High Tech van Flanders Technologie terecht. Ganse resems weekenddoden herinneren ons wekelijks hoe wij destijds onze baanvelo tegen 15 km per uur naar de patronagezaal reden en tegen middernacht al onder de dekens lagen.

Sedert Louis Pasteur (1822-1895), de grondlegger van de biochemie, de brouwers een handje toestak door het mechanisme van de verzuring,evenals de middelen om die verzuring tegen te gaan te ontdekken, werd het bier langer houdbaar en moesten de konserveermiddelen aangepast worden (3).

Maar vader Sylvère had daar toen nog niet veel kaas van gegeten. Hij reed met het eerste na-oorlogse brouwsel rond met paard en platte bierwagen waarop de tonnen fluitjesbier in een lange rij gestapeld lagen. 't Bompapier sloot 't spongat van de biertonnen redelijk af en die ganse ambachtelijke bedoening had nog vóór-oorlogse allures.

Pas later toen in 1928 het eerste *Saske* of *Dobblen gerst* op de markt kwam, dat de voorloper was van de huidige gerenommeerde *Saspils* begon de „definitieve doorbraak van de bier*fles* en ging men over tot het bottelen van het bier" (4). In den beginne was dit uiteraard een heel primitieve bedoening met porseleinen hangstopsels die manueel de hals van de fles dichtten. Onder de oorlog ontbraken echter de grondstoffen voor deze sluitingen (porselein en caoutchouc) en werden keramieken stopsels en gummiringen uit autobanden gebruikt wat aanleiding gaf tot een hoop miserie waarvan de brouwers hoorndul werden.

Wie een zeer overzichtelijke evolutie over sluiten van tonnen en flessen wil bekijken, van bompapier tot kroonkurk, kunnen wij een bezoek aan het Mouterij-Brouwerijmuseum *De Snoek* te Fortem-Alveringem aanbevelen, waar een totaal beeld gegeven wordt in een industrieel-archeologische site van het ambachtelijk kiemen en brouwen van gerst van de tweede helft negentiende tot de tweede helft twintigste eeuw (5).

Na de tweede wereldoorlog ging de modernisering van de brouwerij met rasse schreden vooruit. Moderne wasmachines, aftrekmachines, grotere brouwketels, gistkuipen, frigo's en filterinstallaties zorgden voor de *new look* van de brouwerij *Het Sas*. Zoon Karel die de brouwersstiel van A tot Z thuis geleerd had, maar door de oorlog verhinderd werd zijn studies voort te zetten, trok in 1945 naar de Brouwerijschool te Gent waar hij in 1948 afstudeerde.

Hij huwde in 1952 Alice Desplenter, dochter van brouwer Maurice uit Dentergem en nam het voortouw in de brouwerij. De mechanisatie werd geperfektioneerd en paard en kar maakten plaats voor gemotoriseerd transport.

Bier werd niet langer alleen maar dorstlesser, maar eerder een ideale smaakmaker die met een ruim aanbod de papillen streelde van wat men toen „de kenner" noemde. Nog vóór een ganse gamma hoge gistingsbieren als een manna over Vlaanderen neerdaalde, brouwde Karel Leroy in 1957 ter gelegenheid van de leperse Kattestoet een pittig blondje: *Speciaal Katje*, dat algauw een revelatie werd in de Westhoek en Zuid-West-Vlaanderen. Brouwer Leroy die in de loop der jaren bewees van wanten te weten - ver vóór Wendy van Wanten met haar eigen Westvlaamse bergen uitpakte - brouwde bijna veertig jaar geleden al streekbier van voor het streekbier was uitgevonden.

Bier drinken werd van toen af ook een chique aangelegenheid. *Speciaal Katje* werd geserveerd in een bol kuipje op voet, met een aantrekkelijk logo van een spinnende kat midden het glas. Een soort liturgie van het bier-degusteren werd in 't leven geroepen, meer zelfs, gedoogd en gewaardeerd. Er kwamen vuistregels bij te pas die hun zegje hadden bij de presentatie, temperatuur, schenken, versieren e.d.m. De eerste pinuts kwamen opdagen, plakjes servelat, kaas uit het vuistje en andere hapjes verfijnden de stijl en aksentueerden de smaak van 't oeroud gerstenat.

Bier werd niet meer banaal „gedronken" maar met overgave „genoten".

Karel Leroy kon hiervan meepraten en werkte deze voorname levensstijl danig in de hand : het *savoir-vivre* ter wille van het *savoir-boire*, zeg maar.

Op zondag 17 januari 1988 verscheen hij met al zijn entoesiasme en engagement op TV 1 in het programma van Tony Van den Bosch, *De Zevende Dag*. 's Anderendaags werd hij bruusk van ons weggenomen. Wie weet was het anders gelopen, had hij nu zijn eigen programma „Château Leroy" in koherentie of kohesie (om het in brouwerslatijn te zeggen) met wat we nu van Van Hove te zien krijgen.

Maar laten we de feiten niet vooruit lopen. In 1958 werd te Brussel de Wereldtentoonstelling georganiseerd. Expo '58 lokte miljoenen mensen naar 't dierbaar vaderland dat nog zijn wonden likte van een onmenselijke repressie na de Tweede Wereldoorlog. Er was de *Spoetnik* en er was *Ancien Belgique. Oud-België* voor de anderstaligen. Ook al had Jules Destrée destijds gezegd : „Sire, il n'y a pas des Belges !"

Tussen verleden en toekomst ervoer de Expo-bezoeker reeds futuristische hoogstandjes maar ook nostalgie naar wat voorbij was : familie, dorp en heem, belle époque, streek en roots. In alles zou zich dat manifesteren. Men kroop in zijn stamboom. De genealogie was in, oude postkaarten en doodsprentjes haalden antikwarische prijzen, antiek en brocante floreerden en lang nadat het *Katje* van *'t Sas* van Boezinge reeds een best- en longseller was, kwamen de streekbieren schoorvoetend van de grond. De nieuwe trend veroverde en verfijnde de markt en Karel Leroy deed er nog een schepke bovenop. Om de algemene markttendens ter wille te zijn, brouwde hij zijn „streekbieren" : *Old Musketeer* en *Peter Benoit* en in 1981 de onvolprezen markttopper, het *Poperings Hommelbier* !

Hommelbier uit 't graafschap Watou

Jacob Joigny van Pamele verkocht Watou, de bruidsschat van zijn vrouw Maria de Sacquespié in 1608 aan ene Karel van Ydeghem, baron van Boesbeke.

Om de twijfel nog te vergroten of dit nu de aanhef is van een Duitse operette of een geschiedkundig feit, verhief Filips IV in 1629 ter attentie van meneer de baron, Watou tot graafschap. Het zou ook een vraag kunnen zijn voor het populaire TV-programma *De Drie Wijzen* : „Is dit waar of niet waar ?" Het is waar.

Om het helemaal romantisch te houden, bezat de familie van Ydeghem te Watou wel geen „Weissen Rössel", maar toch een kasteel met eigen grafelijke brouwerij. Wie dat op muziek kan zetten, riskeert een Gouden Plaat.

Met de Franse Revolutie werd het kasteel echter in brand gestoken en daar zal generaal Vandamme, die de helft van het naburig Roesbrugge in de fik zette wel voor iets tussen zitten. Het kasteel werd gekonfiskeerd en de belendende brouwerij kwam in handen van de familie Block.

„De laatste afstammeling van deze familie, ene juffrouw Block, verkocht op 5 oktober 1862 de brouwerij aan Servais Van Eecke die ze op zijn beurt aan zoon George overliet. George had echter geen kinderen en de brouwerij kwam in handen van zijn broer Arthur. Deze verwierf acht dochters en twee zonen die allen een naam kregen met de beginletter A.

Armand studeerde bij het uitbreken van Wereldoorlog I „Sciences Commerciales et Consulaires" te Leuven (het huidig Van Heuvelinstituut). Hij meldde zich als oorlogsvrijwilliger en sneuvelde als adjudant op 9 september 1918 te Merkem. Het standbeeld dat de familie Van Eecke liet vervaardigen door de Brugse beeldhouwer Pickery, ter nagedachtenis van hun oudste zoon en broer, bevindt zich op de plaats waar hij sneuvelde langs de weg Ieper-Diksmuide. Alice huwde met dr. med. Arthur Deheegher. Albert, eveneens oorlogsvrijwilliger, overleefde het inferno en studeerde in 1922 af aan het „Institut de la Fermentation", Rue du Lac à Gand

(Pour les Flamands la même chose !). Na zijn huwelijk met Martha Deheegher volgde hij als enige van de tien kinderen zijn vader op als brouwer. Anna huwde met notaris Marcel de Grave, Alma werd de vrouw van Eduard Dhooghe, zaakvoerder in een veevoederbedrijf, Adry huwde met brouwer Antoine Bosteels van Buggenhout, Aleïda huwde met dr. med. Louis Vanhoutte, Anaïs met dr. med. Jozef Boedts, Aline met notaris Léon Akkerman en Agnes huwde met de hierboven reeds vermelde Maurice Desplenter, brouwer te Dentergem, vader van Alice die in 1952 huwde met brouwer Karel Leroy, van *'t Sas* Boezinge ([6]).

Het hommelbier is voor de Westhoek wat de Nuit Saint-Georges is voor Bourgondië

De derde zondag van september (volgende keer in 1993) trekt de kleurrijke driejaarlijkse Hoppestoet door Poperinge. Toen dit in 1981 gebeurde (tien jaar geleden) suggereerde de voormalige toeristisch attaché van de Hoppestad, Johan Martin, na ruggespraak met de toenmalige burgemeester de heer Henri, baron d'Udekem d'Acoz en schepen Albert Decrock, een typisch streekbier te brouwen. Karel Leroy nam deze uitdaging aan en kreëerde één der gezondste en meest gerenommeerde streekbieren uit de stilaan onoverzichtelijke poespas van allerhande brouwsels. Men ziet het bos niet meer van de bomen. Eén der minder goede eigenschappen van de (West)-Vlamingen is dat ze wel eens overdrijven. Naast Veldegem, Oudenburg, Kortemark en tientallen andere parochies en gemeenten kreeg op 18 augustus ook Gits zijn „streek"-bier, het Gitsy. Waar moet dit heen ?

Het Poperings Hommelbier dat ondertussen een zeer grote markt heeft veroverd, wordt geboren in de roerkuip aan de Douvieweg te Watou, waar brouweringenieur Frans Verdonck het ganse brouwproces nauwlettend in de gaten houdt. Wij laten hem zelf aan het woord :

„Voor de fabrikatie vertrekken wij van gekiemde gerst „mout" en dit laten wij gedurende één uur versuikeren in de roerkuip. Hier gebeurt de omzetting van zetmeel tot maltose-suiker. De gerstekiem bevat een bepaald enzyme die deze versuikering teweegbrengt. Na deze eerste fase wordt de bekomen brij gestuurd door katoenen doeken. Het vloeibare gedeelte loopt af in de kookketel, het vaste bestanddeel „draf" wordt verkocht als veevoeder.

In de kookketel voegen wij een belangrijke hoeveelheid Poperingse hop die de typische bittere hoppesmaak aan het bier zal schenken. Dit proces duurt drie uur waarbij alle oplosbare lupuline uit de hop trekt. Vervolgens wordt het „wort" door een centrifuge gepompt om alle vaste en onoplosbare bestanddelen van de hop tegen te houden. De brij wordt afgekoeld tot 20 ° C vooraleer het wordt in gisting gebracht.

Daar het Poperings Hommelbier een bier van hoge gisting is, duurt de hoofdgisting zeven dagen. Dit gebeurt in open gistingskuipen. Daarna volgt een lagering in grote gesloten vaten, die zich op een konstante temperatuur bevinden in de bewaarkelder waar het bier verder uitgist en helder wordt.

Vóór het bottelen wordt nog een extra hoeveelheid biergist aan het bier toegevoegd voor de nagisting op de fles. Daarna wordt het op flessen getrokken bier nog enkele maanden in een verwarmde kelder bewaard vooraleer het de brouwerij verlaat.

Eenmaal bij de verbruiker mag het bier nog een tijd bewaard worden teneinde een goede volmondige smaak te krijgen."

Laten wij deze bijdrage besluiten met de brouwerij *Het Sas* en brouwerij *Van Eecke N.V.* alle verder sukses en grote bloei toe te wensen.

De zonen *Hendrik* (38 j.) - volgde net als zijn vader de Gentse brouwerijschool - en *Philip* (32 j.) - lic. T.E.W. aan de K.U. Leuven, werd Braumeister aan de Doemensschule te München - staan borg voor de kontinuïteit van het bedrijf en vormen met hun moeder mevr. Karel Leroy - Alice Desplenter een triumviraat om „U" tegen te zeggen.

Samen met de ganse ploeg werknemers en uitzetters is de toekomst verzekerd. Ad multos annos !

Elie E. BALDUCK

Literatuur

1. Staf Verheye, *De Ieperlee*, „Iepers Kwartier", 25e jrg. 1989, nr. 1, blz. 21.
2. Elie E. Balduck, *De IJzer, Jordaan van de Westhoek (2)*, „De IJzerbode", 20e jrg., 1990, n. 10, blz. 678.
3. Elie E. Balduck, *Chevalier Picon wijst ons de weg in Fr.-Vl.*, „De IJzerbode", 21e jrg., 1991, n. 8, blz. 117-118 en 123.
4. F. Becuwe en D. Derickx, *Mouterij-Brouwerij De Snoek*, De Rode Blés, 1990, blz. 40.
5. Mouterij- en brouwerijmuseum De Snoek. Daniël en Pauiette Derickx-Trenteseaux, Fortem 39, 8190 Alveringem, tel. 058/28 80 31.
6. *Historiek van de familie Van Eecke*, Uitg. Opendeurdagen van de brouwerij, Douvieweg 2, Watou, 3 en 4 juni 1989.

HOGE UNIVERSITAIRE ONDERSCHEIDING voor ROGER A. BLONDEAU

(vervolg v. blz. 158)

zijn huis in november 1914 kwamen bezetten, week George met vrouw en kind uit naar Engeland en van daar naar de V.S.

Dank zij prof. L.J. Henderson van de Harvard universiteit kreeg Sarton in Massachusetts achtereenvolgens leeropdrachten in de geschiedenis van de wetenschap als tijdelijk middel om zijn bestaan te verzekeren.

Nadat de Académie des Sciences te Parijs hem in 1915 de Prix Binoux had toegekend steeg zijn aanzien zeer duidelijk in de V.S.

Tijdens het interbellum verbleef Sarton een tijd lang in Syrië, Palestina, Egypte en andere landen van de Arabische en Islamitische wereld.

In de loop van zijn verdienstelijke carrière werden hem niet minder dan zeven doctoraten honoris causa verleend en werd hij ere-lid benoemd van talrijke akademies, zowel in de V.S. als in Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië, Spanje en Zweden. In 1951 werd Sarton tot buitenlands lid van de Klasse der Wetenschappen van de Vlaamse Akademie benoemd.

De grootste verdienste van George Sarton is het gigantische werk waarvan hij zijn levenlang droomde en dat een inleiding moest worden tot een volledige geschiedenis van de wetenschap.

De eerste verwezenlijking ervan was *The Introduction to the History of Science* waarvan deel I met de ondertitel *From Homer to Omar Khayyam* verscheen in 1927. Deel II : *From Rabbi Ezra to Roger Bacon* verscheen in 1931 en deel III *Science and learning in the fourteenth century* in 1947.

Samen tellen de drie delen 4.334 bladzijden en zijn de meest uitgebreide historiografie van de wetenschap vanaf de Oudheid tot de XVe eeuw : een unicum in de wereldliteratuur !

Op 22 maart 1956, op weg voor een lezing overleed hij te Waltham in de staat Massachusetts aan een hartstilstand ([4]).

Sarton was een eenvoudig en bescheiden man, maar tevens een groot geleerde en een overtuigd en strijdvaardig verdediger van de waarde van de geschiedenis der wetenschap in het geheel der menselijke kennis. Zijn levenswerk (cfr. supra) bleef steken in de XVe eeuw...

Het weze echter voor onze hoofdredakteur Roger-A. Blondeau een grote eer en een buitengewone onderscheiding, als vrucht van zijn wetenschappelijk werk, getooid te worden met de identiteit en kleur van George Sarton, de pionier en leider van een grote gedachte !

Roger, proficiat !

Elie E. Balduck

Literatuur

(1) Prof. dr. apr. Leo Vandewiele, * Waregem, 17 nov. 1910. Schreef o.a. *Geschiedenis van de Farmacie in België*, Orion, Brugge, 1981. Zie *De IJzerbode*, 1982, nr. 1 (12e), blz. 92 en 93.
(2) Roger-A. Blondeau, Wetenschap in de taal der Vlamingen. 850 fr. + 50 fr. portkosten. Te bestellen op reknr. 385-0055761-49 van Boekhandel Schoonaert, Bergenstr. 14-16, 8972 Roesbrugge.
(3) Prof. dr. J. Gillis in Nationaal Biografisch Woordenboek.
(4) „Vader van geschiedenis der natuurwetenschappen", RUG noemt leerstoel naar George Sarton. *De Standaard*, vrijdag 28 nov. 1986.

EERVOLLE AANSTELLING voor Prof. dr. ir. André MATON

Professor André Maton, welbekend in deze streek, die zich sedert meer dan dertig jaar alhier verdienstelijk heeft gemaakt voor de instandhouding en veredeling van de hop en baljuw van de *Keurbroederschap de Witte Ranke* te Poperinge, is aangesteld als Titularuniversitätsprofessor aan het Instutuut voor Bedrijfsleer van de Universiteit van Gödöllö in Hongarije.

Prof. Maton, landbouwingenieur, doctor in de wetenschappen en direkteur van het Rijksstation voor Landbouwtechniek te Merelbeke, is een Europees expert op het gebied van uitrusting, werking en organisatie in de veehouderij. Hij publiceerde daarover een standaardwerk, in 1971, dat reeds meerdere herdrukken, en een Franse en een Spaanse vertaling kende.

In opdracht van de universiteit van Gent leidde hij ontwikkelingsprogramma's in Tunesië (1972) en in Rwanda (1975). Hij was o.m. gedurende 3 weken gast-professor aan de Okayama Universiteit in Japan, in 1978. In 1983 werd hij doctor honoris causa van de Universiteit van Keszthely (Hongarije), als waardering voor zijn wetenschappelijke prestaties.

Hij is internationaal bekend als Voorzitter van de Technische Commissie van de Internationale Hop-Commissie en erkend als een bevoegdheid inzake hop, zowel in West- als Oost-Europa.

Onze hartelijkste gelukwensen aan deze steeds bereidwillige en bescheiden geleerde. Als de hopteelt in het Poperingse nog steeds bestaat, is het zeker voor een groot deel ZIJN verdienste !

KLEINE FISKALE KRONIEK

Verhuren van bedrijfslokalen

De volgende vraag werd gesteld :

Het gebeurt dat iemand een gedeelte van mijn atelier ter beschikking krijgt (een paar halve dagen per week) en hiervoor een vergoeding betaalt. Kan dit beschouwd worden als een verhuring van een onroerend goed ?

Neen ! En wel om volgende redenen :

Iemand die een beroep uitoefent, heeft daartoe bedrijfsaktiva nodig : lokalen, mobilair, machines, apparatuur, enz.

Die bedrijfsaktiva behoren tot de beroepsinvesteringen, verwezenlijkt hetzij met eigen, hetzij met geleend kapitaal.

Die bedrijfsaktiva worden *afgeschreven* en de eventuele interesten van geleende gelden, voor de aankoop ervan, worden onder de bedrijfslasten gebracht.

Gevolg : alle opbrengsten die voortvloeien uit de aanwending van die bedrijfsaktiva zijn *beroepsinkomsten*. Hoe die ontvangsten *met* die bedrijfsaktiva ook mogen verwezenlijkt zijn, heeft geen belang : door eigen aanwending of door terbeschikkingstelling.

Bovendien, uit de rechtspraak volgt dat :

Als inkomsten van een winstgevende bezigheid moeten worden aangezien, de opbrengsten van de verhuring van een werkplaats en van de erin voorkomende outillering, wanneer de verhuurder prestaties verstrekt, zoals verwarming, verlichting en onderhoud. En dat is bij het terbeschikking stellen van een gedeelte van de beroepslokalen zeker het geval !

Ook de inkomsten uit *onderverhuring* in het kader van een beroepswerkzaamheid worden steeds als winsten of baten behandeld.

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fisk. Advis. UFSAL

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting van 17 oktober.
Wonnen 3 partijen :

1.	Top Remi	432 p.
2.	Kinoo Firmin	375 p.
3.	Craeye Albert	347 p.
4.	Delporte Maria	331 p.
5.	Top Daniel	316 p.
6.	Mernhout Maria	306 p.
7.	Baes Paul	288 p.
8.	Butaye Marcel	273 p.
9.	Muylle Marie-Louise	272 p.
10.	Vandenberghe Michel	265 p.

NIEUW HSA KANTOOR IN ROESBRUGGE-HARINGE

Op de foto :
de kantoorhouders Geert en Marleen Vandenbussche- Deschuytter,
de hr. H. d'Udekem d'Acoz provincieraadsvoorzitter,
de hr. G. Dewancker schepen,
de hr. P. Vanhalle hoofdinspecteur HSA
en de hr. J. Tailleu en P. Camerlynck inspecteurs HSA.

Ter gelegenheid van de opening van ons nieuw kantoor hebben wij, voor iedereen die gedurende de maanden oktober en november spaart, een voorraad heerlijke wijn.
Per storting van 25.000 fr. op uw spaarboekje of per storting van 50.000 fr. op termijn of kasbons krijgt u een fles wijn.
Ook bij opening van een girorekening krijgt u heerlijke wijn.

HSA SPAARBANK

Kantoor
Geert Vandenbussche-Deschuytter
Haringestraat 37
8972 Roesbrugge-Haringe
Tel. 057/30.09.86

Onze service in uw voordeel :
- gewaarborgde discretie
- soepelheid van verrichtingen
- totale dienstverlening

MAKE CONTACT

Ineens valt hun oog op 't Zachte Contactlens Plan.

Hoe mooi sommige brillen ook zijn, ze zitten vaak flink in de weg. Tijdens het dansen bijvoorbeeld. Veel brildragers hebben weleens aan lenzen gedacht, maar vinden de stap misschien te groot.

En dan... ontdekken ze 't Zachte Contactlens Plan. Een ideale manier om snel en ongemerkt zachte lenzen te dragen.

Hoe dat plan werkt? Simpel. Wij vervangen je lenzen elk halfjaar door een paar nieuwe.

Wat dat kost? Je betaalt per halfjaar een vast bedrag. Dus geen plotselinge, onverwachte uitgaven.

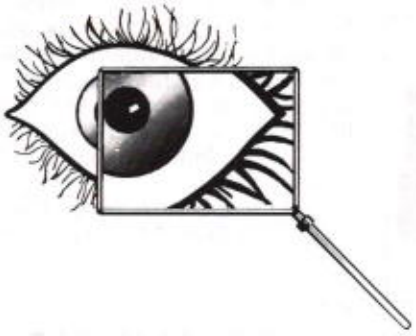
Meer weten over 't Zachte Contactlens Plan? Kom snel langs voor informatie en vrijblijvend passen.

Ook jij zult enthousiast zijn!

't Zachte Contactlens Plan

Vrijblijvend informatie
Alle tests en controles
GRATIS PROEFPERIODE

DE VEILIGE MANIER OM CONTACTLENZEN TE DRAGEN.

OPTIEK LOBELLE-RYON

– OPTICIEN – CONTACTLENSSPECIALIST – OOGMETING –

De donkere dagen vergen meer van uw ogen dan u denkt;
laat uw gezichtsscherpte nazien (gratis)
Wij zoeken voor u de BESTE OPLOSSING ! TOT ZIENS!

Burg. Bertenplein 11 – POPERINGE – 057/33.67.19

Bakkerij IVO VANDENBROUCKE

Weggevoerdenstraat 1 – Roesbrugge
Tel. 057/30.09.24

is open op **zondag 10 november.**

Dan bakken wij uitsluitend **St.-Maartenskoeken.**
Alle koeken worden gebakken met verse hoeveboter.

Winnaar broodcampagne '91:
Dhr. Walter Behaeghel

ATELIER CHARLES DENUT

Petit Bazar Belge
Casselstraat 7, 8691 Beveren-IJzer
Tel. 057/30 05 36
Grens met Oost-Cappel (Frankrijk)

SCHILDERKUNST
IN PRIVE BEZIT
met werken van :
Balenghien Gustave, Rotsaert Jos, Tombie Madeleine, Deveau Henri, Van Huffel Frans, Laenen Jean.
Verder : Bousseut, Everaert, Schoutten, Arco, Pyck, Robbe en Delhougne.

Open : 9 - 12 u. en 14 - 19 u.
enkel gesloten op maandag.
Deze tentoonstelling loopt van vrijdag 1 november tot en met zondag 15 december 1991. De toegang is gratis.

GEZOCHT

- Oude postkaarten van Beveren-IJzer. Geeft goede prijs - 057/30.00.88

ST.-MARTINUSKERK LEISELE
Kerk van de maand

Leisele, het mooie dorp dat reeds bekendheid verwierf met de B.R.T.-filmopname „De bossen van Vlaanderen" staat nu in de belangstelling met zijn Kerk van de Maand.
Programma :
- Alle kunstschatten zullen kunnen bezichtigd worden op Allerheiligen en de zondagen 3, 10, 17 en 24 november.
- Vrijdag 1 november 16 u.: gebedswake voor overledenen.
- Zondag 3 november 14 u.: eucharistieviering met Plovikoor van Beauvoorde.
- Zondag 10 november: roepingenzondag 16 uur : concelebratie met alle nog levende Leiseelse priesters; voorganger Mgr. E. Laridon; mis opgeluisterd door Chorus-zangkoor en orkest o.l.v. Johan Coulombier uit Ieper.
- Zondag 17 november 16 u.: gregoriaanse vespers door het gekende koor Cum Jubilo uit Watou.

WIJN- en DIA-AVOND

Wat hebben wijn en dia's met elkaar gemeen ? Wie dat niet weet, moet op zaterdag 9 november toch eens naar de feestzaal van het kollege te Poperinge. Enkele Poperingse verenigingen slaan daar immers de handen in elkaar om van die avond een kulturele en „gastronomische" happening te maken waar volleybalklub Roepovo beter van wordt.

Jan Yperman uit Ieper, verbonden aan het ontmoetingscentrum van Menen, toont de toeschouwers een reportage van anderhalf uur over de ongerepte schoonheid van Frans-Vlaanderen, de kuststreek van Duinkerke over Calais en Boulogne tot Le Touquet, de fascinerende landschappen van het Boonse, de sporen van de eerste wereldoorlog rond Arras...

Hij voert zijn publiek mee langs pittoreske stadjes of dorpen waar de tijd stil bleef staan. Hij brengt via beeldmateriaal een ode aan kunststeden zoals St.-Omer, Cambrai of Lille.

Die vijfhonderd dia's sporen aan om Noord-Frankrijk te ontdekken. Zij slopen ook de barrière tussen de Vlamingen en hun zuiderburen, zij maken een artistieke verkenning in een streek waar vier miljoen mensen wonen, een streek die politiek en ekonomisch enorm aan belang wint.

Tussendoor prezenteert Roepovo een aantal wijnen waarbij in het kader van Europalia Portugal de porto als sluitstuk niet ontbreekt. Geen wijnen met prijsetiketten om u tegen te zeggen maar kwaliteitswijnen die zeer betaalbaar blijven. Neem nu de Château Les Grandes Versaines of de Château Les Moiselles die ijverige Roepovo-leden graag aan de man of vrouw brengen. Een tweetal witte wijnen en een drietal rode wijnen passeren de revue, wat brood en kaasjes achteraf maken een goede degustatie mogelijk.

Inschrijven vóór 5 november is noodzakelijk en kan bij de kontaktpersonen van de verschillende deelnemende verenigingen : Stef Declerck (Roepovo, 057/33.50.08), Jan Jacobs (Davidsfonds, 057/33.74.65), Raf Vandermeulen (oud-VTB-VAB-leden, 057/33.50.78) of J. Talon (Popfina).

Zaterdag 9 november, Feestzaal Kollege Poperinge, 19.30 u., 120 fr.

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

Schilder- & decoratiebedrijf
B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
  rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40 09 40

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

GRATIS SPAARTOMBOLA
VAN HET BELGISCHE RODE KRUIS
ten voordele van zijn humanitaire acties

Sparen tussen 14 oktober en 31 december 1991 wordt extra lonend. Per aangroei van 5.000 F van het tegoed van uw spaarboekje, ES-Rekening, uw Woonspaar-rekening en/of uw Kangoeroe Rekening ontvangt u een gratis tombolabiljet.
Gaat uw voorkeur uit naar spaarvormen van een langere looptijd ? Geen probleem: per inlegging van 50.000F op een termijnboekje, een ES-Term Rekening, een ES-Short Rekening krijgt u een tombolabiljet. Elke aankoopschijf van 50.000 F in ASLK-Spaarbons geeft eveneens recht op een tombolabiljet.

Ook uw spaarinspanningen over 1990 tellen mee: per schijf van 5.000 F interest die u over 1990 verworven hebt op een gewoon spaarboekje, een ES-Rekening, een Kangoeroe-Rekening of een Woonspaar-Rekening krijgt u één tombola-biljet.
Daartoe hoeft u enkel uw spaarboekje of het rekeninguittreksel dat de interesten over 1990 vermeldt in uw agentschap binnen te brengen.

PRIJZEN OM TE DROMEN

eerste prijs :
reis naar Lanzarote + verblijf in Hotel "Melia Salinas" - 2 weken - 4 personen (HP) t.w.v. 350.000 F
tweede prijs :
reis naar Kreta + verblijf in Hotel "Minos Palace" - 2 weken - 4 personen (HP) t.w.v. 250.000 F
derde prijs :
reis naar Madeira + verblijf in Hotel "Madeira Palacio" - 2 weken - 4 personen (HP) t.w.v. 200.000 F
vierde prijs :
reis naar Tenerife + verblijf in Hotel "Conquistador" - 2 weken - 4 personen (HP) t.w.v. 180.000 F
vijfde t/m vierendertigste prijs :
verblijf in Vlaanderen, vrij te kiezen uit Vlaanderen Vakantieland, ed. 1991, budget 30.000 F
vijfendertigste t/m vierenzestigste prijs :
video-camera Philips
vijfenzestigste t/m honderdvierenzestigste prijs :
microgolfoven Philips-Whirlpool
honderdvijfenzestigste t/m tweehonderdvierenzestigste prijs :
vaas Val-St.-Lambert
tweehonderdvijfenzestigste t/m driehonderdvierenzestigste prijs :
valies Samsonite

ASLK

EDDY AMELOOT
Prof.O.Rubbrechtstraat 14
8972 ROESBRUGGE
057/30.08.66 – 30.12.42 (privé)

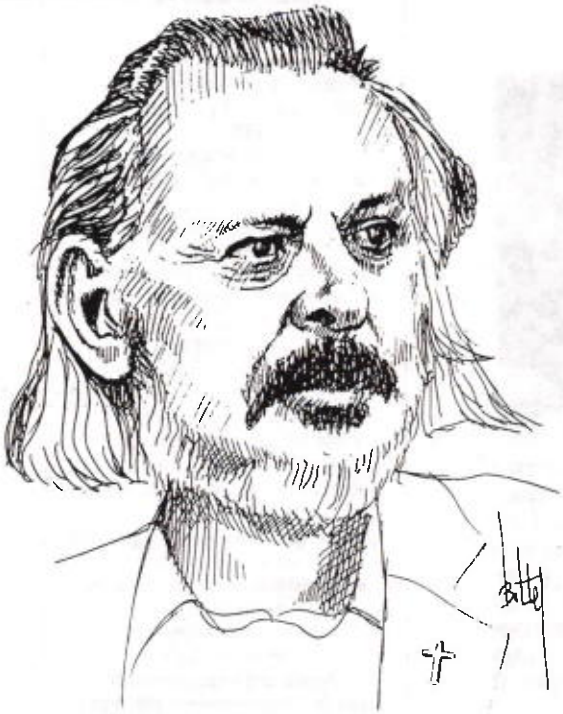
De goede Sint brengt ook bij ASLK iets voor zijn vriendjes.

Voor alle jonge spaarders bij de ASLK brengt hij het fraai geïllustreerd leesboekje "Speelgoed in je schoen".

Verder kan men ook nog steeds de gratis stripposter met ganzenspel bekomen.

Tot straks !

K-H **Kultuurgemeenschap Haringe** herdenkt

Pater Joris Declercq

Kunsttentoonstelling in het Dorpshuis van vrijdag 1 november tot en met zondag 3 november 1991

- geselekteerde werken van de schilderprijskamp Pater Joris Declercq
- retrospectieve tentoonstelling met het werk van Pater Joris Declercq

Herdenkingsavond Pater Declercq

op zaterdag 2 november

- om 19.00 u. in de Sint-Martinuskerk **herdenkingsmis** opgeluisterd door het parochiaal zangkoor
- om 20.00 u. in de loods van M. Muylle (Hoogstraat) **herdenkingsavond** met
  - Rik Sohier
  - Johan Vandenberghe, muziek
  - Greet Meirhaeghe met leerlingen van de Stedelijke Academie voor Muziek en Woord: Westhoekse Poëzie

Toegang : 100 fr.

KASBONS LANDBOUWKREDIET :

VEILIGER KAN NIET

De staat waarborgt de terugbetaling van het kapitaal en de betaling van de interesten van de kasbons uitgegeven door het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet.

Voor meer inlichtingen :

KANTOOR RECOUR BVBA
Prof.O.Rubbrechtstraat 68B
8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30.02.70 – Fax 057/30.12.90

Beenhouwerij - Charcuterie 1e rang
Traiteur - Kaas

CHRIS SOENEN - DEKERVEL

Haringestraat 2 - 8972 Roesbrugge-Haringe
tel. 057/30.05.21

≈ Specialiteiten... KOUD BUFFET
koude en warme vlees- en visschotels
fondue - gourmet - barbecue - wok
≈ Eigen fijne vleeswaren
≈ Eigen bereide salades
≈ Vleesspecialiteiten 1e keus rundsvlees: filet pure - extra rosbief
tournedos - châteaubriand
1e keus kalfs-, varkens-, paarde- en schapenvlees
≈ Ruime keus verschillende kaassoorten
≈ Kaasplanken en verrassingsbroden
≈ Kip aan 't spit op zaterdag en zondag en op aanvraag
≈ Iedere dag panklare steaks en etensklare gerechten

Al onze gerechten worden in het huis vervaardigd.
BESTEL TIJDIG ! Zo kunnen we U een optimale service en kwaliteit bieden.
Indien u wenst, worden de bestellingen thuisgebracht.
Sluitingsdag: de vrijdag

DE NOORDSTAR
de kunst van het verzekeren

De NOORDSTAR verzekeringen biedt u een volledig en snel dienstbetoon, dit met het volste respekt voor uw persoonlijke belangen !

Raadpleeg gerust andere tarieven, de prijzen spreken immers voor zichzelf.

- DIREKTE REGELING - GEEN DUBBELE SCHATTING -

Dus steeds de hoogste prijs, ook als u uw wagen NIET laat herstellen !

Bent u lid van : de Bond voor jonge en grote gezinnen, Davidsfonds, VTB-VAB... dan krijgt u 10% KORTING op uw premie brandverzekering!!

Dit is slechts één voorbeeld van de vele voordelen die u bij ons kunt krijgen. Stel ons gerust op de proef.

Voor een snelle en perfekte service, steeds voor u in de weer.

Kantoor
Geert Vandenbussche-Deschuytter
Haringestraat 37
8972 Roesbrugge-Haringe
Tel. 057/30.09.86

*De **NOORDSTAR** omdat verzekeren een kunst is.*

GARAGE SERVICE

NEVEJAN

OKKAZIEMARKT

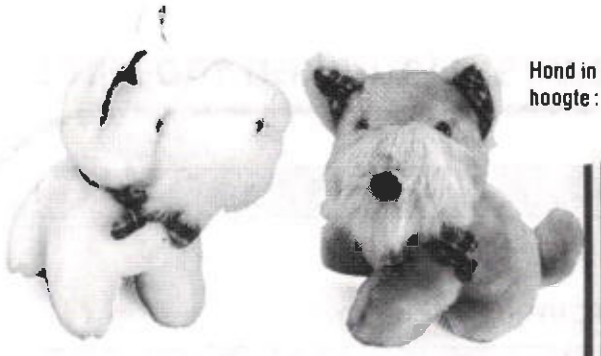
Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

100.000 - 200.000 fr.			
OPEL	ASCONA	diesel	84
OPEL	CORSA	benzine	85
200.000 - 300.000 fr.			
FORD	SIERRA	diesel	87
FORD	ESCORT	diesel	88
OPEL	KADETT 1.3	benzine	89
MERCEDES	190 E	benzine	
400.000 - 500.000 fr.			
AUDI	80	diesel	90
500.000 - 600.000 fr.			
MERCEDES	190 D	diesel	89
600.000 - 700.000 fr.			
MERCEDES	250 D	diesel	88
MERCEDES	250 TD	diesel	87

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

11 november nadert !
SINT-MAARTEN KOMT

Hond in pluche
hoogte : 17 cm **89 F**

Koffer "De boerderij"
met dieren,
tractor met aanhangwagen
en diverse accessoires **349 F**

Beauty case accessoires voor baby **399 F**

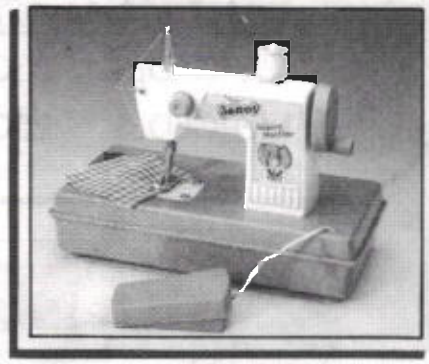
Dokterstas **399 F**

Koffertje met parels
150 stuks
235 F

Houten puzzel
bestaat in 4 modellen
125 F

Doos fluorescerende
modeleerklei
met accessoires **379 F**

Naaimachine met accessoires
werkt met batterijen (niet inbegrepen)
485 F

Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14–16 • 8972 Roesbrugge

4%
BASISPREMIE

AANGROEIPREMIE
+2%
GETROUWHEIDSPREMIE

Wettelijk maximum. Op jaarbasis

PLUS-SPAREN

ZAKENKANTOOR
PRINZIE bvba
Provenplein 39A • 8972 PROVEN
tel. 057/30 09 01 - 30 09 02
na diensturen : 30 02 58

KREDIET & NIJVERHEID

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming
FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

Massieve stijldeuren

Hobbyzaak BUSSCHAERT
Blasiusstraat 16 - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40 00 97

Verkoop van rashonden :
Mini Yorkshire Terriër
Maltezer
West Highland White Terriër
enz...
Engelse en Franse bulldog
+ andere grotere rashonden

Verkoop van hondenkorrels :

Eukanuba	Royal Canin
Doko	Willaert
Bento	Debaillie

Dekreuen ter beschikking van verschillende rashonden.
Grote keuze in hondenartikelen zoals : hondenmanden, lissen, shampoo's, enz...

KWALITEIT
& VERTROUWEN

- Algemene timmer- en schrijnwerken
- Keuken- en binnenhuisinrichtingen
- Rolluiken & houten trappen
- Eigen plaatsing van P.V.C-ramen, -deuren en -veranda's
- Specialiteit : eigen fabrikatie van ramen, deuren en veranda's in tropisch hardhout
- Nieuwbouw - Verbouwing Herstelling

ROLAND VERYSER
Waaienburgseweg 11a - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 79

BESCHOUWING VAN DE MAAND

„Belangrijk"
is een woord
dat men de laatste tijd
bestendig zegt en hoort.

De kleinste dingen
die komen
en die gaan
hebben nu vaak
een „belangrijk" bestaan.

„Belangrijk"
wordt zoveel gebruikt
dat het woord
naar inflatie ruikt !

R.A.B.

BEST CARS

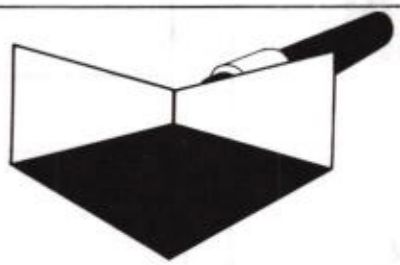
KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 79
8972 HARINGE
tel. 057/30 02 07

c.v. RIMAL

· ALGEMENE VOEGWERKEN
· ELASTISCHE VOEGEN
· RENOVATIE VAN GEVELS
· HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

ROESBRUGGE - HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :
- Jasmien Six, dochter van Geert en Karin Verfaillie.

Overlijden :
- Daniël Deschuytter, 79 j., echtgenoot van Agnes Truwant.

Huwelijk :
- Hugo Van Wymeersch met Vera Gunst, beiden van Roesbrugge.

KERSTVERLICHTING

Na de oproep vorig jaar van het feestkomitee om deel te nemen aan de hutsepotsouper om de kerstverlichting te helpen bekostigen hadden we een honderdtal deelnemers.

In een gezellige sfeer werd er overvloedig gesmoeffeld en nadien menig pintje gedronken. Dit jaar rekenen we op een dubbel aantal deelnemers.

Ieder rechtgeaarde Roesbruggenaar zou er moeten bij zijn, zodat het feestkomitee verder kan instaan om de kosten van lampen en elektriciteitsverbruik op zich te nemen en alle werk gratis uit te voeren.

Dan zal Roesbrugge in de kersttijd weer baden in een zee van licht...

Daarom komen we allen op zaterdag 16 november vanaf 19 u. bij Patrick Gunst aanschuiven voor een heerlijke, dampende hutsepot.

De deelnameprijs bedraagt slechts 300 fr. (200 fr. voor kinderen).

Kaarten zijn te bekomen bij ale leden van het feestkomitee.

De Sint komt

Op zondag 10 november komen de Sint en Zwarte Piet - gezeten in hun koets - weer op rondrit door Haringe en Roesbrugge.

Alle deelnemende kinderen krijgen uit de handen van Sint-Maarten een zakje snoep.

Om de stoet zijn folkloristisch tintje te behouden, vragen de Sint en Zwarte Piet dat iedereen een versierde of verlichte biet zou meedragen. Wie een biet bij heeft kan een supplementaire prijs winnen.

Zorg ook maar dat je een frisse keel hebt, zodat je met heldere stem kunt meezingen. We vergaderen aan de kerk van Haringe om 18 u. en op de Molenwal om 18.45 u.

BALLONWEDSTRIJD

Dit jaar wisten de ballons echt niet waarheen : noord, oost, zuid of west !

Zo zijn er een paar terechtgekomen in de omgeving van Cassel. Het grootste deel koos de overtocht naar Engeland, doch zijn jammerlijk genoeg in zee terecht gekomen en verdronken. Slechts enkelen hebben het overleefd.

We verwachten de kinderen waarvan hun kaartje teruggestuurd werd op zondag 10 november onmiddellijk na de hoogmis (11.30 u.) op het gemeentehuis te Roesbrugge: Elslander Carlitos, Houwen Arne, Meerschaert Tommy, Michiels Ilse, Sentrie Tiffanie, Vanbeveren Lisa en Vercoutter Adeline.

TEXTIEL ANNIE
Krombekestraat 72A - STAVELE

VRIJETIJDSKLEDIJ
voor groot en klein

Hemden Salty Dog
Jeansbroeken Fenix

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND NOVEMBER

Kaartingen

• Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 11 november
maandelijkse kaarting voor de leden

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 13 november
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Roesbrugge, in „De Sportwereld"
maandag 18 november
maandelijkse kaarting voor de leden

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 23 en zondag 24 november
maandelijkse kaarting voor de leden

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 november
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Beverenkalsijde, café „'t Paradijs"
vrijdag 29 nov., zaterdag 30 nov.
zondag 1 december
Grote koteletkaarting
t.v.v. W.T.C. Karel de Blauwer

Vogelpik

• Roesbrugge, café „Handelshuis"
vrijdag 1 en zaterdag 2 november
smijting voor de leden

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 9 en zondag 10 november
smijting voor de leden

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 10 november
smijting voor de leden

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
vrijdag 22, zaterdag 23
en zondag 24 november
smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

Woensdag 6 november om 13.30 u. in de School te Roesbrugge : „Euro forie 1992 : Een schatting van de gevolgen" door Cecile Boeraeve.

K.A.V. - J.K.A.V.

• Vrijdag 15 november 1991 viert onze afdeling haar jaarlijks herfstfeest. Om 19 u. Mis in de kerk van Haringe. Om 20 u. in het „Kristen Volkshuis" te Roesbrugge : aperitief - warme maaltijd - koffie en gebak; daarna gezellige avond, waarover meer in de boekjes van november. Prijs : 470 fr., zo spoedig mogelijk in te schrijven bij de kernleden.

• Woensdag 4 december 1991 om 19.30 u. bij mevr. Cécile Ryon te Haringe, café „St.-Jozef" : kookdemonstratie „Op het aperitief". Benevens de teorie over uitnodigen en ontvangen van gasten worden ook dranken en hapjes klaargemaakt.

Tentoonstelling

• Vanaf 1 november stelt Hilda Corneillie uit Roesbrugge haar schilderijen tentoon in de HSA-spaarbank te Poperinge, Guido Gezellestr. 12. Deze tentoonstelling is vrij toegankelijk van maandag t.e.m. vrijdag van 10 tot 17 u. en op zat. van 9.30 tot 12 u.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

't Is weer zover, we staan opnieuw voor verkiezingen, twee maanden vroeger dan voorzien, want de regering is in haar laatste levensdagen nog gevallen tengevolge van een soort staatsgreep, uitgevoerd door Waalse politieke leiders. Het is nu toch duidelijk dat de Walen alleen nog met de Vlamingen willen samenwerken, alleen nog de Belgische Staat willen laten voortbestaan, als ze ervan kunnen profiteren. Maar het begint tijd te worden dat de Vlamingen zich daartegen verzetten, met de vuist op tafel slaan, in plaats van zogenaamd het „meeste verstand te gebruiken" en hun centen af te geven.

Dat we met landgenoten solidair moeten zijn is evident, maar geen solidariteit altijd in dezelfde richting a.u.b. ! Dat er bv. elk jaar 100 miljard uit de Sociale Zekerheid van Vlaanderen naar Wallonië overgesast wordt is niet meer te pruimen. Er gaat meer geld naar de Waalse werklozen omdat men daar minder moeite doet voor de tewerkstelling en minder toezicht houdt op zwart-werk; er gaat meer geld naar de gezondheidszorg, omdat er in Wallonië meer personen gratis behandeld worden en de Vlamingen voor de kosten instaan; de Waalse socialist Philippe Busquin had meer geld ter beschikking voor de Waalse ziekenhuizen en bejaardentehuizen, dan voor de Vlaamse, en dat ging zo ver dat de rektor van de Leuvense universiteit, die toestand heeft aangeklaagd, op 7 oktober jl., in zijn openingsrede van het akademiejaar.

Er zijn veel meer Vlamingen soldaat dan er Franstaligen legerdienst vervullen. Voor de lichting 1992 werden er 27.000 Vlamingen opgeroepen en hiervan zijn er 2.743 (10,16%) afgekeurd; van de 17.000 opgeroepen Franstaligen zijn er 3.473 (20,43%) afgekeurd !

Het gaat, niettegenstaande de teloorgang van de Waalse zware industrie, goed in Wallonië : hoger pensioenen, meer en beter betaalde baantjes, minder Sociale Zekerheid te betalen en meer ervan genieten, goedkopere gezondheidszorgen, minder legerdienst, minder belastingkontroles en minder verkeersboetes ! Dààr ten minste zijn er leiders die voor hun volk zorgen, „met België als het kan, zonder België als het moet" ! Waar zitten de Vlaamse politici die hetzelfde doen ?

*„Vroeger", zegt Gusta, „*riepen de Vlaamse leiders : *„Vlamingen zorg voor jullie taal, want de taal is gans het volk ?",* en ze kregen maar weinig respons; nu moeten we zeggen : *„Vlamingen zorg voor jullie portemonnee !"* en ik denk dat dit meer effekt zal hebben. Of blijven ze voortdommelen ?

We zien wel,

Pol

LEERMEISJE
gevraagd
voor WINKEL

Brood- en Banketbakkerij
Patrick VIENNE-GORTS
Veurnseweg 108
8900 BRIELEN
057/20.37.53

NIEUW !
Professionele kamouflage
van wijnvlekken, ...
SCHOONHEIDSINSTITUUT
VALERIE
Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners
Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51
Nieuwe herfst- en winter-make-up-kleurtjes zijn binnen.

PEDICURE
Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01
Ook verzorging aan huis.
Woensdagnamiddag gesloten
Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden.

MAATWERK in meubels en keukens

Jarenlange ervaring en vakbekwaam personeel zorgen ervoor dat elke opdracht precies wordt uitgevoerd volgens uw wens.

Kom rustig rondkijken in onze toonzaal. Keuze uit standaardkeukens BOSCH of eigen precisiemaatwerk in keukens, interieurs en winkels.

alleenverdeler BOSCH

meubels declerck

weegschede 36 058/29.90.98

GYVERINKHOVE

HERFSTAKTIE

SIERA LADEN PHILIPS

PHILIPS MATCHLINE 100 HERTZ – TV
het stabielste / scherpste beeld

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 – 8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30.05.94

EIGEN VAKKUNDIGE SERVICE

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

In 't gesticht te Reninge hadden ze nog twee oude kombatanten van den oorloge veertiene-achttiene. Juultje Schepper en Djoos Verdonck, olle twee in de negentig.

„Maar we zyn nog osan goed by den uuzen, wei!" zei Djoos ... „en nog redelyk goed te poote!"

Inderdaad, met hulderen stok mei, saffelden ze dikkers è keer tot buiten 't gesticht en staaken oltemets è keer de straate over, naar ' 't Zwaantje' by Fiel en Lientje, waar dat ze goed thuis waren. Fiel en Lientje waren wel twintig jaar jonger, maar ze mieken 'cas' van die twee oude karwaaten, die zoo goed konden vertellen van overtyd ...

't Wos den elfsten november, en gelik olle jaare, zaaten Djoos en Juultje, 's achternoens toe Lientjes, om de wapenstilstand te vieren, by è potje kaffie met è druppel en è suikerkoeke. Juultje klapte ol van kaarten ...

„Ols 't nog gaat, is 't wel voor è partietje of twee!" zei Lientje ... „maar vandaage is 't den dag om te vertellen van 'n oorloge!"

Dat kaarten vlotte beter ofdat ze peinsden en 't wos tegen de vieren ols ze stopten ...

„En nu rond de stoove gaan zitten en vertellen van ten tyde da'je in de tranchées zat!" zei Lientje ... „Djoos eerst".

„Ik zyn invalied, met è geheele verwrongen schouder van osan granaaten te moeten smyten naar de tranchées van den Duits" zei Djoos ... „Dat wos ten tyde da'k in de 'Boyau de la mort' zat de Diksmuide ... 'k smeet er dikkers wel driehonderd op è dag!" ...

Djoos zag dat die driehonderd niet veele geen effekt miek en è ging verder ... „Jamaar, 'k moeste dezelfde osan twee keeren smyten wei!" riep Djoos „want den Duits smeet ze direkt weere vóór dat ze ontplofte ... en ik moest ze toen zeere trachten te vangen en weere smyten, versta je ..."

Juultje zat te monkelen ... „Waar da'k ik zat, wos 't stille!" begoste'n ... „wieder zaaten zó dichte van de tranchées van den Duits, da'je ze hoorde grollen 's nachts, ols ze sliepen, ols je op wacht stoeg ... en iedere keer dat ze 's noens andjoensoepe è kreegen hadden, en de wind van ol daar kwam, ging je doodvollen van de stank ...'t scheelde è keer zoo erg, dat de clairon alarme blies, omdat'n peinsde dat ze gaaze smeeten!.." Lientje stoeg op ...

„Ja, w'hèn nu è noeg hoort voor vandaage, wei!" lachte ze „ols je zulke begint vertellen is 't tyd da'je naar julder 'couvent' gaat!..."

Ol onderkootig lachen, zeiden ze 'goenavond' en saffelden de straat over ... Lientje en Fiel stoegen te kyken ...

„En zeggen ..." zei Fiel ... „dat we daar haast de twee laatste zien wegsaffelen, van de duizenden en duizenden, die hier, vijf en zeventig jaar è leen over dezelfde baane, naar de tranchées marcheerden!.."

„We hèn die twee toch weere è moment gelukkig kunnen maaken!" glimlachte Lientje, binst dat ze nog è keer keek ols ze ol binnen waaren ...

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
21e Jaargang Nr. 12 december 1991
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 200 fr.

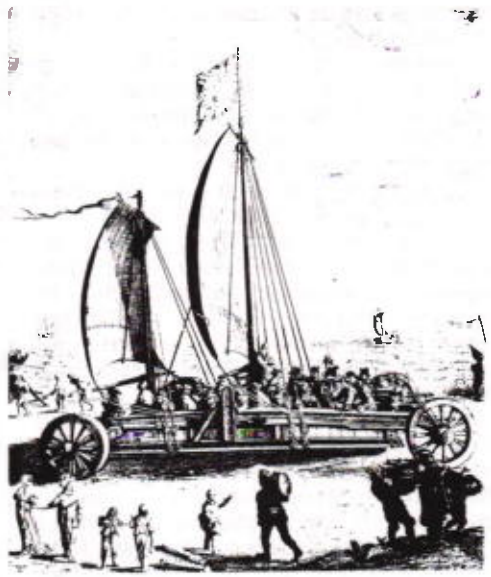
Een nieuw boek van Roger-A. Blondeau

Het gebruik van onze taal in de exacte wetenschap

Wat tot op heden in de literatuurindex van ons taalgebied onvindbaar is, betreft het luik historiografie van de wetenschap in de volkstaal.

Vanaf nu is dit verholpen en is aan deze wetenschappelijk letargie een einde gekomen. Onze hoofdredakteur, Roger-A. Blondeau, die voor zijn hooggeprezen wetenschappelijke arbeid onder het akademiejaar 1991-1992 één der hoogste universitaire onderscheidingen ontvangt (1), zal in de geschiedenis en de filosofie van „het weten" bij ons volk een boegbeeld blijven. Nooit eerder, zonder enig precedent zeg maar, werd zo'n encyklopedische weergave van zij, die de volkstaal in de wetenschap gebruikten, vanaf de middeleeuwen tot het interbellum, met zoveel ernst en motivatie op papier gezet. Dit monnikenwerk van bij de vierhonderd bladzijden dat straks komt te verschijnen, zou in geen enkele biblioteek mogen ontbreken, al was het maar om binnen handbereik te worden geraadpleegd als het even boven het petje gaat :

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN, een standaardwerk van grote wetenschappelijke waarde.

Illustratie uit het boek „Wetenschap in de Taal der Vlamingen"

Onse Duytsche Tale

De geschiedenis van het Vlaamse volk was vaak een moeilijke en ongelijke strijd om enige erkenning en waardering. Vele boeken werden geschreven over dit al te vaak vernederd en gekrenkt klootjesvolk en over hoe het uiteindelijk toch zijn plaats veroverde in de gemeenschap der naties. Boeken over het voortdurend vechten voor behoud van eigenheid, taal en werkgelegenheid enerzijds, als over emancipatie, amnestie en federalisering anderzijds, waren bewustmakers en riemen onder het hart van de steeds grotere schare mondiger Vlamingen.

„Praktisch alle aspekten van die strijd, de politieke en de militaire feiten, de literatuur, de architektuur en de kunst in al haar verscheidenheid, kwamen veelvuldig aan bod. Toch ontbreekt hieraan tot op heden, wat in Vlaanderen door de eeuwen heen werd gepresteerd inzake wetenschap in de volkstaal" (2).

Reeds heel vroeg was er bij ons een eigen volkstaal tot stand gekomen. Zij bestond hoofdzakelijk uit Frankische, Friese en Saksische elementen. Het was het zgn. Oudnederduits, waarvan hofschrijvers van Karel de Grote zich reeds bedienden om in het begin van de 9e eeuw allerhande volksverhalen op te tekenen. Twee eeuwen later schreef de oudste met name bekende Nederlandstalige dichter, Hendrik van Veldeke, in het Middelhoogduits en oefende een diepgaande invloed uit op de ontwikkeling van de Middelhoogduitse poëzie (3).

Ook de Brugse geleerde, Simon Stevin, schreef in 1585 dat „Onze Duytsche Tale, de aldercierlickste, alderrijckste ende aldervolmaeckste Spraecke der Spraecken" is.

Toen op 23 februari 1851 het *Willemsfonds* te Gent gesticht werd, stipuleerden de statuten dat men „de nederduitsche tael- en letterkunde en al wat haar aengaet krachtdadig zou ondersteunen". Men vloog eind 1944 voor minder krasse uitspraken achter de tralies.

Reeds van in de middeleeuwen werd er bij ons over het vroede, het sotte en het amoureuze in 't Hoog- of 't Nederduyts geschreven. Anders lag het bij de publikatie van wetenschappelijk werk uit die periode die door geleerden van toen op schrift werd gesteld. Het waren voornamelijk priesters die hun kennis in de taal van de Kerk, het Latijn, meedeelden alleen aan diegene die deze taal machtig waren. Uitzonderingen waren zeldzaam. Zo werd omstreeks 1120 door de Vlaming Lambert van Sint-Omaars, kanunnik van het Onze-Lieve-Vrouw-kapittel aldaar een soort geïllustreerde encyklopedie in het Latijn samengesteld, die handelde over teologie, moraal, filozofie, astronomie, biologie, mineralogie, aardrijkskunde, geschiedenis e.d.m. (4). Een van de daarin opgenomen illustraties betreft een windroos die de hoofd- en tussenwindstreken in de volkstaal vermeldt : Ost, Sud, West, Nord met tussenin Sudost, Sudwest, Nordwest en Nordost. Acht woorden Nederduits slechts, sierlijk in gotische letters op het perkament getekend. Dit weze tot nu toe de oudst bekende wetenschappelijke indikatie in onze taal.

Vijftig jaar later, rond 1270 voltooide Jacob van Maerlant uit Damme een soort berijmde encyklopedie in *onse Duytsche tale*, bestaande uit bijna 17.000 versregels, *Der Naturen Bloeme*, die handelt over de mens, de dieren, de vogels, de planten en de mineralen.

Nooit eerder werd over de *Wetenschap in de taal der Vlamingen* op een zo volledige en encyklopedische manier geïnventariseerd, en toegelicht als Roger-A. Blondeau dit heeft gedaan. Vanaf Lambertus van Sint-Omaars (1120) tot Corneel Heymans (1939) boeit hij de lezer met een trits geleerden die na 't Duyts en 't Vlaemsch het Nederlands gebruikten om hun wetenschappelijk werk te verduidelijken en ter kennis te brengen.

R. Blondeau die ervaren is in deze discipline weet ieder van de meer dan honderd

onderwerpen anekdotisch zo te stofferen dat dit non-fictionboek op tal van bladzijden als een science-fictionverhaal de lezer verbaast en alle aandacht gaande houdt. Neem nu bijvoorbeeld de Bruggeling Simon Stevin...

Vierhonderd jaar geleden, zeilen op het strand !

In verschillende emigratiegolven verlieten tal van bekwame en invloedrijke Vlamingen, zowel onze knapste ambachtslui als onze intelligentsia tijdens de meedogenloze repressietijd van de reformatie het dierbaar maar verscheurd Vlaanderen. Velen trokken naar Zuid-Engeland, anderen naar Duitsland maar de meesten belandden in het Noorden, waar ze Hollands Gouden Eeuw voorbereidden. Eén onder hen was de in 1548 te Brugge geboren Simon Stevin.

In enkele bladzijden beschrijft R. Blondeau deze naar Leiden uitgeweken Vlaming die zich aldaar op 35-jarige leeftijd als student liet inschrijven van de pas opgerichte universiteit.

Zowel de vele aspekten van het wetenschappelijk werk, publikaties en de nooit aflatende zorg en inspanning om de *weerdicheyt der Duytsche Tael* te promoten, situeren de Vlaamse geleerde als een moderne Archimedes die Aristoteles terecht wijst en oeroude wetten over mechanika, dynamika, statika, hydrostatika e.a. herschrijft.

De auteur van *Wetenschap in de taal der Vlamingen* weet op een verrassende en boeiende manier het wetenschappelijke werk van zowel Simon Stevin als dit van de andere wetenschappers die in het boek behandeld worden, zó leesbaar te brengen omdat hij via talrijke zgn. petites histoires, de geleerden die de taal der Vlamingen gebruikten een grote menselijke dimensie geeft.

Zo weten wij dat Simon Stevin, die zijn carrière als boekhouder begon, ook bedrijvig was op het gebied van de vestingbouw, stedenbouwkunde en urbanisatie. Zijn publikaties, ontdekkingen en uitvindingen worden vermeld en de lezer pikt inmiddels wat randinformatie mee. Zo verneemt hij o.a. dat Stevin op bijna zestigjarige leeftijd huwde met de veel jongere Catharina Craiy die na zijn dood in 1620 overbleef met vier jonge kinderen.

Het is de grote verdienste van Roger Blondeau de exacte wetenschap, die voor de meesten onder ons een saaie materie is, zodanig in te kleden en te kleuren met faits divers dat de leesbaarheid er danig bij wint.

Zo wordt het avontuurlijk verhaal over de wonderbaarlijke en populaire zeilwagen van Simon Stevin bijna een script voor een stuntfilm.

Vierhonderd jaar geleden, waarschijnlijk einde 1600 of begin 1601 sjeesden achtentwintig stijve en adellijke members van de hofhouding van prins Maurits tegen veertig kilometer per uur van Scheveningen naar Petten. De wind zat goed en het Noordzeestrand leende zich uitstekend voor dit experiment, waardoor lange tijd Simon Stevin bijna uitsluitend bekend bleef als de schepper van dit bizarre tuig, de op de wind gedragen snelheidsduivel.

Deze demonstratie maakte een dusdanige ophef tot ver over de landsgrenzen dat de Franse geleerde Nicolas Claude Fabri de Peiresc in 1606 speciaal naar Scheveningen trok om die zeilwagen te zien en de Brugse Hollander te feliciteren.

Op zo'n manier, met de knepen van een goed verteller eigenlijk, weet Roger Blondeau het nuttige met het aangename te paren en van een wetenschappelijk werk een boeiend verhaal en een bestseller te maken.

Maar er is meer.

Het nieuwe boek, *Wetenschap in de taal der Vlamingen*, van Roger-A. Blondeau gaat niet alleen over de wetenschapsliteratuur in de „taal der Vlamingen", maar er is meer.

Dit standaardwerk behandelt in duidelijke en overzichtelijke benaderingen de lange en lastige strijd om onze taal te laten doordringen als voertaal in de tempels van de wetenschap : de universiteiten en de akademiën. Clio, de muze van de *geschiedenis*, had tot in de 19e eeuw alleen maar oog voor dynastieke en militaire troebelen, waarmee leerlingen in korte broek eeuwenlang geteisterd werden.

Wie van ons herinnert zich *De bello Gallico* en *De bello civili* van Caesar niet, die als oudstrijder avant la lettre zowat over gans Europa, N.-Afrika en Egypte graven van Onbekende Soldaten achterliet. Sinds onze eerste leerjaren op de lagere school kennen wij Godfried van Bouillon, de Kruistochten en Clothilde, de vrouw van de champagneboer uit Reims. Maar wie heeft ons ooit over Jan Yperman, Rembert Dodoens, Jan Palfyn, Lodewijk de Raet, Mac Leod e.a. iets verteld ? Het zou tot in de 19e eeuw duren tot er ook wat aan politieke-, ekonomische-, sociale- en kultuurgeschiedenis werd gedaan.

„Tot de kultuurgeschiedenis behoort de geschiedenis van de letterkunde, maar deze behandelt alleen maar - en overvloedig - de bellettrie. Voor de didaktiek was er maar weinig en voor de vakliteratuur helemaal geen belangstelling. Overstappen van schone letteren en kunst naar wetenschap beschouwt men ten onrechte als de overgang van ontspanning naar inspanning, van de warme menselijke emoties naar de kille, moeizame redenering. Onder meer daarom kwam de geschiedenis van de wetenschap zo moeilijk op gang" (5).

Geschiedenis van de wetenschap is voor de gevierde auteur Roger Blondeau een obsederende en boeiende bezigheid waar hij zowat zijn leven lang mee bezig is. Door ontelbare uren studie, lektuur, zoeken en zanten poogt hij na te gaan hoe in de loop der eeuwen de mens in zijn drang tot weten en verklaren vanuit de duisternis der machteloze onwetendheid zoveel merkwaardige resultaten bijeengepuzzeld heeft en hoe hierdoor de moderne wetenschappelijke inzichten - die aan de grondslag liggen van menselijk welzijn en welvaart - ontstaan en tot wasdom zijn gekomen.

Er dient trouwens op gewezen dat de auteurs van wetenschappelijke teksten, door de eeuwen heen in belangrijke mate er hebben toe bijgedragen om de volkstaal, die eeuwenlang onder druk stond van het Latijn en het Frans, uit te bouwen tot een kultuurtaal. Zij hebben toevallig of niet, een eigen vakterminologie gekreëerd, die uniek en zuiver Nederlandstalig is. Zo bijvoorbeeld *aardrijkskunde, meetkunde, natuurkunde, rekenkunde, scheikunde, sterrenkunde, weerkunde, wiskunde*, e.a.

Al deze woorden zijn eigen aan onze taal.

In het Frans, Engels, Duits en zelfs in het Russisch worden deze wetenschappelijke disciplines nog steeds geïdentificeerd met benamingen die aan de Oud-Grieken werden ontleend. Alhoewel de Vlaamse geleerden met hun geschriften enkel overdracht van kennis beoogden, slaagden zij er in (wat hierboven tot voorbeeld dient) met hun *kunde-woorden* een plaatsje te bemachtigen in het Groene Boekje, de Woordenlijst der Nederlandse taal !

Voor mijn vrouw

Op 28 oktober 1991 schreef Roger Blondeau het nawoord van zijn boek, *Wetenschap in de taal der Vlamingen* (6). Hij eindigt als volgt : „Ik ben schatplichtig aan een hele reeks pioniers van de geschiedenis der wetenschappen in Vlaanderen,

(vervolg blz. 186)

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
  rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40 09 40

GERARD MERCATOR van RUPELMONDE (4) (1512-1594)

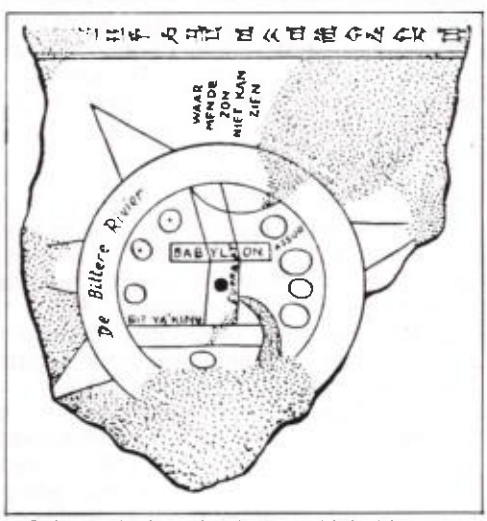
de grootmeester van de Vlaamse kartografie

De evolutie van de kartografie

Toen Mercator begon met kaarten te tekenen had de kartografie reeds een aardig stuk weg afgelegd.

In het British Museum te Londen is er een kleitablet te zien, met een rudimentaire ronde wereldkaart, die zou vervaardigd zijn in de 6e of 7e eeuw vóór onze jaartelling. Het is een erg schematische voorstelling met de aanduiding van Babylonië en Assyrië. Omschrijving en afstanden zijn er niet uit af te leiden, alleen richtingen zijn aangebracht. Boven de kaart zijn er inskripties in spijkerschrift, die een verslag geven van ontdekkingstochten.

Schematische tekening van kleitablet met ronde rudimentaire wereldkaart, uit 6e of 7e eeuw vóór onze jaartelling (British Museum Londen).

Volgens het procédé dat we uit het tweestromenland kennen, werd alles in klei gegrift en gebakken.

Ook in de 6e eeuw vóór Kr. zou de Griekse filosoof Anaximander van Milete, een kaart van de toen bekende wereld vervaardigd hebben. Hij was ervan overtuigd dat de Aarde een platte cilindervorm had, maar zijn tijdgenoot Pythagoras wist reeds dat de Aarde de bolvorm bezat en wentelde om haar as.

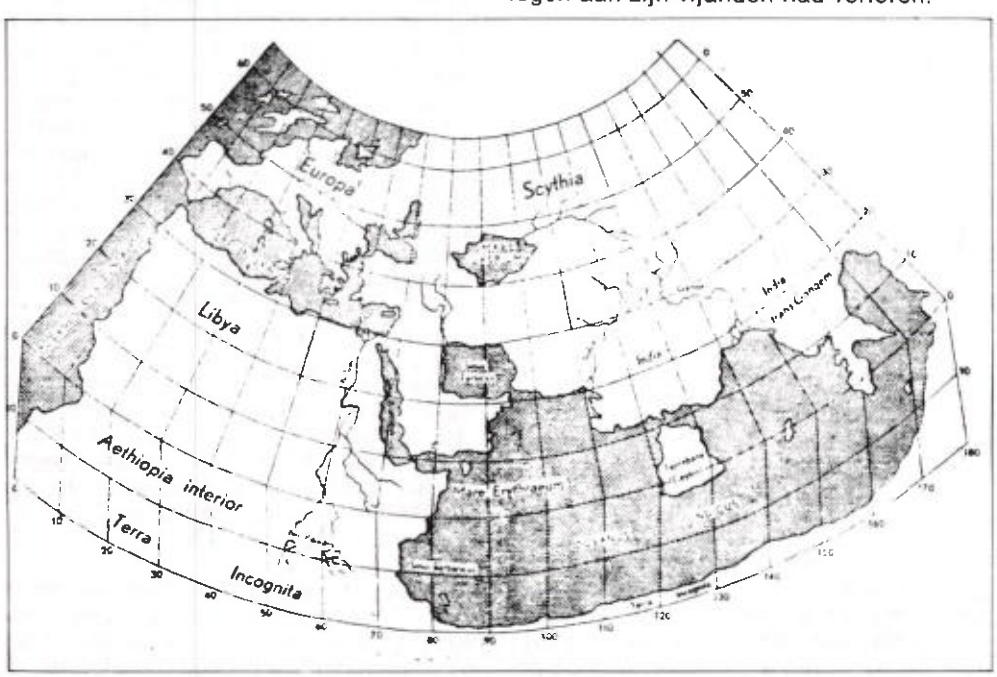
Intussen was in reizen en veldtochten heel wat aardrijkskundig materiaal verzameld door de Feniciërs, die reeds zeer vroeg de hele Middellandse Zee bevoeren en overal faktorijen aanlegden, waaruit zich achteraf het zelfstandige Carthago ontwikkelde. Maar zij waagden zich ook buiten Gibraltar, haalden tin uit Groot-Brittannië en barnsteen ergens tegen Denemarken. Volgens Herodotus zijn zij zelfs om Afrika heen gevaren. In elk geval zou de Carthaagse zeevaarder Hanno, omstreeks 500 v. Kr. de omgeving van het zuidpunt van dit werelddeel hebben bereikt.

Toen zijn de Grieken gekomen, die misschien minder stoutmoedige reizen hebben ondernomen, maar die de aardrijkskunde en de kartografie een basis hebben gegeven. Herodotus van Halicarnassus, Pytheas van Massilia, Erastothenes, e.a. hebben heel wat nieuwe geografische gegevens aangebracht.

Reeds Eratothenes (2e eeuw v. Kr.) bracht ons een wereldkaart waarin de vorm van Zuid- en West-Europa herkenbaar is en een eeuw vóór onze jaartelling werd door Marinos van Tyros nog een nauwkeuriger wereldkaart vervaardigd, die Claudius Ptolemaeus, weer drie eeuwen later, op zijn beurt wenste te verbeteren.

We hebben reeds Ptolemaeus besproken als de astronoom, die de heelalkonstruktie van Aristoteles met de ruimtebeperkende doorzichtige concentrische bollen had vervangen door vrije cirkelbewegingen in een open ruimte. Hij had dit stelsel wiskundig gefundeerd in een groot werk, *Megalè Syntaxis*, dat bij ons door de Arabieren in de middeleeuwen bekend geworden is, onder de naam *Almagest* en tot in de 17e eeuw heeft stand gehouden. Maar hij stelde eveneens het bijzonderste aardrijkskundige handboek samen van de oudheid. En dat boek, zijn *Geographia* bleef ook eeuwenlang een gezaghebbend werk. Het bevatte acht hoofdstukken met atlas en kaarten. Zijn wereldkaart vertoonde het noordelijke gedeelte van Afrika, de Middellandse Zee, de Zwarte en de Kaspische Zee, Voor- en Achter-Indië, meerdere grote rivieren, het Himalayagebergte, het Siberische vasteland, het zuidelijke deel van Europa, inbegrepen Brittannië en Ierland, en de rand van de Atlantische Oceaan, al stak er veel van dit alles in vage contouren.

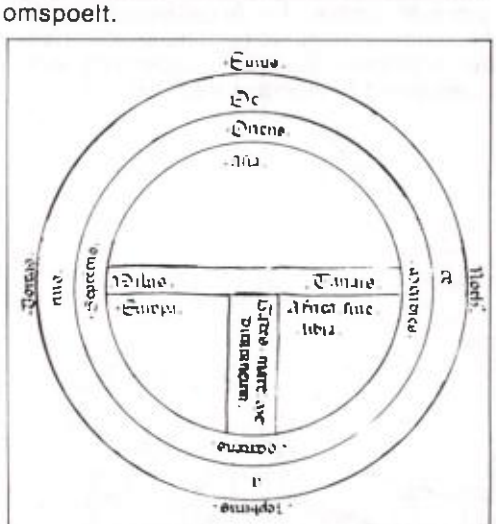
Ptolemaeus voorzag zijn kaarten van een net van meridianen en breedtecirkels, tevens deed hij een poging om met een soort kegelprojektie de brede uitstrijk van een bolvorm op een plat vlak te vermijden. Toch waren de lengten uitgerekt en hij tekende de oostkust van Azië veel te dicht bij Europa. Columbus die vele eeuwen later kon beschikken over de Latijnse vertaling van de *Geographia*, werd door die korte afstand tussen West-Europa en Oost-Azië, aangemoedigd om langs het westen Azië te bereiken. Zonder die fout van Ptolemaeus had Columbus zijn tocht wellicht nooit aangedurfd. Ter verontschuldiging van Ptolemaeus kan men misschien aanvoeren dat ook veel later, toen men over heel wat meer en betere aardrijkskundige gegevens beschikte, men de uitgestrektheid van werelddelen en landen steevast heeft overschat. Toen in de 17e eeuw Giovanni Cassini en Jean Picard een graadmeting uitvoerden tussen Parijs en Amiens, en tot meer reële afmetingen van het Aardoppervlak kwamen, zou Lodewijk XIV de opmerking gemaakt hebben dat de geleerden van de Académie Française hem meer land hadden ontnomen dan wat hij tijdens zijn oorlogen aan zijn vijanden had verloren.

Wereldkaart uit de Geographia *van Ptolemaeus*

De Griekse wetenschap werd naderhand bij de Romeinen alleen maar in stand gehouden voor zover ze nuttig kon gebruikt worden. De Romeinse aardrijkskunde verviel weldra tot routebeschrijvingen en kaarten van wegen, die vanuit de verste uithoeken van het Rijk, naar Rome voerden. „Alle wegen leiden naar Rome" komt toch ergens vandaan !

In de vroege-middeleeuwen, na de val van het Romeinse Rijk, moest West-Europa - waar men op de Renaissance moest wachten om te weet te komen wat in de oudheid rond de Middellandse Zee was tot stand gebracht - zelfstandig aan de slag. Met de kerstening van onze landen kwam de nadruk op de geestelijke-religieuze beleving en de landkaarten werden half aardrijkskundige, half teologische konstrukties, die gebaseerd waren op gegevens uit de bijbel. Het oosten, waar het Heilig Land lag, bevond zich meestal bovenaan. De kaarten waren rond, met Jerusalem in het midden en het Paradijs aan de bovenste rand. Aangezien uit de bijbel bleek dat de wereld door Noachs drie zonen, Sem, Cham en Jafeth en hun nakomelingen was bewoond, werd de ronde wereldkaart in drieën verdeeld, volgens de T-vorm. Men spreekt dan ook van T-O kaarten. De T stelde de drie belangrijkste wereldwateren voor, waardoor de drie kontinenten : Europa, Azië en Afrika waren gescheiden. De linkerarm van de T was de Nijl, de rechterarm de Dom en de rechtopstaande balk de Middellandse Zee. Europa was van Azië gescheiden door beide uitgestrekte rivieren en van Afrika door de Middellandse Zee. Buiten de cirkel had men de aanduiding van de windstreken en meestal nog een cirkel voor de oceaan die de kontinenten omspoelt.

Een van de vele eenvoudige T-O kaarten uit de late middeleeuwen

Deze T-O kaarten hadden voor reizigers geen of maar weinig nut, en zeevaarders gaven elkaar geschreven aanwijzingen door, met summiere schetsen, waaruit hun routes waren af te lezen. Een dergelijk reis- of routeverslag noemden de Grieken, een *periplos*, en de Italianen spraken van een *portolano*. Na de ingebruikname van het magnetische kompas - dat zou in de 12e eeuw geweest zijn - ontstonden naast de reisverslagen ook op de praktijk gerichte route- en havenkaarten, de z.g. *portolaankaarten*, waarop elkaar snijdende richtinglijnen of loxodromen waren aangebracht. Het ging hoofdzaklijk om kaarten van het Middellandse Zeegebied, dat het middelpunt vormde van de toenmalige handelstrafikaties.

Italianen en Catalanen, wegens hun ligging bijna daartoe voorbestemd, specialiseerden zich in dergelijk kartografisch werk. Maar ze verwerkten in hun kaarten ook de gegevens van wereldreizigers als Marco Polo en de kruisvaarders. In 1375 kwam een Catalaanse kaartenverzameling tot stand, die het grootste deel van de toen bekende wereld weergaf, getekend op schapevellen. Een van hun voornaamste kartografen werd naar Portugal uitgenodigd, toen Hendrik de Zeevaarder (1394-1460) zich voornam de kusten van Afrika te gaan verkennen. De tochten van de Portugezen vroegen om kaarten en hun ontdekkingen vulden die aan. Zo gingen de Portugezen zich op hun beurt toeleggen op kartografie. De Duitse kartograaf Martin Behaim (1459-1507) was in Portugal bedrijvig en vervaardigde in 1492, na zijn terugkeur in Neurenberg ([23]), zijn beroemde aardglobe, waarop tal van Portugese ontdekkingen werden aangegeven.

Na de dood van Hendrik de Zeevaarder ging de Portugese ontdekkingsdrift echter op een laag pitje branden. De ontdekking van Amerika onder Spaanse vlag was nodig om ze weer op de wereldzeeën te krijgen. Maar zo werden toch de grote ontdekkingsreizen vanuit het Iberische schiereiland ondernomen.

Met de opkomst van de Renaissance kwam het Westen in kontakt met de aardrijkskunde van de oude Grieken. De eerste gedrukte Latijnse vertaling van Ptolemaeus' *Geographia* verscheen in 1475 te Vicenza ([24]), maar tal van heruitgaven zouden volgen. Na Spanje en Portugal werd Italië toen produktief in de kartografie. In 1508 verscheen te Rome, in een Latijnse Ptolemaeusuitgave een wereldkaart van de benediktijnermonnik Johannes Ruysch uit Utrecht. Het werk van Ptolemaeus was toen nog in hoofdzaak van historisch belang, want de wereldkaart van Ruysch, die opgemaakt was dertien eeuwen na Ptolemaeus, en steunde op een kaart van G.M. Contarini ([25]), van twee jaar vroeger, waarop de nieuwe ontdekte gebieden waren aangegeven, stelde het werk van Ptolemaeus ver in de schaduw. „Bij de huidige stand van onze informatie, schijnt hij (Ruysch) de eerste Nederlandse kartograaf te zijn waarvan een wereldkaart met wetenschappelijke basis bewaard is gebleven" ([26]).

De oudst bekende *Vlaamse* kartografische voorstellingen van de toenmalige wereld, vinden we terug in de *Liber Floridus* (bloemlezing), een geïllustreerde encyklopedie samengesteld omstreeks 1120, door Lambertus, kanunnik van het O.L.Vrouwkapittel te St.-Omaars. De door hem gepubliceerde kaarten steunen natuurlijk wel op oudere gegevens, maar hij heeft ze toch een eigen aanvulling gegeven, zoals de aanduiding *Flandria* op een kaart van Europa ([27]).

Ook bestond er in Vlaanderen, sedert de 12e eeuw, een lokale kartografie, met het werk van landmeters, voornamelijk in de polderstreek, waar in de strijd tegen het water, telkens weer afbakeningen en grenzen dienden vastgelegd.

De Vlaamse schilder Jan van Eyck (± 1390-1440) zou in het begin van de 15e eeuw een grote ronde wereldkaart geschilderd hebben, in opdracht van Filips de Goede, maar hoe ze er precies uitzag, weten we niet, want dit werk is spoorloos verdwenen. Op het einde van de 15e eeuw zou de half-legendarische Mechelse reiziger, Joannes Aerts, een kaart gemaakt hebben van zijn Indiëtocht in 1481, maar nadere bijzonderheden zijn ook hier weer onbekend ([28]).

De doorbraak van de kartografie in de Zuidelijke Nederlanden is er pas gekomen na de grote aardrijkskundige ontdekkingen van het einde van de 15e en het begin van de 16e eeuw, en nadat het ekonomische, politieke en kulturele zwaartepunt van het Middellandse-Zeegebied verschoven was naar West-Europa.

De Gentenaar Livinus Algoet, die in 1519 sekretaris werd van Erasmus, had reeds vóór 1530 een zekere bekendheid als kartograaf verworven ([29]). En we hebben reeds vroeger vermeld dat de Mechelse franciskanermonnik Franciscus Monachus (± 1490-1556) een kartograaf van betekenis is geweest. De Noord-Nederlander, Jacob van Deventer (ca. 1502-1575), die te Leuven had gestudeerd en zeker van 1542 tot 1572 te Mechelen woonde, publiceerde in Mercators tijd, namelijk in 1536, een kaart van het hertogdom Brabant, maar werd naderhand voornamelijk bekend door zijn stedenatlas, met meer dan 250 plattegronden van Noord- en Zuidnederlandse steden. Hij gebruikte hiervoor de triangulatiemetode die door Gemma Frisius was uiteengezet in een werk dat te Antwerpen verscheen in 1533.

Intussen was ook Gemma Frisius bedrijvig te Leuven en was Mercator aan bod gekomen.

Roger A. BLONDEAU

De volgende keer :
De wereld en Vlaanderen in kaart

Noten :

(23) Behaim verbleef enkele jaren te Mechelen en Antwerpen, vooraleer hij zich in 1484 naar Lissabon begaf.

(24) In 1406 werd door Jacobus Angelus te Rome de Latijnse vertaling van de *Geographia* voltoold, maar toen was de boekdrukkunst nog niet uitgevonden. Wel werden er vele afschriften van de vertaling van Angelus gemaakt. De kaarten werden omstreeks 1415 bijgewerkt door Domenico di Boninsegni (1384-1466) van Florence en door Francesco di Lapaccino.

(25) Giovanni Matteo Contarini († 1507), auteur van de eerste gedrukte wereldkaart waarin de Nieuwe Wereld werd opgenomen (1506).

(26) Antoine de Smet, *De evolutie van de wetenschappelijke cartografie tot de tijd van Philippe Vandermaelen*, in : Philippe Vandermaelen 1795-1869, Tentoonstellingscatalogus door Liliane Wellens - De Donder, Brussel, 1969, p. 10.

(27) A. Derolez, *De Liber Floridus een Middeleeuwse encyclopedie*, in : Spiegel Historiael, 4, nr. 7/8, 1969, p. 411.

(28) J. Denucé, *De geschiedenis van de Vlaamse kaartsnijkunst*, Antwerpen, 1941, p. 7.

(29) Antoine de Smet, nota 26, p. 11.

Herinneringen aan mei 1940.

Mijn oorlogsdagen te Beveren-IJzer

door Romain Depuydt

Dit verhaal bevat geen schokkende feiten, maar is alleenlijk het verhaal van mijn belevenissen en de gemoedstoestand van mezelf en mensen uit mijn omgeving, kortelings vóór en tijdens de meidagen van 1940, dit als blijvende herinnering aan die tijd.

Vooraf

Toen op het einde van 1937 de steendrukkerij De Carne, waar ik werkte, van Stavele naar Ieper verhuisde, was ik amper twee maanden getrouwd en woonde te Roesbrugge, Poperingestraat 12.

Voor de steendrukkerij begon 1938 zeer goed en in een paar maanden tijd draaide de reklamedruk op volle toeren. Dat bleef zo tot in de zomer van 1939. Doch het werk verminderde zienderogen, toen plots de oorlogsdreiging groter werd. Op 3 september verklaarden de geallieerden de oorlog aan Duitsland en alhoewel België nog neutraal bleef, was de vrees om erin betrokken te worden zeer groot en begon ons land maatregelen te treffen. Ik herinner me nog, toen ik in september, op een zaterdagmiddag van mijn werk naar huis kwam, men aan het station te Ieper, bezig was met schuilplaatsen aan te leggen met zandzakjes en de ruiten van het station te beplakken met kleefband, uit voorzorg tegen gebeurlijke luchtaanvallen. Dat gaf een onbehagelijk gevoel. Op het perron stonden enkele soldatenreservisten, die opgeroepen waren, op hun trein te wachten.

Als gevolg van die toestand viel, een maand later, de reklamedruk volledig stil en werden we werkloos. Daar wij reeds sedert 1933 gesyndikeerd waren bij het Kristelijk Vakverbond van Papier- en Boekbewerkers, kon ik gaan stempelen. Wie in die tijd moest stempelen, werd verplicht dagelijks een paar uren te gaan werken voor de gemeente. Zo moest bijvoorbeeld een handarbeider helpen met de gemeentewerklieden aan het onderhoud van wegen en grachten. Als litograaf viel ik onder het stelsel der bedienden en moest ik op het gemeentehuis van Roesbrugge schrijfwerk gaan verrichten bij de toenmalige gemeentesekretaris Julien Bryon, die toen reeds ernstig ziek was.

Mijn vrouw, die nog als kapster werkte bij haar ouders te Beveren-IJzer, sukkelde in die periode met een slechte zwangerschap, die eindigde met een miskraam op 1 april 1940. Door die toestand bleven wij standvastig bij mijn schoonouders in Beveren zodat wij ons op 10 mei, bij het begin van de oorlog, ook daar bevonden.

In de eerste maanden van 1940 was er onder de mensen een soort van gelaten onverschilligheid ontstaan. We lazen wel in de bladen over het torpederen van vrachtschepen en plaatselijke gevechten aan de Maginotlinie, maar het beroerde ons niet erg, het scheen nog ver van ons. Van hogerhand werden we verzekerd dat niemand onze neutraliteit zou schenden.

Maar toen, tussen 8 en 9 april 1940, de Duitse troepen Denemarken binnenvielen en Zweden en Noorwegen bezetten, toen werden we weer even opgeschrikt. Maar de laatste weken van april schenen kalmer dan ooit. We maakten onszelf wijs dat Hitler nu zou stoppen. In het illustratieweekblad *Het Volk* van 21 april verscheen een foto van de koninklijke familie, die op het Heizelstadion, schijnbaar rustig, de aankomst bijwoonde van een militaire gaanwedstrijd, waaraan verscheidene regimenten van de infanterie, in volle uitrusting, deelnamen... Wie had toen kunnen vermoeden dat diezelfde infanteristen, een maand later, al dagen op de loop zouden zijn voor de vreselijkste luchtaanvallen van de vijand...

Ondertussen waren in Beveren een aantal soldaten (cyclisten) aangekomen, die hun hoofdkwartier vestigden in de herberg *De Zwaan* (tevens gemeentehuis), uitgebaat door Gerard Van Engelandt. Hun opdracht was waarschijnlijk de Franse grens te bewaken, namens de neutraliteit, want een zware mitrailleuze werd geplaatst in een borstwering van zandzakjes, juist buiten de dorpskom van Beverendorp en gericht op de Franse grens.

Ongeveer half april was mijn vrouw voldoende hersteld om met haar zuster aan het coifferen te helpen. Er was plots meer werk dan gewoonlijk. Door het feit dat zij ook haarknippen en scheren voor mannen deed, kwamen geregeld soldaten over de vloer. Uit de gesprekken met die soldaten, kon je horen dat ze het allemaal erg beu waren en verlangden naar huis terug te kunnen keren. Dagelijks ging ik met de fiets naar het gemeentehuis in Roesbrugge waar er voor mij niet veel meer te verrichten viel. Het waren vervelende dagen, met een knagende onzekerheid voor wat er komen zou...

Begin van de oorlog

In de vroege morgen van 10 mei werden wij plots gewekt door het ronkend geluid van vliegtuigen en het geluid van stemmen in de straat. Ik keek door het dakraam en op grote hoogte zag ik enkele vliegtuigen, als blinkende stippen in de morgenzon, voorbij trekken in de richting van de Franse kust. Op straat stonden enkele soldaten met verrekijkers in de hoogte te speuren en riepen dat het Duitse vliegtuigen waren. Ik liep naar beneden en trof er mijn schoonvader, die juist was thuisgekomen van zijn douanedienst in Oost-Cappel. „'t Is oorlog !", zei hij, met ontroering in zijn stem, terwijl hij de radio aanzette. Ondertussen was iedereen beneden en stonden wij gespannen te luisteren naar een eentonige stem die voortdurend het bericht herhaalde dat de Duitse troepen in de voorbije nacht ons land waren binnengevallen en dat ons land de oorlog had verklaard en de hulp van de geallieerden had ingeroepen. Verslagen en ontroerd stonden we daar. We gingen op straat zien waar velen al stonden in dezelfde bange stemming en vrees voor wat nu komen zou.

Voortdurend werden berichten langs de radio omgeroepen. Plots kwam de melding dat de koning de bevolking zou toespreken. We stonden allen onbewegelijk te luisteren, om geen woord te verliezen. Het was één van de ontroerendste ogenblikken die ik heb gekend. We waren allen zo gespannen dat we de tijd niet vonden om te eten. Er volgden steeds nieuwe berichten en waarschuwingen aan de bevolking. De mensen werden gewaarschuwd voor gebeurlijke spionnen van de vijfde kolomme in burger, die trachtten paniek te zaaien en valse berichten te verspreiden. Verdachte personen moesten onmiddellijk aan de autoriteiten aangegeven worden. Ook voor valschermspringers, die te lande werden gedropt en zich vervolgens in hoge bomen verborgen, om seinen door te geven aan vliegtuigen, over troepenbewegingen. Er werd ook bevolen alle reklameplaten van chichorei Pacha onmiddellijk van de muren te verwijderen, daar ontdekt werd dat er op de keerzijde bepaalde inlichtingen stonden voor de vijand. Aan de overkant van de straat hing zo een reklameplaat. Van zodra het omgeroepen werd, had iemand uit de straat reeds een ladder tegen de gevel gezet en de plaat afgerukt. Iedereen was benieuwd om te zien wat er op de achterkant stond, maar er was niets te zien... In een communiqué werd gemeld dat Franse en Engelse troepen ons land zouden binnentrekken. Ik besloot van even met de fiets naar onze woning te Roesbrugge te rijden om te zien of alles normaal was. Maar toen ik het dorp uitreed, zag ik dat de soldaten bezig waren met hun stelling met de mitrailleuse op te ruimen. Ik moest stoppen en ze gaven de raad niet verder door te rijden, daar kolommen Franse troepen in aantocht waren. Inderdaad, in de verte hoorde ik geluid van motoren. Het was ongeveer tien uur en een ogenblik viel het me op welk een zonnige dag het werd, geen enkel wolkje in de azuurblauwe lucht, nu juist, dacht ik... In de verte zag ik plots het eerste voertuig opdagen. Ik maakte rechtsomkeer en reed terug naar mijn schoonouders. Enkele ogenblikken

later trok het eerste voertuig voorbij, daverend over de kasseistenen. Het was een lichte gevechtswagen met manschappen waarin, nevens de bestuurder, een soldaat in gevechtskledij, rechtstond met koptelefoon op, die scheen berichten door te geven.

Dat was het begin van een ononderbroken doortocht van voertuigen met manschappen en allerhande oorlogsmateriaal. De ganse dag trokken ze voorbij. Bij het zien van al dat zwaar oorlogsmateriaal, waren we overtuigd, dat de Duitsers binnen een week weer over de Rijn zouden zitten. Toen het avond werd, werden langs beide zijden van de weg, door het dorp reflekterende blokjes geplaatst, op een paar meter afstand van elkaar, om de wegrichting aan te duiden. De voertuigen reden natuurlijk met afgeschermde koplichten. De ganse nacht bleef de doortocht aanhouden en we daverden in ons bed als de zwaarste stukken voorbijtrokken. Tegen de morgen viel het plots stil. Het was een vredig gevoel van verademing en een ogenblik scheen het of de oorlog reeds voorbij was. Maar de radioberichten brachten ons weer tot de werkelijkheid. De forten van Luik boden een heldhaftige weerstand, zo werd vermeld en de opmars van de vijand werd aan Samber en Maas tot stilstand gebracht door de verbeten weerstand van onze Ardeense Jagers. Ik herinner me nog goed het bericht dat herhaaldelijk werd omgeroepen, waarbij de bevolking werd verwittigd dat vijandelijke vliegtuigen, blinkende voorwerpen, onder de vorm van speelgoed hadden uitgeworpen. Dat men die niet mocht oprapen, omdat ze door de warmte van de hand tot ontploffing kwamen en zware verminkingen toebrachten. Vooral de kinderen ervan afhouden, werd nadrukkelijk gezegd. Toch zijn er in die dagen met die voorwerpen ongelukken gebeurd. Zo werd altijd beweerd dat Henri Desmytter van Beveren, als kleine jongen bij zo een ontploffing een oog verloren heeft. Zeker weet ik, dat een kozijn van mijn vrouw, die toen ook een knaap was, door ontploffing van zo'n tuig, een oog verloor en drie vingers werd afgerukt.

De zaterdagvoormiddag reed ik met de fiets naar mijn ouders in Stavele. In de dorpsstraat scheen het zo kalm als op een gewone dag. Maar bij kennissen van ons zaten moeders met angst en bezorgdheid over het lot van hun zoon ergens aan het Albertkanaal. Zo waren er overal...

Toen ik gezien had dat mijn vader en moeder nog niet te erg onder de indruk waren van het gebeuren, nam ik de terugweg langs Roesbrugge. Plots stelde ik onderweg vast dat de berichten die ik gehoord had over spionnen en valschermspringers mij beïnvloedden, want telkens ik een rij hoge bomen voorbij kwam, keek ik onwillekeurig omhoog, of er niemand te bespeuren was. Ook iedere onbekende die ik tegenkwam, hield ik in het oog.

Ik keerde langs Roesbrugge terug, ging even binnen bij mij thuis, om te zien of alles nog in orde was en tegen de middag was ik terug te Beveren. ('t vervolgt).

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN

(vervolg van blz. 182)

hun boeken, verhandelingen en talloze bijdragen in tijdschriften. Ik heb kunnen beschikken over bibliografische repertoria. Zonder dit alles was het boek er nooit gekomen".

Dit is een spontane dankbare erkentelijkheid aan de professoren L. Elaut, L.J. Vandewiele, P. Bockstaele, dokter P. Boeynaems, Fr. de Potter, prof. A.J.J. vande Velde, prof. R. Jansen-Sieben en vele anderen.

Zijn grootste dank echter wordt helemaal vooraan het boek verwoord in één, niet eens zo'n lange zin : *Voor mijn Vrouw*.

Op school leerden wij wat zo'n gebalde zin met verzwegen onderwerp en gezegde inhoudelijk aan kloeke zeggingskracht betekent : dankbaarheid, erkentelijkheid, bewondering en liefde !

Voor mijn Vrouw ! Mevrouw Roger Blondeau-Suzanne Pyfferoen, bescheiden, wijs en onopvallend. Dit meesterwerk is aan u besteed en werd na jaren van studie integraal aan u opgedragen.

George Buchanon schreef eind 16e eeuw toen reeds voor u deze profetische woorden : *Maxima matronae laus latuisse probae, De grootste lof voor een vrouw is onopgemerkt te blijven.* In de schaduw van uw man bent u de *Maxima matronae !*

Proficiat voor u beiden !

Elie E. Balduck

Literatuur

(1) Zie De IJzerbode, 21e jrg. nr. 11, nov. 1991. Elie E. Balduck, *Hoge universitaire onderscheiding voor Roger-A. Blondeau*, blz. 157, 158 en 167.

(2) Roger-A. Blondeau. Referaat „Wetenschap in de taal der Vlamingen", gehouden te Beauvoorde dd. 1 okt. 1990 voor de leden van Stichting Orde Driekoningen.

(3) W.P.-encyclopedie van Vlaanderen. Deel 5, blz. 388.

(4) Het op perkament geschreven oorspronkelijk manuskript wordt bewaard in het archief van de universiteit Gent.

(5) Interview met R. Blondeau door lic. Devos voor BRT Wereldomroep dd. dinsdag 5 nov. 1991.

(6) Roger-A. Blondeau, *Wetenschap in de taal der Vlamingen*, 384 bladz. Overvloedig geïllustreerd. Prijs 850,- fr. Te bestellen bij Boekhandel Schoonaert, Bergenstraat 14-16, 8972 Roesbrugge. Portkosten 50,- fr. Rekeningnr. 385-0055761-49. Verschijnt februari 1992.

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67 – KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

AANHANGWAGENS

Mooie nuttige geschenken voor de EINDEJAARSFEESTEN

Grote keus van
karpetten
badsetstoile-cirée
napperons
donsdekens
overtrekken
tafelkleden
sierkussens
tapijtrolletjes
tochthonden
badhanddoeken
stof voor tafelkleden aan de meter

Gezinszegels • Valois • Eindejaarsloten

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan – 8972 PROVEN

Tel. 057/30.06.54 – 30.11.20

Ten huize van...
afscheidnemend DF-sekretaris Daniël Morez

Deze bijdrage is een laatste uit een reeks van drie, gewijd aan Davidsfonds IJzerweelde en ter gelegenheid van het 30-40 jubileum.

Het is vroeg op de avond als ik met een resem vragen in mijn binnenzak bij Daniël Morez binnengelaten en verwelkomd word. Zijn „Kom binnen en welkom" lijken me zijn gastvrijheid te typeren. Het huis zit vol. Zoon en dochters met hun respektievelijke partners, en een eerste kleinkind dat niet in het minst door de gelukkige grootvader gekoesterd wordt. Het is één van de laatste zwoele zomeravonden, en Daniël zendt ze allemaal wandelen. Met een mij onbekend aperitiefje en wat schrijfgerief vleien we ons in de zachte zetels voor een vraaggesprek. Tema : het reilen en zeilen van DF-IJzerweelde gedurende de laatste dertig jaar. De eerste vraag lag nogal voor de hand : Waarom sticht iemand een vereniging ?

LD : *Daniël, toen jij dertig jaar terug het initiatief nam om de afdeling nieuw vuur in te blazen, wat waren toen je motieven ? Waarom deed je dat eigenlijk ?*

DM : Het Davidsfonds heb ik van in het begin gezien als een vormingsbeweging. Mensen leren heel veel op school, en daarom vond ik mijn taak als onderwijzer heel betekenisvol, maar niet „af". Met het DF wilden we de mensen kansen geven : Kansen om goede boeken te lezen, kansen om informatie op te doen, om kulturele aktiviteiten bij te wonen, kortom, om zich op velerlei vlak verder te vormen. Ik zag het DF als vormingswerk voor een stuk als voortzetting van het onderwijs, net zoals het biblioteekwerk.

LD : *Welke aspekten uit het traditionele DF-werk vond jij persoonlijk het belangrijkst ?*

DM : Ik zei het al, de bedoeling was om aan „permanent" vormingswerk te doen, maar daarnaast heb ik ook steeds veel belang gehecht aan het ondersteunen van wat ik „positieve evoluties in de samenleving" zou willen noemen. Met het DF hebben we steeds oog gehad voor hetgeen in eigen dorp, stad of streek gebeurde, en waar we konden, droegen we ons steentje bij om de zaken ten goede te doen keren. Denk maar aan onze steun aan akties zoals „Geen beton op ons groen".

LD : *De Vlaamse emancipatie en de staatshervorming, was dat een prioriteit voor jullie ?*

DM : De Vlaamse emancipatie is een tema dat de mensen hier plaatselijk minder sterk beroert. Rond dat tema deden we dan ook niet zo heel veel aktiviteiten. Wel hadden we bv. een namiddag met Flor Grammens, en een toneelstuk over het betreurenswaardige repressiegeval „Irma Laplasse", een vrouw die op twijfelachtige bewijsgronden veroordeeld en geëxecuteerd werd. De Vlaamse autonomie was voor onze plaatselijke werking geen steeds terugkerend strijdpunt, maar we hadden wel degelijk oog ervoor.

LD : *Een DF-werking dertig jaar draaiende houden... was dat gemakkelijk ?*

DM : Och, er is niks dat vanzelf gaat, maar het ging. We hebben steeds verdergedaan. En dat was vooral dank zij de medewerking van velen. Soms steek je heel wat energie in bepaalde dingen, zonder dat je achteraf het verhoopte resultaat behaalt. Bijvoorbeeld rond de fusies. Het is ook altijd wel zo dat informatieve of meer politiek gerichte aktiviteiten, of een moeilijk toneelstuk, veel minder sukses hebben dan andere zaken. Veel mensen komen graag naar aktiviteiten met een ontspannend karakter. Als je veel volk wil hebben, moet je het amusant maken.

LD : *En de boekenverkoop ?*

DM : We hebben in al die jaren een enorme hoeveelheid boeken verkocht, wel meer dan drie ton. Maar ook dat was niet altijd even makkelijk.

LD : *We zijn geen volk van lezers, maar van werkers ?*

DM : Russen en Scandinaven lezen veel meer. Hier is minder leeskultuur. Wel meer verenigingsleven, en meer televisie. Het nadeel van de televisie is wel dat mensen de tijd niet meer krijgen om na te denken. Het gevaar op desinformatie is groot.

LD : *Uit dertig jaar verenigingsleven zijn ongetwijfeld wel enkele hoogtepunten bijgebleven.*

DM : Ja, als ik zo de dertig jaar bekijk die we hier gewerkt hebben met het DF, dan zijn er inderdaad wel enkele aktiviteiten die er uit springen. En dan denk ik eerst en vooral aan de toneelopvoeringen.
We vroegen het Frans-Vlaams volkstoneel, omdat we het goed vonden, maar ook om de groep te ondersteunen. Ze brengen immers het „Vlaams Volkstoneel" ook over de „schreve", en dat in omstandigheden die financieel niet altijd zo gemakkelijk zijn.
Ik herinner me dat we soms 2 opvoeringen hadden in eenzelfde weekend, met tweemaal een bomvolle zaal (600 toeschouwers in totaal). We speelden toen nog in het zaaltje Maelstaf in Beveren, en er werden bussen ingezet om mensen op te halen uit Krombeke, Proven, Roesbrugge en Haringe.

LD : *Vroegen jullie ook andere gezelschappen ?*

DM : Ja, we vroegen ook moeilijker stukken, zoals van Yvonne Lex, Teater Antigone, Malpertuis en Vuile Mong. En ook het Augustijnenteater, het Nieuw Vlaams Toneel en het Reizend Volksteater waren van de partij. Maar toen de belangstelling voor de moeilijker stukken - zoals het drama - verminderde, beperkten we ons gaandeweg tot één voorstelling per seizoen.

LD : *En dan waren er ook de boekenbeurzen...*

DM : Dat klopt. We hadden drie volwaardige boekenbeurzen waar heel veel interesse voor was, en n.a.v. plaatselijke uitgaven, zoals : *De Westhoek* van Gwij Mandelinck, en *Ferdinand Verbiest* door R. Blondeau. Verder, om het bij enkele hoogtepunten te houden, trokken we met twee bussen naar Bokrijk, en hadden we volle zalen voor Armand Pien, Alfons Ryserhove, Roger Blondeau, Gerard Pompe, Miel Cools en Johan Vandenberghe. We hebben ook de beste herinneringen aan de herdenking en huldiging van meester Emiel Butaye, met de onthulling van de herdenkingsplaat te Watou en de uitgifte van een keurige brochure, waar o.a. Machteld Sohier zes maand keihard aan gelabeurd heeft.

LD : *Er was ook wat je soms het „vormingswerk" noemt, maar dan meer in de zin van „lobbywerk". Jullie traden soms op als drukkingsgroep voor de streek ?*

DM : Inderdaad, en dan denk ik onmiddellijk aan de fusies. Samen met andere verenigingen ijverden we voor een landelijke fusiegemeente : Haringe, Roesbrugge, Krombeke, Proven, Beveren, Stavele en ev. Watou of Vleteren. We zonden een dossier naar het ministerie en lobbyden bij de politici. Van maar liefst zeven ministers kregen we steun toegezegd, waaronder Leo Tindemans. De voorstellen van Minister Michel werden aan de schandpaal gesteld in een „Fusie-stoet".

LD : *Maar de fusies verliepen anders...*

DM : Ja, we kwamen bij Groot-Poperinge. We hadden dus niet het resultaat dat we wilden. Wel blijft de indruk dat de goede dienstverlening vanwege de stadsadministratie wel gedeeltelijk het gevolg was van onze aktie.

LD : *En de grenskorrektie ?*

DM : Daarmee waren we sterk bezig eind de jaren zeventig. We namen initiatieven om Beveren-Kalsijde aan Roesbrugge te koppelen. Om die manier zouden die mensen wel dichter bij hun centrum en stadhuis komen, waartoe ze in feite behoren. Eenmaal leek het erop dat we er bijna in zouden slagen. Minister Gramme had zich akkoord verklaard met de grenskorrektie, maar toen viel de regering en het voorstel belandde terug in de „politieke frigo".

LD : *Hadden jullie veel sukses bij de jongeren ?*

DM : We hadden bij jongeren, of zo je wil bij jong-volwassenen een wisselend sukses. Op dit moment hebben we weinig jonge bestuursleden. (De meesten zijn wel jong van hart. NVLD) Hoe dat komt ? Ik denk : een algemeen verschijnsel. Jongeren voelen zich minder gebonden. Of ze willen zich niet zo vlug binden. Ze gaan graag eens naar aktiviteiten, maar om zich vast in een vereniging te engageren, nee, dat doen ze niet zo vlug.

LD : *Een laatste vraag : Welke toekomst heeft het DF : Als iedereen boeken te over kan krijgen in boekhandels of biblioteken, als er een kultureel 'overaanbod' is, en de jongere generaties het 'communautaire onrecht' nooit aan den lijve gevoeld hebben, zijn de DF-doelstellingen dan niet door de tijd achterhaald ?*
Is dan geen herbronning of herdefiniëring nodig ?

DM : Je hebt wel gedeeltelijk gelijk met je vaststellingen... Maar toch denk ik dat het DF blijvend een taak zal hebben. Onze aktiviteiten zullen zich misschien meer richten op bewustwording. In een tijd waar het aanbod zeer groot is en de materiële welstand ongeëvenaard kunnen we zoeken naar verdieping tegen de oppervlakkigheid in. Als vereniging stimuleren we tot kritisch nadenken en bewuster leven. En dat jonge mensen de Vlaamse onderdrukking minder aangevoeld hebben is een feit. Maar wie heeft het momenteel voor het zeggen in bv. de *Generale* ? En hoe ligt de verhouding Vlamingen-Walen in het kaderpersoneel in al die Brusselse instellingen, Ministeries en Parastatalen ? Kijk ook maar naar de aktualiteit : eerst stelt men voor om met nationaal geld een fonds op te richten om de Waalse wapenindustrie te redden. De Vlaamse ministers worden gevraagd voor deze zaken eventjes de ogen dicht te knijpen. En als de vlieger dan uiteindelijk niet opgaat dan voeren de Walen een federalisering à la carte door. Wij Vlamingen zijn veel te individualistisch. Als we het maar goed hebben, dan zijn we tevreden. Walen reageren anders : ze tonen veel vlugger hun tanden om in groep het kollektief belang op te eisen.
Maar om op het Davidsfonds terug te komen, is het niet zo dat de krisis in het verenigingsleven algemeen is ? Heeft de generatie die aankomt alles niet veel te gemakkelijk gekregen ? Weet ze nog wat vechten is ?
IJveren voor een rechtvaardiger Vlaanderen, en dan liefst geen afkooksel van het oude België, met meer echte kultuur, dat is toch niet zo moeilijk ?
Lid worden van het DF, is voor niemand een probleem : voor 600 fr. ben je lid, en je krijgt er nog een paar mooie boeken bovenop. Onze mensen geven soms heel wat meer uit aan andere dingen, pas op, dat is hun vrijheid. Maar geld voor boeken hebben ze heel wat minder. Je mag me niet verkeerd begrijpen. Ik zeg niet dat er niks goed meer zit in de jeugd. De jeugd is gewoon anders.
Maar één ding geloof ik toch : het DF zal zeker een taak behouden, ook al moet het herbrond of herdefinieerd worden. En ik hoop maar één ding : dat er jonge mensen klaarstaan om de fakkel over te nemen !

We hopen het met jou, Daniël. We praten nog wat na, en de gesprekken gaan steeds maar weer over gebeurtenissen die de laatste dertig jaar onze dorpen tekenden. En dan gaat er door mijn hoofd : dit is een man die begaan is met zijn dorp, de mensen, en de leefbaarheid van zijn streek. En wat heeft hij allemaal niet meegemaakt in dat dertig jaar sekretarisschap. (Ik ben zelf amper 29). Hoeveel initiatieven, hoeveel organisaties, affichen en teksten, aktiviteiten en bijeenkomsten waren niet het werk van zijn hand ?

En dan denk ik ook : het grote aanbod aan boeken, biblioteken en kulturele aktiviteiten én de Vlaamse ontvoogding, zijn geen realiteiten die het DF achterhaald hebben. Het zijn verworvenheden die er kwamen juist door de inzet van die vele Vlamingen, Davidsfondsleden en -bestuursleden, waarvan Daniël Morez er één is.

Aan al die DF-leden en -bestuursleden en aan allen, die gedurende vele jaren hun steentje bijdroegen tot het Davidsfonds : een oprecht woord van dank !

Luk Durnez

TONEEL TE MERKEM

De Koninklijke Toneelkring „De Onverwachte Vrienden" uit Merkem nodigt U hierbij uit op de opvoering van „De Bungalow", blijspel in 3 bedrijven van Toine van Bergen, in de regie van Mark Braet. Dit blijspel wordt opgevoerd op volgende data : Kerstdag 25, donderdag 26, zaterdag 28 en maandag 30 december, telkens om 19.30 u. en ook op zondag 29 december, om 18.30 u., in de zaal „Haelewyn" te Merkem, Diksmuidestraat.

Spelen mee : Christine Demeersseman, Geert Depuydt, Kathleen Slosse, Natacha Slosse, Nancy Syx, Etienne Vandromme, Jacques Vercaigne, Georges Veryser en Willem Veryser.

Even kennismaken : Twee goede vrienden huren een rustig gelegen bungalow „Bosrust", in de hoop een deugddoende en aangename vakantie te kunnen doorbrengen, doch het toeval wil dat twee goede vriendinnen dezelfde bungalow hebben gehuurd voor dezelfde periode. Deze spijtige vergissing (?) van de huisbaas wordt door geen van beide partijen in dank afgenomen en wanneer beide partijen dezelfde voornemens hebben gaan de poppen werkelijk aan het dansen. De huisbaas wordt ter verantwoording geroepen, de postbode van het dorp is heel nieuwsgierig wat er achter de muren zou kunnen gaande zijn, en tot overmaat van ramp komen een tante en een oom van één van de meisjes ongevraagd op bezoek. En als je weet dat die tante heel autoritair, heel conservatief en nogal opvliegend van karakter is, wordt de 'jamboel' maar groter. Tenslotte verschijnt de „garde" van het dorp ook ten tonele doch hij moet al heel vlug in tante Clara zijn meerdere erkennen.

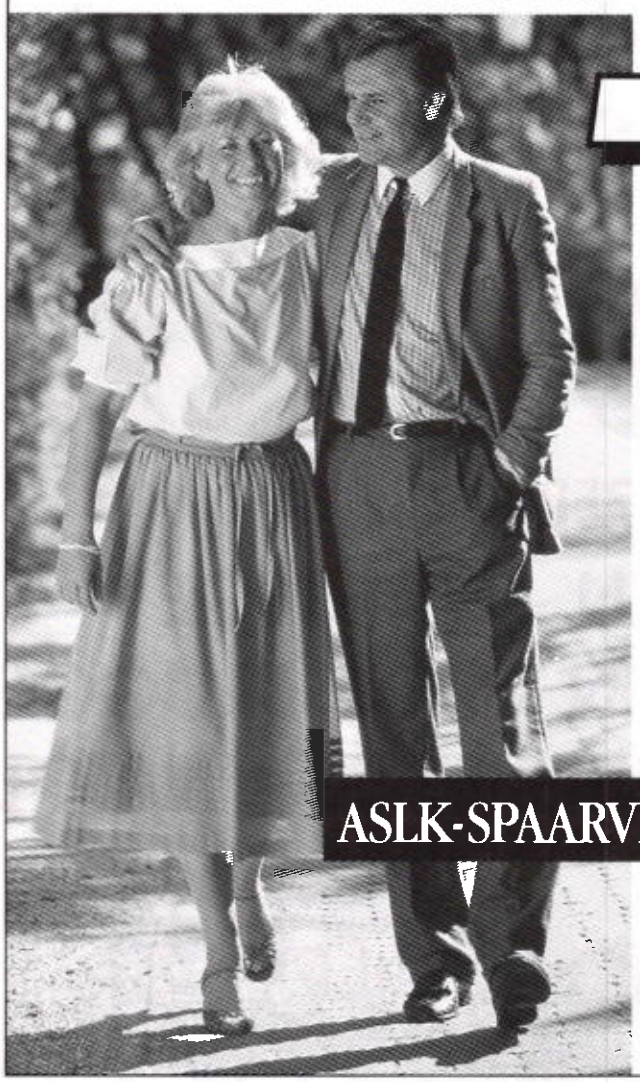
Wil je weten hoe alles al dan niet opgelost wordt, dan kom je zeker één van de voorstellingen bijwonen. De Onverwachte Vrienden staan borg voor een paar uur gezonde ontspanning en dit in een - ook voor hen - nieuwe omgeving, nl. de vernieuwde „tap" van vroeger - feestzaal „Haelewyn", dit op ± 100 m. van de zaal „Sidronius", (aan de kerk de straat inslaan - parkeerruimte bij de zaal). Zij hopen U talrijk te mogen begroeten op één van de 5 voorstellingen.

Reserveer tijdig je kaarten. Dit kan bij de spelers of in zaal „Sidronius" (tel. 051/54 40 28 - niet op woensdag). De telefonisch bestelde kaarten moeten afgehaald worden, een half uur vóór het begin van de opvoering.

„De Onverwachte Vrienden" - 105 jaar jong !!!

PENSIOENSPAREN. WIJ DOEN MEE MET DE NUMMER 1

Deelnemer VERKOOPAKTIE

Nù minder belastingen betalen en straks een beter pensioen voor uzelf. Daarvoor zorgt u nù. Met een Spaarverzekering van de ASLK. Want de ASLK-Spaarverzekering bezorgt u een allerbest pensioen. En laat u tegelijk profiteren van alle voordelen van het zgn. "Derde Leeftijdssparen". Vraag snel een afspraak met uw ASLK-verzekeringsadviseur.

ASLK-SPAARVERZEKERING

VERZEKERINGEN ASLK
we doen met u mee

ASLK

EDDY AMELOOT
Prof.O.Rubbrechtstraat 14
8972 ROESBRUGGE
057/30.08.66 – 30.12.42 (privé)

VERKOOPAKTIE

"KOOP IN UW DORP"

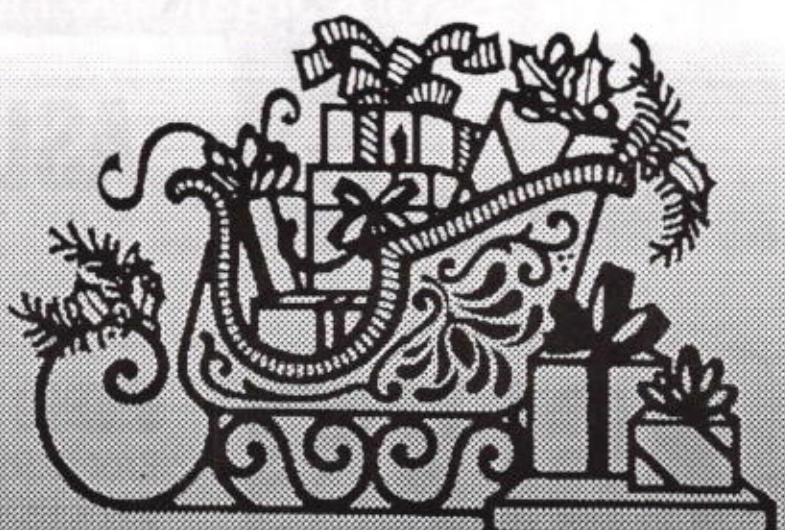
476 waardebons

1 dec. - 31 dec.

Afdeling IJZERBODE

ABELE - BEVEREN - HARINGE
KROMBEKE - PROVEN - ROESBRUGGE
STAVELE - ST.-JAN-TER-BIEZEN - WATOU

Trekking :
11 JAN. '92
in café "De Kikker"
te Watou

KINDERTOMBOLA

IJZERDORPEN LANCEREN 6e VERKOOPAKTIE „KOOP IN UW DORP" van 1 tot 31 december

De NCMV-afdeling IJzerbode pakt voor de 6e opeenvolgende keer met een verkoopaktie uit onder de duidelijke slogan : „Koop in uw eigen dorp". Deze aktie loopt van 1 tot en met 31 december 1991. Een interessante periode om zijn inkopen te doen, want... wie koopt, komt wellicht later als één van de talrijke winnaars uit de bus.

Het systeem blijft nagenoeg hetzelfde als dat van de vorige uitgaven. Per aankoop van 25 fr. of 50 fr. ontvangt de klant een lot.

De totale prijzenpot bedraagt minstens 170.000 fr. :

1 x 20.000 fr.
1 x 10.000 fr.
1 x 5.000 fr.
5 x 1.000 fr.
16 x 500 fr.
+ waardebons van 200 en 100 fr.

En om de verkoop nog meer te stimuleren wordt dit jaar terug een grote kindertombola georganizeerd. Met het nummer op uw lotje kan u, naast de gewone prijzenpot, eveneens meedingen naar een prijs voor uw kinderen. Momenteel zijn er al 112 naturaprijzen in voorraad, voor een waarde van 20.000 fr.

De trekking van de prijzen vindt plaats op zaterdag 4 januari 1992 om 20 u. in café „De Kikker" te Watou.

ABELE

Abeleplein
ODUL Gebroeders - *schilderartikelen*
VERMEULEN Marijke - *kapsalon*

Callicannesweg
WYBO Transport - *café*
BP Station - Terminus - *café-restaurant*

Gemenestraat
VANOOST Robert - *café*

Trappistenweg
BOUVE Antoon - *fotograaf*
VERHAEGHE Paul - *ijzerwaren*

Vijfgemetenstraat
DEBRUYNE André - *café*

WATOU

Douvieweg
VEREECKE-VANDROMME - *brandstoffen lingerie-textiel*

Kleine Markt
DOOLAEGHE Maxim - *voedingswaren*

Moenaardestraat
GOUDEZEUNE Luc - *bakkerij-voedingswaren*
VERLET Hervé - *bakkerij-voedingswaren*

Steenvoordestraat
CAREYE Marnick - *elektro*
„DE KIKKER" - *café*
DEVOS Maria - *textiel - lotto*
HESPEEL Paul - *schilder - decoratiewerk*
YZERBYT - *juwelier*

Stoppelweg
VANDENBUSSCHE Jozef - *hoeveboter - zuivel*

PROVEN

Blokweg
TOP-Center - *alles voor dier en tuin*

Couthoflaan
BERQUIN Jacques - *schilderartikelen*
GANNE Rita - *kapsalon*

Obterrestraat
BUSTRAEN Hubert - *bierhandel*
CAPPOEN Paula - *voedingswaren*
COSSEY Marcel - *elektro*
DEVROEDT Linda - *café-restaurant*
NOTEBAERT Emiel - *café-restaurant*
POLLEY Greta - *kapsalon*
VERDONCK Nadine - *voeding-textiel*

Provenplein
BORREY Micheline - *voedingswaren*
DESMET Stefaan - *bakkerij-patisserie*
DEVER Frans - *café*
DEVER Gilberte - *café*
DEVOOGHT Noël - *schoenmaker*
PAREYN Guido - *café*
VANDROMME Gerard - *café*
VANNESTE Annie - *voedingswaren*
VIANE Valerie - *schoonheidsinstituut*

Roesbruggestraat
BUSEYNE Antoon - *café-pomphouder*

Terenburgseweg
LAMAIRE Rafaël - *elektro*

ROESBRUGGE-HARINGE

Bergenstraat
ONRAEDT Carine - *café*
SCHOONAERT Guido - *boekhandel*

Haringestraat
SOENEN Chris - *beenhouwerij*
VANDENBUSSCHE Geert - *HSA geldbeleggingen*

Prof. O. Rubbrechtstraat
AMELOOT Eddy - *geldbeleggingen ASLK*
BISSCHOP Emiel - *voedingswaren*
CAPPOEN Elektro
DEROO Joël - *café*
PYFFEROEN Dorine - *voedingswaren*
PYFFEROEN Maria - *voedingswaren*
Mevr. SCHOONAERT G. - *verfbenodigdheden*
URO-FLOWER TOUSSAINT - *bloemen*
DE FRUITPOORT - *fruit & groenten*

Roesbruggeplein
DE GOUDEN AREND - *café*

BEVEREN-IJZER

Bergenstraat
INSTITUUT NATACHA - *schoonheidsartikelen*
TOBY-SPORT - *fietsen*
BROUWERIJ FEYS - *bier en frisdranken*
MASSA BEHANG - *verven - dekoratie*
PILLAERT-GANTOIS - *voedingswaren-textiel*

Roesbruggestraat
DECLERCK Frans - *benzinestation*
CATTEEU Antoon - *bakkerij-patisserie*

Kallestraat
't KLEIN LEISELE - *café*

Hondschotestraat
LEPEE Leo - *geldbeleggingen Gemeentekrediet*

KROMBEKE

Bankelindeweg
CALLENS Lena - *café*
DEQUECKER Roger - *café*
LEPEE Leo - *geldbeleggingen Gemeentekrediet*

Blasiusstraat
DEVOOGHT Michel - *zuivelprodukten*
RYCKEGHEM Bertin - *schilder - behang*
SWAELS Werner - *bakkerij - voedingswaren*

Graaf van Hoornweg
NEVEJAN José - *drankcentrale*

Krombekeplein
COLPAERT Freddy - *café*
PYFFEROEN Willem - *bakkerij - voeding*

STAVELE

Eversamstraat
BARBIER Willy - *gasthof „'t Jachthuis"*

Krombekestraat
CORNEILLE Christine - *discount - voeding*
D'HOOGHE Josiane - *café*
STEKELORUM Freddy - *voedingswaren*
TEXTIEL ANNIE

IJzerstraat
BAES Leo - *café - kolenhandel*

Waaienburgseweg
DEVER Roger - café

OVERSTROMING TE ROESBRUGGE

De eerste weken van november brachten overvloedige en felle regens. Tien dagen voor het einde van de maand werd er reeds meer dan 170 liter (per vierkante meter) neerslag gemeten, en daardoor hadden we toen reeds, de natste november van deze eeuw ! Wat te verwachten was is gebeurd, niet alleen stond de IJzervallei blank, maar er dreigde overstroming in een gedeelte van de dorpskom te Roesbrugge : het stuk van de Bergenstraat tussen de twee bruggen. 't Was bijna zover een paar dagen vroeger, maar op 20 november - na nieuwe heftige vlagen - in de vroege morgen, rond 5 uur kwam in de laagst gelegen huizen het water onder de achterdeur binnen om traag maar zeker, een niet te stuiten uitweg te zoeken onder de voordeur, naar de straat. Het hoogtepeil nam voortdurend toe, om zijn hoogste stand te bereiken rond 13.30 u. Toen stond er ongeveer 40 cm water in de straat. Dan begon het stilaan af te nemen en om 19 u. was het afgelopen.

De alerte leden van onze brandweerdienst, die de hele nacht van 19 op 20 november waren bedrijvig geweest, en ook de volgende dag letterlijk op de bres stonden met hun pompen en zandzakjes, zijn een enorme hulp en zowel een materiële als een morele steun geweest voor de geteisterde inwoners. Deze getuigen met veel dankbaarheid van het moedige en volhardende optreden van onze brandweerlieden.

De laatste keer dat er water in de Bergenstraat te Roesbrugge kwam, was op oudejaarsavond van 1964. De straat stond blank - niet zo erg als deze keer - tot in de morgen van het nieuwe jaar.

Op 1 mei 1925 stond er een halve meter water in de huizen van de Bergenstraat en op 9 en 10 november van hetzelfde jaar kwam het nog iets hoger te staan. Ik herinner mij nog goed hoe de kinderen van de Beverenkalsijde en van de Hoge Seine toen met een vrachtwagen van de brouwerij Feys-Callewaert tot aan Roesbrugge-markt werden gevoerd, om droogvoets de school te bereiken.

Roesbrugge heeft in de loop der eeuwen af en toe met wateroverlast te kampen gehad. In zijn *geschiedkundige kroniek van Rousbrugge-Haringhe van 1800 tot 1907*, schrijft Louis A. Rubbrecht : (spelling aangepast)

1841.- Tussen de 28e en 29 januari 1841 is het water in de IJzer zo hoog geklommen dat het boven de steenweg, tussen de twee bruggen, door de huizen stroomt. Nooit heeft men het water zo hoog gezien.

1851.- Tussen de 4e en 5e december 1851, is het water in de IJzer, voor de tweede maal, zo hoog gerezen, dat de steenweg, tussen de twee bruggen, nog eens onder water staat.
De 19e en 20e december 1851, door de grote regen, is 't water wederom gestegen tot boven de steenweg tussen de twee bruggen. 't Is zaterdag, dus marktdag; een dienst met karren en paarden wordt ingericht om 't volk door het water te voeren.

1859.- De 24e-25e december 1859 is 't water van de IJzer, voor de vierde maal, boven de steenweg tussen de twee bruggen, gestroomd.

1861.- De 1e en 2e januari, is 't wederom overstroming van de IJzer tot boven de steenweg tussen de twee bruggen.

1867.- De 25e januari, is 't water van de IJzer ten gevolge van de dooi zo hoog gestegen, dat het wederom boven de steenweg tussen de twee bruggen door de huizen stroomt.

1880.- De donderdag 18 november 1880, grote regen van de morgen af. De volgende dag, buitengewone stroom in de IJzer. Van twee uur 's namiddags staat 't water 10 centimeter boven de kruin van de steenweg. Om zes uur 's avonds, is het tot 65 centimeter gerezen.
De 18e december stijgt het water geweldig hoog. 't Staat 20 centimeter boven de hoogste steen bij de trap der kade. De openingen der bruggen zijn onder water. 't Is de hoogste vloed die hier bij geheugenis gekend is.

1881.- De 29e-30e januari 1881, is 't water wederom boven de steenweg tussen de twee bruggen.
De vaart, tussen de IJzer en Veurne, omtrent voltrokken zijnde, is 't te hopen dat deze overstroming de laatste zal wezen.

Er moet inderdaad wel verbetering gekomen zijn, want in de verdere jaren, tot 1907 spreekt Rubbrecht niet meer van overstroming.

Als er in bovenstaande vermeldingen, in verband met de overstromingen, sprake is van de „tweede maal", of de „vierde maal", dan bedoelt de schrijver hiermee de tweede of de vierde overstroming van de 19e eeuw. Uit oudere geschriften blijkt dat men ook vroeger veelvuldige overstromingen van de IJzer te Roesbrugge heeft meegemaakt, maar daarover vertellen we later wel eens meer ! (R.A.B.)

De bewoners van de Bergenstraat danken het Vrijwillig Brandweerkorps van Roesbrugge voor hun inzet en morele steun tijdens de overstroming van 20 november jl.

BERICHT AAN DE ABONNEES

Toezending van DE IJZERBODE

Wegens het samenvallen in de drukkerij, van talrijke opdrachten op het einde van de maand, zal DE IJZERBODE voortaan steeds rond de 15e van de pers komen. De verzending naar de abonnees zal vanaf 1992 gebeuren op de 3e woensdag van de maand.

HAARMODE
is ons vak

COIFFURE mark
Zonnebank
Hondschootestr. 5 - BEVEREN-IJZER
057/30 02 79

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE
- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

ROGER BLONDEAU DANKT...

alle vrienden en bekenden die hetzij telefonisch, hetzij met een kaartje, een briefje, of zelfs een lange brief, hun gelukwensen hebben betuigd bij de bekendmaking dat hem de Sarton-medaille wordt toegekend door de universiteit van Gent, ter waardering van zijn wetenschappelijk werk.

De *Sarton-leerstoel* voor het akademiejaar 1991-1992 werd toegekend aan Prof. Dr. Frängsmyr (van de universiteit van Uppsala - Zweden), die zijn inaugurale rede hield op 21 november jl. De volgende dag hield hij een lezing over „The emergence of the glacial theory in Scandinavia".

In de loop van het akademiejaar hebben nog volgende lezingen plaats :

23 januari 1992 : Prof. Dr. F. Hallyn (Univ. Gent), „Kepler, Snellius en de lichtbrekingswet".

14 februari 1992 : Prof. Dr. H. De Ridder-Symoens (Univ. Amsterdam), „De zeven vrije kunsten van middeleeuwse universitaire disciplines tot leerstof M.O.".

5 maart 1992 : Roger-A. Blondeau (Roesbrugge), „De moeilijke overgang van Ptolemaeus naar Copernicus".

26 maart 1992 : Dr. J. Jennen (Univ. Leuven), „100 jaar Benzeen-formule - 125 jaar Kekulé-formule".

KLEINE FISKALE KRONIEK

Direkte belastingen en BTW

Inzake direkte belastingen, mag men bij een kontrole niet lichtzinnig akkoord gaan met verhogingen van ONTVANGSTEN. Dat gebeurt wel eens meer : „om er vanaf te zijn"; omdat het toch geen belangrijke aanslag tot gevolg zal hebben; omdat men voldoende heeft voorafbetaald, enz. Maar... bij beroepen die ook onderworpen zijn aan de BTW, heeft verhoging van ONTVANGSTEN (in de afrekening bestemd voor de direkte belastingen) zijn weerslag op de BTW. Zodat men voor een dubbele taxatie staat.

Het omgekeerde is ook waar : verhoogde ONTVANGSTEN na een BTW-kontrole, heeft meestal een supplementaire aanslag in de direkte belastingen tot gevolg.

Laat de ONTVANGSTEN alleen maar verhogen (daarvoor wordt inderdaad zowel door de direkte belastingen als door de BTW uw akkoord gevraagd), als er onbetwistbare bewijzen zijn van hogere ontvangsten dan aangegeven. Tegenstribbelen is in dit geval nutteloos.

Opgelet : in de direkte belastingen is er verjaring na *drie* jaar (tenzij in bepaalde gevallen van uitgesproken fraude - dan vijf jaar), maar de BTW-administratie kan invorderen tot vijf jaar vanaf de dag waarop de BTW verschuldigd was.

In de praktijk komt dit hierop neer dat de BTW-administratie de vier vorige jaren, plus het lopende jaar kontroleert. De direkte belastingen kontroleren meestal slechts de twee voorgaande jaren en maximaal de drie voorgaande. Alles wat vroeger gebeurd is dan vijf jaar vóór het lopende jaar, is zelfs voor fraudegevallen onaantastbaar.

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fisk. Advis. UFSAL

SCHOONHEIDSINSTITUUT
"NATACHA"

Parfumerie
Zonnetunnel
Sauna - Fitness
Pedicure - Manicure
Esthetiek

Op afspraak
Dinsdag en zondagnamiddag gesloten

Bergenstr. 1, Beveren/Roesbrugge
Tel. 057/30 14 12

Fanatsiejuwelen van Goldier
met garantie
Alle mode-panty's voor deze winter
Nieuwe instituutbehandeling
met 3 maskers

Enkele doorzichtige redenen om bij HSA te sparen.

HSA staat bekend voor zijn uitstekende service. Kredieten zijn er uiterst voordelig en beleggen doet u steeds aan zeer hoge tarieven. Als u bovendien nu bij HSA spaart krijgt u meer dan een mooie interest. Van 1 dec. '91 tot 26 jan. '92 kan u ook klinken op uw spaarcenten. Want tijdens de grote HSA-spaaraktie zijn een berg glazen te verdienen. Hoe meer u spaart, hoe meer glazen u krijgt. U kan zelfs een volledig nieuw glasservies met de prachtige bijhorende kristallen karaf verdienen. Het lijstje toont hoeveel u moet sparen voor welke glazen. Heeft u nog vragen of zin in een glas, stap dan vlug naar de HSA-agent in uw buurt.
En wie 1.000.000 BEF spaart, krijgt niet alleen 48 schitterende glazen, maar ook nog een prachtige kristallen karaf.

netto aangroei in BEF	GLAZEN borrel	longdrink	cocktail	whisky
10.000	4			
30.000	4	4		
50.000	4	4	4	
70.000	4	4	4	4
90.000	8	4	4	4
120.000	8	8	4	4
150.000	8	8	8	4
250.000	12	12	8	8
500.000	12	12	12	12

HSA SPAARBANK

De grote HSA-spaaraktie
Geert VANDENBUSSCHE - DESCHUYTTER
Haringestraat 37 - 8972 ROESBRUGGE-HARINGE
Tel. 057/30.09.86

DE PRE Historie
BIJ U THUIS !
ELKE ZONDAG, TV 1
OM 21u35
GRATIS CASSETTES of CD's
met de originele muziek uit
de gouden jaren '60 en '70
verkrijgbaar door te sparen*
bij het gekende
NMKN ZAKENKANTOOR
PRINZIE bvba
Provenplein 39 A – 8972 PROVEN
Tel. 057/30.09.01 – 30.09.02
NMKN geniet STAATSWAARBORG
KASBONS onmiddellijk leverbaar uit voorraad
aan toonder
GRATIS uitbetaling van alle coupons
zelfs tot 1 maand vóór vervaldag !
SPAARREKENINGEN getrouwheidspremie 2% netto
aangroeipremie 2% netto
geen minimum bedrag verreist
steeds beschikbaar
* tot 31/12/91.
KREDIET & NIJVERHEID

Eindejaar in Feeststeer!

OM MEE TE NEMEN

SOEP (per liter)

Pompoensoep	80
Eendesoep met rode biet	100
Roomsoep van verse erwtjes	80
Kreeftensoep	100
Noordzeevissoep	100
Soep van Portugese oesters en diepzeegarnalen	100

VOORGERECHTEN

Griet met mousse van langoustines	350
Wijting in spinazie gevuld met St.-Jacobsmossel	325
Gevlochten tongreepjes met spinazie en champignon-sausje met flan van wijting en gerookte zalm	375
Tongreepjes met rode wijnsaus en langoustestaart	350
Pasteitjes van zalm met kikkerbilletjes	325
Gevulde zalmrug met soyascheuten in mousseline van rode biet	325

HOOFDGERECHTEN

Gebakken varkenshaasje met peterselieroom	325
Varkensgebraad in korst met groenten	325
Runderhaas in papillotte	395
Lamscarré met groene peper (gratin van courgettes en tomaat)	395
Hazerug "Grand Veneur"	395
Gevulde kalkoen	350
Kalkoenfilet met kerriesaus en provençaalse groenten	350
Eend met sinaas	350
Parelhoen "Au fine champagne"	325
Fazant met witloof	350

RESTAURANT CAFE FEESTZAAL

SINT ELOOI

OBTERRESTRAAT 8 POPERINGE-PROVEN

TEL. 057 - 30.04.83

KERSTMENU
25 december

Pompoensoep

Gevulde kalkoenbillen

Koffie met gebak

575,-

OUDEJAARSAVOND- & NIEUWJAARSDAGMENU

Gebakken tongreepjes in een slaatje van komkommer, witloof en courgetten

Gevuld varkensgebraad in korst

IJstaart

750,-

Er kan ook aan de kaart gegeten worden

KERSTMIS MET HET KOOR KVITEK UIT TSJECHOSLOWAKIJE EN DE EDELWEISJES UIT POPERINGE.

Op Kerstmis 25 december 1991 krijgt de hoogmis om 10.45 uur in de Sint-Martinuskerk te Roesbrugge een speciaal internationaal karakter. Deze mis wordt immers luisterrijk opgeluisterd door het Tsjechisch meisjeskoor Kvitek uit de Poperingse zusterstad Zatec en omstreken, samen met het knapenkoor De Edelweisjes uit Poperinge.

Het Kvitek (Bloemen)koor werd opgericht in 1976 en groepeert 750 tot 800 koorleden uit de steden Zatec, Louny en Most in Noord-Bohemen op 60 km ten noorden van Praag.

40-45 meisjes uit dit koor komen op kersttournee naar ons land en dit op uitnodiging van de Edelweisjes. Dit Tsjechisch koor behaalde verschillende prijzen op nationale en internationale festivals, waaronder in 1988 de 1e prijs „Summa cum Lauda" tijdens het Europees Muziekfestival te Neerpelt.

Met de ontsluiting van de Europse grenzen en de blijvende ontspanning tussen Oost en West is deze toenadering bedoeld als een uitbreiding van de vriendschapsbetrekkingen, die Poperinge reeds meer dan 25 jaar onderhoudt met de Hoppestad Zatec.

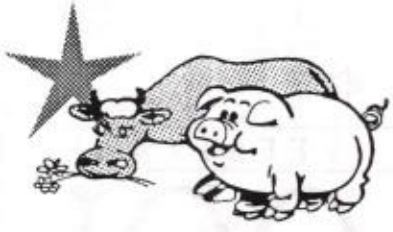
Het koor o.l.v. Mevrouw Vlasta Peytrzilkova brengt een boeket van Tsjechische en internationale kerstliederen. Een muzikaal kwartet brengt de stemmige muzikale kerstsfeer.

Het knapenkoor De Edelweisjes uit het college te Poperinge staat onder leiding van de Heer Dirk Goeman. Reeds vele malen brachten zij concerten bij allerlei gelegenheden. Tijdens de Hoogmis brengt het koor de gezangen uit de Duitse Mis van Schubert.

Zo krijgt deze kerstviering een echt vredevol karakter.

BEGRAFENISSEN GRAFZERKEN GRAFKELDERS
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof. O. Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

Beenhouwerij - Charcuterie 1e rang
Traiteur - Kaas
CHRIS SOENEN - DEKERVEL
Haringestraat 2 - 8972 Roesbrugge-Haringe
tel. 057/30.05.21

≈ Specialiteiten... KOUD BUFFET
koude en warme vlees- en visschotels
fondue - gourmet - barbecue - wok
≈ Eigen fijne vleeswaren
≈ Eigen bereide salades
≈ Vleesspecialiteiten 1e keus rundsvlees: filet pure - extra rosbief
tournedos - châteaubriand
1e keus kalfs-, varkens-, paarde- en schapenvlees
≈ Ruime keus verschillende kaassoorten
≈ Kaasplanken en verrassingsbroden
≈ Kip aan 't spit op zaterdag en zondag en op aanvraag
≈ Iedere dag panklare steaks en etensklare gerechten

Deelnemer verkoopaktie

Prettige eindejaarsfeesten

Al onze gerechten worden in het huis vervaardigd.
BESTEL TIJDIG ! Zo kunnen we U een optimale service en kwaliteit bieden.
Indien u wenst, worden de bestellingen thuisgebracht.
Sluitingsdag: de vrijdag
Vraag ook nu reeds ons informatiemapje van traiteurdienst voor geslaagde eindejaarsfeesten thuis.

TEXTIEL ANNIE
Krombekestraat 72A - STAVELE

Aanbieding van de maand :

extra lang flanellen hemd (95 cm)
1 voor 399,- 2 voor 750,- 3 voor 1099,-
Tot uitputting voorraad

Steeds vers witloof aan interessante prijzen !
WITLOOFBEDRIJF
MARTIN MUYLLE
Haringeplein 29 (ingang Hoogstraat)
8972 Haringe
Gesloten op zondag

TOTAL
HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen
voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH
Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN Tel. 057/30 04 13

POPERINGE - Zaal "Maeke-Blyde"
ZATERDAG 4 JANUARI '92
8e ONTDEK-DE-STER
Playback & Soundmix
Gastvedette : DANNY SUPPLY
Org. Volleybalklub Roepovo

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.
Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE
Massieve stijldeuren

Hobbyzaak BUSSCHAERT
Blasiusstraat 16 - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40 00 97

Verkoop van rashonden :
Mini Yorkshire Terriër
Maltezer
West Highland White Terriër
enz...
Engelse en Franse bulldog
+ andere grotere rashonden

Verkoop van hondenkorrels :
Eukanuba Royal Canin
Doko Willaert
Bento Debaillie

Dekreuen ter beschikking van verschillende rashonden.
Grote keuze in hondenartikelen zoals : hondenmanden, lissen, shampoo's, enz...

KWALITEIT & VERTROUWEN

- Algemene timmer- en schrijnwerken
- Keuken- en binnenhuisinrichtingen
- Rolluiken & houten trappen
- Eigen plaatsing van P.V.C-ramen, -deuren en -veranda's
- Specialiteit : eigen fabrikatie van ramen, deuren en veranda's in tropisch hardhout
- Nieuwbouw - Verbouwing Herstelling

ROLAND VERYSER
Waaienburgseweg 11a - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 79

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Omdat ze
niet lezen
verstaan ze het niet,
en omdat ze
't niet verstaan
lezen ze 't niet !
Maar zonder
inspanning
gaat het niet,
en ligt
de onwetendheid
in het verschiet !

BEST CARS

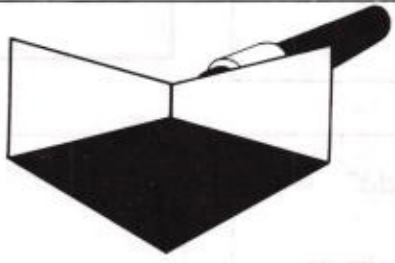
KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 79
8972 HARINGE
tel. 057/30 02 07

C.V. RIMAL

· ALGEMENE VOEGWERKEN
· ELASTISCHE VOEGEN
· RENOVATIE VAN GEVELS
· HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

ROESBRUGGE - HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :
- Gerard Vanhoucke, 71 j., echtgenoot van Andrea Vandevivere.
- Denise Bossaert, 77 j., echtgenote van Roger Leenhouder.
- Roger Leenhouder, 78 j., weduwnaar van Denise Bossaert.
- Achiel Beddeleem, 85 j., echtgenoot van Maria Alexander.

Geboorte :
- Guillaume en Henri-Philippe Muylle, zoontjes van Martin en Gratienne Lecluyse (geboren 24 september '91).

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :
- Evi De Vos, dochter van Joseph en Carine Vandenberghe (Beveren).
- Griet Maeyaert, dochter van Patrick en Brigitte Bossaert (Stavele).

Huwelijk :
- Thierry Salomez van Heuvelland en Els Dequeker van Stavele.

Huwelijksaankondiging :
- Dirk Maelstaf met Inge Gantois, beiden van Beveren.

Overlijdens :
- Eugenie Saesen, 77 j., ongehuwd (Stavele).
- Albert Delaere, 71 j., echtgenoot van Maria Tiquet (Stavele).

7e GROOT WINTERSCHOOLFEEST TE BEVEREN-IJZER

Op zaterdag 21 en zondag 22 december vindt voor de 7e maal het winterfeest plaats in de klaslokalen en in de parochiezaal van Beveren.

In de loop van de voorbije 6 jaren kende dit feest een toenemend sukses.

Er is terug de lukkenkaarting op zaterdag (vanaf 19 u.) en op zondagvoormiddag (10 - 13 u.). Bovendien is er op zaterdagavond een groot kaasbuffet (vanaf 19 u.) in de parochiezaal. Wie mee aan tafel wil, reserveert best vooraf (057/30 13 88 of 057/30 12 42) en dit vóór woensdag 18 december.

Na het kaasbuffet is er mogelijkheid om de beentjes los te slaan op de muziek van discobar Speedo.

Alle aktiviteiten vinden plaats ten voordele van de schoolkinderen van Beveren en worden georganiseerd door de vriendenkring en het schoolpersoneel.

K.B.G. - BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting op 21 november. Wonnen 3 partijen :

1.	Delerue Remi	385 p.
2.	Vercruyce Raf	384 p.
3.	Wullen Firmin	321 p.
4.	Desmyttere Georges	316 p.
5.	Vienne Alice	267 p.
6.	Busschaert Paula	224 p.
7.	Debeer Clara	223 p.

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND DECEMBER

Kaartingen

• Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 9 december
maandelijkse kaarting voor de leden

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 11 december
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Roesbrugge, in „De Sportwereld"
maandag 16 december
maandelijkse kaarting voor de leden

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 17 december
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 28 en zondag 29 december
maandelijkse kaarting voor de leden

Vogelpik

• Roesbrugge, café „Handelshuis"
vrijdag 6 en zaterdag 7 december
smijting voor de leden

• Krombeke, café „'t Kereltje"
zaterdag 7 december
1e start met de vogelpikclub
De Kerelspikkers
iedereen van harte welkom

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 14 en zondag 15 december
smijting voor de leden

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 14 december
smijting voor de leden

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
vrijdag 27, zaterdag 28
en zondag 29 december
smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

• Maandag 16 december om 19 u. in zaal „St.-Jozef" te Haringe : Infoles „Zuivel" ons aangeboden door de Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten.

• Vrijdag 27 december om 19.30 u. in zaal „Kristen Volkshuis" bij P. Gunst : Kerstfeest.

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Monsieur Spitaels, de voorzitter van de Franstalige socialisten heeft zich lelijk misrekend. Hij dacht, door zich hard op te stellen tegen de Vlamingen, nog meer Walen op zijn kant te krijgen en de verkiezingsuitslag voor zijn partij nog merkelijk te verbeteren. Maar het effekt was averechts !

Inderdaad, veel Walen voelen er niets voor om de Vlamingen tegen zich in het harnas te jagen, want het is uit Vlaanderen dat de miljarden moeten komen om hun vette boterham te smeren; en anderzijds hebben vele Vlamingen, alleen maar om te bewijzen dat de Vlaamse leeuw nog steeds tanden heeft, heel wat Vlaamse radikalen naar het Parlement gestuurd. 't Zijn niet allemaal vreemdelingenhaters die voor het Vlaams Blok hebben gestemd !

Spitaels is natuurlijk niet de enige oorzaak van de opdoffer die de regeringspartijen op 24 november hebben gekregen. Het geschipper, het getreuzel en de hautaine lankmoedigheid die we nu al zoveel jaren kennen bij die (veel te grote) schare ministers, heeft bij talrijke mensen zure oprispingen veroorzaakt. Die mannen kwamen allemaal graag op de televisie, om te vertellen hoe degelijk ze wel waren, maar op het terrein gebeurde er niets.

Er werd niet meer geluisterd naar de stem en de noden van het volk en van onze vertegenwoordigers. Alles werd bedisseld, gefoefeld en „gearrangeerd" door niet-verkozen, afstandelijke, kabinetsleden, die bestendig laboreerden aan baantjesjagerij en in stevig getraind ellebogenwerk streefden naar vaste benoemingen, op hoge posten, en zonder examen. Benoemingen die af en toe werden vernietigd door de Raad van State, omdat ze de spuigaten uitliepen.

Ze spraken zo graag over hun verantwoordelijkheid, onze ministers, maar er was niet veel van te merken. De opeenvolgende jaarverslagen van het Rekenhof, die telkens moesten wijzen op de vele kolossale, miljardenkostende fouten die het resultaat waren van een falend beleid, werden zonder kommentaar, en zonder veel ruchtbaarheid geklasseerd.

We hebben behoefte aan nieuwe mensen, nieuwe gezichten (de informateur staatsminister Fr. Grootjans zegt dat ook !) die de demokratie willen instandhouden, door in de eerste plaats zelf zeer demokratisch te zijn, met het oor te luisteren te leggen bij het volk !

„Nieuwe mensen ?" *vraagt Gusta,* „d'oude zullen niet graag hun plaats afstaan, want ze zullen nergens nog werk vinden !"

Voilà,
Pol

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND JANUARI

Kaartingen

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 8 januari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

• Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 13 januari
maandelijkse kaarting voor de leden

• Roesbrugge, in „De Sportwereld"
maandag 20 januari
maandelijkse kaarting voor de leden

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 25 en zondag 26 januari
maandelijkse kaarting voor de leden

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 28 januari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Roesbrugge, café „Handelshuis"
vrijdag 3 en zaterdag 4 januari
smijting voor de leden

• Krombeke, café „'t Kereltje"
zaterdag 4 januari
smijting voor de leden

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 11 en zondag 12 januari
smijting voor de leden

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 11 januari
smijting voor de leden

• Roesbrugge, café „Sportwereld"
vrijdag 24, zaterdag 25
en zondag 26 januari
smijting voor de leden

NIEUW !
Abonnementskaart
voor verzorging

SCHOONHEIDSINSTITUUT

VALERIE

Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51

CADEAUTJES
in verschillende prijsklassen

MAATWERK in meubels en keukens

Jarenlange ervaring en vakbekwaam personeel zorgen ervoor dat elke opdracht precies wordt uitgevoerd volgens uw wens.

Kom rustig rondkijken in onze toonzaal. Keuze uit standaardkeukens BOSCH of eigen preciesiemaatwerk in keukens, interieurs en winkels.

alleenverdeler BOSCH

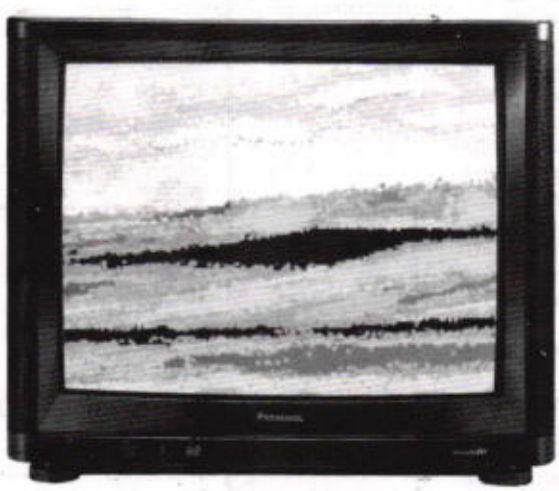
meubels declerck

weegschede 36 058/29.90.98

GYVERINKHOVE

Panasonic

PRISM een beeld van kristal

- 50 preselekties
- stereo
- teletekst
- Nicam
- CTI kleurkorrektie
- hyperband
- super-VHS-aansluiting

PRISM kristalhelder stereo-geluid

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 – 8972 ROESBRUGGE

Tel. 057/30.05.94

EIGEN VAKKUNDIGE SERVICE

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

't Wos laate in 't achterjaar dat Warden Velge van den Abeele, met zyn maat Nesten Scharmin, twee groote vinkeliefhebbers, naar de maaltyd gingen van hulder gildè „Onzen veugel is ons genot". Ze moesten gaan eeten naar „Het Zilveren Pateel" è nieuwen restaurant entwaar teegen de frontieren. Narden wos ol jaarenlang weewaare en Nesten wos è ouden jonkheid, zoodat ze konden wegbluuven olzoo lange ofdat ze wilden, zonder dat er entwien ging reklameeren thuus.

Olzoo kwam het dat ze, achter dat ze ferme eeten en è dronken hadden, nog eenigte kafees deeden en olzoo met è fermen savel op, nogol laate thuus è kommen waaren ...

Narden sliep tot teegen den noene, maar ols'n opstond en in den spiegel keek, verschoot'n ongehoord dat'n er zoo verouderd uutzag, maar ols'n zyn mond opendeed, zag'n dat'n 't onderste van zyn gebit kwyt wos ...

„Dejuu toch!" vloekte Narden ... „waar zyn'k dat kwyt?"

'n Zochte rechtuut geheel zyn bedde of, maar niets te vinden. Direkt ging'n naar zyn maat Nesten, die in dezelfde reeke weunde, om dat te vertellen ...

„Héwè, ge zyt nu è schoonen wei!" lachte Nesten ... „waar moeten we daarachter nu gaan zoeken!"

„'k Hadde 't ollezins nog in „De Nachtegaal" want 'k hèn daar nog è ende saucissen eeten!" zei Narden ...

„'t Moet toen gebeurd zyn in „De Lijster" of in „De laate Leute" de twee laatste plekken!" zei Nesten ...

Ze pakten hulderen veloo en gingen er naartoe, eerst naar „De Lijster".

„W'hèn djuuste geheel de kafee è kuist" zei Fiel, de baas ... „en w'hèn wieder nieten è vonden ... J'hèt gy dat verlooren onder route, voorzeker!"

Vandaar gingen ze naar „De laate Leute". 't Wos Medard die in den toog stoeg ...

"Ik weeten van nieten!" zei Medard ... maar 'k gaan 't è keer vraagen teegen Nette, in de keuken!...

Geen drie tellen laaten wos Nette daar ol ...

„Ja dè, je zyt gy olzoo den helft van joen gebit kwyt!" grynslachte Nette ... „'t is ollezins hier niet da'je dat verlooren hèt me man ... want onke joen van den nacht, in 't buitengaan vroeg, wanneer dat 't ollichte è keer ging passen om die dertig pinten te betaalen die hier op de schalie staan, stoeg je met je mond vol tanden!"

KWAAK